27.10.58
MAATALOUS... TUTKIMUSKESKUS
MAATALOUTUTKIMUSLAITOS
MERITULLINKATU 8, HELSINKI

SUOMEN METSÄTIETEELLINEN SEURA — FINSKA FORSTSAMFUNDET

SILVA FENNICA

94

METSÄTALOUDEN EDISTÄMISTOIMINTA SUOMESSA TAPIO 1907—1957

VILJO HOLOPAINEN

Summary:

PROMOTION OF PRIVATE FORESTRY IN FINLAND
TAPIO 1907—1957

HELSINKI 1957

Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisusarjat:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Sisältää etupäässä Suomen metsätaloutta ja sen perusteita käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin niteinä, joista kukin yleensä esittää useampia tutkimuksia.

SILVA FENNICA. Sisältää etupäässä Suomen metsätaloutta käsitteleviä kirjoitelmia ja pienehköjä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin.

Finska Forstsamfundets publikationsserier:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Innehåller vetenskapliga undersökningar rörande huvudsakligen skogshushållningen i Finland och dess grunder. Banden, vilka icke utkomma periodiskt, omfatta i allmänhet flere avhandlingar.

SILVA FENNICA. Omfattar uppsatser och mindre undersökningar rörande huvudsakligen skogshushållningen i Finland. Utkommer icke periodiskt.

METSÄTALOUDEN EDISTÄMISTOIMINTA SUOMESSA

Tapio 1907—1957

VILJO HOLOPAINEN

Summary:

PROMOTION OF PRIVATE FORESTRY IN FINLAND

Tapio 1907—1957

Helsinki 1957. Uudenmaan Kirjapaino O.Y.

A. BENJ. HELANDER

Kun viisikymmentä vuotta oli täyttymässä siitä, kun nykyisen Keskusmetsäseura Tapion edeltäjä, Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio perustettiin, päätti Tapion johtokunta kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1953 laadituttaa esityksen yksityismetsätalouden edistämistyön vaiheista lähinnä niiden vuosikymmenien ajalta, jolloin Tapio on ollut mukana tässä toiminnassa, ja huomioon ottaen samalla ne taloudelliset ja metsäpoliittiset virtaukset, jotka kulloinkin ovat vaikuttaneet tämän toiminnan mahdollisuuksiin ja sen muotoihin.

Työn suorittaminen päätettiin tarjota apul.professori Viljo Holopaiselle, jolla metsänhoitolautakunnassa, Keskusmetsäseura Tapiossa sekä yliopiston yksityismetsätalouden laitoksessa, siis yksityismetsätalouden käytännöllisessä edistämistyössä ja tutkimuksen piirissä toimineena oli hyvät edellytykset tämän tehtävän suorittamiseen. Prof. Holopainen lupautuikin hyväntahtoisesti ottamaan tehtävän vastaan.

Kun työ nyt on saatu päätökseen, keskusmetsäseura esittää prof. Holopaiselle parhaimmat kiitoksensa. Uskomme että hänen laatimansa esitys onnistuneesti valottaa sitä työtä, jota maassamme on suoritettu yksityismetsätalouden edistämiseksi kuluneiden vuosikymmenien aikana. Samalla keskusmetsäseura kiittää myös kaikkia niitä henkilöitä, virastoja, laitoksia ja järjestöjä, jotka ovat antaneet apuaan ja tukeaan teoksen kirjoittajalle ja siten edistäneet arvokkaalla tavalla tämän työn valmistumista.

Helsingissä lokakuun 25 päivänä 1957.

KESKUSMETSÄSEURA TAPIO

Tekijän alkusanat

Yksityismetsät käsittävät nykyisin n. 60 % Suomen metsäalasta, ne ovat maapohjaltaan keskimäärin muita parempia ja sijaitsevat sekä ilmaston että puun menekin suomia mahdollisuuksia ajatellen muiden omistajaryhmien metsiä edullisemmin. Liioittelematta voidaankin sanoa, että maamme raakapuun tuotanto ja metsätaloutemme kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla riippuu ensi kädessä siitä, millä menestyksellä yksityismetsätaloutta maassamme harjoitetaan.

Yksityismetsätalous onkin jo kauan tiedetty metsäpolitiikkamme pääongelmaksi. Sen tasoa on pyritty kohottamaan lähinnä kahta tietä kulkien: säätämällä metsien käsittelyä normeeraavia lakeja ja harjoittamalla metsätalouden edistämistoimintaa. Näistä metsälainsäädäntö on vanhempi ja sen periaatteet sekä menettelytavat ovat jo kauan olleet myös tieteellisen tarkastelun kohteena. Metsätalouden edistämistoiminnan pyrkimyksiä, työmenetelmiä ja saavutuksia on sen sijaan tutkittu verraten vähän. Näin siitä huolimatta, että tämä toiminta on uusimman ajan metsäpolitiikassa saanut monissa maissa yhä enemmän painoa.

Nämä ajatukset tulivat mieleen, kun Keskusmetsäseura Tapion johtokunnan pyynnöstä otin v. 1953 tehtäväkseni seuran 50-vuotishistorian kirjoittamisen. Katsoin sen vuoksi hyödylliseksi käsitellä aihetta jonkin verran laajemmin kuin yksinomaan Tapioon välittömästi kohdistuvana. Seuraavassa onkin tämän mukaisesti yritetty kuvata maamme metsätalouden edistämistoiminnan kokonaiskehykset, joiden puitteissa Tapion historiaa ja toimintaa on valaistu verraten yksityiskohtaisesti. Näin on ymmärrettävä myös kirjan kaksiosainen otsikko. Perinnäistä muotoa noudattaen laadittu nimi »Metsätalouden edistämistoiminta Suomessa silmällä pitäen erityisesti Tapion osuutta siinä» olisi kieltämättä paremmin luonnehtinut tekijän tarkoitusta, mutta on muutoin vähemmän onnistunut.

Mainitunlainen dualismi tehtävän asettelussa on tehnyt työn kirjoittajalle tutkimustehtävänä jonkin verran epäkiitolliseksi, mutta toivottavasti lukijalle sitä kiitollisemmaksi. On myös tuskin vältettävissä, että Tapion osuus metsä-

talouden edistämistoiminnassa tulee nyt liian voimakkaasti valotetuksi. Toivon sen vuoksi, että pian ilmestyisi tutkimuksia, jotka osoittavat varsinkin metsähallituksen, Skogskulturin, metsänhoitolautakuntien sekä maanviljelys- ja talousseurojen osuuden tässä toiminnassa. Siten päästäisiin eri orgaanien osuutta arvioimaan tasapuolisesti.

Työhön ryhtyessäni sain pian todeta materiaalin tavattoman runsauden ja monisäikeisyyden. Sen vuoksi olenkin luopunut yrityksestä käsitellä kaikkea, mikä metsätalouden edistämistoimintaan kenties kuuluisi, ja seurannut lähinnä niitä toiminnan suuntia, jotka nykyhetken näkökulmasta näyttävät merkityksellisiltä. Niitä selvitelläkseni olen pyrkinyt etsimään kehityksen lankoja ja yhteyksiä myös Tapion hallussa olevan aineiston ulkopuolelta, etenkin Valtionarkistosta ynnä metsähallituksen, Suomen Metsäyhdistyksen, Maatalousseurojen Keskusliiton, Pellervo-Seuran, Maataloustuottajain Keskusliiton, Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton sekä eräiden maatalousseurojen ja metsänhoitolautakuntien arkistoista.

Yllättävää on ollut todeta, kuinka vähän tutkittavana olevaa aihetta on systematisoitu ja kuinka vakiintumatonta sen terminologia vielä on. Olen sen vuoksi pyrkinyt kiinnittämään erityistä huomiota tähän puoleen, vaikka moni saattaa nähdä siinä keskeneräisyyttä ja puutteellisuutta. Valitan myös sitä, että vertailu muiden maiden metsätalouden edistämistoimintaan on pitänyt rajoittaa vähiin, koska se olisi laajentanut julkaisua melkoisesti.

50-vuotishistoria johtaa pian tekijän aikaan, josta nyt vielä puuttuu perspektiivi historian kirjoittamiseen. Voitaneen sanoa, että Tapion toiminta siitä pitäen kun se korotettiin keskusmetsäseuran asemaan, on tapahtunut pääasiassa nyt elossa olevan polven vastuulla. Tämäkin aika, vaikkakaan se ei ole kypsä historian kirjoittajan arvioitavaksi, on kuitenkin tuonut metsäpolitiikkaamme merkittäviä uusia kehityssuuntia ja ansaitsee siitä syystä tulla kuvatuksi.

Lisätäkseni kirjan »luettavuutta» olen pyrkinyt rajoittamaan lähdeviittausten käyttöä. Sen vuoksi en yleensä ole tehnyt viittausta, milloin asia on ao. viraston tai järjestön vuosikertomuksesta, hallintoelimen pöytäkirjasta tai kirjeenvaihdosta löydettävissä. Helpottaakseni lukijan pääsyä tietojen lähteelle olen yleensä merkinnyt tällaisissa tapauksissa, minkä hallintoelimen ja minä päivänä tehtyyn ratkaisuun tieto perustuu.

Tunnen tarvetta kiittää kaikkia niitä, jotka eri tavoin ovat auttaneet minua työssäni. Fil.maist. Eero Hietakari on antanut sen metodista puolta ja vanhempaa lähdeaineistoa koskevia neuvoja. Metsänhoitajat Esko Parkkonen, Matti Uusitalo ja Reino Viranko ovat avustaneet aineiston keräämisessä eri arkistoissa. Metsänhoitaja Parkkonen on sitä paitsi piirtänyt julkaisun kuvat ja laatinut sen lopussa olevan henkilöluettelon. Kiitän heitä samoin kuin edellä mainittujen virastojen ja järjestöjen toimihenkilöitä siitä auliudesta, millä he ovat auttaneet löytämään työhön liittyvää aineistoa.

Kirjoitustyön aikana olen saanut arvokkaita viitteitä prof. Valter Keltikankaalta, N. A. Osaralta, Eino Saarelta, tri Antero Pihalta, Kalle Putkistolta ja ylimetsänhoitaja Tauno Järveläiseltä. Kiitän heitä ja — nimeltä erikseen mainitsematta — niitä monia Tapion toimihenkilöitä, jotka ovat auttaneet minua varsinkin aineiston hankkimisessa ja tarkistamisessa sekä, käsikirjoituksen ollessa luonnosasteella, monin arvokkain neuvoin edistäneet työtäni. Kiitollisena muistan myös neiti Leena Värjön suuriarvoisen avun kirjan oikoluvussa.

Helsingissä lokakuussa 1957.

Viljo Holopainen

Sisällys

Sivu

JOHDANTO: METSÄTALOUDEN EDISTÄMISTOIMINNAN KÄSITE, TAVOITTEET JA KEINOT 15

Metsätalouden edistämistoiminnan alkuvaiheet. Tapion perustaminen 23

YKSITYISMETSÄTALOUDEN KEHITYS JA SIIHEN KOHDISTUNUT METSÄPOLITIIKKA 1800-LUVUN JÄLKIPUOLISKOLLA 23
Teollinen vallankumous leviää Suomen metsiin 23
Metsäteollisuus vapautuu merkantilismin pakkopaidasta 32
Yksityismetsiin kohdistunut metsäpolitiikka 1800-luvun jälkipuoliskolla 38
Komiteat ja niiden ehdotukset. Metsälainsäädäntö 38
Metsätalouden edistämistoiminta 43
Suomen metsätase ja metsien tila 1800-luvun lopussa 50

SUOMEN METSÄNHOITOYHDISTYS TAPION PERUSTAMINEN 54
Suomen Metsänhoitoyhdistys tienhaarassa 54
Uusia metsäseuroja perustetaan 57
Kylmää sotaa 63
Metsäseurat yhtyvät — Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio perustetaan 67
Vuosien 1898—1907 tapahtumien arviointia 71

Metsätalouden edistämistoiminnan organisaatio ja sen kehittäminen (1908—57) 73

SUOMEN METSÄNHOITOYHDISTYS TAPIO (1908—28) 73
Yhdistyksen hallinnollinen rakenne ja toiminnan yleiset suuntaviivat 73
Skogskultur asettuu ruotsinkielisten seurojen johtoon 81
Tapio ja maatalousseurat 81

YKSITYISMETSÄLAKI. TAPIO MUUTTUU KESKUSMETSÄSEURAKSI 86
Maatalousseurojen toimintaa arvostellaan. Yksityismetsäkomitea ja sen ehdotukset 86
Yksityismetsälaki säädetään 94
Yksityismetsälaista käydyn keskustelun arviointia 97
Tapio valmistautuu keskusmetsäseuran tehtävään 101

KESKUSMETSÄSEURA TAPIO ... 105
Organisaatio ja hallinto ennen toista maailmansotaa ... 105
Hallintoelimet ja ns. yleinen osasto ... 105
Metsänparannuslaki ja metsänparannusorganisaatio ... 107
Toiminnan yleiset suuntaviivat ... 110
Sodan aika ja välittömästi sitä seuranneet vuodet (1939—47) ... 112
Kehitys v. 1947—57 ... 117
Uusimmat metsätalouden edistämistoiminnan organisaatiota koskevat suunnitelmat 130

METSÄNHOITOYHDISTYSTOIMINTA ... 134
Metsätaloudellista yhteistoimintaa koskevat hankkeet ennen Tapion perustamista 134
Kehitys v. 1908—28. Metsänhoitoyhdistykset voittavat alaa ... 138
Metsänhoitoyhdistystoiminnan voimakas nousu v. 1929—39 ... 146
Metsänhoitomaksu ... 150
Metsänhoitoyhdistysten liitot ja Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta ... 157
Yhteismetsät ... 160

Varsinainen metsätalouden edistämistoiminta (1908—57) 162

NEUVONTA ... 162
Yleistä ... 162
Metsäharrastuksen herättäminen ... 163
Mieskohtainen neuvonta, metsäpäivät, retkeilyt, tupaillat, metsänviljelypäivät ja metsäkerhot ... 163
Näyttelyt, lehdistö ja radio ... 167
Kilpailut, palkitseminen ja kunnianosoitukset ... 169
Metsämarssi ... 172
Leimauskilpailut ... 174
Muihin kuin metsänomistajiin kohdistuva tiedotustoiminta ... 177
Metsänomistajain metsäopetus ... 178
Kehitys ennen toista maailmansotaa (1908—39) ... 178
Toimenpiteet ja kehitys vuodesta 1939 ... 183
Opetuksen yleinen suunnittelu ... 183
Kansakoulujen metsäopetus ... 185
Metsänhoitokoulut ... 186
Tilapäiset kurssit. Opetus maatalousoppilaitoksissa ... 188
Edistämisjärjestöjen ammattimiesten jatkokoulutus ... 188
Opetus- ja tiedotusmateriaalin hankinta ja levittäminen ... 190
Julkaisutoiminta ... 190
Audiovisuaaliset opetus- ja tiedotusvälineet ... 193

METSÄNHOIDON EDISTÄMISTOIMINTA ... 195
Yleistä ... 195
Metsien käsittelyn parantaminen ... 196
Suunnitelmallisuuden edistäminen ... 201
Metsätaloussuunnitelmat ja metsäkirjanpito ... 201
Eräitä metsätalouden kestävyyttä välillisesti edistäviä toimenpiteitä ... 206

METSÄTALOUDEN PERUSPARANNUKSET. METSÄNPARANNUSTOIMINTA .. 210
Metsitysten edistäminen ennen vuotta 1929 ... 210
Metsäojitustoiminta ennen vuotta 1929 ... 212
Syitä metsätalouden perusparannusten laiminlyöntiin ... 216
Valtion tukema metsänparannustoiminta 1929—57 ... 218
Metsänparannuslaki säädetään ... 218
Lain toimeenpano ja lainsäädännön kehitys ... 221
Eräitä soveltamisperiaatteita ... 227
Siemenen ja taimien hankinta ... 233

KAUPALLINEN EDISTÄMISTOIMINTA ... 236
Raakapuun markkinointi Suomessa 1900-luvun alussa ... 236
Pellervo-Seuran metsäkaupallinen toiminta ... 237
Tapion kaupallinen edistämistoiminta v. 1908—28 ... 239
Kaupallinen edistämistoiminta vuodesta 1929 alkaen ... 242
Yleistä. Kaupallista edistämistoimintaa harjoittavat järjestöt ... 242
Kaupallinen tiedotustoiminta ... 243
Ammattiapu ja myyntimenetelmien kehittäminen ... 245
Muu kaupallinen edistämistoiminta ... 248
Edistämisjärjestöjen suhde metsänomistajain kaupallisiin järjestöihin ... 250

PUUN HANKINNAN EDISTÄMISTOIMINTA ... 252

TOIMINTA METSÄLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISEKSI. EDISTÄMISTOIMINNAN JA LAINSÄÄDÄNNÖN SUHDE ... 260
Vuoden 1917 metsäasetus ... 260
Yksityismetsälaki ja sen uudistaminen ... 264

TUTKIMUSTOIMINTA JA TILASTOT ... 271

METSÄTALOUDEN EDISTÄMISTOIMINNAN RAHOITUS ... 276

TOIMINNAN TULOSTEN TARKASTELUA ... 279

LÄHDELUETTELO ... 287

SUMMARY IN ENGLISH ... 295

LIITE: HENKILÖLUETTELO

Johdanto:

Metsätalouden edistämistoiminnan käsite, tavoitteet ja keinot

Metsätalouden edistämistoiminnalla tarkoitetaan seuraavassa vain yksityismetsätalouteen[1] kohdistuvaa toimintaa ja yksityismetsillä lähinnä fyysisten henkilöiden omistamia tai hallitsemia metsiä sekä yhteismetsiä. Eräissä yhteyksissä joudutaan kuitenkin käsittelemään myös muiden, erityisesti kuntien ja seurakuntien metsätaloutta.

Edistämistoiminta viittaa tuotannon parantamiseen, kohottamiseen vallitsevalta tasolta. On kuitenkin paikallaan tarkastella lähemmin tämän käsitteen sisältöä nimenomaan metsätalouteen sovellettuna.

Metsäpolitiikan, kuten muunkin talouspolitiikan toimintoja analysoitaessa voidaan erottaa mm. toimenpiteen suorittaja eli subjekti, toiminnan tavoite ja menetelmä, jolla asetettu tavoite pyritään saavuttamaan.

Metsätalouden edistämistoiminnan subjektina on tavallisesti julkisen vallan viranomainen tai yksityisten, useimmiten metsänomistajain muodostama järjestö. Usein tehtävää suorittaa myös valtion tukema järjestö, joka silloin saa eräänlaisen puolivirallisen leiman. Suomessa kaikki nämä tyypit ovat nykyisin tavallaan edustettuina. Metsätalouden edistämistyötä suorittaa näet osaksi valtion viranomainen, metsähallitus, joskin siitä pääasiassa huolehtivat valtion avustamat metsänomistajain itsehallintoelimet, so. keskusmetsäseurat ja metsänhoitolautakunnat sekä kuntaportaassa kokonaan metsänomistajain omat järjestöt, metsänhoitoyhdistykset.

Pitäen silmällä niitä vaikutteita, jotka johtivat meillä yksityismetsätalouteen kohdistuvan metsäpolitiikan aktivisoitumiseen, tulee metsätalouden edis-

---

[1] Metsätalouden edistämistoiminta sellaisenaan viittaa kaikki metsänomistajaryhmät peittävään toimintaan. Ammattikielessä ei kuitenkaan juuri kuule puhuttavan esim. valtion tai yhtiöiden metsätalouden edistämistoiminnasta, vaan käytäntö on miltei vakiintunut omistamaan ilmauksen yksityismetsätalouteen kohdistuvalle toiminnalle. Sen vuoksi ja kun käsite seuraavassa toistuu kovin usein, on termin »yksityismetsätalouden edistämistoiminta» asemesta käytetty em. lyhyttä ilmausta.

tämistoiminnan t a v o i t t e e n a mieleen lähinnä metsätalouden kestävyyden turvaaminen. Tämä pyrkimyshän on jo kauan antanut sisältöä nimenomaan julkisen vallan harjoittamalle metsäpolitiikalle sekä meillä että muissa maissa ja johtanut mm. erityisten metsien käsittelyä normeeraavien lakien säätämiseen. Kehittyneimmissä metsätalousmaissa on nyttemmin tavoitteeksi asetettu puun tuotannon kohottaminen (edistyvä metsätalous).

Näin määritelty edistämistoiminta askartelisi lähinnä *puun kasvatuksen* parissa. Yleisesti hyväksytyn määritelmän mukaan metsätalouteen kuuluu kuitenkin myös raakapuun *markkinointi* ja *hankinta*, joihin molempiin metsänomistaja lisäksi muodossa tai toisessa osallistuu, puun hankintaan jopa huomattavasti suuremmin työpanoksin kuin sen kasvatukseen. Siten näidenkin metsätalouden toimintojen kehittäminen, rationalisointi on luettava metsä t a l o u d e n edistämistoimintaan. Tämä on perusteltua myös siksi, että niin hyvin kohoava raakapuun tuotanto kuin tehokas, rationaalinen markkinointi ja hankinta ovat tekijöitä, jotka kukin osaltaan luovat edellytyksiä menestyksellisen, kilpailukykyisen metsätalouden harjoittamiseen.

Ainakin ensi näkemältä tuntuu siltä kuin metsätalouden edistämistoiminnan päämäärien asettelu riippuisi myös siitä, kuka sitä harjoittaa. On ajateltavissa, että valtio pitää silmällä lähinnä yhteiskunnan kokonaisetua. Metsätaloutta olisi sen mukaan harjoitettava niin, että se vuorovaikutuksessa muun tuotantoelämän kanssa antaisi mahdollisimman suuren lisän kansantuloon pitkällä tähtäimellä (ks. STREYFFERT 1956, s. 34). Metsänomistajain järjestöt taas korostavat ennen muuta liiketaloudellisia näkökohtia. Niiden toiminnan käytännöllinen tavoite on kutakuinkin sama kuin mihin järkevä, pitkäjännitteisesti toimiva metsänomistaja pyrkii, so. mahdollisimman suuren tulon saavuttaminen[1] käytettävissä olevilla tuotantovälineillä. Tähän metsänomistaja koettaa päästä lähinnä

1. tuotosta lisäämällä ja sen laatua parantamalla,
2. markkinoimalla puun mahdollisimman edullisesti,
3. järjestämällä puun hankinnan ja muunkin toiminnan mahdollisimman rationaalisesti.

Nämä tuotannon päämäärät palvelevat yleensä myös yhteiskunnan pyrkimyksiä, joten kansantaloudellinen ja liiketaloudellinen näkökohta eivät ole periaatteessa keskenään ristiriitaisia.

On kuitenkin syytä tähdentää, että metsätalouden edistämistoiminta kohdistuu meillä ja useissa muissa maissa pääosaltaan maatilametsätalouteen, jonka päämäärien asettelu ei tapahdu yksinomaan metsätalouden, vaan viljelmän ja

[1] Näin määritelty tavoite koskee lähinnä omaa työvoimaa käyttäviä talouksia. Milloin metsätaloudessa käytetään huomattavasti palkattua työvoimaa, olisi oikeampaa puhua liikejäämästä kuin tulosta.

metsälön muodostaman yrityskokonaisuuden puitteissa. Tavoitteena on käyttää koko maatilayrityksen yhteisiä tuotantovälineitä niin, että omistaja saa mahdollisimman suuren tulon (STREYFFERT 1956, s. 25). Päästäkseen edellä mainittuun tavoitteeseen maatilatalouden harjoittajan tulee kuitenkin kiinnittää *metsälön* puolella huomiota niihin näkökohtiin, joilla on merkitystä metsälön tulojen ja kustannusten muodostumiselle. Tältä kannalta myös maatilametsätalouden edistämistoimintaa voidaan tarkastella metsätaloudellisena ongelmana. Kuten STREYFFERT (1956, s. 41, 56) huomauttaa, ei edes maatilametsätalouden kohdalla ole *periaatteellista* ristiriitaa yhteiskunnan ja terveen liiketalouden pyrkimysten kesken. Ongelmana ovat pyrkimysten toteuttamiseen liittyvät vaikeudet. Onkin selvää, että maatilatalouden erikoisluonne tulee ottaa varteen edistämistoiminnan käytännöllisessä muotoilussa.

Puun markkinointi on kuitenkin kysymys, jossa julkisen vallan ja metsänomistajain järjestöjen pyrkimykset saattavat jo periaatteellisessa mielessä olla erilaiset. Valtio voi mielekkäästi harjoittaa yksityismetsätalouteen kohdistuvaa puun markkinoinnin edistämistä siltä osin kuin on kysymys tietyn rationalisoinnin aikaansaamisesta, ilmeisten väärinkäytösten poistamisesta ja monopolimuodostumien eliminoimisesta raakapuumarkkinoilla. Metsänomistajain järjestöt voivat tähdätä pitemmälle, so. tarjonnan keskittämiseen ja sitä tietä metsä- ja puutalouden tulonjakosuhteiden muuttamiseen edukseen. Tästä näkökantojen eroavuudesta johtuva vaikeus voidaan suurelta osalta välttää sulkemalla mainitunlaiset pyrkimykset edistämistoiminnan käsitteen ulkopuolelle ja katsomalla niiden kuuluvan *etupoliittiseen* toimintaan. Yleensäkään edistämistoimintaan ei voida mielekkäästi lukea toimenpiteitä, jotka tähtäävät järjestövoiman käyttämiseen etujen saavuttamiseksi tulonjaossa toisten tulonsaajaryhmien kustannuksella.

Ne tavoitteet, jotka toisaalta julkinen valta toisaalta metsänomistajain järjestöt asettavat metsätalouden edistämistoiminnalle, ovat siis eräiltä keskeisiltä osiltaan yhteisiä. Erityisesti pyrkimys puun tuotannon kohottamiseen ja metsätalouden kaikinpuoliseen rationalisoimiseen voidaan katsoa kuuluvan metsätalouden edistämistoiminnan olemukseen, harjoittipa sitä kuka tahansa. Pyrkimykset käyvät toisilleen vielä läheisemmiksi, jos otetaan huomioon, että valtionkin harjoittamaan edistämistoimintaan liittyy yleensä puhtaasti taloudellisten tavoitteiden ohella myös sosiaalipoliittinen näkökohta: harjoittamalla metsätalouden edistämistoimintaa valtio haluaa luoda metsänomistajille edellytykset rationaalisen metsätalouden harjoittamiseen ja samalla parantaa heidän elinehtojaan, näkökohta jota SMITH ja WILSON (1930, s. 1—6) ovat maatalouden edistämistoiminnan tavoitteita käsitellessään alleviivanneet.

Metsien käsittelyä ohjaavaa l a i n s ä ä d ä n t ö ä ei lueta edistämistoimintaan, vaikka sen pyrkimykset ovat jokseenkin samat kuin metsänhoidon edistämistoiminnan, so. kestävän tai edistyvän metsätalouden varmistaminen. Tämä

ei merkitse sitä, etteikö edistämistoiminta käyttäisi hyväkseen myös lainsäädännön keinoja.

Kuten edellä sanotusta jo ilmenee, metsätalouden edistämistoiminnassa voidaan nähdä eri puolia. Toiminnan yleisen k o h t e e n mukaan päädytään seuraavaan ryhmittelyyn.

1. Ne toimenpiteet, jotka tähtäävät puun tuotannon kohottamiseen, muodostavat tavallaan kokonaisuuden, josta käytetään seuraavassa nimitystä *metsänhoidon edistämistoiminta.*

2. Toisen ryhmän muodostavat puun markkinointia kehittävät toimenpiteet, joista voidaan käyttää nimitystä *kaupallinen edistämistoiminta.*

3. Vihdoin on kolmantena ryhmänä raakapuun hankinnan kehittäminen. Tähän ryhmään kuuluvista toiminnoista voidaan käyttää nimitystä *puun hankinnan edistämistoiminta.*

Jotta päästäisiin käsiksi edistämistoiminnan t y ö m u o t o i h i n, on syytä tarkastella niitä teknillisiä ja organisatorisia edellytyksiä, joiden vallitessa edellä mainittu edistämistoiminnan tavoite parhaiten saavutetaan yksityisen metsälön puitteissa. Tällöin voidaan asettaa tiettyjä vaatimuksia sekä metsälölle että metsänomistajalle (yrityksen johdolle).

M e t s ä l ö l l e asetettavat vaatimukset:

1. Metsälön tulee olla niin suuri, että hakkuut ja hoitotoimenpiteet voidaan järjestää metsiköiden puitteissa. Tämä on eräänlainen *metsänhoitoteknillinen* perusvaatimus Suomessa, jonka puulajit eivät sovellu harsintametsätalouteen.

2. Metsälön tulee olla niin suuri, että hakkuutoiminta voidaan terveen metsänhoidon vaatimuksia seuraten ja markkinoimiskelpoisia puumääriä hakaten järjestää kestäväksi. Tämä on metsätalouden *kestävyyteen* liittyvä perusvaatimus.

3. Metsälöllä saavutettavia taloustuloksia parantaa vielä, jos myynnit voidaan suorittaa niin suurina erinä, että yksikköhinta on korkein mahdollinen. Usein raakapuun kaupoissa, etenkin pystykaupoissa, saadaan suurista eristä korkeampia yksikköhintoja kuin pikku eriä myytäessä. On kuitenkin todennäköistä, että tässä on tietty raja, jonka yläpuolella hinnan nousua ei enää tapahdu. Tätä vaatimusta voitaisiin nimittää *markkinateknilliseksi* perusvaatimukseksi. Sen merkitys lienee hankintakauppojen pohjalla toimittaessa verraten vähäinen.

4. Metsälön tulee olla niin suuri, että voidaan käyttää mahdollisimman edullista tekniikkaa puun hankinnassa ja muussakin työtoiminnassa sekä hankkia sitä varten tarvittavat koneet ja muut tuotantovälineet. Tämä on eräänlainen *hankintateknillinen* perusvaatimus.

5. Sikäli kuin metsänomistaja itse ei omaa riittävää ammattitaitoa, metsälön tulisi olla niin suuri, että käy mahdolliseksi ammattimiesten palkkaaminen. Lisäetua merkitsee, jos voidaan palkata ammattimiehiä, jotka ovat erikoistuneet eri tehtäviin, kuten metsänhoitoon, metsätalouden suunnitteluun, puun hankintakysymyksiin jne. Kuta pitemmälle metsätalous koneistuu, sitä tärkeämpi tällainen näkökohta on. Tätä vaatimusta voitaisiin nimittää *hallinnolliseksi* perusvaatimukseksi.

6. Vaatimukset 3—5 lähinnä määrittelevät metsälön liiketuloksen, joten ne yhdessä muodostavat eräänlaisen *liiketaloudellisen* perusvaatimuksen.

Metsälön pinta-ala ei sellaisenaan edes muutoin samanlaisissa oloissa osoita esitettyjen perusvaatimusten tyydyttämistä, vaan myös metsälön muodolla, siihen kuuluvien palstojen lukumäärällä jne. on tietty merkityksensä. Lisäksi vaatimukset täyttää eri suuri metsälö riippuen siitä, minkälaisissa maaperä-, ilmasto- ja menekkioloissa metsätaloutta harjoitetaan. Tärkeätä on niin ikään huomata, että kaikkia vaatimuksia ei yhtäaikaisesti tyydytä sama metsälön koko. Niinpä metsänhoitoteknillinen perusvaatimus voidaan saavuttaa jo suhteellisen pienellä metsälöllä, kun sen sijaan eri alojen ammattimiesten palkkaaminen metsätalouden palvelukseen edellyttää jo varsin suurta omistusta. Optimitulos saavutetaan silloin, kun kaikki vaatimukset voidaan tyydyttää. Sellaista metsälöä voitaisiin nimittää *optimimetsälöksi.*

M e t s ä n o m i s t a j a l l e (yrityksen johdolle) asetettavat vaatimukset:

1. Hänellä tulee olla riittävä ammattitaito suorittaa metsätaloudessa esiintyvät tehtävät tarkoituksenmukaisimmalla tavalla so. käyttäen teknillisessä ja taloudellisessa mielessä parhaita menetelmiä.

2. Hänellä tulee olla pyrkimys, taito ja mahdollisuudet yhdistää metsänhoidollinen, teknillinen ja taloudellinen tieto kokonaisnäkemykseksi mm. siten, että pitkällä tähtäimellä edulliset investoinnit metsityksiin, ojituksiin, koneisiin ym. tulevat metsätalouden edullisinta kehittämistä ajatellen tarkoituksenmukaisimmin toteutetuiksi.

Yksityismetsät ovat sekä Suomessa että useimmissa muissa maissa yleensä varsin kaukana optimimetsälöstä. Ensinnäkin metsälöt ovat keskimäärin katsoen *liian pieniä* tyydyttääkseen edellä luetellut liiketaloudellisessa mielessä tärkeät vaatimukset. Tämän seikan valaisemiseksi taulukossa 1 esitetään 5 ha suurempien yksityismetsälöiden (oikeastaan viljelmiin liittyvien metsälöiden) jakaantuminen suuruusluokkiin vuosien 1929 ja 1950 maatalouslaskentojen mukaan. Siitä nähdään että jo v. 1929 n. 70 % metsälöistä oli alle 50 ha:n suuruisia. V. 1950 vastaava sadannes oli jo 76. Metsälöiden keskikoko oli 54 ha v. 1929 ja vain 43 ha v. 1950.

Alle 20 ha:n metsälöillä jopa kestävyyden vaatimusten toteuttaminen kohtaa usein vaikeuksia. Tällaisia metsälöitä meillä oli v. 1929 n. 38 % ja v. 1950 n. 42 % metsälöiden luvusta.

Voitaneen otaksua, että vallankin kohtalaisen voimaperäisissä oloissa jo 1 000 ha:n metsälölle voidaan palkata ammattimies. Tällaisia metsälöitä Suomessa oli v. 1950 vain vajaa 0.1 % metsälöiden lukumäärästä. Sellaisia metsä-

Taulukko 1. Viljelmiin liittyvien metsälöiden luku ja metsäala Suomessa vuosina 1929 ja 1950

Table 1. Number and area of farm forestry holdings in Finland, 1929 and 1950

Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha *Size according to forest area, hectares*	Metsälöiden luku — *Number of holdings*				Metsäala — *Forest area*			
	1929		1950		1929		1950	
	kpl	%	kpl	%	1000 ha	%	1000 ha	%
5— 20	73 129	37.6	104 245	41.7	830.0	7.9	1 220	11.4
20— 50	63 373	32.5	85 263	34.2	1 929.3	18.4	2 690	25.2
50— 100	32 823	16.9	38 882	15.6	2 231.9	21.3	2 700	25.3
100— 200	17 004	8.7	15 845	6.3	2 260.7	21.6	2 140	20.0
200— 500	6 965	3.6	4 695	1.9	1 934.9	18.5	1 340	12.6
500—1000	985	0.5	490	0.2	673.3	6.4	320	3.0
1000—	327	0.2	146	0.1	612.2	5.9	270	2.5
Yhteensä - *Total*	194 606	100.0	249 566	100.0	10 472.3	100.0	10 680	100.0

Lähde: Vuosien 1929 ja 1950 maatalouslaskennat (ks. OSARA 1936) ja SVT III. 45:3. Osa III. Metsälötilasto).

*Source: Census of Agriculture (*OSARA *1936 and Official Statistics of Finland, III, 45: 3. Volume III. Statistics of Forest Enterprises).*

löitä, joilla tulisi kysymykseen useampien erikoisammattitaidon omaavien ammattimiesten palkkaaminen, on tuskin lainkaan.

Merkittävä piirre on lisäksi, että kehitys on kulkenut yhä pienempiä metsänomistusyksiköitä kohti. Ennen muuta metsälöiden ositukset perinnönjakojen ja maakiinteistöjen kauppojen yhteydessä sekä voimaperäinen asutustoiminta ovat sen aiheuttaneet.

Yksityismetsätaloutemme liiketaloudellinen rakenne on siten perin epäkiitollinen.

Valtaosa yksityismetsistämme on lisäksi ns. *maatilametsälöitä*, joissa siis metsätaloutta harjoitetaan rinnan maatalouden kanssa. Tällaisesta yrityksen monitahoisuudesta on haittaa jo sen vuoksi, että se edellyttää omistajaltaan perin monipuolista ammattitaitoa ja vaikeuttaa erikoistumista. Suomen oloissa haittana on myös se, että maatalous on osoittautunut heikosti kannattavaksi elinkeinoksi, jonka rinnalla harjoitettuna metsätalous ei useinkaan saa tyydytetyksi esim. niitä sijoitustarpeita, jotka sen pitkäjännitteisen kehittämisen kannalta saattaisivat olla välttämättömiä. Päinvastoin metsää käytetään eräänlaisena rahastona, josta hankitaan pääomaa viljelmän erilaisiin sijoitustarpeisiin (ks. PIHA 1957 b).

Voidaan kuitenkin tehdä se havainto, että monilla taloudellisen toiminnan aloilla pienyritykset ovat varsin kilpailukykyisiä suuryrityksiin verrattuna. Myös yksityismetsätaloudessa, maatilametsätaloudessakin voidaan nähdä myös *myönteisiä piirteitä*. Ensinnäkin pienyrityksen puitteissa voidaan harjoittaa

voimaperäistä metsätaloutta. Omistajan on helppo oppia tuntemaan läpikotaisin metsänsä ja harjoittaa metsikkökohtaisen hoidon rinnalla puukohtaista metsänhoitoa. Edellytyksenä on kuitenkin, että omistaja on riittävästi kiinnostunut metsätaloudesta, että hän ymmärtää ja voi käyttää riittävästi työpanostaan ja muita mahdollisuuksiaan myös metsälönsä hyväksi.

Pienmetsälöillä puu voidaan myös käyttää tehokkaammin kuin suurilla. Myyntipuu voidaan lajitella yksityiskohtaisemmin ja myydä erikoistavaralajeja. Maatiloilla tähän liittyy läheisesti myös mahdollisuus käyttää heikkolaatuinen puu omalla viljelmällä.

Pienehköillä maatilametsälöillä oma työvoima voi yleensä suorittaa myös metsälön puolella esiintyvät tehtävät. Tämä osaltaan auttaa juuri tehokasta metsän hyväksikäyttöä. Kun työn ja työnjohdon suorittaa yleensä sama henkilö, työnjohtokustannukset jäävät vähäisiksi. Tällöin on tietenkin edellytyksenä, että omistaja on kyllin taitava kaikkia näitä tehtäviä hoitamaan.

Maatilametsätalouden työllisyyttä ajatellen on lisäksi merkittävä etu siinä, että maatalouden ja metsätalouden työllisyys on toisiaan tasoittava. Viljelijäperheessä itsessään tai viljelmällä palkattuna oleva työvoima on siirrettävissä talvella metsätalouden palvelukseen. Siten on säilytettävissä kiinteä työnantajan ja työntekijän suhde, jolla pitkäjännitteisessä taloustoiminnassa on tietty merkityksensä. Tämä työvoiman yhteisyys ei koske vain ihmistyövoimaa, vaan myös maatalouden vetovoimaa, osaksi muitakin maatalouden tuotantovälineitä.

Suur- ja pienyrityksen etuja punnittaessa metsätaloustiede on päätynyt antamaan etusijan suuryritykselle ja verratessaan maatilametsätaloutta muihin yritysmuotoihin se näkee haitat etuja painokkaampina (ks. SAARI 1928, STREYFFERT 1956, s. 42). Myös eräät maassamme suoritetut tutkimukset antavat tukea tähän suuntaan käyville päätelmille (ks. esim. OSARA 1935, s. 165 ed.; LINNAMIES 1943), joskin pienmetsiemme heikkouksiin ovat vaikuttaneet myös yritysmuodosta riippumattomat tekijät.

Nyt esitetyn tarkastelun pohjalta onkin verraten helposti löydettävissä metsätalouden edistämistoiminnan käytännölliset t y ö p e r i a a t t e e t ja m e n e t e l m ä t. Tehtävänä on lyhyesti sanoen eliminoida mahdollisimman suuressa määrin yksityismetsätalouden kielteisiä puolia sekä toisaalta käyttää hyväksi niitä myönteisiä voimia, jotka sen piristä on löydettävissä.

1. Eräänä päätehtävänä on metsänomistajain metsätalouden eri puolia koskevan *ammattitaidon kohottaminen* ja mielenkiinnon herättäminen metsätaloutta kohtaan. Tähän tehtäväryhmään kuuluvat toiminnat muodostavat laajan kokonaisuuden, josta voidaan käyttää nimitystä *neuvontatoiminta*. Sen tehtävänä on tieteen ja kokemuksen tietä saadun ammattitiedon ja -taidon levittäminen metsänomistajain keskuuteen.

Monessa tapauksessa on hyödyllistä kohdistaa tällainen tiedotustoiminta ei vain metsänomistajiin, vaan myöskin muihin yhteiskunnan piireihin.

2. Kun kaiken metsätaloudellisen ammattitiedon ja -taidon omaksuminen ei ole metsänomistajille mahdollista, yksityismetsätalouden edistämistoiminnan eräänä päätehtävänä on myöskin *ammattiavun* saattaminen metsänomistajain käytettäväksi. Tällaisia palveluksia voidaan tarjota

a. joko suoraan edistämisjärjestöjen tai valtion toimesta,

b. organisoimalla yksityismetsälöitä niin suuriksi kokonaisuuksiksi, että sellainen kokonaisuus voi palkata yhden tai useampia ammattimiehiä, siis *metsätaloudellisen yhteistoiminnan* avulla.

3. Metsätaloutta voidaan edistää myös julkisen vallan suoranaisin *tukitoimenpitein*, jotka toisaalta herättävät harrastusta erilaisiin tuotantoa kohottaviin investointeihin, toisaalta ehkä myös edistävät metsätalouden rationalisointia.

4. Tärkeä edellytys on kuitenkin työkykyisen *organisaation* olemassaolo. Myös toimenpiteet sen aikaansaamiseksi voidaan lukea metsätalouden edistämistoimintaan (vrt. kohta 2 b).

Teknilliset menetelmät edistämistoiminnalle antaa ennen muuta metsätutkimus ja koetoiminta. Tehtäväksi jää lähinnä niiden käytäntöön soveltaminen sekä sen harkitseminen, miten eri tehtäviä ja tehtäväryhmiä on painotettava.

Seuraavassa tarkastellaan ensinnä metsätalouden edistämistoiminnan taustaa, so. niitä tapahtumia, jotka tekivät sen ajankohtaiseksi Suomessa. Sen jälkeen käsitellään organisaation kehittämistä sekä työn eri muotoja ja kohteita.

Metsätalouden edistämistoiminnan alkuvaiheet
Tapion perustaminen

Yksityismetsätalouden kehitys ja siihen kohdistunut metsäpolitiikka 1800-luvun jälkipuoliskolla

Teollinen vallankumous leviää Suomen metsiin

Metsän inhimillistä elämää tukevat vaikutukset ovat moninaiset. Jo ammoin on tunnettu metsän merkitys riistan tyyssijana, karjan laitumena jne. Nykyisin kiinnitetään paljon huomiota sen merkitykseen maan vesitalouden säätelijänä, metsän ilmastollisiin, hygieenisiin ja esteettisiin vaikutuksiin, sen suojametsämerkitykseen ja yleensä sen viljelystä ja kulttuuria tukevaan tehtävään.

Nykyhetken suomalainen metsänomistaja tarkastelee kuitenkin metsää ennen muuta *puun tuotannon* kannalta. Tämä vaikutin sanelee myös sen, tekeekö hän jotakin metsänsä hyväksi vai ei.

Jo vanhastaan metsällä onkin ollut merkitystä myös puun tarpeen tyydyttäjänä. Kylmä ilmastomme on pakottanut käyttämään runsaasti puuta asuntojen rakentamiseen ja niiden lämmittämiseen. Puu on ollut paljon käytetty materiaali myös erilaisten työ- ja tarvekalujen valmistuksessa. Sitä mukaa kuin inhimillinen elämä on maassamme kehittynyt, puun käyttökin on lisääntynyt ja monipuolistunut.

Maamme metsävarat ovat kuitenkin olleet kovin runsaat vähälukuisen väestömme tarpeita ajatellen. Niiden riittävyys ei tässä mielessä ole muodostunut pulmaksi, joitakin paikallisia tapauksia lukuun ottamatta. Todella vakavaksi kysymykseksi metsien riittävyys on tullut vasta sitten, kun metsäntuotteiden vienti on kohonnut tärkeäksi kansantaloudelliseksi tekijäksi ja kun tämän viennin ylläpitämiseksi on rakennettu suuria investointeja vaatineita tuotantolai-

toksia. Kun metsiemme kohoaminen tähän merkitykseen muodostaa tärkeän lähtökohdan käsillä olevalle tehtävälle, sen tarkastelussa on syytä viivähtää hetkinen.

Ensimmäinen merkittävä Suomen metsien vientituote oli *terva*. Sitä vietiin jonkin verran jo 1500-luvulla, mutta huomattavat puitteet tervanvienti saavutti vasta 1600-luvulla. Seuraavina vuosisatoina vienti kasvoi edelleen ja nousi korkeimmilleen 1860-luvulla. Viime vuosisadan loppua kohden tervanvienti kuitenkin voimakkaasti laski, eikä sillä 1900-luvulla ollut enää sanottavaa merkitystä. Tätä kehitystä ilmentää seuraava asetelma (ks. HAUTALA 1956, s. 343—344).

Vuosijakso	Tervan vienti keskim. vuodessa tynnöriä	Lisäys (+) tai vähennys (—) edelliseen vuosijaksoon verrattuna, %
1856—60	147 520	—
1861—70	181 538	+ 23.1
1871—80	160 132	— 11.8
1881—90	126 871	— 20.8
1891—1900	97 646	— 23.0
1901—10	41 564	— 57.4

Terva olikin aina 1830-luvulle maamme päävientiartikkeli. Sen viennin keskuksia olivat ennen muuta Viipuri ja Pohjanlahden rannikon kaupungit Vaasasta pohjoiseen sekä varsinkin alkuaikoina myös Turku ja Helsinki. Tärkeimpiä tervanpolttoalueita olivat näiden kaupunkien takamaat, so. Saimaan rannat, Pohjanmaan tasanko ynnä Kainuu, josta terva Oulujokea pitkin kuljetettiin Pohjanlahden rannalle (ks. HELANDER 1949, s. 22 ed., KAILA 1931). Tervakauden lopulla, oikeastaan jo kohta Isonvihan jälkeen, tuotannon ja viennin painopiste siirtyi yhä selvemmin Pohjanmaalle (Entinen Oulujoki 1954, s. 199—200) ja vuoden 1900 tienoilla käytännöllisesti katsoen koko tervan vientituotanto keskittyi Oulun (n. 3/4) ja Vaasan (n. 1/4) lääneihin (HAUTALA 1956, s. 164).

Tervanpoltto tapahtui pääasiassa kasvavia mäntyjä raaka-aineena käyttäen. Männiköt kolottiin pystyyn pihkottumaan, kaadettiin muutama vuosi sen jälkeen tervaspuiksi ja jätettiin sitten yleensä oman onnensa nojaan. Menettely muodostui siten metsää hävittäväksi. Tervanpoltolla onkin ollut metsänkäyttömuotona huono maine ja siihen on myös viranomaisten taholla kiinnitetty huomiota. Esim. vuoden 1734 laissa oli säännös, jolla pyrittiin rajoittamaan kasvavien puiden käyttöä tervanpolttoon. Kuitenkin voitaneen sanoa, että tervateollisuuden vaikutus metsiin jäi paikalliseksi ja koko maata ajatellen suhteellisen vähäiseksi verrattuna niihin iskuihin, jotka 1700-luvun lopulla heränneen industrialismin seurauksena metsiimme kohdistuivat.

Industrialismin alkujuuret löydetään Länsi-Euroopan maista ja varsinkin Britanniasta. Valistuksen aikakaudelle ominainen kiintymys kokeelliseen luonnontieteelliseen tutkimukseen ja sen dynaaminen henki johtivat täällä merkittäviin teknillisiin saavutuksiin. Keksittiin aluksi kehruukoneet (1764—68) ja kutomakone (1787—1810), jotka saivat aikaan mullistuksen tekstiilien tuotannossa, sekä höyrykone, joka tarjoutui näiden ja muidenkin koneiden voiman lähteeksi vapauttaen ne pois koskien partailta. Höyry alkoi ennen pitkää kuljettaa myös näihin asti tuulen ja purjeen voimalla liikkunutta laivaa ja höyryveturin vetämä junakin ilmestyi pian näyttämölle. Näitä täydensivät raudan valmistuksen alalla tehdyt keksinnöt, jotka vapauttivat sen puuhiilen käytöstä ja tekivät mahdolliseksi Länsi- ja Keski-Euroopan sekä myöhemmin myös Amerikan ja Venäjän runsaiden kivihiilivarojen käytön tähän tarkoitukseen. Muutoinkin polttoainetaloudessa tapahtui nopea siirtyminen puusta kivihiileen. Esim. Britannian hiilen tuotanto lisääntyi v. 1770—1816 nelinkertaiseksi (JUTIKKALA 1953, s. 255).

Nyt mainitut ja eräät muut teknilliset keksinnöt merkitsivät vain erästä, joskin varsin merkittävää osaa siinä 1700-luvun lopulla alkaneessa ja runsaat 50 vuotta kestäneessä ihmiskunnan kehitysvaiheessa, jolle on annettu nimi »teollinen vallankumous». Ilmaus sisältää koko joukon liioittelua. Teollisen kehityksen tempohan ei ole 1800-luvun lopulla ja meidän vuosisadallamme heikentynyt, ehkä päinvastoin. Asioiden kehityksessä oli kuitenkin vallankumouksellista se, että tehdyt keksinnöt merkitsivät erittäin huomattavaa muutosta siihenastisessa tuotannon ja koko yhteiskunnan rakenteessa. Pääasiassa käsityönä tapahtunut hyödykkeiden tuotanto siirtyi teknillisen edistyksen edelläkävijämaissa tehtaisiin, missä työn koneellistaminen ja työnjako lisäsivät tuotannon ennen näkemättömiin mittasuhteisiin. Teollisuus pääsikin pian hallitsevaan asemaan elinkeinojen joukossa.

Uusi tekniikka suosi suuria tuotantoyksiköitä, mikä jo sellaisenaan keräsi yhä suurempia väestömääriä tehtaiden ympärille. Samaan suuntaan vaikuttivat eräät muutkin tekijät. Ensinnäkin monet teollisuudet vetivät luokseen toisia »sukulaisiaan». Kehräämön läheisyyteen nousi usein kutomo, ehkäpä kehruu- ja kutomakoneita valmistava tehdas. Syntyvät keskukset tarvitsivat myös korjaus-, huolto- ja palvelustehtäviä suorittavaa henkilöstöä.

Tärkeänä edellytyksenä tuotannon ja väestön keskittymiselle oli vuorostaan erityisesti liikenteen alalla tapahtunut kehitys, se kun teki mahdolliseksi toisaalta raaka-aineiden ja elintarvikkeiden kuljetuksen teollisuuskeskuksiin, toisaalta valmiiden tuotteiden ja puolivalmisteiden kuljetuksen markkinoille.

Industrialismin historiaan liittyykin erittäin olennaisena piirteenä kaupunkien syntyminen ja pikku kaupunkien kasvaminen suuriksi väestökeskuksiksi. Esim. Glasgowin, Liverpoolin ja Manchesterin väkiluku kasvoi runsaan puolen vuosisadan aikana 1800-luvulla 5—7 kertaiseksi. Suuri joukko vielä 1700-luvulla kyläpahasina tunnettuja paikkoja kasvoi ennen pitkää kuusinumeroisiin väestölukuihin.

Teollisuus tarvitsi tehdasrakennuksia ja kaupunkeihin virtaava väestö asuntoja. Industrialismi ja sen vanavedessä tapahtunut laaja väestöliike muodostuikin mitä voimakkaimmaksi virikkeeksi rakennustoiminnalle. Toisena nimenomaan asuntotuotantoa kiihdyttävänä tekijänä on mainittava väestön nopea kasvu, joka johtui osaksi syntyväisyyden noususta, mutta vielä enemmän parantuneen ravitsemuksen ja kehittyneen terveydenhoidon aiheuttamasta kuolleisuuden laskusta (JUTIKKALA 1953, s. 402 ed.). Esim. Britannian väkiluku kasvoi 1800-luvulla 11:sta 38:aan miljoonaan, siis yli kolminkertaiseksi.

Teollistuminen lisäsi voimakkaasti kansantuloa niissä maissa, jotka pääsivät osallisiksi sen siunauksista. Ensimmäisinä vuosikymmeninä meni kylläkin suuri osa tuloista tehtaiden, koneiden, rautateiden, satamien, laivojen yms. tuotantovälineiden rakentamiseen, mutta aikaa myöten taloudellinen edistys pääsi vaikuttamaan hedelmällisesti myös väestön kulutustasoon. Siten väestöllisiin tekijöihin liittynyt asuntojen tarve saattoi muuttua tehokkaaksi, asuntotuotantoa kiihdyttäväksi kysynnäksi. Viime vuosisadan myöhemmät vuosikymmenet tunnetaankin Länsi-Euroopan maissa vilkkaan rakennustoiminnan kautena.

Rakennustoiminta tarvitsi puuta, jota Länsi-Euroopassa oli vähän. Jo ennen teollista vallankumousta Britannian metsät oli käytetty miltei loppuun lähinnä poltto-, hiilto- ja laivanrakennuspuuksi. Varsin aikaisin, jo keskiajalla, tämä maa oli alkanut tuoda lankkuja Norjasta. Rakennustoiminnan kiihtyessä hankinta-aluetta oli laajennettava mm. Itämeren piiriin, jolloin myös Ruotsi ja Suomi joutuivat tyydyttämään yhä kasvavaa puun tarvetta.

Puun puute ei kuitenkaan ollut ainoa tekijä, joka pani suomalaisen puun matkalle Britannian markkinoille. Itse asiassa oli lankkuja viety meiltä tähän maahan jo parin vuosisadan ajan ja ilmeisesti vienti 1800-luvulla olisi muutoinkin lisääntynyt, elleivät tullimuurit olisi muodostuneet ylipääsemättömiksi. Euroopasta tuodun puutavaran tulli oli korotettu Britanniassa 1800-luvun alussa 6 $^2/_3$ shillingistä vähitellen 65 shillinkiin loadilta. Sen seurauksena eurooppalaisen puun osuus Britannian puutavaran tuonnista pieneni 1/4:een; loput tuotiin pääasiassa Kanadasta. Suojelu oli niin voimakas, että sahatavaraa kerrotaan ajoittain viedyn Euroopasta Kanadaan, josta se tuotiin muka kanadalaisena tavarana Britanniaan (ks. HELANDER 1949, s. 150).

Liberalismi toi kuitenkin mukanaan uudet näkemykset myös kauppapolitiikkaan. Puutavaran tullit alennettiin ensin (v. 1851) 33 shillinkiin ja v. 1860 ne poistettiin kokonaan. Jo v. 1849 oli kumottu purjehdussääntö, joka oli estänyt vieraiden maiden laivat osallistumasta Britanniaan suuntautuvaan tuontiin. Adam Smithin oppi kaupan vapaudesta suoritti siten täydellisen läpimurron kotimaassaan ja avasi samalla tien pohjoismaiselle puulle Brittein saarille. Kanadan osuus puutavaran tuonnista supistui vastaavasti: 1870-luvulla se oli enää vain viidennes (ks. JUTIKKALA 1953, s. 297).

Lisättäköön, että liikenteen kehitys, vallankin höyrykoneella kul-

kevan laivan ilmestyminen purjelaivan tilalle, lyhensi taloudellista etäisyyttä Britannian ja Suomen välillä, millä seikalla oli paljon tilaa vaativan puun kuljetuksessa erittäin ratkaiseva merkitys.

Britannian rinnalla myös muut Länsi-Euroopan teollistuvat maat, varsinkin Hollanti ja Belgia muodostuivat sahatavaramme tärkeiksi ostajiksi. Jo aikaisin vientiä oli suuntautunut myös muihin maihin, jopa Välimeren alueelle, ja aikaa myöten sahatavaramme markkina-alue on laajentunut käsittämään myös valtameren takaisia maita. Länsi-Eurooppa on kuitenkin pysynyt sahatavaramme pääostajana.

Myös kehitys omassa maassa auttoi puun vientiämme. *Höyrykone löysi kiitollisen sovellutuksen sahoissamme*, sitten kun liberalismin tosin ankaran taistelun tuloksena saavuttama voitto (ks. seuraavaa lukua) avasi sille tien. Jo sitä ennen oli hollantilaisten kehittämät ohuet sahanterät otettu käytäntöön sahateollisuudessamme.

Samoin kuin höyrykoneen käyttö voiman lähteenä oli johtanut teollisuuden uusille urille sen kotimaassa Britanniassa, se merkitsi uutta suuntausta myös meidän sahateollisuudessamme. Sahat voitiin siirtää koskien partailta jokien, ennen muuta suurten, mereen laskevien jokien suulle, minne tukit voitiin tuoda halpaa ja meille luontevaa uittokuljetusta käyttäen ja mistä laivat saattoivat vaivattomasti ottaa valmiin tavaran markkinoille. Näin sai alkunsa nykyiselle metsäteollisuudellemme luonteenomainen sijoittuminen *jokien* (Kymijoen, Kokemäenjoen, Oulujoen, Kemijoen ym.) *suistoihin*.

Vasta näin organisoitu teollisuus saattoi täysitehoisesti ryhtyä käyttämään hyväkseen maamme metsäteollisuudelle tarjoamia luontaisia mahdollisuuksia. Höyrysahan merkitystä korosti edelleen se seikka, että sillä voitiin kannattavasti sahata huomattavasti pienempiä tukkeja kuin vesisahoissa, joten sen käytäntöön otto laajensi metsäteollisuutemme raaka-ainepohjaa. Yli 300-vuotinen vesisahan tarina olikin pian lopussa, puhumattakaan käsin sahauksesta, joka aina näihin saakka oli sitkeästi säilynyt, tosin melkoiselta osalta teollista sahausta kahlinneiden säännösten ansiosta, jopa vientisahauksen muotona (ks. MEINANDER 1945).

Näihin aikoihin, so. 1800-luvun puolivälin tienoilla otetut askeleet *maamme sisäisen liikenteen* alalla auttoivat osaltaan saha- ja yleensä metsäteollisuutemme kehitystä. Maamme ensimmäinen rautatie Helsingistä Hämeenlinnaan, valmistui v. 1861 ja Saimaan kanava rakennettiin v. 1844—56. Sekä vesi- että rautatieliikenteen kehitys jatkui sittemmin verraten nopeasti.

Ennen pitkää olikin sahateollisuuden piirissä todettavissa yrittämishalua. Höyrysahoja perustettiin sekä kotimaisten että ulkomaisten yrittäjäin toimesta. Köyhästä Suomesta tuli eräänlainen Klondyke, jonne ulkomaiset rahamiehet tulivat kultaa, tosin vain »vihreää», vuolemaan (HELANDER 1949, s. 151—154). Jotkut päätyivät tosin yrittämisinnossaan aina konkurssiin asti,

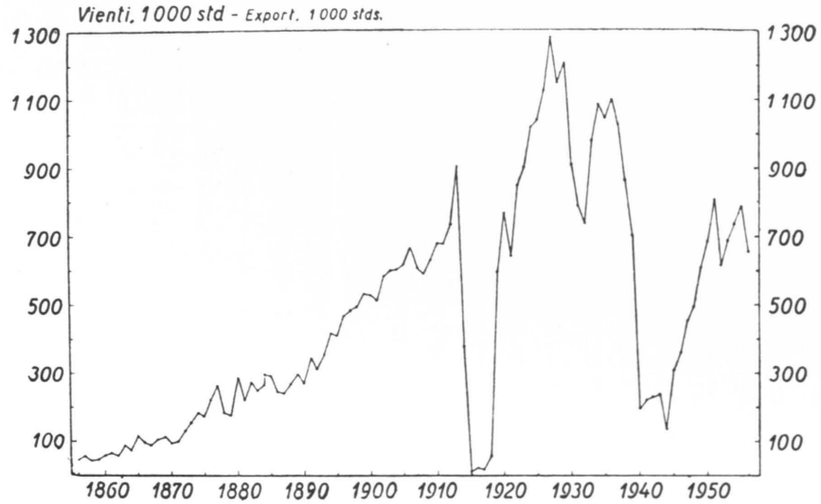

Piirros 1. Suomen sahatavaran vienti v. 1856—1956.
Fig. 1. Exports of sawnwood from Finland, 1856—1956.

mutta jo siihen aikaan tiedettiin, että konkurssi oli vain saneeraus, jolla luotiin edellytykset yrityksen toiminnan entistä suotuisammalle jatkumiselle ehkä kylläkin uuden miehen omistuksessa ja johdossa. Saha säilyi vaikka omistajat muuttuivat.

Uudesta ajasta kertovat seuraavat sahatavaran (lankkujen, soirojen ja lautojen) viennin kehitystä osoittavat luvut.

Vuosijakso	Vienti keskimäärin vuodessa, standarttia	Viennin nousu edellisen vuosijakson tasosta, %
1856—60	49 680	—
1861—70	88 800	78.7
1871—80	185 561	109.0
1881—90	240 984	29.9
1891—1900	380 878	58.1
1901—10	527 244	38.1

Sahatavaran vientimme oli vielä 1800-luvun puolivälissä varsin vaatimatonta. Sitten alkoi kuitenkin erittäin voimakas nousu, joka oli suhteellisesti suurin 1870-luvulla. Vienti kasvoi tällöin enemmän kuin kaksinkertaiseksi edellisen vuosikymmenen määrään verrattuna ja oli vuosisadan vaihteessa jo noin 10-kertainen verrattuna 1850-luvun jälkipuoliskon tasoon.

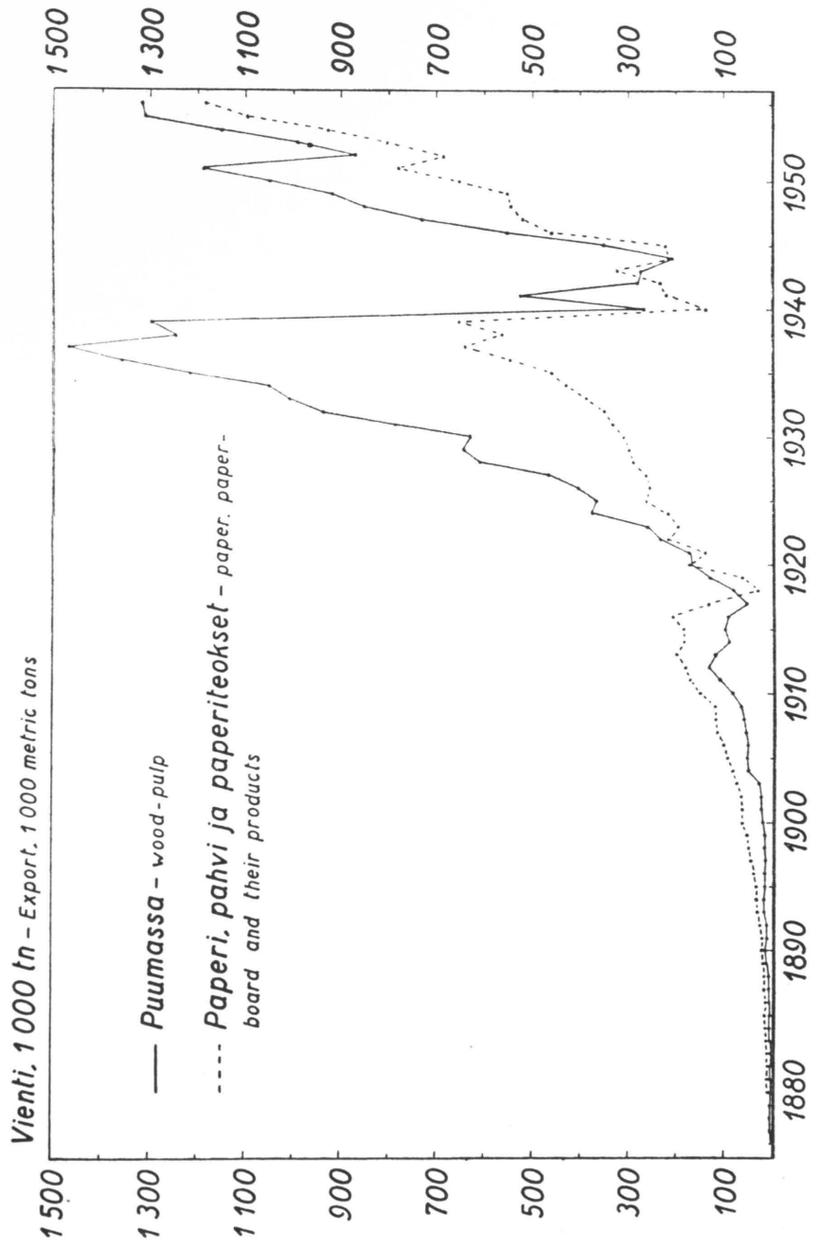

Piirros 2. Suomen puumassan sekä paperin, pahvin ja paperiteosten vienti v. 1875—1956.
Fig. 2. Exports of wood-pulp, paper, paper-board and their products from Finland, 1875—1956.

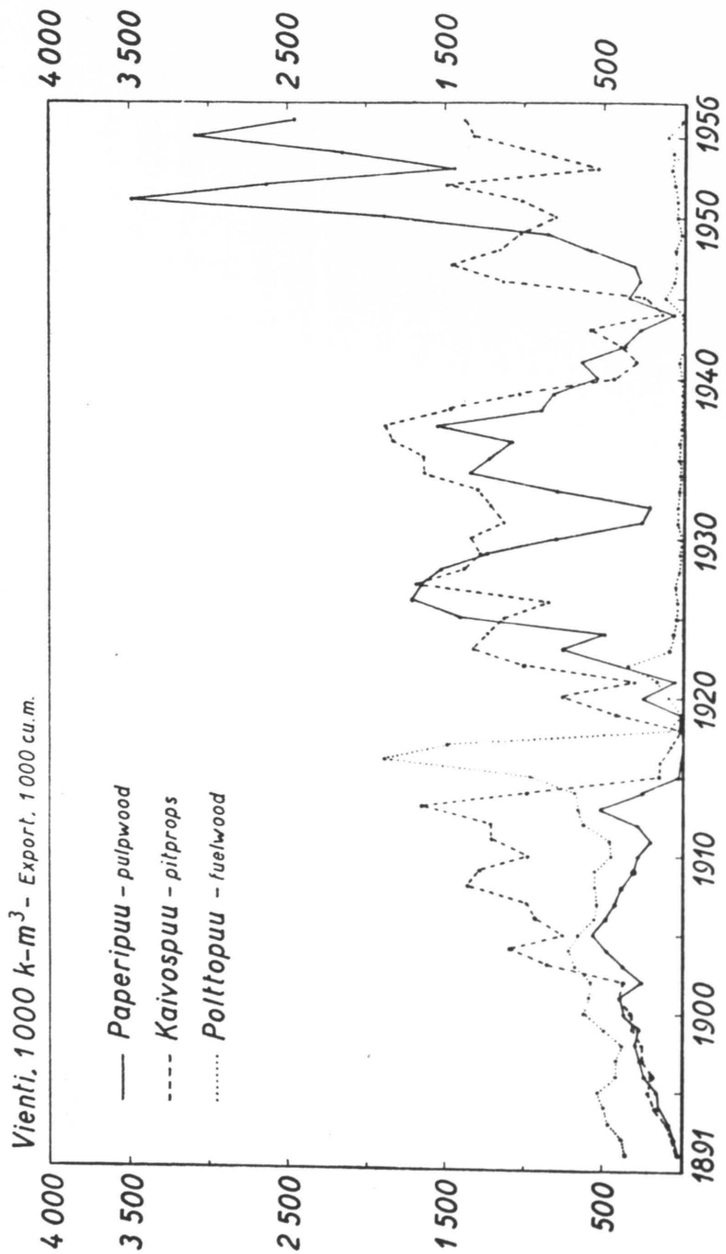

Piirros 3. Suomen paperi-, kaivos- ja polttopuun vienti v. 1891—1956.
Fig. 3. Exports of pulpwood, pitprops and fuelwood from Finland, 1891—1956.

Industrialismin sinfoniaan liittyi jo 1860-luvulta alkaen puuhiomoiden yksitotinen sävel. Ensimmäinen hiomo perustettiin maahamme näet v. 1860, siis vain puolitoista vuosikymmentä sen jälkeen, kun saksalainen kutojamestari Keller oli keksinyt, että puuta jauhamalla voitiin saada raaka-ainetta paperin valmistukseen. Seuraavan vuosikymmenen puolivälissä maassamme oli jo 12 toimivaa puuhiomoa.

Pian tuli mukaan myös selluloosateollisuus. Maamme ensimmäinen sulfaattitehdas perustettiin v. 1880 Valkeakoskelle ja sulfiittitehdas v. 1885 Kuusankoskelle. On merkille pantavaa, että nämäkin teollisuuden haarat jo kohta valmistusmenetelmien tultua keksityiksi löysivät toteuttajansa Suomessa.

Puumassateollisuuden vanavedessä kasvoi vähitellen myös paperiteollisuus.

Myöhempien vuosikymmenien kehitys on sekä lisännyt näiden vanhojen metsäteollisuuden haarojen tuotantoa että tuonut mukaan uusia, kuten vaneri-, kuitulevy-, puutalo- ja lastulevyteollisuudet. Puutyösteiden rinnalla myös raakapuun vienti on säilyttänyt sitkeästi asemansa. Kuten piirrokset 1—3 osoittavat, erityisesti itsenäisyyden aika on ollut metsäteollisuutemme ja metsäntuotteiden viennin voimakkaan edistyksen aikaa. Tosiasiana pysyy kuitenkin, että *ratkaisevan sysäyksen tälle kehitykselle antoi 1800-luvun jälkipuoliskolla tapahtunut industrialismin tunkeutuminen maahamme.*

Metsäteollisuuden laajentuessa tervanpoltto ja -vienti vähenivät, kuten edellä on voitu todeta. Siihen oli useitakin syitä. Jo puulaivojen rakennuksen taantuminen vähensi tervan kysyntää tai ainakin hillitsi sen kasvua. Tätä suurempi merkitys oli kuitenkin sillä, että puutervan asemesta alettiin käyttää kivihiilitervaa, jonka tuotanto läntisissä teollisuusmaissa kasvoi voimakkaasti (ks. HAUTALA 1956, s. 56). Puutervaa pidettiin kyllä parempana, mutta laajenevan metsäteollisuuden aiheuttama kilpailu raakapuusta — tervaa alettiin valmistaa yhä enemmän juurista ja kannoista — ja työvoimasta kohotti sen tuotantokustannuksia siinä määrin, että puuterva menetti markkinansa. Merkillinen, HAUTALANKIN (1956, s. 290—305) tutkimuksessa vakuuttavaa selitystä vaille jäänyt ilmiö on kuitenkin se, että Suomen tervakauppa romahti nopeammin kuin sen pahimpien kilpailijoiden Ruotsin ja Venäjän. Näiden »kolmen suuren» tervan viennistä Suomen osuus oli 1860- ja 1870-luvuilla keskimäärin 47 %, mutta v. 1906—10 vain 15.5 %.

Industrialismin vyöry työnsi siten syrjään vuosisataisen tervateollisuutemme, mutta se kompensoi monin verroin tämän menetyksen antaessaan sysäyksen sahateollisuudellemme ja yleensä uudenaikaiselle metsäteollisuudellemme luomalla sille markkinoita ja kehittämällä sen tekniikkaa. Tämä teollisuus löi ennen pitkää leimansa metsiimme ja antoi suunnan metsäpolitiikallemme.

Metsäteollisuus vapautuu merkantilismin pakkopaidasta

Viime vuosisadan lopulla tapahtunut sahateollisuuden ja sen kintereillä myös muun metsäteollisuuden nopea kehitys teki ajankohtaiseksi kysymyksen metsiemme riittävyydestä. Vallankin maallikkojen keskuudessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että puut hiomo- ja selluloosateollisuuden tarpeiksi hakattiin keskenkasvuisina. Se oli monen mielestä vakava merkki metsien loppumisesta.

On kuitenkin syytä korostaa, että pelko metsien loppumisesta on meillä kuten useissa muissakin maissa vanha asia. Tervanpoltto, laajassa mitassa harjoitettu kaskeaminen ja laiduntaminen, erittäin tuhlaileva puun kotikäyttö ja kulot olivat lähinnä sen aiheena. Pelkoa ilmentävät vuosisatojen kuluessa annetut lainsäännökset, joiden avulla pyrittiin hillitsemään tai estämään näitä metsää hävittäviä voimia. Jo vuoden 1647 metsäasetus sääti kaskeamiselle eräitä rajoituksia, joita v. 1793 ja 1805 tiukennettiin kieltämällä kaskeaminen kiviperäisellä maalla ja hiekkakankaalla.

Vuoden 1647 metsäasetus kielsi myös hedelmää kantavien puiden kaatamisen. ja 1680-luvulla julkaistiin asetuksia, joiden mukaan verovelvolliset talonpojat saivat käyttää metsäänsä vain kotitarpeeksi. Myös mastopuiden suhteen oli erityisiä säännöksiä. Vuoden 1734 metsäasetuksessa säädettiin, että metsää oli käytettävä säästäen ja polttopuiksi tuli ottaa tuulen kaatamia puita, oksia ja kantoja ennen kuin terveisiin puihin käytiin käsiksi.

On vaikea sanoa, oliko näiden ja muiden metsän käytön rajoitusten taustana todella vakava ja perusteltu pelko metsien loppumisesta. Ehkä tämäkin oli yhtenä motiivina. Huomio kiintyy kuitenkin siihen, että rajoituksia säädettiin ahkerasti nimenomaan 1600- ja 1700-luvuilla. Valtion silloinen holhoava metsäpolitiikka oli sopusoinnussa m e r k a n t i l i s m i n ajan huoltovaltion yleisten talouspoliittisten pyrkimysten kanssa. Eräänä tämän politiikan vaikuttimena oli pyrkimys vieroittaa talonpojat tuhlaavasta puun käytöstä. Pidettiin näet tarpeellisena turvata jokaisella tilalla ainakin jatkuva kotitarvepuun saanti jo talon veronmaksukyvyn ylläpitämiseksi.

Nykyhetken näkökulmasta on kuitenkin yllättävintä todeta, että julkinen valta holhosi voimakkaalla kädellä vielä myöhään myös s a h a t e o l l i s u u t t a. Jo 1600-luvulla määrättiin erityisiä »myllykomissioita» tutkimaan sahojen tarpeellisuutta. Ne määräsivät maan eri osissa pantavaksi sahoja seisomaan ja rajoittivat käyntiin jätettyjen sahojen tuotantoa. Juuri sahojen tuotannon kiintiöiminen olikin se keino, jota ahkerasti käytettiin sahateollisuuden laajenemisen ehkäisemiseksi. Niinpä vuoden 1734 laissa oli määräys, että seuduilla, missä metsät olivat vähentyneet sekä kotitarve- että myyntisahoille oli vahvistettava vuotuinen sahausmäärä. Sen lisäksi tehtiin uuden sahan perustaminen riippuvaksi viranomaisten, erityisen tutkimuksen perusteella antamasta luvasta. Sahat, joiden omistajilla ei ollut metsiä tai jotka muutoin oli katsottava »haitallisiksi», voitiin määrätä hävitettäviksi.

Valtiopäivillä ilmaistiin varsinkin porvarissäädyn taholta tyytymättömyyttä näitä säännöksiä kohtaan. V. 1739 annetussa lain selityksessä annettiinkin myös sellaiselle, jolla ei ollut omia metsiä, oikeus sahan perustamiseen (ks. HELANDER 1949, s. 60). Sahateollisuudelle epäsuopea talouspolitiikka jatkui kuitenkin vielä myöhempinä vuosikymmeninä. Se ilmeni mm. v. 1765 annetuissa ja v. 1786 uudistetuissa ohjeissa ohutteräisten sahojen perustamisesta. Ohjeiden mukaan sahojen raakapuun hankinta-alueet oli viranomaisten toimesta tarkoin määrättävä ja hakkuumäärä kullakin alueella vahvistettava metsien riittävyyttä silmällä pitäen. Sahausoikeuksien ylittämisestä säädettiin sakkorangaistus, minkä lisäksi sahattu puutavara voitiin takavarikoida. Vuoden 1793 metsäasetuksessa uudistettiin sahausta rajoittavat säännökset ja viranomaisia kehoitettiin tarkoin valvomaan, ettei myönnettyjä sahausoikeuksia ylitetty.

Varsinaisten sahaukseen kohdistuneiden valtion toimenpiteiden ohella sahateollisuuden kehitystä vaikeuttivat monet joko ulkomaankauppaa yleensä tai nimenomaan sahatavaran vientiä koskeneet rajoitukset, kuten tapulikaupunkioikeudet, vientitullit, jopa suoranaiset vientikiellot. Niinpä v. 1751 ja 1759 annetuissa julistuksissa kiellettiin lautojen, lankkujen ja muiden rakennustoiminnassa käytettävien puutavaroiden vienti, ne kun muka tarvittiin tulipalojen hävittämän Tukholman jälleenrakentamiseen.

Uudenkaupungin rauhassa v. 1721 ja Turun rauhassa 1743 Venäjän yhteyteen liitetyssä Suomessa oli valtiovallan asenne sahateollisuutta kohtaan kauan suopeampi kuin Ruotsi-Suomessa. Mm. sahatavaran vienti oli sallittua ja ajoittain annettiin jopa valtion korottomia lainojakin sahojen perustamiseksi. V. 1758 asetettiin kuitenkin erityinen sahojen verotuskomissio, jonka tuli määrätä sahojen hankinta-alueet ja tukkikiintiöt. V. 1798 kiellettiin kaikki vientisahaus muilta paitsi lahjoitusmaille perustetuilta sahoilta (ks. HERTZ 1933, s. 41—44).

Suomen joutuessa v. 1809 kokonaan Venäjän yhteyteen se sai molemmilta tahoilta perinnöksi pitkälle viedyn sahateollisuuden säännöstelyn. Tämä saattaa tuntua käsittämättömältä merkantilisminkin ajan taustaa vasten. Tiedetäänhän, että merkantilismin edustajat suosivat vientiä ja elvyttivät mielellään vientielinkeinoja. Sahateollisuuden kohtelu oli siten ainakin näennäisesti ristiriidassa tämän pyrkimyksen kanssa.

Tässä tullaankin erääseen keskeiseen kohtaan 1600- ja 1700-luvun teollisuuspolitiikassa. Ruotsi oli näinä vuosisatoina maailman tärkein raudan viejä ja näki kauppapoliittiset intressinsä lähinnä tällä alalla. Kun raudan valmistukseen ja yleensä vuoriteollisuuteen tarvittiin suuret määrät puuhiiltä, metsiä haluttiin säästää hiilen saannin turvaamiseksi (HANHO 1915, s. 15). Vuoriteollisuuden harjoittajien onnistui saada vuorikollegio puolelleen ja hankkia sahateollisuuden holhouksen muodossa miltei monopoli puun hankintaan tärkeämmillä

kaivosalueilla. Kuten BOETHIUS (1939, s. 276) huomauttaa, tässä oli mukana »vuorimiesten» tärkeät taloudelliset intressit: eliminoimalla kilpailijat raakapuun ostoissa heidän onnistui saada hiiltoon tarvittava puu halvemmalla kuin muutoin olisi ollut laita.

Vuoriteollisuuden suojelussa ei pidetty silmällä vain tiedossa oleviin malmivaroihin liittyviä tarpeita, vaan optimistinen mieli kuvitteli, että malmisuonia saattoi löytyä vähän kaikkialta ja että metsiä oli kaiken varalta säästettävä. Viitattiin myös siihen, että sahojen tarpeiksi hakataan usein mastoiksi yms. laivanrakennuksen raaka-aineeksi tarvittavia puita.

Sahateollisuuteen kohdistuneet säännöstelytoimenpiteet on siten nähtävä osana erityisesti rautateollisuutta suosinutta teollisuuspolitiikkaa. Mukana oli kuitenkin myös metsäpoliittisia tavoitteita. On vaikea sanoa, luultiinko sahateollisuuden laajenemisen todella johtavan metsien loppumiseen koko valtakunnan alueella. Sellainen olettamus vaikuttaa vähemmän uskottavalta. Silloiset vientisahat joutuivat kuitenkin toimimaan melko rajoitetulla alueella lähellä rannikkoa. Sidonnaisuuden aiheuttivat ensinnäkin alkeelliset kuljetusolot, valmis tavara kun oli kuljetettava tavallisimmin hevosajopelein vientisatamaan. Toisena määräävänä tekijänä oli sahojen sijoittuminen koskien partaille, vesivoiman läheisyyteen.

Seurauksena oli, että raakapuun saanti *kannattavan* sahateollisuuden toiminta-alueella — samoin kuin rautaruukkien ja kaivosten lähialueilla — saattoi käydä epävarmaksi. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun tukkien järeyteen ja laatuun kohdistuvat vaatimukset olivat suuret. Metsää, josta järeät sahatukit oli hakattu, ei noina aikoina pidetty taloudellisessa mielessä metsänä, vaikka siinä saattoi olla huomattavasti esim. paperi- ja polttopuuksi kelpaavaa puustoa (BOETHIUS 1939, s. 272). Näin ymmärrettynä pelko metsävarojen loppumisesta saattoi olla aiheellinen, vaikka koko valtakunnan metsätase, jos sellainen olisi laadittu, olisi varsin suurella todennäköisyydellä ollut kasvuvoittoinen.

Myös muita perusteluja sahateollisuuden säännöstelylle on esitetty. Niinpä pelättiin ja ilmeisesti syystä, että sahateollisuuden laajeneminen johtaisi yhä laajamittaisempaan puiden luvattomaan myyntiin kruunun vuokra-alueilta. Ja vihdoin arveltiin sen vieroittavan väestöä maanviljelyksestä. Maassamme käytiinkin viime vuosisadan puolivälin tienoilla erittäin kiintoisa keskustelu talouselämämme kehittämisen perusteista (ks. esim. KOVERO 1926, s. 46 ed.), joka keskustelu erityisesti koski juuri maatalouden ja metsäteollisuuden tulevia mahdollisuuksia. Siinä herättää huomiota varsinkin J. V. Snellmanin asenne. Hän tähdensi voimakkaasti maatalouden kehittämistä katsoen, ettei metsiä ja niiden varaan rakentuvaa teollisuutta voida tulevaisuutta ajatellen ottaa lukuun, vaan tämä teollisuus oli pian kuoleva. »Onpa pian koittava aika, jolloin ainoastaan valtion metsistä on saatavissa aineksia sitä varten. Ja on onnellista että niin tapahtuu, sillä maanviljelyksen jalompien tuotteiden vienti on nouseva suuremmassa suhteessa kuin puutavaran vienti vähenee ja samassa suhteessa yleinen hyvinvointi ja sivistys kasvaa» (Litteraturblad 1863, s. 125. Ks. myös sama 1856, s. 133 ja 1859, s. 47). Tämä tosin vastustusta saanut käsitys (ks. KOVERO 1926, s. 50—51) osoittaa, että sahateollisuuden holhoamiseen liittyi myös maatalouspoliittinen näkökohta.

On muuten merkille pantavaa, että sahateollisuutta rajoitettiin myös Norjassa ja Venäjällä osaksi samoin perustein kuin Ruotsi-Suomessa (ks. HELANDER 1949, s. 59—60).

Rautateollisuuden puun ja hiilen tarve, joka keskeisellä tavalla oli antanut suuntaa Ruotsin teollisuuspolitiikalle vielä 1700-luvulla, joutui yhä enemmän taka-alalle, sitten kun raudan valmistuksessa alettiin käyttää kivihiiltä ja Britannia tuli omavaraiseksi raudan tuotannossaan. Kun toisaalta sahatavaran menekki aiemmin mainituista syistä parani, Ruotsi teki verraten pian johtopäätökset tapahtuneesta muutoksesta: jo v. 1842 se vapautti sahateollisuuden sitä kahlinneista säännöksistä. Merkillinen sattuma on, että Suomessa samana vuonna ilmestyi komitean mietintö, jossa vielä ehdotettiin monenlaisia esteitä sahateollisuuden tielle. Höyrysahat oli kiellettävä, koska niitä voitiin pystyttää minne tahansa, sahojen perustamista koskevat katselmukset oli toimitettava entistä huolellisemmin ja joka kymmenes vuosi oli maanmittarin tutkittava sahojen toiminta-alueiden metsävaroja ja tehtävä sen perusteella vuotuisia sahausmääriä koskevat ehdotuksensa. Jo aikaisemmin v. 1839 oli korotettu sahatavaran vientitulleja lähinnä finanssipoliittisista syistä (KAUKAMAA 1941, s. 213—214).

Aloite edellä mainitun komitean asettamisesta tehtiin vuoriteollisuuden harjoittajain taholta. Vuoden 1840 lopussa vuorimestari G. Idestam oli näet laatinut kertomuksen Suomen vuoritoimen tilasta. Hän antaa siinä Suomen metsistä synkän kuvan ja huomauttaa, että kun maan mineraalirikkaudet kerran keksitään, maalla ei ole riittävästi metsiä niiden käyttämiseksi. Liikasahauksen estämiseksi olisi sen vuoksi saatava aikaan riittävän ankara kontrolli. Ajatus sai voimakasta vastakaikua ruukin omistajien taholla ja todennäköisesti heidän esityksensä vaikuttivat ratkaisevasti siihen, että v. 1841 asetettiin edellä mainittu komitea tekemään ehdotusta metsätaloutta koskevien säännösten uudistamiseksi (ks. KAUKAMAA 1941, s. 258—259).

Senaatin toimeksiannosta komitea tarkisti kannanottojaan sen ensimmäisen mietinnön johdosta lähetettyjen lausuntojen perusteella, mutta sahateollisuuden osalta tarkistus toi mietintöön vain eräitä vähemmän olennaisia lievennyksiä. Niinpä tehtiin periaatteessa mahdolliseksi moniraamisten vesisahojen ja 2-teräisten kotitarvesahojen, jopa höyrysahojen perustaminen erityisellä luvalla.

Komitean uusikaan v. 1843 valmistunut mietintö ja sen pohjalta v. 1848 laadittu metsälakiehdotus eivät johtaneet tulokseen. Asioiden kulkuun puuttui näet Lars Gabriel von Haartman, silloisen valtiollisen elämämme

johtava hahmo. Hän tahtoi, että Suomen metsiä, joihin »on luonto sijoittanut ainoan rikkautemme lähteen», oli suojeltava entistä tehokkaammilla sahateollisuuden rajoituksilla ja että valtion metsät oli saatettava järjestetyn metsänhoidon alaisiksi. Hänen esityksestään vuoden 1848 lakiehdotus raukesi ja v. 1849 asetettiin uusi metsälain tarkistuskomitea. Sen suuressa määrin von Haartmanin ajatuksia myötäilleen mietinnön pohjalta annettiin v. 1851 »asetus Suomen metsistä» (ks. HANHO 1915, s. 38—69).

Sahateollisuus saatettiin vuoden 1851 asetuksella osittain entistäkin tiukemman holhouksen alaiseksi. Sahoissa oli toimitettava koesahauksia ja niiden perusteella määrättävä tarkoin aika, jonka ne saivat olla käynnissä, jotta ne pysyisivät privilegioissa määrätyn tukkiluvun puitteissa. Kotitarvesahoissa sai lain mukaan olla ainoastaan yksi raami ja korkeintaan kaksi terää eivätkä tällaiset sahat saaneet myydä tuotteitaan.

Sahateollisuuden puolella toimivat kuitenkin erittäin voimakkaat taloudelliset realiteetit. Vientimahdollisuudet ja vientikin kasvoivat vuosi vuodelta ja toivat maalle kasvavia valuuttatuloja. Näiden tekijöiden painoa ilmentää mm. se, että ajoittain pidettiin kannattavana sahata lankkuja käsisahoilla, jotta voitiin käyttää hyväksi oivallisia vientimarkkinoita. Lisäksi myönnettyjä sahausoikeuksia ylitettiin varsin yleisesti (ks. HANHO 1915, s. 49—50, 155). Sahanomistajien suhdetta von Haartmanin talouspolitiikkaan kuvaakin sattuvasti ruukin patruuna N. L. Arppen lausunto: »On mahdotonta olla samanaikaisesti sahanomistaja ja kunniallinen mies.»

Ensimmäisenä varmana merkkinä näiden taloudellisten realiteettien painosta ja vapaamielisten voimien esille pääsystä oli v. 1857 annettu asetus, jolla höyrysahojen perustaminen tehtiin, tosin vain senaatin nimenomaisella luvalla, mahdolliseksi. Vuosi vuodelta voimistuivat kuitenkin äänet, jotka vaativat sahateollisuudelle täyttä vapautta. Niitä esittivät paitsi sahateollisuuden harjoittajat, eräät korkeat viranomaiset, mm. kenraalikuvernööri kreivi Berg, joka senaatille 30. 11. 1857 osoittamassaan kirjelmässä esitti — Kuopion läänin itäosiin tekemiensä matkojen perusteella — havainneensa, että sahateollisuuden laajentaminen oli maalle eduksi.

Merkittävä on niin ikään lausunto, jonka Tharandtin metsäakatemian johtaja vapaaherra Edmund von Berg antoi asiasta toimiessaan senaatin kutsumana asiantuntijana maamme metsähallinnon järjestämiseksi. Hänen mielestään hallituksen tuli poistaa sahateollisuutta ja puutavarakauppaa koskevat rajoitukset ja päinvastoin edistää toimenpiteillään näitä elinkeinoja, koska siten parhaiten edistetään myöskin metsänhoitoa (ks. von BERG 1859, s. 69—70).

V. 1858 von Haartmanin tilalle valtiovarain toimituskunnan päällikköksi astunut Fabian Langenskiöld ryhtyikin, hankittuaan asiasta mm. sahanomistajien ja puutavaranviejien lausuntoja, toimenpiteisiin sahausrajoitusten poistamiseksi. Lopullinen askel otettiin v. 1861 annetulla »armollisella asetuk-

Käsinsahausta. Valok. T. Rancken. Metsätaloudellisen valistustoimiston kuvakokoelmasta.

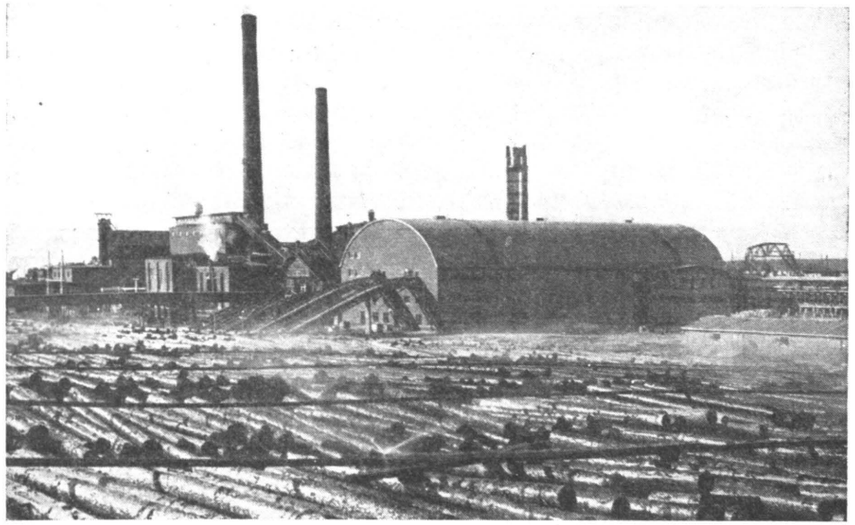

Uudenaikainen sahan ja selluloosatehtaan muodostama tehdaskompleksi. Tapion kuvakokoelmasta.

sella sahalaitosten asettamisesta ja käyttämisestä». V. 1879 säädettiin täysi elinkeinovapaus.

Näin oli liberalismi suorittanut, tosin eräitä vuosikymmeniä myöhemmin kuin Länsi-Euroopan johtavissa maissa, läpimurtonsa Suomen talouselämässä. Tapahtumalla oli tavattoman suuri sekä periaatteellinen että käytännöllinen merkitys. Kun metsäteollisuuden kehittymiselle jätettiin täysi vapaus, maamme pääsi kehittämään talouttaan aloilla, joilla sen luontaiset edellytykset olivat parhaat ja kansainvälinen kilpailukyky vahvin. Toisaalta vastuu metsien riittävyydestä siirtyi nyt teollisuuspolitiikalta metsäpolitiikalle. Tälle avautuikin 1800-luvun jälkipuoliskolta alkaen entistä vastuullisempi, mutta myös entistä mielekkäämpi tehtävä. Pelko metsien loppumisesta ei enää ollut »pelkoa pelon vuoksi», kuten yritettäessä keinotekoisesti tukea vuoriteollisuuttamme. Se sai nyt kokonaan uuden sisällön, kun päämääräksi tuli maamme tärkeimmän vientituotannon raaka-ainepohjan turvaaminen.

Yksityismetsiin kohdistunut metsäpolitiikka 1800-luvun jälkipuoliskolla

Komiteat ja niiden ehdotukset. Metsälainsäädäntö

On merkille pantavaa ja jonkin verran yllättävää, ettei sahateollisuuden säännöstelyn poistamisen kaikilla tahoilla katsottu välttämättä edellyttävän metsäpolitiikan tehostamista. Monet ajoivat näet vapaamielistä talouspolitiikkaa pelkästä yksilön vapauden harrastuksesta ja olivat tällöin valmiit ottamaan riskin jopa metsien loppumisesta. Näihin kuului mm. suuri kansallinen herättäjämme J. V. Snellman. Arvostellessaan Saima-lehdessä (N:o 47/1845) vuoden 1842 metsäkomitean ehdotuksia sahateollisuutta koskeviksi rajoituksiksi, hän esittää kysymyksen, onko maalle koituva etu suurempi, jos rahat myydystä metsästä tulevat maahan vähitellen esim. 50 vuoden kuluessa kuin jos summa saataisiin nostaa neljänä vuotena. Näin metsistä otetut pääomat voitaisiin hänen mielestään käyttää joihinkin muihin edullisiin tarkoituksiin. Maamme huomattavin liberalistinen talouspoliitikko A. J. Chydenius oli jo aiemmin maininnut maatalouden kehittämisen eräänä tällaisena tarkoitusperänä (ks. Hanho 1915, s. 47—48).

Snellmanin metsäpolitiikkaa koskeviin kannanottoihin vaikutti hänen liberalistisen ajatustapansa ohella myös se jo aiemmin todettu seikka, että hän erittäin suuressa määrin aliarvioi metsä- ja puutalouden merkityksen maallemme. Hän piti suorastaan vahinkona, jos niihin kiinnitettäisiin kovin suuria toiveita ja jäätäisiin niiden varaan, koska siten laiminlyötäisiin muiden elinkeinojen, ennen

muuta maatalouden kehittäminen. Tämän käsityksen ovat sittemmin useat muutkin vaikutusvaltaiset henkilöt toistaneet.

Metsäteollisuutemme voimakas kehitys 1800-luvun jälkipuoliskolla kypsytti kuitenkin talouspolitiikkamme johdon verraten pian käsitykseen, että raakapuun saanti oli turvattava tehostetun metsäpolitiikan avulla. Ensimmäiset käytännölliset tulokset uudesta suuntauksesta voidaan todeta valtion metsien kohdalla, joiden hallinto järjestettiin v. 1859 annetulla asetuksella. Jo vuodesta 1851 meillä oli ollut väliaikainen maanmittaushallituksen yhteydessä toiminut metsänhoitolaitos.

Metsänhoitolaitoksen perustaminen, olkoonkin että se tarkoitti lähinnä valtion metsätalouden järjestämistä, merkitsi edistysaskelta maamme metsäpolitiikassa myös yleisemmässä mielessä. Oli saatu ammattivirasto, jonka saattoi odottaa tuntevan vastuuta keskeisten metsäkysymysten hoitamisesta ja tekevän siinä tarkoituksessa tarpeellisia aloitteita.

Maahamme oli syntynyt 1800-luvun puolivälin tienoille mennessä myös laaja yksityinen metsänomistus. Se oli teoriassa jo aikaisemminkin olemassa, mutta käytännössä suurin osa yksityismetsistä oli eräänlaista kylien tai useita kyliä käsittäneiden jakokuntien kollektiiviomistusta. V. 1772 annetulla ja 1775 uusitulla asetuksella oli Suomessa kuitenkin määrätty pantavaksi toimeen isojako, joka suurimmassa osassa maata saatiin päätökseen viime vuosisadan puoliväliin mennessä, joskin se eräissä Koillis- ja Pohjois-Suomen kunnissa oli vielä 100 vuotta myöhemmin suorittamatta. Erityisesti 1800-luvun alkupuolisko merkitsi suurta edistysaskelta isonjaon toimeenpanossa, sillä vuosina 1801—48 jaettiin 45 % koko itsenäisyyden ajan alkuun mennessä jaetusta alasta (Jutikkala 1942, s. 519).

Vaarinpito kollektiivisesti hallitusta omaisuudesta ei juuri kuulu suomalaisen hyveisiin. Tämä oli ilmennyt myös siinä, että metsien käyttö oli ennen isonjaon toimeenpanoa ollut varsin säälimätöntä (ks. esim. Jutikkala 1942, s. 453 ed.). Isojako antoi yksityisten — kuten valtionkin — tiluksille selvät puitteet, ja saattoi siten myös metsäalueet kunkin yksilölliseen hallintaan. Oli odotettavissa, että tämä tietoisuus entistä enemmän vetosi maanomistajien vastuuntuntoon. Maanomistuksen selvä määrittely isonjaon muodossa oli siten metsäpoliittinen edistysaskel sellaisenaan.

Toisaalta isonjaon toimeenpano aiheutti metsätalouden kannalta myös tiettyjä vaikeuksia. Ensinnäkin maan metsät jakautuivat sen johdosta suureen määrään omistusyksikköjä. Lisäksi talonpojat joutuivat metsänomistajan vastuulliseen asemaan ilman metsätaloudellista valmennusta. Yllättävänä tuli suurimmalle osalle heistä viime vuosisadan jälkipuoliskolla myös mahdollisuus saada rahatuloja puuta myymällä. Se herätti myyntihalua, mutta ei vastaavassa määrin suunnitelmallista toimintaa näiden tulojen jatkuvuuden turvaamiseksi. Metsä katsottiin eräänlaiseksi kaivokseksi, jota voitiin louhia kunnes sen »malmi-

suoni» ehtyi. Oli myytävä silloin kun puu kävi kaupaksi. Kuka tietää, miten pian sen menekki ehtyy. Ei ole ihme, että yksityinen talonpoika lankesi tällaiseen ajatteluun, kun eräät kokeneet valtiomiehet esittivät samanlaisia mielipiteitä.

Yksityismetsätalous joutuikin virinneessä metsäpoliittisessa keskustelussa erityisen huomion kohteeksi.

Lisääntyvää aktiivisuutta metsäpolitiikan alalla osoittaa mm. useiden metsäkomiteoiden asettaminen ja — juuri komiteoiden toiminnassa ilmennyt — harrastus maamme metsätaseen selvittämiseen ja varsinkin liikahakkuukysymyksen tutkimiseen. Edellä (s. 35) mainittiin jo vuosien 1841 ja 1849 metsäkomiteat ja viimeksi mainitun ehdotuksen perusteella annettu vuoden 1851 metsäasetus. Se oli yksityisten metsän käyttöön nähden jokseenkin yhtä liberaalinen kuin vuoden 1805 metsälaki. Asetus rajoitti kuitenkin kaskeamista perintö- ja rälssitilojen metsissä siten, että kaskesta sai ottaa vain kaksi viljasatoa. Sama alue saatiin uudestaan kasketa vasta kun metsä oli 30-vuotista ja kaskettu alue oli pidettävä kotieläimiltä rauhoitettuna kahdeksan vuotta.

Kun seuraa myöhemmän metsälainsäädäntömme kehitystä, voi panna merkille, että niissä pantiin pääpaino *metsää hävittävien voimien ehkäisemiseen*. Kaskeamista koskevat rajoitukset vuoden 1851 metsäasetuksessa ja aikaisemmassakin metsälainsäädännössä on tulkittava erääksi vaiheeksi tässä pyrkimyksessä. Viime vuosisadan jälkipuoliskon suuresti laajentunut hakkuutoiminta pakotti kuitenkin kiinnittämään huomiota myös hakkuukysymykseen.

V. 1873 asetettiin Suomen Talousseuran esityksestä komitea, jonka tehtävänä oli selvittää, tapahtuuko maamme metsissä liikahakkuuta ja ehdottaa toimenpiteitä sen estämiseksi. Puheenjohtajana toimi C. J. Jägerhorn. V. 1874 jättämässään mietinnössä (Ifrån komitén för bedömmande... 1874, s. 11—17) komitea esittää ensinnä katsauksen maamme metsien tilaan eri lääneissä ja kihlakunnissa, katsauksen, joka perustui eri viranomaisten ja yksityisten henkilöiden mm. senaatille ja kenraalikuvernöörille antamiin selvityksiin, osaksi myös komitean jäsenten havaintoihin.

Komitean antama kuva maamme metsistä on varsin synkkä: laajoja kokonaan hävitettyjä aloja ja kehnoja, vähäpuustoisia metsiä. Useissa pitäjissä todetaan varsinkin rakennuspuun, paikoin jopa polttopuun puutetta. Tuhlaava kotikäyttö, kaskeaminen, metsäpalot, tervanpoltto ja lisääntyneet, nyt jo pieneenkin puustoon kohdistuvat hakkuut sekä järkevän metsänhoidon vastaiset hakkausmenetelmät ovat komitean käsityksen mukaan pääsyynä metsien heikkoon tilaan. Komitean laatima taselaskelma osoittaa kasvun enemmyyttä 2.5 milj. normaalisyltä (= 6.6 milj. m^3). Sen selitetään kuitenkin johtuvan laskelman pohjana olevien tietojen puutteellisuudesta. Maan metsien huono tila on parhaana todistuksena siitä, ettei Suomen metsien kasvu vastaa käyttöä, komitea päätteli.

Komitea ehdotti uutta metsälakia, joka asettaisi entistä tehokkaampia sulkuja metsän hävittämiselle ja velvoittaisi metsänomistajan hankkimaan uuden metsän hakatulle alalle. Lain valvonta oli annettava kunnallislautakunnille. Maaherra väliaikaisesti ja tuomioistuin lopullisesti voisivat kieltää metsän käyttämisen muuksi kuin kotitarpeeksi, kunnes maanomistaja suorittaisi uudistamistoimenpiteet hävitetyllä alalla. — Myös pienpuun vientiä oli hillittävä sen tulleja korottamalla.

Yleensä komitealla näyttää olleen verraten kielteinen käsitys yksityismetsätaloudesta ja se suositteli lisättäväksi valtion metsäomaisuutta. Vain tämä kohta komitean ehdotuksista saikin osakseen huomiota käytännön talouspolitiikassa. Valtiolle ostettiin näet v. 1877—95 n. 242 000 ha uusia metsäalueita (ks. Komiteanmietintö 4/1900, s. 234).

V. 1876 asetettiin jälleen metsäkomitea puheenjohtajana maaherra C. von Kraemer ja tehtävänä laatia ehdotus uudeksi metsälaiksi ja metsäpoliittiseksi ohjelmaksi yleensäkin. Mietintö valmistui v. 1879 ja julkaistiin seuraavana vuonna (Komiteanmietintö 3/1880).

Tällä komitealla oli erittäin pessimistinen käsitys yksityismetsätalouden mahdolliuuuksista. Edeltäjäänsä vieläkin voimakkaammin se korosti *valtion metsätalouden* etuja ja tähdensi, että metsätaloudelliset intressit oli asetettava asutusintressien edelle. Lisäksi komitea suositteli perustettavaksi *yhteismetsiä* vallankin isonjaon yhteydessä ja varaamalla maanomistajille muutoinkin mahdollisuuksia perustaa suunnitelmallisesti hoidettavia yhteismetsiä. Sahayhtiöille oli myönnettävä oikeus maan ostojen tietä suurten yhtenäisten metsäalueiden muodostamiseen.

Yksityiseen metsän käyttöön komitea omaksui varsin vapaamielisen kannan: omistajan tuli saada käyttää metsäänsä kuten muutakin omaisuuttaan. Joitakin merkitykseltään perin vähäisiä hakkuiden ja kaskenpolton rajoituksia sentään ehdotettiin.

On tuskin ihme, jos senaattorit tunsivat pettymystä lukiessaan von Kraemerin komitean mietintöä, johon sitä paitsi jokainen jäsen oli liittänyt eriävän mielipiteensä. Mietintö sisälsi enemmän metsäpoliittista ideologiaa kuin konkreettisia ehdotuksia. Niinpä v. 1881 asetettiin jälleen komitea tekemään ehdotusta uudeksi metsälaiksi. Sen puheenjohtajaksi kutsuttiin tehtailija A. E. Arppe. Komitean yhtenä jäsenenä oli myös metsätaloutemme ja metsätieteemme silloinen suurmies, tri A. G. Blomqvist, Evon metsäopiston johtaja.

Komitean v. 1883 jättämään mietintöön (Komiteanmietintö 1/1883) sisältyi metsälakiehdotus, jonka keskeisin periaate oli ilmaistu 15 §:ssä. Se kuului:

»Metsämaata älköön autioksi hävitettäkö; ja tulee sen vuoksi maanomistajan, kun metsää hakataan vähintään kymmenen tynnyrinalan laajalta tahi saarelta, jonka läheisyydessä ei metsää kasva, pitää vaaria, että maalle, ellei sitä viljellä puutarhaksi, pelloksi tahi niityksi

taikka käytetä rakennustontiksi tahi muuhun semmoiseen tarkoitukseen, jätetään vähintään kaksikymmentä siemenpuuta tynnyrinalalle taikka myöskin ryhdytään muuhun vastaavaan toimenpiteeseen metsän uudesta-kasvamisen edistämiseksi. Jos tämä laiminlyödään kieltäköön oikeus sakon uhalla kaikkea metsän käyttämistä puheenalaisella tilalla muuksi kuin kotitarpeeksi siksi kuin maanomistaja on näyttänyt toteen, että uutta metsää hävitetyllä alalla on taimelle noussut.

Jos ei semmoista hävittävää metsänhakkausta lakkauteta niin pian kuin asianomainen syyttäjä siitä on toteennäytettävästi annattanut käskyn sille, joka työtä johtaa, tulee myöskin Kuvernöörin, ilmoituksesta, sitä vastaan panna uhkasakko siksi kuin oikeus asiasta on lopullisesti määrännyt.

Jos uhkakielto rikotaan, antakoon Kuvernööri viipymättä vallattomuuden estämiseksi virka-apua ja palkitkoon syyllinen siitä syntyvän kustannuksen.»

Senaatti antoi komitean ehdotuksen mukaisen metsälakiesityksen säädyille, jotka v. 1886 hyväksyivät sen, em. pykälän (laissa 14 §) kuitenkin niin, että siemenpuiden lukua koskeva kohta poistettiin.

Näin oli vihdoin otettu edistysaskel metsän hävityksen ehkäisemistä koskevassa lainsäädännössä. Tulokset vuoden 1886 metsälaista jäivät kuitenkin vähäisiksi. Jo laki sellaisenaan oli epämääräinen ja väljä. Aina kymmeneen tynnyrinalaan (n. 5 ha) saakka sai kukin hakata metsää mielensä mukaan. Suurimmillakaan hakkausaloilla ei uudistumista voitu turvata, sillä siemenpuiden laadusta ja määrästä ei laissa ollut säännöksiä.

Suurin heikkous liittyy kuitenkin lain valvontaan, joka jätettiin poliisiviranomaisten tehtäväksi. Vain harvoin nämä omasivat sellaisen asiantuntemuksen ja harrastuksen, että heidän valvonnastaan saattoi koitua positiivisia tuloksia. Lain puutteisiin kiinnitettiin huomiota useilla valtiopäivillä (mm. 1891 ja 1894) tehdyissä anomuksissa ja niiden johdosta v. 1896 asetettiin jälleen komitea tutkimaan, »missä määrin yhä jatkuvissa valituksissa rajattomasta haaskuusta on perää ja että tuon tutkimuksen nojalla ryhdyttäisiin semmoisiin toimenpiteisiin, joihin asian haarat voivat aihetta antaa». Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin laamanni K. W. Nysten.

Komitea sai nimenomaisen tehtävän ottaa selvää olosuhteista maan eri osissa ja antaa senaatille kertomuksen yksityismetsien tilasta. V. 1897—98 sen toimesta hankittiinkin selvityksiä yhteensä 217 kunnasta.[1] Kuntien viranomaiset, erityisesti kunnallislautakunnat, tilastoviranomaiset, metsähallitus ja eräät muut keskusvirastot auttoivat komiteaa sen tutkimuksissa.

V. 1900 valmistuneeseen mietintöön (Komiteanmietintö 4/1900) sisältyikin varsin perusteellinen katsaus yksityismetsätalouteemme,varsinkin metsien tilaan ja niiden käyttöön maan eri osissa. Erityistä huomiota kiinnitettiin nytkin liikahakkuukysymykseen. Laskelmat osoittivat (mietintö s. 173), että maan yksityismetsien vuotuinen liikahakkuu oli yli 3 milj. k-m³. Komitea katsoikin hankkimiinsa selvityksiin viitaten, että »yksityismetsiä maassamme tätänykyä kulutetaan siinä määrin ja sillä tavoin, että metsävarat nopeasti vähenevät». Sen vuoksi komitea piti välttämättömänä mm. metsälainsäädännön tehostamista ja laati ehdotuksen uudeksi metsälaiksi. Ehdotus kypsyi kuitenkin laiksi vasta lähes kahden vuosikymmenen kuluttua.

[1] Komitean jäsenten omat tarkastukset kohdistuivat v. 1897 kaikkiaan 68 kuntaan ja seuraavana vuonna 117 kuntaan.

Maamme metsätalous siirtyi siten uudelle sataluvulle vuoden 1886 metsälain varassa. Moni ehkä tuntee pettymystä, ettei se vilkas keskustelu, joka viime vuosisadan jälkipuoliskolla, metsätaloutemme eräässä merkittävässä murrosvaiheessa, tapahtui komiteoissa, senaatissa, säädyissä ynnä lehdistössä, johtanut nopeampiin ja konkreettisempiin tuloksiin. Sellaisia tuloksia olisivat motivoineet vallankin komiteoiden kerta kerralta toistamat toteamukset liikahakkuusta taustanaan vuosisatainen metsien loppumisen pelko sekä jatkuvasti voimistuva ja laajeneva hakkuutoiminta.

Eräänä ja ehkä painavimpana selityksenä niukoille saavutuksille metsälainsäädännön alalla voidaan mainita viime vuosisadan lopulle ominainen *liberalismin* henki, joka ei sallinut loukattavan yksityistä omistusoikeutta. Edelleen on todettu, että eräillä komiteoilla, vallankin vuosien 1873 ja 1876 metsäkomiteoilla, oli pessimistinen, jopa toivoton käsitys yksityismetsätalouden mahdollisuuksista. Niiden suositukset liikkuivatkin enemmän *metsänomistuspolitiikan* kuin metsälainsäädännön alalla. Metsänomistusta oli ohjattava sellaisiin muotoihin, että järkevän metsätalouden harjoittaminen kävisi mahdolliseksi. Siten näiden ehdotusten tekijät, kieltäessään yksityisen omaisuuden käytölle asetettavat rajoitukset, samalla olivat valmiit kieltämään erään liberalismin opin perustavoitteen: valtion sulkemisen pois yrittäjätoiminnasta.

On kiintoisaa todeta, että komiteoiden piirissä esiintyneet ajatukset toistuivat myös tiedemiesten kannanotoissa. Niinpä A. G. Blomqvist metsäpolitiikkaa käsittelevässä teoksessaan »Skogshushållningens nationalekonomi» esittää kovin pessimistisiä käsityksiä yksityismetsätalouden mahdollisuuksista, eikä hän usko lainsäädännön tuovan mainittavia parannuksia (Blomqvist 1893, s. 121—123, 178).

Kaikki tämä osoittaa, että metsäpolitiikkamme harhaili industrialismin murroksessa ikään kuin suuntaa etsien. Sen muistaen onkin itse asiassa pidettävä merkittävänä saavutuksena, että vuoden 1886 kylläkin puutteellisessa metsälaissa selvästi ilmaistiin tarve asettaa tiettyjä normeja hakkauksille. Metsäpolitiikkamme oli omaksunut eräänlaisen kestävyyden vaatimuksen, tosin alkeellisimmassa muodossaan.

Metsätalouden edistämistoiminta

Jo varhain heräsi ajatus, että metsälainsäädännön ohessa on harjoitettava myös aktiivista toimintaa yksityismetsätalouden kohottamiseksi. Niinpä C. C.

Böcker mainitsee v. 1829 ilmestyneessä merkittävässä teoksessaan »Om skogars skötsel i Norden» (s. 64—73), että korjaus maatilametsien huonoon tilaan oli saatavissa aikaan valistuksen tietä. Hän ehdotti mm., että läänin maanviljelysseurojen sihteereille (Läne Sällskapernes Sekreterare) annettaisiin metsätalousopetusta, jotta he voisivat levittää tietoa järkevästä metsätaloudesta talonpoikien keskuuteen.

Myös vuoden 1851 metsäasetuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, etta talonpojat olisi saatava hoitamaan metsäänsä. Siinä tarkoituksesssa ehdotettiin myönnettäväksi rahapalkintoja hyvästä ja huolellisesta metsänhoidosta, jossa on käytetty kylvöä tai istutusta.

Toivottiin myös, että kruunun metsähallinnon perustaminen vaikuttaisi edullisesti myös yksityismetsien hoitoon, kun valtio näyttäisi hyvää esimerkkiä yksityisille. Erityisesti von Haartman viittasi tähän metsänhoitolaitoksen perustamista ajaessaan (ks. HELANDER 1949, s. 74).

Tärkeänä edellytyksenä sekä valtion että yksityisen metsätalouden kehittämiselle oli ammattimiesten kouluttaminen. Tässä otettiin ensimmäinen merkittävä askel v. 1862. *Evon metsäopisto*, jonka perustamisesta oli annettu julistus jo v. 1858, otti silloin vastaan ensimmäiset oppilaansa. Se seikka, ettei suomalaisen nuorukaisen tarvinnut enää mennä suorittamaan metsänhoitajan tutkintoa ulkomaille, antoi toiveita metsänhoitajain luvun lisääntymisestä, joskin toiveet ensi vuosikymmeninä pettivät. Niin ikään saattoi uuden »korkeakoulun» piirissä odottaa ensimmäisiä virikkeitä metsätutkimukselle. Tässä suhteessa odotukset täyttyivätkin ennen kaikkea A. G. Blomqvistin ansiosta. V. 1876 Evolla alkoi toimia myös metsäkoulu. Merkittävän laajuuden *alempi metsäopetus* saavutti kuitenkin vasta tällä vuosisadalla, kun v. 1903—08 perustettiin neljä uutta metsäkoulua.

Vuoden 1873 metsäkomitea ehdotti koko joukon toimenpiteitä yksityismetsätalouden hyväksi. Mm. oli annettava metsäopetusta maatalouskouluissa, jopa kansakouluissa ja myönnettävä valtion lainoitustukea metsien kunnostamista tarkoittaville hankkeille, lähinnä kylvöille ja istutuksille. Komitea ehdotti lisäksi, että valtio palkkaisi pari metsänhoidonneuvojaa yksityismetsätaloutta varten. Tämä komitean ehdotus toteutettiinkin v. 1878 perustamalla kaksi metsänhoidonneuvojan virkaa. Toisen neuvojan toiminta-alueena oli Itä- ja Pohjois-Suomi, toisen Länsi-Suomi. On helppo arvata, että näiden kahden ammattimiehen työ hävisi kuin pisara mereen, varsinkin kun muistaa, miten vaikeat kulku- ja tiedotusolot silloin vielä olivat. Neuvojien toimintakertomukset osoittavat lisäksi, että heidän työnsä tapahtui pääasiassa herraskartanoiden, kaupunkien ja pappisvirkatalojen metsissä, ja vain harvoin talonpoikaismetsissä (ks. esim. SMY julk. 14—16; vrt. myös Komiteanmietintö 5/1898, s. 9).

Eräässä mielessä toimenpide oli kuitenkin merkittävä: julkinen valta tunnusti neuvojat palkatessaan kantavansa vastuuta yksityismetsätaloudesta, ei

vain lakeja säätämällä mutta myös edistämistoimintaa harjoittamalla. Ensimmäinen askel aktiivisen metsäpolitiikan tiellä oli otettu.

Samoihin aikoihin kuin ensimmäiset metsänhoidonneuvojat palkattiin, syttyi toinenkin tähti metsätaloutemme siihen asti perin himmeälle taivaalle: Suomen Metsänhoitoyhdistys, ensimmäinen metsäalan yhteenliittymä perustettiin v. 1877. Sen aikaansaamisessa A. G. Blomqvist oli keskeisesti mukana, ja hän toimi kauan myös yhdistyksen puheenjohtajana. Aloite metsäalan yhdistyksen perustamiseksi tehtiin kuitenkin jo aikaisemmin, so. v. 1862 Oulussa, ja aloitteen tekijänä mainitaan aluemetsänhoitaja E. V. Strömborg.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen tavoitteet olivat sen sääntöjen mukaan varsin suurisuuntaiset: yhdistyksen tehtävänä oli sekä tieteen edistäminen että tietojen levittäminen, minkä lisäksi sen tuli toimia myös metsänhoitomiesten yhdyssiteenä. Niissä oloissa kaivattiinkin toimintaa eri aloilla, joskin monipuolisuudesta koitui myöhemmin tiettyjä vaikeuksia.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen perustaminen on syytä panna merkille erityisesti siksi, että sen mukana tuli metsäpolitiikkaan uusi tekijä: metsäammattimiesten ja muiden metsäasiaa harrastavien vapaa yhteenliittymä, järjestö. Yhdistys ei jäänytkään syrjästä katsojaksi ajan metsäpoliittisessa keskustelussa ja toiminnassa. Jo v. 1878 pitämässään kokouksessa sen johtokunta käsitteli Suomen metsälakikysymystä jäsenensä, professori A. Liljestrandin tekemän kirjasen pohjalta. Vaikka yhdistys ei asiassa järjestönä esittänyt julkista lausuntoa, johtokunnan piirissä esitetyt ajatukset vaikuttivat Liljestrandin välittäminä ilmeisesti vuoden 1886 metsälain muotoiluun (ks. HEIKEL 1927, s. 17—18).

Vuoden 1883 lopussa (21. 11.) senaatti myönsi Suomen Metsänhoitoyhdistykselle 500 markan suuruisen vuotuisen apurahan *metsänistuttajan* palkkaamiseksi v. 1884—86. Myöhemmin määräraha uudistettiin ja v. 1898 metsänistuttajia oli jo kaksi. Yhdistys jakoi myös, saatuaan siihenkin valtion apurahan, palkintoja menestyksellä suoritettujen metsänviljelysten johdosta ja järjesti metsäosaston Viipurissa v. 1887 pidetyn suuren maatalousnäyttelyn yhteyteen. V. 1895 se alkoi julkaista *Metsänystävä*-nimistä metsänomistajille tarkoitettua aikakauslehteä. Myös pikkukirjasten muodossa yhdistys levitti metsätietoa kansan keskuuteen.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen muukin toiminta edisti välillisesti myös yksityismetsätaloutta. Sen johtokunnassa ja yleisissä kokouksissa keskusteltiin usein yksityismetsätaloudesta tai sille läheisistä kysymyksistä, kuten metsäopetuksesta, metsänhoidosta, metsäojituksista yms., ja keskusteluista esitettiin selostuksia yhdistyksen julkaisuissa. Jo sellaisenaan käydyt keskustelut vaikuttivat hedelmällisesti metsäpolitiikkaamme, sillä monet yhdistyksen ja sen johtokunnan jäsenet joutuivat joko virkamiehinä, komiteoiden jäseninä tai muissa tehtävissä toimien vaikuttamaan metsäkysymysten ratkaisuun.

Yksityismetsätaloutemme edistämisen myöhempää kehitystä ajatellen on kuitenkin annettava erityinen merkitys sille, että valtiovalta antoi yksityismetsätalouteen liittyviä käytännöllisiä tehtäviä tälle vapaalle järjestölle. Toisena mielenkiintoisena piirteenä voidaan panna merkille, että metsäpolitiikasta päättävät viranomaiset käyttivät sitä eräänlaisena asiantuntijaelimenä, jolta pyydettiin lausuntoja tärkeitä ratkaisuja tehtäessä. Tähän vaikutti varmaan osaltaan se, että Suomen Metsänhoitoyhdistykseen ja sen johtokuntaan oli saatu päteviä ammattimiesvoimia. He nauttivat kunnioitusta ja arvonantoa myös viranomaisten taholla, olivat metsäammattikunnan ja metsänomistajain parhaimmistoa, jonka ajatuksille ja näkökannoille annettiin arvoa ja johon suhtauduttiin luottamuksella.

Edistämistoiminnan myöhempien vaiheiden ymmärtämiseksi on syytä palata vielä vuoden 1896 metsäkomitean työhön ja ehdotuksiin. Jo ennen metsälain uudistamista koskevaa ehdotustaan komitea oli tehnyt merkittäviä päätöksiä juuri edistämistyön osalta. V. 1896 senaatti oli ehdottanut ns. sahausmaksujen ja puutavaran vientitullitulojen käyttämistä yksityismetsien hoidon kohottamiseen. Komitean ensimmäiseksi tehtäväksi annettiinkin lausunnon antaminen tästä kysymyksestä. Se valmistui v. 1897 ja esitettiin erillismietintönä (Komiteanmietintö 5/1898). Komitea yhtyi säätyjen jo aikaisemmin omaksumaan kantaan, ettei em. maksuja olisi käytettävä mihinkään tiettyyn tarkoitukseen, mutta ehdotti samalla, että metsätalouden edistämistä tuettaisiin yleisillä varoilla. Komitea piti kuitenkin mahdollisena, että myös sahausmaksuja ja vientitulleja voitaisiin tarkoitukseen käyttää kokoamalla niistä erityinen metsätalouden edistämisrahasto.

Niin ikään komitea yhtyi säätyjen aikaisemmin lausumaan käsitykseen, että metsätalouden edistäminen oli uskottava maanviljelys- ja talousseuroille[1], joihin tuli tätä varten palkata ammattimiehiä, metsänhoidonneuvojia ja metsänavustajia. Myös Suomen Metsänhoitoyhdistykselle ehdotettiin valtion apua (5 000 markkaa vuodessa) käytettäväksi samaan tarkoitukseen, ennen muuta kirjalliseen toimintaan. Komitean mietintöön sisältyi koko joukko muitakin ehdotuksia maan metsätalouden ja erityisesti yksityismetsätalouden kehittämiseksi. Niinpä se ehdotti myönnettäväksi varoja puun siementen ja taimien hankkimiseen, metsäojitukseen, kirjallisuuden levittämiseen ja hyvän metsänhoidon palkitsemiseen. Alempaa metsäopetusta oli laajennettava ja maahan oli perustettava »metsänhoidollinen koetuslaitos».

Komitean ehdottamaa edistämistoiminnan järjestelyä suositteli myös Suomen Metsänhoitoyhdistys, jonka vuosikokouksessa 6.—7. 9. 1897 keskusteltiin toimenpiteistä yksityismetsätalouden edistämiseksi (ks. Fff. medd. Bandet 15, s. 46 ed.). Vuoden 1896 metsäkomitean puheenjohtaja ja viisi jäsentä oli kokouksessa läsnä.

[1] Seuraavassa näistä käytetään usein lyhennystä maatalousseura.

V. 1898 säädyt myönsivätkin metsätalouden edistämiseen 10 vuodeksi 50 000 markan vuotuisen määrärahan. Se oli jaettava lähinnä maanviljelys- ja talousseuroille. Suomen Metsänhoitoyhdistys sai siitä kuitenkin aluksi 4 500 markkaa vuodessa. Apurahat jaettiin ensi kerran v. 1899.

Herää kysymys: mitkä olivat ne syyt, joiden nojalla metsätalouden edistämistoiminta liitettiin maatalousseurojen työkenttään?

Erään selityksen tarjoaa silmäys maatalouden edistämistoiminnan historiaan. Maatalousseurat muodostivat vuosisadan vaihteen tienoilla jo melko laajan organisaation. Alan ensimmäinen seura, »Huonenpidon Seura» eli nykyinen Suomen Talousseura (Finska Hushållningssällskapet) oli perustettu — eräiden virka- ja tiedemiesten toimesta — jo v. 1797 Turkuun. Seuran toiminta-alueena oli aluksi koko maa.

Suomen Talousseura sai 1800-luvun alkupuoliskolla kaksi sisarseuraa: v. 1828 perustettiin Oulun läänin talousseura ja v. 1847 Viipurin läänin maanviljelysseura. V. 1863 seurojen luku oli kahdeksan eli sama kuin läänien luku ja vuosisadan vaihteessa jo 17. Tällöin alettiin seurojen kesken viritellä myös yhteistoimintaa aluksi eräänlaisten edusmieskokousten muodossa.

Jo 1800-luvun alussa (v. 1803) perustettiin myös Suomen ensimmäinen paikallinen maamiesseura Ilmajoelle. Sekin oli aluksi eräänlainen »herrasväen» seura, sillä vasta v. 1861 kutsuttiin ensi kerran varsinaisia talonpoikia sen jäseniksi. Kesti kauan, aina vuosisadan jälkipuoliskolle, ennen kuin vastaavia yhteenliittymiä syntyi muuanne. Vuosisadan vaihteessa oli maassamme kuitenkin jo 237 maamiesseuraa[1] ja niissä noin 13 000 jäsentä (Kinnunen 1947, s. 79).

Suomen Talousseura sai jo miltei ensi vuodestaan valtion apua toimintansa tukemiseksi. Julkista tukea saivat myös myöhemmin perustetut maanviljelys- ja talousseurat ja maatalouden erikoisneuvontajärjestöt. Vuosisadan vaihteen tienoilla valtion apua lisättiin huomattavasti (Teräksinen 1926, s. 17).

Lisättäköön, että maatalouden edistämistoiminnan kehitys muissa pohjoismaissa on tapahtunut jotenkin samanlaisia muotoja seuraten ja osittain samanaikaisestikin kuin Suomessa.

Perehtyminen eräiden maatalousseurojen vanhoihin vuosikertomuksiin ja pöytäkirjoihin osoittaa, että niiden toiminta *metsätalouden* alalla oli perin vähäistä. Niinpä v. 1887 perustetun Pohjois-Karjalan maanviljelysseuran johtokunnan pöytäkirjoista vuosilta 1887—98 ei löydy metsätaloudesta ja sen edistämisestä muita mainintoja kuin pari senaatille pyynnöstä annettua lausuntoa. Sama voidaan sanoa Oulun läänin talousseuran toiminnasta. Eräänlaista kylmä-

[1] Itse asiassa oli joukko mitä erilaisimpia nimiä kantavia yhdistyksiä (isäntäyhdistys, kunnallisseura, maalaisseura, paikallisseura, talousyhdistys jne.), joilla kuitenkin oli jokseenkin sama tarkoitus.

kiskoisuutta metsätaloutta kohtaan osoittaa sekin, että kun Limingan kunnankokous v. 1887 lähetti seuralle kirjallisen pyynnön ryhtyä toimenpiteisiin järkevän metsätalouden aikaansaamiseksi kunnan alueella, talousseuran johtokunta päätti 7. 11. 1887 vain neuvoa liminkalaisia ottamaan palvelukseensa metsänhoidonneuvojan (skogsinstruktör) pannakseen suunnitelmansa täytäntöön. Tämä sekä v. 1898 senaatille pyynnöstä annettu lausunto ovat ainoat metsätaloutta koskevat maininnat seuran johtokunnan pöytäkirjoissa v. 1879—98.

Eräiden maanviljelysseurojen piirissä näyttävät kuitenkin myös metsätalouden kysymykset jossain muodossa olleen esillä. Kuopion maanviljelysseuran toimesta järjestetyissä maanviljelyskokouksissa v. 1861 ja 1862 keskusteltiin kysymyksestä: »mikä enimmän auttaa metsän häviötä ja kuinka voitaisiin tätä estää». V. 1893 keskusteltiin vastaavanlaisessa tilaisuudessa kaskiviljelyksen tarkoituksenmukaisuudesta. Keski-Suomen maanviljelysseuran johtokunta käsitteli v. 1897 metsien myyntiä metsäteollisuusyhtiöille ja päätti pyytää valtion apua metsänhoitoa käsittelevän kirjallisuuden levittämiseksi ja metsänhoidonneuvojan palkkaamiseksi.

Suomen Talousseura, jolla jo historiansa perusteella oli ainutlaatuinen asema maatalousseurojen joukossa, on pitkän toimintansa aikana ehkä enemmän kuin muut kiinnittänyt huomiota myös metsätalouteen. Jo se seikka, että viranomaiset pyysivät jo varhain sen lausuntoja metsätalouden kysymyksistä, ohjasi seuran harrastuksia tällekin alalle. Ensi kerran seura antoi lausunnon maan metsätalouden järjestämisestä v. 1819. Sen laati seuran silloinen sihteeri C. C. Böcker, joka julkaisi näin kertynyttä aineistoa aiemmin mainitussa kirjassaan. Seuran aloite vuoden 1873 metsäkomitean asettamiseksi on jo mainittu.

Suomen Talousseuran asiakirjat kertovat myös eräistä käytännöllisistä toimenpiteistä metsätalouden edistämiseksi. Niinpä seura toimi v. 1869 cembramännyn viljelyn edistämiseksi hankkimalla sen siementä Venäjältä ja jakamalla sitä asiasta kiinnostuneille. Tämän luonteinen toiminta oli kuitenkin erittäin vähäistä (vrt. Finska Hushållningssällskapet 1797—1947, 1947, s. 30, 69—70).

Sikäli kuin arviointi voidaan perustaa edellä mainittujen maatalousseurojen toiminnasta tehtyihin havaintoihin, seurojen metsätaloudellinen harrastus oli ennen vuotta 1899 varsin vähäistä ja kohdistui etupäässä kysymyksiin, jotka läheltä sivusivat varsinaista maataloutta. Tämä oli toisaalta ymmärrettävää silloisissa oloissa. Jokapäiväiseen toimeentuloon liittyvät vaikeudet, mm. vielä 1800-luvun lopulla usein toistuvat katovuodet, pakottivat kiinnittämään huomion ennen muuta maatalouden edistystoimiin. Kuvaavaa on, että Suomen Talousseuran ensimmäinen v. 1798 julkaistu ohjekirjanen käsitteli hätäleivän valmistusta.

V. 1898 tehtyä päätöstä uskoa metsätalouden edistäminen maatalousseuroille ei perusteltukaan sillä, että nämä seurat olisivat jo aikaisemmin kunnostautuneet tällä työsaralla. Syynä oli se, että meillä maatalousseuroissa oli valmis,

koko maan peittävä organisaatio, jolla oli kokemusta neuvontatehtävissä ja kosketusta maatilametsänomistajiin. Metsätalouden edistämisen jättäminen niille oli nopein ja taloudellisin ensi käden ratkaisu. Tähän suuntaan käypää perustelua kuvaa seuraava lainaus vuoden 1896 metsäkomitean I mietinnöstä (Komiteanmietintö 5/1898, s. 8):

»Mitä tulee siihen tapaan, jolla valtion puolelta annettava opetus ja avustus metsänhoidossa olisi järjestettävä, on komitea yhtä mieltä Säätyjen viime valtiopäivillä lausuman mielipiteen kanssa siinä suhteessa, että paikalliset talous- ja maanviljelysseurat voisivat paraiten järjestää ja johtaa semmoista opetus- ja avustustointa. Sillä senkautta että tämänkaltaiset toimenpiteet asetetaan paikkakunnan oloja ja tarpeita tuntevain henkilöjen ohjattaviksi, voidaan ne parhaiten saada vaikuttamaan kansan syviin riveihin ja käytöllisimmin järjestetyiksi. Talous- ja maanviljelysseurain johtokunnilla, jos kohta nämä tähän saakka ainoastaan poikkeustapauksissa ovat suuremmassa määrässä toimineet erityisesti metsänhoidon alalla, on ylipäänsä jo kokemusta opetuksen ja avustuksen järjestämisessä semmoisillakin aloilla, jotka eivät suoranaisesti kuulu maanviljelykseen, vaan ovat tämän kanssa likemmässä tai etäisemmässä yhteydessä, kuten karjanhoidon ja meijeritalouden, puutarhahoidon, kotiteollisuuden y.m. aloilla.»

Perusteluna viitattiin myös Ruotsissa vallinneeseen käytäntöön, siellä kun maatalousseurat valtion avustamina huolehtivat vuoteen 1903 asti myös metsätalouden edistämisestä (ks. em. mietintö s. 8—9). Ehkä oltiin tietoisia siitäkin, että myös Saksassa jo 1700-luvun lopulla perustetut maataloudelliset seurat alusta pitäen omistivat huomiota metsätalouden edistämiselle. Osassa maata näiden toimintaa jatkaneet maatalouskamarit (Landwirtschaftskammern) huolehtivat metsätalouden edistämistoiminnasta edelleenkin.

Metsätalouden edistämistoiminnan kehittyminen maatalouden edistämistyön vanavedessä, viittaa siihen, että asialla aiemmin jo käsiteltyjen *metsäpoliittisten* näkökohtien rinnalla oli myös *aatteellinen* taustansa. Liberalismin muuan perusteesi oli, että kukin yhteiskunnan jäsen itse tietää, miten hänen on toimittava päästäkseen mahdollisimman hyviin tuloksiin. Käytäntö osoitti kuitenkin tämän väitteen paikkansa pitämättömäksi. Varsinkin talonpoikaisväestön piirissä voitiin havaita paljon tietämättömyyttä ja köyhyyttä, jotka muodostuivat esteeksi maatilatalouden kehittymiselle. Tässä olikin muuan, ilmeisesti varsin merkittävä syy siihen, että niin hyvin julkinen valta kuin yhteiskunnan valistuneimpiin piireihin kuuluvat yksityiset henkilöt ryhtyivät tekemään aloitteita maatalousväestön ammattitaidon kohottamiseksi edistämistoiminnan avulla.

Olivatpa v. 1898 tehdyn ratkaisun perustelut mitkä tahansa, valtiopäivien päätöstä saattaa metsätalouden edistämistoiminta vakinaiselle kannalle, on pidettävä merkittävänä metsäpoliittisena edistysaskeleena. Se osoittaa, että industrialismin läpimurto ja sen mukanaan tuomat talouselämän muutokset olivat herättäneet kansamme laajat piirit tietoisuuteen metsätalouden asemasta ja merkityksestä.

Suomen metsätase ja metsien tila 1800-luvun lopussa

Sekä 1800-luvun että myöhemmän metsäpolitiikkamme kehitystä ajatellen on vielä paikallaan kosketella edellä mainittujen metsäkomiteoiden käsityksiä metsätaloudestamme ja erityisesti näihin käsityksiin vaikuttaneita syitä. Eräänlaisena perusnäkemyksenä näyttää olleen vakaumus, että *metsätaseemme oli negatiivinen*, ts. metsiä käytettiin yli kestävien mahdollisuuksien. Vallankin vuosien 1873 ja 1896 metsäkomiteoiden mietinnöissä tätä käsitystä on voimakkaasti alleviivattu.

Nykyoloissa on vaikea päätellä, missä määrin näillä käsityksillä oli oikeutusta. On mahdollista, että liikahakkuun vaaraa yliarvioitiin. Tähän päätelmään antaa aihetta ensinnäkin se seikka, että tarkkailijat tekivät havaintonsa lähinnä asutuilla seuduilla ja kulkuväylien läheisyydessä sijaitsevissa metsissä. Takamaat, joihin hakkuutoiminta, kaskeaminen ja tervanpoltto ei yhtä intensiivisesti kohdistunut, jäivät vähemmälle huomiolle. Vuoden 1896 metsäkomitea velvoitettiin suorastaan näin menettelemään (ks. Komiteanmietintö 4/1900, s. 10—11). Komiteoiden taselaskelmat olivat siis todennäköisesti harhaisia. Kannattaa myös panna merkille, että »kotimainen käyttö» muodosti vuoden 1873 komitean laskelmissa 83 % puun käytöstä. On vaikea kuvitella, että maamme silloinen väestö — n. 1.9 milj. henkeä — olisi käyttänyt puuta niin paljon, että metsiemme kasvutase olisi muodostunut negatiiviseksi. Epäilyksille antaa tukea myös se monissa maissa tehty havainto, että luotettavat valtakunnan metsien inventoinnit ovat osoittaneet metsävarat suuremmiksi ja metsätaseen edullisemmaksi kuin ennen niitä tehdyt arviot.

Vuoden 1881 metsäkomitea tarkastelikin kriitillisesti edeltäjiensä kannanottoja liikahakkuukysymykseen ja katsoi, että vuoden 1873 komitean päätelmät tässä suhteessa olivat liioiteltuja (Komiteanmietintö 1/1883, s. 4).

Toisaalta on myönnettävä, että metsien mahdolliseen liikahakkaukseen vielä viime vuosisadan lopulla vaikuttivat olennaisesti varsinaisen puun käytön ohella sellaiset ekstensiiviset metsän käytön muodot kuin kaskeaminen ja tervanpoltto, minkä lisäksi kulojen, myrskyjen, luontaisen harvenemisen yms. muodossa tapahtuva poistuma oli ilmeisesti nykyistä huomattavasti suurempi.

Vuoden 1896 metsäkomitean mietintöön sisältyykin erittäin mielenkiintoinen katsaus metsän puutteen syihin. Yksityismetsätalouttamme koskevan selvityksen yhteydessä komitea lähetti näet maalaiskuntien kunnallislautakunnille tiedustelun, jonka tarkoituksena oli selvittää metsävarojen runsautta yksityistiloilla. Tiedustelu tapahtui erityistä painettua lomaketta käyttäen ja vastauksista tuli ilmetä mm.:

1. tilan osat (tarkoittanee metsälöä), joilla metsä ei riitä aitaustarpeiksi eikä polttopuiksikaan,

2. tilan osat, joilla metsä riittää polttopuiksi, vaan ei aitaustarpeiksi,
3. tilan osat, joilla metsä riittää kaikkiin talontarpeisiin,
4. tilan osat, joilla metsää on yli talontarpeen.

Tuloksista ilmeni, että maassamme oli 18 490 metsälöä eli lähes 17 % metsälöiden luvusta riittävän kotitarvemetsän puutteessa (Komiteanmietintö 4/1900, s. 175). Ryhmiin 1 ja 2 kuuluneiden metsälöiden osalta esitetään tiedot metsänpuutteen syistä taulukossa 2.

Voidaan nähdä, että *puun myynnit* ovat olleet tärkeimpänä syynä metsänpuutteeseen neljässä eteläisimmässä (Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen ja Viipurin) läänissä. Mikkelin ja Kuopion lääneissä taas *kaskiviljely* on katsottu tärkeimmäksi syyksi. Vaasan ja Oulun lääneissä on useita miltei samanarvoisia tekijöitä: puun myynnit, *riittämätön tai huonokasvuinen metsämaa, kulot* ja *tervanpoltto*. Metsäalan niukkuus näyttää olleen merkityksellinen tekijä myös neljässä eteläisimmässä läänissä.

Komitean suorittamat selvitykset valaisevat kaikkine puutteineenkin mielenkiintoisella tavalla erästä metsätaloutemme kehitysvaihetta, vaihetta, jolloin kaupallinen hakkuutoiminta oli ulottamassa vaikutustaan yhä kaukaisempiin maamme osiin. Samanaikaisesti kuitenkin sellaiset primitiiviset metsänkäytön muodot kuin kaskiviljely ja tervanpoltto näyttelivät merkittävää osaa maamme itä- ja pohjoisosissa.

Erittäin arvokkaan ja valaisevan kuvauksen metsistämme on antanut myös A. G. Blomqvist, joka metsähallituksen määräyksestä vuosina 1867—69 matkusti laajalti maamme metsissä kootakseen aineistoa männyn, kuusen ja koivun kasvutaulujen laatimista varten ja tutustuakseen muutoinkin metsänhoidollisiin kysymyksiin maassamme. Hänen selostuksensa antavat kutakuinkin yhdenmukaisen kuvan maamme metsien tilasta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä kuin vuoden 1896 metsäkomitean mietintö.

Luotettavan vastauksen antaminen kysymykseen, tapahtuiko maassamme viime vuosisadan lopulla liikahakkausta vai ei, on tuskin mahdollista. Osuttaneen kuitenkin koko lailla lähelle oikeata pääteltäessä, että näin oli laita *markkinakäytön piirissä* olevissa metsissä ja erityisesti *järeän puuston* kohdalla. Myös silloiset hakkaus- ja markkinointimenetelmät antoivat aihetta metsävarojen vähenemistä koskevalle huolelle.

Kokonaan liikahakkuukysymyksestä riippumatta annetut kuvaukset osoittavat yhtäpitävästi, että maassamme oli erittäin paljon vajaatuottoisia metsiä, joiden kunnostamiseen liittyi huomattavia mahdollisuuksia puun tuotannon kohottamiseen.

Ratkaisevaa ei myöskään lopulta ole se, miten tilanne oli nykyhetken tarkkailijan silmin katsottuna, vaan miten sen silloin *uskottiin* olevan. On voitu todeta, että maassamme vallitsi varsin yleisesti viime vuosisadan lopulla pelko

Taulukko 2. Metsän puutteen syyt lääneittäin yksityistiloilla 1800-luvun lopussa vuoden 1896 metsäkomitean mukaan (Komiteanmietintö 4/1900, s. 446—447)

Table 2. Reasons for the lack of wood on private holdings in Finland at the end of 19th century (Source: Komiteanmietintö 4/1900, p. 446—447)

Lääni *Territory*	Puun myynnit *Timber sales*				Tervan ja hiilen poltto *Tar and charcoal burning*	Kaskiviljely *Burning-over cultivation*	Kulot *Forest fires*	Metsämaa riittämätön tai huonokasvuinen *Scarce or inferior woodland*	Raiskaus *Devastation*	Muut syyt (myrsky, raivaus, metsäala myyty, isot rakennukset) *Miscellaneous (storm, clearing etc.)*	Kaikkiaan *Grand total*
	Sahapuu *Sawlogs*	Ainespinotavara *Industrial cordwood*	Polttopuu *Fuelwood*	Yhteensä *Sub-total*							
					Tapausten luku — *Number of cases*						
Uudenmaan	213	26	73	312	—	4	5	151	23	4	499
Turun ja Porin	510	156	267	933	9	2	92	879	178	60	2 153
Hämeen	222.5	20	106.5	349	—	8	5	180	16	10	568
Viipurin	526	446	1 265	2 237	57	718	115	1 472	199	100	4 898
Mikkelin	51.5	48.5	71	171	6	635	12	36	214	14	1 088
Kuopion	183	10	63	256	44	1 153	20	88	218	16	1 795
Vaasan	449.5	278.5	633	1 361	570	42	898.5	924.5	307.5	251	4 354.5
Oulun	311	170	142	623	397	15	514	959	297	86	2 891
Koko maa — *Total*	2 466.5	1 155	2 620.5	6 242	1 083	2 577	1 661.5	4 689.5	1 452.5	541	18 246.5
					Eri syiden osuus, % — *Per cent*						
Uudenmaan	42.7	5.2	14.6	62.5	—	0.8	1.0	30.3	4.6	0.8	100.0
Turun ja Porin	23.7	7.2	12.4	43.3	0.4	0.1	4.3	40.8	8.3	2.8	100.0
Hämeen	39.2	3.5	18.7	61.4	—	1.4	0.9	31.7	2.8	1.8	100.0
Viipurin	10.7	9.1	25.8	45.6	1.2	14.7	2.3	30.1	4.1	2.0	100.0
Mikkelin	4.7	4.6	6.5	15.8	0.5	58.4	1.1	3.3	19.6	1.3	100.0
Kuopion	10.2	0.6	3.5	14.3	2.5	64.2	1.1	4.9	12.1	0.9	100.0
Vaasan	10.3	6.4	14.5	31.2	13.1	1.0	20.6	21.2	7.1	5.8	100.0
Oulun	10.7	5.9	4.9	21.5	13.7	0.5	17.8	33.2	10.3	3.0	100.0
Koko maa — *Total*	13.5	6.3	14.4	34.2	5.9	14.1	9.1	25.7	8.0	3.0	100.0

metsävarojen vähenemisestä. Tämä pelko oli aiheena vuoden 1886 metsälaille, samoin kuin muillekin metsäpolitiikan tehostamispyrkimyksille.

Yksityismetsätalouden saamaa huomiota lisäsi kaiken muun ohella vuosisadan vaihteen tienoilla jo suuren laajuuden saanut y h t i ö i d e n m a a n h a n k i n t a, jota varsinkin maatalouspiireissä seurattiin huolestuneina (Harve 1947).

Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion perustaminen

Suomen Metsänhoitoyhdistys tienhaarassa

Maanviljelys- ja talousseurojen metsäorganisaatio rakentui vähitellen sen jälkeen, kun 24. 11. 1898 jaettiin ensimmäiset valtion apurahat. V. 1899 seurojen palveluksessa oli kaksi metsäkonsulenttia ja kahdeksan neuvojaa. V. 1902 vastaavat luvut olivat 8 ja 13. Organisaatio oli siis edelleenkin vaatimaton, mutta kuitenkin huomattavasti vahvempi kuin ne kaksi valtion metsänhoidonneuvojaa, joiden vastuulla metsätalouden edistäminen siihen saakka virallisesti oli ollut. Sitä paitsi ammattimiesten luku kasvoi vuosi vuodelta (ks. piirros 9).

Metsätalouden edistäminen oli seuroille uusi tehtävä. Jo tästä syystä ja muutoinkin olisi tarvittu jokin ammattielin niiden metsätaloudellista toimintaa koordinoimaan. Sama tarve oli huomattu myös maatalouden edistämistoiminnan alalla, ja vuosisadan vaihteen tienoilla maatalousseurojen kesken ryhdyttiin puuhaamaan yhteistoimintaa, aluksi eräänlaisten edusmieskokousten muodossa. Varsinainen keskuselin, Maatalousseurojen Keskusliitto, perustettiin kuitenkin vasta v. 1907 ja vastaava ruotsinkielinen elin, Svenska Lantbrukssällskapens i Finland Förbund v. 1910.

Eräs mahdollisuus olisi ollut antaa metsätalouden edistämistoiminnan johto Suomen Metsänhoitoyhdistykselle, joka jo aiemmin oli jonkin verran toiminut yksityismetsätalouden hyväksi. On jo mainittu, että yhdistykselle myönnettiin v. 1898 tämän toiminnan jatkamiseen 4 500 markan apuraha.

Suomen Metsänhoitoyhdistykselle ei kuitenkaan määrätty johtajan osaa metsätalouden edistämistoiminnassa, vaan sen ja maanviljelysseurojen suhteet jäivät senaatin taholta lähemmin määrittelemättä. Syynä voi olla, ettei koordinoivan elimen tarvetta siinä vaiheessa ollut ajateltukaan. Viranomaiset eivät myöskään pitäneet Suomen Metsänhoitoyhdistystä sopivana sellaiseen tehtävään. Esim. vuoden 1896 metsäkomitean I mietinnössä (Komiteanmietintö 5/1898, s. 64) kiinnitetään huomiota siihen, että Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ohjelmassa on ensi sijalla metsätieteen kehittäminen ja vasta toisella tilalla käytännöllinen toiminta, kuten tietojen levittäminen metsänhoidosta metsänomistajain keskuuteen. Komitea lieneekin ehdottanut apurahan myöntämistä yhdistykselle

lähinnä arvonannosta sen aikaisempaa toimintaa kohtaan. Kysymyksen siitä, miten ja minkä seuran toimesta metsätalouden edistämistoiminnan koordinointi oli järjestettävä, komitea jätti avoimeksi. Siihen viittaa myös seuraava komitean mietintöön sisältyvä arviointi:

»Metsänhoidon kehittämiseksi tehtävä työ meidän maassamme on niin laajaperäinen, että täytyy otaksua, että sen mukaan kuin metsänhoitoharrastus kohoaa tulee muodostumaan useampiakin paikallisia tai yleisempiäkin seuroja metsätalouden edistämistä varten, samaten kuin meillä ja monella muulla taloudellisella alalla on useampia yhdistyksiä, jotka kukin kohdastansa tekevät hyötyä alallansa. Komitea katsoo sen vuoksi toivottavaksi, että uusiakin ehkä muodostuvia yhdistyksiä, jotka asettavat tehtäväkseen metsänhoidon edistämisen, avustettaisiin riittävillä apurahoilla.»

Myös Suomen Metsänhoitoyhdistyksen oma vaatimattomuus ja sen jäsenistön enemmistön vähäinen mielenkiinto yksityismetsätalouden kysymyksiä kohtaan lienee ollut syynä siihen, että seura ko. toiminnan alalla jätettiin kulkemaan omaa sarkaansa. Tämän saattoi toisaalta ymmärtää, kun jäsenistön muodostivat pääosaltaan valtion palveluksessa olevat metsänhoitajat, joiden harrastus ymmärrettävästi kohdistui lähinnä valtion metsätalouteen ja metsätieteeseen (vrt. Heikel 1927, s. 54—55).

Kaikki yhdistyksen jäsenet eivät kuitenkaan olleet näin vaatimattomia eivätkä välinpitämättömiä yksityismetsätalouden suhteen. Aktiivista linjaa ajoi ennen muuta Blomqvist. Hän oli ilmeisesti nähnyt sen vaaran, joka uhkasi yhdistyksen eheyttä ja arvovaltaa toisaalta viime vuosisadan lopulla voimakkaana virinneen suomalaisuusliikkeen aiheuttaman kielitaistelun muodossa, toisaalta sen johdosta, että eräs merkittävä toiminnan sektori, metsätalouden edistäminen, oli siirtymässä pois yhdistyksen toimintapiiristä. Hän lähti siitä, että Suomen Metsänhoitoyhdistyksen edelleen tuli pyrkiä säilyttämään asemansa ja siinä tarkoituksessa koota voimansa sekä panna toimeen joukko uudistuksia. Ensinnäkin oli käytännöllistä puolta alleviivattava yhdistyksen toiminnassa ja siinä tarkoituksessa perustettava kuhunkin lääniin haaraosasto (filial) tai paikallinen yhdistys (gille). Blomqvist ajatteli niiden työmuotoina mm. metsänviljelyn ohjaamista, puun myyntien ja järkevien hakkaustapojen neuvontaa sekä toimenpiteitä yhteismetsien muodostamiseksi. Haaraosastot oli ajateltu verraten itsenäisiksi, kuitenkin niin, että yhteyttä keskukseen pidettäisiin ja että ne varsinkin olisivat edustettuina yhdistyksen vuosikokouksissa.

Jotta yhdistykseen saataisiin enemmän metsänomistajia jäseniksi, vuotuinen jäsenmaksu oli alennettava viidestä kolmeen markkaan. »Metsänystävää» oli laajennettava ja sen sisältöä monipuolistettava ottamalla mukaan mm. vuosikertomukset ja kokousselostukset. Myös kielellinen tasa-arvoisuus oli toteutettava.

Blomqvist esitti ohjelmansa yhdistyksen johtokunnan kokouksessa 15. 12. 1897. Johtokunta puolestaan asetti pienen valiokunnan asiaa valmistelemaan.

Sekä Blomqvistin ehdotus että valiokunnan lausunto esitettiin eräänlaisina alustuksina yhdistyksen vuosikokouksessa Kotkassa v. 1898.

Valiokunta ja sen mukaisesti johtokunta oli omaksunut Blomqvistin ehdotuksiin yleensä välttelevän kannan. Tähän saattoi olla syynä, että eräät Blomqvistin ehdotukset vaikuttivat siinä vaiheessa epärealistisilta (vrt. HELANDER 1914, s. 15—16), mutta yhtä hyvin johtokunnan enemmistön vähäinen mielenkiinto koko ongelmaa kohtaan. Valiokunnan lausunnon lopussa huomautettiin kuitenkin, että yhdistyksen tulisi käyttää hyväkseen nyt avautuvia suotuisia mahdollisuuksia yksityismetsätalouden alalla ja ryhtyä entistä kiinteämpään yhteistyöhön maatalousseurojen kanssa. Yhdistyksen asemaa yhteistyössä ei kuitenkaan lähemmin selvitetty. Tässäkin suhteessa oli todennäköisesti melkoinen ero valiokunnan ja Blomqvistin suunnitelmissa. Viimeksi mainitun ehdotus paikallisyhdistysten tai haaraosastojen perustamiseksi saattoi tähdätä siihen, että Suomen Metsänhoitoyhdistys paikalliselimineen olisi muodostanut koko valtakunnan käsittävän organisaation, joka ennen pitkää olisi voinut ottaa kokonaan vastuulleen myös metsätalouden edistämistoiminnan.

Kotkan kokous hyväksyi johtokunnan ehdotuksen. Lisäksi päätettiin, että kokousten pöytäkirjat julkaistaan täst'edes myös suomenkielellä, ja johtokunta laati sääntöehdotuksen haaraosastoja ja paikallisia asiamiehiä varten (Fff. medd. Bandet 17, s. 122). Tarkoituksena oli, että nämä muokkaisivat maaperää haaraosastojen perustamiseksi. Ajatus ei kuitenkaan toteutunut. Vain Oulussa yhdistyksellä toimi jo v. 1883 perustettu haaraosasto.

Näin viritetty keskustelu yksityismetsätalouden asemasta Suomen Metsänhoitoyhdistyksen työkentässä jatkui seuraavina vuosina. Kotkan kokouksessa omaksuttu pidättyväinen kanta sai vahvistuksen 10.—11. 8. 1900 Jyväskylässä pidetyssä vuosikokouksessa, jonka ohjelmassa oli metsänhoidonneuvojien virkoja koskeva keskustelukysymys. On merkille pantavaa, ettei tällöin ollut mukana Blomqvist eikä muitakaan, joiden tiedettiin olleen kiinnostuneita yksityismetsätaloudesta. Asia jäi puheenjohtajan ylimetsänhoitaja A. Boreniuksen alustettavaksi. Keskustelun tuloksena kokous päätti esittää kantanaan, että metsänhoidonneuvojain lukua oli lisättävä ja että nämä oli otettava maatalousseurojen palvelukseen.

Asian käsittelyä päätettiin kuitenkin jatkaa seuraavassa vuosikokouksessa. Sillä välin johtokunta oli kirjeitse tiedustellut eräiltä maanomistajilta, maatalousseuroilta ja kaupunkikunnilta näiden mielipidettä ja kokemuksia valtion metsänhoidonneuvojien siihenastisesta toiminnasta. Kokouksessa, joka pidettiin Hämeenlinnassa 2.—3. 9. 1901, vahvistettiin lyhyen keskustelun jälkeen asiallisesti Jyväskylässä tehty päätös ja tähdennettiin samalla, että vuoden 1896 metsäkomitean I mietinnössä tehdyt määrärahaehdotukset oli mahdollisimman pian kokonaisuudessaan toteutettava (Fff. medd. Bandet 19, s. 64 ed.).

Vuoden 1899 vuosikokouksessa Viipurissa (4.—5. 9.) oli pohdittu metsätalouden edistämistoiminnan käytännöllistä puolta, so. yhdistykselle 24. 11. 1898 myönnettyjen varojen käyttöä. Kysymyksen alusti metsänhoitaja, myöhemmin ylitarkastaja Ernst Nylander ehdottaen koko joukon erilaisia toimintamuotoja. Kokous yhtyi alustajan ehdotuksiin ja jätti asian hoitamisen johtokunnan tehtäväksi (Fff. medd. Bandet 17, s. 152 ed.).

V. 1899—1901 Suomen Metsänhoitoyhdistys toimikin melko virkeästi yksityismetsätalouden hyväksi pääasiassa entisin, mutta osaksi uusinkin muodoin. »Metsänystävän» julkaisemista jatkettiin ja metsänistuttajan toimet vakinaistettiin. Metsäharrastusta pyrittiin lisäämään mm. julkaisemalla metsänhoitoa valaisevia lentolehtisiä sekä tekemällä aloitteita metsänviljelypäivien toimeenpanemiseksi kansakouluissa. Yhdistyksen johtokunnan toimeksiannosta eräät jäsenet pitivät myös esitelmiä maatalousseurojen tilaisuuksissa (ks. HEIKEL 1927, s. 53).

Kiintoisaa on todeta nimenomaan yhdistyksen jäsenten esiintyminen maatalousseurojen tilaisuuksissa. Se voidaan tulkita pyrkimykseksi toteuttaa edellisen vuoden vuosikokouksessa esitettyä ajatusta läheisemmästä yhteistoiminnasta näiden seurojen kanssa.

Suomen Metsänhoitoyhdistys oli siten valinnut asenteessaan metsätalouden edistämistoimintaan eräänlaisen kompromissin tien: se oli päättänyt jatkaa tätäkin toimintamuotoa, mutta tyytynyt samalla verraten vaatimattomaan, eräänlaiseen harrastelijan osaan maatalousseurojen rinnalla, pyrkimättä mihinkään ohjaavaan asemaan. Yhdistyksen alkuperäisen tarkoituksen ja jäsenistön rakenteen huomioon ottaen olisi hyvin saattanut ymmärtää, jos se olisi sanoutunut kokonaan irti tästä toimintasuunnasta v. 1898 syntyneessä tilanteessa. Sen toiminnassa ja kannanotoissa ilmennyt dualismi sen sijaan on vaikeampi ymmärtää ja se koitui ajan pitkään vaikeaksi yhdistykselle itselleen sekä viivytti samalla metsätalouden edistämisen koordinointikysymyksen lopullista ratkaisua.

Uusia metsäseuroja perustetaan

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vaatimaton, osaksi penseäkin asenne metsätalouden edistämistoimintaan herätti ennen pitkää uutta arvostelua sen piirissä. Blomqvistin jälkeen nousi »opposition» keulaan nuori metsämies, A. Benjamin Helander. Hän oli valmistunut metsänhoitajaksi Evolla v. 1896 ja sen jälkeen toiminut metsähallituksen määräyksillä sekä v. 1898 virkaa tekevänä ja vuodesta 1899 vakinaisena Kurkijoen maanviljelysopiston metsänhoidon lehtorina. On ilmeistä, että tämä opettajan virka kiinnitti Helanderin huomion maatilametsätalouden kysymyksiin. Hän seurasi mielenkiinnolla metsätalouden edistämistoiminnasta käytyä keskustelua ja vallankin Blomqvistin osuutta ja asennetta siinä. Hän oli myös mukana edellä mainitussa Suomen Metsänhoito-

yhdistyksen vuosikokouksessa Viipurissa v. 1899, ja siellä käyty metsätalouden edistämistoimintaa koskeva keskustelu antoi hänelle varmaan uusia virikkeitä. Myös v. 1901 pidetyn Hämeenlinnan kokouksen osanottajaluettelossa on hänen nimensä.

Näin Helander, silloin vielä varsin nuori mies, kypsyi esittämään ajatuksiansa nyt tarkasteltavana olevassa, sen ajan ehkä keskeisimmässä metsäkysymyksessä. Siihen tarjoutui kiitollinen tilaisuus, kun hänet lokakuussa 1901 kutsuttiin »Metsänystävän» toimittajaksi. Yllättävällä rohkeudella hän kävi tässä julkaisussa arvostelemaan työnantajaansa, Suomen Metsänhoitoyhdistystä. Ensimmäinen arvostelu nähdään v. 1903 (s. 24—25) ja seuraava, tätä huomattavasti vakavampi, saman vuosikerran s. 49—56. Blomqvistin tapaan mutta häntä rohkeammin Helander paheksuu sitä, ettei Suomen Metsänhoitoyhdistys ole omistanut riittävästi huomiota metsätalouden käytännölliselle edistämiselle. Syyksi hän näkee sen, että yhdistys on enimmäkseen metsävirkamiesten ja säätyläisten yhteenliittymä ja siten varsinaiselle kansalle vieras.

Viitattuaan jo selostettuihin Blomqvistin ehdotuksiin ja siihen penseyteen, millä yhdistys näihin suhtautui, Helander päätyy lopulta rohkeaan ehdotukseen: *käytännöllistä metsätalouden edistämistyötä varten olisi perustettava kokonaan uusi seura.* Ja edelleen: »kaikki ne varat, jotka nyt metsäin hyväksi annetaan maanviljelysseuroille, annettaisiin sille uudelle metsäseuralle». Ehdottamansa seuran toiminnan ja rakenteen Helander hahmottelee lähemmin kirjoituksessaan.

Helander jättää kuitenkin avoimeksi mahdollisuuden, että Suomen Metsänhoitoyhdistys suorittaisi ehdotetulle seuralle ajatellut tehtävät ja muotoilisi toimintansa sen mukaisesti.

On vaikea sanoa, missä määrin Blomqvistin Suomen Metsänhoitoyhdistykseen kohdistamalla arvostelulla oli osuutta Helanderin kirjoituksiin. Epäilemättä tämän arvostetun opettajan ja tiedemiehen asenne rohkaisi häntä. Esiintymiseen oli kuitenkin muitakin vaikutteita, niiden joukossa muutamaa vuotta aikaisemmin (v. 1898) perustettu Norjan Metsäseura, jonka pyrkimykset ja toiminta oli ilmeisesti mallina Helanderin kaavailuissa (vrt. SMY julk. Nide 20. Vuosikirja, s. 35—36). Näin saatujen herätteiden merkitys lienee huomattava siitä päätellen, että edellä mainittu kirjoitus uhkuu eräänlaista äsken kääntyneen tuoretta innostusta.

Kolmantena tekijänä voidaan mainita Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toiminnan väsähtäminen vuosien 1900—01 jälkeen. Vuosikertomukset eivät kerro uusista metsätalouden edistämistoimintaa koskevista suunnitelmista. Päinvastoin todetaan, että jopa kansakoulujen metsänviljelypäivät, joita aiemmin oli puuhattu suurella innostuksella, lopetettiin v. 1903, koska ne »tuottavat melkoisen suuria kustannuksia ilman vastaavaa hyötyä» (SMY julk. Nide 20. Vuosikirja II, s. 38). Tosin mainitaan pyrkimyksenä olleen jatkaa ko. toimintaa kansakoulunopettajain johdolla.

Yhdistyksen toiminnan väsähtäminen oli ainakin muodollisena syynä siihen, ettei sille vuoden 1903 lopussa tapahtuneessa jaossa enää myönnetty valtion apurahaa metsätalouden edistämiseen. Yhdistyksen omalla taholla tämän kuitenkin katsotaan johtuneen poliittisista syistä (ks. Metsänystävä 1905, s. 1—2).

Helanderin tarkoituksena lienee ollut lähinnä herättää keskustelua yhdistyksen toiminnasta ja varsinkin sen asenteesta yksityismetsätalouteen. Siten hän ilmeisesti uskoi saavansa johtavat metsämiesvoimat lämpenemään asialle, ehkäpä myös toimimaan suunnitelmiensa hyväksi. Hän oli itsekin yllättynyt, kun keskustelua ei heti syntynyt. »Oli kuin huutavan ääni olisi kaikunut korvessa kenenkään sitä kuulematta. Niihin aikoihin sai »Metsänystävään» kirjoittaa melkein mitä hyvänsä; näytti siltä kuin ei kukaan olisi sitä lukenutkaan», näin kuvailee hän vaikutelmiaan jälkeenpäin (HELANDER 1914, s. 23).

Kirjoitus oli kuitenkin huomattu. Siihen viittasi mm. Suomen Metsänhoitoyhdistyksen puheenjohtaja Borenius avatessaan yhdistyksen vuosikokouksen 14. 8. 1903 Oulussa. Borenius torjui kuitenkin ajatuksen uuden metsäseuran perustamisesta huomauttamalla, että sen tarve meillä ei ole niin suuri kuin Norjassa. Sitä paitsi maatalousseurat voivat parhaiten hoitaa tämänkin tehtävän (SMY julk. Nide 20. Vuosikirja, s. 35—36).

Uusi metsäseura oli silloin kuitenkin jo olemassa. Kun Helanderin ajatukset eivät olleet saaneet yhdistyksen johdon taholla vastakaikua, hän itse ryhtyi toteuttamaan kehittämäänsä suunnitelmaa. Kesällä 1903 (28.—29. 7.) pidettiin Janakkalassa Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toimesta »Metsänystäväin päivät» (ks. Metsänystävä 1903, s. 146—160), joiden osanottajat olivat enimmäkseen maanviljelysseurojen metsävirkailijoita, joukossa kuitenkin myös eräitä metsänomistajia. Puheenjohtajana toimi Helander.

Tilaisuudessa keskusteltiin myös yhteistoiminnasta metsäalalla ja yleensä metsätalouden edistämistoiminnasta metsänavustaja E. Koljosen alustuksen pohjalla. Keskustelu johti lopulta siihen, että päätettiin perustaa uusi seura »Metsänystäväin seura», joka haaraosastona liittyisi Suomen Metsänhoitoyhdistykseen. Kokouksessa asetettiin toimikunta laatimaan seuralle säännöt ja hakemaan niille vahvistus.

Huomautettakoon, että suomenkielisen »Metsänystävien seuran» perustamispuuhista on maininta jo Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunnan 15. 12. 1897 pitämän kokouksen pöytäkirjassa. Ehkä seuran nimi olikin täältä peräisin.

Keskustelun kuluessa esitettiin myös mielipide, että uuden seuran piti toimia Suomen Metsänhoitoyhdistyksestä erillisenä järjestönä. Lähinnä Helanderin vaikutuksesta se kuitenkin muotoiltiin yhdistyksen haaraosastoksi. Hän piti siinä vaiheessa tällaista ratkaisua nopeimpana ja käytännöllisimpänä. Ilmeisesti hän kaikesta esittämästään arvostelusta huolimatta myös tahtoi Blomqvistin tapaan olla lojaali Suomen Metsänhoitoyhdistykselle ja hillitä sen piirissä muutoinkin ilmeneviä hajoamispyrkimyksiä. Tähän hän tunsi tiettyä velvoitustakin

sen johdosta, että hän oli Metsänystävän toimittaja ja vuodesta 1902 alkaen yhdistyksen johtokunnan jäsen. Metsänystäväin seuran eroaminen Suomen Metsänhoitoyhdistyksestä voitiin hänen mielestään myöhemmin ottaa esille, jos tarve niin vaati (HELANDER 1914, s. 25—26).

Uuden metsäseuran perustamista puuhattiin myös toisella taholla. Tapion arkistossa on tallella lyhyt pöytäkirja neuvottelusta, joka pidettiin Evon metsäopistolla 20. 11. 1903. Siihen osallistuivat vt. johtaja B. Ericsson, luonnontieteiden opettaja J. I. Lindroth (sittemmin Liro) ja vt. opettaja J. Oskari Renfors (sittemmin Peurakoski). Pöytäkirja kertoo heidän kokoontuneen »neuvottelemaan keinoista, millä voitaisiin saada aikaan Suomen metsäasian ystävien ja harrastajien lähempi yhteenliittyminen yhteisten aatteiden ajamiseksi metsätaloutemme alalla». Pohdinnan tuloksena oli päätös perustaa Tapio-niminen »Suomen Metsän ystävien liitto».

Siitä arvostelusta päätellen, minkä aloitteen tekijät myöhemmin eri yhteyksissä kohdistivat Suomen Metsänhoitoyhdistykseen [ks. esim. Metsänystävä 1904, s. 222—225 (RENFORS) ja Uusi Suometar 3. 6. 1904 sekä 20. 1. 1905 (ERICSSON)], heidän päämotiivinsa uuden seuran perustamiseen oli sama kuin Helanderin: Suomen Metsänhoitoyhdistys oli virkamiesyhdistys, jolta ei voitu odottaa sanottavaa panosta yksityismetsätalouden hyväksi. Kun Helanderin puuhaama Metsänystäväin seura jäi Suomen Metsänhoitoyhdistyksen helmaan, ei sen avulla uskottu saatavan aikaan mainittavia parannuksia (ks. Renforsin lausunto Metsänystävässä 1904, s. 225). Aloitteen tekijät olivat myös innokkaita suomalaisuusmiehiä, joita lähinnä ruotsinmielisten hallitsema Suomen Metsänhoitoyhdistys ei miellyttänyt. Tästä enemmän tuonnempana. Mahdollisesti oli asiaan vaikuttamassa henkilökohtaisiakin syitä: Helanderin hankkeiden väheksyminen ja toisaalta pyrkimys omien ansioiden korostamiseen.

Yksityismetsätalouden merkeissä toimi nyt kaksi voimaryhmää: Helanderin ja »evolaisten» ryhmä. Aloitteen tekijän asema kuului selvästi Helanderille ja hänen kannattajilleen, mutta sitä eivät evolaiset kunnioittaneet. Päinvastoin he näkivät Metsänystäväin seurassa kilpailijan, joka oli raivattava pois tieltä. Siihen tarjoutui tilaisuus, kun Metsänystäväin seuran säännöille haettiin vahvistusta. Senaatti pyysi anomuksesta metsähallituksen, tämä vuorostaan Ericssonin lausunnon. Perustellen, ettei suunniteltu Metsänystäväin seura sopinut Suomen Metsänhoitoyhdistyksen sääntöjen puitteisiin ja että hanketta voitiin pitää jo aiemmin turhaan vahvistusta anoneen metsänvartijain yhteenliittymän jatkona, Ericsson antoi kielteisen lausunnon. Metsähallitus yhtyi tähän kantaan huomauttaen, että uusi seura sen mielestä oli »jotensakin aiheeton». Lokakuussa 1904 saatiinkin tietää, ettei Metsänystäväin seuran sääntöjä ollut vahvistettu.

Metsähallituksen menettely ja lopullinen kannanotto Metsänystäväin seuran sääntöasiassa on eräs konkreettinen osoitus siitä, että sen päällikkö, ylitirehtööri P. W. Hannikainen kuului Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vastustajiin.

Siihen viittaa myös hänen jo varhemmin Suomen Metsänhoitolehdessä (esim. 1888, s. 83—84 ja 1893, s. 142) yhdistykseen kohdistama arvostelu. HELANDERIN (1914, s. 28) ja ARIMON (1932) mukaan hän muutoinkin, tosin taustalla pysyen, toimi läheisessä yhteistyössä evolaisten kanssa ja rohkaisi heitä.

Helanderin suunnitelma oli siten ajautunut karille. Häntä voidaan moittia taitamattomasta menettelystä. Ensinnäkin saattoi vaikuttaa provosoivasti hänen esittämänsä ajatus, että kaikki maatalousseurojen metsävarat olisi annettava uudelle seuralle, ajatus joka toistui vielä syyskuussa 1904 Metsänystävässä (s. 160) julkaistussa kirjoituksessa. Hän korjasi »erehdyksen» 4. 12. 1904 esittämässään uudessa sääntöehdotuksessa (Metsänystävä 1904, s. 226—229), mutta silloin se oli jo myöhäistä. Toinen heikko kohta oli siinä, että Metsänystäväin seura hyväuskoisesti lähdettiin suunnittelemaan Suomen Metsänhoitoyhdistyksen haaraosastoksi, yhdistyksen, jonka mahdollisuuksiin metsätalouden edistämisen alalla monet olivat menettäneet uskonsa.

Ja vihdoin koko ajatusta ryhdyttiin toteuttamaan kovin hätiköidysti, ikään kuin äkillisen mielijohteen inspiroimana. Tarkoituksena näyttää tosin olleen saada kokoon Janakkalan metsänystäväin päiville suuri ja arvovaltainen joukko (ks. HELANDER 1914, s. 25), mutta kokoontumisluvan saaminen viivästyi siinä määrin, ettei tilaisuudesta riittävän tehokkaasti voitu ilmoittaa etukäteen.[1]

Evolaiset eivät tehneet tällaista virhettä. Jo hankkeen alkuunpanijoilla itsellään oli melkoisesti arvovaltaa. Lisäksi he varmistivat suunnitelmalleen arvovaltaisia tukijoita jo ennen kuin saattoivat sen julkisuuteen. Vuoden 1904 syksyllä lähetettiin sitten maatalousseuroille sekä suurelle joukolle yksityisiä henkilöitä kiertokirje, missä selostettiin uuden seuran tarkoitusta, esitettiin sen säännöt ja pyydettiin tukea hankkeelle. Samanaikaisesti esiteltiin suunnitelma myös sanomalehdissä ja tähdennettiin »uuden kansallisesti innostuttavan ja koko maata käsittävän metsäseuran» tarpeellisuutta (ks. Uusi Suometar 3. 6. 1904).

Helanderille »Metsänystäväin seura»-hankkeen epäonnistuminen oli suuri pettymys. Siitä ovat osoituksena hänen useat asiaa koskevat kirjoituksensa Metsänystävässä (esim. 1904, s. 200 ja 204; 1905, s. 2 ja 24). Vuoden 1904 lopulla (4. 12.) hän kokoontui kannattajineen Hämeenlinnaan neuvottelemaan uudesta tilanteesta. Mukana oli vain 10 henkilöä ja niistäkin yksi (Renfors) kilpailevan seurahankkeen alkuunpanijoita ja muuan toinen henkilö, joka niin ikään lukeutui sen kannattajiin. Kokouksessa sukeutui ankara väittely juuri Renforsin ja Metsänystäväin seuran kannattajien kesken (ks. Metsänystävä 1904, s. 220—226). Lopulta todettiin, että oli hedelmätöntä jatkaa Metsänystäväin seuran perustamistoimenpiteitä ja pidettiin suotavana, että molempien suuntien kannattajien kesken käytäisiin sovittelua jonkinlaisen kompromissin löytämiseksi. Siinä tarkoituksessa valittiinkin Metsänystäväin seuraa edustavat sovittelumiehet.

[1] Ainakin Uudessa Suomettaressa (26. 6. ja 25. 7. 1903) oli kuitenkin asiaa koskeva uutinen ja ilmoitus.

Sovittelusuunnitelmat kuitenkin raukesivat HELANDERIN (1914, s. 38) mukaan sen johdosta, että hänen suuntansa löi tällaisen tilaisuuden laimin.

Ajatus evolaisten suunnitteleman »Suomen metsänhoidon harrastajain seuran» perustamisesta sai suopean vastaanoton — mm. kahdeksan maanviljelysseuraa sekä n. 150 yksityishenkilöä ilmoitti sitä kannattavansa (HELANDER 1914, s. 34) —, minkä johdosta suunnitelma päätettiin lopullisesti toteuttaa. Perustava kokous pidettiin Hämeenlinnassa 21. 1. 1905. Läsnä oli kuuden maanviljelysseuran ja yhden maalaisseuran edustajat sekä 53 yksityistä henkilöä, niiden joukossa Helander. Kokouksen pöytäkirjasta ilmenee, että Helander käytti sen alkupuolella pitkähkön puheenvuoron, jossa hän kertoi Metsänystäväin seuran perustamisvaiheista ja mainitsi, että nyt perustettavaksi aiotun seuran kannattajat olisivat hyvin saattaneet liittyä tähän suunnitelmaan. Hän piti sen vuoksi uutta seuraa tarpeettomana ja kielsi siltä kannatuksensa. Hän ei kuitenkaan saanut tukea muiden kokouksen osanottajain taholta, vaan uusi seura »T a p i o, S u o m e n M e t s ä n h o i d o n y s t ä v i e n S e u r a» päätettiin perustaa. Seuran sääntöihin, joille saatiin senaatin vahvistus 9. 11. 1905, otettiin nimenomainen maininta siitä, että seura toimii yksityismetsätalouden hyväksi ja että sen pöytäkirjojen kieli on suomi.

Lisättäköön, että kokouksen lopussa luettiin Suomen Metsänhoitoyhdistyksen puheenjohtajan, ylimetsänhoitaja F. M. L a g e r b l a d i n lähettämä, uuden seuran perustamishanketta vastustava kirjallinen lausunto, joka herätti närkästystä osanottajien keskuudessa.

On jo viitattu siihen, että käytyjen kiistojen taustalla vaikuttivat varsin voimakkaina tekijöinä myös *poliittiset* näkökohdat. Aika helmikuun manifestista (1899) vuoden 1905 suurlakkoon oli raskasta venäläistämiskautta, jonka kestäessä kansan vastustustahto joutui ankaraan koetukseen. Ajatus, että venäläistämispyrkimyksiä oli vastustettava, oli koko kansan yhteinen, mutta keinoista oltiin eri mieltä. Ns. perustuslailliset olivat jyrkän vastarinnan kannalla, kun taas toiset, vanhasuomalaiset eli suomettarelaiset, pitivät parempana suostua joihinkin epäolennaisiin myönnytyksiin ajan voittamiseksi. Valitettavasti nämä kaksi eri näkemystä jakoivat kansan ja vallankin sivistyneistön kahteen leiriin. Riitoihin antoi oman lisänsä myös *kielikysymys*. Ruotsinkielisemme lukeutuivat näet valtaosaltaan perustuslaillisiin, mikä antoi aiheen suomalaisuuden asiaa ajaville vanhasuomalaisille leimata koko puolueen kannattajat ruotsinmielisiksi. Erityisen voimakkaat olivat vastakohtaisuudet juuri v. 1903—04.

Jo aiemmin mainitut Suomen Metsänhoitoyhdistyksen sisäiset välien selvittelyt voidaan ainakin osaksi tulkita suomettarelaisten yritykseksi saada sananvaltaa tässä pääosaltaan perustuslaillisten ja samalla ruotsinkielisten hallitsemassa järjestössä. Kahtiajako näkyi erittäin selvästi Tapio-seuran tultua perustetuksi. Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunta koostui kutakuinkin yksinomaisesti perustuslaillisista, kun taas Tapio-seuran johtokunnassa oli vain vanhasuomalaisia (HEIKEL 1927, s. 78).

Kylmää sotaa

Kysymys siitä, minkä seuran johtoon metsätalouden edistämistoiminta oli joutuva, ei ratkennut vielä Tapio-seuran perustamisella. Tämän saattoi ymmärtää, kun Helanderin tapainen »aktivisti», jota evolaisten menettely oli syvästi loukannut, jäi eri leiriin. Lähivuosien kehitys osoittikin, ettei Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapio-seuran kesken vallinnut »rauhanomainen rinnakkaiselo», vaan ajoittain ankaraksikin muodostunut kilpailu, eräänlainen kylmä sota.

Kun Suomen Metsänhoitoyhdistys v. 1904 Metsänystäväin seuraa kohdanneiden vastoinkäymisten ja apurahan epäämisen johdosta — yhdistyksen apuraha-anomus oli hylätty 19. 10. 1904 — oli eräänlaisessa lamaannuksen tilassa eikä voinut sanottavasti toimia yksityismetsätalouden hyväksi, tuntui siltä, että suuren innostuksen vallassa perustettu Tapio-seura oli kilpailussa vahvemmassa asemassa. Seuran puheenjohtajaksi valittiin Hämeenlinnassa 24. 2. 1906 pidetyssä johtokunnan kokouksessa taloustirehtööri F. F. B j ö r n i ja varapuheenjohtajaksi Ericsson. Samalla hahmoteltiin seuran toimintaa. Aluksi päätettiin järjestää erilaisia luentokursseja ja kesäkokouksia retkeilyineen sekä harjoittaa julkaisutoimintaa. Tarkoituksena oli ottaa seuran palvelukseen kaksi metsänhoitajaa ja yksi metsänvartija ja sitä sekä muuta toimintaa varten päätettiin anoa 25 000 markan suuruista valtion apurahaa. Tällaista apurahaa Tapio-seura ei kuitenkaan ehtinyt saada. Toiminta rahoitettiin aluksi lainavaroin, mutta vuoden 1907 alussa (10. 1.) seuralle myönnettiin 8 000 markan apuraha.

Tapio-seura aloitti toimintansa v. 1906. Se ryhtyi julkaisemaan *Tapio*-lehteä ja piti ensimmäiset »Tapion päivät» Kokemäellä. Nämä kokosivat moniin kymmeniin nousevan osanottajajoukon ja sujuivat suuren innostuksen merkeissä (ks. Tapio 1906, s. 59 ed.). Ohjelmassa oli useita puheita, esitelmiä ja alustuksia sekä retkeilyjä metsiin. Näihin Tapion päiviin verrattavaa metsätaloudellista valistustilaisuutta oli tuskin aikaisemmin maassamme järjestetty.

Tapio-seuran saamaa kannatusta kuvastaa ehkä parhaiten nopeasti kasvanut jäsenmäärä: vuoden 1907 maaliskuuhun mennessä seuraan oli liittynyt jo 754 henkilöjäsentä ja 33 maataloudellista seuraa (HELANDER 1914, s. 45).

Mutta myös Suomen Metsänhoitoyhdistys ryhdistäytyi. Sen sihteeriksi valittiin vuoden 1904 vuosikokouksessa (25. 8.) Helander, joka edellisenä vuonna oli siirtynyt Tuomarniemen metsäkoulun opettajaksi ja nimitettiin v. 1904 koulun metsänhoitajaksi. Hän oli nyt yhdistyksen keskeisin henkilö: johtokunnan jäsen, sihteeri ja julkaisujen toimittaja. Suurella innolla hän ryhtyikin toimi-

maan yhdistyksen hyväksi ja erityisesti lisäämään yksityismetsätalouden painoa sen toiminnassa. Tässä pyrkimyksessään hän sai tukea puheenjohtajalta Lagerbladilta, joka niin ikään näyttää paheksuneen Metsänystäväin seuran kärsimää tappiota (ks. SMY julk. Nide 22. Vuosikirja, s. 21—22). Helanderin hyvänä neuvonantajana ja tukena oli myös silloinen Tuomarniemen metsäkoulun johtaja Ernst Nylander.[1]

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen asemaa vahvisti ratkaisevasti vuoden 1905 lopussa tapahtunut poliittinen käänne. Kohta suurlakon jälkeen vanhasuomalaisten muodostama senaatti joutui eroamaan ja tilalle tuli Leo Mechelinin perustuslaillinen hallitus. Se oli edeltäjäänsä huomattavasti suopeampi Suomen Metsänhoitoyhdistystä kohtaan. Niinpä yhdistykselle myönnettiin vuoden 1906 alkupuolella 4 000 markkaa metsätalouden edistämiseen ja sen painatusmääräraha korotettiin 6 000 markkaan. Yhdistys sai pitää edelleen myös apurahan metsänistuttajien palkkaamiseen sekä metsänviljelyn palkitsemiseen. Edellinen senaatti oli päivää ennen eroamistaan myöntänyt yhdistykselle metsätalouden edistämiseen niin ikään 4 000 markkaa.

Suomen Metsänhoitoyhdistykselle avautuivat nyt kokonaan uudet mahdollisuudet. Se palkkasi metsätalouden edistämistoimintaa varten 1. 2. 1906 erityisen konsulentin, metsänhoitaja S. A. Sohlmanin ja asetti tulevaa toimintaa suunnittelemaan erityisen valiokunnan, jonka mietintö oli käsiteltävänä yhdistyksen ylimääräisessä kokouksessa 7.—8. 4. 1906. Mietinnössä (ks. Metsänystävä 1906, s. 70—73) tähdennetään, että yhdistyksen tuli tästä alkaen entistä enemmän omistaa huomiota käytännölliselle toiminnalle metsätalouden hyväksi ja siinä mielessä etsiä maanviljelysseurojen ja muiden maataloudellisten yhtymien ja yksityismetsätaloudesta kiinnostuneiden henkilöiden kannatusta. Tätä silmällä pitäen valiokunta oli laatinut myös ehdotuksen yhdistyksen uusiksi säännöiksi, joka ehdotus oli niin ikään em. kokouksessa käsiteltävänä. Lopullisesti säännöt hyväksyttiin 8.—9. 8. 1906 pidetyssä vuosikokouksessa Kuopiossa.

Kuopion vuosikokous, jossa oli mukana yhteensä 63 yhdistyksen jäsentä, alleviivasikin voimakkaasti uutta suuntaa Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toiminnassa. Koko johtokunta erosi ja uudessa johtokunnassa oli kolme ei-metsämiesjäsentä (kunnallisneuvos K. Fieandt, agronomi K. W. Koskelin ja vapaaherra Otto Wrede). Vuosikokous pidettiin suuren maatalousnäyttelyn yhteydessä ja yhdistys oli järjestänyt siihen monipuolisen metsäosaston. Myös »Metsänystäväin päivät» sisältyivät ohjelmaan.

[1] Elfving (1917) korostaa muistelmissaan Nylanderin osuutta Suomen Metsänhoitoyhdistyksen yksityismetsätaloutta koskevassa toiminnassa. Hän jopa pitää Nylanderia varsinaisena ajatusten alkuunpanijana ja Helanderia lähinnä Nylanderin suunnitelmien toteuttajana (»Helander som var den verkställande och med hela sin själ förde nydaningens talan, representerade idealisten, medan Nylander var den egentliga omstörtaren»).

Erityisen vilkasta toimeliaisuutta aiheutti Suomen Metsänhoitoyhdistyksessä tieto siitä, että senaatti oli 5. 5. 1906 tehnyt korkeimpaan paikkaan esityksen metsätalouden edistämistoiminnan vuotuisen määrärahan korottamisesta vuoden 1907 alusta 250 000 markkaan. Yhdistys anoi tämän johdosta, että sen vuotuinen apuraha lisättäisiin 44 000 markaksi lähinnä yksityismetsätalouden kohottamiseksi tapahtuvan toiminnan laajentamista varten. Anomuskirjelmässä (4. 9. 1906) selostettiin ja perusteltiin melko yksityiskohtaisesti toiminnan laajentamissuunnitelmia.

Mainittakoon, että Tapio-seura samoihin aikoihin anoi 25 000 markan lisäystä aiemmin pyytämäänsä saman suuruiseen apurahaan.

Senaatin esitys herätti ymmärrettävästi keskustelua myös toiminnan organisoimisesta. Erityisesti Helander osoitti aktiivisuutta tällä alalla. Jo kesäkuussa 1906 hän kosketteli kysymystä Metsänystävässä (s. 195—205) esittäen periaatteellisena kantanaan, että määräraha olisi kokonaisuudessaan myönnettävä yhdelle suurelle metsäseuralle. Jotta kehitystä voitaisiin ohjata tähän suuntaan, senaatin tulisi kutsua joukko maatalous- ja metsäseurojen edustajia neuvottelemaan varojen käyttämisestä. Myös kilpailevalla taholla näyttää tämä ehdotus saaneen kannatusta (ks. Uusi Suometar 21. 7. 1906).

Myöhemmin Helander kehitteli edelleen suunnitelma-ajatustaan saaden siinä tukea myös Nylanderilta ja Tarvaalan maanviljelyskoulun johtajalta, metsänhoitaja A. Grönvallilta. Kesällä nämä kolme henkilöä lähettivät kirjeen suurelle joukolle maa- ja metsätalouden sekä muun talouselämän edustajia pyytäen näiden tukea ehdotukselleen, että asetettaisiin erityinen valtion *komitea* suunnittelemaan metsätalouden edistämistyötä laajentuvien taloudellisten mahdollisuuksien pohjalta (ks. Helander 1914, s. 56—59). Tällainen 16 henkilön allekirjoittama anomus lähetettiinkin korkeimpaan paikkaan syksyllä 1906. Samansuuntainen anomus lähti myös Suomen Metsänhoitoyhdistykseltä metsähallituksen kautta Kuopion kokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti (ks. SMY julk. Nide 23. Vuosikirja, s. 78). Kolmaskin anomus komitean asettamisesta tehtiin sen keskustelun tuloksena, joka maatalousseurojen edustajain kokouksessa lokakuussa 1906 käytiin aiheesta »Mitä maanviljelys- ja talousseurojen puolelta olisi tehtävä metsänhoidon edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden tarmokkaampaa ajamista varten?» On jokseenkin varmaa, että Helander oli muodossa tai toisessa mukana kaikissa näissä komitea-aloitteissa.

Komitea asetettiinkin 10. 1. 1907. Sen puheenjohtajaksi määrättiin Wrede, ja neljän jäsenen joukossa oli myös Helander sekä Tapion suuntaa edustava Ericsson. Helander toimi myös komitean sihteerinä. Suomen Metsänhoitoyhdistyksellä oli komiteassa siis vahva edustus: sekä puheenjohtaja että sihteeri olivat yhdistyksen omia miehiä.

Ennen kuin tämä »yksityismetsänhoidon edistämistyön järjestämiseksi asetettu komitea» sai työnsä päätökseen (28. 9. 1907) Suomen Metsänhoitoyhdis-

tyksen ja Tapio-seuran suhteissa oli tapahtunut käänne, joka muodostui merkitykselliseksi myös vuoden 1907 metsäkomitean kannanotoille. Oli ryhdytty neuvotteluihin kiistojen lopettamiseksi.

Nyt esitetty katsaus Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapio-seuran toimintaan ja suhteisiin v. 1905—06 ei itse asiassa ole antanut ainakaan korostettua kylmän sodan tuntua. Kumpikin seura toimi omalla tahollaan ja omaa tehtäväänsä suorittaen. Voidaanpa havaita suoranaista pyrkimystä hankauksien välttämiseen. Esimerkkinä siitä on Metsänystävässä vuoden 1906 alussa (s. 1—2) ollut Helanderin kirjoitus, joka päättyy kehotukseen: »Käyköön sekä Suomen Metsänhoitoyhdistys että Tapio tosi toimintaan metsäimme hyväksi, liittykööt kansalaisemme vapaasti siihen seuraan, jota kannattavat ja antakoon kumpikin puoli toiselleen arvoa, ainoastaan siten kantaa työ hyviä hedelmiä ja haavat menevät umpeen».

Toisaalta jo tällaiset vetoomukset sellaisenaan ja vielä enemmän mainitun kirjoituksen alkupuolella käytetty sävy osoittaa eräänlaista kilpailu- ja taisteluasennetta. Lisäksi voidaan osoittaa lausuntoja, joista sovinnollisuuden mieli oli kaukana. Näistä mainittakoon Ericssonin (B. E:n) Suomen Metsänhoitoyhdistyksen julkaisuihin (Nide 23, s. 184—187) keväällä 1906 lähettämä erittäin kiivassävyinen kirjoitus, jossa hän arvostelee yhdistyksen puheenjohtajan avauspuhetta edellisen vuoden vuosikokouksessa, yhdistyksen toimintaa yleensä sekä sen puheenjohtajan ja sihteerin esiintymistä Tapio-seuran perustavassa kokouksessa. Samassa niteessä (s. 307 —314) ovat Lagerbladin, Sohlmanin ja Helanderin samansävyiset vastineet. Eräät päivälehdissä, kuten Uudessa Suomettaressa 23. 2. 1906 (»Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunta sotakannalla») ja 20. 4. 1906 (»Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vanha pursi — ja — uudet seilit») olleet kirjoitukset, antoivat keskusteluun oman valaisevan lisänsä. Kiintoisaa on todeta myös se, että Tapio-seuran kannattajat yrittivät jarruttaa Suomen Metsänhoitoyhdistyksen sääntöjen uudistamista sen ylimääräisessä kokouksessa 7. 4. 1906 (ks. Uusi Suometar 20. 4. 1906).

Erityisesti Suomen Metsänhoitoyhdistyksen julkaisuissa tapahtunut sananvaihto osoittaa jälleen, kuinka suurena loukkauksena yhdistyksen eräät johtomiehet ja vallankin Helander pitivät Metsänystäväin seuran kukistumista — niin kuin he asian näkivät — Tapio-seuran perustajien toimesta. Helanderin sen jälkeistä toimintaa kannustikin todennäköisesti huomattavalta osalta pyrkimys puolustaa aloitteen tekijän oikeuksiaan kohottamalla Suomen Metsänhoitoyhdistys vahvaan asemaan metsätalouden edistämistoiminnan alalla. Hänen onnistui innostuttaa joukko yhdistyksen johtavia miehiä suunnitelmiensa tueksi ja mikä merkittävintä, saada sen johtokuntaan eräitä arvovaltaisia maatalousseuraväen luottamusmiehiä. Kun avuksi tulivat myös vuoden 1905 suurlakon jälkeiset poliittiset käänteet, Helanderin suunnitelma onnistui jopa yli odotusten. Suomen Metsänhoitoyhdistys oli saanut sekä uudet »seilit» (lisätyt apurahat) että uuden »kölin» (uudet kannattajapiirit), kuten Uusi Suometar 20. 4. 1906 toteaa. Yhdistys olikin vuoden 1906 loppuun mennessä saavuttanut metsätalouden edistämistoiminnan alalla huomattavasti kilpailijaansa vahvemman aseman.

Metsäseurat yhtyvät — Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio perustetaan

Kahden metsäseuran toiminta samalla työkentällä, vieläpä jokseenkin saman ohjelman pohjalla, mutta ilman keskinäistä yhteyttä ja työnjakoa aiheutti sekaannusta ja merkitsi sekä varojen että voimien tuhlausta. Erikoisen vaikeaan asemaan se saattoi maatalousseurat, jotka eivät tienneet, kumpaan metsäseuraan niiden tuli solmia yhteyksiä. Se jäi lähinnä johtomiesten henkilökohtaisista suhteista ja mielipiteistä riippuvaksi.

Metsäseurojen ja viranomaisten taholla oltiin tietoisia näistä haitoista ja ennen pitkää voitiin odottaa aloitteita epäkohdan poistamiseksi. Aloite tulikin jo vuoden 1907 alussa Suomen Metsänhoitoyhdistyksen taholta. Itse ajatus herätettiin oikeastaan jo 28. 12. 1906 yhdistyksen johtokunnan kokouksessa. Ratkaisevaa askelta ei tällöin vielä kuitenkaan otettu, vaan annettiin sihteerin tehtäväksi laatia suunnitelma metsätalouden edistämistyön järjestämiseksi. Ilmeisesti oli tarkoituksena valmistella asiaa ehdotetulle komitealle tai esitellä suunnitelma yhdistyksen nimissä, ellei komiteaa asetettaisi.

Sihteeri esitti ajatuksensa muistion muodossa 28. 1. 1907 pidetyssä johtokunnan kokouksessa. Muistion lopussa viitataan niihin haittoihin, jotka kahden kilpailevan seuran toimintaan liittyivät, mutta ei tehdä ehdotusta asian ratkaisemiseksi. Hieman yllättäen varapuheenjohtaja Wrede ehdotti, että johtokunta ryhtyisi toimenpiteisiin kilpailevien metsäseurojen saattamiseksi yhteistyöhön tai yhteen sulattamiseksi.

Wreden ehdotus tuli yllätyksenä nimenomaan johtokunnan ammattimiesjäsenille ja erityisesti Helanderille, joka kuvailee vaikutelmiaan seuraavaan tapaan (HELANDER 1914, s. 68):

»Muistan, että tämä lausunto, niin luonnollinen kuin se olikin, ainakin minuun ensimäisellä hetkellä teki kiusallisen vaikutuksen. On hyvinkin luultavaa, että tämä tunne oli muissakin läsnäolevissa metsänhoitomiehissä yleinen. Mutta olihan ehdotus kumminkin aivan luonnollinen ja alotteentekijän kannalta aivan oikea. Luulen asiaa nyt perästäpäin ajatellessani, että perimmäisenä syynä tuohon tunnelmaan oli se, että me metsä-ammattimiehet olimme edellisten erimielisyyksien kautta liian syvästi joutuneet personallisten antipaatisien tunteittemme valtaan, voidaksemme sitten, kun todella oli sovintoa rakennettava, asiata aivan objektiivisesti katsella. Tällaiset tunteet olivat taas luonnollisesti niille johtokunnan jäsenille, jotka eivät henkilökohtaisesti olleet ottaneet osaa edellisten vuosien riitaisuuksiin, verrattain vieraat, jopa käsittämättömätkin. He eivät voineet ymmärtää, miksi riidellä täytyi, kun kerran yhteistyössäkin voitiin olla, eikä heillä ennen kaikkea voinut olla käsitystä siitä, miten kilpailun ja sitä seuranneen riidan syvimpänä vaikuttimena oli metsänhoitomiesten välinen henkilökohtainen katkeruus ja epäluulo.»

Lausunto vahvistaa edellä esitettyjä käsityksiä seurojen välisen kiistan luonteesta ja osoittaa, miten rakentavasti Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toimintaan vaikutti se, että arvonantoa nauttivia »maallikoita» oli valittu sen johtokuntaan.

Johtokunta hyväksyi ehdotuksen ja päätti kirjeitse esittää Suomen Metsänhoitoyhdistyksen kannan Tapio-seuran johtokunnalle. Kirjeessä, joka on päivätty 30. 1. 1907 ja jonka sihteeri Helander vei henkilökohtaisesti Tapio-seuran johtokunnan kokoukseen 2. 2., viitataan niihin haittoihin, jotka kahden samalla työkentällä toimivan seuran toimintaan liittyvät, ja pyydetään vastausta näin herätettyyn yhdistämisehdotukseen.

Tapio-seuran johtokunta päätti ryhtyä asiasta neuvottelemaan ja valitsi sitä varten 3-miehisen toimikunnan, johon nimettiin Ericsson, kunnallisneuvos K. Kiipula ja Koljonen. Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toivottiin asettavan samanlaisen toimikunnan. Vasta sitten kun neuvottelijat olivat esittäneet yhteisen suunnitelman, Tapio-seuran johtokunta oli valmis esittämään asian vuosikokoukselle.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunta nimesikin kolme jäsentään, Wreden, Nylanderin ja Helanderin asiasta neuvottelemaan. Näiden ja Tapio-seuran edustajain välinen neuvottelu pidettiin Helsingissä 22. 3. 1907. Siinä pidettiin suotavana kokonaan uuden seuran perustamista metsätalouden edistämistoimintaa varten. Tämä kannanotto päätettiin saattaa sekä Suomen Metsänhoitoyhdistyksen että Tapio-seuran käsiteltäväksi. Jos asia saa kannatusta, neuvotteluja jatketaan kummankin osapuolen valitsemien valtuutettujen kesken niin nopeasti, että uusi seura voitaisiin perustaa vielä vuoden 1907 aikana.

Yhdistymishanke otettiin käsiteltäväksi Pöytyällä 26. 3. 1907 pidetyssä Tapio-seuran vuosikokouksessa, missä asiasta syntyi pitkä keskustelu (ks. Tapio 1907, s. 49—53). Epäilyä herätti erityisesti alustajan Lounasmaan — Helanderin (1914, s. 72) mukaan tosin väärinkäsityksestä johtunut — luulo, että Suomen Metsänhoitoyhdistyksen edustajat tahtoivat perustettavaan uuteen seuraan eri osastona liitettäväksi myös »tieteellisen ja kruununmetsäpuolen». Kokous hyväksyi kuitenkin seuraavan päätöslauselman (Tapio 1907, s. 53):

»Kokous pitää Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapio-seuran yhteenliittymistä suotavana, mutta nimenomaan vain sillä ehdolla, että uusi seura tulee työskentelemään Tapion säännöissä lausuttujen periaatteiden pohjalla, ja tämän evästyksen mukaan liittäen asettaa puolestaan neuvottelukomitean.»

Neuvottelijoiksi valittiin Ericsson ja Kiipula sekä metsänhoidonneuvoja J. Kallio. Suomen Metsänhoitoyhdistys valitsi puolestaan neuvottelijoiksi Wreden, Koskelinin ja Helanderin.

Valtuutettujen ensimmäinen neuvottelu pidettiin 3. 6. 1907 Helsingissä. Sairastuneen Ericssonin sijasta Tapio-seuraa edusti sen sihteeri metsänhoitaja Atri S. Arimo. Helanderin (1914, s. 73) mukaan »keskustelu oli yleensä

verraten tyyntä, mutta muodostui ajoittain kiivaaksikin». Vallankin nimikysymys uhkasi muodostua kompastuskiveksi, sillä Tapio-seuran edustajat eivät olisi tahtoneet luopua seuransa nimestä. Koskelin ehdotti silloin nimeä »Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio», joka sisälsi aineksia molempien seurojen nimestä ja luonnehti samalla uuden seuran syntytapaa. Ehdotus hyväksyttiin. Uuden seuran säännöt päätettiin rakentaa lähinnä Tapion sääntöjen pohjalle, siten laajentaen, että seura voisi muodostua kaikkien niiden henkilöiden ja paikallisten seurojen yhdyssiteeksi, jotka toimivat yksityismetsätalouden kohottamiseksi.

Kokouksessa käsiteltiin ja päätettiin lisäksi useita mahdollisen yhtymisen aiheuttamia käytännöllisiä kysymyksiä. Niinpä esitettiin toivomus, että uusi seura jatkaisi »Metsänystävän» toimittamista ja sovittiin siitä, että se saisi Suomen Metsänhoitoyhdistykseltä tämän yksityismetsätalouden edistämistä varten saamat varat 20 000 markkaa ja Tapio-seuralle myönnetyt 8 000 markkaa.

Neuvotteluja jatkettiin osaksi uusin voimin kesän kuluessa erityisesti sääntöjen muotoilun merkeissä. Heinäkuun lopussa sääntöluonnos olikin valmis, ja asia joutui näin pitkälle valmistettuna Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vuosikokouksen käsiteltäväksi Savonlinnassa 21. 8. 1907. Kokouksen suuri enemmistö kannatti yhteenliittymistä ja hyväksyi sitä koskevan päätöslauselman (ks. SMY julk. Nide 24, Pöytäkirja, s. 39). Syyskuun 16 päivänä pidettiin molempien seurojen johtokuntien yhteinen neuvottelu, jossa sääntöehdotus tarkistettiin ja päätettiin, että *perustava kokous pidetään Helsingissä 2. 12. 1907.*

Tässä vaiheessa myös vuoden 1907 metsäkomitean 28. 9. valmistunut mietintö (Komiteanmietintö 7/1907) antoi oman lisänsä metsätalouden edistämistoimintaa koskevaan keskusteluun. Komitean lähtöajatus oli, että po. toiminnan tärkeys ja erikoisluonne vaatisi oman, kokonaan tälle tehtävälle omistautuvan järjestön. Kun sellaista ei ollut, metsätalouden käytännöllinen edistämistoiminta oli toistaiseksi uskottava maatalousseuroille. Sen lisäksi olisi saatava aikaan yksi suuri, koko maan käsittävä metsäseura, joka työskentelisi maatalousseurojen rinnalla ja yhteistoiminnassa niiden kanssa. Mietinnössä (s. 32—41) on lähemmin luonnehdittu metsäseuralle kuuluvat tehtävät.

Komitea viittasi mietinnössään (s. 22) myös Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapio-seuran yhtymishankkeisiin ja huomautti, että näin syntyvä uusi seura voisi suorittaa »suurelle» metsäseuralle kuuluvat tehtävät.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapio-seuran valtuuttamina Helander ja Koskelin lähettivät maataloudellisille seuroille kutsun saapua uuden seuran perustavaan kokoukseen. Maanviljelysseurojen piirissä käsitettiin kuitenkin niin, että kutsu tarkoitti vain maamiesseuroja. Sen vuoksi lähetettiin viime tingassa uusi kutsukirje, jossa nimenomaan toivottiin myös maanviljelys- ja talousseurojen osallistumista kokoukseen.

Myös sanomalehdissä tehtiin uuden metsäseuran perustamishankkeista selkoa (ks. esim. Uusi Suometar 21. 11. 1907 ja Helsingin Sanomat 22. 11. 1907).

Helander, kirjoitusten laatija, pyrki rauhoittamaan mieliä ja poistamaan seurojen yhtymissuunnitelmien herättämiä epäilyksiä, joita ilmensivät pitkin vuotta eri lehdissä esiintyneet kirjoitukset. Niissä kuvastui ennen muuta pelko siitä, että uusi metsäseura pyrkisi saamaan määräämisvallan koko metsätalouden edistämistoiminnassa ja varsinkin, että se pyrkisi anastamaan maatalousseurojen ko. tarkoitusta varten saamat apurahat.

On helppo oivaltaa, mistä tällainen pelko johtui. Syynä olivat Helanderin lukuisissa kirjoituksissa ja lausunnoissa esittämä ajatus, että metsätalouden edistämistoiminta olisi keskitettävä yhdelle suurelle seuralle. Ilmeisesti juuri hänen onnistui vuoden 1907 metsäkomitean sihteerinä kuljettaa tämä ajatus myös po. komitean mietintöön. Sanottiinpa mietinnössä (s. 21) avoimesti, että nyt suunniteltu metsäseura olisi tällaisen järjestön alku. Kaiken tämän valossa ei ole yllättävää, että maatalousseurojen taholta tunnettiin epäilyksiä hanketta kohtaan.

Epäilykset ilmenivät selvästi myös *perustavassa kokouksessa* 2.—3. 12. 1907, johon oli kerääntynyt »suuri joukko toistasataa kansalaista», pääasiassa maataloudellisten seurojen edustajia. Ericssonin avattua kokouksen puheenjohtajaksi valittiin maanviljelysneuvos Edv. Björkenheim ja sihteeriksi Arimo. Kokous muodostui pitkäksi, osin riitaiseksikin. Jo heti ensimmäisessä puheenvuorossa vaadittiin vakuuksia siitä, ettei uusi seura syrjäyttäisi maatalousseuroja enempi toiminnassa kuin apurahojen jaossakaan. Niin ikään oli sääntöjä muokattava tavalla, joka turvasi maanviljelysseurojen edut. Kokousta 3. 12. jatkettaessa saatiin säännöt kuitenkin loppuun käsitellyiksi. Samalla valittiin yhdistykselle väliaikainen johtokunta, johon tulivat Ericsson, Helander, Kiipula, Koskelin, Wrede ja tilanomistaja A. Hiidenheimo.

Uuden seuran nimeksi hyväksyttiin *Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio*[1] ja sen toiminta päätettiin aloittaa jo vuoden 1908 alusta. Tapio, Suomen Metsänhoidonystävien Seura lakkautettiin lopullisesti 2. 5. 1908 pidetyssä ylimääräisessä kokouksessa. Suomen Metsänhoitoyhdistys sen sijaan jatkoi toimintaansa, mutta luovutti metsätalouden edistämiseen liittyvät tehtävät ja sitä varten saamansa apurahat uudelle seuralle.

Uusi seura oli syntynyt pitkien ja sitkeiden neuvottelujen tuloksena. Niin kuin yleensä tällaisissa tapauksissa arvovaltanäkökohdat muodostuivat eri vaiheissa kompastuskiviksi, joista selviäminen vaati aikaa ja kärsivällisyyttä. Toiselta puolen voidaan hyvin perustein väittää, että periaatteessa kysymys oli ratkaistu jo silloin, kun Suomen Metsänhoitoyhdistys esitti yhtymistarjouksen kilpailijalleen. Se oli näet vuoden 1906 lopulla jo monessa suhteessa edellä Tapioseurasta. Suurin etumatka oli siinä, että sen takana olivat huomattavasti suuremmat ja pätevämmät ammatilliset voimat kuin Tapio-seuralla, jonka ammatillinen johto oli suhteellisen heikko ja huomattavalta osalta metsänvartijoiden varassa. Niin ikään oli Suomen Metsänhoitoyhdistyksellä suuremmat taloudelliset resursit. Tapio-seuran voimana oli tosin vankka maatalousväen tuki, mutta myös Suomen Metsänhoitoyhdistys oli onnistunut saamaan piiriinsä eräitä arvovaltaisia maatalousmiehiä.

Nimenomaan Tapio-seuran ammattimiesjohto näyttääkin olleen tietoinen voimasuhteiden epätasaisuudesta. Kun vielä ottaa huomioon, ettei kummallakaan taholla kernaasti haluttu ottaa vastuuta jo aloitettujen neuvottelujen katkeamisesta, käy ymmärrettäväksi, että Tapio-seuran sisäisissä neuvotteluissa ilmeni lopultakin varsin suuri myötämielisyys yhtymisajatusta kohtaan. Kysymys olikin enemmän muodoista kuin itse periaatteen hyväksymisestä.

[1] Nimi aiheutti sittemmin pienen jälkinäytöksen. Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vuosikokouksessa 1908 Helander pyysi yhdistystä muuttamaan nimensä, joskin tuloksetta. Kokouksen enemmistö suositteli päinvastoin Tapion nimen muuttamista.

Vuosien 1898—1907 tapahtumien arviointia

Metsätalouden edistämistoiminnan saavutuksia v. 1899—1907 heikensi melkoisesti se, että kentällä tapahtuvan työn koordinointi etsi muotoa lähes vuosikymmenen ajan. Kulutettiin aikaa keskusteluun siitä, *kuka* tekee, kun olisi ollut pohdittava, *mitä* tehdään. Juuri työnsä alussa uuteen tehtävään kouliintumattomat maatalousseurat olisivat kipeästi kaivanneet pätevää ammatillista ohjausta ja selväpiirteistä suunnittelua. Metsätalouden edistämiselle alkuvaiheessaan varsin penseä Suomen Metsänhoitoyhdistys ja sittemmin johtajan asemasta kiistelevät metsäseurat eivät voineet paikallisille seuroille tätä tukea kyllin tehokkaassa muodossa antaa.

Suomen Metsänhoitoyhdistystä voidaan sen rakenteen, aikaisemman toiminnan ja vuoden 1907 lopussa tapahtuneen ratkaisun huomioon ottaen arvostella siitä, että se vuoden 1898 jälkeen lähti lainkaan ko. työalalle. Sen pääintressithän olivat kokonaan toisella taholla ja yksityismetsätalouden hyväksi tapahtunut työ oli jäsenkunnan enemmistön mielestä katsottava lähinnä eräänlaiseksi harrasteluksi. Heikel (1927, esim. s. 64, 67, 68 ja 73), pitkäaikainen jäsen, tulkitsee varmaan monen yhdistyksen jäsenen mielipiteen, kun hän sen 50-vuotishistoriassa arvostelee pyrkimyksiä laajentaa toimintaa yksityismetsätalouden suunnalle.

Arvostelu saa tukea myös siitä ratkaisusta, joka vuoden 1907 lopussa tapahtui. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio sai olennaisesti toisen rakenteen kuin Suomen Metsänhoitoyhdistys, rakenteen, joka ilmensi erikoistumista ja keskittymistä ja joka varmaan puutteineenkin takasi paremmat edellytykset toimia metsätalouden edistämistoimintaa harjoittavien maakunnallisten elimien yhdyssiteenä kuin mitä näistä irrallisena toimivalla seuralla olisi ollut. Tätä erilaistumista, joka sittemmin on tehnyt Suomen Metsänhoitoyhdistyksen jopa 24

eri aloja edustavan järjestön ja laitoksen keskusseuraksi, yhdistyksen johto aluksi epäröinnillään, myöhemmin »eriseuraisuudellaan» hidastutti. Yhdistyksen pyrkimykset valloittaa metsätalouden edistämistoiminta maanviljelysseuroilta olivat näet kovin epärealistisia ja osoittavat eräänlaista mahdollisuuksien yliarviointia.

Suomen Metsänhoitoyhdistyksellä ja sen piirissä tapahtuneella keskustelulla oli kuitenkin suuntaa antava merkitys sikäli, että sen kautta kysymys metsätalouden edistämistoiminnan koordinoimisesta ja sen periaatteista tuli ajankohtaiseksi. Lisäksi nämä keskustelut ilmeisesti vaikuttivat omaksuttuihin muotoihin. Kun metsätalouden edistämistoiminta meillä pantiin varsinaisesti alkuun valtion palkkaamien kahden metsänhoidonneuvojan toimesta, olisi kieltämättä ollut mahdollista kehittää tätä toimintaa samaan suuntaan. On merkille pantavaa, ettei missään vaiheessa suositeltu tällaista, jo silloin mm. eräissä osissa Saksaa ja sittemmin mm. koko Britanniassa ja Ruotsissa käytäntöön otettua virastomuotoa. Se seikka että meillä jo oli sellainen metsäjärjestö kuin Suomen Metsänhoitoyhdistys ja että sen piirissä keskusteltiin vain metsätalouden edistämistoimintaa harjoittavan *metsäseuran* eikä metsäviraston tarpeellisuudesta, ohjasi ilmeisesti myös johtavien piirien ajattelua seura-linjalle. Eräänlaisen vahvistuksen tämä näkemys sai vuoden 1907 metsäkomitean mietinnössä. Näin omaksuttu ratkaisu on sitäkin merkittävämpi, kun meillä vuosisatamme alussa vallinnut raskas byrokratia kahlitsi vapaata yhdistystoimintaa.

Myös sillä, että ainakin osa Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ammattimiesvoimista saatiin käytyjen keskustelujen puitteissa kiinnostumaan yksityismetsätalouden kysymyksistä, oli tietty merkityksensä.

Kun Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio varsin läheltä vastasi sekä pyrkimystensä että rakenteensa puolesta v. 1905 perustettua Tapio-seuraa, tämän ja Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vuosina 1905—06 käymä kiista vaikuttaa kovin hedelmättömältä. Se oli kuitenkin suuressa määrin paitsi henkilöiden myös poliittisten suuntien välien selvittelyä. Metsätalouden edistämistoiminnan tulevaisuutta ja sen eheyttä ajatellen oli kuitenkin parempi, että tämä lopulta sovintoon päättynyt voimien mittely tapahtui jo varhaisessa vaiheessa kuin että poliittiset vastakohtaisuudet olisivat jääneet pysyvästi työtä häiritsemään.

Metsätalouden edistämistoiminnan organisaatio ja sen kehittäminen (1908—57)

Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio (1908—28)

Yhdistyksen hallinnollinen rakenne ja toiminnan yleiset suuntaviivat

Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion pyrkimyksiä ja järjestömuotoa valaisevat seuraavat lainaukset sen ensimmäisistä säännöistä.

1 §.

Yhdistyksen tarkotuksena on yhteistoiminnassa maanviljelysseurojen kanssa ja niiden rinnalla työskennellä maamme yksityismetsätalouden kohottamiseksi ja olla tämän taloudenhaaran hyväksi toimivien maataloudellisten seurojen ja metsänhoidon harrastajien yhdyssiteenä.

Ohjelman toteuttamiseksi yhdistys:

1) avustaa maataloudellisia seuroja niiden metsätaloudellisessa toiminnassa.
2) panee toimeen yleisiä kokouksia.
3) toimittaa ja levittää metsätaloudellista kirjallisuutta.
4) kerää yksityismetsätaloutta koskevia tilastollisia y.m. tietoja ja julkaisee niitä.
5) panee toimeen johtokunnan ja yksityismetsätalouden alalla työskentelevien seurojen metsävirkailijoiden yhteisiä neuvottelukokouksia.
6) laatii vuotuisia yleiskatsauksia niiden seurojen metsänhoidollisesta toiminnasta, joilla on valtion apurahoja käytettävänä kysymyksenalaiseen tarkotukseen.

— —

3 §.

Yhdistykseen pääsee v a r s i n a i s e k s i jäseneksi jokainen Suomessa yksityismetsätalouden alalla toimiva seura tahi yhdistys ja k a n n a t t a j a-jäseneksi jokainen Suomen kansalainen.

Maanviljelys- ja talousseurat sekä koko maata käsittävät erikoisseurat maksavat vuosimaksua 50 mk.

Muut seurat ja yhdistykset maksavat vuosimaksua jäsenlukunsa mukaan 1—100 jäseneltä 5 mk., 101—200 jäseneltä 10 mk. j.n.e. 5 mk. sadalta jäseneltä.

Kannattajajäsenet maksavat vähintäin 3 mk.

4 §.

Kustakin maanviljelysseuran piiristä valitsevat siihen kuuluvat, yhdistykseen liittyneet seurat, yhden jäsenen ja yhden varajäsenen johtokuntaan.

Johtokunnan jäsenistä luopuu kunakin vuonna kolmasosa, kahtena ensimäisenä vuonna arvan määräämässä järjestyksessä ja sittemmin vuoron mukaan.

Eroavien jäsenien sijalle valitsevat asianomaiseen piiriin kuuluvien, yhdistykseen liittyneiden seurojen edustajat uusia, piirien alueella maanviljelys- ja talousseurojen vuosikokouksien yhteydessä pidettävissä kokouksissa.

Kokouksiin saa kukin yhdistykseen liittynyt seura tahi yhdistys lähettää edustajia suhteellisesti jäsenlukunsa mukaan samoja perusteita noudattamalla kuin jäsenmaksuista on määrätty. Maanviljelys- ja talousseurat sekä koko maan käsittävät erikoisseurat saavat lähettää 3 edustajaa. Jokaisella edustajalla on yksi ääni.

5 §.

Yhdistyksen asioita hoitaa johtokunta, joka keskuudestaan valitsee puheenjohtajansa ja varapuheenjohtajansa.

Juoksevien asioiden hoidon saa johtokunta jättää keskuudestaan valitulle toimikunnalle, jossa on oleva vähintäin 5 jäsentä.

6 §.

Johtokunta ottaa seuran sihteerin ja rahastonhoitajan ynnä muut yhdistyksen toiminnalle tarpeelliset virkailijat, määrää heidän palkkionsa, ohjaa ja valvoo heidän toimintaansa, hoitaa yhdistyksen rahavaroja, pitää huolen yhdistyksen varsinaisista kokouksista ja ryhtyy kaikkiin yhdistyksen tarkoitusperän toteuttamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

— —

10 §.

Vuosikokouksessa:

1) tarkastetaan johtokunnan kertomus edellisen kalenterivuoden toiminnasta.

2) päätetään tilintarkastajien lausunnon nojalla vastuunvapauden myöntämisestä johtokunnalle rahavarojen hoidosta edellisenä vuonna.

3) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä kuluvaa tilivuotta varten.

4) käsitellään kysymyksiä, joita johtokunta omasta tahi yhdistyksen jonkun jäsenen alotteesta esittää.

— —

12 §.

Yhdistystä koskevissa asioissa saavat äänestysoikeutta käyttää ainoastaan varsinaiset jäsenet ja lasketaan äänet samojen perusteiden mukaan kuin johtokunnan jäsenten vaalista on määrätty. Äänien tasan langetessa ratkaisee arpa.

On jo voitu todeta, että säännöt aiheuttivat paljon keskustelua metsäseurojen yhtymishankkeen eri vaiheissa, viimeksi perustavassa kokouksessa. Aiheen

tähän antoi kenties erityisesti sääntöluonnoksen 1 §:ssä esiintynyt maininta, että uuden seuran tuli olla maamies- ja m e t s ä seurain yhdyssiteenä. Maatalousseurojen taholla ei suhtauduttu suopeasti ajatukseen, että niiden rinnalle ja ehkä kilpailijaksi kenttätyössä tulisi metsäseuroja. Perustava kokous velvoittikin sääntötoimikunnan selvästi ilmaisemaan, että yksityismetsätalouden käytännöllinen edistäminen on edelleenkin oleva maanviljelys- ja talousseurojen tehtävänä.

Paikallisten seurojen voimakas ote Tapion hallinnossa ilmeni siinä, että sääntöjen 4 §:n mukaan kustakin maanviljelysseuran piiristä valitseva' yhdistykseen liittyneet seurat — näillä tarkoitettiin lähinnä maanviljelys- ja maamiesseuroja — yhden jäsenen ja varajäsenen johtokuntaan. Paljon keskusteltiin siitä, saiko Tapioon kuulua lainkaan muita jäseniä kuin seuroja ja yhdistyksiä. Äänestyksen jälkeen päätettiin kuitenkin myös yksityisille henkilöille suoda oikeus liittyä kannattajajäseniksi, joilla ei ollut äänioikeutta yhdistyksen kokouksissa (sääntöjen 12 §).

Huomiota herättää edelleen, ettei vuosikokouksella ollut mitään sanottavaa johtokunnan kokoonpanossa. Se totesi vain, minkä maanviljelysseurojen piiristä valitut edustajat olivat kulloinkin erovuorossa.

Vuoden 1908 aikana yhdistyksen h a l l i n t o e l i m e t saatettiin vakinaiselle kannalle. Maan kaikki 18 maanviljelys- ja talousseuraa, myös ruotsinkieliset, Suomen Metsänhoitoyhdistys ja 194 maamiesseuraa liittyivät heti jäseniksi. Sitten kun nämä olivat nimenneet edustajansa *johtokuntaan*, tämä piti 25. 7. 1908 ensimmäisen kokouksensa, jossa mm. valittiin puheenjohtaja (Fieandt) ja varapuheenjohtaja (Kiipula) sekä sääntöjen 5 §:ssä mainittu toimikunta, ns. *hoitovaliokunta* (Fieandt, Kiipula, Nylander, tilanomistaja P e n t t i H i i d e n h e i m o ja Helander). Näistä Fieandt, Nylander ja Helander olivat aiemmin toimineet Suomen Metsänhoitoyhdistyksen, Kiipula ja Hiidenheimo Tapio-seuran piirissä. Johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kuuluivat sittemmin itseoikeutettuina jäseninä vuosittain valittuun hoitovaliokuntaan, jonka jäsenten luku lisättiin v. 1915 seitsemäksi, mutta vähennettiin v. 1919 jälleen viideksi.

Uusi yhdistys »tunnustettiin» varsin pian myös hallituksen taholla. Senaatin maanviljelystoimikunta lähetti näet 17. 7. 1908 maanviljelyshallitukselle kirjeen (n:o 671), jossa määrättiin mm.:

»että yksityismetsänhoidon edistämistyö on jätettävä Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapiolle, Pellervo-seuralle ja maamme maanviljelys- ja talousseuroille;

että näiden seurojen tulee olla yhteistoiminnassa keskenään ja sopusointuisasti järjestää toimintansa yksityismetsänhoidon edistämiseksi;

että Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion tulee olla ammatillisesti ohjaavana laitoksena sekä yhdyssiteenä paikallisten seurojen kesken ja siinä suhteessa sääntöjensä mukaisesti m.m. avustaa maataloudellisia seuroja niiden metsätaloudellisessa toiminnassa, toimeenpanna yleisiä kokouksia, toimittaa ja levittää metsätaloudellista kirjallisuutta, kerätä yksityismetsäta-

loutta koskevia tilastollisia y.m. tietoja ja julkaista niitä, toimeenpanna maatalousseurojen metsävirkailijoiden yhteisiä neuvottelukokouksia sekä laatia vuotuisia yleiskatsauksia maatalousseurojen metsänhoidollisesta toiminnasta;

että Pellervo-seuran tulee toimia osuustoiminta-aatteen sovelluttamiseksi metsätalouteen ja suunnitelman mukaisesti järjestetyn yhteisen metsätalouden aikaansaamiseksi sekä antaa Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapiolle tilastollisia y.m. vuotuiseen yleiskatsaukseen otettavia tietoja toiminnastaan metsätalouden edistämiseksi;

että maanviljelys- ja talousseurojen tehtäviin kuuluu yksityismetsänhoidon käytännöllisen ja paikallisen edistystyön järjestäminen pääasiallisesti niiden periaatteiden mukaisesti kun mainitaan yksityismetsänhoidon edistämistyön järjestämiseksi asetetun komitean mietinnössä syyskuun 28 päivältä 1907, jota paitsi niiden tulee ylläpitää vuorovaikutusta muiden metsänhoidon edistämistä tarkoittavien seurojen ja varsinkin Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion kanssa levittämällä viimeksi mainitun julkaisemaa kirjallisuutta, antamalla sille tilastollisia y.m. tietoja, avustamalla sitä yleisten kokouksien ja n.k. metsäpäivien järjestämisessä y.m.m. tavalla;

että kullakin maanviljelys- ja talousseuralla tulee olla erityinen metsälautakunta metsänhoidollisen toiminnan järjestämistä ja valvomista varten;

että maanviljelys- ja talousseurojen tulee joko yksin tahi yhdessä toisen seuran kanssa palkata metsänhoitokorkeakoulun tai metsäopiston kurssin suorittaneen metsänhoitoneuvojan, joka omistaa kaiken työnsä ja tarmonsa seuran hyväksi, eikä siis saa pitää tätä tointa sivutehtävänä muun virkansa ohessa; sekä

että maanviljelys- ja talousseurojen tulee palvelukseensa ottaa tarpeellisen määrän metsänvartiakoulun oppimäärän suorittaneita metsänhoidonopastajia;»

Kuten havaitaan, kirjelmässä esitetyt ohjeet oli saatu miltei valmiina vuoden 1907 metsäkomitean mietinnöstä. Senaatin kirjelmässä mainitaan kuitenkin myös Pellervo-Seura, v. 1899 perustettu osuustoiminnallinen keskusseura, joka sai tehtäväkseen metsätalousosuustoiminnan kehittämisen. Seuran po. toimintaa käsitellään lähemmin metsänhoitoyhdistystoimintaa koskevassa luvussa.

Nyt mainittu senaatin ohje oli merkittävä ennen muuta siksi, että se määritteli eri järjestöjen tehtävät metsätalouden edistämistyössä. Tapion asema »ammatillisesti ohjaavana laitoksena» oli siinä selvästi ilmaistu. Merkillisyytenä on kuitenkin todettava, että Tapion yhteys senaattiin määrättiin kulkemaan maanviljelyshallituksen (nykyisen maataloushallituksen) eikä metsähallituksen kautta.

V. 1908 Tapiolle myönnettiin 40 000 markan suuruinen vuotuinen apuraha aluksi kolmeksi vuodeksi. Suomen Metsänhoitoyhdistys oli saman vuoden alussa jättänyt sille yksityismetsätalouden edistämistä varten saamansa varat 20 000 markkaa.

Tapiolla oli aluksi kolme t o i m i h e n k i l ö ä: sihteeri, konsulentti ja toimistoapulainen. Sihteeriksi valittiin Helander, mies joka ehkä aktiivisimmin oli ajanut Suomen Metsänhoitoyhdistyksen linjaa yhtymisneuvotteluissa. Hän oli tavan takaa myös korostanut, että metsätalouden edistämistoiminta oli uskottava »suurelle metsäseuralle», so. erikoisjärjestölle eikä maatalousseuroille. Oli sen vuoksi oikeastaan yllättävää, että valinta osui häneen. Toisaalta hän jo

ennen Tapion perustamista oli osoittanut sellaista kiintymystä yksityismetsätalouteen sekä sellaista aloiterikkautta ja asiantuntemusta, että näiden avujen saattoi myös nyt perustetun seuran puitteissa odottaa pääsevän oikeuksiinsa. Tapiolle oli tiettyä etua myös siitä, että sihteeriksi tuli henkilö, joka oli elänyt mukana sen syntyvaiheet ja jolla siten oli läheinen tuntuma niihin vaikeuksiin ja ongelmiin, jotka uutta yhdistystä odottivat. — Helander hoiti aluksi sihteerin tointa nauttien virkavapautta Tuomarniemen metsäkoulun metsänhoitajan virasta, josta hän kokonaan erosi 21. 6. 1909.

Konsulentiksi valittiin aiemmin jo Suomen Metsänhoitoyhdistyksen konsulenttina toiminut Sohlman, joka kuitenkin jo 15. 1. 1908 siirtyi Pellervo-Seuran palvelukseen. Hänen tilalleen valittiin metsänhoitaja T. W. P a a v o n e n. Kun kokoukset, Tapio-lehti ja muut toimistotehtävät veivät miltei kokonaan sihteerin ja konsulentin ajan, johtokunta päätti kokouksessaan 21.—22. 1. 1909 palkata toisen konsulentin, jonka nimenomaisena tehtävänä oli yhteydenpito maakuntaan. Toimeen valittiin metsänhoitaja K. V. P a c k a l é n, joka kuitenkin erosi jo saman vuoden lopussa, ja metsänhoitaja K a a r l o T a p i o v a a r a tuli hänen tilalleen.

Ennen pitkää vaihtui myös sihteeri. Helander siirtyi 1. 8. 1910 yliopiston metsänhoitajaksi ja Sohlman valittiin hänen seuraajakseen. Tältäkin paikalta Sohlman erosi jo vajaan kahden vuoden kuluttua (1. 6. 1912) ja sihteeriksi valittiin Paavonen. Konsulentiksi hänen tilalleen valittiin metsänhoitaja, sittemmin ylimetsänhoitaja E m i l V e s t e r i n e n.

Nopeat sihteerin vaihdokset vaikuttivat tietenkin häiritsevästi alkuvuosien toimintaan. Haittoja lievensi kuitenkin jossain määrin se, että Helander sihteerin toimen jätettyään valittiin hoitovaliokunnan jäseneksi. Siten hän saattoi läheltä seurata tapahtumien kulkua ja ylläpitää tietynlaista jatkuvuutta yhdistyksen toiminnassa. Myös Paavoselle, joka oli Tapion palveluksessa n. 14 vuotta ja valittiin sen jälkeen johtokunnan jäseneksi, ehti Tapio ja sen toiminta tulla varsin tutuksi.

Tapion ensimmäinen vuosikymmen oli melko vilkkaan toiminnan aikaa. Suuri joukko erilaisia aloitteita tehtiin ja verraten kiinteätä kosketusta pidettiin maatalousseuroihin mm. »Tapion päivien», neuvottelukokousten ja henkilökohtaisen kosketuksen muodossa.

Eteenpäin pyrkivää mieltä ilmentää myös se, että tehtiin aloitteita henkilökunnan lisäämiseen. Niinpä v. 1913 anottiin 8 000 markan vuotuista apurahaa suonkuivauskonsulentin palkkaamiseksi. Samana vuonna (26. 6.) johtokunta päätti — asiaa käsitelleen erikoisvaliokunnan mietinnön perusteella — anoa 10 000 markan vuotuista määrärahaa palkatakseen konsulentin, jonka tehtävänä olisi jakotoimitusten yhteydessä tapahtuvien metsätasinkojen avustaminen ja neuvonta. Molempiin anomuksiin saatiin kuitenkin kielteinen vastaus.

Mielenkiintoisena piirteenä voidaan mainita myös yritykset oman metsätoimiston perustamiseksi. Kysymyksen herätti hoitovaliokunnan kokouksessa 9. 6. 1916 maanviljelysneuvos A. Aminoff. Käsiteltyään asiaa kahdessa kokouksessa hoitovaliokunta asetti 3. 2. 1917 erityisen valiokunnan (Nylander, Aminoff, Helander, Honkasalo, Paavonen ja Tapiovaara) asiaa valmistelemaan, sitten kun johtokunta 15. 12. 1916 oli antanut periaatteellisen kannatuksensa suunnitelmalle. Hoitovaliokunta hyväksyi 15. 2. 1917 sääntöluonnoksen, jonka mukaan oli perustettava — Tapiosta tosin erillinen — metsätoimisto ja päätettiin kirjeitse pyytää maanviljelysseurojen tukea hankkeelle. Useimpien maanviljelysseurojen asenne oli myönteinen, joskin toiset vastustivat suunnitelmaa peläten, että saataisiin kilpailija useiden seurojen yhteyteen näihin aikoihin perustetuille metsätoimistoille. Hoitovaliokunta päätti 18. 4. 1917 lopullisesti toteuttaa suunnitelman. Näin syntyi ratkaisevalta osalta Tapion myötävaikutuksella *Metsänomistajain metsätoimisto*, jonka tarkoituksena oli antaa ammattiapua metsänomistajille. Tapiolla oli toimiston hallintoneuvostossa kaksi edustajaa. Yrityksestä ei kuitenkaan muodostunut pitkäaikainen, sillä jo v. 1920 se lopetti toimintansa.

Tapion hallinnolle oli ainakin alussa ominaista varsin demokraattinen käytäntö. Hoitovaliokunnan jopa johtokunnan ratkaistavaksi alistettiin varsin pieniäkin asioita, kuten eräitä julkaisujen ostoja jne. Laajakantoisten kysymysten valmistelua varten hoitovaliokunta ja johtokunta asettivat usein *erikoisvaliokuntia*. Tällaisia olivat mm. metsälaki-, metsäopetus-, kirjallisuus-, metsäpalovakuutus- ja metsäkirjanpitovaliokunnat. Valiokuntien jäseniksi nimettiin pääasiassa ammattimiehiä. Näin suoritetun valmistelun jälkeen johtokunnan oli suhteellisen helppo ottaa kanta esille tuleviin kysymyksiin.

Yhdistyksen juoksevassa hallinnossa oli keskeisin merkitys hoitovaliokunnalla, joka kokoontui vuosittain keskimäärin 5—7 kertaa, kun taas 20-päinen johtokunta piti vain keskimäärin 1—2 kokousta vuodessa. Siten hoitovaliokunta itse asiassa vastasi johtokuntaa tavanomaisessa mielessä. Tähän kiinnitettiin huomiota myös Tapion omassa piirissä, ja hallintoelimien uudelleen järjestely olikin eräänä aiheena siihen, että johtokunta kehoitti 13. 12. 1919 hoitovaliokuntaa tekemään ehdotuksen uusiksi säännöiksi. Asian teki ajankohtaiseksi myös 4. 1. 1919 annettu yhdistyslaki, jonka määräyksiä vanhat säännöt eivät kaikilta osiltaan täyttäneet.

Vuosikokouksessa 28. 6. 1920 hyväksyttiin uudet säännöt, joiden mukaan johtokunnan tilalle tuli edustajisto ja hoitovaliokunnan tehtävät siirrettiin edustajiston kolmeksi vuodeksi valitsemalle johtokunnalle. Johtokunnan jäsenluku määrättiin kuudeksi ja varajäsenten luku kolmeksi. Myös sihteeri kuului uusien sääntöjen mukaan äänivaltaisena jäsenenä johtokuntaan.

Sääntöihin tuli muitakin huomattavia muutoksia. Niinpä vuosikokous jäi pois ja päätäntävalta siirtyi kokonaan edustajistolle. Toimihenkilöt otti ja

erotti johtokunta lukuun ottamatta sihteeriä, jonka valitseminen jäi edustajiston tehtäväksi.

Myös uusien sääntöjen 3 §:ssä oleva maininta yhdistyksen pyrkimyksistä valvoa julkisuudessa yksityismetsätalouden etuja ja harjoittaa liiketoimintaa, kuten metsäpuiden siementen karistamista ja taimien kasvattamista ja niiden myyntiä, kannattaa panna merkille.

Edustajisto piti ensimmäisen kokouksensa 2. 2. 1921 ja valitsi tällöin puheenjohtajakseen aikaisemmin johtokunnan puheenjohtajana toimineen Fieandtin ja varapuheenjohtajakseen maanviljelysneuvos Erkki Pullisen. Johtokuntaan valittiin Helander, Paavonen ja Pullinen sekä agronomi, myöhemmin maanviljelysneuvos L. O. Hirvensalo, maanviljelijä M. F. Talvitie ja maanviljelysneuvos K. A. Wasastjerna. Hirvensalon kieltäydyttyä hänen tilalleen valittiin apulaisylijohtaja J. Oskari Peurakoski.

Johtokunta valitsi 2. 2. puheenjohtajakseen Paavosen ja varapuheenjohtajaksi Helanderin. Paavonen, joka oli toiminut yhdistyksen sihteerinä jo vuodesta 1912 alkaen, oli eronnut tästä toimesta helmikuun alussa ja siirtynyt Suomen Metsänomistajain Keskinäisen Metsäpaloapuyhdistyksen toimitusjohtajaksi, tehtävään, jota hän oli jo vuodesta 1916 (10. 6.) alkaen hoitanut sihteerin toimensa ohessa.

Sihteeriksi tuli Paavosen jälkeen metsänhoitaja, myöhemmin metsäneuvos Ilmari Perälä, joka maaliskuussa 1920 oli otettu Tapion konsulentiksi ja apulaissihteeriksi. Hän oli toiminut sitä ennen mm. yliopiston metsänhoidon assistenttina. Perälä erosi kuitenkin Tapion palveluksesta jo 30. 11. 1922. Hänen tilalleen valittiin sihteeriksi metsänhoitaja Einari Vuoti, joka kuitenkin hoiti tointa vain kaksi kuukautta ja yhdistys jäi muutamaksi kuukaudeksi ilman vakinaista sihteeriä. Seuraavana vuonna (1. 2. 1923) tuli sihteeriksi metsänhoitaja K. U. Enbom (sittemmin Ertama). Hänkin toimi sihteerinä vain runsaan vuoden siirtyen maaliskuun alussa 1924 Tapio-lehden toimitussihteeriksi.

Tiheät sihteerin vaihdokset 1920-luvun alussa herättävät huomiota. Ne olivat Tapion toiminnalle sitäkin haitallisempia, kun yhdistyksen varsinainen toiminta oli ajoittain kokonaan sihteerin harteilla. Jo v. 1918 oli näet varojen puutteen vuoksi sanottu irti toinen konsulentti Tapiovaara ja Vesterinen erosi 30. 9. 1918. Tällöin jäi konsulentiksi vain 1. 11. 1918 palvelukseen otettu metsänhoitaja Ilmari Karvonen. Hänen erottuaan 31. 1. 1919 tuli tehtävään metsänhoitaja Reino Lehtolainen, joka hänkin sanottiin irti 1. 5. 1921 alkaen. Toukokuun alusta 1921 helmikuun loppuun 1924, siis lähes kolmen vuoden ajan, sihteeri oli siten ainoa metsänhoitajan tutkinnon omaava toimihenkilö. Hänen lisäkseen oli vain v. 1919 palvelukseen otettu taimitarhan hoitaja K. A. Harviainen, toimistoapulainen ja juoksupoika. Ajoittain avusti kuitenkin Vesterinen Tapio-lehden toimittamisessa.

Mainittu ajanjakso olikin toiminnallisesti perin hiljaista aikaa. Ei tehty merkittäviä aloitteita ja aikaisemmin niin vilkas valiokuntatyö oli pysähdyksissä — useat valiokunnat kokivat hiljaisen kuoleman — puhumattakaan maakunnissa Tapion päivien yms. muodossa tapahtuneesta toiminnasta, joka oli miltei lamassa.

Hiljaisuus johtui lähinnä äsken päättyneen maailmansodan ja vapaussodan aiheuttamista taloudellisista vaikeuksista ja henkisestä väsymyksestä. Näihin syihin viitataan mm. vuoden 1919 vuosikertomuksessa (s. 10) seuraavaan tapaan:

»Valtion apurahan pienuuden vuoksi oli jo edellisenä vuotena täytynyt supistaa yhdistyksen toiminta hyvin ahtaisiin rajoihin. Kertomusvuonna keväällä tosin korotettiin tämä apuraha 75,000 mk:aan, mutta kerran avoimeksi joutuneita paikkoja on ollut vaikea uudelleen saada täytetyksi: sopivia henkilöitä ei ole juuri ollut saatavissa, aika yleensä kun näyttää olevan vieras kaikelle aatteelliselle työskentelylle yksin taloudellisellakin alalla. Ja yhdistyksen tehokas toiminta on pääasiassa riippuvainen juuri tästä.»

Toisaalta oli syytä odottaa, että maan itsenäistyminen virittäisi uutta intoa myös aatteellisen työn aloille. Jo 1920-luvun puolivälissä voitiinkin tästä havaita merkkejä. Sodan turruttamat henkiset voimat elpyivät, ja myös talouselämä toipui sodan aiheuttamasta lamaannuksesta. Vienti kasvoi, inflaatio pysäytettiin ja elintaso nousi. Voimakas noususuhdanne metsäntuotteiden markkinoilla v. 1926—28 edisti ratkaisevasti kansantaloutemme tervehtymistä.

Tapion toimintaan vaikutti näiden yleisten edellytysten ohella elvyttävästi myös se, että Helander tuli (1. 3. 1924) jälleen sihteerin paikalle. Hän oli eronnut yliopiston metsänhoitajan virasta 28. 1. 1919 ja toiminut sen jälkeen yksityispalveluksessa mm. Nuutajärven kartanon metsien hoitajana ja Pekkalan kartanon isännöitsijänä. Viimeiset vuodet olivat siten antaneet runsaasti käytännön kokemusta, mutta myös tietopuolista näkemystä. V. 1918 hän julkaisi näet laajan metsäteknologian oppi- ja käsikirjan »Metsänkäyttöopin» ja v. 1924 metsätalouden työllisyyttä käsittelevän väitöskirjan. Hoitovaliokunnan, johtokunnan ja useiden erikoisvaliokuntien jäsenenä Helander oli joutunut läheltä seuraamaan Tapion toimintaa, joten asiat olivat hänelle tuttuja.

Myös johtokunnan puheenjohtaja vaihtui v. 1924. Tehtävään valittiin Wasastjerna ja entinen puheenjohtaja Paavonen siirtyi varapuheenjohtajaksi.

Tapion toiminta voimistuikin huomattavasti 1920-luvun puolivälin tienoilla. Mm. järjestettiin suuri neuvottelutilaisuus maanviljelysseurojen, lääninmetsälautakuntien ja eräiden muiden järjestöjen sekä virastojen edustajille, metsänviljelytoimintaa ryhdyttiin elvyttämään, uutta kirjallisuutta julkaisemaan jne. (ks. Vk. 1924). Jotta henkilökunnan lisääminen olisi käynyt mahdolliseksi, tehtiin useita anomuksia valtion apurahan korottamiseksi. Niinpä vuodeksi 1925 anottiin 350 000 markkaa apurahaa. Tällöin saatiinkin lisäystä 50 000 markkaa, mutta seuraavina vuosina tehdyt anomukset eivät johtaneet tulokseen. V. 1927 (1. 1.) otettiin kuitenkin metsänhoitaja Ilmari Heimo Tapio-lehden toimittajaksi.

Skogskultur asettuu ruotsinkielisten seurojen johtoon

Tapio toimi aluksi sekä suomen- että ruotsinkielisten maatalousseurojen yhdyssiteenä. V. 1922 ruotsinkieliset seurat erosivat kuitenkin Tapiosta ja liittyivät oman seuransa Föreningen för Skogskulturin ympärille.

Skogskultur perustettiin jo v. 1910 Helanderin (1949, s. 207) ja Sohlmanin (1915) mukaan ottamaan vastaan 100 000 markan lahjoitusta, jonka kauppias K. H. Renlund teki 2. 5. 1905 päivätyssä testamentissaan metsänviljelyn edistämiseksi. Lahjoituksen saajana mainittiin Suomen Metsänhoitoyhdistys tai muu vastaavanlainen järjestö. Kun Metsänhoitoyhdistys lopetti vuoden 1908 alussa toimintansa yksityismetsätalouden hyväksi, eräät ruotsinkieliset metsänhoitajat ja metsänomistajat perustivat em. yhdistyksen, jonka tarkoituksena oli alkuperäisten sääntöjensä mukaan edistää metsänviljelyä Suomen- ja Pohjanlahden rannikkoalueella ja saaristossa. Sohlmanin (1915) mukaan toimenpiteen tarkoituksena oli turvata varojen joutuminen maan ruotsinkielisten alueiden hyväksi ja syrjäyttää Tapio, joka Renlundin testamentin toimeenpanijoille 14. 12. 1911 osoittamassaan kirjeessä ilmoitti olevansa halukas ottamaan lahjoituksen vastaan. Ehkäpä ruotsinkielisellä taholla nähtiin myös, ettei Tapio ajan pitkään voi riittävässä määrin tyydyttää heidän tarpeitaan ja käytettiin hyväksi tarjolla olevaa suotuisaa tilaisuutta oman metsäseuran perustamiseksi.

Skogskultur saikin lahjoituksen ja ryhtyi työskentelemään aluksi metsänviljelyn merkeissä, mutta laajensi sittemmin toimintansa metsätalouden edistämistyön muillekin aloille, ja oli siten valmis ottamaan ko. toiminnan johdon maan ruotsinkielisillä alueilla.

Se epäsointu, joka Skogskulturin syntyyn liittyi Tapion näkökulmasta katsoen, ei ole estänyt toimimasta näitä molempia seuroja hyvässä yhteisymmärryksessä.

Tapio ja maatalousseurat

Jo luonnostaan vallitsi Tapion ja maatalousseurojen kesken eräänlainen hallinnollinen yhteys. Se ilmeni ennen muuta siinä, että seurat määräsivät sääntöjen mukaan Tapion johtokunnan ja sen kautta myös hoitovaliokunnan (vuodesta 1920 alkaen edustajiston ja johtokunnan) kokoonpanon. Säännöt olivat kuitenkin puutteelliset siinä mielessä, ettei niissä selvästi määritelty, mikä asema Tapiolla oli maatalousseurojen metsätaloudellisen toiminnan ohjaajana. Vaikka aiemmin mainittu senaatin kirjelmä korostikin Tapion asemaa määräämällä, että sen tuli »olla ammatillisesti ohjaavana laitoksena ja yhdyssiteenä paikallisten seurojen kesken», Tapion ja seurojen väliset suhteet jäivät suuressa määrin avoimeksi kysymykseksi, jonka ratkaisua jäätiin monella taholla kiinnostuneena

odottamaan. Erityisesti askarrutti kysymys, missä määrin Tapio ammattielimenä pääsi vaikuttamaan seurojen metsätaloudelliseen toimintaan.

Tapion ja maatalousseurojen vuosikertomukset osoittavat, että vuorovaikutus näiden järjestöjen välillä oli koko lailla vilkasta ja tapahtui monin eri muodoin. Niinpä Tapio järjesti yhteistoiminnassa seurojen kanssa ns. Tapion päiviä, eräänlaisia maakunnallisia neuvonta- ja neuvottelutilaisuuksia. Niiden puitteissa Tapion toimihenkilöille tarjoutui kiitollinen tilaisuus näkemystensä esittämiseen ja mielialojen muokkaamiseen, samalla kun ne välittivät heille maakunnassa vallitsevia käsityksiä.

Yhteistoiminta ilmeni myös ohjelma-apuna, jota Tapion toimihenkilöt antoivat maatalousseurojen järjestämillä metsäpäivillä, retkeilyillä, kursseilla yms. tilaisuuksissa. Tapio järjesti myös metsäosastoja seurojen maatalousnäyttelyihin. Eräiden Tapion silloisten toimihenkilöiden yhtäpitävien lausuntojen mukaan tällainen ohjelma-apu oli erittäin tervetullut ja sitä pyydettiin enemmän kuin mihin oli mahdollisuuksia.[1]

Oman merkittävän lukunsa yhteistoiminnassa muodosti Tapion harjoittama julkaisutoiminta.

Tapion tärkeimpiin velvollisuuksiin kuului myös pyrkiä saamaan aikaan tiettyä ohjelmallisuutta metsätalouden edistämistoiminnassa. Seurojenkin piirissä tunnettiin ilmeisesti kipeänä suunnittelun tarve. Osoituksena siitä voidaan mainita, että maatalousseurojen edusmiesten kokouksiin v. 1904 ja 1906 oli ehdotettu tätä koskevia keskustelukysymyksiä, v. 1904 jopa kahden maanviljelysseuran taholta.

Edistämistoiminnan ohjelmallista puolta käsiteltiin tietenkin ennen muuta Tapion hallintoelimissä, johtokunnassa ja hoitovaliokunnassa. Vallankin ohjelmien toimeenpanon kannalta, osin niiden suunnitteluakin ajatellen, muodostuivat kuitenkin erityisen merkityksellisiksi Tapion johtokunnan ja toimihenkilöiden sekä maatalousseurojen metsäammattimiesten yhteiset neuvottelukokoukset, joita pidettiin v. 1909, 1912, 1916, 1924 ja 1927. Kahdessa viimeksi mainitussa tilaisuudessa olivat mukana myös vuoden 1918 alusta toimintansa aloittaneiden lääninmetsälautakuntien edustajat. Kokouksissa käsiteltiin useita metsätalouden edistämistoiminnan organisaatiota ja työmenetelmiä koskevia kysymyksiä. Pöytäkirjat osoittavat, että keskustelu oli yleensä vilkasta ja sen tulos puettiin usein ponsiksi, jotka oli tarkoitettu otettavaksi huomioon eräänlaisina suosituksina käytännön toiminnassa.

Tapion ja maatalousseurojen yhteistoimintaa ajatellen muodostui erityisen kiintoisaksi vuoden 1909 neuvottelukokouksessa seurojen metsävaliokunnista käyty keskustelu. Jo vuoden 1907 metsäkomitean mietinnössä näiden valiokuntien merkitystä oli voimakkaasti alleviivattu ja sen mukaisesti

[1] Mm. ylimetsänhoitaja Emil Vesterinen on kertonut näin tekijälle.

senaatti aiemmin mainitussa kirjeessään 17. 7. 1908 velvoitti maanviljelys- ja talousseurat metsävaliokunnan asettamaan.

Tapion toimesta oli v. 1908 suoritettu tiedustelu metsävaliokuntien toiminnasta ja sen ynnä muiden selvitysten perusteella laadittu asiaa koskeva alustus. Siinä viitattiin näiden valiokuntien suureen merkitykseen, mutta todettiin samalla, että eräissä seuroissa niiden apua oli käytetty varsin vähän ja että ne muutamista puuttuivat kokonaan. Metsävaliokuntien toiminnan tehostamiseksi ja niiden merkityksen alleviivaamiseksi Tapion alustuksen lopussa esitetyissä ponsissa ehdotettiin, että

»1. kaikki metsä-asiaa koskevat kysymykset käsitellään metsävaliokunnassa, ennenkuin johtokunta tekee niistä päätöksensä.

2. metsävaliokunta saa, johtokunnan rinnalla, metsätaloudellisissa asioissa samallaisen toimintavallan kuin hoitovaliokunnalla maanviljelysseuran muuta toimintaa koskevissa asioissa näihin saakka on ollut.

3. metsävaliokunta saa, ylläviitattujen rajojen sisällä, olla suoranaisessa kirjeenvaihdossa Tapio-yhdistyksen ja muiden seurojen metsävaliokuntain kanssa.

4. asianomaista maanviljelysseuraa edustava Tapion johtokunnan jäsen on myöskin jäsenenä metsävaliokunnassa.

5. ainakin yksi maanviljelysseuran johtokunnan jäsenistä on jäsenenä myöskin metsävaliokunnassa.

6. maanviljelysseuran metsäkonsulentti toimii metsävaliokunnan sihteerinä.

7. metsävaliokunnan sihteeri laatii maanviljelysseuran vuosikertomukseen osaston, jossa tehdään selkoa maanviljelysseuran toiminnasta metsänhoidon edistämiseksi.

8. maanviljelysseuran metsävirkailijat saavat aina olla läsnä metsävaliokunnan kokouksissa, joissa heillä on puhe- mutta ei äänivaltaa.»

Ehdotusten taustana on monien jo aikaisemmin ilmaisema epäilys, ettei metsätalouden edistämistoiminta maatalousseurojen monitahoisessa työkentässä pääse riittävästi esille. Metsävaliokuntien itsenäisyyttä pyrittiin lisäämään, jotta niistä olisi muodostunut tehokas tuki seurojen metsäammattimiehille. Ponnet 2 ja 3 viittaavat lisäksi siihen, että Tapio halusi metsävaliokunnista luoda, osaksi seurojen yleiset hallintoelimet sivuuttaen, eräänlaisen »asetien» Tapion ja maatalousseurojen välille.

Asiasta käytetyt puheenvuorot osoittavat toisaalta, että seurojen »maallikkoedustajat» tunsivat epäilyksiä juuri näitten pyrkimysten suhteen. Ensimmäinen ponsi lievennettiinkin muotoon »Kaikki metsäasiaa koskevat kysymykset käsitellään mikäli mahdollista metsävaliokunnassa, ennenkuin johtokunta tekee niistä päätöksensä» ja ponnet 4 ja 5 jätettiin kokonaan pois. Sen sijaan ponnet 2, 3, 6, 7 ja 8 jäivät kutakuinkin sellaisinaan kokouksen ehdotuksiksi.

Näinkin muotoiltuna kokouksen suosituksilla olisi ollut metsävaliokuntia alleviivaava merkitys, jos niitä olisi sovellettu käytäntöön. Tutustuminen eräiden maatalousseurojen metsävaliokuntien pöytäkirjoihin osoittaa kuitenkin, että näiden työskentely jatkui yleensä verraten laimeana. Puuttuipa vielä v. 1911 metsävaliokunta kokonaan kolmesta maanviljelysseurasta. Nimenomaan toiveet

siitä, että metsävaliokunnista olisi muodostunut itsenäinen työelin Tapion ja seurojen välille, jäivät toteuttamatta. Seurojen johtokunnat ja sihteerit päättivät myös metsätalouden edistämistoimintaan liittyvistä kysymyksistä, kuten aikaisemminkin.

Tapio pyrki luomaan yhteyksiä maatalousseuroihin ja koordinoimaan niiden toimintaa myös esittämällä ja valmistelemalla keskustelukysymyksiä Maatalousseurojen Keskusliiton edustajiston kokouksiin. Nämä kokoukset, eräänlainen maatalousalan vuotuinen parlamentti, johon kerääntyivät maatalousseurajärjestön johtavat luottamusmiehet ja toimihenkilöt, tarjosivat Tapiolle kiitollisen tilaisuuden suhteiden rakentamiseen ja toimintasuunnitelmien kehittelyyn. Useita laajakantoisia metsätalouden edistämistoimintaa koskevia kysymyksiä olikin, kuten tuonnempana eri yhteyksissä todetaan, esillä näissä tilaisuuksissa. Toisaalta tuntuu siltä kuin Tapion taholla olisi jonkin verran aliarvioitu näin ilmeneviä mahdollisuuksia. Siihen viittaa mm. se, ettei niihin eräinä vuosina (esim. v. 1916) esitetty lainkaan keskustelukysymyksiä.

Tapio teki aloitteita myös seurojen metsäammattimiesten lisäämiseksi ja toiminnan vakaannuttamiseksi. Niinpä 19. 2. 1912 asetettiin erityinen metsäkonsulenttivaliokunta tekemään tätä koskevia ehdotuksia. Valiokunnan mietintö oli 26. 6. 1913 esillä johtokunnassa, joka siitä keskusteltuaan esitti pontenaan:

»Johtokunta on sitä mieltä, että yksityismetsätalouden edistämistyölle olisi edullisinta, jos kukin maanviljelys- ja talousseura palkkaisi itselleen korkeamman metsänhoitotutkinnon suorittaneen konsulentin. Kun metsänhoitoon käytettävissä olevat varat tätä nykyä kuitenkin ovat siksi niukat, että syntyy vaikeuksia seuroille tämän toteuttamisessa ilman, että neuvojien lukua liiaksi vähennetään, olisi seurojen koetettava saada piirissään olevien metsäalueitten omistajia tahi oppilaitoksia ryhtymään yhteistoimintaan asianomaisen seuran kanssa metsävirkailijain palkkaamiseksi. Missä tämä ei käy laatuun tahi jos maanviljelysseuran neuvontatyö siitä sanottavasti kärsisi, olisi kahden seuran yhdyttävä palkkaamaan yhteinen konsulentti.»

Ponsilauselmasta ei liene ollut mainittavia tuloksia.

Eräänlaisena yleisvaikutelmana voidaan todeta, että Tapion ja maatalousseurojen *ammatillinen* yhteistyö oli varsin luontevaa ja kitkatonta. Seurat ottivat mielihyvin vastaan sen ammatillisen tuen, minkä Tapio niille saattoi antaa. *Hallinnollinen* yhteistyö sen sijaan kohtasi tiettyjä vaikeuksia. Maatalousseurojen taholla ei kernaasti sopeuduttu siihen, että Tapio olisi ohjannut niiden metsätalouden edistämistoimintaa antamalla seuroja velvoittavia ohjeita, vaan ohjat haluttiin pitää omissa käsissä. Asenne voidaan ehkä parhaiten luonnehtia toteamalla, että maatalousseurat näkivät mielellään Tapion työtoverinaan, mutta eivät tunnustaneet sitä esimiehekseen.

Merkkinä tällaisesta asenteesta voidaan nähdä ne erimielisyydet ja hankaukset, joita silloin tällöin Tapion ja seurojen kesken esiintyi. Muuan häiriö sattui jo vuoden 1909 neuvottelukokouksen yhteydessä. Kokouksen ohjelmassa oli keskustelukysymys, jossa käsiteltiin maatalousseurojen toimintaa metsän arvioimisen ja myynnin alalla (ks. Tapio 1909, s. 280—299). Laatimassaan alustuksessa Helander arvosteli varsin suorasukaisesti sitä, että seurojen metsäammattimiehet käyttävät niin suuren osan ajastaan myytäväksi tarjottavien metsien arvioimiseen (yksin puin lukuun), että se olennaisesti heikensi heidän mahdollisuuksiaan metsänhoidon edistämistoiminnan alalla. Tämä Tapion nimissä esitetty arvostelu herätti kiivassävyisen väittelyn, joka vaikutti vähemmän rakentavasti Tapion ja seurojen yhteistyöhön.

Sattui myös, etteivät eräät seurat lähettäneet normaaliin tapaan Tapiolle vuosikertomuksiaan, vaan ne oli eräissä tapauksissa Tapion johtokunnan puheenjohtajan apua käyttäen hankittava.[1] Menipä Hämeen läänin maanviljelysseura vuoden 1923 lopulla niin pitkälle, että se (25. 9.) ilmoitti eroavansa Tapion jäsenyydestä, joskin liittyi uudestaan jäseneksi v. 1925.

Toisenlaistakin asennetta esiintyi. Niinpä Mikkelin läänin maanviljelysseura pyysi v. 1917, että Tapio hoitaisi korvausta vastaan metsäkonsulentin tehtävät sen alueella. Tapion hoitovaliokunta suostuikin väliaikaisesti tällaiseen järjestelyyn.

HELANDER (1949, s. 206) huomauttaa, että Tapion ja maatalousseurojen yhteistyötä häiritsi viimeksi mainittujen piirissä kauan elänyt »salainen epäluulo joistakin valtausaikeista ja Tapion taholla vallitsevasta omien teiden kulkemisen halusta». Hän antaa tässä sellaisen vaikutelman kuin syy ajoittain esiintyneeseen luottamuksen puutteeseen olisi ollut yksinomaan maatalousseuroissa. Toisaalta myös Tapion eräät toimenpiteet antoivat aihetta tietynlaiseen närkästykseen. Jo heti alussa (v. 1908) suoritettu seurojen metsävaliokuntien toimintaa koskeva tiedustelu ja vallankin Tapion vuosikirjoissa (esim. 1912, s. 49) esiintynyt maanviljelysseurojen arvostelu ja eräänlaiseen pistelaskuun perustuva niiden paremmuusjärjestykseen asettaminen osoittavat heikkoa psykologista vaistoa ja ne ilmeisesti enemmän hajoittivat kuin rakensivat suhteita.

Tietoisena hankausmahdollisuuksista Tapio noudatti suhteissaan maanviljelysseuroihin yleensä varovaista linjaa karttaen määräävää esiintymistä. Siten vältyttiin avoimilta ristiriidoilta, joskin samalla Tapion panos metsätalouden edistämistoimintaa koordinoivana elimenä muodostui vähemmän näkyväksi.

[1] On kuitenkin huomattava, että laiminlyöntejä tapahtui myös maanviljelysseurojen suhteissa omaan keskusjärjestöönsä. Niinpä Maatalousseurojen Keskusliiton valtuuskunnan kokouksessa 2. 2. 1911 todetaan, että jäsenseurat useinkin löivät laimin vastata Keskusliiton kirjeisiin.

Yksityismetsälaki. Tapio muuttuu Keskusmetsäseuraksi

Maatalousseurojen toimintaa arvostellaan. Yksityismetsäkomitea ja sen ehdotukset

Kohta Tapion perustamisen jälkeen alkoi esiintyä lausuntoja, joissa arvosteltiin maatalousseurojen metsätalouden edistämistoimintaa ja vaadittiin koko järjestelmän uudistamista. Niinpä PURHONEN (1911) väitti, ettei maatalousseurojen johtokunnilla ollut riittävää metsätalouden harrastusta ja asiantuntemusta. Niiden mielenkiinto oli ratkaisevasti maatalouden ja karjatalouden puolella, ja metsätalouden edistämistoiminta jäi kovin syrjäytettyyn asemaan. Toisaalta seurojen metsävaliokunnat eivät saaneet toimia riittävän itsenäisesti, vaan työskentelivät »painostavan taakan alla». Myös paikalliset neuvojat joutuivat vaikeaan asemaan sen johdosta, että heillä oli kaksi herraa: maanviljelysseuran sihteeri ja metsäkonsulentti.

Purhonen esitti, että metsätalouden edistämistoimintaa varten luotaisiin erikoisjärjestö, jonka varat kernaasti saisivat tulla maatalousseurojen kautta, mutta jonka tuli suorittaa tehtäväänsä itsenäisesti.

Seuraavana vuonna (1912) REMES (nimimerkillä S.R.) kaavaili lähemmin tällaisen erikoisjärjestön rakennetta. Jokaiseen kuntaan oli perustettava metsätalousyhdistys, jonka toimintaa ohjaisi 19 lääninmetsävaliokuntaa. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio toimisi näiden puhtaasti metsätaloudellisten järjestöjen keskuselimenä. Metsätalouden edistäminen oli samalla siirrettävä maataloushallituksesta metsähallituksen alaisuuteen.

Samana vuonna puuttui keskusteluun myös professori, sittemmin pääjohtaja A. K. C a j a n d e r. Hän kiinnitti huomiota siihen, että valtion vuoden 1912 budjetissa metsäopetukseen ja metsätalouden edistämiseen oli myönnetty varoja vain 457 000 markkaa, kun maatalouspuoli sai 3 861 000 markkaa. Samalla hän arvosteli sitä, että niukoista valtion apurahoista oli maatalousseurojen metsärahastoihin muodostunut säästöjä, joiden suuruus vuoden 1909 lopussa oli n. 59 000 markkaa ja jotka vuoden 1910 aikana vielä kasvoivat yli 3 000 markalla. Hän piti tätä leväperäisyyden merkkinä. Cajander arvosteli myös Maatalousseurojen Keskusliittoa siitä, ettei se ollut esittänyt lisäyksiä apurahoihin. Hänen mielestään oli outoa, että metsätalouden edistämistoimintaa johdetaan maatalushallituksesta käsin. Sitä varten oli perustettava erikoisjärjestö ja sen valvonta siirrettävä metsähallitukseen (CAJANDER 1912).

Näiden kirjoitusten johdosta KOSKELIN (1913) esitti selvityksen, jossa hän valaisi Cajanderin mainitsemien säästöjen muodostumista ja osoitti, että metsärahastojen säästöt olivat vuodesta 1910 alkaen pienentyneet.

Mainittakoon vielä, että Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunta päätti 11. 1. 1913 suorittaa metsänhoitokonsulenttien keskuudessa tiedustelun aiheesta »Mitkä asianhaarat vaikeuttavat maanviljelysseurojen metsäkonsulenttien toimintaa?». Vastauksissa tuotiin esille jo edellä mainittuja näkökohtia (ks. MA, laajempi painos, s. 93—96).

Kuten havaitaan arvostelu tuli metsämiesten taholta. Sen kärki oli siinä, ettei metsätalouden edistämistoiminta tapahtunut sillä tehokkuudella, mitä metsä- ja puutalouden jo silloin saavuttama ja vuosi vuodelta kasvava merkitys kansantaloudessamme olisi edellyttänyt.

Maamme saavutettua itsenäisyyden metsätalouden edistämistoimintaa koskevaan keskusteluun voitiin tuoda uusia argumentteja. Ensinnäkin ns. torpparivapautus toi n. 120 000 uutta pienmetsälöä edistämisjärjestöjen työkenttään. Tämä sekä 1920-luvulla voimakkaasti laajeneva hakkuutoiminta vaativat jälleen tehostamaan yksityismetsätalouteen kohdistuvaa metsäpolitiikkaa.

Erityistä pontta organisaation uudistamista koskeville vaatimuksille antoivat v. 1918 toimintansa aloittaneet l ä ä n i n m e t s ä l a u t a k u n n a t. Niiden tehtävänä oli varsinaisesti valvoa vuoden 1917 metsäasetuksen (asetus toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi 2. 11. 1917) noudattamista. Oli kuitenkin vaikea pelkistää lautakuntien työ yksinomaan lainvalvontaan. Kun niiden toimihenkilöt tulivat hakkauksia tarkastamaan ja havaitsivat virheitä, he joutuivat keskustelemaan metsänomistajain kanssa siitä, miten lain mukaan olisi ollut meneteltävä, siis neuvojan tehtävään. Näin kävi myös silloin, kun metsän hävityksen jälkiä oli korjattava metsänviljelyä käyttäen ja kun he joutuivat antamaan ohjeita siitä, miten rauhoitettua metsää oli hakattava. Muutoinkin useat metsänomistajat etukäteen pyysivät lääninmetsälautakuntien toimihenkilöitä neuvomaan, miten ajateltu hakkaus oli suoritettava jopa leimaamaan metsän, ettei rikottaisi metsälakia.

Siten lääninmetsälautakuntien toimihenkilöt joutuivat tämän tästä kosketukseen metsänomistajain kanssa myös edistämispyrkimysten merkeissä. Toisaalta maatalousseurojen toimihenkilöiden taholla herätettiin keskustelua siitä, olisiko heidän annettava apua metsälain valvonnassa. Niinpä Viipurin läänin maanviljelysseuran metsävaliokunnalta tuli v. 1915 Tapiolle tätä koskeva tiedustelu. Tapio kieltäytyi ottamasta selvää kantaa kysymykseen. Hoitovaliokunta pyysi kuitenkin asiasta lakimiehen, senaattori H. R a u t a p ä ä n lausunnon ja lähetti sen ohjeeksi kaikille maanviljelysseuroille (Hvk. 17. 5. 1915).

Nämä kenttätyössä saadut kokemukset herättivät kysymyksen, eikö lain-

valvonta ja neuvonta ollut yhdistettävissä samoille elimille siirtämällä metsätalouden edistäminen lääninmetsälautakunnille ja keskittämällä molempien toimintasuuntien ylin valvonta metsähallitukseen, joka jo valvoi lääninmetsälautakuntien työskentelyä.

Vilkas keskustelu ja sen yhteydessä tehdyt ehdotukset organisaation uudistamiseksi johtivat siihen, että valtioneuvosto asetti v. 1922 — metsähallituksen tehtyä siitä 25. 7. 1922 esityksen — komitean tekemään »ehdotuksen toimenpiteistä yksityismetsätalouden parantamiseksi». Tämän ns. *yksityismetsäkomitean* puheenjohtajaksi kutsuttiin Peurakoski sekä jäseniksi Fieandt, senaattori Väinö Vuolijoki, metsäkoulun johtaja K. O. Elfving ja maanviljelijä Juho Niukkanen. Sihteerinä toimi metsäneuvos, sittemmin pääjohtaja Mauno Pekkala. Kannattaa panna merkille, että komitean asettaminen tapahtui ajankohtana, jolloin Tapion toiminta oli miltei lamassa.

Komitean työ kesti neljä vuotta, mutta jo varsin pian saattoi päätellä, mihin suuntaan sen ehdotukset tulisivat käymään. Jo v. 1922 PEKKALA (1922) näet arvosteli varsin suorasukaisesti maatalousseurojen toimintaa ja kaavaili uutta organisaatiota, jonka runkona olisivat lääninmetsälautakunnat. Samaan suuntaan viittasivat muutkin komitean työstä annetut selostukset.

V. 1926 jättämänsä mietinnön (Komiteanmietintö 2/1926) alussa komitea esitti katsauksen maamme yksityismetsätalouteen ja metsätalouden edistämistoimintaan. Siinä kiinnitettiin huomiota erityisesti huomattavan laajan pienmetsänomistuksen syntymiseen sekä niihin heikkouksiin, joita yksityismetsissä voitiin juuri päätökseen saatetun valtakunnan metsien ensimmäisen inventoinnin perusteella havaita. Samalla komitea tähdensi, että edistämistoiminta oli tehostamisen tarpeessa.

Huomattavan osan komitean mietintöä muodostaa katsaus maatalousseurojen metsätaloudelliseen toimintaan. Siinä toistetaan pääosaltaan jo aiemmin näiden seurojen työhön kohdistettu arvostelu ja todetaan, ettei kaikkia varojen sallimia mahdollisuuksia ole käytetty hyväksi, vaan toiminnassa on ollut havaittavissa leväperäisyyttä.

Komitea myönsi, että metsätalouden edistämistyön uskominen maatalousseuroille oli vielä v. 1898 tarkoituksenmukainen toimenpide, mutta sen jälkeen vaatimukset olivat huomattavasti kasvaneet. Sitä paitsi jo vuoden 1907 metsäkomitea oli tähdentänyt, että vuoden 1898 järjestely oli käsitettävä väliakaiseksi ja että pyrkimyksenä oli oleva saada erikoisjärjestö metsätalouden edistämistyöstä huolehtimaan. Komitea katsoi nyt tulleen ajan tämän ajatuksen toteuttamiseen.

Komitea haki vaikutteita myös läntisistä naapurimaista. Siinä tarkoituksessa sen sihteeri teki opintomatkan Ruotsiin ja Norjaan. Mietinnössä seloste-

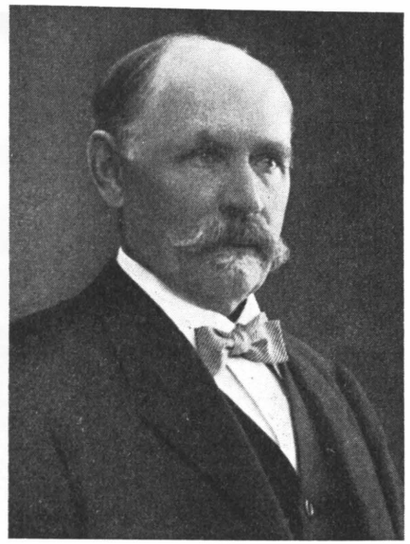

Karl Fieandt

K. Kiipula

S. A. Sohlman

T. W. Paavonen

Ernst Nylander

Mauno Pekkala

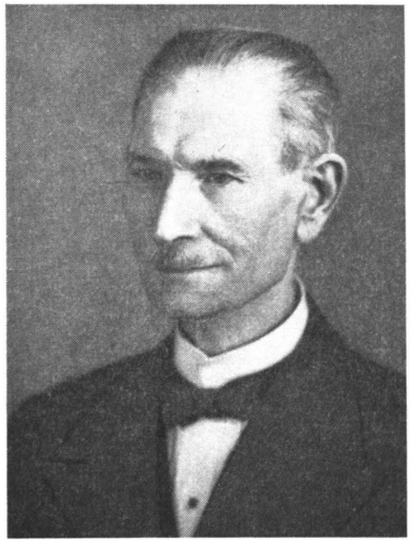

J. Oskari Peurakoski (Renfors)

J. Jyske

taankin verraten tarkoin näiden maiden metsätalouden edistämistyön organisaatiota ja toiminnan tuloksia.

Näin saamiensa vaikutelmien pohjalta yksityismetsäkomitea teki ehdotuksensa metsätalouden edistämistoiminnan kehittämiseksi maassamme. Puheena oleva toiminta oli siirrettävä maatalousseuroilta kokonaan uudelle organisaatiolle, jonka varsinaisen kenttätyöportaan muodostaisivat 16 metsänhoitolautakuntaa. Näiden aatteelliseksi yhdyssiteeksi ehdotettiin asetettavaksi kaksi keskusmetsäseuraa, toinen maan suomenkielisiä, toinen ruotsinkielisiä alueita varten. Lääninmetsälautakunnat oli lakkautettava ja näille kuuluneet lainvalvontatehtävät siirrettävä niin ikään metsänhoitolautakunnille. Metsähallituksen tuli valvoa metsänhoitolautakuntien lainvalvontatoimintaa ynnä rahavarojen hoitoa sekä antaa muutoinkin niille tarpeellisia ohjeita.

Hallinnollisessa suhteessa komitean ehdottamat metsänhoitolautakunnat muistuttivat lääninmetsälautakuntia. Niissä oli oleva 3—5 jäsentä ja yhtä monta varajäsentä, joiden vaalin suorittaisivat maanviljelys- ja talousseurat. Yhden jäsenen ja varajäsenen nimittäisi kuitenkin metsähallitus.

Uuden organisaation rahoittamiseksi komitea ehdotti kolme vaihtoehtoa:

a. Metsänomistajat itse suorittaisivat puolet menoista metsä-alan mukaan määrättävän maksun muodossa; toinen puoli suoritettaisiin valtion varoista.

b. Menot peitettäisiin puutavaran vientitulleista kertyvillä tuloilla muodostamalla niistä rahasto ko. tarkoitusta varten.

c. Toiminta rahoitettaisiin kokonaan valtion varoin.

On helppo havaita, että komitean ehdottamalle organisaatiolle oli saatu huomattavia vaikutteita Ruotsista, jonka järjestömuodosta komitea antoi kiittävän lausunnon. Erityisesti on syytä panna merkille, että metsänhoitolautakunnille ehdotettiin jonkin verran vapaampaa muotoa kuin lainvalvontaa hoitaneille lääninmetsälautakunnille. Viimeksi mainittujen jäsenethän — yhtä lukuun ottamatta — nimitti maataloushallitus, kun sen sijaan metsänhoitolautakuntien vastaavien jäsenten nimeäminen ehdotettiin uskottavaksi maatalousseuroille. Tämä samoin kuin Tapion säilyttäminen lautakuntien yhdyssiteenä viittaa siihen, että komitea halusi välttää »virastomaisuutta» ja saada aikaan ratkaisun, joka tyydyttäisi myös maatalousseuroja.

Näin ei kuitenkaan käynyt. Yksityismetsäkomitean mietinnöstä annetuista lausunnoista — osittain jo sanomalehtikirjoituksista sitä ennen — ilmeni, että useimmat maatalouden järjestöt, ennen muuta maatalousseurat ja niiden keskusliitto sekä Maataloustuottajain Keskusliitto vastustivat päättävästi uudistussuunnitelmaa. Maatalousseurojen periaatteellinen kannanotto ratkesi jo tammikuussa 1926 pidetyssä Keskusliiton XVI määräaikaisessa edustajakokouksessa, jossa metsätalouden edistämistoiminnan järjestäminen oli Kuopion maanviljelysseuran esittämänä ja alustamana käsiteltävänä. Kokous päätti vastustaa metsätalouden edistämistoiminnan erottamista maatalousseurojen työkentästä.

Edustajakokouksen kantaan viitaten Keskusliiton lisätty valtuuskunta päätti 6. 5. 1926 antaa yksityismetsäkomitean ehdotuksesta täysin kielteisen lausunnon. Samalla päätettiin pyrkiä levittämään näin omaksuttua kantaa sanomalehdistön välityksellä myös muihin piireihin. Perusteluiksi esitettiin mm. seuraavia näkökohtia.

1. Yksityismetsätalous liittyy elimellisenä osana maatilatalouteen, joten sen edistämistyö voidaan menestyksellä hoitaa maatalousneuvonnan yhteydessä. Sitä paitsi maatalousseuroilla on kokemusta neuvontatyössä ja valmis organisaatio, joten työ näin voidaan suorittaa taloudellisesti.

2. Lainvalvonta ja neuvonta eivät sovi samojen henkilöiden suoritettavaksi, vaan valvontatehtävä vie edellytykset menestykselliseltä neuvontatyöltä. Ei ole myöskään johdonmukaista, että metsänhoitolautakunnan toimihenkilö joutuu lainvalvojana arvostelemaan neuvojana tekemäänsä työtä.

3. Ehdotetut metsänhoitolautakunnat muodostuisivat liian virastomaisiksi eikä niillä siten olisi sellaisia mahdollisuuksia neuvonnan alalla kuin vapailla järjestöillä.

4. Metsätalouden edistämistyössä esiintyneet puutteet johtuvat varojen niukkuudesta eivätkä siitä, että järjestömuoto olisi epäonnistunut.

Eräitä muitakin argumentteja viljeltiin asiasta virinneessä keskustelussa. Mm. väitettiin, että yksityismetsäkomitea oli perustanut päätelmänsä virheellisiin (Tapion kokoamiin) tilastoihin. Oikeat tiedot olisi saatu Maatalousseurojen Keskusliitolta. Viitattiin myös siihen, että suunnitelma oli tulos lähinnä pitkäaikaisesta erimielisyydestä maa- ja metsätalousmiesten kesken.

Toisaalta eräät maatalousalan viranomaiset ja järjestöt, kuten maatalushallitus, Pellervo-Seura ja eräät maataloustuottajain piiriliitot kannattivat yksityismetsäkomitean ehdotuksia. Kuten saattoi odottaakin, metsätalouden taholta uudistussuunnitelmille annettiin varaukseton kannatus. Niinpä metsähallitus ja Suomen Metsänhoitoyhdistys antoivat komitean mietinnöstä erittäin puoltavan lausunnon.

Tapion ammattimiesjohdolla ei liene ollut suurtakaan halua puuttua tähän riitaan. Asia oli näet kovin arkaluontoinen. Tuntien Helanderin aikaisemmat mielipiteet ei kukaan voinut epäillä sitä, että hän kannatti yksityismetsäkomitean omaksumaa linjaa. Olihan erikoisjärjestön aikaansaaminen ollut hänelle eräänlainen kuningasajatus, jonka toteutumiseen nyt avautui mahdollisuus. Toisaalta kannanottoon liittyi huomattava vahingonvaara: uudistuksen intomielinen ajaminen saattoi, jos se epäonnistui, Tapion kovin epäedulliseen valoon maatalousseurojen taholla ja vaaransi sen toimintamahdollisuuksia.

Kun maatalousministeriö kuitenkin pyysi Tapion lausuntoa yksityismetsäkomitean mietinnöstä, Paavonen ja Pullinen kehoittivat lähettämissään kirjeissä sihteeriä kutsumaan kokoon edustajiston lausunnon antamista varten. Siinä johtokunnan kokouksessa (15. 5. 1926), jossa päätös edustajiston kokoon kutsumisesta tehtiin, oli jo käsiteltävänä myös sihteerin puoltavan sävyinen lausuntoehdotus. On kiintoisaa tutustua niihin puheenvuoroihin, joita asian johdosta käytettiin.[1] Johtokunta näyttää olleen hyvin tietoinen asian arkaluontoisuudesta, koskapa kokouksessa tehtiin lukuisia ehdotuksia lausunnon muotoilemiseksi mahdollisimman lievään sävyyn. Nimenomaan tähdennettiin sitä, ettei lausunnossa saanut arvostella kovin ankarasti maatalousseurojen toimintaa, vaan myönteisen kannan tueksi oli löydettävä muita, Tapiolle vähemmän »vaarallisia» näkökohtia.

Edustajiston kokouksessa 27. 5. 1926 luettu Helanderin lausuntoluonnos [2] olikin sävyltään erittäin maltillinen. Hän mm. huomautti — ja ilmeisesti perustellusti — siitä, että maatalousseurojen toiminnan epäedulliselta näyttävään kehitykseen v. 1914—21 olivat suuressa määrin vaikuttaneet silloiset epävarmat olot. Toimitusten rakenteessa ilmenneet muutokset taas johtuivat siitä, että seurojen oli määrärahojen niukkuuden vuoksi pakko suunnata toimintansa tuloja antaviin työmuotoihin. Helander katsoikin, että maatalousseurojen olisi pitänyt saada pioneerin työstään ehkä enemmän tunnustusta kuin mitä yksityismetsäkomitea oli antanut.

Toisaalta lausunnossa tuotiin erittäin selvästi esiin käsitys, että metsäasiat ovat maanviljelysseurojen toiminnassa jääneet »samaan asemaan kuin maatiloillamme yleensä, nim. viimeiselle sijalle». Tärkeimmäksi perusteluksi komitean ehdotusta myötäilevälle kannalle esitetään kuitenkin tarve yhdistää metsälain valvonta ja edistämistoiminta samoille järjestöille.

Kokouksessa syntyi lausunnosta pitkä ja riitaisa keskustelu. Yksityismetsäkomitean ehdotusta vastustavan suunnan tulkkina esiintyi erityisesti Pullinen, kun taas varsinkin Helander ja Peurakoski puolustivat yksityismetsäkomitean ehdotuksia. Äänin 7—6 kokous päätti kannattaa yksityismetsäkomitean ehdotusta ja jätti lausunnon lopullisen muotoilun johtokunnan tehtäväksi.

Edustajiston päätöksen tultua tunnetuksi neljä maanviljelysseuraa (Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Uudenmaan ja Läntisen Viipurin läänin maanviljelysseurat) esitti Tapion johtokunnalle vastalauseensa väittäen, että niiden edustajat olivat vastoin seuransa kantaa puoltaneet yksityismetsäkomitean ehdotuksia (Jk. 8. 10. 1926).

Tapion esiintyminen yksityismetsäkomitean mietinnön puolesta jäi siis laimeammaksi kuin sen ammattimiesjohto olisi kenties tahtonut. Aktiivisinta osaa asiassa näytteli metsähallitus jo virallisten esitystensä kautta. Lisäksi sen johtavat miehet, ennen muuta Cajander, Pekkala ja Peurakoski toimivat järjestelmän uudistamisen puolesta myös yksityisesti.

[1] Pöytäkirjan liitteenä on sihteerin lyijykynällä tekemiä, tosin jonkin verran epäselviä muistiinpanoja puheenvuoroista.

[2] Kun johtokunta ei ollut käsitellyt uudistettua luonnosta, se katsottiin esitetyn sihteerin vastuulla.

Yksityismetsälaki säädetään

Hallitus antoi 2. 9. 1927 eduskunnalle esityksen yksityismetsälaiksi (Valtiopäivät 1927, asiakirjat III, n:o 25). Lakiesityksen perusteluissa viitataan yksityismetsien suureen merkitykseen, mutta toisaalta niiden epätyydyttävään tilaan. Syyksi todetaan heikkoudet, ei niinkään lainsäädännössä, vaan edistämistoiminnassa, joka on ollut puutteellista ja hajanaista. Se ei maatalousseurojen hoidossa ja maatalousneuvonnan rinnalla harjoitettuna ole kehittynyt riittävästi, ja sen vuoksi on käynyt tarpeelliseksi siirtää se uudelle järjestölle, jonka tehtäväksi tulisi yksityismetsätalouden kaikinpuolinen kehittäminen ja metsälain valvonta.

Metsänhoitolautakuntien kokoonpano ja tehtävät oli lakiesityksessä hahmoteltu yksityismetsäkomitean esittämien suuntaviivojen mukaisesti. Lautakuntien yhdyssiteeksi ehdotettiin asetettavaksi kaksi keskusmetsäseuraa. Uuden järjestön vuotuiset menot arvioitiin 8 milj. markkaksi, joista 1 milj. markkaa voitiin peittää omilla tuloilla ja loput 7 milj. markkaa ehdotettiin otettavaksi valtion tulo- ja menoarvioon.

Lakiesitykseen sisältyi eräitä muutoksia myös vuoden 1917 metsäasetuksen metsien käsittelyä koskeviin säännöksiin. Tämä asetus kävi siten kokonaan tarpeettomaksi ja ehdotettiin lakiesityksessä kumottavaksi.

Yksityismetsäkomitean ehdotus joutui siten varsin lyhyessä ajassa eduskuntaan. Tähän myötävaikutti varsinkin kaksi tekijää. Ensinnäkin 1920-luvun puolivälissä alkanut voimakas noususuhdanne metsäntuotteiden markkinoilla lisäsi raakapuun, vallankin sahatukkien hakkuita ja korosti siten metsätalouden edistämistoiminnan tehostamisen tarvetta. Sen ohessa maamme nopea taloudellinen elpyminen loi myös valtion talouden kannalta mahdollisuuksia uudistuksen toimeenpanolle. Vähemmän merkityksellinen tekijä oli tuskin se, että syksyllä 1926 muodostetun V ä i n ö T a n n e r i n sosiaalidemokraattisen hallituksen maatalousministerinä toimi Pekkala, joka jo yksityismetsäkomitean sihteerinä oli näytellyt aktiivista osaa lakiehdotuksen syntymisessä ja jolle asia siten oli erittäin läheinen.

Lain eduskuntakäsittely alkoi kielteisissä merkeissä. Maatalousvaliokunta näet ehdotti (16. 3. 1927) laki- ja talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa [ks. Valtiopäivät 1928, asiakirjat III, esitys n:o 25 (1927 Vp.)], että lakiehdotus »tällä kertaa saisi raueta». Omaksutun kannan pääperusteeksi näyttää muodostuneen käsitys, ettei lainvalvontaa ja neuvontaa voida antaa samoille järjestöille. Silloin näet sama henkilö lainvalvojana joutuu tarkastamaan neuvojana suorittamiaan tehtäviä, mikä vuorostaan voisi johtaa väärinkäytöksiin. Viitattiin myös siihen, että vuoden 1927 alussa (13. 1.) asetettu metsälakikomitea ei

ollut vielä päättänyt työtänsä.[1] Toisaalta valiokunta näki lakiesityksen myönteisenä puolena pyrkimyksen edistämistoiminnan keskittämiseen ja sen nauttiman valtion tuen lisäämiseen.

Valiokunnan mietintöön liittyi kaksi eriävää mielipidettä. Toisessa, viiden sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvan kansanedustajan vastalauseessa, lakiesitys ehdotetaan hyväksyttäväksi, kun taas yksi kokoomuspuolueeseen ja neljä maalaisliittoon lukeutuvaa edustajaa ehdotti toisessa sen kokonaan hylättäväksi.

Laki- ja talousvaliokunta vuorostaan puolsi lakiehdotuksen hyväksymistä tehden siihen kuitenkin pari muutosta. Ensinnäkin otettiin säännös (§ 6), jossa mainittiin metsänhoitolautakuntien toiminnan pääperiaatteet edistämistyön alalla. Lisäksi muutettiin metsänhoitolautakuntien jäsenten valitsemista koskeva säännös siten, että oikeus yhden jäsenen ja varajäsenen nimeämiseen annettiin keskusmetsäseuralle eikä metsähallitukselle. Myös laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyi vastalause, jossa ehdotettiin lakiesitys hylättäväksi. Sen alla oli kuitenkin vain kahden maalaisliittolaisen ja yhden kokoomuspuolueeseen kuuluvan kansanedustajan nimet.

Lain ollessa ensimmäistä kertaa esillä eduskunnan täysistunnossa 9. 3. 1928 Pekkala — hän ei silloin enää ollut ministerinä — käytti pitkän puheenvuoron, jossa hän lähinnä yksityismetsälakikomitean mietinnössä ja lakiesityksen perusteluissa mainittuihin näkökohtiin viitaten tähdensi uuden järjestelyn tarpeellisuutta. Myös edustaja S i n k k o (ed.) käytti lakiesityksen hyväksymistä puoltavan puheenvuoron. Edustajat T u k i a (ml.) ja J u n n i l a (kok.) taas puolustivat maatalousseurojen toimintaa ja arvostelivat lakiesitystä ankarasti erityisesti metsänomistajan kannalta (ks. Valtiopäivät 1928, pöytäkirjat I, s. 379—388).

Lakiesityksen toinen käsittely eduskunnan täysistunnossa 20. 3. 1928 tapahtui vähin puheenvuoroin. Kolmannessa käsittelyssä 27. 3. 1928 (Valtiopäivät

[1] Tällä metsäkomitealla tarkoitetaan 13. 1. 1927 asetettua, kansanedustaja Niukkasen puheenjohdolla toiminutta komiteaa, jonka tehtävänä oli vuoden 1886 metsälain säännösten uusiminen ja kodifioiminen. Komitea totesi 15. 3. 1928 jättämässään mietinnössä (Komiteanmietintö 13/1928), että metsälainsäädäntö oli uudistamisen tarpeessa, mutta ettei lainsäädännön kehitys toisaalta ollut saavuttanut niin pysyväistä astetta, että sen kodifioiminen olisi ollut mahdollista. Tässä yhteydessä komitea viittasi mm. yksityismetsälakiin, jota se piti osoituksena metsälainsäädännön alalla esiintyvistä uudistuspyrkimyksistä. Komitea ehdotti sen vuoksi, että metsälainsäädännön kodifioiminen saisi sillä kertaa raueta.

On vaikea ymmärtää, että metsälakikomiteaa käytettiin perusteena yksityismetsälakiesityksen tarkoittaman uudistuksen jarruttamiseksi, sillä antaessaan 20. 2. 1928 laki- ja talousvaliokunnalle sen pyytämät ehdotukset kaskeamissäännöksistä, jotka lisättiinkin lakiin, komitea ei sanallakaan viitannut siihen, että yksityismetsälain käsittely olisi lykättävä kunnes sen mietintö valmistuu [ks. Valtiopäivät 1928, asiakirjat III, esitys n:o 25 (1927 Vp.), liite II, s. 15—17].

1928, pöytäkirjat I, s. 588—614) sen sijaan toistui varsin kärkevänä ensimmäisessä käsittelyssä ilmennyt asettelu: edustajat Tukia, Junnila, Hahl ja Paavilainen arvostelivat voimakkaasti lakiesitystä ja ehdottivat sen hylättäväksi, kun taas Pekkala jälleen puhui lain puolesta. Merkille pantavaa on kuitenkin, että eräät huomattavat metsänomistajien edustajat, kuten silloinen valtiovarainministeri Niukkanen sekä edustajat Pennanen ja Saarinen, kannattivat lakiesityksen hyväksymistä. Eduskunta hyväksyikin 27. 3. 1928 äänin 101—70 lakiesityksen. Vastustajien taholta tehtiin myös esitys lain jättämisestä lepäämään yli vaalien, mutta esitys raukesi saatuaan puolelleen vain 28 ääntä (Valtiopäivät 1928, pöytäkirjat I, s. 627). Laki vahvistettiin 11. 5. 1928 (As. 161/1928).

Voidaan panna merkille, että lain eduskuntakäsittelyn alkupuolella varsin aktiivisena esiintynyt vastarinta heikkeni vähitellen. Se olisi tuskin ollutkaan niin voimakas, ellei sitä maatalousseurajärjestön taholta olisi tietoisesti viritelty. Kokouksessaan 20. 9. 1927 Maatalousseurojen Keskusliiton valtuuskunta käsitteli tilannetta, joka oli syntynyt hallituksen annettua eduskunnalle esityksen yksityismetsälaiksi, ja päätti lähettää yksityismetsäkomitean mietinnöstä annetun Keskusliiton kielteisen lausunnon eduskunnan asianomaisten valiokuntien jäsenille ja valtuuttaa sihteerin pitämään lehdistölle erityisen informaatiotilaisuuden. Sihteerin tuli toimittaa lausunto myös maatalousseurojen sihteereille, joita oli samalla kehoitettava kirjoittamaan yksityismetsälakiesitystä vastaan alueensa sanomalehdissä.

Keskusliiton lisätyn valtuuskunnan kokouksessa 3. 10. 1927 päätettiin vielä eräistä uusista toimenpiteistä: sihteerin oli järjestettävä erityinen neuvottelutilaisuus eräille kansanedustajille ja Keskusliiton kanta oli saatettava »virallisestikin» julkisuuteen lehdistön välityksellä. Sitä varten laadittiin kokouksessa kirjoitus. Lisätyn valtuuskunnan jäsenten tuli myös yksityisesti informoida kansanedustajia ja erityisesti pyrkiä siihen, että sihteeri kutsuttaisiin asiantuntijaksi, kun yksityismetsälaki tuli käsiteltäväksi maatalousvaliokunnassa.

Lähinnä maatalousseurajärjestön inspiroimana virittyikin yksityismetsälaista vilkas keskustelu myös lehdistössä. Lokakuun alussa 1927 julkaistiin eräissä pääkaupungin lehdissä ko. järjestöjen kirjoitus (ks. Uusi Suomi 232/1927), jossa voimakkaasti vastustettiin metsätalouden edistämistoiminnan erottamista maatalousseurojen työkentästä. Tämän johdosta Peurakoski julkaisi 12. 10. Uudessa Suomessa (n:o 235/1927) pitkän vastineen, mihin Maatalousseurojen Keskusliiton sihteeri Jyske vielä vastasi (n:o 239/1927). Nämä vain esimerkkinä siitä laajasta keskustelusta, jota yksityismetsälain johdosta käytiin lehdistössä. Sen yhteydessä ei kuitenkaan tuotu esiin uusia merkittäviä näkökohtia.

Yksityismetsälaista käydyn keskustelun arviointia

Yksityismetsälain säätäminen osoittaa, että yhteiskunnan eri piirit olivat tulleet vakuuttuneiksi yksityismetsätalouteen kohdistuvan metsäpolitiikan tehostamisen tarpeesta. Tämän periaatteen suhteen näyttää vallinneen erittäin suuri yksimielisyys. Erimielisyys koski vain muotoja, ennen muuta sitä, oliko edistämistoimintaa harjoitettava edelleen maatalousseurojen toimesta vai oliko se siirrettävä erikoisjärjestöille.

Tässä yhteydessä ei voida yksityiskohtaisesti käsitellä seurojen metsätalouden edistämistoimintaa. Sen kehitystä osoittamaan otettakoon kuitenkin seuraava asetelma, joka valaisee maatalousseurojen palveluksessa olleiden metsäammattimiesten ja heidän toimituspäiviensä lukua.

Vuosi	Metsänhoitajia (metsäkonsulentteja)	Metsäteknikoita (neuvojia)	Yhteensä ammattimiehiä	Yhteensä toimituspäiviä
1908	10	50	60	12 260
1910	13	45	58	11 864
1915	19	37	56	10 020
1920	20	35	55	8 959
1925	25	42	67	12 208
1928	20	70	90	15 730

Voidaan todeta, että kehitys on vuoden 1908 jälkeen ollut vaatimaton: toimihenkilöiden luku on 20-vuotiskautena 1908—28 kasvanut vain 60:stä 90:een ja toimituspäivien luku suhteellisesti vieläkin vähemmän. Nämä tosiasiat, joskin ne valaisevat vain kysymyksen erästä puolta, osoittavat ettei metsätalouden edistämistoiminnalle 20-vuotiskautena 1908—28 ollut ominaista varsin progressiivinen henki.

Kehityksen hitaus ei sellaisenaan ollut maatalousseurojen syy, koska näiden oli sopeutettava toiminta määrärahojen sallimiin puitteisiin. Sitä paitsi monet ulkoiset tekijät vaikeuttivat edistämisjärjestöjen työtä. Maatalousseuroja ja niiden keskusjärjestöä voidaan kuitenkin arvostella siitä, etteivät ne kyllin tarmokkaasti korostaneet metsätalouden edistämistoiminnan tehostamisen ja määrärahojen lisäämisen tarvetta. Seurojen vuoden 1904 edusmieskokous tosin evästi Keskusliiton valtuuskunnan anomaan metsätalousmäärärahan melkoista lisäämistä, mutta sen jälkeen asiaan tartuttiin ponnella vasta v. 1924, jolloin jo vakavasti keskusteltiin toiminnan uudelleen organisoimisesta. Tällöinkin metsätalouden tarpeet nähtiin kovin vaatimattomina päätellen mm. siitä, että Maatalousseurojen Keskusliitto anoi metsätalouden määrärahan korottamista vain 2 354 000 markkaan, mutta karjataloudelle 3 234 000 markkaa (ks. Maatalousseurojen Keskusliiton toiminta 1926, s. 33).

Maailmansodan aikana ja sen jälkeen useat seurat perustivat metsätoimistoja, joiden tarkoituksena oli lähinnä omien tulojen lisääminen (ks. esim. Kuopion maanviljelysseuran jk. 9. 12. 1915). Näin kertyviä tuloja seurat käyttivät kuitenkin myös muihin tarkoituksiin kuin metsätalouden edistämiseen (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924, s. 25 ed.).

Voidaan kuitenkin panna merkille, ettei myöskään Tapio tehnyt esityksiä seurojen metsätalousmäärärahojen korottamiseksi. Asia ei tosin kuulunut suoranaisesti Tapiolle, mutta se olisi voinut tietenkin tehdä ehdotuksia esim. Maatalousseurojen Keskusliitolle tai seurojen edustajakokoukselle. Enempi Tapion kuin Maatalousseurojen Keskusliitonkaan hallintoelimien pöytäkirjat eivät kerro tällaisista aloitteista.

Metsätalouden taholla esitettyjä perusteluja tarkasteltaessa voidaankin todeta erityisesti kolme syytä, joiden nojalla järjestelmään haluttiin muutosta.

1. Metsätalouden edistämistoimintaa oli huomattavasti *tehostettava* lisäämällä järjestöjen työkapasiteettia.

2. Toimintaa oli samalla *rationalisoitava* siirtämällä metsälain valvonta ja edistämistoiminta samoille elimille. Lääninmetsälautakuntien omaksuma käytäntö ja Ruotsissa saadut kokemukset antoivat tukea käsitykselle, ettei tämänsuuntainen järjestely johda väärinkäytöksiin.

3. Metsätalouden edistämistoiminta oli *irroitettava maatalousneuvonnan yhteydestä* itsenäiseksi toimintasuunnaksi. Tämä oli osaltaan metsä- ja maatalousmiesten välinen valtakysymys, joskin asiallisena perusteluna viitattiin siihen alistettuun asemaan, missä metsätalouden edistämistoiminta oli maatalousseurojen työssä. Itsenäisen metsätalouden edistämisjärjestön puolesta puhui ehkä myös se eri aloilla tehty havainto, että ammattimiesten itsenäinen toiminta muodostuu parhaaksi kannustimeksi sen kehittämiseksi tuloksellisiin muotoihin.

Eräät muut keskustelussa käytetyt argumentit olivat ilmeisesti merkitykseltään sekundäärisiä ja niitä käytettiin lähinnä eräänlaisena todistusaineistona maatalousseuroja vastaan. Esim. säästöjen kertyminen maatalousseurojen metsärahastoihin niiden aloittaessa toimintansa metsätalouden alalla on hyvin perusteltavissa jo sillä, että päteviä toimihenkilöitä oli vaikea saada ja että seurat tarvitsivat eräänlaisen varmuusrahaston. Tätä vakavampi oli moite, että seurat käyttivät metsätalouden edistämiseen myönnettyjä varoja myös muihin tarkoituksiin (Komiteanmietintö 2/1926, s. 24), seikka, mistä Tapion vuosijulkaisussa 1911 (s. 11) esitetään melko vakuuttavia näytöksiä. Valtion myöntämien varojen osalta tällainen menettely pian lakkasi, mutta sen sijaan käytettiin maatalousseurojen metsätoimistojen antamia lisätuloja seurojen muuhun toimintaan vielä myöhemminkin. Eräs Maatalousseurojen Keskusliiton edustaja piti menettelyä hyväksyttävänä asian ollessa esillä vuoden 1924 neuvottelukokouksessa (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924, s. 39).

Toisaalta seurat nimenomaan 1920-luvulla tukivat metsätalouden edistämistä käyttämällä sen hyväksi muita varojaan, mahdollisesti kylläkin vastapainona esitetyille väitteille metsärahojen »väärinkäytöstä».

Vastustaessaan suunniteltua organisaation uudistusta maatalousseurat eräiden muiden, lähinnä tunnepohjaisella alalla liikkuvien perustelujen ohella alleviivasivat voimakkaasti käsitystä, että yksityismetsätaloutta harjoitetaan meillä maatalouden rinnalla ja että sen edistämistoiminta olisi sen vuoksi pidettävä maatalousneuvonnan yhteydessä. Tämä näkökohta ansaitsee erityistä huomiota, varsinkin kun viime aikoina on jälleen korostettu, että maa- ja metsätalouden vuorosuhde olisi otettava huomioon maatilametsätalouden edistämistoiminnassa. Mm. YK:n Ravinto- ja maatalousjärjestön (FAO:n) Euroopan metsäkomissio on antanut sitä koskevan suosituksen (ks. Unasylva 1957, s. 139). Myös viime aikoina virinnyt talonpoikaismetsätalouteen kohdistunut tutkimus on kiinnittänyt asiaan lisääntyvää huomiota.

Onkin todennäköistä, että esim. maatilatalouden puitteissa tapahtuvaan sijoitustoimintaan, työvoiman käyttöön ja muihin tuotannollisiin ongelmiin löydettäisiin rationaaliset ratkaisut eräänlaisen kokonaissuunnittelun puitteissa. Tällöin kuitenkin suunnitteluun osallistuvilla henkilöillä ja edistämisjärjestöillä tulisi olla riittävä ja tasapainoinen asiantuntemus maatilatalouden eri aloilla sekä pyrkimys ennakkoluulottomasti ja pitkäjännitteisesti kehittää sitä kokonaisohjelman puitteissa.

Aikana, jolloin yksityismetsälakia suunniteltiin, näitä edellytyksiä ei yleensä vielä ollut. Maatalouden edistämistoimintaa johtavien henkilöiden tiedot metsätaloudesta olivat puutteelliset. Aivan kuin yksityisen maanviljelijän talouden pidossa, myös maatalouden edistämisjärjestöjen työssä nopeampia tuloksia näyttävät maatalouden edistämistoimet saivat yliotteen ja pitkäjännitteisyytensä vuoksi epäkiitollinen metsätalous jäi taka-alalle. Lisäksi maatalousjärjestöjen työkenttä oli jo vanhastaan niin monitahoinen, että uudelle tulokkaalle, metsätaloudelle, ei hevin liiennyt riittävää huolenpitoa. Näin siitä huolimatta, että tällä uusimmalla maatilatalouden edistämisen haaralla oli korjattavana monien vuosikymmenien rästit päästäkseen tasoihin maatalouden edistämisen kanssa.[1]

Maa- ja metsätalouden edistämistoiminnan samanjohtoisuutta on vaikeuttanut myös se, että maatalousmiehet näkevät maatilametsätalouden yhteydet lähinnä maatalouteen ja metsämiehet taas metsä- ja puutalouden muuhun kokonaisuuteen, ennen muuta metsäteollisuuteen ja sen kehittämiseen liittyvinä.

---

[1] Mm. maanviljelysneuvokset Akseli Brander ja Niilo I. Jokinen ovat tekijälle huomauttaneet, että yksityismetsälain kannattajia oli melko runsaasti myös maatalousseurojen johtomiesten joukossa. Jyskeen päättäväinen kanta sai kuitenkin aikaan, etteivät he yleensä esittäneet mielipiteitään julkisesti.

On selvää, että tietoisuus niistä vaikeuksista, jotka uudistuksen toteuttamiseen liittyivät, vaikutti sekä yksityismetsäkomitean että hallituksen kannanottoihin. Uusi järjestelmä tehtiin mahdollisimman »maatalousseuraystävälliseksi», jotta se saattaisi tulla hyväksytyksi ja jotta siirtyminen vanhasta uuteen tapahtuisi mahdollisimman kivuttomasti.

Kiintoisaa on todeta se suopeus, millä lehdistö tervehti yksityismetsälain säätämistä. Suomen Sosialidemokraatti tähdensi (kirjoituksessaan »Tärkeä laki» n:ossa 87/1928) yksityismetsien ja samalla uuden lain kansantaloudellista merkitystä. Uusi Suomi (A.B. H-r: »Ratkaisun jälkeen», n:o 76/1928) pitää yksityismetsälain säätämistä merkkinä siitä, että yksityismetsätalouden suuri merkitys on havahduttu näkemään. Iltalehti (82/1928) toteaa, että yksityismetsälain ja eräiden muiden samoihin aikoihin päätökseen saatettujen lakien säätämisellä yhteiskuntamme on osoittanut, että tietoisuus metsiemme merkityksestä on muuttunut käytännölliseksi toiminnaksi niiden hyväksi. Myös maalaisliiton silloin ehkä johtavin lehti Ilkka, otsikoi yksityismetsälakia koskevan pääkirjoituksensa (n:o 78/1928) »Yksityismetsälaki — kansantaloudellinen suojelulaki» ja toteaa siinä mm.: »Metsäkysymystä on tässä maassa pakko ruveta käsittelemään ja arvostelemaan vähitellen sikäli yleisen kansantalouden näkökannalta, että yksityisten metsänomistajain usein taitamaton, usein itsekäs suhtautuminen tähän kallisarvoiseen kansallispääomaan tulee huolellisemman julkisen valvonnan alaiseksi.»

Voimakkaimmaksi puheeksi v. 1928 tapahtuneen ratkaisun puolesta on kuitenkin muodostunut sen jälkeinen kehitys. Itsenäiseksi työsuunnaksi irroitettuna metsätalouden edistämistoiminta on välttynyt siltä karsinoitumiselta, mikä on tullut maatalousneuvonnan osaksi sen johdosta, että eri aatesuuntia, lähinnä eri puolueita edustavat piirit ovat sittemmin perustaneet omia järjestöjään. Maatalousneuvonnan keskittäminen onkin muodostunut viime vuosikymmenien ja vuosien vaikeaksi ja vielä ratkaisemattomaksi ongelmaksi. Metsätalouden edistämistyön jättäminen maatalousneuvonnan yhteyteen olisi ilmeisesti johtanut sen samanlaisen »eriseuraisuuden» tielle.

Maatalousseurojen toimintaa arvosteltaessa on kuitenkin otettava huomioon ne olosuhteet, joissa se tapahtui. Aluksi maamme epäitsenäinen asema, sittemmin maailmansota ja oma vapaussotamme ynnä sen maalle aiheuttamat henkiset ja taloudelliset rasitukset muodostivat metsätalouden edistämistoiminnalle varsin epäkiitolliset puitteet. Myös pätevien ammattimiesten saanti tälle uudelle ja oudolle työmaalle kohtasi vaikeuksia. Oli ehkä onnellista, että metsätaloudellista valistusta lähtivät talonpoikien keskuuteen ensinnä viemään heille tutut ja heidän luottamustaan nauttivat järjestöt silläkin uhalla, että ne ryhtyivät tehtävään kenties vähemmän intomielisesti kuin mitä erikoisjärjestöt olisivat tehneet. Niiden valmistava työ on tehnyt erikoisjärjestöjen toiminnan huomattavasti helpommaksi.

Tapio valmistautuu keskusmetsäseuran tehtävään

Yksityismetsälakiin (13 §) sisältyi keskusmetsäseuroista vain seuraava maininta: »Metsänhoitolautakuntaan asettavat piirissä toimivat maanviljelys- ja talousseurat muut jäsenet paitsi yhden, jonka valitsee asianomainen yksityismetsätalouden edistämistä johtava ja metsänhoitolautakuntien keskusjärjestönä toimiva yhdistys.» Keskusmetsäseurojen nimeäminen ja tehtävien lähempi määrittely jäi toimeenpanoasetusten varaan.

Pidettiin kuitenkin varmana, että Tapio määrättäisiin suomenkielisten metsänhoitolautakuntien keskusmetsäseuraksi. Siihen oli näet viitattu jo yksityismetsälain käsittelyn eri vaiheissa, ennen muuta yksityismetsäkomitean mietinnössä (s. 71—72).

Myös Tapion omassa piirissä oltiin tästä tietoisia. Johtokunta päättikin 3. 8. 1928 kirjeitse tiedustella edustajiston jäseniltä heidän mielipidettään yhdistyksen julistamisesta keskusmetsäseuraksi ja pyytää johtokunnalle valtuuksia metsänhoitolautakuntien yhden jäsenen ja varajäsenen vaalin suorittamiseen. Saapuneet vastaukset olivat myönteisiä (Jk. 22. 9. 1928).

Syyskuun 13 päivänä annetulla asetuksella (As. 266/1928) maahan asetettiin 18 metsänhoitolautakuntaa — siis kaksi enemmän kuin yksityismetsäkomitea oli ehdottanut — ja määriteltiin niiden sekä keskusmetsäseurojen tehtävät metsätalouden edistämistyössä. Samana päivänä annettiin asetus (268/1928), jolla Tapio määrättiin 16 suomenkielisen ja Föreningen för Skogskultur kahden ruotsinkielisen metsänhoitolautakunnan keskusmetsäseuraksi.

Kohta sen jälkeen (22. 9. ja 2. 10. 1928) johtokunta valitsi yhden jäsenen ja varajäsenen kuhunkin suomenkieliseen metsänhoitolautakuntaan. Alkuaikoina näihin tehtäviin pyrittiin valitsemaan metsäammattimiehiä (Jk. 16. 10. 1928).

Tapion uusi asema edellytti myös sen sääntöihin eräitä muutoksia. On kuitenkin merkille pantavaa, että sääntöjen tarkistustyö oli muista syistä pantu vireille jo aikaisemmin. Ajatus herätettiin johtokunnassa 30. 1. 1928 ja siitä keskusteltiin vuosikokouksessa 31. 1. 1928. Alustaessaan kysymyksen Helander viittasi vallankin kahteen säännöissä todettuun puutteeseen (Vk. 1928, s. 53—54). Ensinnäkin maanviljelys- ja talousseurojen rinnalla toimi koko joukko maa- ja metsätaloudellisia järjestöjä, joiden kanssa Tapio oli yhteistyössä, mutta jotka eivät silloisten sääntöjen puitteissa voineet vaikuttaa Tapion hallintoon. Esim. Pienviljelijäin Keskusliitto, Pienviljelijäin Liitto ja Suomen Metsänhoitoyhdistys saivat lähettää kaksi edustajaa kunkin maanviljelysseuran alueella pidettävään Tapion edistajiston vaalikokoukseen, mutta asia ei niitä kiinnostanut, koska oli etukäteen selvää, että maanviljelysseurat jäsenmaamiesseuroineen valitsivat tehtävään oman miehensä. Lähinnä tästä syystä esim. Suomen Metsänhoitoyhdistys erosi Tapion jäsenyydestä (SMY:n jk. 9. 10. 1911 ja 23. 11. 1912).

Toinen puute oli siinä, että henkilöjäsenet kannattajajäseninä olivat kokonaan vailla sananvaltaa yhdistyksen hallinnossa. Siitä oli seurauksena, että Tapion jäsenluetteloissa oli vain muutama henkilöjäsen, vaikka esim. monet johtavat maatalous- ja metsämiehet tunsivat kiinnostusta sen pyrkimyksiä kohtaan. Heidän jäsenyytensä olisi alustajan mielestä vaikuttanut edullisesti yhdistyksen toimintaan.

Sitten kun edustajisto, tosin pitkän keskustelun jälkeen (Vk. 1928, s. 54), antoi periaatteellisen suostumuksensa sääntöjen muuttamiselle ja kun erityinen valiokunta (Peurakoski, Helander ja Paavonen) oli tarkistanut luonnoksen uusiksi säännöiksi, asia otettiin käsiteltäväksi edustajiston kokouksessa 10. 12. 1928. Tällä välin Tapio oli määrätty keskusmetsäseuraksi ja oli selvää, että sen tuli ilmetä myös säännöissä. Yhteistyö metsänhoitolautakuntien kanssa tuli nyt johtavaksi näkökohdaksi sen toiminnassa, kuten Helander edustajiston kokouksessa pitämässään alustuksessa huomautti. Hän piti mahdollisena sellaistakin järjestelyä, että metsänhoitolautakunnat edustajiensa kautta päättäisivät kokonaan Tapion hallinnosta, jolloin siitä olisi muodostunut samanlainen keskuselin kuin Ruotsin v. 1925 perustettu Skogsvårdsstyrelsernas Förbund (Metsänhoitohallitusten Liitto) ja Suomen Maatalousseurojen Keskusliitto. Helander katsoi kuitenkin, että myös muille järjestöille, erityisesti metsänhoitoyhdistyksille ja yksityisille henkilöille oli varattava tilaisuus liittyä Tapion jäseneksi. Tältä pohjalta laadittu sääntöehdotus hyväksyttiinkin pienin muutoksin.

Uudet säännöt erosivat aikaisemmista lähinnä seuraavissa kohdissa.

1. Yhdistyksen nimeksi tuli Keskusmetsäseura Tapio r.y.

2. Sääntöihin (2—4 §) tuli nimenomainen maininta siitä, että seura toimii metsänhoitolautakuntien keskusjärjestönä, huolehtii kaikista lakien ja asetusten mukaan tällaiselle keskusjärjestölle kuuluvista tehtävistä ja että ao. metsänhoitolautakunnat kuuluvat siihen itseoikeutettuina jäseninä.

3. Entisten varsinaisten jäsenten sijasta käytettiin säännöissä nimitystä ryhmäjäsen ja ennen äänioikeutta vailla olleiden kannattajajäsenten tilalle tulivat henkilöjäsenet.

4. Henkilöjäsenet saivat äänioikeuden, mutta heidän valtaansa rajoitettiin siten, että henkilöjäsenten yhteistä äänimäärää ei lasketa suuremmaksi kuin 1/3:ksi kaikista kokouksessa annetuista äänistä.

Muutoin kullakin henkilöjäsenellä on kokouksessa yksi ääni, ryhmäjäsenillä neljä ääntä.

5. Päätäntävalta seuran asioissa tuli vuosikokoukselle, joka valitsee 12-jäsenisen hallintoneuvoston (12 varajäsentä), tämä puolestaan 6-jäsenisen (3 varajäsentä) johtokunnan ja toimitusjohtajan. Edustajisto jäi siis pois ja sen tehtävät siirtyivät osaksi vuosikokoukselle, osaksi hallintoneuvostolle.

Käytännössä asioiden hoito jäi johtokunnalle, joka vuorostaan asetti keskuudestaan työvaliokunnan päättämään vähemmän tärkeistä juoksevista asioista toimitusjohtajan kanssa. Hallintoneuvoston käsiteltäväksi jäivät siten vain laajakantoiset periaatekysymykset. Se on myös suorittanut yksityismetsälain edellyttämän jäsenen ja varajäsenen nimeämisen metsänhoitolautakuntiin.

Tapio antoi 4. 8. 1928 maatalousministeriölle lausuntonsa yksityismetsälain toimeenpanoasetusten luonnoksista, jotka oli laadittu metsähallituksessa. Tapion tekemät muutosehdotukset olivat yleensä vähäisiä, eräitä yksityiskohtia koskevia. Merkittävin ehdotus koski metsänhoitolautakuntien lukua ja aluejakoa. Viitaten jo yksityismetsäkomitean mietinnöstä antamaansa lausuntoon, Tapio ehdotti, tosin varovaisessa muodossa, että metsänhoitolautakuntien alueet määrättäisiin samoiksi kuin maanviljelysseurojen toimialueet. Niin ikään suositeltiin, että metsänhoitolautakuntien jäsenluku yleensä määrättäisiin viideksi ja että metsänhoitolautakunnan metsänhoitajan vaalin vahvistaisi keskusmetsäseura eikä metsähallitus.

Edellä mainitut muutosehdotukset, joilla pyrittiin varmistamaan metsänhoitolautakuntien ja keskusmetsäseurojen itsenäisyys, eivät saavuttaneet viranomaisten kannatusta. Tapion ehdotuksen ja lopullisten toimeenpanoasetusten vertailu osoittaa kuitenkin, että eräät Tapion lausunnossa esitetyt huomautukset otettiin varteen asetuksia viimeisteltäessä.

Jotta metsänhoitolautakuntien toimintaan saataisiin tarpeellista yhdenmukaisuutta, niiden puheenjohtajille pidettiin Tapion johtokunnan aloitteesta joulukuussa 1928 yhteinen neuvottelutilaisuus, jossa käsiteltiin metsänhoitolautakuntien neuvontatoiminnan suuntaviivoja, metsänomistajille annettavan ammattiavun järjestämistä sekä metsänhoitolautakuntien metsänhoitajien ja metsätalousneuvojien johtosääntöjä. Alustukset oli laadittu Tapiossa eräiden lääninmetsäntarkastajain avustuksella.

Näin oli Tapio valmistautunut siirtymään toiminnassaan entistä merkityksellisempään ja vastuunalaisempaan vaiheeseen 16 metsänhoitolautakunnan keskusmetsäseurana. Kun myös metsänhoitolautakunnat valitsivat vuoden 1928 lopulla päämetsänhoitajansa[1] ja muut toimihenkilönsä, koko järjestö saattoi aloittaa toimintansa vuoden 1929 alusta.

Herää kysymys, miten suunnitelmiin suhtauduttiin maatalousseurojen taholla. Vaikka yksityismetsälain kannattajat suuntasivat arvostelunsa lähinnä *järjestelmään* eivätkä itse *maataloudellisia järjestöjä* ja niiden johtajia vastaan, maatalousseurajärjestön piirissä tunnettiin eräänlaista mielipahaa lain tultua säädetyksi. Uuteen järjestelmään ei myöskään ilman muuta alistuttu, vaan metsätalouden edistämistyötä suunniteltiin jatkettavaksi. Keskusliiton valtuuskunnan 3. 5. 1928 tekemän päätöksen mukaisesti pidettiin Oulussa 30. 6. 1928 maatalousseurojen puheenjohtajien ja sihteerien neuvottelukokous, jolle esitettiin Jyskeen laatima ja valtuuskunnan kokouspäivänä hyväksymä ehdotus seu-

[1] Tätä epävirallista nimitystä on alettu sittemmin käyttää metsänhoitolautakunnan johtavasta metsänhoitajasta.

rojen metsätaloudellisen toiminnan järjestelyksi. Sen mukaan toimintaa oli jatkettava pitämällä yllä metsätoimistoja, jotka suorittaisivat pääasiassa maksullisia toimituksia ja jotka siten peittäisivät menonsa omilla tuloillaan.

Metsätoimistojen oli mahdollisuuksien mukaan pyrittävä ottamaan myös metsänhoitoyhdistysten toiminnan ohjaus ja valvonta käsiinsä.

Edelleen sisältyi ehdotukseen maininta siitä, että maatalousseurojen ja metsänhoitolautakuntien suhteet oli alusta pitäen pyrittävä saamaan mahdollisimman läheisiksi. Siinä tarkoituksessa oli metsänhoitolautakuntiin saatava edustavia maanviljelijöiden ja heidän järjestöjensä luottamusmiehiä, joille maatilametsätalouden kysymykset olivat läheisiä ja »jotka näkevät työnjaon metsänhoitolautakuntien ja maanviljelysseurojen metsätoimistojen välillä tarpeelliseksi ja mahdolliseksi».

Tämä Jyskeen suunnitelma olisi toteutuneena tiennyt kilpailevan järjestön syntymistä metsänhoitolautakuntien rinnalle. Jo valtuuskunnan piirissä ohjelma näyttää kuitenkin herättäneen keskustelua ja ilmeisesti myös epäilyä. Edellä mainittu kokous ilmaisi sen suhteen vieläkin vahvemmat epäilyksensä. Ennen pitkää maatalousseurajärjestön taholla lähdettiinkin ajattelemaan yhteistoimintaa metsänhoitolautakuntien kanssa uudelta pohjalta. Kun Maatalousseurojen Keskusliiton valtuuskunnassa 18. 9. 1928 jälleen herätettiin kysymys metsänhoitolautakuntien kokoonpanosta, lähtökohtana oli »hyvä yhteisymmärrys ja yhteistyö» niiden ja maatalousseurojen kesken. Sihteeri sai tehtäväkseen ilmoittaa tästä maanviljelysseuroille.

Metsänhoitolautakuntien jäseniksi valittiinkin pääasiassa (n. 2/3) maatalousseurojen johtomiehiä (ks. Tapio 1928, s. 365—367), joista useat sitä paitsi olivat toimineet myös seurojen metsävaliokuntien jäseninä. Kun toisaalta useimmat seurojen metsäammattimiehet valittiin metsänhoitolautakuntien toimihenkilöiksi — mm. 10 entistä maanviljelysseuran metsäkonsulenttia valittiin metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajaksi —, lähtökohta näiden järjestöjen hedelmälliselle yhteistyölle oli varsin suotuisa.

Keskusmetsäseura Tapio

Organisaatio ja hallinto ennen toista maailmansotaa

Hallintoelimet ja ns. yleinen osasto

Tapion uusien sääntöjen edellyttämät hallintoelimet muodostettiin vuoden 1929 alkupuolella. *Hallintoneuvosto* valittiin 25. 3. 1929 pidetyssä vuosikokouksessa. Kokouksessaan 4. 4. 1929 se valitsi puheenjohtajakseen maisteri, sittemmin maanviljelysneuvos Lauri Palojärven ja varapuheenjohtajakseen kunnallisneuvos K. E. Linnan. *Johtokuntaan* valittiin tällöin kansanedustaja, myöhemmin kunnallisneuvos Juho Koivisto, Pekkala, pankinjohtaja T. I. Lehtikunnas, toimitusjohtaja Edvard Heiliö, maanviljelijät Eemeli Pirilä ja Lauri Voutilainen sekä varajäseninä metsänhoitaja A. Airila, maanviljelijä, sittemmin kunnallisneuvos Toivo Ikonen ja Sohlman. Toimitusjohtajaksi valittiin Helander, joka siten joutui aloittamaan uutta, entistä merkityksellisempää vaihetta Tapion johtajana.

Johtokunta valitsi sittemmin Koiviston puheenjohtajakseen ja Pekkalan varapuheenjohtajakseen sekä nimesi keskuudestaan työvaliokunnan (Koivisto, Heiliö, Pekkala ja toimitusjohtaja).

Johtokunnan jäsenistä vain Helander, Pirilä ja Voutilainen sekä varajäsen Sohlman olivat olleet Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion johtokunnassa mukana. Eräitä siihenastisen Tapion kantavia voimia jäikin pois hallintoelimistä. Heistä on mainittava ennen muita Fieandt, joka alusta pitäen oli toiminut johtokunnan ja sittemmin edustajiston puheenjohtajana, Wasastjerna, joka v. 1921 oli tullut johtokunnan jäseneksi ja v. 1924 sen puheenjohtajaksi, sekä Paavonen, joka ensinnä konsulenttina, sittemmin lähes yhdeksän vuotta sihteerinä, tämän jälkeen johtokunnan puheenjohtajana ja lopulta varapuheenjohtajana oli palvellut Tapiota.

Hallinnossa ei 1930-luvulla tapahtunut mainittavia muutoksia. Niinpä säännöt pysyivät entisellään. Työvaliokunta ja johtokunta käsittelivät kyllä sääntöjä v. 1935 lähinnä sen johdosta, että äänivallan käyttö muodostui vuoden 1928 sääntöjen mukaan kovin monimutkaiseksi. Harkittavana oli kaksi vaihtoehtoa:

palaaminen Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapiossa omaksuttuun edustajistokäytäntöön tai hallintoneuvoston jäsenten kiintiöinti siten, että ryhmäjäsenet saisivat valita siihen kahdeksan ja henkilöjäsenet neljä jäsentä. Asia jätettiin toimiston harkittavaksi (Jk. 17. 4. 1935), mutta sitä ei otettu uudestaan esille.

Johtokuntaan valittiin v. 1932 Voutilaisen tilalle kunnallisneuvos Väinö Juustila. Juustilan kuoltua v. 1933 hänen tilalleen tuli varajäsen Ikonen ja varajäseneksi hänen paikalleen agronomi Jaakko Säisä. Heiliö ja Lehtikunnas erosivat v. 1936 ja heidän tilalleen valittiin agronomi, sittemmin maanviljelysneuvos Niilo I. Jokinen ja metsänhoitaja, myöhemmin metsäneuvos Ilmari Kalkkinen. Varajäsen Sohlman kuoli v. 1936, ja hänen tilalleen valittiin maanviljelijä, sittemmin maanviljelysneuvos J. E. Lampinen. Työvaliokunta pysyi muutoin entisessä kokoonpanossaan, mutta v. 1932 sen henkilölukua vähennettiin yhdellä, joten siihen kuuluivat ainoastaan johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä toimitusjohtaja.

Jäsenistön ytimen muodostivat vuodesta 1929 alkaen tietenkin metsänhoitolautakunnat. Niiden lisäksi tuli kuitenkin jo v. 1929 jäsenluetteloihin 293 henkilöjäsentä, sen sijaan että heitä aikaisempina vuosina oli vain muutama. V. 1930 henkilöjäsenten luku kasvoi 324:een. Siihen vaikutti paitsi sääntöjen muutos, seuran toimesta mm. Tapio-lehdessä ja radiossa esitetty (ks. HELANDER 1929) vetoomus sen jälkeen, kun johtokunta oli 16. 1. 1929 kehoittanut toimitusjohtajaa ryhtymään toimenpiteisiin uusien jäsenten hankkimiseksi. Henkilöjäseniksi liittyi varsinkin metsäammattimiehiä, mutta koko joukko myös metsänomistajia ja eri alojen virkamiehiä (Vk. 1929, s. 82—88). Myös maanviljelys- ja maamiesseuroille, jopa Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitolle, lähetettiin pyyntö liittyä Tapion jäseneksi. Monet maataloudelliset seurat pysyivätkin edelleen jäsenenä. Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton hallitus sen sijaan päätti (27. 4. 1929) antaa kielteisen vastauksen Tapion pyyntöön. Sen vaikutusta lievensi jonkin verran se, että Keskusliitto samalla päätti toistaiseksi myöntää 5 000 markan vuotuisen avustuksen Tapion toiminnan tukemiseksi.

Tapion perinteellisiä toimintasuuntia hoitavaa osaa alettiin metsänparannusosaston tultua perustetuksi kutsua yleiseksi osastoksi. Sen toimihenkilöiden lukua lisättiin niin, että toimitusjohtajan lisäksi tuli vanhemman ja nuoremman metsänhoitajan, Tapio-lehden toimitussihteerin ynnä taimitarhan ja karistamon hoitajan toimet. Niihin oli valittu jo 27.—28. 11. 1928 metsänhoitaja P. J. Pelttari (vanhempi metsänhoitaja), K. U. Enbom (nuorempi metsänhoitaja), K. I. Heimo (toimitussihteeri) sekä metsäteknikko K. A. Harviainen (taimitarhan ja karistamon hoitaja). Näistä ainoastaan Pelttari oli uusi toimihenkilö. Hän tuli Tapion palvelukseen Oulun läänin lääninmetsäntarkastajan toimesta, jota hän oli hoitanut vuodesta 1919 alkaen. Vuoden 1930 lopussa (1. 12.) yleiselle osastolle palkattiin myös metsänhoitaja M. A. J. Helander.

V. 1933 (1. 10.) otettiin Tapion palvelukseen metsänhoitaja, sittemmin ylimetsänhoitaja Tauno Järveläinen avustamaan lähinnä Metsälehden toimittamisessa. Hän erosi 1. 4. 1935, jolloin hänen tilalleen tuli metsänhoitaja Aarno Liuksiala. V. 1936 (1. 4.) Tapion palvelukseen astui tohtori, sittemmin pääjohtaja N. A. Osara tehtävänä lähinnä metsänhoitoyhdistystoiminnan ohjaaminen ja kehittäminen. Hän erosi kuitenkin v. 1938 siirtyäkseen Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen professoriksi ja hänen tilalleen tuli 1. 9. 1938 metsänhoitaja, sittemmin ylimetsänhoitaja Kalle A. Räsänen.

Toisen maailmansodan syttyessä Tapion yleisellä osastolla oli toimitusjohtajan lisäksi viisi metsänhoitajaa, taimitarhanhoitaja ja kuusi toimistoapulaista.

Mainittakoon, että Helander suositteli johtokunnalle 17. 1. 1934 metsätoimiston perustamista Tapion yhteyteen, mutta asia raukesi lähinnä metsänhoitolautakuntien taholla ilmenneiden epäilysten vuoksi.

Metsänparannuslaki ja metsänparannusorganisaatio

Erittäin merkittävän lisän metsätalouden edistämistyöhön ja nimenomaan Tapion toimintaan antoi 27. 4. 1928 vahvistettu ja vuoden 1929 alusta voimaan astunut »laki varojen varaamisesta soitten kuivatukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon». Tämän myöhemmin metsänparannuslain nimellä tunnetun lain syntyvaiheita ja siihen perustuvaa toimintaa käsitellään lähemmin metsänhoidon edistämistä koskevassa luvussa. Tässä yhteydessä rajoitutaan tarkastelemaan, miten lain toimeenpano organisoitiin.

Metsänparannuslain nojalla myönnettiin valtion tukea halpakorkoisten lainojen ja avustusten muodossa metsäojituksiin ja metsityksiin. Metsänviljelyä edistämisjärjestöt olivat tosin jossain määrin suorittaneet jo aikaisemminkin, mutta metsäojitus oli kokonaan uusi työala, joka sitä paitsi vaati pitkälle menevää spesiaalitietoa. Kun metsänparannustoiminnassa oli samalla kysymys valtion varojen käytöstä ja siihen liittyvien vakuuksien ja tilitysten hoitamisesta, on ymmärrettävää, että metsänparannuslain toimeenpanon organisointi aiheutti paljon pohdintaa ja keskustelua viranomaisten ja edistämisjärjestöjen piirissä.

Kysymys näyttää heränneen jo varsin aikaisin metsänparannuslain eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Eduskunnan maatalousvaliokunta, jolle oli esitetty maatalousministeriössä laadittu luonnos lain toimeenpanoasetukseksi (ks. Valtiopäivät 1928, asiakirjat III), pyysi siitä helmikuussa 1928 Tapion lausunnon. Lausunnossaan 7. 3. 1928 (ks. Vk. 1928, s. 30—35) Tapio ilmoittaa olevansa valmis ottamaan johtaakseen yksityismetsien metsänparannustoiminnan edellyttäen, että tehtävään palkataan tarvittava erikoishenkilöstö. Metsänparannushankkeiden suunnittelun ja toimeenpanon suorittaisivat osaksi Tapion palkkaa-

mat ammattimiehet, mutta samoin kuin Ruotsissa metsäojitusten suunnittelu oli juuri (v. 1928) annettu metsänhoitohallitusten tehtäväksi, metsänparannustoiminnan paikallinen johto olisi meilläkin vastaavasti uskottava metsänhoitolautakunnille.

Myös metsähallitus pyysi 4. 5. 1929 Tapion lausunnon siellä laaditusta ehdotuksesta metsänparannuslain toimeenpanoasetukseksi, jonka mukaan vastuu lain toimeenpanosta jäisi keskusmetsäseuroille. Tapion lausunnossa (ks. Vk. 1928, s. 35—43) ei tältä osin tehty mainittavia huomautuksia. Kuitenkin esitettiin, että metsänparannussuunnitelmien laatimista koskevat anomukset voitaisiin jättää myös metsänhoitolautakuntien välityksellä. Lisäksi lausunnossa otaksuttiin, että paitsi Tapio myös metsänhoitolautakunnat, jopa yksityiset henkilöt, laatisivat metsänparannussuunnitelmia ja ehdotettiin, että tällainen menettely asian jouduttamiseksi sallittaisiin.

Näin muotoutuneiden suuntaviivojen pohjalta lähdettiin Tapiossa metsänparannustoimintaa organisoimaan sen jälkeen, kun lain toimeenpanoasetus oli 20. 4. 1929 annettu (As. 160/1929). Johtokunta oli 9. 3. 1929 päättänyt palkata tohtori, sittemmin professori Pekka Kokkosen aluksi kahden kuukauden ajaksi valmistelemaan suonkuivaustoimintaa ja vallankin siinä tarvittavan henkilökunnan kouluttamista. Vähän myöhemmin (8. 4. 1929) johtokunta oli asettanut erityisen suovaliokunnan (Cauton, Kokkonen, Multamäki ja Pekkala). Kokkosen kieltäydyttyä ottamasta metsäojitustoiminnan johtoa vastuulleen pysyväisesti valittiin vanhemmaksi suonkuivausmetsänhoitajaksi metsänhoitaja O. O. J. Tirkkonen ja ojitustoiminnan teknillistä johtoa varten palkattiin maanviljelysinsinööri J. Mikkeli. Heidän lisäkseen otettiin Tapion palvelukseen keväällä 1929 kuusi nuorempaa suonkuivausmetsänhoitajaa.

Näiden ammattimiesten varassa aloitti toimintansa Tapion suonkuivausosasto 1. 6. 1929. Vuosi 1929 käytettiin lähinnä henkilöstön kouluttamiseen Tapion välittömän johdon alaisena. Vuoden 1930 alussa (19. 2.) johtokunta hyväksyi suunnitelman suonkuivauspiirien perustamisesta ja otti siten ratkaisevan askeleen kohti paikallista metsänparannusorganisaatiota.

Kuivien maiden metsänparannustyöt olivat metsänparannustoimintaa koskevissa suunnitelmissa aluksi taka-alalla. Niiden osalta näyttää alkuaan esiintyneen voimakas pyrkimys sijoittaa toiminta metsänhoitolautakuntiin ja sen valvonta ja johto Tapion yleiselle osastolle. V. 1930 tässäkin suhteessa omaksuttiin uusi näkemys ja päätettiin, että suonkuivaushenkilöstön tuli laatia ja toteuttaa myös kuivien maiden metsänparannussuunnitelmia. Tämän mukaisesti suonkuivaus- ja metsitystoiminta yhdistettiin Tapion portaassa perustamalla v. 1930 metsänparannusosasto. Suonkuivaustoimintaa siihen saakka johtanut Tirkkonen erosi Tapion palveluksesta 1. 6. 1930 ja metsänparannusosaston johtajaksi tuli fil. tri, myöhemmin professori Antti Tanttu, jonka johtokunta 26. 3. 1930 oli päättänyt kutsua tähän tehtävään.

Tantulla, joka sittemmin suoritti pitkän päivätyön metsänparannustoiminnan johtajana, oli jo aikaisemman toiminnan puitteissa saavutettu metsäojituskysymysten tuntemus ja hallinnollinen kokemus. Hän oli toiminut v. 1908—15 metsähallituksen suonkuivausmetsänhoitajana ja 1911—15 lisäksi suoasiain ylimääräisenä esittelijänä metsähallituksessa. Ennen Tapioon siirtymistään hän oli hoitanut neljä vuotta metsähallinnon Itä-Suomen piirikunnan piirikuntapäällikön virkaa, ja huomattava määrä metsäojituksia suoritettiin tänä aikana hänen piirikunnassaan. Tantun v. 1915 julkaisema väitöskirja käsitteli ojitettujen soiden metsittymistä.

Tapion suonkuivausosaston muututtua metsänparannusosastoksi myös suonkuivauspiirejä alettiin kutsua metsänparannuspiireiksi. Vaikka näiden työ tuli peittämään kaiken metsänparannuslain mukaisen toiminnan, metsänhoitolautakunnat silti harjoittivat niiden rinnalla kuivien maiden metsänparannustoimintaa.

Metsänparannuspiirien perustaminen on aiheuttanut sittemmin paljon keskustelua. On huomautettu, että metsänparannustoiminta olisi voitu — Tapionkin alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti — luontevasti liittää metsänhoitolautakuntien työkenttään ja siten välttää kahdenkertaisen paikallisorganisaation syntyminen maakuntaportaaseen. Sellaisella järjestelyllä Tapio olisi paremmin säilyttänyt myös alkuperäisen luonteensa edistämistoimintaa hoitavien paikallisten elimien yhdyssiteenä.

Ehdotuksessa Tapion suonkuivausosaston piirijaoksi (Vk. 1930, s. 74—75) todetaan, että »toiminnan yhtenäisyyden vaikea järjestely ja ennen kaikkea tarpeellisen ammattityövoiman puute vei siihen, että koko metsänparannustoiminta täytyi keskittää suoraan keskusmetsäseurojen yhteyteen». Näitä ylimalkaisia perusteluja on myöhemmin selvennetty korostamalla, että metsänparannuslain mukainen toiminta edellytti valtion varojen käyttöä tiettyihin, laissa tarkoin määrättyihin tarkoituksiin. Riittävä täsmällisyys varojen käytössä ja tilityksessä edellytti sen vuoksi metsänparannustoiminnan johdon käskysuhdetta paikallisiin toimihenkilöihin. Kun keskusmetsäseuroilla ei metsänhoitolautakuntiin ollut sellaista suhdetta, ei tehtävää voitu antaa niille.

Tehdessään päätöksen suonkuivauspiirien perustamisesta Tapion johtokunta pyrki kuitenkin estämään täysin erillisen paikallisorganisaation syntymisen korostamalla metsänhoitolautakuntien ja metsänparannuspiirien yhteistyön tarpeellisuutta ja määräämällä 19. 2. 1930, että piirien toimistojen tuli olla metsänhoitolautakuntien toimistojen yhteydessä. Päätös näyttää tosin pian unohdetun, mutta asia otettiin uudestaan esille v. 1952 ja silloin paremmin tuloksin. Useiden metsänparannuspiirien ja metsänhoitolautakuntien toimistot ovat näet nykyisin »saman katon alla».

Metsänparannuspiirien luku vahvistettiin v. 1930 yhdeksäksi, mutta ammattimiesten puutteen vuoksi vain kuusi piiriä saattoi aloittaa heti toimintansa.

Piirien luku kasvoi kuitenkin niin, että niitä toisen maailmansodan syttyessä oli 10. Metsänparannusosastolla Tapiossa oli tällöin kolme metsänhoitajaa: osastonjohtaja sekä kaksi tarkastajaa.

Vuodesta 1930 alkaen Tapiolla oli siis kaksi toimintasuuntaa ja sen mukaisesti kaksi osastoa: yleinen osasto ja metsänparannusosasto. V. 1935 (13. 3.) johtokunta päätti lisätä osastojen luvun neljäksi siten, että yleinen osasto jaettaisiin yleiseen valistusosastoon ja lainvalvontaosastoon sekä metsänparannusosasto suonkuivausosastoon ja metsänhoito-osastoon, minkä lisäksi kaikilla osastoilla oli oleva yhteinen kamreerin konttori. Toimitusjohtajan tuli tehdä yksityiskohtainen ehdotus em. järjestelyn toteuttamiseksi ja eri toimihenkilöiden ohjesäännöksi. Päätöstä ei kuitenkaan ole pantu täytäntöön.

Toiminnan yleiset suuntaviivat

Keskusmetsäseura Tapion ja metsänhoitolautakuntien aloittaessa toimintansa ulkonaiset edellytykset metsätalouden edistämistyölle olivat vähemmän suotuisat. V. 1929 puhjennut yleismaailmallinen lama tuntui painostavana myös Suomessa. Sen seurauksena tapahtunut metsäntuotteiden vientimahdollisuuksien tyrehtyminen, raakapuun ostojen ja hakkuiden supistuminen ynnä hintojen lasku heikensivät jo sellaisenaan toimintamahdollisuuksia. Lisäksi Tapion ja metsänhoitolautakuntien määrärahoja supistettiin huomattavasti v. 1931—33. Poikkeuksen muodosti metsänparannustoiminta, jota v. 1932 jonkin verran laajennettiin työttömyyden torjumiseksi myönnetyillä lisävaroilla.

V. 1933 lama alkoi hellittää otettaan, ja myöhemmät 1930-luvun vuodet tunnetaankin metsä- ja puutaloudessamme voimakkaan kehityksen aikana. Näin parantuneet edellytykset näkyvät myös edistämisjärjestöjen toiminnassa ennen muuta siinä, että määrärahoja jälleen lisättiin. Niinpä eduskunta korotti hallituksen metsänhoitolautakunnille esittämää vuoden 1934 määrärahaa 1.2 milj. markalla.

Keskusmetsäseura Tapion erääksi päätehtäväksi nähtiin läheisten, luottamuksellisten suhteiden solmiminen metsänhoitolautakuntiin. Sitä ajatellen Tapion toimihenkilöt tekivät usein matkoja metsänhoitolautakuntiin ja avustivat niitä erilaisten tilaisuuksien järjestämisessä. Ehkä vielä merkittävämmät olivat kuitenkin nyt jokavuotisiksi muodostuneet neuvottelupäivät, joita Tapio pani toimeen metsänhoitolautakuntien edustajille.

Voidaan panna merkille, että Tapio suhteissaan metsänhoitolautakuntiin noudatti varovaista linjaa. Laajakantoisia kysymyksiä ei yleensä ratkaistu kuulematta niiden mielipidettä joko kirjeitse tai neuvottelukokouksissa. Muutoinkin Tapio näyttää olleen vastaanottavainen maakunnista tulleille vaikutteille. Ilmeisesti asenteessa metsänhoitolautakuntiin oli löydetty »oikea» tie, koska eräiden johtokunnan metsänhoitolautakunnille läheisten jäsenten (Koivisto, Lehtikunnas, Pirilä ja varajäsen Ikonen) lausumana on johtokunnan pöytäkirjaan 25. 9. 1934 merkitty, että »kosketusta keskusmetsäseuran taholta ei ole ollut liikaa, yleensä ei liian vähänkään».

Yksityismetsälaki saattoi Tapion virkasuhteeseen myös metsähallituksen kanssa. Täytäntöönpanoasetuksen mukaan metsähallituksen tuli näet antaa keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille »tarvittavia neuvoja ja ohjeita» varsinkin yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi lautakuntien toiminnassa ja maksattaa em. järjestöille myönnetyt valtion apurahat. Metsänhoitolautakuntien osalta metsähallituksen valvontavelvollisuus ulottui vielä pitemmälle: sen tuli pitää silmällä, että lautakunnat noudattavat yksityismetsälakia ja muutoinkin täyttävät niille kuuluvat tehtävät sekä valvoa niiden rahavarojen hoitoa. Metsänhoitolautakuntien johtosääntö määräsi lisäksi, että päämetsänhoitajan vaali oli alistettava metsähallituksen vahvistettavaksi.

Yksityismetsätaloutta koskevat asiat on metsähallituksessa pääasiassa käsitelty v. 1921 perustetulla yksityismetsäin valvontaosastolla.[1]

Käytännössä metsähallitus on valvonut metsänhoitolautakuntien toimintaa muulta kuin rahavarojen hoidon osalta varsin lievästi. Lautakuntien toiminnan ohjaus- ja koordinointitehtävä jäi keskusmetsäseuroille, jotka ovat sitä hoitaneet varsin itsenäisesti. Metsähallitus on puuttunut asioihin harvoin ja milloin näin on tapahtunut, se on tehnyt yleensä esityksensä keskusmetsäseuroille. Metsähallituksesta keskusmetsäseuroihin sekä maatalousministeriöön suuntautunut kirjeenvaihto osoittaa lisäksi, että miltei kaikki asiat on ratkaistu tai esitetty ratkaistavaksi keskusmetsäseurojen ehdottamalla tavalla. Metsähallituksen asema on siten ollut lähinnä hallinnollismuodollinen.

Toisaalta metsähallituksen näin omaksuma asenne voidaan tulkita osoitukseksi sen metsätalouden edistämisjärjestöjä ja nimenomaan keskusmetsäseuroja kohtaan osoittamasta luottamuksesta. Ei ole myöskään syytä väheksyä sitä, että metsähallitus on tehnyt eräitä merkittäviä yksityismetsätaloutta koskevia aloitteita, joista tärkeimpiä käsitellään tuonnempana.

Tapion ja ruotsinkielisen keskusmetsäseuran suhde on muodostunut alusta pitäen läheiseksi. Tämä ilmeni mm. siinä, että Skogskulturin edustaja, tavallisimmin toimitusjohtaja, on ollut läsnä suomenkielisten edistämisjärjestöjen tärkeissä neuvottelutilaisuuksissa. Myös useita yhteisiä anomuksia ja esityksiä on tehty viranomaisille. Skogskulturin 1930-luvun vuosikertomuksissa toistuukin jatkuvasti maininta siitä, että seura on ollut läheisessä yhteistyössä (»har intimt samarbetat») Tapion kanssa. Kun Tapio suuremman ja pitemmälle erikoistuneen organisaationsa ansiosta on voinut suorittaa monipuolisemmin kuin sisarseuransa keskusmetsäseuralle kuuluvia tehtäviä, yhteistoiminnasta on ollut hyötyä erityisesti Skogskulturille.

[1] Vuodesta 1954 alkaen yksityismetsätalouden osastolla.

On jo todettu, että maatalousseurojen taholla pyrittiin siihen, että niiden ja metsänhoitolautakuntien kesken syntyisi läheinen yhteistyö ja luottamukselliset suhteet. Samaa pyrkimystä osoittivat myös Tapio ja metsänhoitolautakunnat. Tähän viittaa jo se, että ne alusta pitäen suuntasivat työnsä painopisteen metsätalouden edistämistoimintaan ja poistivat siten epäilykset, että niistä muodostuisi eräänlaisia poliisivaltaa käyttäviä viranomaisia. Metsänhoitolautakuntien vuosikertomukset näet osoittavat, että keskimäärin vain noin viidennes toimihenkilöiden toimituspäivistä käytettiin metsälain valvontaan; edistämistoiminnalla oli siis selvä pääpaino. Myös metsänhoitoyhdistystoiminnassa tapahtunut voimakas kehitys 1930-luvulla on näkyvä osoitus metsänhoitolautakuntien edistämispyrkimyksistä. Sen ohessa metsänhoitolautakunnat toimivat yhteistyössä maatalousseurojen kanssa mm. yhteisiä neuvontatilaisuuksia järjestämällä.

Kaikesta huolimatta tehtiin 1930-luvun alussa yritys metsätalouden edistämistoiminnan palauttamiseksi maatalousneuvonnan yhteyteen. V. 1931 asetetun ja v. 1932 työnsä päättäneen maatalousjärjestökomitean mietinnössä (Komiteanmietintö 6/1932) käsitellään näet myös metsätalouden edistämistoiminnan organisaatiota ja aikaisempia perusteluja toistaen esitetään (s. 134) mm. seuraava lausuma:

»Järjestö (tarkoittaa metsänhoitolautakuntia) on nimittäin metsänomistajiin nähden irrallinen ja siltä puuttuu niitä paikallisia elimiä, joiden kautta sen tulisi voida herättää harrastusta metsänomistajissa ja hoitaa metsänhoidollista valistustyötä. Tämän epäkohdan poistamiseksi ja siitäkin syystä, että yksityismetsätalous taloudellisessa suhteessa liittyy maanviljelijän talouteen, on metsänhoidon edistäminen otettava joka tapauksessa suunnitellun yleisjärjestön maakunnallisten ja ennenkaikkea paikallisten elinten työohjelmaan.»

Mietinnön johdosta metsähallitus pyysi v. 1932 Tapiolta lausunnon. Se oli jyrkän kielteinen. Erittäin voimakasta arvostelua kohdistetaan komitean mietinnön siihen osaan, jossa esitetään uusi neuvontatoiminta rahoitettavaksi maanomistajien itseverotusta käyttäen, mutta ehdotetaan samalla, että metsän verotuksen tuotto olisi käytettävä osittain metsänhoidon ja osittain kotitalouden ja hevostalouden edistämiseen (Vk. 1932, s. 48—52).

Maatalousjärjestökomitean mietintö lienee ollut tähän asti viimeinen vakava yritys palauttaa metsätalouden edistämistyö maatalousneuvonnan yhteyteen.

Sodan aika ja välittömästi sitä seuranneet vuodet (1939—47)

Toinen maailmansota häiritsi pahoin metsätalouden edistämisjärjestöjen toimintaa ja heikensi sen saavutuksia. Sodan olosuhteet loivat jo psykologisessa mielessä edistämistyölle mahdollisimman epäkiitolliset puitteet. Sitä paitsi pääosa edistämisjärjestöjen miespuolista henkilökuntaa mobilisoitiin maanpuolustustehtäviin. Nekin, jotka ikänsä tai muun syyn perusteella saivat jäädä rauhan töihin, joutuivat omistamaan jokseenkin kaiken aikansa puun hankinnalle, useimmat puutalouden säännöstelyä hoitavien viranomaisten (kansanhuoltoministeriö, hankintapiirit, puuasiamiehet, metsätyöpäälliköt, erilaiset hankintajärjestöt yms.) tehtäviin tai palvelukseen siirrettyinä. Välirauhan aikana huomattava osa henkilökuntaa joutui myös pika-asutukseen.

Kaikki tämä koski myös Tapiota. Ajoittain vain toimitusjohtaja oli työpaikallaan; muut olivat joko rintamalla tai puutalouden säännöstelytehtävissä. Johtokunta totesikin 10. 2. 1940 seuran toimintamahdollisuudet sodan luomissa oloissa sangen vähäisiksi. »Ainoa suurempi tehtävä, joka metsäalalla on suoritettava, on polttopuuhankinta. Sitä varten oli olemassa erikoisia järjestöjä ja tuli keskusmetsäseuran antaa niille kaiken sen tuen, jonka se metsänhoitolautakuntien välityksellä ja Metsälehden avulla voi tarjota.»

Tapion samoin kuin muidenkin edistämisjärjestöjen toiminta kohdistuikin keskeisesti suopean mielialan luomiseen sodanaikaisille hakkuuohjelmille. Toisaalta näiden järjestöjen taholla alleviivattiin sitä, että puun hankinnassa oli vältettävä pakkotoimenpiteitä ja että hintapolitiikka oli mahdollisimman suuressa määrin hoidettava viranomaisten ja eri etupiirien välisin sopimuksin.

Tapion kirjoissa olevassa henkilökunnassa ja hallintoelimissä tapahtui sodan aikana vain vähäisiä muutoksia. V. 1942 (15. 5.) M. Helander erosi ja tohtori Aarne Puumanen liittyi 1. 3. 1943 Tapion henkilökuntaan, aluksi Metsälehden aputoimittajana, sittemmin (v. 1945) kustannustehtävien hoitajana. Johtokunnan varajäsen Airila kuoli v. 1940 ja hänen tilalleen valittiin 20. 12. 1940 metsänhoitaja, sittemmin metsäneuvos Einari Vuori.

V. 1944 Tapio koki kaksi vakavaa menetystä: silloin kuolivat hallintoneuvoston pitkäaikainen puheenjohtaja Palojärvi sekä yhtä pitkäaikainen jäsen Peurakoski. Molemmat olivat yksityismetsätalouden merkkimiehiä. Palojärvi oli toiminut Tapion hallintoneuvoston puheenjohtajana aina vuodesta 1929 alkaen. Peurakosken nimi on mainittu jo »Vanhan Tapion» perustamistoimissa. Sittemmin hän vaikutti ratkaisevasti vuoden 1917 metsäasetuksen syntymiseen ja yksityismetsäkomitean puheenjohtajana hän erittäin keskeisesti loi muotoa sille metsätalouden edistämistoiminnan ja lainvalvonnan organisaatiolle, joka vuoden 1928 yksityismetsälaissa toteutettiin.

Aina talvisotaan saakka metsänhoitolautakuntien aluejako oli säilynyt kutakuinkin v. 1928 vahvistetussa muodossaan. Eräitä pieniä muutoksia oli kuitenkin toimitettu v. 1938 annetulla asetuksella (As. 450/1938), jolla myös Etelä-Hämeen metsänhoitolautakunnan nimi muutettiin Uudenmaan-Hämeen metsänhoitolautakunnaksi sekä Perä-Pohjolan ja Lapin metsänhoitolautakunnan nimi Lapin metsänhoitolautakunnaksi.

Jo vuoden 1940 Moskovan rauha aiheutti tiettyjä, osin pysyviksi jääneitä järjestelyjä aluejakoon. Itä-Karjalan metsänhoitolautakunta, jonka alue suurim-

maksi osaksi menetettiin, lakkautettiin 20. 6. 1940 ja sen nyky-Suomen puolelle jääneistä osista ynnä Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon alueista muodostettiin Itä-Savon metsänhoitolautakunta (As. 320/1940) keskuspaikkana Savonlinna. Myös talvisodan jälkeen Kotkaan siirretty Etelä-Karjalan metsänhoitolautakunta oli menettänyt yli puolet alueestaan, mutta se säilytettiin kuitenkin.

V. 1940 suoritetut muutokset purettiin eräiltä osiltaan jatkosodan alkuvaiheessa v. 1942 (As. 317/1942), kun Karjala liitettiin jälleen valtakunnan yhteyteen. Itä-Savon metsänhoitolautakuntaa ei kuitenkaan lakkautettu. Syyskuussa 1944 solmitun välirauhan jälkeen palattiin vuoden 1940 aluejakoon (As. 150/1945). Maassamme oli sen mukaan 16 suomen- ja kaksi ruotsinkielistä metsänhoitolautakuntaa.

Mainittakoon, että metsä- ja puutalouden säännöstelyviranomaisten taholta tehtiin v. 1943 esitys metsänhoitolautakuntien rajojen muuttamiseksi niin, että ne yhtyisivät ns. metsäpiirien rajoihin. Hanke raukesi kuitenkin mm. Tapion kielteisen asenteen vuoksi.

Vuodesta 1944 alkaen toiminnan edellytykset paranivat sikäli, että sodasta selviytyneet järjestöjen toimihenkilöt palasivat työpaikoilleen ja rauha muutoinkin loi työlle uusia mahdollisuuksia. Toisaalta päättynyt sota ja solmittu rauha merkitsivät kansantaloudelle niin suurta rasitusta, että pitkäjännitteinen työ metsätalouden hyväksi joutui väistymään melko pitkäksi aikaa taka-alalle. Välirauhan sopimukseen liittyi suuri sotakorvausvelvoitus. Lapissa ja pommitetuissa kaupungeissa aukeni eteen laaja jälleenrakennustehtävä, jota siirtoväen ja rintamamiesten ym. asuttaminen osaltaan lisäsi. Ulkomaisten polttoaineiden tuonnin joksikin aikaa miltei tyystin lakattua, polttoainepula muodostui erittäin vakavaksi. Myös ainespuuvarastot olivat supistuneet. Toisaalta oli tuonti sotakorvausten täyttämiseksi ja väestön huollon parantamiseksi saatava mitä kiireimmin käyntiin ja sitä varten ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaan valuutan hankkimiseksi vientiä lisäämällä.

Kaikki tämä toi vakavana eteen kysymyksen raakapuun hankinnasta. Asian varmistamiseksi säädettiin kevättalvella 1945 laki puun saannin turvaamisesta (As. 325/1945), joka antoi valtioneuvostolle oikeuden määrätä metsänomistajille luovutus- ja ostajille ostovelvollisuuden. Metsätalouden voimat olikin keskitettävä suurelta osalta lain toimeenpanoon: hakkuutavoitteiden jakamiseen maakunnille, kunnille, omistajaryhmille ja yksityisille metsänomistajille, hankintaohjelmien vaatimiin työvoima- ja kuljetusjärjestelyihin, metsätyömaiden huoltoon, hintasäännöstelyn valvontaan ynnä suopean mielialan luomiseen puun hankinnalle. Edistämistoimet jäivät taka-alalle.

Kun alkuvaikeuksista oli selviydytty, ponnistukset johtivatkin menestykseen. Hakkuuvuosi 1944/45 oli tosin erittäin vaikea, ja vallankin polttoainepula uhkasi pysähdyttää koko talouskoneistomme. Hakkuuvuoden 1945/46 n. 52

milj. luovutuskuutiometrin hankintaohjelmasta selviydyttiin sen sijaan yli odotusten. Myöskään hakkuuvuoden 1946/47 suuri, 53 milj. m³:n hankintatavoite ei jäänyt mainittavasti vaille.

Näiden menestysten rohkaisemana eduskunnan enemmistö uskalsi kevättalvella 1947 ottaa riskin puutalouden säännöstelyn lakkauttamisesta raakapuun luovutusvelvollisuuden osalta. Suhteellisen vähäisten sopeutumisvaikeuksien jälkeen päästiinkin säännöstellystä raakapuun hankinnasta markkinatalouden pohjalle ja v. 1948 voitiin jo puhua pikemmin puun runsaudesta kuin pulasta. Näinä vuosina ahkerasti viljelty iskulause »puulla parempiin päiviin» näytti olevan toteutumassa.

Metsätalouden edistämisjärjestöt omaksuivat kriitillisen asenteen moniin kysymyksiin puutalouden säännöstelyn yhteydessä, mutta antoivat kutakuinkin yksimielisen tukensa vahvistettujen hankintaohjelmien toimeenpanolle. Säännöstelyä johtaneet viranomaiset ovatkin eri yhteyksissä korostaneet, että edistämisjärjestöjen asiantuntemus ja suopea asenne puunhankintakampanjaa kohtaan myötävaikutti sen onnistumiseen.

Lähtökohta metsätalouden edistämistoiminnalle oli vielä puutalouden säännöstelyn lakattuakin varsin epäkiitollinen monestakin syystä.

1. Sota oli hävittänyt aatteellisia voimia. Oli selvästi nähtävissä eräänlainen ryhdin heikkeneminen, mikä ilmeni mm. poliittisessa elämässä ja työmarkkinoilla, varsinkin tiheästi toistuvina työtaisteluina.

2. Kaikelle edistämistoiminnalle on tarpeen myös julkisen vallan taholta tuleva arvostus ja taloudellinen tuki. Se puuttui tai oli hyvin laimeaa; raakapuun hankinnalla ja muilla lyhyen tähtäimen toiminnoilla näytti olevan yliote. Metsätalouden edistämistoimintaan myönnetyt määrärahat olivat niukat ja vuosi vuodelta etenevä inflaatio teki ne reaaliarvoltaan entistäkin pienemmiksi.

3. Monet muutkin aineelliset mahdollisuudet olivat heikentyneet. Esim. taimia ja siemeniä oli perin niukasti.

4. Ammattimiehistä oli suuri puute — esim. v. 1940—44 valmistuneiden metsäteknikoiden määrä (168) meni melkein sodan aiheuttamien menetysten (142) peittämiseen — ja motorisointiaste oli heikko. Uuden ammattihenkilöstön kouluttamisessa tapahtui sodan johdosta 3—4 vuoden keskeytys. Sitä paitsi asutustoiminta ja eräät muut tehtävät sitoivat suuren osan myös edistämisjärjestöjen henkilökuntaa.

5. Varsin vakavat mielialalliset vaikeudet kohtasivat metsätalouden edistämistoimintaa metsänomistajain taholla. Sodan aikana ja sen jälkeen toimitetut velvoitehakkuut sekä maiden luovutus asutukseen ja siitä johtuva omistuksen epävarmuus yms. toimenpiteet olivat saattaneet huomattavan osan metsänomistajia eräänlaiseen apaattisuuden tilaan, jonka pohjalta edistämistoiminnan herättäminen oli epäkiitollinen tehtävä. Sodan jälkeisille vuosille tunnusomaiset poliittiset ja talouspoliittiset vastakohtaisuudet johtivat lisäksi siihen, että puo-

lue- ja talouspoliittiset järjestöt tulivat metsänomistajille monessa tapauksessa läheisemmiksi kuin edistämisjärjestöt.

Sodanaikaisen metsä- ja puutalouden positiivinen piirre oli, että hakkuumäärät olivat — usein esitetyistä vastakkaisista käsityksistä huolimatta — kokonaisuutena katsoen suhteellisen pienet. Vähänkin kauempana kuljetusväylistä jäi huomattavia puuston säästöjä, joskin toisaalta parhailla menekkialueilla tapahtui liikahakkuuta. Myönteinen piirre oli myös hakkuukertymän polttopuuvoittoisuus.

Metsätalouden edistämistyön tarve oli puutalouden säännöstelyn päätyttyä entistä suurempi. Näin jo siitä syystä, että toiminta oli sodan aikana keskeytynyt tai taantunut monilla tärkeillä työaloilla. Lisäksi sodan jälkeisten vuosien suuret hakkuuohjelmat jouduttiin monessa tapauksessa toteuttamaan kiinnittämättä riittävästi huomiota metsänhoidon vaatimuksiin. Maa menetti rauhanteossa n. 12 % metsävaroistaan. Asutustoiminnan yhteydessä tapahtunut metsälöiden pirstominen ja metsien raivaus viljelykseen heikensi niin ikään metsien tuotantokapasiteettia. Lisäksi asutustoiminta toi edistämisjärjestöjen työkenttään suuren joukon uusia metsätalouteen enimmäkseen perehtymättömiä metsänomistajia.

Metsätalouden edistämistoimintaa, sen vaatimuksia ja tarpeita oli vuodesta 1947 alkaen ajamassa varsin suuresti muuttunut Tapio. Helander oli eronnut vuoden 1946 alussa (31. 1.). Hänen tilalleen oli jo 18. 12. 1945 valittu Osara, joka tällöin kuitenkin toimi kansanhuoltoministeriön puu- ja polttoaineosaston päällikkönä ja siirtyi Tapioon vasta 1. 6. 1947. Vt. toimitusjohtajana toimi tällä välin Tanttu. Henkilökunnassa tapahtui v. 1945 eräitä muitakin muutoksia.

Ellei oteta lukuun sitä runsaan vuoden kestänyttä aikaa, minkä Tanttu oli Tapion toimitusjohtajana, voidaan todeta, että vuosi 1946 päätti Tapion historiassa *Helanderin aikakauden* ja Osaran aika alkoi.

Helander oli osallistunut kiinteästi Tapion toimintaan 38 vuotta, siitä Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion sihteerinä kahteen otteeseen yhteensä runsaat seitsemän vuotta ja Keskusmetsäseura Tapion toimitusjohtajana 17 vuotta. Miltei koko tuona pitkänä aikana hän oli maamme yksityismetsätalouden keskeisin henkilö, jonka enemmän kuin muiden tuli tarkata ja ohjata tapahtumien kulkua, tehdä aloitteita ja toteuttaa niitä. On voitu todeta, että hän seurasikin valppaasti asioiden kehitystä. Hänellä oli kyky nähdä ajan ilmiöitä ja niiden kehityssuuntia jo aikaisemmin kuin useimmilla muilla ja niinpä hän saattoi esittää paljon sellaista, mihin toiset eivät olleet valmistautuneet. Yleensä hänen esityksensä saavuttivat vastakaikua sekä Tapion hallintoelimissä että metsänhoitolautakunnissa, joskin toisaalta hänen vilkas, syttyvä luonteensa herätti esiin myös sellaista, joka ei ollut vielä loppuun asti punnittua ja kypsää hallinnolliseen käytäntöön sovellettavaksi.

Helander ei ollutkaan ensi sijassa johtaja, hallintomies, joka olisi hoitanut

asioita esimiehen lujalla kädellä ja päättävällä johdonmukaisuudella. Tämä näkyy mm. siinä, että hän saattoi jättää toteuttamatta suunnitelmia, jotka hän itse oli esittänyt ja joille hän oli saanut hallintoelimien hyväksymisen. Helanderin Tapiota hallittiin enemmän perheen isän kuin johtajan otteella. Hänen hienovarainen persoonansa saavutti kuitenkin arvonantoa ja kunnioitusta niin hyvin alaisten kuin johtokunnan ja hallintoneuvoston jäsentenkin keskuudessa.

Helanderin toiminnan innoittaja oli usko valistuksen mahdollisuuksiin. Juuri neuvontatyössä hän näki sen voiman, jonka avulla yksityismetsätaloutta voidaan kohottaa. On kuitenkin merkille pantavaa, että hän joskus varsinkin Tapion alkuaikoina katseli työkenttäänsä pessimistin silmin (ks. esim. Tapio 1917, s. 298—301). Myös toinen maailmansota ja sen jälkeinen »kovan politiikan» aika muodostui hänelle raskaaksi. Helander tunnusti avoimesti, etteivät hänen voimansa riittäisi niiden monien ja vaikeiden tehtävien toteuttamiseen, jotka Tapiota ja metsätalouden edistämisjärjestöjä odottivat.

Viimeiset vuotensa Helander omisti Suomen metsätalouden historiaa käsittelevän teoksen kirjoittamiseen, työlle, joka oli ollut jo kauan hänen mielessään. Se valmistuikin v. 1949, vain puoli vuotta ennen hänen kuolemaansa.

Mikä arvostelu Helanderista lopulta annetaankin, hän jää Tapion ja koko maamme yksityismetsätalouden historiaan eräänä keskeisenä merkkihenkilönä, metsävalistuksen uranuurtajana. Hänen saavutustensa arvoa lisää erityisesti hänen voimakas esiintymisensä yksityismetsätalouden puolesta jo vuosisatamme ensi vuosina, aikana, jolloin metsäammattimiestemme valtaosa oli täysin kylmä metsätalouden edistämistoiminnalle, sekä hänen erittäin aktiivinen osallistumisensa Tapion perustamisvaiheisiin. Helanderille onkin annettu muun ohella kunnianimi »Suomen yksityismetsätalouden isä», joka sattuvasti kuvaa aikalaisten ja jälkipolven hänen työlleen osoittamaa arvostusta.

Tapiosta erotessa Helanderin osaksi tuli monia kunnianosoituksia: Helandermitalin lyöttäminen, Tapion kultainen ansiomerkki ja kunniajäsenyys. Hänen kuoltuaan Tapion johtokunta päätti perustaa erityisen Helander-stipendin, joka jaetaan vuosittain yksityismetsätalouden hyväksi suoritettavaa tutkimustyötä varten.

Kehitys v. 1947—57

Osara näki erääksi päätehtäväkseen Tapion organisaation kehittämisen uusia vaatimuksia vastaavaksi. Hänen aikanaan suoritettiinkin tällä alalla merkittävä rakennustyö, jonka yhteydessä entisiä työsuuntia kehitettiin samalla kun eräitä uusia toimintamuotoja liitettiin Tapion työkenttään.

Silmiin pistävin piirre organisaation kehityksessä oli *toimistojaon* käytäntöön ottaminen ja rinnan sen kanssa tapahtunut henkilökunnan lisääntyminen.

Yleiselle osastolle perustettiin vuoden 1952 puoliväliin mennessä seuraavat toimistot (ks. myös piirros 5):

koulutus- ja tiedotustoimisto,
arvioimistoimisto (myöhemmin metsätalouden järjestelytoimisto),
metsänhoitotoimisto,
metsänhoitoyhdistystoimisto,
tutkimus- ja tilastotoimisto.

Koulutus- ja tiedotustoimiston tehtäväksi tuli mm. metsänomistajien metsäopetuksen, ammattimiesten jatkokoulutuksen ja yleensä neuvonnan suunnittelu, ohjaaminen ja tukeminen sekä huomattavalta osalta myös toimeenpano ynnä opetus- ja tiedotusmateriaalin hankinta. Toimiston henkilökuntaan kuuluu kolme vakinaisesti palkattua metsänhoitajaa.

Metsänarvioimistoimiston perustamista harkitsi johtokunta jo 23. 1. 1947 sen johdosta, että v. 1945 annetulla asetuksella eräitä yhteismetsien hoidon ja käytön valvontaan liittyviä tehtäviä siirrettiin metsänhoitolautakunnille. Uuden aiheen toimenpiteelle antoi se, että myös maanhankinta- ja yleensä asutustiloihin kuuluvien metsien valvontaan liittyvät tehtävät päätettiin antaa keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille. Toimiston tehtäväksi tuli myös suunnitelmallisuuden edistäminen yksityismetsissä, metsänomistajain avustaminen erilaisissa arvioimistehtävissä sekä metsämaiden veroluokitusten ohjaaminen ja metsäverotusasioiden seuraaminen.

Mainittakoon, että asutusmetsien valvontaan kuuluvista tehtävistä käytiin vuodesta 1945 alkaen monia neuvotteluja asutusviranomaisten, lähinnä maatalousministeriön kanssa. Paljon mielipiteiden vaihtoa aiheutti varsinkin ministeriön suunnitelma perustaa aluksi keskusmetsäseuroista ja metsänhoitolautakunnista kokonaan erillinen, myöhemmin — tästä luopuen — niihin sijoitettu, mutta maatalousministeriöön suorassa alistussuhteessa oleva asutusmetsien valvontaorganisaatio. Tapio ja metsänhoitolautakunnat vastustivat päättävästi molempia suunnitelmia. V. 1951 saatiin lopulta aikaan sellainen ratkaisu, että Tapioon ja suomenkielisiin metsänhoitolautakuntiin palkataan valtion erikseen myöntämillä varoilla eri metsänhoitajat valvomaan ja ohjaamaan asutusmetsien hoitoa ja käyttöä, kun taas leimaukset ja muut käytännölliset työt jäivät metsänhoitolautakuntien varsinaisen henkilökunnan tehtäväksi (Jk. 11. 2. 1948 ja 12. 12. 1951). Metsänarvioimistoimistoon otettiinkin sen yleisiä tehtäviä hoitavan toimistopäällikön lisäksi eri metsänhoitaja asutustoimenpiteiden turvaamistehtäviä varten.

Metsänhoitotoimiston tehtäväksi tuli kehittää ja levittää käytäntöön järkeviä metsien käsittelytapoja sekä pitää silmällä yksityismetsälain soveltamista ja toimia niin, että lain säännöksiä tulkitaan koko maassa yhdenmukaisesti. Myöhemmin tämä toimisto on johtanut myös siemenen hankintaa ja taimien tuotantoa, jopa hankintatekniikan edistämistä. Toimistossa on kaksi metsänhoitajaa.

Metsänhoitoyhdistystoiminnan kehittämistä ja ohjaamista varten Tapiossa oli erityinen metsänhoitaja jo vuodesta 1936 alkaen. Nyt tämäkin toiminnan haara muodostettiin itsenäiseksi toimistoksi, jossa työskentelee kaksi metsänhoitajaa.

Taloudellinen tutkimus- ja tilastotoimisto perustettiin vasta v. 1952. Sen tehtäväksi tuli Tapion vuosikertomuksen ja metsänhoitolautakuntien vuosikertomusyhdistelmien laatiminen, puumarkkinoiden seuraaminen ja yksityismetsätaloutta koskevien taloudellisten tutkimustehtävien suorittaminen. Toimistossa on yksi metsänhoitaja.

Pelttari, joka vuodesta 1929 saakka oli suurta tunnustusta saaneella tarmolla johtanut yleisen osaston toimintaa, kuoli v. 1949. Osaston päälliköksi nimitettiin 1. 1. 1950 alkaen metsänhoitaja, sittemmin metsäneuvos Ilmari Renko, joka jo 1. 1. 1948 oli tullut Tapion metsänparannusosastolle tarkastajaksi. Kun Tapiossa tarvittiin yhä enenevässä määrin lainopillista asiantuntemusta, palkattiin myös tätä alaa monipuolisesti hallinneen Pelttarin kuoltua erityinen lakimies (1. 2. 1951).

Tapion kustannustoiminta erotettiin v. 1950 erilliseksi kustannusosastoksi, jonka päällikkönä toimi seuran toimitusjohtaja. Siinäkin oli kaksi yleisen osaston toimistoihin verrattavaa työalaa: kirjallisuus ja Metsälehti. Yhteensä neljä vakinaisesti palkattua metsänhoitajaa työskentelee näillä aloilla.

Yleisen ja kustannusosaston talous- ja konttoritehtävien johtoon palkattiin 1. 11. 1948 erityinen konttoripäällikkö. Hänen valvontaansa tuli myös v. 1952 perustettu pieni rotaprint-kirjapaino, jonka perustaminen nähtiin tarpeelliseksi varsinkin monien lomakkeiden, erilaisten esittelylehtisten ym. pikkujulkaisujen painattamista varten.

Tässä yhteydessä on syytä mainita Tapion sisäistä järjestelyä koskevasta suunnitelmasta, joka 4. 5. 1949 esitettiin johtokunnalle. Sen mukaan maa oli jaettava kahteen tarkastuspiiriin, joita varten oli asetettava ylimetsänhoitajat ohjaamaan kaikkea Tapion työalaan kuuluvaa toimintaa, kumpikin omalla alueellaan. Suunnitelmasta luovuttiin kuitenkin, vaikka se ehti jo saada johtokunnan periaatteellisen hyväksymisen.

Metsänparannustoiminta oli sodan pyörteissä surkastunut miltei merkityksettömäksi ennen muuta sen johdosta, että siihen myönnettyjen varojen reaalinen arvo oli vain murto-osa 1930-luvulla vuosittain saaduista määrärahoista. Tapion metsänparannusosaston johto, osaksi myös metsänparannuspiirien henkilökunta, olikin huomattavalta osalta hakeutunut tai siirretty muihin tehtäviin.

Kun vuoden 1948 metsänparannuslaki teki jälleen mahdolliseksi metsänparannustoiminnan elvyttämisen, oli samalla edessä sen organisaation jälleenrakentaminen. Uutena haarana metsänparannusosaston työkenttään liitettiin samalla metsäautoteiden rakentaminen. Tälle toiminnalle antoivat virikettä erityisesti

sodan aikana ja sen jälkeen vaikeana tunnetut kuljetusongelmat, pyrkimys puun hankinta-alueiden laajentamiseen sekä toisaalta raakapuun kuljetuksessa ilmennyt suunta autokuljetuksen lisäämiseen. Kansanhuoltoministeriö asetti v. 1945 Osaran puheenjohdolla toimineen ns. *metsätietoimikunnan*, jossa myös Tapiolla oli edustus (Koivisto ja Helander). Toimikunnalle antamassaan erillisessä asiantuntijalausunnossa Tapio ehdotti metsäautoteiden rakentamisen liitettäväksi metsänparannustoimintaan.

Tapio uudisti ehdotuksensa v. 1948. Vuoden 1948 metsänparannuslakiin otettiinkin säännös, jonka mukaan myös metsäautoteiden rakentaminen sisällytettiin metsänparannustoimintaan. Tieasioita hoitamaan palkattiin Tapion metsänparannusosastolle erityinen tarkastaja. Mainittakoon, että metsätietoiminta oli pantu alulle Tapion yleisellä osastolla jo edellisenä vuonna (1. 8. 1947).

Vuoden 1948 metsänparannuslain tultua säädetyksi otettiin uusia voimia metsänparannuspiireihin ja siten koko metsänparannusorganisaatio rakentui vähitellen. Koneisto pääsi kuitenkin tehokkaaseen käyntiin vasta vuoden 1954 alusta, jolloin metsänparannusmääräraha lisättiin 600 milj. markkaan.

Tanttu, joka miltei alusta pitäen oli tarmokkaasti ja suurta arvonantoa saaneella taidolla ohjannut metsänparannustoimintaa — tunnustukseksi hänen ansioistaan Tapio mm. kutsui Tantun (19. 4. 1952) kunniajäsenekseen —, erosi vuoden 1951 lopussa. Hänen seuraajakseen metsänparannusosaston päälliköksi johtokunta valitsi metsänhoitaja, sittemmin metsäneuvos Antti Kaivolan.

Tapion henkilökunnassa tapahtui siten v. 1947—52 merkittävä kehitys. Ammattimiesten luku kasvoi yli kaksinkertaiseksi, toimistojärjestelmän käytäntöön ottaminen selvensi työnjakoa ja merkitsi samalla sitä, että kukin toimihenkilö saattoi entistä paremmin erikoistua ja syventyä omaan työalaansa. Mainittuina vuosina lähtikin Tapiosta suuri määrä erilaisia aloitteita toisaalta kentälle päin, metsänhoitolautakuntiin, toisaalta eri hallinnon aloille. Koko metsätalouden edistämiskoneisto ikään kuin virittyi uuteen käyntiin siitä ruostuneisuuden tilasta, mihin se oli joutunut sodan aikana.

Henkilöorganisaatiossa tapahtuneiden uudistusten ohessa harkittiin kahteenkin otteeseen myös sääntöjen ja järjestömuodon muuttamista. Niinpä hallintoneuvosto käsitteli 16. 12. 1947 sääntöjen uudistamista johtokunnan tekemän ehdotuksen pohjalta. Johtokunta totesi perusteluissaan, että Tapion toiminta ratkaisevalta osaltaan tapahtuu metsänhoitolautakuntien myötävaikutuksella, minkä johdosta näiden tulisi saada määräysvalta seuran hallinnossa. Sen mukaisesti johtokunnan hallintoneuvostolle jättämässä sääntöluonnoksessa lähdettiin siitä, että Tapion jäseninä olisivat metsänhoitolautakunnat, joiden rinnalla voisi olla joukko henkilökohtaisesti valittuja kunniajäseniä.

Tapion yleinen kokous pidettäisiin sääntöluonnoksen mukaan vain joka kolmas vuosi. Tällöin asetettaisiin seuran valtuutettuna toimiva hallintoneuvosto,

Juho Koivisto

N. A. Osara

Antti Tanttu

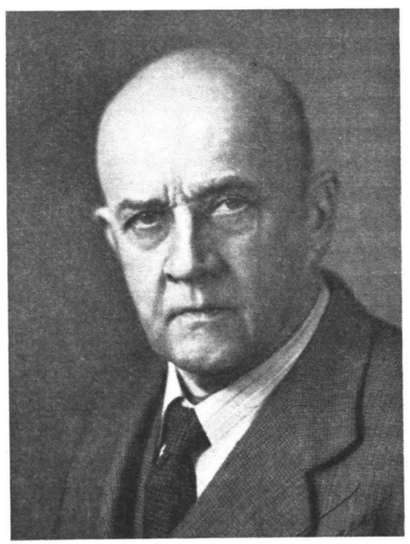

P. J. Pelttari

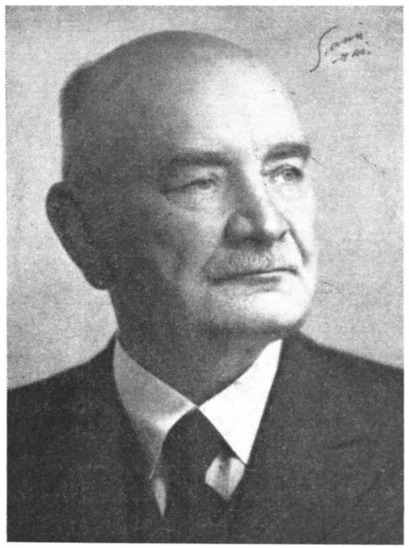

Sulo J. Teittinen

Erkki K. Kalela

Antti Kaivola

Ilmari Renko

jolle kuuluisi seuran asioiden varsinainen hoito. Kukin metsänhoitolautakunta asettaisi siihen yhden varsinaisen ja yhden varajäsenen, minkä lisäksi ne tärkeimmät valtion viranomaiset, joiden kanssa Tapio on yhteistoiminnassa, olisivat hallintoneuvostossa edustettuina. Näiden ohella hallintoneuvostoon kuuluisi eräitä lisäjäseniä, joiksi voitaisiin valita varsinkin metsänhoitolautakuntien ammattimiesten edustajia ja yleensäkin metsäammattimiehiä.

Sääntöjen uudistamiskysymyksille antoi virikkeen ns. metsänhoitolakikomitean mietintöluonnos, jossa Tapion osalta oli esitetty samansuuntaisia näkökohtia kuin johtokunnan sääntöluonnoksessa. Hallintoneuvosto totesi sääntöjen uudistamisen tietyssä mielessä ajankohtaiseksi, mutta katsoi, että asia voidaan ratkaista vasta sitten, kun mahdollinen yksityismetsälain uudistus on pantu toimeen. Hallintoneuvosto jätti kuitenkin johtokunnan tehtäväksi kehittää edelleen sääntöluonnosta.

Toisen kerran pohdittiin järjestömuodon uudistamista 20. 5. 1949, jolloin toimitusjohtaja esitti johtokunnalle asiaa koskevan muistion. Hän esitti siinä harkittavaksi Tapion ja metsänhoitolautakuntien hallinnollisen pohjan laajentamista siten, että erityisesti pienmetsänomistajien edustus varmistettaisiin, minkä lisäksi myös metsäteollisuuden edustuksen mukaan ottamista olisi harkittava. Perusteluna viitattiin muistiossa erityisesti samoihin aikoihin annettuun metsänhoitoyhdistyslakiesitykseen. Uusi laki antaisi näet Tapiolle ja metsänhoitolautakunnille entistä enemmän vastuuta ja velvollisuuksia, joten niiden pitäisi pystyä palvelemaan tasapuolisesti kaikkia metsänomistajapiirejä.

Johtokunta kävi asiasta melko pitkän keskustelun (ks. Jk. 20. 5. 1949, liite 1). Pienmetsänomistajain edustuksen varmistamista metsänhoitolautakunnissa kannatettiin, mutta johtokunta ei ollut valmis ottamaan kantaa yksityismetsälain muuttamiseen ennen kuin ns. metsänhoitolakikomitean työn tulokset ovat käytettävissä.

Myös hallintoelimien henkilörakenteessa tapahtui eräitä muutoksia. Johtokunnan varajäseneksi valittiin Säisän tilalle vuoden 1947 alusta maanviljelysneuvos Wiljami Kalliokoski. Pirilä kuoli v. 1950 ja hänen tilalleen valittiin johtokuntaan seuraavan vuoden alusta kunnallisneuvos Otto Marttila ja v. 1951 eronneen varajäsen Vuoren tilalle maanviljelijä Väinö Teivaala. Ikonen valittiin v. 1949 johtokunnan varapuheenjohtajaksi Pekkalan tilalle. Jo vuoden 1946 alusta hänet oli nimitetty työvaliokunnan lisäjäseneksi lähinnä sen johdosta, ettei jäsen Pekkala julkisen toimintansa vuoksi voinut sanottavasti osallistua Tapion hallintoon. Vuodesta 1949 alkaen Ikonen varapuheenjohtajana tuli työvaliokunnan varsinaiseksi jäseneksi. Siitä huolimatta myös Pekkala valittiin jälleen työvaliokunnan jäseneksi v. 1950—51. Vuoden 1948 alusta mainitaan myös metsänparannusosaston ja yleisen osaston päälliköt työvaliokunnan jäseninä.

Pekkala kuoli v. 1952. Vaikka hänen varsinainen elämäntyönsä tapahtui

valtion metsätalouden piirissä, hänen ratkaiseva osuutensa mm. yksityismetsälain ja metsänparannuslain säätämisessä sekä pitkäaikainen, ajoittain varsin aktiivinen toimintansa Tapion johtokunnassa ja työvaliokunnassa takaavat hänelle eittämättömän aseman eräänä Suomen yksityismetsätalouden johtavana hahmona.

Hallintoneuvosto valitsi 16. 12. 1947 puheenjohtajakseen yli-insinööri Sulo J. Teittisen vuodesta 1944 puheenjohtajana toimineen ja nyt eroa pyytäneen kunnallisneuvos K. E. Linnan jälkeen.

Sodan jälkeen jouduttiin kaikilla aloilla kiinnittämään paljon huomiota palkkauskysymyksiin. Näihin saakka sekä Tapion että metsänhoitolautakuntien ja -yhdistysten palkka-asiat olivat vailla yhtenäistä suunnittelua. V. 1948 Tapio antoi metsänhoitolautakunnille palkkaussuosituksen, jonka mukaan niiden vakinaiset toimihenkilöt oli rinnastettava tiettyihin metsäalan virkamiehiin ja sijoitettava palkkaluokkiin sen mukaisesti. Tämä yleisesti hyväksytty järjestely saattoi palkkauskysymyksen huomattavasti yhtenäisemmälle kannalle kuin aikaisemmin.

Palkkaukseen liittyy myös eläkekysymys. Tapion ja metsänhoitolautakuntien toimihenkilöt olivat aikaisemmin kuuluneet Maatalousseurojen Eläkelaitokseen. Kun sen antama eläketurva oli perin heikko, Tapio laaditutti asiantuntijoilla v. 1948 suunnitelman metsätalouden edistämisjärjestöjen toimihenkilöiden eläkejärjestelyksi. Kun asiaa oli käsitelty v. 1948—49 hallintoelimissä ja metsänhoitolautakuntien toimihenkilöiden neuvottelutilaisuuksissa, suunnitelma kypsyi lopulta niin pitkälle, että edistämisjärjestöjen oma eläkelaitos, *Eläke-Tapio*, saattoi aloittaa toimintansa vuoden 1950 alusta. Siihen ovat liittyneet miltei kaikki edistämisjärjestöjen työportaat ja toimihenkilöt lukuun ottamatta metsänparannushenkilöstöä, joka on vakuutettu Eläke-Varmassa.

Eläke-Tapio rakentuu sille periaatteelle, että kunkin työnantajan on kustannettava järjestön eläketoiminnan vaatimat juoksevat menot osuudella, joka on sama kuin ko. työnantajan osuus vuotuisesta palkkasummasta. Eläketurva vastaa kutakuinkin valtion virkamiesten saamaa eläketurvaa.

Palkkauksen ja eläkeasiain järjestelyllä on ollut Tapion, metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten myöhemmälle kehitykselle suurempi merkitys kuin miltä ensi näkemältä saattaisi tuntua. Näiden järjestöjen, erityisesti metsänhoitoyhdistysten, eräänä vaikeutena on ollut saada palvelukseensa päteviä ammattimiehiä osaksi juuri sen vuoksi, että niiden palkkaus on ollut epävarmalla kannalla ja eläketurva perin heikko. Kun tämä este poistui, yksityismetsätalouden edistämisjärjestöjen maine työnantajana huomattavasti parani.

Vuoden 1947 jälkeen voimakkaasti laajentunut toiminta tarvitsi myös varoja. Kuten edellä on huomautettu, valtion määrärahat eivät sodan aikana ja sen jälkeisenä voimakkaan inflaation kautena kasvaneet läheskään tarvetta vastaavasti, minkä vuoksi Tapio ryhtyi toimimaan tämän asiantilan korjaamiseksi.

Määrärahakysymyksiä pohdittiin vähän väliä hallintoelimissä ja yhteisissä neuvottelutilaisuuksissa. Monia anomuksia laadittiin ja useita lähetystöjä kävi valtioneuvostossa sekä eduskunnassa. Näistä aloitteista huolimatta toimintaa haittasi jatkuvasti varojen puute. Erittäin vakavaksi muodostui tilanne v. 1948. Kun näytti siltä, että mainittu vuosi aiheuttaisi sekä Tapiolle että metsänhoitolautakunnille suuren vajauksen ja kun ilmeni, ettei myöskään vuoden 1949 valtion tulo- ja menoarvioon ollut otettu niitä määrärahan lisäyksiä, jotka edistämisjärjestöjen taholla pidettiin välttämättöminä, asiaa pohtimaan kutsuttiin joulukuun puolivälissä 1948 metsänhoitolautakuntien puheenjohtajat. Neuvottelukokouksen osanottajat kävivät lähetystöinä mm. kolmessa ministeriössä sekä eduskuntaryhmien puheilla. Tällä esiintymisellä olikin sikäli suotuisa vaikutus, että määrärahoja lisättiin ja kipeimmät tarpeet tulivat tyydytetyiksi. — Mainittakoon, että Suomen Pankki muisti 10 milj. markan lahjoituksella Tapiota sen 40-vuotispäivänä v. 1947.

Pekkalan kuoltua Osara nimitettiin metsähallituksen pääjohtajaksi vuoden 1953 alusta lukien. Hänen suhteellisen lyhyt hallintokautensa merkitsi edistysaskeleita miltei kaikilla metsätalouden edistämistoiminnan lohkoilla. Henkilökuntaa lisättiin, organisaatiota kehitettiin ja uusia, sittemmin erittäin tarpeellisiksi havaittuja työsuuntia liitettiin edistämisjärjestöjen työkenttään. Erityisesti v. 1950 säädetty metsänhoitoyhdistyslaki, samana vuonna toimeenpantu metsämarssi, järjestelmällisen ammattimiesten jatkokoulutuksen aloittaminen ja maamme ensimmäisen metsänhoitokoulun avaaminen Saarijärvellä on näiden vuosien merkkitapahtumina mainittava.

Merkittävintä oli, että aktiivinen mieliala levisi myöskin maakuntaan, metsänhoitolautakuntiin, metsänhoitoyhdistyksiin jopa yksityisiin metsänomistajiinkin. Samalla Tapion asema suhteessa metsänhoitolautakuntiin ja metsänhoitoyhdistyksiin lujittui ja eri työportaat liittyivät entistä kiinteämmäksi järjestökokonaisuudeksi. Merkkinä tällaisesta kehityksestä voidaan mainita eräät koko järjestön yhteiset hankkeet ja Tapion v. 1950 alulle panemat metsänhoitolautakuntien tarkastukset.

Uudeksi toimitusjohtajaksi hallintoneuvosto valitsi 10. 12. 1952 yliopiston metsänhoitajan, maat.-metsät. tri Erkki K. Kalelan. Kalelalla oli usean vuoden aikana ollut läheinen kosketus Tapioon ja sen toimintaan. Hän oli toiminut mm. useiden jatkokurssien johtajana tai opettajana, v. 1950—51 toimeenpantujen metsämarssien päällikkönä sekä metsänhoitokysymysten asiantuntijana eri yhteyksissä.

Johtokunnassa tapahtui toimitusjohtajan vaihdoksen yhteydessä ja sen jälkeen eräitä muitakin muutoksia. Pekkalan tilalle valittiin v. 1953 Osara, joka on sittemmin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kuulunut myös työvaliokuntaan. Marttila kuoli v. 1955, ja johtokunnan jäseneksi hänen tilalleen valittiin samana vuonna kansanedustaja Matti Lepistö. V. 1954 kuol-

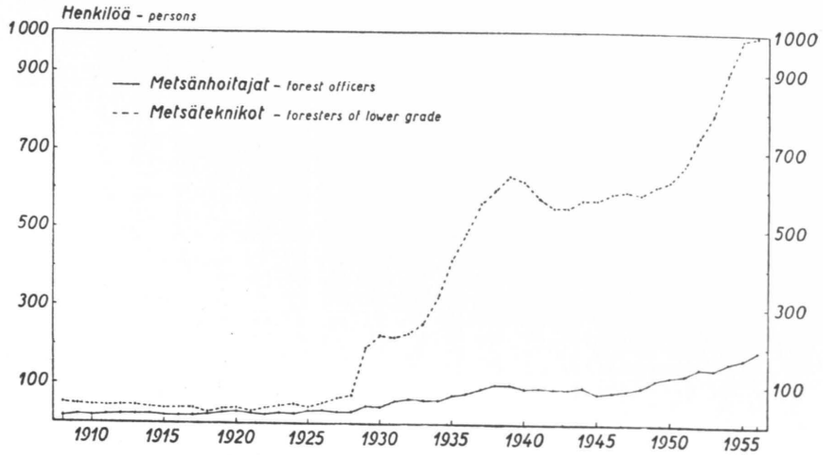

Piirros 4. Metsätalouden edistämisjärjestöjen ammattimiesten luvun kehitys v. 1908—56.
Fig. 4. Forestry professionals employed by the various organizations responsible for the promotion of private forestry in Finland, 1908—56.

leen Lampisen tilalle valittiin johtokunnan varajäseneksi kunnallisneuvos S u l o K a j a n o j a.

Tapion henkilöorganisaatiossa ei Kalelan kaudella ole tapahtunut varsin suuria muutoksia. Päinvastoin hallintoneuvosto totesi 14. 4. 1953, että organisaatio oli jo kehitetty varsin työkykyiseksi ja että huomio voitiin sen vuoksi kohdistaa ensi kädessä käytännöllisen toiminnan kehittämiseen.

Eräitä järjestelyjä ja uudistuksia on kuitenkin pantu toimeen. Niinpä kustannusosasto, jonka perustaminen v. 1950 lienee ollutkin lähinnä eräänlainen muodollinen toimenpide, liitettiin v. 1953 jälleen yleiseen osastoon. Lisäksi perustettiin yleiseen osastoon v. 1956 *konetoimisto*, jonka tehtävänä on Tapion ns. vientimaksuvaroilla hankkiman tie- ja ojituskoneiston käytön johto ja valvonta. Puun hankinnan edistämistä varten palkattiin 1. 5. 1954 metsänhoitotoimistoon erityinen metsänhoitaja. — Eräiden toimistojen nimityksiä on hiukan muutettu vuoden 1952 jälkeen ja myös henkilökunnassa on tapahtunut eräitä muutoksia.

V. 1954 annetulla asetuksella (As. 301/1954) evankelisluterilaisten *seurakuntien* virkatalojen metsät irroitettiin metsähallituksen valvonnasta ja saatettiin yksityismetsälain edellyttämän valvonnan alaisiksi. Samalla lakkautettiin seitsemän kirkollisvirkatalojen metsänhoitajan virkaa. Maatalousministeriö oli kehottanut metsähallitusta harkitsemaan mainitunlaista järjestelyä jo v. 1952, mutta vasta vuoden 1954 tulo- ja menoarvion yhteydessä tehtiin lopullinen ratkaisu. Kirkkohallituksen ja Tapion kesken käytiin uuden järjestelyn johdosta useita neuvotteluja, joissa luotiin suuntaviivat seurakuntien metsätalouden tulevalle järjestelylle ja suunnittelulle. Sen mukaan varsinainen hallinto jäi seurakuntien elimille, joille metsänhoitolautakunnat antavat tarvittaessa pyynnöstä ammattiapua.

Maakunnallisessa organisaatiossa tapahtuneista muutoksista on mainittava Koillis-Suomen metsänhoitolautakunnan ja kolmen uuden metsänparannuspiirin perustaminen.

Aloitteen Koillis-Suomen metsänhoitolautakunnan perustamiseksi teki Tapio jo v. 1950 (Tvk. 25. 8. 1950) eli pian sen jälkeen, kun Kuusamon ja Posion isojakoa koskeva laki oli säädetty. Maanomistusolojen uudelleen järjestelyn näissä kunnissa uskottiin johtavan hakkuiden voimakkaaseen lisääntymiseen, minkä johdosta katsottiin tarpeelliseksi kokonaan uuden metsänhoitolautakunnan perustaminen. Ensimmäinen yritys tehtiin jo vuoden 1951 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä, mutta ajatus toteutui vasta v. 1954 (As. 222/1954). Suomenkielisten metsänhoitolautakuntien luku kasvoi tällöin 17:ksi.

Uudet metsänparannuspiirit perustettiin v. 1954 Lahteen ja Rovaniemelle sekä v. 1955 Kokkolaan. Piirien luku nousi siten 12:een.

Tapion sisäistä organisaatiota ja seuran asemaa maan metsähallinnossa valaisee piirros 5.

On voitu havaita, että Tapion nykyinen rakenne on monen muodonvaihdoksen tulos. Tehtäviä ja tehtäväryhmiä on jouduttu siirtämään henkilöltä ja toimistolta, jopa osastolta toiselle. Tämä johtuu osaksi järjestelmän lyhytaikaisuudesta ja henkilökysymyksistä sekä ajoittain melko usein tapahtuneista toimihenkilöiden vaihdoksista. Osaksi voivat syynä olla myös ne vaikeudet, jotka liittyvät Tapion kaltaisen järjestön organisaatioon. Monet työmuodot ovat siinä määrin läheisessä kosketuksessa toisiinsa, ettei niitä voida hevin »karsinoida» vain yhdestä osastosta tai toimistosta hoidettaviksi. Toisaalta samanluontoisiakin tehtäviä voidaan joutua hoitamaan kahdelta taholta, jos ne liittyvät sekä metsänparannusosaston että yleisen osaston työalaan. Näin sen vuoksi, että metsänparannusosaston on toimittava eduskunnan ja valtioneuvoston vahvistamien määrärahojen ja ohjeiden puitteissa, kun taas yleisen osaston toiminta on vapaampaa.

Erikoistumista vaikeuttaa myös se, että metsänhoitolautakunnat eivät ole omaksuneet Tapiossa käytäntöön otettua funktionaalista työnjakoa, vaan työnjako on niissä toteutettu lähinnä alueellisella pohjalla, so. jakamalla lautakuntien alue metsänhoitaja- ja neuvojapiireihin. Lukuun ottamatta jotakin erikoisalaa ei Tapiosta lautakuntiin synny siten »asetietä», vaan lautakunnissa sama henkilö hoitaa eri luonteisia tehtäviä. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin asutusmetsien valvontaan liittyvät tehtävät. Eräät lautakunnat ovat viime aikoina nimenneet myös erityisen koulutus- ja tiedotusmetsänhoitajan.

Verraten pitkälle viety työnjako Tapion henkilöorganisaatiossa on monien etujen ohessa tuonut mukanaan myös tiettyjä haittoja. Sen seurauksena on

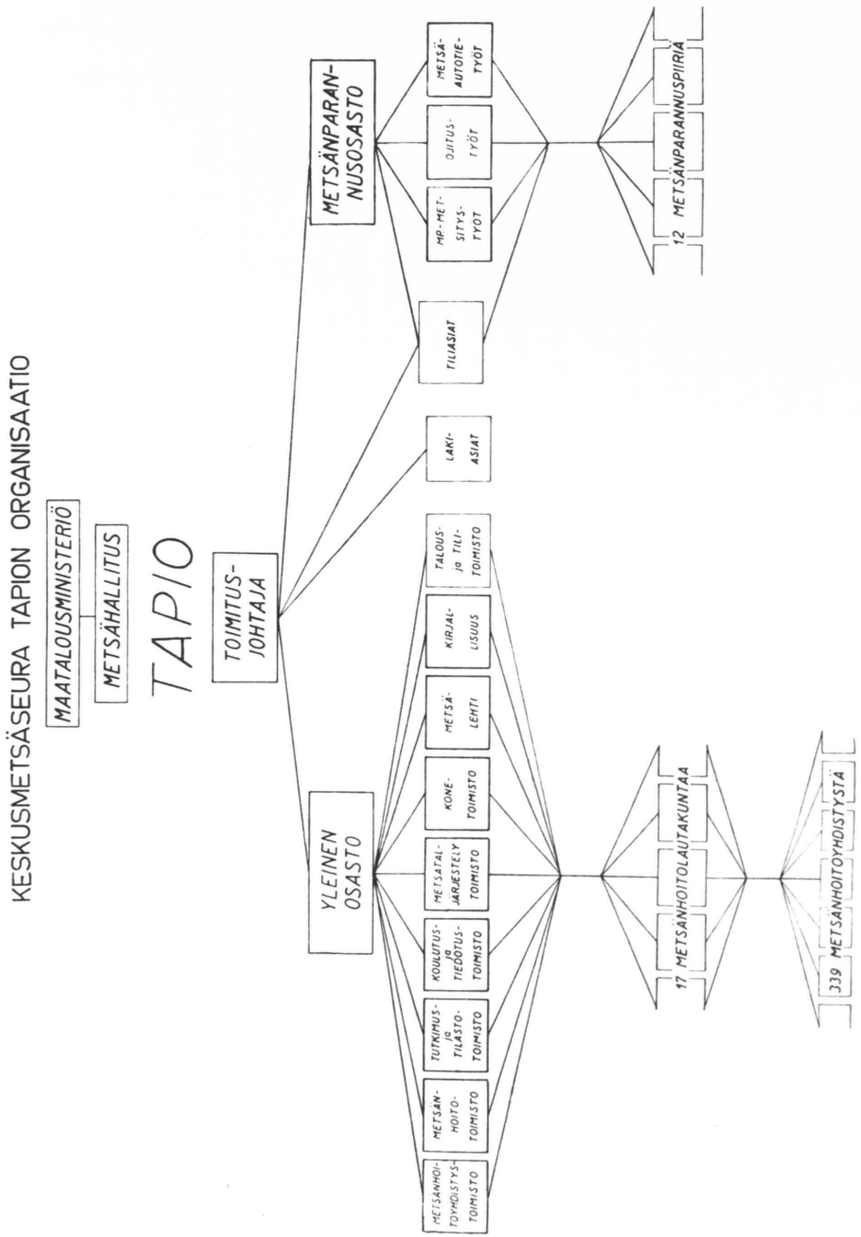

Piirros 5. Tapion organisaatio v. 1957. Hallintoelimet (yleiskokous, hallintoneuvosto, johtokunta ja sen työvaliokunta) puuttuvat kuvasta.

mm., että kunkin toimihenkilön kokonaisnäkemys seuran työalaan pyrkii heikentymään. Tämän haitan eliminoimiseksi on varsinkin Osaran ajoista saakka pidetty toimihenkilöille melko säännöllisesti tiedotustilaisuuksia, joissa on tehty selkoa sekä ammattijohdon että johtokunnan tärkeistä päätöksistä ja suunnitelmista sekä keskusteltu valmistavasti tärkeistä periaatekysymyksistä.

Vuoden 1952 jälkeen on Tapion toiminnassa nähtävissä eräitä merkittäviä uusia hankkeita. Edellä jo mainittiin erityisen metsänhoitajan palkkaamisesta hankintatekniikan edistämistä varten. Muista toimintamuodoista on mainittava erityisesti ne toimenpiteet, jotka pantiin vireille ns. v i e n t i m a k s u v a r o j e n turvin.

Vientimaksuja kannettiin ns. Korean suhdanteen aikana v. 1952 erityisen lain (As. 655/1951) perusteella pyöreän ja veistetyn puun viejiltä sekä niiltä sahatavaran viejiltä, jotka eivät osallistuneet puutyösteiden suhdannepidätysjärjestelmään metsäteollisuuden ja valtiovallan kesken tehtyjen sopimusten puitteissa. Sekä vientimaksuilla että suhdannepidätyksillä pyrittiin hillitsemään jyrkän noususuhdanteen aiheuttamaa inflaatiopainetta ja tasoittamaan suhdannevaihteluja sitomalla osa tällöin saaduista korkeista vientituloista erityisiksi rahastoiksi, joita sitten voitaisiin käyttää laskukauden aikana työllisyyden ja viennin tukemiseen.

Jo vientimaksulakia säädettäessä metsänomistajataholla pidettiin välttämättömänä, että kertyneet varat oli käytettävä metsätalouden hyväksi eikä valtion juokseviin menoihin. Vientimaksuja koskevaan lakiin (As. 655/1951) sisältyikin säännös, jonka mukaan maksuista kertyvät vientimaksurahaston varat oli käytettävä »metsän tuoton kohottamista, puutavaran markkinointia tai muutoin metsätaloutta edistäviin tarkoituksiin». Varojen käyttöä suunnittelemaan nimettiin johtokunta, jossa myös Tapiolla oli edustus (aluksi Osara, myöhemmin Kalela).

Laissa mainittuja vientimaksujen käytön periaatteita täydennettiin myöhemmin annetulla asetuksella (As. 102/1953).

Tapion käyttöön on vientimaksuvaroja myönnetty vuosina 1953—57 yhteensä n. 390 milj. markkaa, josta

taimitarhojen ynnä karistamojen perustamiseen ja kunnostamiseen sekä siementen hankintaan	240 milj. mk
tienrakennuskaluston hankintaan ja kunnostamiseen	83 » »
kurssikeskusten rakentamiseen ja kalustamiseen	54 » »

Loput, lähes 13 milj. markkaa myönnettiin lähinnä opetusvälineistön hankintaan ja ammattimiehistön jatkokoulutukseen.

Vientimaksuvarojen turvin on mm. hankittu kolme uutta taimitarhaa, kunnostettu aiemmin hankittua Mattilan taimitarhaa sekä perustettu 12 uutta karistamoa. Metsänviljelyn mahdollisuudet ovat siten olennaisesti parantuneet.

Oman tiekaluston hankkiminen teki mahdolliseksi soveltaa entistä laajem-

missa puitteissa koneellisia menetelmiä metsäautoteiden rakentamiseen ja metsäojien kaivuun. Tapion rakenteinen järjestö on sellaisenaan vähemmän sopiva tällaiseen yrittäjätoimintaan ja siihen lieneekin houkutellut, paitsi vientimaksurahaston puitteissa tarjoutunut kiitollinen tilaisuus, myös pyrkimys harjoittaa alan kokeilutoimintaa sekä kontrolloida muiden yrittäjien tarjouksia.

Vientimaksuvaroilla perustettiin myös kuusi uutta kurssikeskusta niiden kahden metsänhoitokolun ja yhden kurssikeskuksen lisäksi, jotka jo vuoden 1953 lopussa olivat toiminnassa. Metsänomistajain ammattiopetuksessa otettiin siten merkittävä edistysaskel.

Vientimaksujärjestely oli kiintoisa kokeilu paitsi suhdannepolitiikan myös metsäpolitiikan kannalta. Kuten aiemmin on todettu vuosisadan vaihteen tienoilla suunniteltiin metsätalouden edistämistoiminnan rahoittamista eräänlaisten vientimaksujen, ns. sahausmaksujen turvin. Tätä periaatetta sovellettiin nyt, tosin rajoitetussa muodossa ensi kerran maassamme.

Lisättäköön, että Norjassa ja Ruotsissa suhdannepidätykset ulotettiin myös metsänomistajaportaaseen ja pidätetyt varat sijoitettiin yksilöllisesti kunkin metsänomistajan tilille erilaisiin metsätalouden investointeihin käytettäviksi.

Vuosien 1953—57 tapahtumia tarkasteltaessa kiintyy huomio myös metsänhoitoyhdistystoiminnan voimakkaaseen kehitykseen, mille vuorostaan antoi sysäyksen metsänhoitoyhdistyslain säätäminen v. 1950. Myös v. 1953 valtakunnallisiin puitteisiin, yhtenäisen johdon alaisena laajennettu leimauskilpailutoiminta on eräänä tämän ajanjakson tunnusomaisena piirteenä mainittava.

Uusimmat metsätalouden edistämistoiminnan organisaatiota koskevat suunnitelmat

Edellä on selostettu keskustelua, joka Tapion hallintoelimissä käytiin v. 1947 ja 1949 metsätalouden edistämisjärjestöjen hallintomuodosta. Siinä yhteydessä viitattiin ns. *metsänhoitolakikomiteaan*, jonka valtioneuvosto oli asettanut jo v. 1943 ja jonka tuli mm. tehdä ehdotus eräiksi muutoksiksi vuoden 1928 yksityismetsälakiin nimenomaan vajaatuottoisten metsien uudistamista silmällä pitäen ja samalla keskusmetsäseurojen ja metsänhoitolautakuntien organisaation kehittämiseksi niiden laajentuneita tehtäviä vastaaviksi. Tämä ensinnä metsäneuvos V. R. Toijalan ja vuodesta 1948 professori Kyösti Haatajan puheenjohdolla toiminut komitea valmisti aluksi ehdotuksen laiksi vajaatuottoisten metsien uudistamisesta sekä myöhemmin, uusien toimeksiantojen perusteella, tunnetun ehdotuksensa metsänhoitoyhdistyslaiksi ja metsien käsittelyä koskevien säännösten uudistamiseksi. Näitä puolia komitean työstä käsitellään tuonnempana. Tässä yhteydessä on syytä todeta ne ehdotukset, joita komitea teki vuoden 1952 lopussa valmistuneessa mietinnössään (Komiteanmietintö 8/1953) metsätalouden edistämisjärjestöjen organisaation kehittämiseksi.

Komitean ehdotusten lähtökohtana on periaate, »että metsänhoitolautakunnat olisi pysytettävä kuten tähänkin asti yksityisluontoisina eliminä, niiden kokoonpanoa ja toiminnan laatua tarpeen mukaan kehittäen, ja että niiden toiminnan johto olisi entistä tehokkaammin ja lujemmin keskitettävä keskusmetsäseuroihin, joiden järjestely olisi saatettava niiden uuden aseman mukaiseksi». Metsänhoitolautakuntien tehtäväksi jäisi edelleen sekä metsälain valvonta että metsätalouden edistäminen. Niissä olisi kuusi jäsentä, joista sen toimintapiirin metsänhoitoyhdistykset valitsisivat kolme, asianomainen keskusmetsäseura yhden ja Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto yhden. Kuudes paikka kuuluisi lautakunnan ylimetsänhoitajalle. Metsänhoitoyhdistysten valitsemista jäsenistä vähintään yhden tulisi olla erityisesti pienmetsätalouteen perehtynyt.

Keskusmetsäseura olisi komitean mukaan yhdistys, joka »alueellaan johtaa tähän lakiin perustuvaa toimintaa sekä metsänhoitolautakuntien keskuselimenä johtaa ja valvoo niitä». Keskusmetsäseurat säilyttäisivät siten suuressa määrin entisen luonteensa, mutta niiden asema metsänhoitolautakuntien toimintaa ohjaavina eliminä määriteltäisiin laissa entistä yksityiskohtaisemmin. Samaten komitea pitää tärkeänä, että keskusmetsäseurojen suhde metsähallitukseen ja yleensä valtion elimiin selvennetään. Sen vuoksi komitea ehdotti, että keskusmetsäseurojen hallintomuodon pääkohdat mainitaan laissa ja että maatalousministeriö sekä valtiovarainministeriö saisivat oikeuden nimetä yhden jäsenen ja metsähallitus kaksi jäsentä Tapion hallintoneuvostoon, johon lisäksi kukin suomenkielinen metsänhoitolautakunta valitsisi yhden jäsenen ja yleiskokous 12 jäsentä. Metsähallitus saisi nimetä myös yhden johtokunnan seitsemästä jäsenestä.

Näiden periaatteiden mukaiset säännökset metsätalouden edistämistoiminnan organisaatiosta on otettu komitean laatimiin laki- ja asetusehdotuksiin (metsänhoitolaki, metsänhoitoasetus ja maatalousministeriön päätös Keskusmetsäseura Tapion säännöistä).

Metsänhoitolakikomitean ehdotuksissa voidaan nähdä paljon yhtäläisyyttä niille ajatuksille, joita esitettiin Tapion hallintoelimissä v. 1947 ja 1949.

Erityisesti on syytä panna merkille, että komitea yhtyi kannattamaan sitä jo vuosisadan vaihteen tienoilla omaksuttua näkemystä, että metsätalouden edistämistoimintaa on meillä harjoitettava itsehallintoperiaatteelle rakentuvien järjestöjen eikä valtion viranomaisten toimesta. Tämän periaatteellisen kannanoton lähtökohtana on käsitys, että yksityismetsätaloudessa on viime aikoina tapahtunut edistymistä, joka on johtunut melkoiselta osalta siitä luottamuksesta, jota metsänomistajat ovat tunteneet hallitsemiinsa elimiin (Komiteanmietintö 8/1953, s. 52—54).

Toisaalta vuoden 1928 yksityismetsälain luoman järjestelyn tarkistaminen oli perusteltua jo sen vuoksi, että kuluneet 25 vuotta olivat merkinneet varsin monivaiheista kehitystä metsätaloudessamme. Lisäksi silloin hahmoteltu jär-

jestelmä oli eräänlaisen kompromissin tulos: erillinen metsätalouden edistämisorganisaatio oli rakennettava niin, ettei maatalousseuroja kokonaan syrjäytetty. Vain siten voitiin odottaa uudistuksen saavan kannatusta.

Kun nyt oli käynyt mahdolliseksi tarkastella asiaa ennakkoluulottomasti, komitea on tehnyt em. uudistusehdotukset. Metsänhoitolautakuntien jäsenten vaalin siirtäminen maanviljelysseuroilta metsänhoitoyhdistyksille on suoranainen seuraus siitä keskeisestä asemasta, minkä nämä ovat saavuttaneet metsänomistajain edustajina yksityismetsälain ja varsinkin metsänhoitoyhdistyslain säätämisen jälkeen. On merkille pantavaa, että jo 1930-luvulla toiminut ns. metsänhoidon edistämiskomitea teki samansuuntaisen ehdotuksen (ks. Komiteanmietintö 8/1937, s. 90). Metsäteollisuuden edustajan nimeämistä metsänhoitolautakuntiin komitea pitää tarpeellisena, koska ne joutuvat nimenomaan metsälain valvonnassa päättämään myös raakapuun ostajia koskevista kysymyksistä.

Merkille pantava on myös komitean pyrkimys korostaa keskusmetsäseurojen ohjaavaa asennetta metsänhoitolautakuntiin nähden. Tähänastiselle käytännölle onkin ollut tunnusomaista metsänhoitolautakuntien suuri itsenäisyys. Sen haittana on, ettei tiettyjen, koko valtakuntaa koskevien kysymysten hoitamisesta yhtenäisten suuntaviivojen mukaan ole ollut täysin takeita, joskin kokemus viittaa siihen, ettei keskusmetsäseurojen metsänhoitolautakuntien taholta saama arvostus riipu niinkään lain säännöksistä kuin niiden toiminnan laadusta.

Yleensäkin voidaan todeta, että metsänhoitolakikomitean ehdotukset pyrkivät entistä enemmän korostamaan alkuaan varsin vapaamuotoisten edistämisjärjestöjen julkisoikeudellista luonnetta.

Tässä yhteydessä on syytä viitata erääseen metsähallinnossamme esiintyvään aukkoon, jota erityisesti Saari (1948) on kosketellut. Suomesta puuttuu paikallinen metsätalouden yleishallinto. Tämä on johtanut siihen, että metsänhoitolautakunnille, osin myös keskusmetsäseuroille on annettu yksityismetsälain valvonnan ja metsätalouden edistämisen ohella eräitä yleisluontoisia tehtäviä, kuten puutavaran mittauslakien, ns. kämppälain ja eräiden muiden lakien valvonta, jopa huomattavalta osalta sodanaikaisen puutalouden säännöstelyn johtaminen. Näin siitä huolimatta, että metsänhoitolautakunnat vain tiettyä tarkoitusta varten perustettuina ja yhtä metsätalouden intressipiiriä edustavina eliminä huonosti soveltuvat yleishallinnollisiin tehtäviin.

Metsänhoitolakikomitea on ilmeisesti ollut tästä ongelmasta tietoinen, mutta se on saamansa tehtävän mukaisesti tarkastellut organisaatiokysymystä vain metsätalouden edistämistoiminnan ja metsälain valvonnan kannalta. Komitea on ottanut lakiehdotukseensa nimenomaisen säännöksen (12 §), jossa rajoitetaan muiden tehtävien antamista metsänhoitolautakunnille, koska ne häiritsevät niiden päätehtävää. Kysymys metsähallinnon yleisorganisaatiosta onkin ilmeisesti ratkaistava toiselta pohjalta lähtien.

Sen jälkeen kun metsänhoitolakikomitean mietintö ilmestyi, *maatalousministeriön* asemaa maan metsähallinnossa on vahvistettu perustamalla sen yleiseen osastoon v. 1953 erityinen metsätoimisto ja v. 1954 metsätalouden neuvottelukunta. Kun toisaalta metsätalouden edistämistoiminta on tapahtunut keskusmetsäseurojen johdolla ilman, että metsähallitus olisi sanottavasti asioihin puuttunut, on herätetty kysymys, eikö keskusmetsäseurojen yhteys valtioneuvostoon voisi kulkea suoraan ilman väliportaana toimivaa metsähallitusta.

Metsänhoitoyhdistystoiminta

Metsätaloudellista yhteistoimintaa koskevat hankkeet ennen Tapion perustamista

Ajatus, että metsätaloutta on edistettävä myös rohkaisemalla metsätaloudellista yhteistoimintaa, näyttää heränneen maassamme varhain, itse asiassa jo ennen kuin järjestelmällistä metsätalouden edistämistyötä ryhdyttiin harjoittamaan. Useat 1800-luvun jälkipuoliskolla toimineet metsäkomiteat suosittelivat tai ainakin harkitsivat näet yhteismetsien perustamista. Niinpä vuoden 1872 metsäkomitean mietintöön (s. 42—49) liittyy kanslianeuvos A. W. Liljestrandin vastalause, jossa ajatus yhteismetsistä on verraten selvästi hahmoteltu. Hän viittaa niihin vaikeuksiin, jotka järkevän metsänhoidon toteuttaminen yksityismetsissä kohtaa etenkin sen johdosta, että metsäalat ovat pieniä ja palstat muodoltaan epäedullisia, ja esittää sen vuoksi, että perustettaisiin eräänlaisia metsänkasvatusyhtiöitä. Näiden syntymistä voitaisiin edistää myöntämällä edullisia valtion lainoja.

Yhteismetsistä puhutaan myös vuoden 1876 metsäkomitean mietinnössä. Siinä suositellaan yhteismetsiä perustettavaksi varsinkin isojakotoimitusten yhteydessä sellaisista metsäalueista, joiden jakamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Komitean käsityksen mukaan yhteismetsiä olisi kuitenkin pyrittävä saamaan aikaan myös vapaaehtoista tietä siten, että etenkin pienehköjen metsälöiden haltijat asettaisivat metsänsä yhteisen hoidon alaisiksi ja tekisivät sitä koskevan välipuheen. Sopimus olisi kihlakunnanoikeuden vahvistettava (ks. Komiteanmietintö 3/1880, s. 3, 15—20).

Vuoden 1886 metsälakiin otettiinkin edellä mainitun komitean ehdotuksen mukaisesti yhteismetsiä koskevia säännöksiä. Niinpä lain 10 §:ssä säädetään: »Jos useampain tilain omistajat tekevät semmoisen sopimuksen, että tilain yksityisten metsäin parempaa säästämistä ja hoitoa varten isompi tai vähempi osa niistä pannaan yhteisesti hallittavaksi, on välipuhe tästä siihen kuuluvien ehtojen kanssa kirjallisesti laadittava.» Laissa säädetään edelleen, että tällainen väli puhe on oikeudessa vahvistettava. Näiden säännösten nojalla tiedetään perustetun ainakin Kälviän hirsimetsäyhdistys v. 1900 ja Toholammin metsäyhdistys »Mielikki II» v. 1909.

Yhteismetsien perustamisen tarkoituksena näyttää olleen luoda teknillisiä edellytyksiä järkevän metsänhoidon ja metsätalouden järjestelyn toteuttamiselle sellaisilla metsälöillä, joilla sitä palstojen pienuuden tai epäedullisen muodon vuoksi ei pidetty muutoin mahdollisena. Lisäksi toivottiin, että yksityismetsät sitä tietä saataisiin *ammattitaitoiseen* hoitoon ja entistä kiinteämmän julkisen valvonnan alaisiksi. Halu yhteismetsien muodostamiseen oli metsänomistajain taholla kuitenkin perin laimea. Syynä tähän oli ennen muuta suomalaiselle talonpojalle ominainen individualismin henki. Hän on perin vastahakoinen alistumaan säännöksiin, jotka kahlitsevat hänen perinnäistä vapauttaan määrätä maatilayrityksensä hoidosta.

Toisaalta Suomen talonpojat ovat vanhastaan harjoittaneet yhteistoimintaa varsinkin maatalouden ja kalastuksen alalla yhteisten kaskiyritysten, talkooavun ja kalastushankkeiden muodossa. Näiden perinteiden hedelmöittämä maaperä tarjosi kiitollisen kasvupohjan osuustoiminta-aatteelle, joka vuosisadan vaihteen tienoilla kulkeutui maahamme. Sen henkiseksi keskukseksi perustettiin v. 1899 *Pellervo-Seura*, ja ennen pitkää aate pukeutui käytännölliseksi toiminnaksi monilla aloilla. Perustettiin osuustoiminnalliset keskusliikkeet ja suuri joukko osuuskauppoja, -kassoja, -meijereitä ja muita osuustoiminnallisia yrityksiä.

Osuustoiminnan johtomiesten huomio kohdistui ennen pitkää myös metsätalousosuustoiminnan kehittämiseen. Tällainen mielenkiinto oli luonnollinen, koska metsätalous oli vuosisadan vaihteen tienoilla saavuttanut jo merkittävän aseman maatilataloudessa. Sitä paitsi nimenomaan Saksassa, johon Suomen osuustoimintaliikkeellä oli läheinen kosketus, oli 1800-luvun lopulla perustettu koko joukko metsäosuuskuntia (ks. MASCHER 1954, esim. s. 124).

Myös varsinaisen osuustoimintaliikkeen ulkopuolelta, lähinnä metsämiesten taholta annettiin virikkeitä metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittämiselle. Tunnettu on Metsänystävässä v. 1900 (s. 161—166) julkaistu, ilmeisesti sen toimitussihteerin metsänhoitaja Knut Tammelanderin laatima kirjoitus »Yhteistoiminta metsäalalla». Käsiteltyään metsänhoidon suurta merkitystä ja toisaalta niitä vaikeuksia, jotka liittyvät nimenomaan yksityismetsiemme hoitoon, kirjoittaja esittää seuraavan ajatuksen:

»Metsiä on kuitenkin hoidettava, se on tunnustettu asia. Ja tässäpä juuri tila yhteistoiminnalle. Koska talolliset eivät itse voi eivätkä osaa hoitaa metsiään, niin tilatkoot he yhteisen metsänhoitajan. Emme metsänhoitaja sanalla tässä tarkota tuollaista kallispalkkaista virkamiestä, vaan oppia saanutta metsänvartijata. Hän kyllä kykenee tällaiseen toimeen ja voi valvoa metsien etua sangen suurilla aloilla.

Olemme ajatelleet, että asian voisi järjestää seuraavaan tapaan.

Niin monta taloa lyöttäytyy yhteen, että saadaan kokoon 10,000 hehtaaria. Luulemme nim. että yksi henkilö saattaa tehokkaasti järjestää metsien käyttämisen näin suurella alalla. Jokainen talo maksaa 10 penniä kultakin omistamaltaan hehtaarin alalta metsämaata. Tämä raha menee metsänvartijan palkkaamiseksi. Sopimuksen mukaan maksetaan vielä joitakuita

penniä hehtaarin alaa kohti yhteiseen rahastoon, jota käytetään metsänhoidollisissä töissä tarvittavan työväen palkkaamiseksi. Tällaisia töitä ovat kylvämiset ja istuttamiset ynnä sellaiset vesomiset, joissa saatu puutavara ei vastaa kustannuksia. Tätä rahastoa ei talo kuitenkaan saa nauttia enemmän kuin sen verran mitä se on kassaan maksanut. Täten eivät vuotuiset kustannukset nousisi korkeiksi. 15 penniä hehtaarista olisi jo kylliksi. Tavallisen talon menot, esim. Keski-Hämeen oloihin nähden, olisivat metsänhoidosta tämän laskun mukaan noin 25 à 30 mk:aa vuosittain.»

Kirjoittaja esittää sitten, kuinka neuvoja suunnittelisi jäsentiloilla hakkuut ja leimaisi myytävät puut. Myynnit toimitettaisiin yhteisesti.

Metsätaloudellinen yhteistoiminta oli ensi kerran esillä Pellervo-Seuran johtokunnassa 14. 9. 1900. Sen johdosta, että seuralle oli esitetty pyyntö laatia mallisäännöt »metsänmyyntiyhdistyksiä» varten, johtokunta päätti hankkia jäljennöksen Siikajoen varrella jo toimivan yhdistyksen säännöistä ja antaa senaattori Julian Serlachiuksen tehtäväksi mallisääntöjen laatimisen.

Seuraavan vuoden alussa (18. 1. 1901) pidetyssä johtokunnan kokouksessa puheenjohtaja huomautti, että »kysymys metsäntuotteiden yhteismyynneistä näyttää saavuttavan talonpoikien suurta intressiä eri osissa maata ja miten tällä alalla yhteistoiminta voipi meidän maassamme tulla erittäin tärkeäksi, ehkäpä osuusmeijerien jälkeen tärkeimmäksi».

On kuitenkin merkille pantavaa, että Pellervo-Seurassakin lähdettiin ensinnä kehittelemään metsätaloudellisen yhteistoiminnan ajatusta yhteismetsien muodossa. Senaattori Julian Serlachius laati vuoden 1901 lopulla, neuvoteltuaan mm. silloisen metsähallituksen päällikön E. Wreden kanssa, mallisääntöehdotuksen sellaisia yhdyskuntia varten, »joiden tarkoituksena on edistää järkiperäistä metsänhoitoa sen kautta, että ne osat useampien tilojen metsämaasta, joita maanviljelyksen tähden tai muista syistä ei tarvitse käyttää omistajain yksityistä tarvetta varten, pitemmäksi ajaksi pannaan yhteisen hallinnon ja hoidon alaiseksi, asiantuntevan metsänhoitomiehen johdolla tehdyn suunnitelman mukaan ja siten syntyneestä yhteismetsästä lähtevät tulot samoin kuin hallintokustannuksetkin, tasataan osakkaiden kesken kunkin osuuden mukaan».

Johtokunta antoi 24. 11. 1901 asian edelleen valmistelun 3-miehiselle valiokunnalle, jonka ehdotuksen perusteella se 14. 5. 1902 päätti valmistuttaa »Metsänhoito-osuuskuntien käsikirjan». Senaattori L. Gripenbergin laatiman käsikirjoituksen pohjalta kirjanen julkaistiin ruotsinkielisenä (Samfäld skogshushållning) v. 1904 ja suomenkielisenä seuraavana vuonna. Siinä kaavailtu yhteenliittymä oli eräänlainen yhteismetsä.

On mahdollista, että Pellervo-Seuraa olivatkin innoittaneet toimimaan yhteismetsien perustamiseksi paitsi vuoden 1886 metsälain valmiit säännökset myös Saksasta saadut esikuvat. Eräät Saksan metsäosuuskunnat ns. omaisuusosuuskunnat (Eigentumsgenossenschaften) vastasivat näet hallintomuodoltaan suuressa määrin meidän yhteismetsiämme. Ne olivat kuitenkin lähinnä perintöä vanhoilta ajoilta; 1800-luvun lopulla ei niitä mainittavassa määrin perustettu.

Aloite ei kuitenkaan johtanut käytännöllisiin tuloksiin. Pellervo-Seuran johtokuntakin näyttää käsikirjan julkaisupäätöstä tehdessään edellyttäneen, ettei yhteenliittymiä lähimmässä tulevaisuudessa synny, ja toimenpiteen tarkoituksena lieneekin ollut lähinnä mielialan valmistaminen metsätaloudelliselle osuustoiminnalle.

Maakunnassa tehdyt aloitteet pakottivat kuitenkin seuran entistä suuremmalla valppaudella seuraamaan asian kehitystä. Niinpä johtokunnan kokouksessa 23. 2. 1906 todetaan, että »muutamissa Keski-Suomen kunnissa oli perustettu sangen hataroille säännöksille metsätaloudellinen osuuskunta 'Tapio'».[1] Voidakseen ottaa kehityksen ohjat käsiinsä johtokunta päätti palkata seuralle erityisen metsäkonsulentin ja anoa sitä varten valtiolta 7 000 markan vuotuisen määrärahan aluksi viiden vuoden aikana. Sen lisäksi päätettiin tehdä senaatille anomus, että Pellervo-Seuran mallisääntöjen mukaan perustettujen yhteismetsien osakkaille myönnettäisiin valtion lainoja.

V. 1907 Pellervo-Seuralle myönnettiinkin apuraha metsäkonsulentin palkkaamiseksi vuosiksi 1907—08. Jo v. 1906 (31. 5.) seuran metsäkonsulentiksi oli otettu metsäkonduktööri V. G. Thomé ja vähän myöhemmin (1. 9. 1906) johtokunta oli asettanut erityisen komitean suunnittelemaan metsätaloudellisen osuustoiminnan kehittämistä. Komitean puheenjohtajana toimi senaattori J. Serlachius ja sen yhdeksän jäsenen joukossa oli mm. kaksi metsämiestä (metsänhoitaja R. Reinius ja virkatalojen tarkastaja A. P. Mäkikylä).

Komitea ehdotti v. 1907 valmistuneessa mietinnössään kahdenlaisia yhteenliittymiä: metsätalousyhdistyksiä ja metsätalousosuuskuntia. Se laati molempia varten myös mallisäännöt, joita myöhemmin tarkistettiin.

Suunnitelma metsätalousyhdistyksistä perustui vuoden 1886 metsälain 10—12 §:iin. Sääntöehdotuksen mukaan tällaisen yhdistyksen jäsenet sopivat yhteisesti metsiensä hoidosta ja hallinnasta »edistääkseen järkiperäistä metsänhoitoa ja aikaansaadakseen siten siihen perustuvaa metsäntuotteiden hyödyksikäyttämistä tiloillaan». Siinä tarkoituksessa yhdistyksen tuli varata mahdollisuus puutavaran yhteisiin myynteihin, sen tuli ottaa suorittaakseen myydyksi välitettävien puutavaraerien hakkuu ja kuljetus, jopa ryhtyä toimenpiteisiin uittoväylien perkaamiseksi jne. Yhdistyksen tuli myöskin herättää jäsenistössä harrastusta metsänhoitoon.

Metsätalousyhdistys oli perustettava määrävuosiksi ja sen säännöt oli saatettava kihlakunnanoikeuden vahvistettavaksi. Metsänomistajan oli sitouduttava jäsenyyteen sopimuksessa mainituksi määräajaksi. Lisäksi hänen tuli sitoutua noudattamaan puun myynneissään yhdistyksen toimikunnan ja sen paikalle kutsuman ammattimiehen yhteisesti antamia neuvoja.

[1] Tällä tarkoitetaan v. 1905 Karttulaan perustettua metsäosuuskuntaa, jonka toiminta-alue käsitti kuusi Pohjois-Savon läntistä pitäjää. Yritystä voidaan pitää eräänlaisena spontaanisena ilmauksena ko. seudun metsänomistajain yhteistoimintatahdosta.

Metsätalousosuuskunnat, joiden perustaminen nojautui osuustoimintalakiin, oli kaavailtu toteuttamaan yhteistoimintaa kaupallisella alalla, joskin niiden samalla oli pyrittävä edistämään myös järkevän metsätalouden harjoittamista. Ne saattoivat kyllä rajoittaa toimintansa jäsenten metsäntuotteiden myyntiin, mutta sääntöihin sisältyi nimenomainen maininta siitä, että osuuskunnan päätöksellä voitiin perustaa myös metsäteollisuuslaitoksia, kuten sahoja, puuhiomoja jne. Jäsen oli velvollinen toimittamaan raakapuun myynnit — vähäisiä paikallismyyntejä lukuun ottamatta — osuuskunnan välityksellä. Hän saattoi erota osuuskunnasta kahden vuoden kuluttua, mutta joutui maksamaan erinäisiä korvauksia, jos eroaminen tapahtui ennen kuin 10 vuotta oli kulunut jäseneksi tulosta.

Heikot suhdanteet puutavara-alalla sekä maataloudellisten tuotanto-osuuskuntien, semminkin osuusmeijerien kokemat vastoinkäymiset aiheuttivat sen, että johtokunta marraskuussa 1907 päätti toistaiseksi luopua metsäosuuskuntien perustamisesta.

Myös metsätalousyhdistysten perustaminen viivästyi mm. sen johdosta, että Thomé erosi vuoden 1906 lopussa Pellervo-Seuran palveluksesta, ja uusi konsulentti Sohlman tuli hänen tilalleen vasta 15. 1. 1908. Pian sen jälkeen valmistuivat lopullisesti mallisäännöt metsätalousyhdistyksiä varten sekä ohjesääntö yhdistysten neuvojille. Sohlman laati myös lentokirjasen »Mitä hyötyä on metsänomistajilla metsätalousyhdistyksistä?», jota levitettiin eri puolille maata.

Pellervo-Seuran hankkeet metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittämiseksi saivat huomiota myös julkisen metsäpolitiikan taholla. V. 1908 eduskunnalle jätettyyn metsälakiesitykseen (ks. II Valtiopäivät 1908, asiakirjat, I osa) sisältyi näet kokonainen luku »metsänhoitoyhdistyksistä ja metsäyhdyskunnista». Ensiksi mainitut yhteenliittymät oli ajateltu Pellervo-Seuran suunnittelemien metsätalousyhdistysten mukaisiksi, kun taas metsäyhdyskunnat olivat eräänlaisia yhteismetsiä.

Tapion aloittaessa toimintansa Pellervo-Seuran toimesta oli siis jo tehty koko joukko suunnitelmia metsätaloudellisen yhteistoiminnan virittämiseksi. Myös julkinen metsäpolitiikka oli osoittanut kiinnostusta asiaa kohtaan ottamalla yhteismetsiä koskevat säännökset vuoden 1886 metsälakiin ja antamalla asialle entistä suuremman painon vuoden 1907 metsälakiesityksessä. Hankkeet eivät kuitenkaan olleet kypsyneet käytännölliseksi toiminnaksi muutamaa spontaanista ilmiötä lukuun ottamatta.

Kehitys v. 1908—28. Metsänhoitoyhdistykset voittavat alaa

Vaikka senaatti aiemmin mainitussa eri järjestöjen välistä työnjakoa koskevassa kirjeessään (17. 7. 1908) uskoi metsätaloudellisen yhteistoiminnan edelleen

kehittämisen Pellervo-Seuran tehtäväksi, asia kiinnosti suuresti myös Tapiota ja se joutui ottamaan kannan tehtyihin suunnitelmiin.

Ensinnä Tapio puuttui metsälakiesitykseen. Väliaikaisen johtokunnan jo 11. 3. 1908, siis ennen em. senaatin kirjettä, asettama valiokunta käsitteli mm. lakiesitykseen liittyviä toimenpiteitä metsätaloudellisen yhteistoiminnan edistämiseksi. Valiokunta suositteli, että valtion avustuksin edistettäisiin yhteenliittymien syntymistä, vaikka se epäilikin niiden aikaansaamista juuri lakiesityksessä edellytetyllä pohjalla (ks. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asettaman valiokunnan . . . 1908, s. 26—28). Kun koko metsätaloudellisia yhteenliittymiä koskeva luku poistettiin myöhemmin lakiesityksestä, ei toimenpiteellä ollut välitöntä käytännöllistä merkitystä.

V. 1909 Tapio teki huomionarvoisen aloitteen ehdottaessaan, että Maatalousseurojen Keskusliiton kolmannen edustajakokouksen ohjelmaan v. 1909 otettaisiin keskustelukysymys aiheesta: »Tuleeko asianomaisten seurojen avustaa yksityisiä metsänomistajia metsäosuuskuntien perustamisessa ja tuleeko valtion tukea näitä, myöntämällä niille halpakorkoisia lainoja puunjalostuslaitoksien perustamista varten?» Hoitovaliokunnan suosituksesta Tapio ja Pellervo-Seura laativat asiasta yhteisen alustuksen, jonka valmistamiseen Tapion puolesta osallistui lähinnä Helander ja Pellervo-Seuran puolesta Sohlman.

Pellervo-Seuran johtokunta päätti 24. 5. 1909 — v. 1907 omaksumansa kannan mukaisesti — vastata kysymykseen kieltävästi. Tähän kantaan yhtyi myös Helander. Alustuksessa todetaankin, ettei maamme metsänomistajain yhteistoimintahenki ole vielä niin voimakas, että he olisivat valmiit menemään osuustoiminnallisten sahojen yms. tuotantolaitosten perustamisen kannalta välttämättömiin sitoumuksiin. Sen vuoksi ehdotetaan loppuponsissa, että edustajakokous vastaisi otsikossa esitettyyn kysymykseen kieltävästi ja että Keskusliitto kääntyisi maamme hallituksen puoleen anoen, että valtion apurahoja myönnettäisiin ensi sijassa metsätalousyhdistyksille tarpeellisten ammattimiesten palkkaamista ja puhtaasti metsänhoidollisia edistämistoimia varten.

Toisen alustuksen oli laatinut agronomi Eero Hahl (sittemmin Hatva). Hän päätyi aivan päinvastaiseen tulokseen katsoen, että maatalousseurojen on tehokkaasti avustettava yksityisiä metsänomistajia metsäosuuskuntien perustamisessa ja että näille osuuskunnille on valtion myönnettävä halpakorkoisia lainoja jalostuslaitosten perustamiseksi.

Edustajakokous yhtyi Pellervo-Seuran ja Tapion kielteiseen kantaan. Tehty päätös selvensi tilannetta sikäli, että puhtaasti kaupallinen suunta hylättiin toistaiseksi ja voimat kohdistettiin yhteistoiminnan kehittämiseen lähinnä metsätalouden yleistä edistämistä ajatellen.

On kuitenkin merkille pantavaa, että jo samana vuonna kun em. keskustelu tapahtui, Tapion piirissä esitettiin vakavia epäilyksiä myös metsätalousyhdistysten mahdollisuuksista. Konsulentti Packalén esitti näet johtokunnan ko-

kouksessa 5. 12. 1909 alustuksen (ks. Vk. 1909, s. 13—15), jossa hän totesi metsätalousyhdistysten rajoittavan siinä määrin jäsentensä toimintavapautta nimenomaan puun myynneissä, että niiden syntyminen saattaa varsinkin »Länsi-Suomessa ja Hämeessä» käydä mahdottomaksi. Hän suositteli samalla uutta yhteistoiminnan muotoa, josta hän käytti nimitystä metsänhoitoyhdistys, luonnehtien sen seuraavaan tapaan:

»Nämä eroaisivat metsätalousyhdistyksistä siinä, ettei niitä ajateltaisi perustettavaksi metsälain 10, 11 ja 12 pykälän edellyttämälle pohjalle, eikä niiden sääntöjä tarvitsisi vahvistuttaa kihlakunnanoikeudessa. Kun sitä paitsi tällaisen metsänhoitoyhdistyksen jäsenet voivat vastaiseksi tyytyä ainoastaan metsäammattimiehen palkkaamiseen, niin ei siis tarvitsisi tällaisen yhdistyksen sääntöihin ottaa niitä yksityisen määräämisvapautta rajoittavia säädöksiä, jotka ovat Pellervon mallisäännöissä (§§ 5 ja 6). Tämän eroavaisuuden kautta tulee metsänhoitoyhdistyksen toiminta kaikin puolin yksinkertaisemmaksi ja vapaammaksi, ja m.m. yhdistyksen toimihenkilöiden edesvastuu lievemmäksi.»

Packalén mainitsi pari tämän tapaista yhdistystä hiljattain perustetun mm. Satakunnan maanviljelysseuran alueelle (Tapio 1909, s. 338) ja huomautti, että ilmeisesti uusia metsänhoitoyhdistyksiä perustettaisiin verraten nopeasti lisää, jos tätä toimintaa ryhdyttäisiin järjestelmällisesti ohjaamaan. Alustus päättyikin ehdotukseen, että Tapio vahvistuttaisi mallisäännöt ja käsikirjan metsänhoitoyhdistyksiä varten ja asettaisi pienen valiokunnan asiaa edelleen kehittelemään.

Johtokunta päättikin antaa hoitovaliokunnan tehtäväksi ryhtyä alustajan ehdottamiin toimenpiteisiin velvoittaen sen samalla kääntymään Pellervo-Seuran puoleen mallisääntöjen laatimista ja käsikirjaa koskevissa kysymyksissä.

Tapion metsänhoitoyhdistyksiä koskevat suunnitelmat olivat tulleet myös Pellervo-Seuran tietoon. Sohlman ilmoitti näet seuran johtokunnan kokouksessa 17. 12. 1909 Tapion hankkeesta ja totesi samalla, että Tapion suunnittelemat yhteenliittymät voivat tulla esteeksi Pellervo-Seuran toiminnalle metsätaloudellisen yhteistoiminnan alalla. Asia oli siis tuttu, kun Tapio 17. 2. 1910 lähetti metsänhoitoyhdistysten sääntöjä koskevan kirjeen Pellervo-Seuralle. Siinä Tapio kertoo suunnitelmistaan metsänhoitoyhdistysten perustamiseksi, mutta antaa kuitenkin ymmärtää, että yhdistykset oli tarkoitettu vain ensi käden ratkaisuksi, eikä niiden tarkoitus ollut tehdä tarpeettomiksi Pellervo-Seuran suunnittelemia kiinteämpiä yhteenliittymiä. Lopuksi kysytään, kannattaako Pellervo-Seura Tapion suunnitelmia ja onko se valmis antamaan apua sääntöjen laatimisessa.

Pellervo-Seura asetti vastausluonnosta laatimaan erityisen toimikunnan (Serlachius, Sohlman ja sihteeri Karhunen), jonka ehdotus oli käsiteltävänä johtokunnan kokouksessa 3. 6. 1910. Tällöin myös muotoiltiin Pellervo-Seuran vastaus Tapiolle. Siinä todistellaan aluksi, etteivät metsätalousyhdistyksen säännöt oikein tulkittuna ja sovellettuna rajoita metsänomistajan toimintavapautta niin suuressa määrin kuin Tapio väittää. Edelleen tähdennetään, että

metsätalousyhdistyksillä on tulevaisuutta ja että metsätaloudellista yhteistoimintaa olisi kehitettävä juuri niiden pohjalta. Siten toimien voitiin näet yhteistoiminta kehittää aloittamalla vapaammista ja suuntaamalla se vähitellen yhä kiinteämpiin muotoihin. Metsänhoitoyhdistykset sen sijaan voivat muodostua täydellisempien yhteenliittymien esteeksi.

Vastauksessa todetaan lopuksi, ettei Tapion ehdotus tiedä edistystä, vaan taantumusta metsätaloudellisen yhteistoiminnan alalla, eikä Pellervo-Seura näin ollen voi antaa suunnitelmalle kannatustaan. Tosin voitiin seuran mielestä siellä, missä järjestettyä yhteistoimintaa oli mahdoton saada aikaan, kehoittaa metsänomistajia palkkaamaan yhteinen metsänvartija keskinäisen sopimuksen tietä, mutta tämän tapaisessa suunnittelussa Tapiolla ei Pellervo-Seuran avusta olisi sanottavaa hyötyä.

Pellervo-Seuralla ja Tapiolla oli siten erilainen näkemys metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittämisestä. Kun tämä toiminnan suunta kuului senaatin antaman ohjeen mukaan Pellervo-Seuralle, Tapio ei ainakaan julkisesti voinut asettua sen kilpailijaksi. Johtokunnan aiemmin mainittu päätös mallisääntöjen laatimisesta toteutettiin kuitenkin. Hoitovaliokunta oli näet asettanut erityisen valiokunnan tehtävää suorittamaan ja sen ehdotuksen pohjalta johtokunta kokouksessaan 16.—17. 12. 1910 hyväksyi metsänhoitoyhdistysten mallisäännöt. Johtokunta päätti samalla, että säännöt julkaistaan vasta sitten, kun em. valiokunnan toimesta on laadittu asiaa koskeva käsikirja. Kirja ei kuitenkaan koskaan ilmestynyt.

Passiivisuus Tapion puolella johtui varmaan siitäkin, että sihteeriksi tuli 1. 8. 1910 Sohlman, joka Pellervo-Seuran konsulenttina oli ollut suunnittelemassa metsätalousyhdistyksiä ja edusti Pellervo-Seuran linjaa metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittelyssä. Lähinnä hänen laiminlyönnikseen on katsottava mm. se, että edellä mainittu käsikirja jäi julkaisematta (Vk. 1912, s. 9—10).

Käytäntö kulki kuitenkin omia teitään. Tosin metsätalousyhdistyksiäkin oli perustettu v. 1908—10 varsinkin Uudellemaalle, osin muuannekin (ks. Tapio 1908—10) ja Pellervo-Seura työskenteli edelleenkin niiden aikaansaamiseksi. Ilmeni kuitenkin selvästi, että metsänhoitoyhdistykset saavuttivat enemmän vastakaikua metsänomistajain taholla. Niitä syntyi varsinkin Uudellemaalle, Etelä-Hämeeseen, Lounais-Suomeen ja Satakuntaan. Niinpä Askolan ja Mäntsälän metsänhoitoyhdistykset perustettiin v. 1908, Janakkalan, Sääksmäen, Ruoveden ja Punkalaitumen metsänhoitoyhdistykset v. 1911, Lammin ja Hausjärven yhdistykset v. 1912. Erittäin voimakkaaksi metsänhoitoyhdistystoiminnan keskukseksi muodostui Satakunta, jonne vuoteen 1913 mennessä oli perustettu 15 yhdistystä ja 5—6 mainitaan olleen perusteilla (ks. Kivalo 1913). Merkittävää oli lisäksi, että alkuaan Pellervo-Seuran sääntöjen pohjalla perustetut yhteenliittymät itse asiassa toimivat metsänhoitoyhdistysten tavoin.

Jo varsin pian tultiin myös ammattipiireissä, jopa Pellervo-Seurassa vakuut-

tuneeksi siitä, että metsänomistajain yhteistoiminta tulisi kehittymään lähinnä metsänhoitoyhdistysten merkeissä. Osoituksena siitä voidaan mainita mm., että seuran metsäkonsulentti K. Saarnivaara tarkasteli metsänomistajain yhteistoimintaa käsittelevässä esitelmässään Tapion päivillä 1912 metsätalousyhdistyksiä ja metsätalousosuuskuntia vain eräänlaisena historiallisena ilmiönä ja ja keskittyi muutoin miltei kokonaan metsänhoitoyhdistystoimintaan.

Kun vertailee Pellervo-Seuran ja Tapion hahmottelemia yhteenliittymiä, ei ole lainkaan yllättävää, että kehitys sai mainitunlaisen suunnan. Metsätalousyhdistysten säännöt rajoittivat siinä määrin jäsenten toimintavapautta, ettei monikaan metsänomistaja voinut sellaiseen sopeutua. Myös se seikka, että näiden yhteenliittymien perustaminen oli lopullisesti vahvistettava kihlakunnanoikeudessa, tiesi suuria vaikeuksia. Tällainen muodollisuus oli vastenmielinen jo sellaisenaan, minkä lisäksi tilojen omistussuhteisiin ja pinta-aloihin liittyvät epäselvyydet usein aiheuttivat sen, ettei yhdistystä voitu lainkaan saada syntymään.

Metsänhoitoyhdistyksen perustaminen sen sijaan saattoi tapahtua varsin vähäisin muotomääräyksin. Oikeastaan tehtiin vain sopimus eräänlaisen yhteisön muodostamisesta neuvojan palkkaamiseksi (ks. Saarnivaara 1912). Edes yhteenliittymän rekisteröintiä ei ainakaan alkuaikoina pidetty tarpeellisena.

Pellervo-Seuran suunnitelmat metsänomistajain yhteistoiminnan kehittämiseksi kaatuivat siis niiden ankaraan muodollisuuteen. On myönnettävä, että jäseniä sitovat säännöt ja velvoitukset olivat välttämättömiä kaupallisen yhteistoiminnan alalla. Muutoinhan yhteiset yritykset olisivat rakentuneet kovin heikolle pohjalle. Sen sijaan tuntuu oudolta, että myös metsätalousyhdistyksiä koskevat säännöt rakennettiin vuoden 1886 metsälain säännöksille, joista kuvastuu pyrkimys toteuttaa ensi kädessä julkisen vallan intressit metsätaloudessa kiinnittämättä paljoakaan huomiota siihen ajatusmaailmaan, missä yksityinen metsänomistaja toimi. Lähtökohta oli psykologisesti epäonnistunut ja tulokset sen mukaisia.

Vertailtaessa perustettujen metsätalousyhdistysten ja metsänhoitoyhdistysten toimintaa voidaan panna merkille vielä muuan perustavaa laatua oleva eroavuus: metsätalousyhdistys lähti liikkeelle kovin monin tavoittein. Tästä oli helposti seurauksena, ettei mitään niistä saavutettu. Tuntuu siltä kuin monet metsätalousyhdistykset olisivat ikään kuin riippuneet ilmassa. Yhdistys nimellisesti tosin oli olemassa, mutta toimintaa ei juuri virinnyt. Se rajoittui useimmissa tapauksissa joidenkin valistustilaisuuksien ja mahdollisesti kilpailujen järjestämiseen. Vain perin harvassa tapauksessa tällainen yhdistys näyttää palkanneen neuvojan. Metsänhoitoyhdistyksellä sen sijaan oli oikeastaan vain yksi, mutta kylläkin merkittävä tavoite: ammattimiehen palkkaaminen jäsenten metsätaloutta edistämään. Koko toiminnan tarkoitus keskittyi tähän tehtävään. Neuvojan asiaksi jäi toiminnan kehittäminen kussakin tapauksessa sopiviksi osoittautuviin muotoihin. Sitä mukaa kuin metsänomistajat oivalsivat tällaisen ammattiavun merkityksen, metsänhoitoyhdistysten perustaminen kävi yhä helpommaksi.

Maatalousseurat olivat ennen Tapion perustamista pysyneet yleensä verraten passiivisina metsätaloudellista yhteistoimintaa koskeville pyrinnöille. Tästä säännöstä oli poikkeuksia, joihin kuului mm. Kuopion maanviljelysseuran Metsäosuuskunta Tapiolle antama ohjaus ja taloudellinen tuki. Kun Pellervo-Seuran ja Tapion suunnitelmat vähitellen kiteytyivät ja tulivat tunnetuksi, maatalousseurat osoittivat yhä suurempaa harrastusta asiaa kohtaan. On kiintoisaa todeta, että nekin varsin yleisesti asettuivat kannattamaan metsänhoitoyhdistyslinjaa.

Maatalousseurojen tuki muodostuikin yhdistyksille erittäin merkitykselliseksi. Sitä kuvaa sattuvasti mm. Satakunnassa omaksuttu käytäntö (ks. Kivalo 1913). Maanviljelysseura jakoi siellä metsänhoitoyhdistyksille aluksi 200 markan, myöhemmin vieläkin pienempiä vuotuisia apurahoja. Avustusten saannin ehdoksi asetettiin kuitenkin, että yhdistys palkkasi neuvojan, että se rakentui maanviljelysseuran hyväksymien sääntöjen pohjalle ja tunnusti sen metsäkonsulentin toimintansa ohjaajaksi.

Pellervo-Seura teki kuitenkin vielä yrityksen palauttaakseen metsätaloudellisen yhteistoiminnan johdon käsiinsä. Seuran metsätaloudellinen toiminta muotoiltiin v. 1913 uudestaan siten, että konsulentin tuli metsätoimistojen tapaan antaa ammattiapua metsätalousyhdistyksille ja metsänomistajille. Johtokunta teki asiaa koskevan päätöksen 23. 1. 1913 ja sen mukainen uusi ohjesääntö valmistui maaliskuussa samana vuonna. Järjestelyn tarkoituksena näyttää olleen luoda pohjaa erityiselle metsätaloudellisen osuustoiminnan keskusjärjestölle, mikä suunnitelma kuitenkin raukesi. V. 1913 Sohlman esitti myös maanviljelysseuroille vetoomuksen, että nämäkin osaltaan tukisivat Pellervo-Seuran yhteistoimintahankkeita (ks. Tapio 1913, s. 130—133).

Toisaalta Pellervo-Seura pyrki nyt yhteistoimintaan myös Tapion kanssa ehdottaen, että pantaisiin toimeen metsänhoito- ja metsätalousyhdistysten välinen toimintakilpailu, johon Pellervo-Seura hankkisi palkinnot. Tapion johtokunta suostuikin tähän, kilpailu pantiin toimeen ensi kerran v. 1913 ja uudistettiin vielä seuraavana vuonna. Kaikille tiedossa oleville yhdistyksille lähetettiin kutsu osallistua kilpailuun, mutta vain kuusi niistä tuli mukaan. Osanotto oli siis varsin laimea ja po. toiminta päätettiinkin lopettaa v. 1914 jälkeen. Mainittakoon, että kilpailun voitti kummallakin kerralla Ruoveden metsänhoitoyhdistys.

Kilpailun eräänä tarkoituksena oli päästä lähemmin perehtymään erilaisten metsätaloudellisten yhteenliittymien toimintaan silmällä pitäen tämän työalan tulevaa kehittämistä. Näyttää siltä kuin Sohlmanin mielessä olisi ollut ajatus tämän tutustumisen pohjalta laatia yhtenäinen ohjelma metsätaloudellisen yh-

teistoiminnan kehittämistä varten (ks. Tapio 1913, s. 130—133). Tulos ei kuitenkaan vastannut odotuksia tässä mielessä. Se ei myöskään vahvistanut Pellervo-Seuran asemaa metsätaloudellisen yhteistoiminnan johdossa, vaan johtoasema oli selvästi siirtymässä Tapiolle.

Toisaalta metsänhoitoyhdistys-linjallakin oli vaikeuksia. Uusia yhdistyksiä syntyi vain pääasiassa Tapion ja maatalousseurojen aloitteesta ja niiden toiminnassa pitäminen vaati paljon huolta. SAARNIVAARA (1912) ja KIVALO (1913) mainitsevat erityisenä vaikeutena sen, etteivät metsänomistajat olleet valmiit uhrauksiin yhdistysten ylläpitämiseksi. Edelleen esiintyi taipumusta panna neuvoja melko toisarvoisiin tehtäviin, kuten neuvottelemaan isäntien edustajina torppareiden kanssa näiden kotitarvepuun käytöstä jne.

Metsätaloudellisen yhteistoiminnan laajuudesta ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä ei ole luotettavia tietoja saatavissa. PEKKALA (1926) on arvioinut, että metsätalousyhdistyksiä oli maassamme v. 1915 n. 20 ja metsänhoitoyhdistyksiä n. 40. Toimivien yhteenliittymien luku oli kuitenkin huomattavasti alhaisempi. Vallankin metsätalousyhdistyksistä huomattava osa oli vain nimellisiä.

Vasta pienelle oraalle päässyt metsätaloudellinen yhteistoiminta ei kestänyt ensimmäisen maailmansodan rasituksia, vaan kutakuinkin kaikki metsätalous- ja metsänhoitoyhdistykset joko sammuivat kokonaan tai lakkauttivat toimintansa. Siihen oli syynä ensinnäkin sodan aiheuttama keskeytys metsäntuotteiden viennissä ja sen seurauksena puun myyntitulojen heikkeneminen. Suuresti laajentunut polttopuun hankinta sekä oman maan että Pietarin suuren käyttökeskuksen tarpeisiin ei voinut kompensoida ainespuumarkkinoilla tapahtuneita supistuksia. Sitä paitsi halkojen hankinta Pietariin tapahtui pääosaltaan alueella, missä metsänhoitoyhdistyksiä oli hyvin vähän.

Kaikki tämä aiheutti sen, etteivät metsänomistajat tunteneet sellaista tarvetta yhteistoimintaan kuin ennen sodan syttymistä. Käytännössä tämä ilmeni siten, että neuvojat jätettiin ilman rahanarvon alenemisen edellyttämiä palkankorotuksia, minkä vuoksi nämä siirtyivät muihin tehtäviin. Toisaalta yhdistysten lopettaminen kävi vaivattomasti senkin vuoksi, että ne oli perustettu määräajaksi, useimmiten kolmeksi vuodeksi. Eräänä syynä yhdistysten kuolemiseen sodan aikana mainitaan myös se, etteivät enempi Tapio kuin maanviljelysseuratkaan pitäneet niistä riittävästi huolta (AIRILA 1927).

Sodan aikana nukahtanut metsätaloudellinen yhteistoiminta jatkoi untaan pitkälle 1920-luvulle. On oikeastaan paradoksaalista todeta, että tähän oli muiden ohella syynä v. 1918 ja sen jälkeen tapahtunut torpparivapautus. Se näet poisti päiväjärjestyksestä isäntien ja torppareiden välisen kiistan näiden kotitarvepuun käytöstä, mikä kiista melko keskeisellä tavalla oli vaikuttanut metsänhoitoyhdistysten perustamiseen vallankin Satakunnassa (ks. AIRILA 1927). Epäilemättä metsänhoitoyhdistyksillä olisi ollut yllin kyllin hyödyllisiä tehtäviä

muillakin aloilla. Näin tullaankin toiseen keskeiseen syyhyn: puuttui johtavia ja kokoavia voimia, jotka olisivat puhaltaneet henkeä metsänhoitoyhdistyksiin ja ohjanneet niiden toiminnan uusille urille. Pellervo-Seura poisti kokonaan metsätalousosuustoiminnan työohjelmastaan v. 1918 ja Tapion toiminnassa 1920-luvun alkupuolisko oli kuollutta, hedelmätöntä kautta. Myös maatalousseurojen ote metsätalouden edistämistoimintaan oli herpautunut. Ja vihdoin joutui metsätalouden yleistä edistämistä ajava yhteistoiminta kärsimään siitä, että mielenkiinto suunnattiin 1920-luvulla kaupallisen yhteistoiminnan alalle Metsänomistajain Metsäkeskuksen ja sen tytäryhtymien puitteissa.

Vähitellen ryhdyttiin kuitenkin herättämään toimintaa jälleen eloon. Siitä on merkkinä mm. vuoden 1924 neuvottelutilaisuus, jossa muun ohella pohdittiin kysymystä, olisiko maahamme käytävä perustamaan ns. y k s i t y i s h o i t o a l u e i t a.

Yksityishoitoalueet (privat skogsrevir) ovat eteläiselle ruotsinkieliselle rannikkoseudulle ominaisia yhteenliittymiä. Ensimmäinen perustettiin v. 1915 Turun seuduille. Sittemmin on tapahtunut monia järjestelyjä, joiden johdosta hoitoalueiden luku on vaihdellut, mutta itse järjestelmä on säilynyt jatkuvasti elinvoimaisena tässä osassa maata.

Yksityishoitoalueet eroavat metsänhoitoyhdistyksistä ensinnäkin siinä, että ne ovat laajempia, useita kuntia käsittäviä. Ne palkkasivatkin alusta pitäen toimintaansa johtamaan metsänhoitajan ja lisäksi joukon metsäteknikoita. Toiminnan rahoitus tapahtui miltei kokonaan metsäpinta-alan perusteella määräytyvien jäsenmaksujen muodossa. Kaupallisella toiminnalla oli yksityishoitoalueessa keskeinen merkitys.

Näin kehitettyä yhteistoiminnan muotoa esitteli mainituilla neuvottelupäivillä metsänhoitaja, sittemmin ylimetsänhoitaja T o r s t e n R a n c k e n, joka siihen aikaan toimi erään yksityishoitoalueen metsänhoitajana. Hän tähdensi erityisesti, että yhteenliittymää johtavalla metsänhoitajalla on yleensä enemmän auktoriteettia ja paremmat edellytykset taivuttaa metsänomistajat järkeviin ratkaisuihin kuin metsäteknikolla, joka helposti mukautuu työnantajiensa ratkaisuihin myös ammattiasioissa.

Keskustelussa kannatettiin Ranckenin ajatuksia, mutta useimmat osanottajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että metsätaloudellista yhteistoimintaa oli maan muissa osissa kehitettävä lähinnä metsänhoitoyhdistysten muodossa. Puheenvuoroissa alleviivattiinkin, että toimintaa oli kaikkien asianosaisten järjestöjen ryhdyttävä tukemaan.

Seuraavina vuosina virkosikin eloon metsänhoitoyhdistys toisensa jälkeen ja koko joukko uusiakin yhdistyksiä perustettiin. Kuitenkin voidaan todeta, että metsätaloudellisen yhteistoiminnan käytännölliset tulokset jäivät ennen metsänhoitolautakuntien perustamista suhteellisen pieniksi. Näin siitäkin huolimatta,

että toimintaa oli viritelty eri järjestöjen, osin valtiovallankin toimesta jo lähes kolmen vuosikymmenen aikana.

Mainitun ajanjakson ehkä arvokkain tulos oli siinä, että vilkas keskustelu oli tuonut esiin eri mahdollisuuksia, joita kokeiltiin myös käytännössä. Pohdinnan ja kokemusten pohjalta olikin saavutettu myös merkittävä johtopäätös: toiminta oli metsätalouden yleisen edistämisen osalta keskitettävä lähinnä *metsänhoitoyhdistyksiin*. Samalla oli omaksuttu näkemys, että metsänomistajain markkinapoliittinen järjestäytyminen oli kulkeva eri linjaa.

Metsänhoitoyhdistystoiminnan voimakas nousu v. 1929—39

Yksityismetsälaki muodostui käännekohdaksi myös metsänhoitoyhdistystoiminnalle. Keskusmetsäseurat ja metsänhoitolautakunnat katsoivat tämän toiminnan kehittämisen kuuluvan ensi käden tehtäviin ja ottivat asian omakseen. Siihen oli omat syynsä. Ensinnäkin metsänhoitolautakuntien johtosääntö velvoitti nämä elimet edistämään yksityismetsätaloutta myös »suunnittelemalla ja järjestämällä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja tukemalla sitä tarkoittavia pyrkimyksiä». Metsänhoitoyhdistystoiminnan kehittäminen soveltui hyvin myös lautakuntien pyrkimyksiin järjestää edistämistoiminta mahdollisimman vapaisiin, omatoimisiin muotoihin. Lisäksi lautakuntien taholla oivallettiin pian, että niiden omat ammattimiesvoimat olivat riittämättömät edessä oleviin moninaisiin tehtäviin. Kun käytettävissä olevat niukat määrärahat eivät sallineet ammattimiesten luvun kyllin nopeaa lisäämistä metsänhoitolautakunnissa, oli lähellä ajatus hakea vahvistusta metsänomistajain omatoimisuuteen perustuvista yhteenliittymistä.

Jo vuoden 1928 neuvottelukokouksessa, jossa luotiin suuntaviivoja metsänhoitolautakuntien työskentelylle, alleviivattiin metsänhoitoyhdistystoiminnan merkitystä (ks. Tapion vk. 1928, s. 15—16). Samana vuonna Tapion toimesta oli laadittu perustettavia metsänhoitoyhdistyksiä varten uudet mallisäännöt, joiden sisällön sosiaaliministeriö oli hyväksynyt.

Vuodesta 1929 lähtien metsänhoitoyhdistystoimintaa voidaan seurata entistä paremmin tilastojen valossa. Piirros 6 kuvaa metsänhoitoyhdistysten neuvojien[1] luvun kehitystä mainitusta vuodesta alkaen. Siitä ilmenee, että neuvojien luku kasvoi jo heti metsänhoitolautakuntien toiminnan alkuvuosina. Ankara lamakausi 1930-luvun alussa aiheutti kuitenkin pahan keskeytyksen, sillä hakkuiden ja samalla metsätulojen supistuessa jäsenmaksujen kantaminen osoittautui kovin vaikeaksi ja myös toimitusmaksujen saanti ehtyi. Näissä

[1] Heille vakiintui jo 1930-luvulla nimitys m e t s ä n h o i d o n n e u v o j a, kun taas metsänhoitolautakuntien neuvojia kutsutaan m e t s ä t a l o u s n e u v o j i k s i.

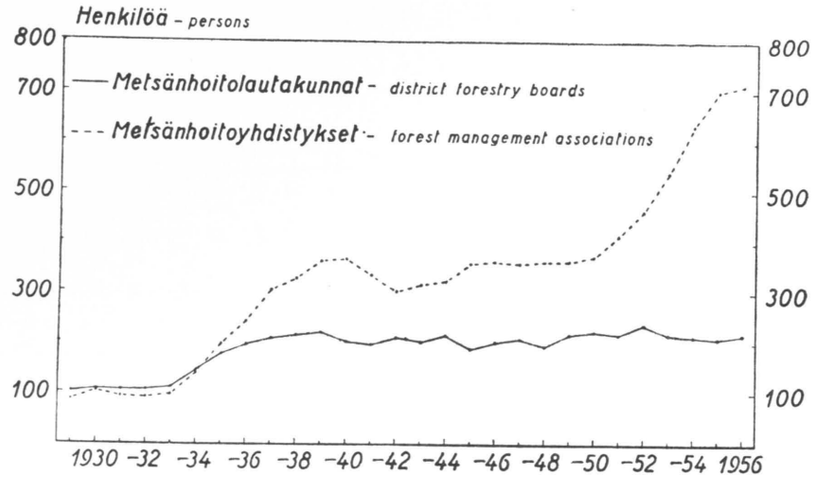

Kuvio 6. Metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten neuvojien luku v. 1929—56.
Fig. 6. Number on forestry foremen employed by the district forestry boards and forest management associations, 1929—56.

oloissa metsänhoitolautakunnat luopuivatkin uusien yhdistysten perustamisesta ja keskittyivät entisten yhdistysten tukemiseen laman yli.

Ilmenneet vaikeudet pakottivat etsimään keinoja metsänhoitoyhdistystoiminnan vakaannuttamiseksi laajemmassakin mielessä. Eräänä keinona nähtiin yhteisöjen, ennen muuta kuntien ja seurakuntien liittyminen yhdistysten jäseniksi. Tapio esitti sen vuoksi v. 1929 metsähallitukselle, että tämä kehoittaisi seurakuntia liittymään metsänhoitoyhdistysten jäseniksi (Vk. 1929, s. 75—76). Opetusministeriö, jolle metsähallitus alisti kysymyksen, ei suostunut ehdotettuun toimenpiteeseen sellaisenaan, mutta piti mahdollisena, että Tapio kääntyisi suoraan seurakuntien puoleen. Tapio lähettikin v. 1930 asiasta kirjeen seurakunnille (Vk. 1930, s. 71—72) ja metsänhoitolautakunnat tekivät puolestaan samansuuntaisia esityksiä kunnille. Monet seurakunnat ja kunnat liittyivätkin yhdistyksiin. Niinpä v. 1936 suomenkielisiin metsänhoitoyhdistyksiin kuuluneesta metsäalasta 11.7 % oli kuntien ja seurakuntien metsiä (Komiteanmietintö 8/1937, s. 37).

Merkittävä askel metsänhoitoyhdistysten tukemisessa otettiin v. 1930, jolloin niille myönnettiin 75 000 markan suuruinen v a l t i o n a v u s t u s. Ajatus metsänomistajain yhteenliittymien tukemisesta julkisin varoin oli tosin jo kauan esiintynyt metsäpoliittisessa keskustelussa. On jo mainittu mm. A. W. Liljestrandin vuoden 1872 metsäkomitean mietintöön liittämä lausuma, vuoden 1907 metsälakiesitykseen sisältyneet ehdotukset sekä Maatalousseurojen Keskus-

liiton edustajakokouksen v. 1909 esittämät ponnet. Kaikissa niissä valtion tukea suositeltiin eräänä tehokkaana keinona metsätaloudellisen yhteistoiminnan edistämiseksi (ks. myös SOHLMAN 1908 c). Erittäin painokkaasti alleviivattiin samaa asiaa myös vuoden 1924 neuvottelukokouksessa (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924, s. 43—48).

Ehdotusten taustana oli ennen muuta se kokemus, ettei metsänhoitoyhdistyksiä saatu perustetuksi ja varsinkaan niiden toimintaa turvatuksi ilman ulkopuolista tukea. Vain harvoissa tapauksissa metsänomistajat itse olivat näet valmiit osallistumaan niiden ylläpitoon riittävin panoksin. Tukea antoivat alkuaikoina lähinnä maatalousseurat. Kun tälle tielle oli lähdetty, oli jo lähellä ajatus valtion suoranaisen avun myöntämisestä metsänhoitoyhdistyksille.

Niiden mielessä, jotka suosittelivat valtion tukea metsänhoitoyhdistyksille näyttää olleen eräänlainen kasvatusajatus: kun yhdistyksiä ulkopuolisen tuen rohkaisemana saataisiin perustetuksi ja niiden toiminta alkuun, ne aikaa myöten tulisivat toimeen omin avuin (ks. esim. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924, s. 47). Viitattiin myös siihen, että Norjassa ja Tanskassa vastaavanlaiset yhteenliittymät saavat valtion apua. Kannattaa erityisesti panna merkille, että metsähallituksen silloinen ylitarkastaja Toijala vuoden 1924 neuvottelukokouksessa kannatti valtion tuen myöntämistä metsänhoitoyhdistyksille. Toisaalta samassa neuvottelukokouksessa esitettiin myös ajatus, ettei sellaista tukea tarvita.

Metsänhoitoyhdistyksen saaman valtion avun kehitystä valaisee seuraava lukusarja:

Vuosi	Valtion avustus milj. mk	% metsänhoito-yhdistysten tuloista
1930	0.075	..
1936	1.610	29.7
1939	3.100	30.7
1945	6.208	14.5
1950	34.246	20.3

Vaikka valtion avustus suurimmillaankin on ollut vain noin kolmannes yhdistyksen tuloista, sillä on ollut varsin merkittävä vaikutus metsänhoitoyhdistystoiminnan kehitykseen. — Myös kunnat ja manttaalikunnat, osin muutkin yhteisöt ovat jossain määrin tukeneet metsänhoitoyhdistyksiä.

Varsinkin vuosina 1933—34 metsänhoitoyhdistysten perustamiseksi työskenteli aktiivisesti myös Maataloustuottajain Keskusliitto, jonka toimesta rakennettiin näihin aikoihin uutta metsänomistajain kaupallista järjestöä, Maataloustuottajain Keskusliiton metsänmyyntiosastoa (vuoden 1934 alusta Metsäliitto Oy). Metsänhoitoyhdistysten toivottiin ainakin alkuvaiheessa muodostavan sen hankintaorganisaation ja sitä ajatellen niiden toimintaa kehitettiinkin näinä aikoina voimakkaasti kaupallisissa merkeissä. Maataloustuottajajärjestö toimi metsänhoitoyhdistysten hyväksi erityisesti osallistumalla toimihenkilöittensä kautta uusien yhdistysten perustamiseen ja tekemällä aloitteita niiden valtion apurahojen lisäämiseksi.

Tapion pyrkimyksenä näyttää olleen 1930-luvun lopulla saada erityisesti pienmetsänomistajia liittymään metsänhoitoyhdistyksiin. Tätä näkökohtaa korostettiin mm. 7. 4. 1936 ja 16. 4. 1937 metsänhoitolautakunnille lähetetyissä kirjeissä. Viimeksi mainitussa kirjeessä suositeltiin sellaista menettelyä, että paikalliset pienviljelijäyhdistykset liittyisivät metsänhoitoyhdistyksiin ryhmäjäseninä, mitä käytäntöä Lounais-Suomen metsänhoitolautakunta oli jo 26. 10. 1934 päättänyt ryhtyä toteuttamaan. Kaikesta huolimatta yhdistyksiin liittyminen oli vilkkainta keskisuurten ja suurehkojen metsälöiden omistajien keskuudessa. Niinpä metsänhoitoyhdistysten jäsenistä oli v. 1940 alle 50 ha:n suuruisten metsälöiden omistajia 56 %, kun näiden metsälöiden osuus maan metsälöistä oli taulukon 1 mukaan — vuosien 1929 ja 1950 keskiarvona — laskien 73 %.

Metsänhoitoyhdistystoiminnan kehitykseen 1930-luvun jälkipuoliskolla vaikuttivat osaltaan myös erittäin edulliset vientisuhdanteet ja niiden ansiosta tapahtunut metsänomistajain taloudellisen aseman paraneminen. Yhdistysten luku kasvoikin tällöin voimakkaasti. Kun toimivia yhdistyksiä oli v. 1929 vain 86 ja v. 1932 vielä 88, oli vastaava luku v. 1935 jo 176 ja v. 1939 peräti 310. Kymmenvuotiskautena 1929—39 toimivien yhdistysten luku oli siten kasvanut lähes nelinkertaiseksi. Miltei koko maa Pohjois-Suomen syrjäisimpiä seutuja lukuun ottamatta oli 1930-luvun lopussa saatettu metsänhoitoyhdistystoiminnan piiriin, ja yhdistysten neuvojien luku sekä näiden työpanos nousivat tällöin metsänhoitolautakuntien lukuja huomattavasti korkeammiksi. Vuosikymmenessä metsänhoitoyhdistykset olivat siten saavuttaneet hallitsevan aseman metsätalouden edistämistoiminnan kenttätyössä.

Näin tapahtunut kehitys herätti myös kysymyksen yhdistysten toiminnan *ohjaamisesta*. On jo todettu, että Tapioon palkattiin v. 1936 sitä varten erityinen toimihenkilö (Osara). Jo v. 1930 oli vahvistettu metsänhoitoyhdistysten valtion avun myöntämiselle seuraavat ehdot (Jk. 26. 3. 1930):

— yhdistys on rekisteröity,
— jäsenmaksut on säännöllisesti peritty,
— yhdistys antaa vuosittain toimintakertomuksensa metsänhoitolautakunnalle,
— yhdistys toimii läheisessä vuorovaikutuksessa metsänhoitolautakunnan kanssa ja on erinäisissä suhteissa sen valvonnan ja ohjauksen alainen,
— yhdistyksen palveluksessa on vähintään yksi metsäkoulun käynyt neuvoja.

V. 1935 asia järjestettiin erityisellä valtioneuvoston päätöksellä metsänhoitoyhdistysten valtion avustuksista (As. 244/1935), jonka samoin kuin myöhempien

päätösten sisältämät ehdot ovat olleet jokseenkin samat kuin miksi ne v. 1930 vahvistettiin. Lisättäköön kuitenkin, että tietty sadannes valtion avustuksesta on ko. päätösten perusteella maksettu keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille korvauksena metsänhoitoyhdistystoiminnan ohjaamisesta.

Se seikka, että valtio on asettanut ehtoja apurahojen saannille, on joskus tulkittu eräänlaiseksi metsänhoitoyhdistyksiin kohdistuneeksi valtion holhoukseksi. Toisaalta on metsänhoitoyhdistysten toimintaa asetetuilla normeilla ohjattu ammatillisessa mielessä terveisiin uomiin ja saatu siinä aikaan tiettyä yhdenmukaisuutta. Kun valvontaa ovat toteuttaneet lähinnä metsänhoitolautakunnat, joiden kanssa metsänhoitoyhdistykset luonnostaan ovat kanssakäymisessä, ei se liene saanut korostuneen virkavaltaisuuden piirteitä.

Metsänhoitomaksu

Metsänhoitoyhdistystoiminnan suoritettua läpimurtonsa 1930-luvulla ammattimiespiireissä nähtiin välttämättömäksi sen edelleen kehittäminen ja vahvistaminen. Toiminnan tehostamisen tarvetta tunnettiin erityisesti kahdella taholla. Ensinnäkin kiinnitettiin huomiota siihen, että kehitys monissa yhdistyksissä pysähtyi niin pian kun valistunein metsänomistaja-aines oli niihin liittynyt ja kun yhdistykseen oli saatu niin suuri metsäala, että se riitti antamaan työtä yhdelle neuvojalle. Koko yksityismetsien kokonaisuutta ajatellen toiminta oli siten ekstensiivistä, mikä ilmenee mm. siinä, että sama yhdistys saattoi toimia 2—3 kunnan alueella ja että vain vajaa neljännes (23 %) yksityisten, kuntien ja seurakuntien metsäalasta ja vieläkin pienempi sadannes metsänomistajain luvusta kuului yhdistyksiin.

Toisena huolen aiheena oli yhdistysten toiminnan rahoittaminen. Jäsenmaksut näyttelivät verraten vähäistä osaa yhdistysten taloudessa; niiden sadannes oli monessa tapauksessa pienempi kuin valtion avustusten. Erittäin olennainen merkitys oli toimitusmaksuilla ja välityspalkkioilla, joiden osuus oli jopa 40—50 % yhdistysten tuloista. Lamakausien aikoina tällainen järjestely helposti lopetti yhdistysten toiminnan kokonaan.

Epävarmuus metsänhoitoyhdistysten taloudessa johti mm. siihen, että niiden oli vaikea saada palvelukseensa päteviä neuvojavoimia. Yhdistykset muodostuivatkin usein eräänlaisiksi läpikulkupaikoiksi, joihin ammattimiehet tulivat parempia toimia odottaessaan.

Nyt mainitut kysymykset alkoivat saada osakseen vakavaa huomiota varsinkin 1930-luvun puolivälin tienoilla. Jo sitä ennen oli tehty muuan, kylläkin tuloksettomaksi jäänyt aloite. Satakunnan metsänhoitolautakunta oli näet esittänyt 14. 10. 1932 Tapiolle lähettämässään kirjeessä, että paperipuulle ja kaivospuulle säädettäisiin pieni vientitulli, josta kertyvät varat käytettäisiin metsänhoitoyhdistysten toiminnan tukemiseen. V. 1935 asetettiin valtion komitea (Helander, Koivisto, Lampinen, Marttila, Pekkala, kansanedustaja T a a v e J u n n i l a ja vuorineuvos G ö s t a S e r l a c h i u s) tehtävänä pohtia mm., »millä metsänomistajain omakohtaisilla toimenpiteillä esim. manttaalikunnille suoritettavalla metsäpinta-alaan tai metsänmyyntiin kohdistuvalla verolla, voitaisiin edistää metsänhoitoyhdistysten perustamista jokaiseen kuntaan». Komitean asettaminen lienee tapahtunut silloisen maatalousministerin, kunnallisneuvos K. E. Linnan aloitteesta, joskin Lounais-Suomen metsänhoitolautakunta esitti noin kaksi kuukautta aikaisemmin (16. 2. 1935) lähettämässään vuoden 1936 tulo- ja menoarvioehdotuksessa samansuuntaisia ajatuksia metsänhoitoyhdistystoiminnan kehittämisestä kuin mihin asettamiskirjeessä viitataan. Komitean puheenjohtajana toimi Helander ja sihteerinä Osara.

Tämä ns. *metsänhoidon edistämiskomitea* teki 1. 12. 1937 jättämässään mietinnössä (Komiteanmietintö 8/1937) merkittävän ehdotuksen: kaikkien vähintään 5 ha metsää omistavien maanomistajain olisi oman kuntansa metsänhoitoyhdistyksen hyväksi suoritettava vuosittain ns. m e t s ä n h o i t o m a k s u, jonka perusteena olisi rinnakkaisesti toiselta puolen metsämaan pinta-ala ja sen perusteella laskettu vuotuinen tuotto sekä toisaalta puun myynneissä saatu kantoraha. Pinta-alamaksuksi komitea ehdotti 50 penniä tuottokuutiometriä kohden ja myyntitulojen perusteella kannettavaksi maksuksi 1.5 % myyntituloista. Niille metsänomistajille, jotka jo hoitavat hyvin metsiään ammattiapua käyttäen, olisi kuitenkin myönnettävä oikeus suorittaa vain neljännes säädetystä metsänhoitomaksusta. Komitean mietintöön sisältyi ehdotus metsänhoitolaiksi, jolla em. järjestely oli toteutettava.

Komitea perusteli ehdotustaan lähinnä sillä, että metsänhoitoyhdistykset ovat ennen kaikkea metsänomistajain omia taloudellisia yhteenliittymiä ja niiden suorittamat työt pääasiassa metsätalouteen kuuluvia säännönmukaisia tehtäviä. Niistä aiheutuvat maksut on siten katsottava metsätalouden vuotuisiksi kuluiksi, joita ei ajan mittaan voida panna muiden kuin metsänomistajain maksettavaksi (Komiteanmietintö 8/1937, s. 57).

Komitea oli laskenut, että metsänhoitomaksuilla voitaisiin peittää 75 % metsänhoitoyhdistysten menoista; loput ehdotettiin rahoitettavaksi valtion avustuksin. Toimitusmaksut komitea suunnitteli eräänlaiseksi tuloreserviksi, jolla voitaisiin peittää ennakolta arvaamattomia menoja.

Ajatusta metsänomistajain itseverotuksen soveltamisesta metsätalouden edistämistoiminnan rahoittamiseksi oli viljelty jo aikaisemminkin mm. yksityismetsäkomitean mietinnössä (1926, s. 74), joskin sillä kertaa metsänhoitolautakuntien toiminnan rahoittamiseksi. Komitean esittämään verrattavaa metsänhoitomaksua oli Ruotsissa ryhdytty kantamaan jo v. 1923. Uutta oli se, että lakisääteistä metsänhoitomaksua suunniteltiin metsänomistajain vapaiden yhteenliittymien rahoittamiseksi.

Metsänhoidon edistämiskomitean mietintö herätti vilkkaan ajatusten vaihdon varsinkin metsänomistajain keskuudessa. Maataloustuottajajärjestössä asiaa käsiteltiin myös virallisesti v. 1938, ja silloin ilmeni, että useimmat piiriliitot ja valtuuskunnan enemmistö vastustivat metsänhoitomaksua. Metsähallitus pyysi ja sai v. 1938 metsänhoitolakiehdotuksesta metsänhoitolautakuntien lausunnot, joissa sekä kannatettiin että vastustettiin ehdotusta. Tapion hallintoelimissä ei asiaa 1930-luvulla käsitelty.

Toinen maailmansota häiritsi myös metsänhoitoyhdistystoiminnan kehitystä. Laajakantoisiin uudistuksiin ei näissä oloissa yleensä ollut mahdollisuuksia. Sitä merkittävämpää on, että Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta jo 5. 5. 1943, siis sodan vielä jatkuessa, jätti valtioneuvostolle ehdotuksen »laiksi metsänhoitoyhdistyksistä ja metsänhoitomaksusta». Se rakentui kutakuinkin metsänhoidon edistämiskomitean viitoittamille periaatteille. Olennaisin muutos oli siinä, että metsänhoitomaksun määrittäminen ehdotettiin perustettavaksi kokonaan verotusta varten laskettuun puhtaaseen tuottoon ja että valtion suoranaisesta avustuksesta oli kokonaan luovuttu.

Sillä seikalla, että aloite lähti juuri metsänomistajain etupoliittisen järjestön taholta, oli tietty merkitys lakiehdotuksen menestymistä ajatellen. Voitiin näet otaksua, että suunnitelma saisi osakseen vastustusta juuri metsänomistajain keskuudessa, joiden kukkaroon se lähinnä kohdistui.

Kaikesta huolimatta metsänhoitomaksuesitys joutui käymään läpi pitkän ja monivaiheisen käsittelyn. Kansanhuoltoministeriön pyynnöstä Tapio antoi siitä 10. 6. 1943 lausunnon, joka oli erittäin myönteinen. Myös metsänhoitolautakunnat yhtä lukuun ottamatta kannattivat esitystä, joskin ehdottivat lakiluonnokseen joukon muutoksia.

Aiemmin mainittu Toijalan komitea (metsänhoitolakikomitea) kannatti lausunnossaan esityksen pääpyrkimystä, so. metsänhoitoyhdistystoiminnan lakisääteistä edistämistä, mutta esitti useita huomautuksia sen säännöksiä vastaan.

Näin tapahtuneen valmistelun jälkeen ja metsävaltuuskunnan kiirehdittyä 23. 11. 1944 lähettämässään kirjeessä lain aikaansaamista, hallitus laati v. 1945 esityksen laiksi metsänhoitoyhdistyksistä ja metsänhoitomaksusta. Tapio antoi siitäkin lausunnon sekä maatalousministeriölle että silloiselle ministeri Emil Luukalle yksityisesti tämän sitä pyydettyä. Nytkin lausunnot olivat myönteisiä, joskin vähemmän innostuneita kuin v. 1943 annettu lausunto. Itse periaatetta kannatettiin, mutta lakiesitykseen ehdotettiin koko joukko muutoksia. Metsähallitus vuorostaan epäili, oliko ajankohta sopiva ko. uudistukselle ja viittasi Toijalan komitean työhön.

V. 1946 (16. 9.) metsävaltuuskunta jätti uuden, jonkin verran aikaisemmasta poikkeavan metsänhoitomaksua koskevan esityksen maatalousministeriölle. Aiheen tähän antoi ennen muuta käsitys, ettei sodan jälkeen paljon arvostelua

osakseen saanut manttaalikuntalaitos sopinut lain toimeenpanoa hoitavaksi elimeksi, kuten metsävaltuuskunnan ensimmäisessä esityksessä oli suunniteltu.

Uudistettu esityskään ei johtanut välittömästi tulokseen. V. 1946 (12. 9.) valtioneuvosto siirsi Toijalan komitean maatalousministeriön alaisuuteen ja antoi (24. 10. 1946) sen tehtäväksi — komitean tehtyä siitä esityksen — laatia ehdotuksen lakikokonaisuudeksi, joka korvaisi vuoden 1928 yksityismetsälain ja sisältäisi myös metsänhoitoyhdistyksiä koskevat säännökset.

Valtioneuvostossa näytti siis voittaneen alaa sellainen käsitys, että metsänhoitoyhdistyslaki olisi säädettävä osana metsälain kokonaisuutta. Asian kytkeminen yksityismetsälain uudistamiseen uhkasi kuitenkin suuresti viivyttää sen säätämistä. Olipa olemassa vaara, että koko hanke raukeaisi. Ei ollut näet lainkaan takeita siitä, että yksityismetsälain uudistus saisi yhtäläisen vastaanoton eduskunnassa kuin metsänhoitoyhdistyslaki.

Kysymys huolestutti myös Tapiota, ja sille tarjoutui tilaisuus huolensa ilmaisemiseen, kun Toijalan komitea pyysi lausuntoa laatimastaan metsänhoitolakiluonnoksesta. Johtokunta esitti 30. 9. 1947 antamassaan lausunnossa, että laki metsänhoitoyhdistyksistä ja metsänhoitomaksusta, jota jo kauan oli valmisteltu ja jota kohtaan yleinen mielipide oli verraten suopea, oli erotettava muusta lakikokonaisuudesta ja säädettävä viipymättä. Myös metsävaltuuskunta ja eräät muut suosittelivat metsänhoitoyhdistyslain erillistä käsittelyä.

Komitea laati näiden lausuntojen mukaisesti ehdotuksensa metsänhoitoyhdistyslaiksi ja jätti sen 31. 7. 1948 valtioneuvostolle. Sitä jonkin verran muuttaen hallitus antoi 20. 5. 1949 eduskunnalle esityksen laiksi metsänhoitoyhdistyksistä.

Lakiesityksen perusteluissa viitataan metsätalouden merkitykseen maamme taloudessa ja yksityismetsätalouden suureen osuuteen raakapuun tuotannossa. Huomattava osa yksityismetsistä on kuitenkin vielä epätyydyttävässä tilassa, mikä johtuu lähinnä ammatillisesti pätevän ohjauksen puutteesta ja metsänomistajain ammattitaidon heikkoudesta. Edelleen viitataan metsänhoitoyhdistystoiminnan siihenastisiin saavutuksiin ja todetaan, että saattamalla kaikki metsänomistajat yhdistysten jäseniksi voitaisiin metsätalouden edistämistyötä viedä ratkaisevasti eteenpäin. Eri syistä metsänhoitoyhdistyksiin on toistaiseksi liittynyt kuitenkin vain n. 1/4 yksityismetsien alasta, eikä kehitys täyden vapaaehtoisuuden varassa näytä riittävän nopealta. Lakiesityksen tarkoituksena on antaa tarpeellinen sysäys metsänhoitoyhdistystoiminnan kehitykselle.

Lakiesityksessä metsänomistajain maksettavaksi ehdotetaan säädettäväksi metsänhoitomaksu, jonka suuruus on 4 % kunnallisverotusta varten lasketusta puhtaasta tuotosta. Maatalousministeriö voisi metsänhoitoyhdistyksen tai metsänhoitolautakunnan esityksestä maksua alentaa tai korottaa enintään kaksinkertaiseksi korkeintaan viiden vuoden ajaksi kerrallaan. Alle 5 ha:n

metsälöiltä maksua ei lainkaan kannettaisi. Lisäksi niillä, jotka hoitavat hyvin metsäänsä ammattiapua käyttäen olisi oikeus suorittaa vain neljännes säädetystä metsänhoitomaksusta. Sen perusteluksi, ettei heitä kokonaan vapautettaisi, mainitaan lähinnä näillekin metsänomistajille metsänhoitoyhdistyksestä eri muodoissa koituva välillinen hyöty. Metsänhoitomaksuista menisi 95 % metsänhoitoyhdistyksille, 3 % keskusmetsäseuroille ja 2 % kunnille niiden kannosta johtuvien kulujen peittämiseen.

Lakiesityksen käsittely eduskunnassa ei suinkaan tapahtunut yksimielisyyden merkeissä. Jo maatalousvaliokunnan kylläkin puoltavaan lausuntoon (ks. Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 22, Valtiopäivät 1950, asiakirjat III. II) liittyi kaksi vastalausetta. Toisen allekirjoittajina oli kolme SKDL:ään kuuluvaa kansanedustajaa, jotka mm. esittivät, että tilan omaan käyttöön tarvittavan, heidän laskelmiensa mukaan 30 k-m³ käsittävän tuoton osalta metsänhoitomaksua ei olisi lainkaan määrättävä. Toisen vastalauseen allekirjoittajina oli yksi maalaisliiton ja yksi kokoomuksen edustaja. He ehdottivat lakiesityksen hylättäväksi, koska eivät voineet kannattaa pakollisen metsänhoitomaksun säätämistä.

Sama vastakkaisuus oli leimaa antava piirre koko metsänhoitoyhdistyslain eduskuntakäsittelylle. Lakiesitykseen kohdistuva arvostelu johtui lähinnä juuri metsänhoitomaksun pakollisesta luonteesta. Eräät kansanedustajat katsoivat sen merkitsevän myös kohtuutonta rasitusta metsänomistajille. Edelleen arvosteltiin sitä, että sellainenkin metsänomistaja, joka itse pystyisi hoitamaan hyvin metsäänsä, joutuu maksamaan täyden metsänhoitomaksun, ellei hän ole metsäammattimies (ks. Valtiopäivät 1950, pöytäkirjat II, s. 1685—1696 ja 1712—1729).

Lakiesitys hyväksyttiin tosin melkoisesti muutettuna eduskunnan kolmannessa käsittelyssä äänin 102—77 (avoin äänestys). Kolmannessa käsittelyssä tehtiin ehdotus lain jättämisestä lepäämään yli vaalien. Se hylättiin (20. 10. 1950) äänin 108—64 (avoin äänestys). Eri puolueiden suhtautumista lakiin valaisee seuraava asetelma.

	Lain hyväksyminen		Lepäämään jättäminen	
	Puolesta	Vastaan	Puolesta	Vastaan
Maalaisliitto	19	31	23	23
Sos.demokraatit	50	—	—	47
SKDL	—	31	34	—
Kokoomus	17	13	6	21
Ruotsal. kansanpuolue	12	1	—	13
Edistys	4	1	1	4
Yhteensä	102	77	64	108

On kiintoisaa todeta, että maalaisliitto ja kokoomus, joihin molempiin kuuluu huomattavasti metsää omistavia kansanedustajia, hajaantuivat jokseenkin

kahtia äänestyksissä. Lähempi tarkastelu onkin osoittanut, että läsnä olleet metsää omistavat eduskunnan jäsenet (78) jakaantuivat täsmälleen tasan metsänhoitoyhdistyslain kannattajiin ja vastustajiin lain hyväksymisestä äänestettäessä.

Voidaan panna merkille, että joskin metsänhoitoyhdistyslaki tuli hyväksytyksi selvällä enemmistöllä, sen lepäämään jättäminen jäi vain kolmea ääntä vaille. Edelleen havaitaan, että huomattava joukko metsänomistajiin lukeutuvia kansanedustajia vastusti lakiehdotusta siitä huolimatta, että heidän etupoliittinen järjestönsä oli tehnyt siitä esityksen. Tätä saattoi itse asiassa odottaakin, kun asia joutui ammatilliselta poliittiselle foorumille. Metsänomistajapoliitikoille oli vähemmän kiitollinen tehtävä ryhtyä kannattamaan lakiesitystä, joka sääti metsänomistajille uuden veronluontoisen maksun, olkoonkin että sen tuotto meni yksityismetsätalouden hyväksi. Oli paljon mielekkäämpää vaatia valtiolta apurahoja metsänhoitoyhdistystoiminnan tukemiseksi. Tässä lienee ollut vastustuksen ydin, vaikka monet verhosivatkin vastustavan kantansa esittämällä lausuntoja vapaaehtoisuuteen nojautuvasta metsätalouden edistämistyöstä. On epätietoista, kuinka metsänhoitoyhdistyslain olisi käynyt, elleivät varsinkin metsävaltuuskunta, Tapio ja metsänhoitolautakunnat eri muodoin olisi tehneet voimakasta valistustyötä sen hyväksi (ks. Piha 1952).

Metsänhoitoyhdistyslaki muuttui melkoisesti eduskuntakäsittelyssä. Lopullisessa muodossaan hyväksytty laki sääti, että metsänomistajien on eräin poikkeuksin maksettava metsänhoitomaksuna 2—6 % kunnallisverotusta varten arvioidusta metsän puhtaasta tuotosta. Sadanneksen suuruuden näissä rajoissa määrää asianomainen metsänhoitoyhdistys. Maksusta ovat kuitenkin vapautetut ne metsänomistajat, joiden metsälön vuotuinen puun tuotos säännöllisessä kasvukunnossa ei nouse 20 kuutiometriin. Lisäksi ne metsänomistajat, joiden metsiä hoidetaan hyvän metsänhoidon vaatimusten mukaisesti metsäammattimiehiä käyttäen, voivat saada eri hakemuksesta oikeuden suorittaa vain neljänneksen säädetystä metsänhoitomaksusta. Neljännesmaksuoikeus koskee automaattisesti valtion lukuun hoidettavaa ja käytettävää metsämaata.

Metsänhoitomaksun suuruus määritetään vuosittain kunnallisverotuksessa ja se peritään kunnallisveron kannon yhteydessä. Kunta saa 2 % kertyvistä metsänhoitomaksuista kantokulujen peittämiseksi; muu osa menee kyseessä olevan alueen metsänhoitoyhdistykselle. Missä metsänhoitoyhdistystä ei ole toiminnassa, siellä maksut menevät metsänhoitolautakunnalle. Sama koskee kaikkia ns. neljännesmaksuja. Metsänhoitolautakunnan on käytettävä näin kertyvät varat laissa tarkemmin määrätyllä tavalla metsätalouden edistämiseen.

Täyden metsänhoitomaksun suorittaminen oikeuttaa metsänomistajan liittymään metsänhoitoyhdistyksen jäseneksi. Jäsenyys ei kuitenkaan ole pakollinen.

Uusi laki antoi Tapiolle monia järjestelytehtäviä. Sen johdosta metsänhoito-

yhdistystoimistoa laajennettiin palkkaamalla siihen yksi uusi metsänhoitaja ja metsänhoitoyhdistyslain merkeissä pidettiin 28. 11. 1950 Tapion kutsumana metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajille neuvottelutilaisuus, jossa pohdittiin lain toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä, kuten metsänhoitomaksun suuruutta, yhdistysten alueiden määrittelyä, ammattimiestarvetta, yhdistysten sääntöjen muutoksia, uusien metsänhoitoyhdistysten perustamista, neljännesmaksukysymystä, lain toimeenpanoasetusta ja metsänhoitoyhdistysten uusia mallisääntöjä. Tapiossa laadittiin myös luonnos metsänhoitoyhdistyslain toimeenpanoasetukseksi, joka vahvistettiin 13. 7. 1951.

Metsänhoitomaksun sadannekset määrättiin ensi kerran yhdistysten syyskokouksissa v. 1951 ja maksut kannettiin vuoden 1952 kunnallisverotuksessa. Tapion ja metsänhoitolautakuntien käsityksen mukaan metsänhoitomaksun sadannes oli alkuvuosina oleva verraten korkea. Näin siksi, että yhdistyksiä odottivat tässä vaiheessa laajakantoiset perustamistehtävät: oli rakennettava neuvojien asuntoja, maksettava velkoja, koottava vararahastoja jne. Ja ennen kaikkea oli yhdistyksiin saatava lisää neuvojavoimia ja kohotettava neuvojien palkkataso tyydyttävälle kannalle.

Metsänhoitomaksun sadanneksen keskiarvo koko maassa ja maksujen tuotto ovat v. 1952—56 vaihdelleet seuraavasti:

Vuosi	%	milj. mk [1]
1952	5.3	413.2
1953	4.7	764.0
1954	3.0	540.6
1955	2.8	592.2
1956	2.9	520.4

Kuten nähdään, vuoden 1952 sadannes lähenteli ylärajaa ja vielä vuoden 1953 sadanneskin oli varsin korkea. Näiden vuosien metsänhoitomaksut herättivät kuitenkin melkoista huomiota metsänomistajain keskuudessa, vallankin kun ne jouduttiin maksamaan laskusuhdanteen aikana. Vuoden 1953 syyskokouksissa oli todettavissa varsin voimakas mielipide sadannesten alentamiseksi. Vuoden 1954 sadanneksen keskiarvo oli sen johdosta enää 3.0 ja v. 1955—56 se on pysynyt jokseenkin samalla tasolla.

V. 1950 jäsenmaksut olivat ainoastaan 13 % ja valtion avustukset 20 % yhdistysten tuloista. V. 1955 metsänhoitomaksujen osuus oli 69 %. Metsänhoitoyhdistyslaki oli siten siirtänyt metsänhoitoyhdistysten rahoituksen ratkaisevasti omavaraiselle kannalle. Tätä »moraalista» saavutusta monet pitävät metsänhoitoyhdistyslain eräänä merkittävänä tuloksena. Se on samalla vahvistanut eräiden aiemmin ilmaisemaa käsitystä, että valtion apurahojen myöntäminen

[1] Luvut tarkoittavat maksuun pantua määrää (Tapion metsänhoitoyhdistystoimiston keräämien tietojen perusteella).

metsänhoitoyhdistyksille oli eräänlainen »kasvatusapu», josta ne miehuusiässä vapautuisivat.

Yhdistysten toiminnalle metsänhoitoyhdistyslaki antoi voimakkaan sysäyksen (vrt. piirros 6). Neuvojien luku on v. 1951—56 kasvanut 413:sta 715:een ja toimituspäivien luku 91 000:sta 171 000:een. Näin ovat mahdollisuudet erityisesti ammattiavun antamiseen metsänomistajille olennaisesti parantuneet. Ammattiavun antaminen onkin jäänyt pääosaltaan metsänhoitoyhdistysten vastuulle. Metsänhoitolautakunnat ovat keskittyneet lähinnä metsälain valvontaan, yleisluontoiseen neuvontaan ja yhdistysten toiminnan ohjaamiseen. Tätä silmällä pitäen lautakunnat ovat lisänneet metsänhoitajavoimiaan, kun taas neuvojien luku on pysynyt jokseenkin muuttumattomana.

Se mielten ilmaus, joka vallankin vuosina 1953—54 oli todettavissa metsänhoitomaksun sadanneksen alentamisen merkeissä, ei rajoittunut metsänhoitoyhdistysten piiriin. Asiasta virisi keskustelu myös lehdistössä ja varsinkin eduskunnassa, missä v. 1954—57 on tehty lukuisia aloitteita metsänhoitoyhdistyslain muuttamiseksi jopa v. 1957 myös sen kumoamiseksi. Muutosehdotukset ovat tähdänneet ensinnäkin metsänhoitomaksusta vapautettujen pienmetsänomistajien piirin laajentamiseen sekä toisaalta metsänhoitomaksun alarajan alentamiseen. Aloitteiden taustana on ollut toisaalta sodan jälkeiselle politiikallemme ominainen kilpailu pienviljelijän kannatuksesta, toisaalta pyrkimys metsänhoitomaksujen muodossa tapahtuvan rasituksen alentamiseen. Keskustelua on käyty myös ns. neljännesmaksuoikeudesta. On esitetty vaatimuksia sen soveltamisesta myös sellaisiin metsänomistajiin, jotka eivät itse ole tai eivät käytä ammattimiehiä metsätaloudessaan mutta jotka hoitavat hyvin metsiään.

Aloitteiden johdosta eduskunta lausui 23. 9. 1955 toivomuksen, »että hallitus kiireellisesti antaisi eduskunnalle esityksen sellaisiksi muutoksiksi metsänhoitoyhdistyksistä annettuun lakiin, että pienmetsälöiden omistajille liian raskaiksi muodostuneita metsänhoitomaksuja alennetaan ja lain mukaan metsänhoitoyhdistyksille suoritettavat maksut joutuvat julkisen tarkkailun alaisiksi». Valtioneuvosto asetti 31. 5. 1957 *komitean* »tarkistamaan ja hankkimainsa selvitysten perusteella tekemään mahdolliset muutokset» metsänhoitoyhdistyslakiin.

Metsänhoitoyhdistysten liitot ja Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta

Metsänhoidon edistämiskomitea ehdotti mietinnössään (s. 89—90), että metsänhoitoyhdistyksille varattaisiin oikeus asettaa osa metsänhoitolautakuntien jäsenistä. Tämän komitea ehdotti toteutettavaksi siten, että kunkin metsänhoitolautakunnan alueella toimivat yhdistykset muodostaisivat maakunnallisen elimen, metsänhoitoyhdistysten liiton, joka suorittaisi vaalin.

Ajatusta metsänhoitoyhdistysten maakunnallisesta yhdyssiteestä oli jo ennenkin viljelty. Jo ennen ensimmäistä maailmansotaa näyttää ainakin Satakunnassa tunnetun sen tarvetta. Siinä tarkoituksessa oli harkittavana »Satakunnan metsänhoitoliiton» perustaminen, joka liitto »yhdistetyin voimin ajaisi eri järjestönä metsätalouden parantamista tässä maakunnassa» (ks. KIVALO 1913). Ajatus ei sillä kertaa kuitenkaan toteutunut. Sen sijaan perustivat Turun tienoille v. 1919 muodostetut kolme yksityishoitoaluetta jo samana vuonna yhteisen liiton. Maan ruotsinkieliselle alueelle syntyi v. 1932 toinen vastaavanlainen elin, kun 25 Pohjanmaalla toimivaa metsänhoitoyhdistystä muodosti Skogen-nimisen liiton.

Verraten pian metsänhoidon edistämiskomitean mietinnön ilmestymisen jälkeen ryhdyttiin metsänhoitoyhdistysten liittoja perustamaan myös suomenkielisille alueille. Jo 28. 4. 1938 oli Tapion johtokunnassa käsiteltävänä Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistysten liiton sääntöluonnos, jonka Lounais-Suomen metsänhoitolautakunta oli lähettänyt kuullakseen asiassa Tapion kannan. Tässä vaiheessa Tapion asenne oli pidättyvä, eikä se antanut asiasta minkäänlaista suositusta. V. 1938—39 perustettiin kuitenkin jo Lounais-Suomen, Satakunnan ja Pohjois-Hämeen metsänhoitoyhdistysten liitot ja v. 1940—41 liittojen luku kasvoi vielä 11:lla. Koko maan peittäväksi organisaatio kehittyi kuitenkin vasta toisen maailmansodan jälkeen. Vuoden 1956 lopussa liittojen luku oli 19.

Metsänhoitoyhdistysten liitot muotoiltiin yhdistyksiksi, joiden asioista päättävät toiminta-alueen metsänhoitoyhdistykset. Ne lähettävät tiettyjen, säännöissä lähemmin määrättyjen perusteiden mukaan edustajia yhteisiin kokouksiin, joissa mm. valitaan liiton johtokunta. Juoksevia asioita hoitaa toiminnanjohtaja.

Metsänhoidon edistämiskomitean mietinnössä ehdotettujen metsänhoitoyhdistysten liittojen tehtävistä sanotaan kovin vähän, ehkä lähinnä sen vuoksi, että niitä koskeva suunnitelma syntyi komiteassa vasta aivan työn loppuvaiheessa (ks. Komiteanmietintö 8/1937, s. 116). Mietinnöstä saa kuitenkin sen vaikutelman, että ne oli ajateltu toteuttamaan metsänomistajain edustusta metsänhoitolautakuntien jäsenten vaalissa ja sen ohessa ohjaamaan metsänhoitoyhdistysten toimintaa lautakuntien rinnalla.

Käytännössä liittojen tehtäväksi on muodostunut lähinnä yksityisten metsänomistajain taloudellisten etujen ajaminen ja yhdistysten kaupallisen toiminnan ohjaaminen. Luodakseen toiminnalleen yhtenäiset suuntaviivat ja saadakseen siinä aikaan tarpeellista keskitystä maakunnalliset liitot ryhtyivät jo v. 1941 suunnittelemaan yhteistä keskuselintä. Useiden neuvottelujen tuloksena muodostettiin v. 1942 metsänomistajain valtakunnallinen keskusjärjestö, *Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta*. Siihen kuuluvat kaikkien metsänhoitoyhdistysten liittojen puheenjohtajat sekä suomen- ja ruotsinkielisten maataloustuottajain keskusliittojen ynnä molempien keskusmetsäseurojen edustajat. Tapion edustajat (Helander ja Räsänen) olivat mukana neuvotteluissa, joissa metsävaltuuskuntaa suunniteltiin.

Tapio asetti metsävaltuuskuntaan liittyessään tiettyjä varauksia. Se pidätti edustajilleen oikeuden esittää eriävän kantansa päätöksiin ja johtoelimilleen vapauden asennoitua itsenäisesti esille tuleviin kysymyksiin. Tapio katsoi kuitenkin hyödylliseksi olla mukana metsävaltuuskunnan työssä säilyttääkseen tuntuman myös metsänhoitoyhdistystoiminnan tähän puoleen, kuten asiaa perusteltiin (ks. Jk. 9. 9. 1942). Toisaalta toimenpide merkitsi entistä läheisempää sidonnaisuutta metsänomistajain intressipiiriin, mihin yleishallinnolliselta kannalta liittyi myös kielteisiä puolia (ks. SAARI 1948).

Metsänhoitoyhdistysten liittojen perustamisen jälkeen metsänhoitoyhdistyksille tuli tavallaan kaksi isäntää: metsänhoitolautakunta ja yhdistysten liitto. Näiden elimien välinen työnjako olikin vuodesta 1941 alkaen metsätalouden edistämisjärjestöissä usein toistuvana keskustelun aiheena. Tapion johtokunta käsitteli kysymystä ensi kerran 31. 3. 1941 toimitusjohtajan laatiman muistion pohjalta ja päätti, ettei Tapio asiaan puutu, vaan liitot saavat suunnata toimintansa parhaaksi katsomallaan tavalla. Vähän myöhemmin (19. 5. 1941) johtokunta päätti, 24. 4. pidetyssä metsänhoitolautakuntien puheenjohtajien neuvottelukokouksessa esitettyihin ajatuksiin viitaten, suositella metsänhoitoyhdistysten ja niiden liittojen toimintaa kehitettäväksi siten, että »kaupallinen puoli hoidetaan erillään metsänhoitopuolesta».

Erityisen ajankohtaiseksi metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten liittojen työnjakoa koskeva asia tuli v. 1944. Lounais-Suomen metsänhoitolautakunnan päämetsänhoitaja lähetti näet 3. 1. 1944 metsähallitukselle kirjeen, jossa hän ilmoitti sikäläisen metsänhoitoyhdistysten liiton päättäneen palkata toiminnanjohtajan ja laatineen tälle ohjesäännön, joka kirjoittajan käsityksen mukaan velvoittaisi liiton suorittamaan miltei kaikkia myös metsänhoitolautakuntien metsänhoitajille kuuluvia tehtäviä. Hän pyysi, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin näiden elimien välisten suhteiden järjestämiseksi.

Metsähallitus pyysi asiasta Tapion lausunnon. Kysymys oli esillä 24. 1. ja 28. 3. 1944 johtokunnassa sekä 30. 3. 1944 metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajien ja puheenjohtajien neuvottelukokouksessa, joka asetti erityisen toimikunnan asiaa pohtimaan.

Toimikunta teki ehdotuksen ja hankittuaan siitä metsänhoitolautakuntien lausunnot jätti sen Tapiolle. Ehdotus rakentui sille periaatteelle, että työnjako olisi järjestettävä molempia tyydyttävällä tavalla ja pitäen silmällä, ettei syntyisi päällekkäistä toimintaa. Molempien elimien tuli olla läheisessä yhteistyössä keskenään ja sen saavuttamiseksi metsänhoitoyhdistysten liittojen tulisi saada nimetä osa metsänhoitolautakuntien jäseniä. Toisaalta metsänhoitolautakuntien edustajille olisi varattava tilaisuus osallistua liittojen ja niiden johtokuntien kokouksiin. Erityisesti metsänhoitoyhdistysten toiminnan ohjaamisessa mo-

lempien tulisi olla kiinteässä kosketuksessa. Liitoille kuuluisi metsäpoliittisten kysymysten valvominen ja yhdistysten kaupallisen toiminnan ohjaaminen; lautakuntien tehtävänä olisi yhdistysten hallinnollinen ohjaus sekä metsien hoidon ja käytön kehittämiseen liittyvän toiminnan samaten kuin yhdistysten puitteissa tapahtuvan neuvontatyön ohjaaminen.

Tapion johtokunta hyväksyi ehdotuksen 24. 1. 1945 ja Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta 10. 10. 1945. Näin tapahtuneen ratkaisun muuan merkittävä tulos lienee siinä, että varsinainen metsätalouden edistäminen ja siihen liittyvä metsänhoitoyhdistysten toiminnan ohjaaminen jäi edelleen keskusmetsäseuroille ja metsänhoitolautakunnille. Siten on voitu välttää sekä Ruotsissa että Norjassa viime aikoina esiintynyt ilmiö, että metsänomistajain kaupallisia ja etupoliittisia pyrkimyksiä ajavat järjestöt ovat suuntautuneet myös varsinaisten edistämisjärjestöjen työalalle.

Yhteismetsät

Yhteismetsät, joita vielä 1930-luvulla oli suhteellisen vähän, ovat toisen maailmansodan jälkeen saaneet entistä suuremman merkityksen, kuten seuraava, metsähallituksesta saatuihin tietoihin perustuva asetelma osoittaa.

Vuosi	Yhteismetsien luku	Yhteismetsien ala, 1000 ha
1929	67	49
1939	66	145
1957	126	343

Näiden lisäksi on perustettavana 10 yhteismetsää, joiden kokonaisala arvioidaan 80 000 ha:ksi. Lähivuosina voidaan yhteismetsien alan odottaa nousevan n. 420 000 ha:iin, mikä on 3.2 % yksityismetsien alasta.

Yhteismetsien alan lisääntyminen 1930-luvulla ja toisen maailmansodan jälkeen johtuu ensinnäkin eräiden Pohjois-Suomen kuntien (Inari, Kemijärvi, Kuusamo, Posio ja Salla) *isojaossa* harjoitetusta yhteismetsäjärjestelyä suosineesta metsäpolitiikasta. Toisena tekijänä on mainittava maanhankintalain mukainen *asutustoiminta*, jonka puitteissa on muodostettu n. 100 000 ha yhteismetsiä. Pyrkimyksenä on ollut kylläkin erottaa kullekin viljelmälle oma metsälö, mutta milloin se asutettavan seudun vähämetsäisyyden tai muun syyn vuoksi ei ole ollut mahdollista, varsinkin viljelystilojen ns. tukimetsät on annettu useamman tilan yhteismetsänä.

Suomen yhteismetsät ovat syntyneet siis lähinnä julkisen vallan myötävaikutuksella eivätkä metsänomistajain aloitteesta, kuten alkuaan toivottiin. Päinvastoin voidaan todeta esiintyneen voimakasta halua jakaa jo aiemmin perustettuja yhteismetsiä osakkaiden kesken.[1]

Yhteismetsä on hallinnollinen kokonaisuus, josta kukin osakas (oikeastaan osakastila) omistaa tietyn ideaalisen osan. V. 1925 annettu laki yhteismetsistä (As. 184/1925) säätää, että yhteismetsiä on käytettävä ja hoidettava niille vahvistettavan metsätaloussuunnitelman mukaan. Ne olivat kokonaan metsähallituksen valvonnan alaisia aina vuoteen 1945, jolloin annetulla valtioneuvoston päätöksellä (As. 1282/1945) myös metsänhoitolautakunnille annettiin yhteismetsien talouden ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. Niinpä metsänhoitolautakuntien tulee antaa ohjeita yhteismetsien hoidossa ja vahvistetun hakkuumäärän ylitykseen on hankittava metsänhoitolautakunnan hyväksyminen. Useat yhteismetsät ovat palkanneet myös oman ammattimiehen tai ovat metsänhoitoyhdistyksen jäseninä. — Mainittakoon, että yhteismetsiä koskevat säännökset ovat v. 1956 asetetun valtion *komitean* tarkistettavana.

Kun yhteismetsäjärjestelyn puitteissa on saatu syntymään suurehkoja omistuksia ja kun järkevän metsätalouden harjoittaminen on niillä turvattu erityisin säännöksin, yhteismetsien metsätalous on yleensä varsinaisten yksityismetsien tasoa korkeampi. Lähinnä meikäläisille talonpojille ominainen vastenmielisyys kollektiivista omistusta kohtaan lienee syynä siihen, ettei tämä metsätaloudellisen yhteistoiminnan muoto ole saavuttanut suurempaa laajuutta.

[1] Metsähallitus joutui v. 1930 antamaan lausunnon kuuden yhteismetsän jakoanomuksesta. Myöhemminkin 1930-luvulla näyttää tulleen useita anomuksia. Metsähallituksen lausunto oli useimmiten kielteinen.

Varsinainen metsätalouden edistämistoiminta (1908-57)

Neuvonta

Yleistä

On jo huomautettu siitä, että metsätalouden edistämistoiminta voi edetä päämääräänsä kahta eri tietä: lisäämällä metsänomistajain omaa harrastusta ja ammattitaitoa sekä tarjoamalla heille ammattimiesten palveluksia. Yksityisen metsänomistajan näkökulmasta viimeksi mainittu toimintamuoto, joka saattaa asianomaisen metsälön ammattitaitoiseen ohjaukseen, johtaa nopeimmin tulokseen. Koko maan satoihin tuhansiin nousevien metsälöiden valtaaminen järkevän metsätalouden piiriin tällaisella äkkirynnäköllä vaatisi kuitenkin kovin suurilukuisen ammattimiesjoukon. Jo senkin vuoksi on jouduttu harkitsemaan hidasta etenemistä ja neuvonnan tulivalmistelun käyttöä sen rinnalla. Siten metsänomistaja vähitellen kypsyy suorittamaan itsenäisesti eräitä metsätaloutensa töitä ja ammattiapu voidaan rajoittaa vaativimpiin tehtäviin. On myös havaittu, että valistunut metsänomistaja on metsätalouden edistäjän varmin liittolainen, kun taas asioista kokonaan tietämätön ei ota vastaan edes ammattiapua.

Tämän valossa on jossain määrin yllättävää, että maamme ensimmäiset metsäneuvojat, so. valtion palkkaamat metsänhoidonneuvojat ja Suomen Metsänhoitoyhdistyksen metsänistuttajat tekivät työtään lähinnä ammattiavun muodossa, laatien metsätaloussuunnitelmia, toimittaen metsänviljelyksiä, leimauksia jne. Maatalousseurat sen sijaan kohdistivat huomion etupäässä neuvontaan. Sekä metsänhoitokonsulentit että metsänhoidonneuvojat etsivät yhteyksiä mahdollisimman suuriin metsänomistajajoukkoihin erityisesti paikallisten maamiesseurojen järjestämissä tilaisuuksissa. Neuvojien vuosikertomukset näiltä ajoilta

osoittavat kuitenkin, että tällaisten tilaisuuksien ja kutsujen puuttuessa lähdettiin kiertämään maakuntaa talosta taloon kulkien. Omaksuttuun käytäntöön lienee vaikuttanut tietoisuus työmaan laajuudesta ja työntekijöiden niukkuudesta, ehkä myös seurojen muilla toiminnan aloilla luodut perinteet.

Neuvonnan painotuksessa Tapio ei jäänyt jälkeen maatalousseuroista. Päinvastoin Helander arvosteli kärkevästi vuoden 1909 neuvottelupäivillä pitämässään alustuksessa seuroja siitä, että ne käyttivät liiaksi aikaa metsien arviointiin neuvonnan kustannuksella (ks. Tapio 1909, s. 280—299). Helander olikin ennen muuta valistaja, ja tämä hänen asenteensa määräsi varsin keskeisellä tavalla metsätalouden edistämistyön suunnan neuvonnan eduksi usean vuosikymmenen aikana.

Metsätaloudellisen neuvonnan systematisointi on vaikea tehtävä. Toimintaa ja sen pyrkimyksiä tarkasteltaessa siinä voidaan kuitenkin nähdä eri puolia. Niinpä on toiminnan muotoja, joiden ensisijaisena pyrkimyksenä on *herättää metsänomistajain harrastus* metsätaloutta kohtaan, saada heidät oppilaiksi, jotka haluavat ottaa vastaan perusteellisempaa opetusta sekä ammattiapua. Näin tapahtuneen valmistelun jälkeen päästään usein varsinaiseen *ammattiopetukseen*. Edelleen kuuluu neuvonnan piiriin alan kirjallisuuden sekä muun *opetus- ja tiedotusmateriaalin* hankkiminen ja levittäminen. Neuvonta voi kohdistua metsänomistajiin, »suureen yleisöön» jopa neuvojiin itseensä.

Seuraavassa tarkastellaan lähemmin neuvonnan eri toimintamuotoja. Ammattiavun eri puolet taas tulevat esille metsätalouden edistämistoiminnan eri kohteita käsiteltäessä.

Metsäharrastuksen herättäminen

Mieskohtainen neuvonta, metsäpäivät, retkeilyt, tupaillat, metsänviljelypäivät ja metsäkerhot

Tapion alkuvuosina mieskohtainen neuvonta oli verraten keskeisellä sijalla maatalousseurojen metsätaloudellisessa toiminnassa. Milloin neuvojilla ei ollut muita tehtäviä, he lähtivät kiertämään talosta taloon etsien kosketusta metsänomistajiin ja mahdollisuuksia neuvojen antamiseen. Lisäksi neuvontaa harjoitettiin tilattujen toimitusten yhteydessä.

Myös metsänhoitolautakunnat ja metsänhoitoyhdistykset ovat harjoittaneet henkilökohtaista neuvontaa kuitenkin pääasiassa muiden toimitusten, erityisesti hakkuiden tarkastusten rinnalla. Yleinen käytäntö on näet ollut, että metsänomistaja on seurannut neuvojaa metsään erilaisiin toimituksiin. Kosketus on syntynyt siten luontevasti.

Juuri metsässä ja yleensä työkohteissa annettuna henkilökohtainen neuvonta muodostuu havainnolliseksi, koska siinä tarjoutuu tilaisuus puuttua kunkin met-

sälön erikoisongelmiin. Sen puitteissa ei kuitenkaan ole mahdollista käydä käsiksi ammattitiedon perusteihin, vaan opetus jää usein ulkokohtaiseksi ja saadut neuvot unohdetaan pian. Näin kävi varsinkin alkuaikoina, jolloin isäntä oli vietävä puoliväkisin metsään (vrt. JÄRVELÄINEN 1940, s. 58). Henkilökohtainen neuvonta onkin käytännössä muodostunut eräänlaiseksi sivutehtäväksi.

Kun mieskohtainen neuvonta on myös verraten hidas keino herätteiden jakamiseksi, on neuvonnassa yleensä pyritty saamaan kosketus samanaikaisesti suurempiin joukkoihin. Sen ensi käden muotoina on pidetty metsäpäiviä, retkeilyjä, ns. tupailtoja yms. lyhytaikaisia tilaisuuksia.

M e t s ä p ä i v i k s i nimitettyjä tilaisuuksia maatalousseurat ryhtyivät panemaan toimeen jo ennen Tapion perustamista. Ne järjestettiin useimmiten yhteistoiminnassa jonkin maamiesseuran kanssa ja sen alueen käsittävänä, mutta joskus myös koko maanviljelysseuran alueen puitteissa vallankin maatalousnäyttelyiden yhteydessä. Ohjelmaan kuului tavallisesti jokin esitelmä, alustus ja lyhyt retkeily.

Metsäpäiviä kohtaan tunnettiin Tapion piirissä erityistä mielenkiintoa. Tapio itsekin ryhtyi niitä järjestämään ja nämä ns. *Tapion päivät* muodostivat varsin olennaisen osan sen toimintaa. Perinteen niille oli luonut jo »Vanha Tapio», joka vuoden 1906 vuosikokouksensa yhteydessä järjesti erittäin onnistuneet Tapion päivät Kokemäelle. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio jatkoi ja kehitti edelleen tätä perinnettä. Jo v. 1908 pantiin toimeen neljät Tapion päivät ja v. 1911 niiden luku nousi jopa yhdeksään.

Tapion päivät olivat yleensä maakunnallisiksi tarkoitettuja tilaisuuksia, jotka kestivät tavallisimmin kaksi päivää. Ohjelmaa suorittivat sekä Tapion toimihenkilöt että paikalliset voimat. Niissä pidettiin esitelmiä ja alustuksia, joissa käsiteltiin yleensä yksityismetsätalouden keskeisiä kysymyksiä, kuten metsänviljelyä, metsäojitusta, puun myyntejä, kotitarvepuun käyttöä, metsälakia, metsäluottoa, nuorison metsäopetusta, metsätaloudellista yhteistoimintaa jne. Ohjelmaan kuului miltei aina myös etukäteen valmisteltu metsäretkeily.

Tapion päivillä oli paitsi herätteitä antava myös informoiva merkitys. Niiden puitteissa Tapio saattoi tehdä tunnetuksi suunnitelmiaan ja aloitteitaan maakunnassa sekä toisaalta saada käsityksen siitä, miten niihin metsänomistajain keskuudessa suhtauduttiin. Useat selostukset viittaavat siihen, että Tapion päivät olivat yleensä myös erittäin suosittuja. Monena vuotena niitä pyydettiin järjestämään enemmän kuin mihin Tapion ammattimiesvoimat riittivät ja osanottajamäärä saattoi usein nousta jopa toiselle sadalle.

Metsäpäiviin, kokouksiin yms. tilaisuuksiin liittyvät metsässä käynnit kehittyivät vähitellen erillisiksi r e t k e i l y i k s i, jotka varsinkin 1930-luvulta alkaen ovat olleet erittäin yleinen ja suosittu metsäneuvonnan muoto. Vallankin liikenteen kehitys ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet sekä erityisten havainto- ja esikuvametsälöiden perustaminen ovat edistäneet niiden yleistymistä. Retkeilyn on tehnyt suosituksi erityisesti mahdollisuus liikkua uusilla, monelle osanottajalle ennestään tuntemattomilla seuduilla ja retkeilyjen informaalinen luonne, mikä on saanut muutoin yleensä vähäpuheisen metsänomistajan osallistumaan keskusteluihin. Käynnit metsäteollisuuslaitoksissa, viime aikoina myös leimauskilpailut, ovat antaneet lisänsä retkeilyjen ohjelmaan.

Neuvontatilaisuuksien järjestelylle on kauan ollut tunnusomaista eräänlainen keskihakuisuus: niitä on pidetty lähinnä kirkonkylissä, joihin suhteellisen helppo huoneistojen saanti ja muut keskusten tarjoamat mahdollisuudet ovat neuvojia houkutelleet. On toivottu, että näin järjestäen samoihin tilaisuuksiin saataisiin paljon osanottajia, koska kirkonkylät jo sellaisenaan ovat yleensä suurehkoja keskuksia ja koska niihin usein on suhteellisen hyvät yhteydet kunnan eri puolilta.

Kokemus ei kuitenkaan ole läheskään aina vastannut odotuksia. Keskusten asukkaat, joille on tarjolla monia muita valistus- ja virkistystilaisuuksia, eivät useinkaan ole tunteneet kiinnostusta metsäpäiviä yms. kohtaan ja vielä vähemmän on niihin saatu metsänomistajia kaukaisista syrjäkylistä. Kun toisaalta juuri kuntien laita-alueilla metsävalistuksen tarve on nähty suurena, on toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina myös metsätalouden edistämisjärjestöjen mielenkiinto kohdistunut entistä enemmän noihin periferisiin alueisiin. Erityisesti näissä merkeissä on syntynyt t u p a i l t o j e n nimellä tunnettu neuvonnan muoto.

Tupaillat järjestetään johonkin tilavaan maalaispirttiin, tavallisimmin myöhäissyksyllä ja sydäntalvella, jolloin metsänomistajat ovat vapautuneet sadonkorjuutöistä ja jolloin metsätalouden kysymykset ja erityisesti puumarkkinoiden kehitys heitä luonnostaan kiinnostavat. Ohjelmaan onkin sisältynyt erityisesti markkinatilannetta, mutta sen ohessa myös metsänhoitoa ja muitakin metsätalouden puolia käsitteleviä alustuksia ja esitelmiä. Osanottajia näihin tilaisuuksiin ovat kuitenkin koonneet ennen muuta raina- ja filmiesitykset, joita kohtaan maaseudulla tunnetaan suurta mielenkiintoa, ja joiden esittämiseen toisaalta niiden viime vuosina lisääntynyt tuotanto, toisaalta maaseudun sähköistyminen ovat luoneet mahdollisuuksia.

Varttuneen väen metsäpäivien rinnalla ryhdyttiin jo aikaisin järjestämään k a n s a k o u l u i s s a m e t s ä n v i l j e l y p ä i v i ä. Suomen Metsänhoitoyhdistys pani niitä toimeen jo vuosisadan vaihteen tienoilla, ja v. 1907 pidetyillä Tapion päivillä Seinäjoella esitettiin päätöslauselma, jossa alleviivattiin kansakoulujen metsäopetuksen tarpeellisuutta (Tapio 1907, s. 107). Tämän toiminnan innokkaana virittäjänä on kuitenkin mainittava ennen muita professori M i k a e l S o i n i n e n. V. 1911 järjestettyjen kansakoulunopettajain yliopistollisten jatkokurssien toimeksiannosta hän kääntyi Tapion puoleen pyytäen ilmaisia siemeniä näihin metsänviljelytöihin. Tapio auttoikin mahdollisuuksiensa mukaan sekä pyysi v. 1912 myös maatalousseuroja antamaan tukensa kansakou-

lujen metsänviljelyharrastuksille. Jonkin verran saatiin taimia metsähallituksen myötävaikutuksella myös Tuomarniemen ja Nikkarilan metsänvartijakoulujen taimitarhoista. Tapion pyynnöstä Soininen kirjoitti myös kirjasen »Metsät ja kansakoulut», jota samoin kuin sen ruotsinkielistä käännöstä levitettiin kansakoulunopettajain keskuuteen (ks. Vk. 1912, s. 10—11).

Myös v. 1914 kansakoulunopettajain jatkokurssien taholta esitettiin koululaisten metsänviljelypäiviä koskeva vetoomus Tapiolle, joka puolestaan lähetti asiaa koskevan suosituksen maatalousseuroille. Ensimmäisen maailmansodan aikana kiinnnostus asiaa kohtaan laimeni, mutta heräsi uudelleen v.1929, jolloin Tapio kehoitti metsänhoitolautakuntia järjestämään yleisiä koululaisten metsänviljelypäiviä. V. 1931—33 näitä pantiin toimeen keskimäärin n. 920 koululla ja niihin osallistui vuosittain n. 33 000 oppilasta. Harrastus heikkeni jonkin verran 1930-luvun lopulla ja toisen maailmansodan jälkeen ponnistukset ovat kohdistuneet jo säännöllisen metsäopetuksen aikaansaamiseen kansakouluissa.

Mainittakoon, että v. 1931 ryhdyttiin Suomen Metsänhoitoyhdistyksen metsätaloudellisen valistustoimiston johtajan Emil Vesterisen aloitteesta tämän toimiston ja Tapion sekä puolustusvoimien yhteisvoimin järjestämään metsänviljelypäiviä s o t i l a i l l e Norjasta saadun esikuvan mukaan (ks. Jk. 29. 11. 1930, VESTERINEN 1934). Samoihin aikoihin pantiin alulle myös p a r t i o l a i s t e n metsänviljelypäivät.

V. 1922 (27. 3.) Wasastjerna esitti Tapion ns. metsänviljelyvaliokunnan kokouksessa, että ryhdyttäisiin perustamaan amerikkalaisten Boys' and Girls' clubkerhoja vastaavia liittymiä metsänviljelyn edistämiseksi. Ajatusta ryhdyttiin toteuttamaan v. 1930 panemalla alulle m e t s ä k e r h o j e n perustaminen. Asian herätti Suomen Nuorisoliitto osoittamalla Tapiolle nuorten metsäkerhojen perustamista koskevan vetoomuksen. Tapion johtokunta päätti 8. 2. 1930 sen johdosta hankkia selvityksen metsänhoitolautakuntien asenteesta metsäkerhotoimintaan.

Tiedustelun tulos osoitti, että vain kahden metsänhoitolautakunnan alueella oli metsäkerho toiminnassa — niistä ensimmäinen lienee perustettu v. 1928 Lappeelle — mutta useat metsänhoitolautakunnat suosittelivat myös tämän työalan ottamista ohjelmaan ja pyysivät Tapiota tekemään tarpeellisia aloitteita (Jk. 26. 3. 1930). Yhteistoiminnassa v. 1928 perustetun Maatalouskerholiiton kanssa edistämisjärjestöt ovat sittemmin pyrkineet herättämään metsäkerhotoimintaa. Huomio on kohdistettu erityisesti kerhoneuvojien metsätaloudelliseen valmentamiseen, jotta nämä vuorostaan voisivat ohjata käytännöllistä metsäkerhotyötä. Sopivina työmuotoina on suositeltu käpyjen keräämistä, taimien kasvatusta ja taimistojen hoitotoimenpiteitä sekä istutus- ym. työkilpailuja (ks. Komiteanmietintö 13/1939, s. 21—36).

Metsäkerhotoiminta ei kuitenkaan ole saavuttanut metsätalouden edistämisjärjestöissä kovin merkittävää asemaa todennäköisesti siitä syystä, etteivät niiden ammattimiehet ole siitä olleet kovin kiinnostuneita tai eivät muiden tehtävien vuoksi ole voineet omistaa sille aikaa. Asennoituminen on kuitenkin ollut erilaista eri metsänhoitolautakunnissa.

V. 1953 vastuu metsäkerhotoiminnan kehittämisestä siirtyi entistä enemmän Maatalouskerholiitolle, johon sitä varten palkattiin metsänhoitaja. Ko. järjestelyyn antoivat aiheen erityisesti vuosien 1948 ja 1953 metsänparannuslait, joiden mukaan metsänparannusvaroja voitiin käyttää myös metsäkerhotoimintaan. V. 1954 (15. 12.) maatalousministeriö antoi metsäkerhotoimintaa koskevan ohjeen. Sen mukaan ko. tarkoitukseen myönnettävät varat oli jaettava keskusmetsäseurojen ja metsänhoitolautakuntien välityksellä em. kerhokonsulentin palkkausta lukuun ottamatta. Työn paikallinen järjestely jäi edelleen maatalouskerhojärjestölle, jolle metsätalouden edistämisjärjestöt antavat ammattiapua. Vuoden 1957 metsänparannuslakiesityksessä kerhotoiminta suljettiin pois metsänparannustoiminnan piiristä ja sille ehdotettiin myönnettäväksi muutoin varoja valtion tulo- ja menoarviossa.

Paitsi varta vasten järjestetyissä neuvontatilaisuuksissa metsätalouden edistämisjärjestöt ovat vanhastaan pyrkineet levittämään metsätietoa lähettämällä esitelmöitsijöitä muiden, lähinnä maatalous- ja osuustoimintajärjestöjen kursseille, juhliin, näyttelyihin yms. tilaisuuksiin sekä kansanopistoihin ja muihin oppilaitoksiin.

N ä y t t e l y t, l e h d i s t ö j a r a d i o

Metsätalouden esittelyllä n ä y t t e l y j e n yhteydessä on maassamme vanhat perinteet. HELANDER (1949, s. 220) mainitsee jo v. 1876 pidetyssä Suomen ensimmäisessä teollisuusnäyttelyssä Helsingissä olleen myös metsätaloutta edustavia näyttelyesineitä. Samoin oli laita Turussa 1881 pidetyssä maanviljelyskokouksessa ja -näyttelyssä. Metsää koskevat näyttelyesineet toimitti Suomen Metsänhoitoyhdistys, joka sittemmin omisti paljon huolta näyttelytoiminnalle. Viipurin maatalousnäyttelyyn v. 1887 Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toimesta oli järjestetty jo varsin monipuolinen metsäosasto. Sittemmin pidetyssä Vaasan (1894) ja Kuopion (1906) näyttelyissä metsäosasto oli niin ikään Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vastuulla.

Tapio osallistui maatalousnäyttelyihin ensi kerran v. 1910, jolloin sen toimesta järjestettiin materiaalia Lahden, Keuruun ja Maarianhaminan maatalousnäyttelyihin. Esillä oli mm. kirjallisuutta, Suomen metsävarojen runsautta kuvaava kartta, metsävalokuvia sekä eri maanviljelysseurojen metsätaloudellista toimintaa esittäviä piirroksia. Kaikissa näissä näyttelyissä Tapiolle annettiin osastostaan ensimmäinen palkinto (ks. Vk. 1910, s. 15). Tämän jälkeen Tapion näyttelytoiminta jatkui ajoittain hyvinkin vilkkaana. Esim. v. 1911 Tapio osallistui kahteen, 1913 kuuteen ja 1914 kolmeen maatalousnäyttelyyn. Myöskin

1920- ja 1930-luvuilla Tapio järjesti metsäosastoja useihin maatalousnäyttelyihin, joskin metsänhoitolautakunnat hoitivat monessa tapauksessa asian myös itsenäisesti. Erityisesti on mainittava Tampereen (1924) ja varsinkin Viipurin (1932) maatalousnäyttelyt, joihin eri metsäjärjestöjen yhteistoimin valmistettiin suuret ja monipuoliset metsäosastot prof. Olli Heikinheimon johdolla.

Kun Suomen Messut perustettiin v. 1919, Tapio sai edustuksen sen hallintoneuvostoon. Silmällä pitäen metsätalouden osanottoa näihin messuihin muodostettiin erityinen metsäosaston järjestelytoimikunta, jossa Tapiolla oli niin ikään edustus.

Toisen maailmansodan jälkeen lähdettiin Tapion näyttelytoimintaa elvyttämään osin uudelta pohjalta. Kun Tapion omat näyttelyosastot jäivät luonnostaan verraten pieniksi ja aihepiiriltään suppeiksi, Tapio esitti v. 1950 Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitolle yhteisen näyttelyosaston järjestämistä. Esitys saavutti vastakaikua ja niin perustettiin kiertävä metsä- ja puutaloutta valaiseva näyttely, joka sijoitettiin mukana kuljetettavaan ja näyttelykentille pystytettävään suureen telttaan. Näyttely on sittemmin jatkunut vuodesta toiseen, joskin sen kokoonpanoa on ajoittain huomattavastikin muutettu.

Toisen maailmansodan jälkeen Tapio on metsäosastollaan osallistunut myös eräisiin muihin kuin maatalousnäyttelyihin.

Lehdistöä on käytetty metsätaloudellisen neuvonnan välineenä jo ennen kuin varsinaisia edistämisjärjestöjä on ollut toiminnassa. Varsinkin jo viime vuosisadan jälkipuoliskolla voidaan maamme sanomalehdistössä todeta melko usein kirjoituksia, joissa valaistaan metsätalouden merkitystä ja tähdennetään metsien hoidon ja säästäväisen puun käytön tarvetta. Myös epäonnistuneista puukaupoista tavataan mainintoja. Kirjoittajat olivat usein metsäammattimiehiä, mutta myös talouspolitiikan edustajat, usein muutkin esittivät mielipiteitään metsätaloudesta.

On myös todettu, kuinka Helander jo ennen Tapion perustamista esitti metsätaloutta koskevia käsityksiään sanomalehdistön välityksellä. Hän jatkoi kirjoittelua myös Tapion sihteerinä ja sittemmin toimitusjohtajana käsitellen vallankin metsäpolitiikan ongelmia. Tapio toimitti metsätaloutta koskevaa aineistoa myös maataloudellisiin aikakauslehtiin, kuten »För Landtmannahem» (vuodesta 1909 alkaen) ja Pellervoon. Maakunnassa lehdistön käyttö metsätaloudelliseen neuvontaan jäi maatalousseurojen vastuulle. Vuoden 1927 neuvottelupäivillä oli ohjelmassa myös lehdistöpalvelua koskeva keskustelukysymys (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1927, s. 41—47), mitä voitaneen pitää merkkinä siitä, että asia oli saamassa kasvavaa huomiota osakseen.

Vuodesta 1929 alkaen sanomalehdistön käyttö metsätaloudellisessa neuvonnassa on ollut säännöllisellä kannalla. Keskusmetsäseurat ja metsänhoitolautakunnat ovat rakentaneet suhteita lehdistöön ja toimittaneet niille lisääntyvin määrin varsinkin artikkeleita, haastatteluja, kokous- ja retkeilyselostuksia sekä

valokuvia, jotka kaikki ovat levittäneet tietoa metsätalouden eri kysymyksistä sekä edistämisjärjestöistä ja niiden pyrkimyksistä.

Toisen maailmansodan jälkeen lehdistöpalvelua on yhä tehostettu. Tapiossa se on samalla keskitetty pääosaltaan koulutus- ja tiedotustoimistoon. Myös eräät metsänhoitolautakunnat ovat nimenneet yhden metsänhoitajistaan siitä huolehtimaan. Suhteiden lähentämiseksi lehdistöön Tapio on myös pannut toimeen lyhyitä kursseja, retkeilyjä ja informaatiotilaisuuksia lehdistön edustajille.

Merkille pantava kehitys on tapahtunut siinä, että maamme lehdistö on myös oma-aloitteisesti etsinyt kosketusta edistämisjärjestöihin julkaistakseen varsinkin metsätaloutta koskevaa uutisaineistoa.

Oman lukunsa muodostavat Tapion omat ammattilehdet, joita käsitellään julkaisutoiminnan yhteydessä.

Radiota on käytetty metsäneuvontaan vuodesta 1925 alkaen, jolloin Tapio Maataloustuottajain Keskusliiton aloitteesta järjesti ja kustansi sen radiotoiminnan puitteissa seitsemän metsätalouden alaan kuuluvaa esitelmää. V. 1926 Tapio merkitsi kaksi osaketta silloin perustettuun Oy Suomen Yleisradio-nimiseen yhtiöön.

Radion käyttö myös metsätalouden palvelukseen vakiintui jo 1930-luvulla. Erityisen merkittävä kehitys on tälläkin alalla tapahtunut toisen maailmansodan jälkeen. Siitä on osoituksena mm. viikottaisten esitysvuorojen varaaminen metsätaloudelle joko yksin tai yhdessä maatalouden kanssa. V. 1950 perustettiin Tapion aloitteesta Suomen Metsäyhdistyksen radiotoimikunta suunnittelemaan ja koordinoimaan radion metsätaloudellista ohjelmaa. Metsätalouden edistämisjärjestöillä on siinä kolme edustajaa. Tapion toimesta on vuodesta 1953 alkaen järjestetty myös radioselostajakursseja metsäammattimiehille.

Radion metsätaloudellinen ohjelma käsittää lähinnä esitelmiä, pakinoita, haastatteluja, selostuksia ja keskusteluja. V. 1954 tällaisia esityksiä oli 119 ja v. 1956 106. Radion ainutlaatuisuus on ennen muuta siinä, että sen avulla voidaan saada samanaikaisesti kosketus suurempiin metsänomistajajoukkoihin kuin millään muulla tiedotusvälineellä.

Mainittakoon, että metsätaloudellisia aiheita on ollut myös v. 1956 aloitettujen televisio-lähetysten ohjelmassa.

Kilpailut, palkitseminen ja kunnianosoitukset

Metsänhoitokilpailut on työmuoto, joka oli kehitetty varsin pitkälle jo maanviljelysseurojen toimesta. Seurojen vuosikertomukset osoittavat näet, että monissa seuroissa metsänhoitokilpailuja oli järjestetty jo ennen Tapion perustamista. Niinpä ensimmäiset metsänhoitokilpailut pantiin toimeen

Kuopion maanviljelysseuran alueella v. 1904 ja Keski-Suomen maanviljelysseurassa v. 1905. Satakunnan maanviljelysseuran alueella oli v. 1906 käynnissä jo useita metsänhoitokilpailuja (ks. Tapio 1906, s. 204) ja saman vuoden joulukuussa Mikkelin läänin maanviljelysseura päätti panna alkuun kilpailutoiminnan. Useimmat kilpailut olivat jonkin maamiesseuran järjestämiä, tavallisimmin yhden kunnan alueen käsittäviä, mutta näihin aikoihin alettiin panna toimeen kilpailuja myös koko maanviljelysseuran puitteissa.

Metsänhoitokilpailujen merkitystä alleviivattiin jo »Vanhan Tapion» piirissä, vallankin v. 1907 pidetyillä Tapion päivillä esitetyissä ponsissa (ks. Tapio 1907, s. 107).

Myös Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asenne maanviljelysseurojen kilpailuharrastuksiin oli suopea. Johtokunta asetti 27. 7. 1908 valiokunnan (Tapiovaara, Purhonen, R e u t e r ja Vesterinen) tekemään ehdotuksen maamiesseurojen 1-vuotisia metsänhoitokilpailuja koskeviksi säännöiksi. Valiokunnan laatimien ja johtokunnan kokouksessaan 31. 8.—1. 9. 1908 hyväksymien sääntöjen (ks. Tapio 1908, s. 332—333) mukaan 1-vuotiset metsänhoitokilpailut tulivat käsittämään paitsi metsänhoidon eri puolet myös metsänkäytön, mm. puun kotikäytön sekä hakamaiden hoidon. Olennaista näille kilpailuille oli ns. alkukatselmus, jonka yhteydessä ammattimies antoi ohjeet metsälöllä kilpailukautena suoritettavista töistä, sekä lopussa palkitsemisarvostelu, jonka perusteella todettiin asianomaisen osanottajan menestyminen kilpailussa. Ensi kertaa osallistuvien rohkaisemiseksi oli kilpailusääntöihin otettu määräys, jonka mukaan heidän suorituksiaan arvosteltiin lievemmin kuin jo aiemmin kilpailuihin osallistuneiden töitä.

Metsänhoitokilpailut olivat esillä myös vuoden 1909 neuvottelupäivillä. Sohlmanin alustuksen pohjalta syntyi vilkas keskustelu, jonka tuloksena hyväksyttyihin ponsiin tiivistettiin sillä kertaa tiedossa olevat kokemukset (Tapio 1909, s. 360—364).

Kilpailutoiminta oli Tapion ensimmäisenä 10-vuotiskautena varsin vilkasta. Niinpä v. 1909 oli 1-vuotisia kilpailuja käynnissä yhdeksän ja 3-vuotisia kilpailuja 10:n maanviljelysseuran alueella. Olipa Hämeen läänin maanviljelysseuran alueella pantu käyntiin 10-vuotinen metsänhoitokilpailu. Vielä v. 1912—14 metsänhoitokilpailuihin liittyvien toimitusten osuus oli keskimäärin noin kolmannes maanviljelysseurojen metsätoimitusten lukumäärästä. Vuodesta 1919 alkaen kilpailutoiminta kuitenkin heikkeni ja v. 1921 kilpailutoimitusten osuus oli enää 6.5 %.

Metsänhoitolautakunnat pyrkivät elvyttämään myös kilpailutoimintaa, joka nimenomaan 1930-luvulla laajenikin huomattavasti. Toisen maailmansodan aikana kilpailut keskeytyivät, mutta verraten pian sodan jälkeen niitä pyrittiin taas elvyttämään. Kehitykselle on samalla ollut tunnusomaista toisaalta keskittyminen metsänhoitokilpailuissa tiettyihin erikoiskysymyksiin (metsän uudistaminen, koivikoiden hoito jne.) sekä toisaalta kilpailutoiminnan ulottaminen kokonaan uusille aloille (hankintatekniikka jne.). Mielenkiintoista on ollut myös todeta, että eräät rahalaitokset, vakuutusyhtiöt, sanoma- ja aikakauslehdet ym. yhtymät ovat palkintoja myöntämällä rohkaisseet metsätaloudellista kilpailutoimintaa.

Kaikessa inhimillisessä toiminnassa on jo kauan tunnustettu suureksi hyvien pyrkimysten ja saavutusten p a l k i t s e m i s e n merkitys. Sen mukaisesti on palkintoja jaettu ei vain etukäteen ilmoitettuihin metsänhoitokilpailuihin osallistuneille, vaan myös niille metsänomistajille, jotka ovat kehittäneet metsätalouttaan kilpailuihin osallistumatta. Edelleen ovat palkitsemisen kohteena olleet aktiivisessa ja menestyksellisessä järjestötoiminnassa osoitetut ansiot, koska järjestöjen työn menestyminen riippuu sekä toimihenkilöiden että hallintoelimien jäseninä toimivien taidosta ja harrastuksesta. Myös paikallisten järjestöjen varsinkin metsänhoitoyhdistysten toiminta on voinut olla palkitsemisen kohteena.

Metsänhoidon palkitseminen on itse asiassa vanhimpia edistämistoiminnan työmuotoja. Jo vuoden 1851 metsäasetuksessa luvattiin palkintoja niille metsänomistajille, jotka hoitavat hyvin metsiään erityisesti metsänviljelyä käyttäen, ja eräät viime vuosisadan jälkipuoliskolla toimineet metsäkomiteat suosittelivat jatkettavaksi tällaista palkitsemista. On myös todettu, että Suomen Metsänhoitoyhdistys palkitsi saamansa valtion apurahan turvin metsänviljelyä ensi kerran v. 1885.

Maanviljelysseurat jakoivat palkintoja metsänhoidosta lähinnä kilpailujen perusteella, ja Tapiokin seurasi aluksi samaa linjaa. Johtokunnan kokouksessa 15. 12. 1915 Helander esitti kuitenkin harkittavaksi, eikö Tapion puolesta olisi palkittava sellaisia metsänhoitotöitä, joista metsänomistaja itse ei eläessään tule saamaan hyötyä. Hän piti palkitsemisen arvoisena erityisesti perusmetsityksiä sekä »kehnokasvuisten» metsämaiden parantamista. Esitystä kannatettiin ja hoitovaliokunnan tehtäväksi annettiin valmistella asiaa. Hoitovaliokunta asetti 27. 8. 1916 kulttuurien palkitsemista käsittelevän valiokunnan (Aminoff, Helander ja Vesterinen), jonka ehdotuksesta hoitovaliokunta päätti 13. 11. 1916 julistaa koko maan käsittävän metsänviljelykilpailun. Sen palkintoihin tarvittavat varat oli koottava keräyksellä, joka pantiinkin toimeen v. 1917, ja vuoden loppuun mennessä saatiin varoja lähinnä metsäteollisuusyhtiöiltä ja muilta liikelaitoksilta, osin myös yksityisiltä henkilöiltä n. 50 000 mk.

Lähinnä vapaussota ja siihen liittyneet levottomuudet viivästyttivät kuitenkin näin kertyneen metsänviljelyrahaston käyttämistä lopulliseen tarkoitukseen. Kun asia 1920-luvulla otettiin uudestaan esille, alkuperäinen suunnitelma muuttui sikäli, että em. valiokunta ehdotti käytettäväksi rahaston varoja paitsi palkitsemiseen myös muihin metsänviljelyä edistäviin tarkoituksiin (ks. Vk. 1924, s. 8—10). V. 1925 valmistettiin kuitenkin ansiomerkki, jota maanviljelysseu-

rojen ehdotusten ja Tapion toimesta suoritettujen tarkastusten perusteella jaettiin vuoden 1927 loppuun mennessä 54 metsänomistajalle. Ensimmäisinä saivat metsänviljelyn ansiomerkin todellinen valtioneuvos A. F. Tigerstedt ja silloinen edustajiston puheenjohtaja Fieandt.

Kunniamerkin jakoperusteita on sittemmin laajennettu ja sitä on alettu nimittää *Tapion ansiomerkiksi*. Kultaista ansiomerkkiä myönnetään nykyisin sekä metsänomistajille että muille kansalaisille erinomaisista ansioista yksityismetsätalouden alalla, toiminnasta, jolla on ollut valtakunnallinen merkitys. Hopeinen ansiomerkki myönnetään metsänomistajille tunnustukseksi esimerkillisellä tavalla harjoitetusta metsätaloudesta.

V. 1932 perustettiin Tapion kultainen ja hopeinen *taitomerkki*, joista ensiksi mainittu jaetaan yliopistollisen tutkinnon suorittaneille, viimeksi mainittu työnjohtaja-asemassa toimiville ammattimiehille erinomaisista ansioista. — V. 1943 perustettiin Tapion *metsätyömerkki*, joka voidaan jakaa vähintään 20 vuotta ansiokkaasti metsätyötä tehneille metsätyömiehille.

V. 1947 perustettiin Tapion *muistomitali* myönnettäväksi pitkäaikaisista ansioista yksityismetsätalouden hyväksi. Jo v. 1939 oli perustettu metsänhoitoyhdistyksen *ansiokilpi*, jonka voi saada menestyksellisesti toiminut metsänhoitoyhdistys.

Erityisistä ansioista yksityismetsätalouden hyväksi Tapio voi yleiskokouksen päätöksellä kutsua *kunniajäseniä*.

Metsämarssi

Metsätalouden edistämistoiminnassa on tunnettu erityisenä puutteena se, että huomattava osa metsänomistajia jää neuvonnan ulkopuolelle. Neuvontatilaisuuksissa on käynyt etupäässä sama, suhteellisen harvalukuinen, joskin vuosi vuodelta kasvava joukko, ja näiden innostuneiden rinnalla on suuri joukko välinpitämättömiä, joita metsätalouden edistämisjärjestöt ja niiden tilaisuudet eivät ole kiinnostaneet. Tämän osoitti selvästi mm. Tapion toimeksiannosta v. 1949 suoritettu Gallup-tutkimus.

Varsinkaan näiden »suruttomien» taloudessa metsänkunnostustyöt eivät ole saaneet vakiintunutta asemaa maatilojen vuotuisissa työohjelmissa, vaan niitä on suoritettu kovin sattumanvaraisesti. Laiminlyönteihin ovat jossain määrin syyllistyneet myös valistuneet metsänomistajat. Syynä on ennen muuta se, että metsänhoitotöihin ei ole samanlaista pakkoa kuin viljelmän töihin, vaan niitä voidaan ilman heti näkyviä seurauksia lykätä vuodesta toiseen. Vuoteen 1950 kohdistuneen maaseudun työvoiman tutkimuksen perusteella voidaankin todeta, että metsänkunnostustöiden osuus oli alle 10 % metsätalouteen käytetystä miesten työpanoksesta (Heikinheimo 1955, s. 86—87).

Nämä puutteet ovat olleet tunnettuja useimmille metsätalouden edistämistoiminnassa mukana olleille ammattimiehille, ja niihin on eri yhteyksissä viitattu. Asia sai kuitenkin osakseen erityistä huomiota, kun Tapion johtokunnan jäsen Kalkkinen kosketteli kysymystä ensinnä kevättalvella 1948 pienehkössä kokouksessa Kuopiossa ja sittemmin julkisuudessa (ks. Metsäliiton Viesti 2/1949). Hän esitti myös käytännöllisen ja perin kansanomaisen ratkaisun asialle: oli pantava toimeen *»valtakunnan marssi Suomen metsiin»*, kansanliike, jonka puitteissa jokaisen metsänomistajaperheen jäsenen tulisi tehdä vähintään yksi päivä työtä oman metsän hyväksi.

Tapio ja metsänhoitolautakunnat kannattivat ajatusta ja metsämarssi päätettiin panna toimeen v. 1950. Muodostettiin laaja, kyliin asti ulottuva organisaatio, joka käsitti marssineuvoston, marssipäällikön järjestelytoimistoineen, metsänhoitolautakuntien marssitoimistot, pitäjien yhdysmiehet (n. 500), n. 7 000 pitäjien marssipiiriä ja n. 20 000 kyläkuntien »marssin vetäjää». Hanketta tukemaan saatiin laajat ja arvovaltaiset piirit: valtiovalta, metsätiede, metsä- ja puutalouden sekä maa- ja kotitalouden järjestöt aina nais- ja nuorisojärjestöjä myöten, kaikkiaan 57 eri laitosta ja järjestöä. Tasavallan presidentti J. K. Paasikivi lupautui metsämarssin suojelijaksi.

Metsämarssi tähtäsi ennen muuta suurten joukkojen liikkeelle saamiseen ja sen saavuttamiseksi käytettiin tehokkaasti nykyaikaisen tiedotustoiminnan aseita, varsinkin lehdistöä ja radiota. Liikkeelle panevaksi voimaksi muodostuivat myös lukuisat kilpailut, joita pantiin toimeen eri maakuntien, kuntien ja kylien kesken siitä, mikä alue sai enimmän osanottajia metsälöä kohden laskien. Suuri kannustava merkitys oli edelleen sillä, että julkisen elämän johtavat henkilöt, ennen muuta tasavallan presidentti, hallituksen ja eduskunnan jäsenet sekä useat maaherrat ja piispat osallistuivat metsämarssiin.

Marssikoneisto ja propaganda vaativat melkoisia kustannuksia, jotka peitettiin huomattavalta osalta ylimääräisillä tuloilla, kuten eri tahoilta saaduilla lahjoituksilla sekä marssimerkkien myynnistä ja arpajaisista kertyneillä varoilla.

Metsämarssi tapahtui 15.—20. 6., siis ajankohtana, jolloin maatalouden töissä on eräänlainen tauko. Aika oli sopiva myös siinä mielessä, että se tarjosi mahdollisuuden verraten monipuolisiin metsänhoitotöihin. Marssin osanottajille suositeltiin erityisesti metsänuudistustöitä, kuten hakkausalojen raivausta, laikutusta, kulotusta, metsänviljelyä, taimistojen perkausta ja sen lisäksi nuorten metsien harvennuksia, valiopuiden karsimista, metsäojien puhdistusta jne. Marssin aikana tehtiin näitä n. 60 000 ha:n alalla.

Jo työpanoksensa perusteella metsämarssilla oli siten tietty merkityksensä. Suurin merkitys oli kuitenkin siinä, että siitä tosiaankin muodostui suurten joukkojen liike metsänhoitotöiden merkeissä. Marssin osanottajien luvuksi ilmoitetaan 431 293 — joka epäilee luvun luotettavuutta, sille vastattaneen, kuten muinoinen sadun poika kuninkaalle: mene ja lue! Metsämarssin herättävä, liik-

keelle paneva merkitys oli siten onnistunut ilmeisesti paremmin kuin marssin järjestäjien taholla yleensä oli rohjettu toivoa. Kun toiminta marssin aikana suuntautui metsänhoidon kannalta hyödyllisiin töihin, joiden suoritusta samalla ohjattiin, metsämarssilla oli myös tietty opetuksellinen merkityksensä. Positiiviseksi tulokseksi on luettava sekin, että tällainen metsätalouden suurhanke herätti myös metsätalouden ulkopuolella kiinnostusta ja myönteistä ajattelua metsätalouden pyrkimyksiä kohtaan.

On vaikea uskoa, että Suomen perusolemukseltaan hidasliikkeinen talonpoikaisväestö olisi saatu jalkeille pelkän propagandan voimalla. Selitys metsämarssin menestykseen lieneekin huomattavalta osalta siinä, että sen vetoomus kansallista merkitystä omaavaan ja jo monelle metsänomistajalle läheiseksi muodostuneeseen asiaan kohdistuneena löysi oikean psykologisen kaikupohjan kansan keskuudessa. Suurelle osalle metsänomistajia se oli samalla eräänlainen muistutus tekemättömistä töistä, joita edes nyt — muidenkin asiaan tarttuessa — oli lähdettävä suorittamaan.

Erityisesti maakunnasta esitettyjen toivomusten johdosta metsämarssia jatkettiin, tosin vaatimattomammissa puitteissa v. 1951. Pyrkimyksenä oli ylläpitää ja syventää virinnyttä metsänhoidon harrastusta ja suunnata se käytännölliseen ja jatkuvaan, oma-aloitteiseen työhön yksityismetsien kunnostamiseksi.

Leimauskilpailut

Toisena metsämarssin tapaisena, joukkoliikkeen luonteisena neuvonnan työmuotona on mainittava leimauskilpailutoiminta. Sillä on suuressa määrin myös sama tarkoitus kuin metsämarssilla, so. elvyttää metsänhoidon harrastusta metsänomistajain keskuudessa ja toisaalta tehdä metsäasiaa tunnetuksi myös muissa piireissä.

Leimauskilpailun osanottaja joutuu tiettyjä muotoja noudattaen ratkaisemaan, mitkä puut hän haluaa leimata poistettaviksi kilpailun kohteena olevasta metsästä. Vertailu ammattimiehen mallileimaukseen ratkaisee sijoituksen. Kilpailumuoto tunnettiin jo 1930-luvun alkupuolella Suomessa (ks. Metsälehti 36/1956). Sodan jälkeen se yleistyi Ruotsissa, mistä se v. 1946 kulkeutui maahamme, ensinnä Hyytiälässä pidetyille ammattimiesten jatkokursseille ja sittemmin edistämisjärjestöjen työhön. Kun leimauskilpailut näyttivät kiinnostavan metsänomistajia ja kun niiden järjestelyssä oli saatu jo jonkin verran kokemusta, Tapio päätti talvella 1953 lähteä kehittämään leimauskilpailuja koko valtakunnan puitteissa.

Pyrkimyksenä oli saada mukaan mahdollisimman paljon osanottajia. Sitä silmällä pitäen kilpailut järjestettiin useassa portaassa niin, että ensinnä kilpailtiin kylän, seuraavassa vaiheessa kunnan ja edelleen metsänhoitolautakunnan

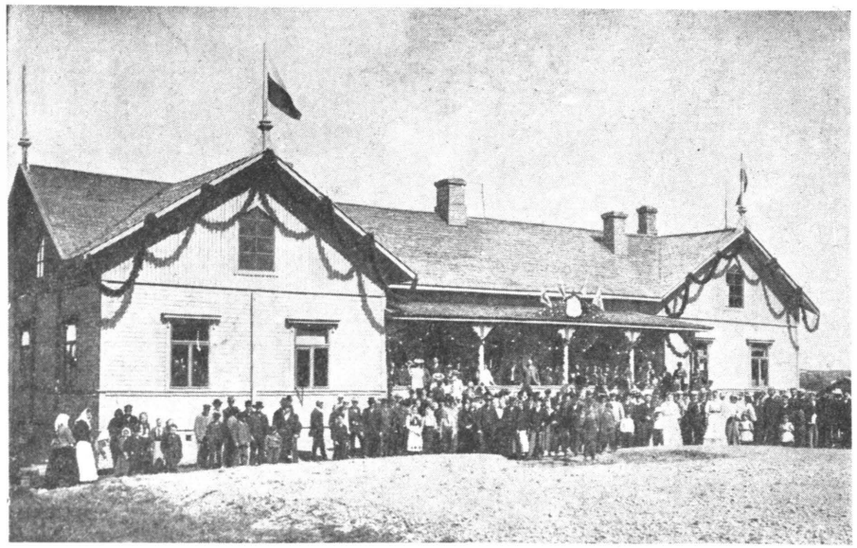

Ensimmäiset Tapion päivät Kokemäellä v. 1906. Kuva Tapio-lehdestä.

Koululaisten metsänviljelypäivä v. 1926. Tapion kuvakokoelmasta.

Leimauskilpailu. Tapion kuvakokoelmasta.

Saarijärven metsänhoitokoulu. Tapion kuvakokoelmasta.

puitteissa. Päätöksenä oli keskusmetsäseurojen v. 1953—55 ja 1957 yhdessä järjestämä valtakunnallinen leimausmestaruuskilpailu. V. 1956 toimittiin vain maakunnallisissa puitteissa.

Leimauskilpailujen osanottajamäärä on kasvanut vuosi vuodelta. Se oli Tapion keräämien tietojen mukaan

v. 1953	n. 30 000
» 1954	» 45 000
» 1955	» 70 000
» 1957	» 70 000

Osanottajain luvusta päätellen leimauskilpailut ovat antaneet herätteitä varsin suurelle joukolle metsänomistajia ja heidän perheittensä jäseniä. Niillä on ilmeisesti ollut myös tietty opetuksellinen merkitys. Näin jo siitä syystä, että ne kohdistuvat keskeiseen ja käytännön kannalta merkittävään metsänhoidolliseen kysymykseen. Lisäksi ovat kilpailujen päätyttyä ammattimiesten toimesta suoritetut kritiikit muodostuneet eräänlaiseksi metsänhoidon oppitunniksi. Kunta- ja kyläportaassa leimauskilpailut usein on yleensä sovitettu retkeilyn tai jonkin muun neuvontatilaisuuden yhteyteen, joka siten ohjelmansa puolesta on läheltä vastannut perinteellisiä metsäpäiviä.

Muihin kuin metsänomistajiin kohdistuva tiedotustoiminta

Tietoisena siitä, että metsätalouden edistämistoiminnan menestyminen ainakin välillisesti riippuu myös *lehdistön, viranomaisten* jopa *»suuren yleisön»* suopeudesta, edistämisjärjestöjen ja varsinkin Tapion metsäharrastusta herättävä toiminta on suuntautunut myös näihin piireihin.

Useat edellä käsitellyt neuvonnan muodot ja varsinkin näyttelyt, radion ja lehdistön välityksellä tapahtunut neuvonta sekä metsämarssi ja leimauskilpailut palvelevat myös metsätalouden yleistä tiedotustoiminnan tarvetta. Sen ohessa on varsinkin viranomaisten ja lehdistön informointia ajatellen pantu toimeen retkeilyjä, filmiesityksiä ja tiedotustilaisuuksia, jopa lyhyitä kursseja.

Erityisesti tässä yhteydessä on syytä muistaa myös Suomen Metsäyhdistyksen ja varsinkin sen metsätaloudellisen valistustoimiston harjoittama tiedotustoiminta, ennen muuta sen aktiivinen lehdistöpalvelu (ks. Vesterinen 1957). A. K. Cajanderin ja K. O. Elfvingin tekemä esitys valistustoimiston perustamisesta — silloin tosin jonkin verran toisissa merkeissä — sai yhdistyksen myönteisen ratkaisun jo 5.—6. 8. 1912 pidetyssä vuosikokouksessa, mutta toimisto päätettiin perustaa lopullisesti vasta 18. 12. 1926 ja alkoi toimintansa seuraavana vuonna. Jo ennen valistustoimiston perustamista (v. 1925)

Suomen Metsänhoitoyhdistys teki aloitteen yleisten metsäpäivien järjestämisestä. Aloite toteutettiin jo samana vuonna.

Mainittakoon, että Tapio suoritti v. 1949 Gallup-tutkimuksen saadakseen käsityksen suuren yleisön metsätaloudellisesta valistuneisuudesta ja sen asenteesta yksityismetsätalouteen.

Metsänomistajain metsäopetus

Kehitys ennen toista maailmansotaa (1908—39)

Edellä käsitellyt neuvonnan muodot on lähinnä tarkoitettu saattamaan metsänomistajat kosketukseen metsätalouden kysymysten kanssa ja herättämään heidän mielenkiintonsa niihin. Ne ovat eräänlaista esityötä, joka monessa tapauksessa johtaa metsänomistajan turvautumaan ammattimiehen apuun sekä antaa virikkeen jatko-opintoihin.

Metsätalouden edistämistoiminta tähtää kuitenkin pitemmälle: sen lopullinen tarkoitus on kehittää metsänomistajain ammattitaitoa siinä määrin, että he itse pystyisivät suorittamaan mahdollisimman monet metsälöllään eteen tulevat työt, jolloin ammattimiehen apua tarvittaisiin vain erityistä taitoa vaativien toimenpiteiden suunnitteluun ja johtoon. Siihen tähtää eri muodoissa annettava metsäopetus.

Metsänomistajien metsäopetus on tapahtunut Suomessa ennen muuta erilaisten kurssien muodossa. Lyhyitä metsäkursseja maatalousseurat panivat toimeen jo ennen Tapion perustamista. Niinpä Kuopion maanviljelysseuran toimesta pidettiin, tosin vähin osanottajin, kahdet kurssit v. 1904 (JÄRVELÄINEN 1940, s. 72), joista toiset kestivät neljä, toiset kuusi päivää. Vuoden 1907 metsäkomitea suosittelikin näitä »kiertäviä metsänhoitokursseja» eräänä neuvonnan muotona (Komiteanmietintö 7/1907, s. 31). Maatalousseurojen pitämien kurssien lukua valaisee seuraava seurojen vuosikertomusten (v. 1908—16 Tapion keräämien tietojen) perusteella laadittu asetelma.

Vuosi	Kurssien luku	Kurssipäivien luku
1908	259	430
1910	186	258
1915	74	206
1920	12	50
1925	56	208
1928	109	218

Kuten havaitaan, tilaisuudet kestivät alkuaikoina keskimäärin alle kaksi päivää, joten olisi oikeampaa kutsua useimpia niistä metsäpäiviksi kuin kursseiksi.

Vuoden 1912 neuvottelupäivillä hyväksytyssä ponnessa suositeltiin pidettäväksi 2—3 päivää kestäviä kursseja siellä, missä ennen oli pidetty metsäpäiviä.

Säännöllisten pitkien metsäkurssien pitäminen metsänomistajille pantiin alulle Tuomarniemen metsäkoulussa v. 1907 Nylanderin tehtyä asiasta esityksen metsähallituksen neuvoston kokouksessa ja senaatin myönnettyä varat. Kurssit pidettiin talvella ja ne kestivät aluksi viisi kuukautta. Saatujen kokemusten perusteella Tuomarniemen »talvikurssit» muutettiin myöhemmin kevätkursseiksi ja lyhennettiin (v. 1909) 2 ½ kuukautta kestäviksi. Eräin pienin keskeytyksin kurssit ovat jatkuneet nykypäiviin saakka ja niitä pidetään edelleenkin yhteistoiminnassa ao. metsänhoitolautakunnan kanssa.

Tuomarniemen kurssit, joista Olli Heikinheimo mainitsee jo alusta pitäen saadun hyviä kokemuksia (ks. Tapion metsäkouluvaliokunnan pöytäkirja 4.—5. 11. 1912), säilyttivät kauan ainutlaatuisen aseman metsänomistajien ammatti opetuksessa, sillä vasta v. 1924 ryhdyttiin samanlaisia kursseja pitämään muualla, so. Ylä-Vuoksen maamieskoulussa.

Tapiolla ja muillakaan metsätalouden edistämisjärjestöillä ei ole osuutta edellä mainittujen kurssien alkuun panemisessa. Tapion piirissä ryhdyttiin kuitenkin jo varhain pohtimaan keinoja metsänomistajain ammattiopetuksen järjestämiseksi erityisten metsänomistajien opetusta varten perustettavien metsäkoulujen muodossa. Johtokunta asetti näet 15. 12. 1910 ns. metsäkouluvaliokunnan (Peurakoski, Heikinheimo, Elfving, Purhonen, Hahl ja Torppa), joka vuoden 1912 lopulla antamassaan mietinnössä ehdotti perustettavaksi kahdenlaisia metsäkouluja, so. kouluja, joissa opetus kestäisi yhden vuoden, sekä toisaalta 2—6 kuukautta kestäviin kursseihin pohjautuvia kouluja. Ensiksi mainitun koulumuodon tarkoituksena olisi valmistaa »metsärenkejä» ja »metsävouteja», so. eräänlaisia ammattitaidon omaavia etumiehiä, jotka samalla osallistuisivat metsätyöhön. Valiokunnan eräiltä metsänomistajilta saamista lausunnoista päätellen tällaisen ammattikunnan luomista pidettiin erittäin tarpeellisena. Koulut, joissa opetusaika suunniteltiin 2—6 kuukaudeksi, oli tarkoitettu lähinnä metsänomistajia varten.

Mietintöön liittämässään vastalauseessa valiokunnan jäsenet Heikinheimo ja Peurakoski kuitenkin ilmoittivat vastustavansa 1-vuotisten koulujen perustamista.

Johtokunta käsitteli mietintöä 19.—20. 12. 1912 sekä 26. 6. 1913 ja asettui kannattamaan Heikinheimon ja Peurakosken mielipidettä, jonka mukaan kouluja oli perustettava vain metsänomistajien ammattikoulutusta silmällä pitäen. Suunnitelman toteuttamiseksi päätettiin kehoittaa maanviljelysseuroja tekemään asiassa aloitteita. Hoitovaliokunta, jonka huoleksi asia jätettiin, päätti

ennen enempiä toimenpiteitä ottaa selvää viranomaisten suhtautumisesta. Kun ilmeni, ettei metsähallituksessa kannatettu suunniteltuja metsäkouluja, hoitovaliokunta päätti jättää kysymyksen lepäämään.

Asia otettiin kuitenkin pian uudestaan esille. V. 1917 (30. 5.) hoitovaliokunta asetti näet valiokunnan (metsäkoulun johtaja Arvid Borg, Fieandt, Hiidenheimo ja Peurakoski) pohtimaan »erinäisiä laajakantoisia metsätaloutta koskevia kysymyksiä» ja nimenomaan myös metsäkoulukysymystä. Jo samana vuonna valiokunta ehdotti sellaisten koulujen perustamista, joissa kuten Tuomarniemen metsäkoulussa, pantaisiin toimeen kursseja metsänomistajille. Johtokunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen, ja sen toimeksiannosta hoitovaliokunta teki, maanviljelysseuroja kuultuaan, koulukysymystä koskevan esityksen metsähallitukselle v. 1918 lähetetyssä laajassa kirjelmässä (ks. Tapio 1918, s. 175—178). Siinä ehdotetaan, että valtion varoilla perustettaisiin ja ylläpidettäisiin aluksi seitsemän lähemmin mainituille paikkakunnille perustettavaa koulua.

Mainittakoon, että Tapio samalla ehdotti laajennettavaksi myös alempaa metsäopetusta, jotta yksityismetsätalouden lisääntyvä ammattimiesten tarve voitaisiin tyydyttää.

Metsäkoulukysymyksen esille ottamiseen vaikutti ratkaisevasti edellä mainitun valiokunnan puheenjohtajan Borgin kirjoitus Tapiossa v. 1917 (s. 98—111). Hän kuvailee siinä erittäin voimakkain värein yksityismetsätaloutemme heikkouksia ja tähdentää metsänomistajain ammattitaidon kohottamisen tarvetta. Kirjoittaja toteaa, että näihin aikoihin laajassa mitassa tapahtunut maiden myynti yhtiöille johtuu mm. siitä, että maanviljelijät ovat vailla alkeellisintakin metsätalouden ammattitaitoa. Hän viittaa pyrkimyksiin saada järjestöjen, vallankin metsätalousyhdistysten kautta ammattiapua maatilametsätalouden palvelukseen, mutta huomauttaa samalla, etteivät perustavaa laatua olevat korjaukset yksityismetsätaloudessamme ole tätä tietä saavutettavissa. »Jos pitemmälle, todella kannattavaan voimaperäiseen metsänhoitoon pyritään, silloin ei riitä se, että talossa palkkalainen — metsänvartija — omaa ammattitaitoa, mutta isäntä ei metsänhoidosta tajua isosti enempää kuin porsas Pohjantähdestä. Meidän on päästävä siihen, että metsänomistajat itsekin ovat perillä asioista.» Kirjoituksen lopussa on ankara moite metsänomistajille ja metsätalouden edistämisjärjestöille siitä, että metsänomistajain ammattikasvatuksen hyväksi on niin vähän saatu aikaan.

Kirjoituksen jälkeen liittämässään huomautuksessa toimitus viittaa Tapion edellä selostettuihin, tosin tuloksettomiksi jääneisiin aloitteisiin ja asettuu empimättä kannattamaan Borgin ajatuksia.

Sen jälkeen kun Mustialan maanviljelysopisto alkoi toimintansa (v. 1840), maahamme on perustettu runsaslukuinen joukko eri asteisia maatalousoppilaitoksia, lähinnä maamiesopistoja, maanviljelyskouluja ja maamieskouluja. Jo vuosisadan vaihteen tienoilla maatalousalan opetus oli kehitetty verraten pitkälle. Kun näiden oppilaitosten kautta virtasi vuosittain huomattava joukko nuoria metsänomistajia, on ymmärrettävää, että metsätalouden edistämisjärjestöt pyrkivät saamaan niihin myös metsäopetusta.

Maamiesopistoissa ja maanviljelyskouluissa, joiden tarkoituksena on ollut lähinnä maatalousneuvojien ja -työnjohtajien valmistaminen, annettiin metsätalouden opetusta jo viime vuosisadan puolella (vrt. Komiteanmietintö 13/1939, s. 64—65). Huomio onkin kohdistunut ensi kädessä maamieskouluihin, joilla varsinaisten maanviljelijöiden ammattikasvatuksessa on ollut päämerkitys. Jo v. 1909 pidetyillä Tapion päivillä esitetyissä ponsissa vaadittiin lisättäväksi metsänhoitotunteja maanviljelyskouluissa [1] ja kansanopistoissa (Tapio 1907, s. 107). Tapion perustamisen jälkeen ei asiassa kuitenkaan tehty pitkään aikaan merkittäviä aloitteita lukuun ottamatta v. 1913 metsäkouluasian yhteydessä maatalousseuroille esitettyä vetoomusta, että nämä pyrkisivät saattamaan alueensa maatalouskoulujen metsäopetuksen metsäkonsulenttien hoitoon.

On syytä palauttaa mieleen myös vuosisadan vaihteen tienoilta lähtien ilmenneet harrastukset kansakoulujen metsänviljelypäiviä kohtaan merkkinä siitä, että ajatus myös kansakoulujen metsäopetuksesta oli herännyt.

Voidaankin todeta, että jo ensimmäiseen maailmansotaan mennessä metsänomistajain metsäopetusta koskevaan keskusteluun oli tuotu ne opetusmuodot, jotka nykyisin ovat saavuttamassa suurimman merkityksen: eri pituiset »tilapäiset» kurssit, metsänomistajia varten tarkoitetut metsäkoulut sekä maatalouskouluissa ja kansakouluissa annettava metsäopetus.

Suunnitelmissa ei ennen yksityismetsälain voimaan tuloa otettu mainittavia edistysaskeleita. Niinpä vuoden 1924 neuvottelupäivillä todettiin kurssien saaneen metsänomistajain keskuudessa vähän kannatusta, ja antaessaan v. 1927 metsähallitukselle tämän pyytämän lausunnon alemman metsäopetuksen täydentämisestä, Tapio näki puutteita myös maamieskoulujen metsäopetuksessa ehdottaen siihen parannuksia.

Myöskään metsänhoitolautakuntien alkuvuosien toiminnassa varsinainen metsäopetus ei esiinny korostuneena. Myöhemmin 1930-luvulla lisääntyi nimenomaan kurssitoiminta, ja metsänhoitolautakunnat saivat yhä kiinteämmän otteen myös maamieskoulujen metsäopetukseen.

Merkittävä kehitys tapahtui nimenomaan siinä, että pantiin toimeen entistä pitempiaikaisia kursseja. Metsäopetuskomitean keräämien tietojen mukaan (Komiteanmietintö 13/1939, s. 43—45) metsänhoitolautakunnat pitivät vähintään 12 päivää kestäviä kursseja

v. 1936	5
» 1937	11
» 1938	17

[1] Tällöin lienee tarkoitettu myös maamieskouluja, mikä koulumuoto juuri näihin aikoihin voitti alaa.

Näistä kursseista, joista useimmat pidettiin maamieskouluissa ja kansanopistoissa, vähäinen osa myös yksityistiloilla, seitsemän kesti yli kuukauden. Kaikkiaan 14 metsänhoitolautakuntaa osallistui niiden järjestämiseen.

Niin ikään ilmenee metsäopetuskomitean mietinnöstä (s. 71—72), että 20 maamies- ja pienviljelijäkoulussa metsäopetus tapahtui v. 1938 kokonaan metsänhoitajan toimesta. Metsänhoitaja agronomin kanssa antoi opetuksen seitsemässä koulussa ja vain viidessä metsäopetus oli yksinomaan agronomin vastuulla. Eräissä kouluissa oli jo vakinaisesti palkattu metsänhoitaja metsäopetuksesta huolehtimassa. Useimmissa se tapahtui kuitenkin metsänhoitolautakuntien ammattimiesten toimesta. Voidaankin todeta, että metsänomistajain ammattiopetus oli 1930-luvun lopulla erityisesti tehostuvan kurssitoiminnan sekä maamieskoulujen metsäopetuksen ansiosta nousussa.

V. 1935 herätettiin jälleen myös ajatus erityisten oppilaitosten perustamisesta metsänomistajain ammattiopetusta varten, tällä kertaa Kuopiossa (11. 5.) pidetyssä »Pohjois-Savon maakunnallisessa talousneuvottelukokouksessa». Pelttarin pitämän alustuksen pohjalta kokous käsitteli toimenpiteitä yksityismetsien tuoton kohottamiseksi Pohjois-Savossa ja hyväksyi ponnen, jossa maakuntaan vaadittiin perustettavaksi erityinen metsänhoitokoulu metsänomistajille pidettäviä kursseja varten. Kokouksen asettama maakunnallinen talousneuvottelukunta valmisti yksityiskohtaisen suunnitelman kouluhankkeen toteuttamiseksi ja teki 29. 1. 1936 valtioneuvostolle sitä koskevan määrärahaesityksen. Vaikka Tapio ja metsähallitus antoivat suunnitelmalle kannatuksensa — metsähallitus esitti mm. koulua varten määrärahan vuoden 1937 tulo- ja menoarvioon — kesti lähes 20 vuotta ennen kuin hanke toteutui.

V. 1937 valtioneuvosto asetti, eduskunnassa esitettyjen toivomusten ja metsähallituksen 24. 5. 1937 tekemän esityksen johdosta, ns. *metsäopetuskomitean* tehtävänä mm. »laatia ehdotus maanomistajille tarkoitetun, maatilan metsien hoitoon ja käyttöön sovelletun metsätalousopetuksen laajentamisesta». Sen puheenjohtajana toimi kunnallisneuvos Juhani Leppälä, jäseninä mm. Helander ja Toijala sekä sihteerinä Pelttari. Komitea teki v. 1939 jättämässään mietinnössä monia metsänomistajain metsäopetuksen tehostamista koskevia ehdotuksia, jotka ilmeisesti olisivat muodostuneet merkittäväksi lähtökohdaksi tämän opetuksen kehittämiselle, ellei samana vuonna puhjennut sota olisi tullut väliin. Metsänhoitokouluista mietinnössä ei mainittu, vaikka asia oli silloin mm. Pohjois-Savossa tehdyn aloitteen johdosta tunnettu ja vaikka Ruotsissa toimi 1930-luvun puolivälissä jo viisi sellaista koulua (skogsvårdsgård).

Toimenpiteet ja kehitys vuodesta 1939

Opetuksen yleinen suunnittelu

Toinen maailmansota tiesi miltei täydellistä keskeytystä metsänomistajain metsäopetuksen kehittämisessä. Heti sodan päätyttyä asia otettiin kuitenkin esille. Niinpä Tapion hallintoneuvosto ja johtokunta asettivat yhteisessä kokouksessaan 25. 10. 1944 erityisen koulutusvaliokunnan (Pelttari, Järveläinen, Lehonkoski, Lindfors, Sierla ja Suhonen) tekemään ehdotuksia nimenomaan silloisen tilanteen vaatimiksi toimenpiteiksi. Valiokunta ehdotti v. 1945 valmistuneessa mietinnössään kursseja mm. ASO:n teknillisille apulaisille, maanlunastuslautakuntien metsänhoitajille, armeijasta vapautuneille upseereille sekä lyhyehköjä leimauskursseja ja eräänlaisia metsäkonttorikursseja sotavammaisille. Ehdotukset, joista useat toteutettiinkin sittemmin, tähtäsivät siis etupäässä metsäammattimiesten koulutuksen järjestämiseen.

Metsänomistajain ammattiopetuksessa esiintyneet puutteet aikana, jolloin sen tarve oli entistä suurempi, kiinnittivät myös kansanedustajain huomiota. Eduskunta lausuikin 22. 11. 1946 toivomuksen,

että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin metsätalousneuvonnan uudelleen järjestämiseksi siten, että se entistä tehokkaammin kohdistuisi pienmetsänomistajiin sekä antaisi asiasta esityksen eduskunnalle, ja

että hallitus valmistaisi suunnitelman maatilametsänhoidon opetuksen tehostamiseksi ja saattamiseksi vakinaiselle kannalle sekä antaisi asiasta esityksen eduskunnalle.

Tasavallan presidentin annettua 14. 12. 1946 valtioneuvoston tehtäväksi ryhtyä eduskunnan toivomuksen aiheuttamiin toimenpiteisiin maatalousministeriö pyysi asiasta metsähallituksen lausunnon. Metsähallitus vuorostaan kehoitti Tapiota tekemään asiasta perustellun ehdotuksen. Tapion 2. 4. 1948 esittämä muistio (ks. Vk. 1946, s. 77—119) sisältääkin varsin perusteellisen ohjelman metsänomistajain ammattiopetuksen tehostamiseksi.

Muistiossa luodaan ensinnä katsaus metsätaloudellisen neuvonnan kehitykseen ja silloiseen tilaan ja esitetään mm. seuraavia toteamuksia.

1. Yksityismetsiemme hoito on noin puoleen miljoonaan nousevan miesmäärän vastuulla.

2. Maalaisnuorisomme ei vieläkään saa vanhemmiltaan sellaista ammattiperintöä metsätalouden tehtävissä kuin on laita erilaisissa maatalouden töissä. Metsänhoito on suurelle osalle metsänomistajia outoa. Metsä sijaitsee usein kaukana talouskeskuksesta eivätkä siihen kuuluvat kysymykset samalla tavalla liity perheen jokapäiväiseen elämään kuin viljelmän työt.

3. Metsänomistajille annettavan opetuksen päämääriksi on asetettava, että suomalaisen maatilametsänomistajan on opittava hoitamaan metsäomaisuut-

taan samalla taidolla ja tunnollisuudella, jolla hän käsittelee muuta omaisuuttaan: peltojaan, karjaansa jne. Hänen tulisi pystyä suorittamaan metsälöllään jokavuotiset juoksevat työt, mutta samalla on edellytettävä, että hän vaativissa tehtävissä ja erityisesti puun myynneissä turvautuu ammattimieheen.

4. Jatkuva, järjestetty opetustyö, jossa tietopuolisen opetuksen ohella on myös käytännöllisen harjoittelun mahdollisuus, on toistaiseksi varsin vähäistä. Todella merkittävät osanottajamäärät on tähän saakka voitu todeta lähinnä lyhytaikaisten yhdessäolojen, kuten metsäpäivien ja retkeilyjen ynnä mieskohtaisen ohjauksen kohdalla.

5. Metsänomistajaimme ammattiopetuksessa on siten eräänlainen t i e d o n ja t a i d o n p e r u s v a j a u s, jota on lähdettävä poistamaan.

6. Opetuksen järjestelyssä on Tapion mielestä kuljettava kahta tietä. Ensinnäkin henkilökohtaista neuvontaa on kaikissa sopivissa tilaisuuksissa tehostettava sekä pantava toimeen edelleenkin metsäpäiviä jä retkeilyjä ja siten levitettävä metsänhoidon harrastusta entistä laajempiin metsänomistajapiireihin. Toisaalta on käytävä laajentamaan kurssitoiminnan muodossa tapahtuvaa järjestelmällistä opetusta.

Tämän jälkeen Tapion muistiossa käsitellään erikseen metsäopetusta kansakouluissa ja maatalousoppilaitoksissa sekä metsäkursseja ynnä metsäkerhotoimintaa. Ehdotuksissaan Tapio nojautui huomattavalta osalta aiemmin mainitun metsäopetuskomitean mietintöön.

Kansakoulujen metsäopetuksen Tapio ehdotti järjestettäväksi niin, että herätteitä antava alkuopetus annettaisiin muiden aineiden, kuten kotiseutuopin, ympäristöopin, kasviopin, maantiedon yms. yhteydessä. Jatko-opetukseen voitaisiin lisätä jo käytännönkin kannalta tärkeitä kysymyksiä. Muistioon liitettiin Suomen Metsäyhdistyksen v. 1947 asettaman 3-miehisen toimikunnan laatima yksityiskohtainen ehdotus kansakoulujen metsäopetukseksi, jota ehdotusta Tapio ilmoitti kannattavansa.

Muistiossa tähdennettiin erityisesti kurssitoiminnan laajentamista. Sen ensiasteena ehdotettiin päivän kestäviä kyläkursseja (oikeammin metsäpäiviä) ja toisena asteena vähintään kaksi viikkoa kestäviä kunnankursseja, molempia erityisesti pienmetsänomistajien tarpeita ajatellen. Näiden ohella olisi entiseen tapaan järjestettävä pitempiaikaisia kursseja Tuomarniemen metsäkoulussa sekä pantava alkuun samanlainen toiminta Kurun metsäkoulussa, missä on varattu huonetilat sitä varten. Kaikille metsänhoitolautakunnille olisi kuitenkin luotava mahdollisuudet pitkäaikaisten metsäkurssien pitoon ja sitä varten kunkin lautakunnan alueelle olisi saatava metsänhoitokoulu tarpeellisine havaintoalueineen. Tässä yhteydessä viitattiin Pohjois-Savossa silloin vireillä olleeseen kouluhankkeeseen, joka jo kokeilun vuoksi olisi heti toteutettava.

Metsänhoitokouluasian alleviivaamiseen Tapion esityksessä lienee osaltaan vaikuttanut myös tämän työsuunnan vakiintuminen Ruotsissa, missä v. 1948

oli toimínnassa jo 12 metsänhoitokoulua, ja missä niistä oli saatu myönteisiä kokemuksia. Metsänhoitokouluissa pidettäviä kursseja Tapio suositteli 65 työpäivän pituisiksi.

Maatalouskoulujen metsäopetuksesta Tapio oli suorittanut erityisen tiedustelun. Verrattuaan sen tuloksia mm. metsäopetuskomitean ehdotuksiin Tapio katsoi, että niiden metsäopetusta olisi huomattavasti lisättävä. Sitä silmällä pitäen Tapiossa oli laadittu suurpiirteinen ehdotus metsäopetukseksi toisaalta maanviljelyskouluissa, toisaalta maamies- ja pienviljelijäkouluissa. Viimeksi mainittujen oppilaitosten metsäopetus ehdotettiin jätettäväksi kokonaan metsänhoitolautakuntien huoleksi. Niin ikään tulisi lautakuntien antaa lyhyt metsänhoidon peruskysymyksiä käsittelevä luentosarja kansanopistoissa.

Tapio piti tärkeänä myös metsäammattimiesten jatkokoulutusta ja uudisti jo v. 1946 tekemänsä ehdotuksen, että sitä varten olisi perustettava erityinen metsänhoito-opisto Vuojoen valtionmaalle Porin pohjoispuolelle.

Ohjelman kertakaikkiset kustannukset arvioitiin silloin 77.3 milj. markaksi ja vuotuiskulut 29.9 milj. markaksi. Kertakaikkisiin menoihin oli tällöin laskettu vain Pohjois-Savon metsänhoitokoulun ja Vuojoen metsänhoito-opiston perustamiskustannukset.

Näin laadittu eri viranomaisille ja eduskunnan jäsenille jaettu ohjelma on sittemmin muodostunut lähtökohdaksi metsänomistajain ammattiopetuksen kehittämiselle. Kun se oli tehty eduskunnan nimenomaisesta toivomuksesta, voitiin odottaa, että siinä esitetyt määrärahaesitykset saisivat osakseen suopeutta eri viranomaisten ja eduskunnan taholla. Jo tähän mennessä onkin eräitä keskeisiä ohjelman kohtia voitu verraten pitkälle toteuttaa.

Kansakoulujen metsäopetus

Erityistä aktiivisuutta on viime vuosina osoitettu kansakoulujen metsäopetuksessa, jonka hyväksi on samanaikaisesti toimittu monella taholla. Suomen Metsäyhdistyksen em. toimikunnan ehdotus oli jo v. 1947 saatettu kouluhallituksen välityksellä v. 1945 asetetulle kansakoulun opetussuunnitelmakomitealle, jolle myös Tapio antoi v. 1948 asiasta lausuntonsa. Komitea sisällyttikin myös metsätalouden maalaiskansakoulujen opetusohjelmaan (ks. Komiteanmietintö 3/1952). Myös v. 1950 asetettu maalaiskansakoulujen jatko-opetuskomitea omaksui metsäopetukselle myönteisen kannan ehdottaen sen otettavaksi ns. kansalaiskoulun maatilatalouden linjan oppiaineeksi (Komiteanmietintö 12/1954).

Kansakoulujen metsäopetukselle oli siten saatu kouluviranomaisten myötämielisyys. Paitsi eri järjestöjen tekemät esitykset tähän ovat vaikuttaneet myös

maakunnassa tehdyt aloitteet. Erityisesti Pohjois-Hämeessä ryhdyttiin v. 1948 kansakoulujen metsäopetusta panemaan käyntiin metsänhoitolautakuntien ja paikallisten kouluviranomaisten yhteistoimin. Myös muualla oli samanlaista yhteistyötä todettavissa. Niinpä em. jatko-opetuskomitea sai, suorittaessaan jatko-opetuksen silloista tilaa koskevan tiedustelun, monelta taholta tietoja metsäopetuksen alkuun panemisesta jatkoluokilla.

Havaittuaan maaperän suopeaksi Tapio ryhtyi puolestaan edistämään asiaa mm. panemalla toimeen metsäkursseja kansakoulun opettajille ja toisaalta opetustaidon kursseja metsäneuvojille. V. 1954 julkaistiin myös »Nuorison metsäkirja», jonka kouluhallitus hyväksyi kansakoulujen metsäopetuksen oppikirjaksi.

Kouluviranomaisten ja metsätalouden edistämisjärjestöjen rinnalla kansakoulujen metsäopetuksen hyväksi on viime aikoina työskennellyt myös koululalan puolivirallinen elin Kansakoulun Nuorisotyön Päätoimikunta ja sen työportaana toimiva Kansakoulujen Kerhokeskus.

Tapion lukuvuoteen 1955/56 kohdistuva tiedustelu osoitti, että metsäopetusta annettiin tällöin jatkoluokilla 300:ssa kunnassa, mikä on 74 % maalaiskuntien luvusta. Opetuksen pituus oli keskimäärin 37 tuntia. N. 9/10:lla kuntien luvusta opetus tapahtui metsätalouden edistämisjärjestöjen ammattimiesten toimesta.

Kansakoulujen jatkoluokilla metsäopetus saattaa jo lähivuosina laajentua koko maan käsittäväksi.

Metsänhoitokoulut

Myös metsänhoitokouluohjelman toteuttamiseen ovat vaikuttaneet useilla eri tahoilla tehdyt aloitteet eikä vähimmin onnelliset sattumat.

Edellä on jo mainittu, että metsänhoitokouluasia herätettiin 1930-luvulla pitkästä unestaan Pohjois-Savossa. Aloitetta ryhdyttiin ajamaan entistä aktiivisemmin toisen maailmansodan jälkeen. V. 1946 (26. 6.) perustettiin sitä varten erityinen kannatusyhdistys, joka pani toimeen rahankeräyksen ja teki asiaa tunnetuksi maakunnassa. Pohjois-Savon metsänhoitolautakunta tuki hanketta mm. antamalla neuvojansa keräystä suorittamaan. Metsänhoitolautakunnan ja metsähallituksen tuella pantiin toimeen v. 1948—52 vielä suunnitteluvaiheessa olevan koulun nimissä myös 2 ½ kuukautta kestävät metsäkurssit Suonenjoen maamieskoulussa. Samanaikaisesti lautakunta anoi valtion tukea koulun rakentamiseksi ja sai esityksilleen sekä Tapion että metsähallituksen aktiivisen kannatuksen. Valtion myönnettyä määrärahan vuosien 1952—53 tulo- ja menoarvioihin tämä *Siilinjärven* metsänhoitokoulu valmistuikin v. 1953.

Maan ensimmäinen metsänhoitokoulu oli kuitenkin v. 1949 toimintansa aloittanut *Saarijärven* metsänhoitokoulu. Se saatiin aikaan kunnostamalla entiset armeijan reservikasarmit, jotka puolustuslaitos luovutti, Tapion tehtyä asiasta useita esityksiä, ko. tarkoitukseen. V. 1952 oli valmistunut myös *Onkamon* mittasuhteiltaan edellisiä vaatimattomampi kurssikeskus Pohjois-Karjalan metsänhoitolautakunnan pystyttämänä.

Kouluajatusta onkin sittemmin kehitetty metsäkurssikeskuksia rakentamalla. Ohjelman toteuttamiseen on ratkaisevasti vaikuttanut se, että Tapiolle myönnettiin ns. vientimaksuvaroista 54 milj. mk, joiden turvin rakennettiin v. 1953—57 metsäkurssikeskukset Lounais-Suomen, Satakunnan, Itä-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan metsänhoitolautakuntien alueille. Maassamme on siten kaksi metsänhoitokoulua ja seitsemän kurssikeskusta, minkä lisäksi Lappiin perustettavan metsänhoitokoulun valmistaviin töihin on myönnetty varat. Jo v. 1912 varsin selkeänä esitetty ohjelma erityisten oppilaitosten perustamiseksi metsänomistajain ammattiopetusta varten oli siten noin neljä vuosikymmentä myöhemmin pantu täytäntöön.

Opetus metsänhoitokouluissa ja metsäkurssikeskuksissa tapahtuu eri pituisten kurssien muodossa. Tilapäisiin kurssipaikkoihin verrattuna niillä on eräitä merkittäviä etuja. Ensinnäkin ne on voitu sijoittaa juuri metsäopetuksen tarpeita ajatellen, usein ao. metsänhoitolautakunnan jo omistaman havaintotilan yhteyteen. Lisäksi näihin oppilaitoksiin voidaan hankkia täydellisempi välineistö opetusta ja oppilaiden ylläpitoa varten kuin tilapäisiin kurssipaikkoihin. Myös metsiin järjestettävät pysyvät opetuskohteet ja koealat on tässä mainittava. Lisättäköön, että vakinainen kurssipaikka velvoittaa ao. metsänhoitolautakunnan tiettyyn aktiivisuuteen kurssitoiminnassa.

Kesäkautena pidetyt metsänhoitokoulujen kurssit ovat olleet verraten pitkiä, n. 2 ½ kuukautta kestäviä metsätalouden yleiskursseja. Talvisin opetus on tapahtunut lyhyempien, viime aikoina 1—1 ½ kuukautta kestävien kurssien muodossa ja keskittynyt lähinnä hankintateknillisiin kysymyksiin. Kurssikeskusten opetus on tapahtunut lyhyehköjen, 1—2 viikkoa kestävien kurssien muodossa. Harkittavana on kuitenkin opetuksen saattaminen yhdenmukaiseksi molemmissa koulutyypeissä.

Paitsi metsänomistajille metsänhoitokouluissa ja kurssikeskuksissa on pidetty kursseja mm. lähiseudun kansakoulujen jatkoluokille ja alueen kansakoulunopettajille. Niitä on käytetty myös ammattimiesten jatkokoulutukseen.

Hallinnollisesti em. oppilaitokset on saatettu metsänhoitolautakuntien alaisiksi. Siten metsänomistajain ammattikoulut eivät ole, kuten esim. maatalousalan vastaavat koulut, muodostuneet erilliseksi instituutioksi, vaan niiden toiminta liittyy kiinteästi metsätalouden edistämisjärjestöjen työhön. Täten ne voidaan ehkä parhaiten saattaa palvelemaan edistämistoiminnan kokonaisuutta.

Tilapäiset kurssit. Opetus maatalousoppilaitoksissa

Perinnäisten »kiertävien» kurssien pitäminen ei ole muodostunut niin vakiintuneeksi käytännöksi kuin Tapion muistiossa v. 1948 ehdotettiin. Niidenkin luku on kasvanut — v. 1955 2—14 päivän pituisia kursseja pidettiin 884 —, mutta ne ovat pääosaltaan lyhyitä, metsäpäivien luonteisia tilaisuuksia.

Maatalousoppilaitosten metsäopetus on viime vuosien aikana kehittynyt niin, että se annetaan ammattimiehen toimesta jokseenkin kaikissa kouluissa, joskaan opetuksen pituus ei keskimäärin vastaa Tapion esittämiä vaatimuksia. Useimmissa tapauksissa opetus hoidetaan metsänhoitolautakuntien toimesta. —Maatalouskoulujen opetusohjelman kokonaisuudistus on parhaillaan sitä varten asetetun komitean harkittavana.

Metsänomistajain metsäopetuksen kehitys on siis kulkenut entistä pitempiaikaisia kursseja, siis syvenevää opetusmuotoa kohti ja saanut muutoinkin entistä kiinteämmän muodon. Onkin todennäköistä, että vain riittävän tiedollisen panoksen antaessaan tämä opetus voi rikkoa ne esteet, joita kerran omaksutut virheelliset käsitykset ja perinteet muodostavat järkevän metsätalouden ja erityisesti metsänhoidon toteuttamiselle. Merkittävää on myös, että opetus ratkaisevalta osalta kohdistuu nuoreen polveen, joka nykyistä isäntäpolvea ennakkoluulottomammin voinee omaksua opetuksen myös käytäntöä hedelmöittäväksi ohjeeksi. Onkin olemassa perusteltuja toiveita siitä, että maahamme lähivuosina kasvaa koko joukko ammattitaitoisia metsänomistajia, joskin Tapion muistiossa v. 1948 esittämä päämäärä, että jokainen metsänomistaja omaisi yhtä suuren taidon metsätaloudessa kuin maataloudessakin, on vielä kaukana. Sitä paitsi tällaisen tavoitteen saavuttaminen ei vielä johda optimaaliseen tulokseen, sillä maassamme on paljon epärationaalisia maatalouksia.

Edistämisjärjestöjen ammattimiesten jatkokoulutus

Metsäteknikkojen valmistus on tapahtunut Suomessa valtion maille perustetuissa metsäkouluissa. Ne valtion metsätaloudesta melkoisesti poikkeavat ongelmat, jotka tulevat metsäteknikkojen ratkaistaviksi metsätalouden edistämisjärjestöjen palveluksessa, jäävät siten varsinaisessa peruskoulutuksessa heille melko vieraiksi.

Jo tämän vuoksi on ollut perusteltua antaa erikoisvalmennusta edistämisjärjestöjen palvelukseen tuleville neuvojille. Se on ollut välttämätöntä myös tiettyihin erikoistehtäviin, ennen muuta metsänparannustoimintaan otettaville ammattimiehille, sekä metsänhoitajille että metsäteknikoille, joilla varsinkin tätä toimintaa alulle pantaessa oli kovin puutteellinen peruskoulutus. Lisäksi

metsätalouden eri aloilla tapahtuva kehitys tuo mukanaan uusia koulutustarpeita kokonaan siitä riippumatta, minkälaisin perustiedoin ammattimies on uransa alkanut.

V. 1908—28 jatkokoulutus rajoittui pääasiassa niihin n e u v o t t e l u t i l a i s u u k s i i n, joita Tapio järjesti maatalousseurojen metsäammattimiehille. Niidenkin tarkoitus oli ehkä enemmän hallinnollinen kuin koulutukseen tähtäävä. Sitä paitsi neuvojaporras ei ainakaan kokonaisuudessaan ollut mukana näissä neuvotteluissa.

Myös 1930-luvulla jokavuotisiksi muodostuneet yhteiset neuvottelutilaisuudet ja aika ajoin toimeenpannut retkeilyt olivat ammattimiesten jatkokoulutuksen yleisin muoto. Tapion metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajille vuosittain ja puheenjohtajille silloin tällöin järjestämissä kokouksissa pohdittiin lähinnä hallinnollisia kysymyksiä. Sen sijaan metsänhoitolautakuntien toimeenpanemissa 1—2 päivää kestäneissä neuvottelukokouksissa ja retkeilyillä käsiteltiin myös käytännön työssä eteen tulevia ammattikysymyksiä.

Metsänparannusosaston ammattimiehille Tapio järjesti jo v. 1930 kahdet kurssit, toiset metsänhoitajille, toiset työnjohtajille. Kurssien muodossa on sittemmin jatkuvasti valmennettu uutta metsänparannushenkilöstöä ja täydennetty aiemmin palvelukseen astuneiden koulutusta. Myös miltei jokavuotisiksi muodostuneet yhteiset retkeilyt ovat tyydyttäneet jatkokoulutuksen tarvetta.

V. 1937 Tapio pani toimeen viikon kestävät j a t k o k u r s s i t edistämisjärjestöjen metsänhoitajille.

Toisen maailmansodan jälkeen jatkokoulutuksen tarve tunnettiin erittäin ajankohtaiseksi. Tiedon aseet olivat näet monen kohdalla pitkän asepalvelun aikana päässeet ruostumaan, minkä lisäksi metsien käsittelyssä ja eräissä muissakin ammattikysymyksissä oli omaksuttava uusi näkemys. V. 1947 pantiinkin Tapion toimesta alulle *järjestelmällinen* jatkokoulutus. Se on annettu pääasiassa 2-viikkoisten kurssien muodossa, ensinnä metsänhoitajille ja sen rinnalla vähitellen myös metsäneuvojille. Kurssit pidettiin aluksi yliopiston metsäharjoitteluasemalla Hyytiälässä ja sittemmin eri metsänhoitolautakuntien metsänhoitokouluissa. Kaikki metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten palveluksessa olevat ammattimiehet ovat käyneet ns. peruskurssin, huomattava osa sen ohessa myös erikoiskursseja.

Mainittakoon että myös metsäammattimiesten järjestöt ovat sodan jälkeen tehostaneet jäsentensä jatkokoulutusta.

Eräänä merkittävänä jatkokoulutuksen muotona on mainittava myös u l k o m a a n m a t k a t, joita Tapio ja metsänhoitolautakunnat ovat alusta pitäen tukeneet apurahoin. Näitä lähinnä Ruotsiin ja Norjaan suuntautuneita opintomatkoja ovat tehneet etupäässä metsänhoitajat.

Sitä mukaa kun edistämisjärjestöjen ammattimiesten luku on kasvanut ja

yksityismetsätalous heidän harjoittamansa neuvonnan ja antamansa ammattiavun muodossa on yhä enemmän joutunut edistämisjärjestöjen vastuulle, myös kysymys heidän ammattitaidostaan on saanut yhä suuremman kantavuuden. Tämä sekä metsä- ja puutalouden nopea teknillinen kehitys korostaa jatkokoulutuksen tarvetta. Sen avulla voidaan myös tietyt yleisesti hyväksytyt toimintaperiaatteet ehkä varmimmin siirtää metsätalouden käytäntöön.

Opetus- ja tiedotusmateriaalin hankinta ja levittäminen

Julkaisutoiminta

Tiedon ja valistuksen levittäjänä oli painetulla sanalla maassamme merkittävä asema jo ennen Tapion perustamista. Varsinkin sanomalehtiä ilmestyi koko joukko ja niitä oli opittu lukemaan melko laajoissa piireissä myös maaseudulla. On sen vuoksi ymmärrettävää, että metsätiedon levittäminen myös ammattikirjallisuuden muodossa nähtiin Tapion erääksi keskeiseksi tehtäväksi.

Tällä alalla avautui kuitenkin eteen verraten vähän viljelty sarka. Nimenomaan suomenkielinen metsäkirjallisuus oli ennen Tapion perustamista varsin köyhä. Syynä siihen oli ennen muuta metsätutkimuksemme nuori ikä. Korkeamman metsätutkinnon suorittaneet henkilöt olivat sitä paitsi valtaosaltaan ruotsinkielisiä, joten tämä kieli hallitsi silloista metsäkirjallisuuttamme.

Ensimmäiset siemenet oli kuitenkin kylvetty. V. 1888 Hannikainen oli ryhtynyt julkaisemaan *Suomen Metsänhoitolehteä*, joka kuitenkin jo v. 1894 heikon kannatuksen vuoksi lakkasi. On jo todettu, että myös Suomen Metsänhoitoyhdistyksen eräiden jäsenten piirissä oli herännyt halu palvella suomenkielistäkin metsänomistajakuntaa. Tämän yhdistyksen toimesta painettiinkin ensimmäiset merkittävät suomenkieliset metsäjulkaisut. Niistä on mainittava erityisesti metsänomistajille tarkoitettu, v. 1895—1907 ilmestynyt *Metsänystävä*-niminen aikakauslehti, jolle herätteen antoi Ruotsissa ilmestynyt vastaavanlainen lehti (»Skogsvännen»). Myös eräitä kansankirjasia (mm. A. G. Blomqvistin »Puiden karsimisesta» ja »Kulovalkeista») julkaistiin yhdistyksen kustannuksella. — Jonkin verran oli metsäasiaa viljelty myös sanomalehdistössä.

Tapion johto näyttää omistaneen julkaisutoiminnalle paljon huomiota ja ilmeisesti syystä. Niin Tapion kuin maatalousseurojenkin ammattimiesten luku oli pieni, joten he eivät vallankaan silloisissa liikenneoloissa matkojen muodossa päässeet välittömään kosketukseen suurten metsänomistajajoukkojen kanssa. Oli senkin vuoksi lähellä ajatus levittää tietoa myös kirjallisuuden muodossa.

Ensinnä oli ratkaistava aikakauslehteä koskeva kysymys. Siinä pöytäkirjassa, joka on laadittu Suomen Metsänhoitoyhdistyksen ja Tapion, Suomen Metsänhoidon Ystävien Seuran yhtymistä koskevasta neuvottelusta

3. 6. 1907, mainitaan sovitun siitä, että perustettava seura jatkaisi »Metsänystävän» julkaisemista. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan uusi seura otti äänenkannattajakseen *Tapio*-lehden. Tämä kannanotto on ymmärrettävissä ensinnäkin sen valossa, että »Vanhaa Tapiota» tukeneet maatalousseurat saivat suuren vaikutusvallan Tapiossa. Lisäksi Tapion nimeä kantava lehti sopi hyvin yhdistyksen äänenkannattajaksi.

Kun Tapion toiminta ulottui aluksi myös ruotsinkielisen väestön piiriin, toimitettiin Tapio-lehdestä myös ruotsinkielinen painos ja *Uppsatser i Skogsbruk*-nimistä julkaisua. Vuoden 1909 lopussa Tapion ruotsinkielinen painos kuitenkin lopetettiin ja yhdistys toimitti metsäosastoa *För Landtmannahem*-nimisessä aikakauslehdessä, myöhemmin myös *Pellervon* ruotsinkielisessä painoksessa.

Tapio-lehti ilmestyi kerran kuukaudessa. Sen vastaavana toimittajana oli yhdistyksen sihteeri ja toimitussihteerinä ensimmäinen konsulentti. Toimituksen tueksi asetettiin erityinen toimitusvaliokunta (Ericsson, U. Brander ja T. A. Heikel).

Lehden tilaushinta oli aluksi kolme markkaa vuosikerralta, mutta Tapioon liittyneiden seurojen jäsenet saivat sen puolella hinnalla. Levikin lisäämiseksi asiamiesverkkoa tihennettiin, lehteä mainostettiin »seinätauluilla» ja asiamiehille järjestettiin kilpailuja. Myös sisältöä pyrittiin kehittämään. Kun Tapion edustajiston puheenjohtaja Fieandt v. 1925 täytti 70 vuotta, hän teki yhdistykselle 10 000 markan lahjoituksen, josta muodostetun rahaston tulot päätettiin käyttää vuosittain kahden parhaan Tapio-lehdessä julkaistun kirjoituksen palkitsemiseen.

Tapio-lehden suomenkielisen painoksen suuruudeksi määrättiin aluksi 3 000 ja ruotsinkielisen 600. Levikin myöhempää kehitystä valaisee piirros 7. Siitä havaitaan, että levikki kasvoi vähitellen, mutta oli v. 1928 vielä vain 8 000.

Tapio ryhtyi jo v. 1908 toimittamaan ja kustantamaan myös metsäkirjallisuutta. Yhdistys joutui vuosittain toimittamaan vuosikertomuksensa (vuosijulkaisun), johon liitettiin katsaus maatalousseurojen metsätalouden edistämistoimintaan, usein myös jokin muu yksityismetsätaloudelle läheistä aihetta käsittelevä kirjoitus.

Tapion muista julkaisuista on mainittava vallankin kaksi sarjaa: Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion käsikirjat ja ns. lentokirjaset. Ensiksi mainitussa julkaistiin laajahkoja, kulloinkin ajankohtaisena pidettyä aihetta valaisevia kirjoituksia. Jo v. 1908 ilmestyi kaksi käsikirjaa: S. A. Sohlmanin »Yksityismetsätalouden edistämistyö Ruotsissa ja mitä meillä on siitä oppimista» sekä saman kirjoittajan »Yhteinen metsänmyynti». Lentokirjaset olivat lyhyitä, kansanomaisia julkaisuja. Tämän sarjan ensimmäinen numero »Maamiesseurojen metsänhoitokilpailuista» ilmestyi niin ikään jo v. 1908.

Lentokirjasten sarja lopetettiin v. 1908. Sen sijaan aloitettiin v. 1910 sarja »Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion kansankirjasia».

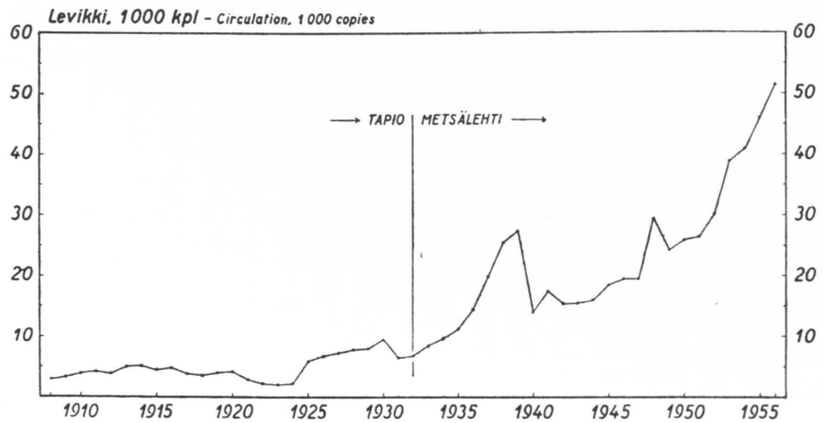

Piirros 7. Tapio-lehden ja Metsälehden levikki v. 1908—56.
Fig. 7. Circulation of the periodicals Tapio and Metsälehti, 1908—56.

Merkittävä aloite tehtiin v. 1909. Hoitovaliokunta päätti näet antaa yhdistyksen toimihenkilöiden tehtäväksi laatia »muistiinpanokirja, taskukirjan koossa, joka maanomistajille ja metsänhoidonneuvojille tarjoaisi tärkeimmät metsänhoidolliset tiedot ja tärkeimmät aputaulut, joita metsätöissä tarvitaan». Tämän päätöksen pohjalta syntyi *Tapion taskukirja*, josta sittemmin on tullut maamme metsätalouden enimmän käytetty käsikirja. Sen ensimmäinen painos ilmestyi 61-sivuisena v. 1910. Kirjan suopeata vastaanottoa osoittaa mm. se, että ensimmäinen painos tuli jo ilmestymisvuonna loppuun myydyksi. Samana vuonna otettiin uusi painos ja kirjan sivuluku lisättiin samalia 82:ksi. Kaikkiaan 13 painosta on Tapion taskukirjasta ehditty julkaista. Samalla sen sivuluku on lisääntynyt 420:een ja sisältö rikastunut, niin että se nykyisin antaa jo ensi käden tiedon jokseenkin kaikista metsätalouden haaroista. V. 1917 Tapion taskukirjasta otettiin ensimmäinen ruotsinkielinen painos.

Voidaan havaita, että Tapio suoritti julkaisutoiminnan alalla merkittävän työn jo ennen keskusmetsäseuraksi muuttumistaan. Keskusmetsäseura Tapio on jatkanut julkaisutoimintaa näin luotuja perinteitä seuraten. Erityistä huomiota sai alkuvuosina monien lomakkeiden painatus. Merkittävin tapahtuma oli kuitenkin Tapio-lehden muuttaminen aluksi kahdesti kuukaudessa ilmestyväksi vuoden 1930 alussa ja vihdoin kokonaan uudeksi, kerran viikossa ilmestyväksi *Metsälehdeksi*. Uudistusta perusteltiin ennen muuta sillä, että metsätalouden lisääntynyt merkitys ja jatkuva kehitys sekä edistämistoiminnan tehostaminen vaati lehteä, jolla oli myös uutisarvoa. Metsälehti onkin vähitellen kehittynyt maan metsä- ja puutalouden johtavaksi uutislehdeksi, joskin metsä- ja puutalouden eri puolia käsittelevillä tietokirjoituksilla on sen sisällössä pääpaino (ks. JÄNTERÄ 1954). Lehden levikki on vähitellen kasvanut ja oli v. 1956 jo n. 52 000.

V. 1930 Metsätieteellinen tutkimuslaitos ehdotti Tapiolle yhteistoimintaa laitoksen tutkimustulosten julkaisemisessa kansantajuisessa muodossa. Tapio hyväksyi ehdotuksen ja käytyjen neuvottelujen tuloksena (Jk. 29. 11. 1930, Tvk. 4. 12. 1930) oli, että päätettiin ryhtyä julkaisemaan erityistä *Metsätietoa*-sarjaa, jota on levitetty aluksi Tapion-lehden, myöhemmin Metsälehden ja vuodesta 1953 alkaen Metsätaloudellisen aikakauslehden yhteydessä.

Myös kurssien, metsäkoulujen yms. oppikirjat ovat saaneet Tapion viimeaikaisessa julkaisutoiminnassa suuren painon, joskin myös ns. kansankirjasten julkaisemista on jatkettu.

V. 1951 johtokunta päätti perustaa pienen rotaprint-kirjapainon erityisesti lomakkeiden painatusta varten.

Tapion julkaisuissa on luonnollisesti käsitelty ensi sijassa aiheita, jotka ovat käytännön metsätaloudelle, semminkin yksityismetsätaloudelle, läheisiä ja ajankohtaisia. Kirjoittajiksi on pyritty saamaan päteviä voimia joko tarjoamalla käsikirjoituksen laatiminen tunnetulle alan asiantuntijalle tai panemalla toimeen kilpailuja käsikirjoitusten hankkimiseksi. Tekijöiden joukossa onkin useita tunnettuja metsätiedemiehiä.

Olisi liian optimistista luulla, että kaikki ostetut kirjat olisi luettu ja että kaikki luettujen kirjojen antamat neuvot olisi pantu täytäntöön. Maanviljelijäväestön tietokirjallisuuden harrastus ei näet ole kehuttava, ja viime vuosien kehitys on johtanut siihen, että monet eri alojen ammattilehdet ja -kirjat kilpailevat lukuvuorosta maanviljelijöittemme kirjahyllyillä. Siitäkin huolimatta metsäkirjallisuuden viljelyllä on ollut tietty merkityksensä jo sellaisenaan ja varsinkin muun neuvonnan tukena.

Audiovisuaaliset opetus- ja tiedotusvälineet

Jo Tapion toiminnan alkuvuosina Tapion päivillä ym. tilaisuuksissa pidettyjä esitelmiä ja alustuksia havainnollistettiin ns. taikalyhtykuvilla ja piirroksilla, joita molempia toimitettiin myös maatalousseurojen käyttöön. Mainittakoon myös Pekka Halosen Tapion tilauksesta v. 1908 valmistama seinätaulu, jota levitettiin kansakouluihin. Siinä pyrittiin valaisemaan metsän merkitystä nuorisolle ja herättämään »vähän harrastusta metsänhoitoon». V. 1926 valmistettiin kuvataulu, jossa tehtiin propagandaa kuusen puolesta ja v. 1930 vastaavanlainen seinätaulu tekstinä »suojelkaa koivua». Viimeksi mainitun tarkoituksena oli ehkäistä vallankin siihen aikaan vielä yleistä tuohen kiskontaa. Molempia tauluja levitettiin suuria määriä eri puolille maata julkisille paikoille kiinnitettäviksi. Myös maatalousnäyttelyiden metsäosastoihin valmistettiin runsaasti kuvamateriaalia.

Kehittyvä tekniikka loi audiovisuaalisten välineiden valmistukselle ja käy-

tölle uusia mahdollisuuksia. V. 1927 Tapio ehdotti yhteistoimintaa Suomen Metsänhoitoyhdistykselle, Suomen Uittajainyhdistykselle, Yksityismetsänhoitajayhdistykselle ja Skogskulturille metsäfilmin aikaansaamiseksi. Ajatus sai kannatusta, joskin sen toimeenpano lopulta jäi lähinnä Tapion ja Suomen Metsänhoitoyhdistyksen metsätaloudellisen valistustoimiston tehtäväksi. Olli Heikinheimon ja Ranckenin suunnittelema filmi »*Suomen metsät*» valmistui v. 1928 ja sen ensiesitys oli Suomen Metsänhoitoyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa 10. 12. 1928. V. 1929 Tapio lunasti filmin omakseen ja v. 1930 sitä esitettiinkin jo 82 paikkakunnalla n. 11 500 katsojalle.

V. 1939 ryhdyttiin hankkeisiin uuden filmin aikaansaamiseksi, mutta sodan aiheuttamien vaikeuksien johdosta se (»*Tapiolan tanhuvilta*») valmistui vasta v. 1945. Käsikirjoituksen laati Liuksiala, joka on sittemmin osallistunut usean metsäfilmin valmistamiseen. Metsähallitus ja metsäteollisuus myönsivät sitä varten 50 000 markan avustuksen. Sotien välisenä aikana valmistui kansanhuoltoministeriön toimesta tehty filmi »*Metsät tuottokuntoon*», joka liittyi läheisesti silloin käynnissä olleeseen vajaatuottoisten metsien kunnostamiskampanjaan ja v. 1949 metsä- ja puutalouden kansantaloudellista merkitystä valaiseva elokuva »*Koko kansan asia*».

Edellä mainitut filmit olivat joko metsä- ja puutalouttamme yleisesti kuvailevia tai tiettyä kysymystä valaisevia. Sodan jälkeen on filmien tuotantoharrastus kohdistunut myös opetusfilmien alalle. V. 1951 valmistui ensimmäinen sellainen filmi (»*Siemenestä tukkipuuksi*»).

Enemmän kuin filmit ovat varsinaisessa opetustyössä saavuttaneet kuitenkin merkitystä rainat ja dia-sarjat, joiden valmistus- ja esittämiskustannukset jäävät filmien kustannuksia huomattavasti pienemmiksi. Taikalyhtykuvista rainoihin siirtymisen teki mahdolliseksi paitsi alan teknillinen kehitys vallankin toisen maailmansodan jälkeen nopeasti tapahtunut maaseutumme sähköistyminen. Rainojen valmistamisen mahdollisuuksia on parantanut lisäksi metsäammattimiesten lisääntynyt valokuvausharrastus, jonka tuloksena on saatu runsaasti kuvamateriaalia. Sitä on Tapion toimesta systemaattisesti koottu metsänhoidon ja yleensä metsätalouden eri toimintoja valaiseviksi kuvasarjoiksi. Näitä samoin kuin filmejä on toimitettu maakunnallisille ja paikallisille edistämisjärjestöille tilauksesta.

Rainat ja filmit ovat saavuttaneet ahkeran ja antoisan käytännön erityisesti opetustoiminnassa: metsäkursseilla, metsäpäivillä, tupailloissa ja kansakoulujen metsäopetuksessa. Niiden ansiosta esitelmät ja alustukset ovat saaneet kokonaan toisen arvon kuin aikana, jolloin niihin verrattavia apuvälineitä ei ollut käytettävissä.

Edistääkseen audiovisuaalisten opetus- ja tiedotusvälineiden tuotantoa Tapio osallistui maa- ja metsätalouden järjestöjen yhteisen yrityksen *Filmi-Yhtymän* perustamiseen v. 1951.

Metsänhoidon edistämistoiminta

Yleistä

Metsänhoidon edistämistoimintaan luetaan seuraavassa raakapuun pitkäjänniteistä tuotantoa kohottavien toimenpiteiden edistäminen. Itse menetelmien tutkiminen ja kehittäminen kuuluvat lähinnä metsänhoidon (metsänhoitotieteen), metsätalouden järjestelyn ja suometsätieteen alaan. Niinpä metsänhoitotiede aputieteineen pyrkii kehittämään rationaalisia metsien käsittelymenetelmiä, parantamaan puiden rodullisia ominaisuuksia, torjumaan tuhoilmiöitä jne. Metsätalouden järjestely suunnittelee mm. hakkuut ja kiertoajat kestävää tai kohoavaa puun tuotantoa silmällä pitäen, ja suometsätiede vuorostaan kehittää menetelmiä vesiperäisten metsämaiden tuotoksen lisäämiseksi. Edistämistoiminta saa nämä menetelmät valmiina. Sen tehtävänä on etsiä ja panna täytäntöön keinoja, jotta kulloinkin oikeana pidetty ammatillinen näkemys pääsisi hedelmöittämään käytännön metsätaloutta päämääränä tuotantovoimien mahdollisimman tehokas hyväksi käyttö. Kun varsinkin hakkuu on usein samanaikaisesti sekä metsänhoidollinen, teknillinen että kaupallinen toimenpide, on monta kertaa vaikea vetää rajaa toisaalta metsänhoidon, toisaalta puun hankinnan ja kaupallisen edistämistoiminnan välille.

Käytännön metsäpolitiikka on metsänhoidon edistämistoiminnassa kohdistanut huomion erityisesti

1. metsien käsittelyn parantamiseen,
2. suunnitelmallisuuden edistämiseen,
3. tuotantoa kohottavien perusparannusten, erityisesti metsitysten ja metsäojitusten edistämiseen ja
4. metsiin kohdistuvien tuhojen eliminoimiseen ja niiden seurausten lieventämiseen.

Metsänhoidon edistämistyötä aloitettaessa saattoi tavata monenlaisia käsityksiä metsän hoidosta. Useimmat metsänomistajat ja raakapuun ostajat olivat koko asialle täysin välinpitämättömiä. Tämä asenne johti hävittäviin ja puustoa vähentäviin hakkauksiin. Vastapainona oli joukko maatilametsänomistajia, jotka katsoivat talon arvoa alentavaksi turvautua puun ja var-

sinkin pienpuun myynteihin. Heidän metsänsä olivat eräänlaisia säästömetsiä, joissa edes tarpeellisia harvennuksia ei suoritettu.

Virinnyt metsänhoidon harrastuskin saattoi ilmetä oudolla tavalla. Oli tavallista, että metsänhoitoinnostuksen saanut alkoi ensimmäiseksi koota risuja ja raivata katajia metsästään tai ehkä ryhtyi karsimaan nuorta kuusikkoa. Toisaalta hän saattoi kieltää metsänsä hakkaamisen »nuotalla vedettäväksi», so. paljaaksi tai siemenpuuasentoon. Tavallisin käsitys niidenkin keskuudessa, jotka vakavissaan tahtoivat metsäänsä hoitaa, oli, että kypsän puun kaataminen kasvattaa alle »juurimetsän», joka vuorostaan varttuu hakkuukypsyyteen (vrt. Tapio 1930, s. 338—339). Oli myös aktiivisia metsänhoidon vastustajia, jotka katsoivat esim. metsänviljelyn olevan »vastoin Luojan säätämää järjestystä». Maanviljelijöillemme ominainen asenne pitää kiinni kerran omaksutuista käsityksistä ja perinteistä aiheutti sen, että virheellinen ajattelu taisteli sinnikkäästi ammattimiehen näkemystä vastaan.

Neuvonta eri muodoissaan keskittyi huomattavalta osalta edellä mainittujen ja muiden erheellisten käsitysten poistamiseen ja aktiivisen mielen herättämiseen metsänhoitoa kohtaan. Seuraavassa käsitelläänkin lähinnä muita kuin yleisen neuvonnan alaan kuuluvia toimenpiteitä.

Metsien käsittelyn parantaminen

Metsänhävitys on metsänhoidon äiti, sanotaan. On voitu havaita, että metsätalouden edistämistoiminnalle antoi maassamme herätteen juuri laajassa mitassa tapahtunut metsänhävitys. M ä ä r ä m i t t a h a r s i n t a oli vielä Tapion aloittaessa toimintansa yleisin hakkaustapa. Sen hyväksyivät tosin ammattimiehetkin ja sitä sovellettiin yleisesti myös valtion metsissä (LIHTONEN 1944, s. 30, Tapio 1906, s. 67), mutta erityisesti uudistumisen turvaamista pidettiin harsinnankin yhteydessä perusvaatimuksena. Tämä ilmenee selvästi mm. Suomen Metsänhoitoyhdistyksen piirissä käydyissä keskusteluissa (ks. esim. SMY julk. 1900, s. 35, 119). Yksityismetsissä hakkuut suurelta osalta suoritettiin kiinnittämättä riittävää huomiota enempi järkevän harventamisen vaatimuksiin kuin uudistumisen turvaamiseenkaan. Metsälaki ei pannut menettelylle sanottavia esteitä, sillä vuoden 1886 metsälain säännökset olivat puutteelliset, ja heikko valvonta teki ne miltei tehottomiksi.

Yksityismetsien käsittely seurasi noina aikoina miltei kokonaan ostajain näkemystä. Tapion eräänä pyrkimyksenä näyttääkin olleen parantaa hakkaustapoja vetoamalla ostajiin. Siinä tarkoituksessa johtokunta kääntyi v. 1911 kirjeitse Suomen Sahanomistajayhdistyksen puoleen. Kirjeessä huomautetaan, että metsäteollisuuden kehitys on läheisessä riippuvuussuhteessa metsiemme kuntoon ja pyydetään yhdistystä myötävaikuttamaan siihen, että metsien uudistaminen hakkuiden yhteydessä turvataan. Vetoomuksen esittämisen Tapio näki välttämättömäksi, »kun lainsäädännön tietä tätä nykyä näyttää toivottomalta saada mitään aikaan» (Tapio 1911, s. 222—225).

Kirje ei liene tuottanut mainittavia tuloksia. Hakkaajien taholla ilmeisesti myönnettiin perustelujen oikeutus, mutta niiden varteen ottaminen olisi merkinnyt lyhyen tähtäimen liike-etujen syrjäyttämistä ja siihen oli vaikea sopeutua, varsinkin kun hakkaaja ei voi olla varma, että hän toistuvasti ostaa puuta samalta metsälöltä. Tällaisia vetoomuksia ei ainakaan virallisesti sittemmin pitkään aikaan esitetty. Sen sijaan viritettiin yksityismetsien hakkaustavoista keskustelua julkisessa sanassa ja varsinkin Tapio-lehdessä. Siinä yhteydessä annettiin neuvoja sekä metsänomistajille että hakkaajille. V. 1917 (11. 4.) hoitovaliokunta päätti Helanderin esityksestä kehoittaa toimihenkilöitä hakemaan matkoillaan esimerkkejä »haaskaavista hakkauksista» ja tekemään niistä selkoa sanoin ja kuvin Tapio-lehdessä.

Cajanderin v. 1909 esittämä metsätyyppiteoria ja siihen perustuva tutkimus loi tieteellistä perustaa metsiemme käsittelylle. Varhain itsenäisyyden aikana alkoikin hakkaustapojen suhteen hahmottua entistä selvempi näkemys ainakin sikäli, että määrämittaharsinta tuomittiin ammattimiesten keskuudessa. Se kuvastui selvästi mm. metsähallituksen v. 1919 ja 1925 antamissa hakkausohjeissa (ks. LIHTONEN 1944, s. 29—30).

Myös yksityismetsien käsittelylle vuoden 1917 metsäasetus sääti entistä täsmällisemmät normit. Se edistys, jota näiden metsien hakkausmenetelmissä ennen yksityismetsälain voimaan tuloa kenties tapahtui, olikin ilmeisesti suurelta osalta sen ja vähitellen lisääntyneen valistuksen sekä monipuolistuvan menekin ansiota.

Yksityismetsälaki antoi metsänhoitolautakunnille valtuudet ohjata metsien käsittelyä entistä määrätietoisemmin. Lautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten vuosi vuodelta lisääntyvä ammattimieskunta pystyi jo suorittamaan merkittävän osan myös yksityismetsien leimauksista. Raakapuun ostajat määräsivät kuitenkin vielä 1930-luvulla suuressa osassa maata yksityismetsien käsittelystä. Näiden hakkausten laadun parantamiseksi Tapio ja metsänhoitolautakunnat pyrkivät ajoittain kosketukseen vallankin johtavien ostajien kanssa.

Edistämisjärjestöt saivat näille pyrkimyksilleen arvovaltaista tukea. Niinpä Olli Heikinheimo tähdensi voimakkaasti Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vuosikokouksessa 1931 pitämässään esitelmässä, että koko maan metsämieskunnan olisi tiukennettava metsien käsittelylle asetettavia vaatimuksia (ks. HEIKINHEIMO 1931, s. 18—35). Mainittakoon myös Keski-Suomen metsänhoitajayhdistyksen v. 1935 järjestämä retkeily ja kokous, jonka yhteydessä annetussa päätöslauselmassa nimenomaan korostettiin, että myös ostajain leimauksissa on seurattava hyvän metsänhoidon vaatimuksia.

Lienee verraten yleinen käsitys, että 1930-luvulla tapahtui tiettyä metsän-

hoidollista heräämistä sekä metsänomistajain että hakkaajien keskuudessa ja se yhdessä tehostuneen metsälain valvonnan ja entistä monipuolisemman raakapuun menekin kanssa johti myös entistä parempiin hakkausmenetelmiin (ks. esim. Metsälehti 9/1935). Aina toiseen maailmansotaan saakka yksityismetsien käsittelyä hallitsi kuitenkin muuan yksipuolisuus, so. uudistushakkausten niukkuus. Valtakunnan metsien inventoinnit tosin osoittavatkin, että yksityismetsät koostuvat pääosaltaan nuorista ja keski-ikäisistä, siis harvennus- ja väljennysvaiheessa olevista ikäluokista. Sen ohessa oli kuitenkin paljon iältään tosin nuorehkoja, mutta puuston epätasaisuuden, heikon laadun tai muun syyn vuoksi vajaatuottoisia metsiä, jotka olisi ollut kunnostettava uudistushakkauksin. Valtakunnan metsien II inventoinnin mukaan tällaisia metsiä oli n. 2.0 milj. ha yksityisluontoisten metsien alasta.

Sekä metsänomistajat että hakkaajat olivat arkoja suorittamaan selväpiirteisiä uudistushakkauksia silloinkin, kun siihen olisi ollut tarvetta. Metsänomistajain taholla esiintyvä arkuus heijastui suuressa määrin myös edistämisjärjestöjen ammattimiesten leimauksissa. Hakkaukset olivat monessa tapauksessa harsinnan luonteisia »ikuisia harvennuksia».

Asenteessa tapahtui muutos toisen maailmansodan aikana. Kun suuri polttopuun tarve ja toisaalta työvoiman niukkuus pakottivat keskittämään hakkuita, kiinnitettiin huomiota myös heikkotuottoisiin metsiin. Suorittamalla niissä voimakkaita uudistushakkauksia, katsottiin voitavan parhaiten edistää polttopuun hankintaa ja samalla löytää ainakin osalta ratkaisu näiden metsien uudistamis- ja kunnostamiskysymykseen.

Näissä merkeissä hallitus antoi kansanhuoltoministeriössä ja Toijalan komiteassa tapahtuneen valmistelun jälkeen esityksen laiksi eräistä toimenpiteistä vajaatuottoisten metsien uudistamiseksi. Eduskunta hyväksyi lain, joka vahvistettiin 22. 10. 1943. Sen mukaan polttopuun luovutusvelvoituksen täyttämistä tarkoittavat hakkuut oli yksityismetsälain 2 §:n estämättä sijoitettava vajaatuottoisille alueille ja hakkuun jälkeen tapahtuviin metsitystoimenpiteisiin edellytettiin myönnettäväksi melkoisesti valtion tukea.

Tapion asenne tätä ns. *metsänuudistamislakia* kohtaan oli alusta pitäen suopea ja se myötävaikutti lain toimeenpanoon mm. järjestämällä jo alkukesästä v. 1944 eri puolille maata opastustilaisuuksia metsänhoitolautakuntien edustajille vajaatuottoisuuden käsitteen selventämiseksi. Samana vuonna Tanttu määrättiin johtamaan lain täytäntöönpanoa.

Puutalouden säännöstelyn päättyessä v. 1947 myös metsänuudistamislain voimassaolo lakkasi. Sen nojalla oli tehty yli 7 000 hakkaus- ja uudistussuunnitelmaa, joiden käsittämä metsäala oli n. 34 000 ha. Laki ei siis merkinnyt välitöntä ratkaisua vajaatuottoisten metsien kunnostamisessa. Sen välitöntä merkitystä kantavampi olikin sen virittämä periaatteellinen keskustelu yksityismetsiemme hakkaustavasta, keskustelu, jonka yhteydessä »ikuinen harvennus» sai

tuomionsa. Eräänlaista puolivirallista vahvistusta tälle kannanotolle merkitsi johtavien, metsätalouden eri intressipiirejä edustavien metsäammattimiesten v. 1948 antama *julkilausuma* (ks. MA 1948, s. 315—316). V. 1949 (9. 11.) pidettiin Tapion aloitteesta metsätalouden edistämisjärjestöjen ja metsäteollisuuden edustajain välinen neuvottelu, jossa asetettiin erityinen toimikunta suunnittelemaan keinoja terveiden hakkausperiaatteiden yleistämiseksi.

Pohdittaessa, miten uutta hakkaussuuntausta voitaisiin jatkaa, »löydettiin» yksityismetsälain 2 §, jonka mukaan avohakkauksia voidaan vastoin saman lain 1 §:n säännöksiä suorittaa, kun maanomistajan ja metsänhoitolautakunnan kesken tehdään ns. hakkaus- ja uudistussuunnitelma. Varsinkin vuodesta 1953 alkaen niitä on laadittu runsaasti, kuten seuraava yhdistelmä suomenkielisten metsänhoitolautakuntien laatimista hakkaus- ja uudistussuunnitelmista osoittaa.

Vuosi	Suunnitelmien luku	Ala, ha
1929—53	yhteensä n. 3 000	yhteensä n. 25 000
1953	1 882	9 583
1954	7 358	35 391
1955	7 960	34 121
1956	6 787	25 613

On selvästi nähtävissä, että »tyhjän tilan kammo» on sekä metsänomistajain että edistämisjärjestöjen ammattimiesten keskuudesta häviämässä.

Suunnitelmiin liittyvät uudistamistoimenpiteet kustantaa kokonaan metsänomistaja. Menettelyllä on siten tietty yhtymäkohta Norjan ns. metsänviljelymaksuun, joka kannetaan raakapuun myyntien yhteydessä.

Hakkaus- ja uudistussuunnitelmia on laadittu ennen muuta hävitetyille ja pilatuille metsille sekä hakamaille. Huomattavan osan niiden kohteeksi joutuneista metsistä lienevät muodostaneet harsintojen pilaamat koivikot, joissa on ollut jäljellä pääasiassa halkopuustoa. Toisen suurehkon ryhmän muodostavat kuivien kankaiden kuusikot, joita on melko laajassa mitassa ryhdytty muuttamaan männiköiksi.

Avohakkausten rinnalla on voittanut alaa kulotus uudistusalojen valmistustoimenpiteenä. Tämän kaskiviljelyn renesanssin on saanut aikaan erityisesti lisääntynyt puulajidynamiikan harrastus. On havaittu, että useat perättäiset havupuu- ja vallankin kuusisukupolvet saavat aikaan sairausilmiöitä metsämaassa, ja että kulotus ynnä puulajin vaihto vaikuttavat tällaisiin maihin edullisesti. V. 1956 kulotettiin koko maassa jo n. 32 000 ha, josta yksityismetsien osuus oli n. 8 000 ha. Neuvojille pidetyt kurssit ja vakuutusyhtiöiden v. 1950 käytäntöön ottama *kulotusvakuutus* ovat edistäneet kulotuksen yleistymistä.

Metsänhoidollisten tekijöiden ohella avohakkausten yleistymiseen ovat vaikuttaneet myös teknilliset näkökohdat, ennen muuta pyrkimys raakapuun hankinnan, hakkuualojen käsittelyn ja muunkin työtoiminnan *koneellistamiseen*. Keskitetty hakkuumenettely edistää huomattavasti näitä pyrkimyksiä.

Aiemmin on jo mainittu Blomqvistin kirjanen, »Karsimisesta ja hirsipuiden kasvattamisesta», joka osoittaa karsimisen saaneen jo viime vuosisadalla huomiota osakseen. Kesti aina 1930-luvulle ennen kuin karsimista ryhdyttiin, lähinnä Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen annettua siihen herätteen, käytännössä soveltamaan. Tapio suositteli v. 1936 (15. 10.) metsänhoitolautakunnille lähettämässään kirjeessä karsittujen koivu- ja mäntymetsiköiden luetteloimista. Ajatus sai suopean vastaanoton, mutta tätä »valiopuiden kantakirjaa» on ryhdytty toteuttamaan varsinaisesti vasta sodan jälkeen.

Kiintoisana lisänä sodan jälkeisessä metsänhoidollisessa keskustelussa on mainittava myös pyrkimys kohdistaa huomio alueellisiin erikoisongelmiin. Lähinnä metsien erilaisen kehityshistorian perusteella on erotettu maantieteellisiä metsänhoitoalueita, so. alueita, joiden sisällä metsänhoidon ongelmat esiintyvät kutakuinkin yhdenmukaisina. Näin menetellen katsotaan voitavan luoda entistä enemmän selväpiirteisyyttä metsien käsittelyyn (ks. KALELA 1954).

Sodan jälkeisenä aikana on omistettu entistä enemmän huomiota myös taimistojen ja nuorten metsien harvennuksille. Niiden toimeenpanoa on ratkaisevasti edistänyt se, että po. töitä ryhdyttiin v. 1949 — Tapion tehtyä siitä esityksen — suorittamaan *työttömyystöinä*. Valtio on kustantanut kokonaan näiden pääasiassa talvella suoritettujen »risusavottojen» työnjohdon sekä 50—70 % työpalkoista; loput 30—50 % työkustannuksista on maksanut metsänomistaja itse.

Työttömyystöinä on taimistojen ja nuorten metsien harvennuksia suoritettu:

v. 1949—50	yht. 16 000 ha
» 1951	—
» 1952	—
» 1953	41 000 »
» 1954	53 000 »
» 1955	39 000 »
» 1956	77 000 »

Tunnusomaista metsien käsittelyn kehitykselle sodan jälkeisenä aikana on ollut entistä määrätietoisempi pyrkimys yhtenäisten suuntaviivojen luomiseen. Vielä 1930-luvulla kukin edistämisjärjestöjen toimihenkilö ratkaisi asenteensa uudistushakkauksiin, harvennuksiin jne. yksilöllisesti ja omaa ammattimiehen näkemystään seuraten. Viime aikoina ammattimiehiä on sen sijaan erityisesti jatkokoulutuksen puitteissa opetettu yhtenäiseen käytäntöön. Kun samalla

ammattimiesten luku on kasvanut siinä määrin, että leimaukset suurelta osalta ovat siirtyneet edistämisjärjestöille — hakkuuvuotena 1955/56 metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten osuus yksityismetsien myyntileimauksista oli 71 % — on käynyt mahdolliseksi ohjata metsien käsittelyä entistä määrätietoisemmin.

Metsäpuiden rodunjalostus on ollut Suomessa verraten pitkään laiminlyöty metsänhoidon ala, joskin rotunäkökohdat ovat jo kauan saaneet osakseen huomiota käytännön metsänhoidossa. V. 1947 perustettiin erityinen *Metsäpuiden rodunjalostussäätiö*, joka kiinteässä yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen kanssa on pannut alulle järjestelmällisen metsäpuiden rodunjalostustyön maassamme. Tapio oli yksi säätiön perustajajäsenistä ja lahjoitti v. 1947 100 000 markkaa sen toiminnan tukemiseksi. Myöhemmin myös joukko metsänhoitolautakuntia ja metsänhoitoyhdistyksiä on liittynyt sen jäseniksi.

Metsätalouden edistämisjärjestöt ovat tukeneet käytännöllistä rodunjalostustyötä mm. osallistumalla kantapuiden etsimiseen ja luovuttamalla eräitä taimitarha-alueita siemenviljelyksiä varten. Erityisesti laajeneva metsänviljelytoiminta on johtanut nämä järjestöt kiinnittämään entistä enemmän huomiota metsäpuiden rodunjalostukseen ja sen mahdollisuuksiin.

Suunnitelmallisuuden edistäminen

Metsätaloussuunnitelmat ja metsäkirjanpito

Raakapuun tuotannon jatkuvuuden ja kohottamisen eräs perusedellytys on riittävän puuston säilyttäminen. Metsänhoitotoimenpitein voidaan vain osittain korvata puustoa vähentävien hakkuiden vaikutusta ja näiden toimenpiteiden tulokset ilmenevät vasta pitkän ajan kuluessa.

Tähän metsätaloustuotannon perusongelmaan kiinnitettiin jo varhain huomiota. Niinpä viime vuosisadan lopulla toimineet metsäkomiteat tähdensivät, ettei maamme metsätaseen epäedullisuus johtunut vain siitä, että hakattiin huonosti, vaan myös siitä, että hakattiin *liian paljon*. Erityisesti vuoden 1896 metsäkomitea korosti tätä seikkaa ja ehdotti metsälainsäädännön tehostamista siten, että turvattaisiin riittävän puupääoman säilyminen jatkuvaa tuotantoa varten. Vain siten voitiin komitean käsityksen mukaan ylläpitää riittävää puun tuotantoa koko valtakunnassa ja toisaalta välttää ne haitat, jotka yksityisille tiloille koituivat puuvarojen liiallisesta hupenemisesta (Komiteanmietintö 4/1900, s. 238—249; 255—258).

Vuoden 1896 metsäkomitean ehdotukset joutuivat kuitenkin odottamaan toteutumistaan aina vuoteen 1917 saakka. Sitä paitsi niin hyvin vuoden 1917 metsäasetuksen kuin vuoden 1928 yksityismetsälainkin kestävyyttä koskevat

säännökset olivat varsin puutteelliset. Alusta pitäen on siten ollut aihetta omistaa ongelmalle huomiota myös edistämistoiminnassa.

Kestävyyden toteuttaminen otettiinkin jo aikaisin metsänhoidon edistämistoiminnan ohjeeksi. Esim. v. 1906 pidetty Maatalousseurojen Keskusliiton edustajiston kokous lausui julki periaatteen, että on pyrittävä kestävään ja mahdollisimman tuottavaan metsänhoitoon. Toisaalta metsätalouden edistämisjärjestöille tarjoutui tässä kovin epäkiitollinen työmaa. Jo metsätaloussuunnitelman ja siihen liittyvän hakkuusuunnitteen laatiminen kohtuullisessa ajassa silloin jo yli 100 000 metsälölle oli ylivoimainen tehtävä.

Toisena ongelmana oli mahdollisten suunnitelmien toteuttaminen. Viime vuosisadan lopulle saakka kutakuinkin luontoistaloudessa elänyttä talonpoikaa viehätti yllättäen avautunut puun menekki ja hän oli valmis myymään yhdellä kertaa jopa koko metsälönsä puuston, ajatellen ettei ehkä toista mahdollisuutta tulisikaan. Hänelle oli outoa ajatus, että metsätalous voisi tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan rahatulojen saantiin. Sitä paitsi miltei paljaaksikin hakattu metsä oli näihin aikoihin helppo myydä maapohjineen jollekin metsäteollisuusyhtiölle. Metsänomistajain enemmistö ei siis ollut suunnitelmista kiinnostunut.

Vielä sittenkin kun tämä kehitysvaihe sivuutettiin, maatilametsätalouden suunnitelmallisuuden tiellä on ollut monia vaikeuksia. Metsälö on muodostunut rahastoksi, josta hankituilla tuloilla on suurelta osalta rahoitettu varsinkin heikosti kannattavan maataloutemme perusparannukset, osin myös viljelijäperheen kulutustalous. Niinpä itsenäisyytemme ensimmäisenä vuosikymmenenä maanviljelijät käyttivät rakennuksiin, uudisraivaukseen, karjakannan lisäämiseen, maatalouskoneisiin ja eräisiin kestäviin kulutushyödykkeisiin Gebhardin suorittamien laskelmien mukaan n. 3 850 milj. markkaa silloista rahaa (ks. Maaseudun Tulevaisuus 6/1929). Nämä kuten myöhemminkin suoritetut vastaavanlaiset sijoitukset ja hankinnat on rahoitettu erittäin merkittävältä osalta metsätuloilla (ks. PIHA 1957 b).

Vallankin aikoina, jolloin luoton saanti muista lähteistä ei ole ollut mahdollista, on ollut suuri houkutus realisoida puustoa, vaikka pitkäjännitteinen suunnittelu olisi edellyttänyt sen kartuttamista. Suurelle osalle maanviljelijöitämme velkaantuminen on sitä paitsi ollut siinä määrin vastenmielistä, että he ovat mieluummin myyneet puuta omasta metsästä kuin ottaneet lainaa rahalaitoksesta.

Aivan erityisessä määrin on jouduttu realisoimaan puustoa perinnönjakojen ja eräiden muidenkin maanjakotoimitusten yhteydessä. Sen ohessa perinnönjaoista ja maa-alueiden myynneistä, sittemmin myös asutustoiminnasta johtuneet ositukset ovat pirstoneet metsälökokonaisuuksia ja sitenkin vaikeuttaneet suunnitelmallista metsätaloutta.

Tapion aloittaessa toimintansa oli suunnitelmallisen metsätalouden esteenä

myös torpparien puun käyttö, jota koskevat vuokravälikirjojen määräykset olivat silloin vallitsevan tavan mukaan väljät ja jättivät vuokraajalle suuren vapauden (ks. PURHONEN 1909 ja STENBÄCK 1909).

Nämä maatilametsätalouden erikoisongelmat varteen ottaen edistämisjärjestöt ovat toteuttaessaan suunnitelmallisuutta toimineet tavallaan kahdella rintamalla: on toisaalta tähdennetty suunnitelmallisuuden merkitystä ja laadittu suunnitelmia sekä toisaalta pyritty eliminoimaan niitä tekijöitä, jotka ovat olleet suunnitelmallisen metsätalouden esteenä.

M e t s ä t a l o u s s u u n n i t e l m i a olivat jonkin verran laatineet lähinnä suurtilojen ja erilaisten yhteisöjen metsille jo valtion v. 1878 palkkaamat metsänhoidonneuvojat. Maatalousseurat jatkoivat tätä työtä. Laadittujen suunnitelmien luvusta ei ole tietoa, niitä koskevat toimitukset kun on tilastoissa ilmaistu suurempana toimitusryhmänä, ennen vuotta 1920 nimellä »metsänhoitosuunnitelmien laatiminen ja avustaminen järkiperäisessä myynnissä» sekä sen jälkeen nimikkeellä »suunnitelmat, valvonta ja muut yleisluontoiset työt ja koetoiminta». Vuosina 1908—28 kertyi näitä toimituksia seurojen metsäkonsulenteille lähes 13 000 ja neuvojille n. 29 000. Kun pääosa toimituksista oli varmaankin puun myyntien avustamista, ei varsinaisten metsätaloussuunnitelmien laatiminen saavuttanut em. ajanjaksona mainittavaa laajuutta.

Tapio ei näytä osoittaneen erityisen suurta mielenkiintoa metsätaloussuunnitelmien laatimista kohtaan. Syynä oli ennen muuta näkemys, että vähien ammattimiesvoimien sitominen suunnittelutöihin olisi vienyt ajan muilta ja erityisesti neuvontatehtäviltä. Katsottiin, että metsätaloussuunnitelmien laatimisen tulisi tapahtua kaupallisella pohjalla metsätoimistojen toimesta (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924, s. 27). Muutoinkaan niiden laatimista ei pidetty ensi käden tehtäviin kuuluvana, suunnitelmilla kun ei olisi ollut sanottavaa käytännöllistä merkitystä. Metsänomistajia oli kasvatettava ensin suunnitelma-ajatukseen ja erityisesti oli koetettava poistaa suunnitelmallisen metsätalouden tiellä olevia esteitä.

Eräänä kasvatuskeinona suunnitelmalliseen metsätalouteen nähtiin m e t s ä k i r j a n p i d o n kehittäminen. Jo v. 1910 johtokunta julisti kilpailun kirjanpitolomakkeiden aikaansaamiseksi ja 19. 2. 1912 hoitovaliokunta asetti erityisen valiokunnan (Fieandt, J. E. S u n i l a ja Paavonen) tekemään lopullista ehdotusta kirjanpitomalliksi. Valiokunnan laatimat kirjanpitotaulukot selityksineen julkaistiin v. 1913.

Metsäkirjanpitoon kiinnitettiin muutoinkin huomiota. Niinpä vuoden 1912 neuvottelukokouksessa päätettiin, että kirjanpidolle on metsänhoitokilpailuissa pantava entistä enemmän painoa ja että sitä varten kullekin kilpailijalle on annettava yksinkertainen kirjanpitolomake.

Edellä mainitun valiokunnan laatima kirjanpitojärjestelmä, joka oli ajateltu lähinnä ammattimiehen johdolla toteutettavaksi, osoittautui kuitenkin

työlääksi ja vaikeaksi. Vuoden 1916 neuvottelukokouksessa päätettiinkin, että sitä oli toteutettava vain erikseen valikoiduilla maataloushallituksen kirjanpitotiloilla. Myöhemmätkään yritykset metsäkirjanpidon yleistämiseksi eivät johtaneet mainittaviin tuloksiin. Tavoitteet asetettiin ehkä liian korkealle ja laadittiin kovin perusteellisia kirjanpitomalleja. Pääsyynä lienee kuitenkin ollut maanviljelijäväestöllemme ominainen vastahakoisuus kynän käyttöön.

Valtakunnan metsien ensimmäinen inventointi osoitti, että yksityismetsien puusto oli keskimäärin aivan liian alhainen ja 1920-luvun jälkipuoliskon nousukauden voimakkaat hakkuut alensivat sitä yhä edelleen. Tähän seikkaan kiinnitettiin huomiota erityisesti niissä lausunnoissa, joita Tapio, metsähallitus, Metsätieteellinen tutkimuslaitos, Suomen Metsänhoitoyhdistys ja Suomen Metsätieteellinen Seura antoivat v. 1928 ns. taloudelliselle neuvottelukunnalle. Kolmen viimeksi mainitun yhteisessä lausunnossa (ks. Taloudellinen asema 1929, s. 85—105) esitettiin sittemmin yleiseksi iskulauseeksi muodostunut arviointi, että m e t s i e m m e t u o t t o — sillä tarkoitettiin lähinnä vuotuista kasvua — v o i d a a n j o p a k a k s i n k e r t a i s t a a. Laskelmaan päädyttiin vertaamalla silloisten metsien kasvua luonnonnormaalien täystiheiden metsien kasvuun. Eräänä välttämättömänä edellytyksenä pidettiin metsien puuston kohottamista ja samalla yksityismetsien saattamista suunnitelmallisen taloustoiminnan alaiseksi. Erityisesti metsähallitus alleviivasi tätä ehdottaen kehitettäväksi lainsäädäntöä siten, että vain laaditun taloussuunnitelman edellyttämä puumäärä saadaan metsästä hakata. Kun sellaisen lain aikaansaamisella ei metsähallituksen käsityksen mukaan ollut reaalisia mahdollisuuksia, katsottiin erääksi keinoksi metsätaloussuunnitelmien lisäämiseen metsäluoton kehittäminen (ks. Taloudellinen asema 1929, s. 83).

Metsätalouden suunnittelun alalla ei 1930-luvulla eikä toisen maailmansodan aikana tapahtunut kuitenkaan mitään ratkaisevaa, joskin eräitä aloitteita tehtiin. V. 1933 Skogskultur esitti, että metsänparannusvaroihin tai muutoin valtion tulo- ja menoarvioon otettaisiin 800 000 markan lisämääräraha metsätaloussuunnitelmien aikaansaamiseksi yksityismetsiin. Tapion johtokunta antoi 19. 4. 1933 esityksestä puoltavan lausunnon, mutta se ei johtanut tulokseen.

Lähinnä juuri suunnittelun tarve oli Helanderin mielessä, kun hän johtokunnalle 17. 1. 1934 teki esityksen Tapion metsätoimiston perustamisesta. Hanke raukesi kuitenkin.

Olisi väärin luulla, että metsänomistajain vähäinen mielenkiinto olisi ollut ainoana suunnitelmallisuuden esteenä. Sekä edistämisjärjestöt että metsänomistajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että metsätaloussuunnitelman laatiminen perinnäisessä muodossaan on suuritöinen ja melko kallis yritys. Toisen maailmansodan jälkeen onkin suunnitelmille etsitty yksinkertaisempia muotoja. Siitä ovat esimerkkinä ns. *pikasuunnitelmat*, joissa tavanomaiset puuston ja kasvun mittaukset on jätetty pois ja tyydytty antamaan vain metsänhoito-

ohjeet. Erityisesti Pohjois-Savon metsänhoitolautakunta teki v. 1948 aloitteita niiden laatimiseksi.

Kun toisaalta hakkuusuunnite muodostaa erittäin olennaisen osan metsätalouden suunnittelussa, on myös varsinaisten metsätaloussuunnitelmien laatimista pyritty elvyttämään. Asia on ollut keskeisenä aiheena mm. ammattimiesten jatkokursseilla ja osaksi niiden puitteissa saamiinsa kokemuksiin nojautuen Osara kirjoitti maatilametsien taloussuunnitelmaa koskevan ohjekirjasen (Osara 1948). Siihen liittyen julkaistiin myöhemmin uudet metsäkirjanpitolomakkeet.

Kaikesta huolimatta laadittujen metsätaloussuunnitelmien luku on pysynyt varsin alhaisena. Esim. v. 1955 metsänhoitolautakuntien ja yhdistysten toimesta tehtiin koko maassa vain 243 metsätaloussuunnitelmaa ja 2 903 pikasuunnitelmaa.

Oman ryhmänsä metsätalouden suunnittelua ajatellen muodostavat a s u t u s t i l a t. Niiden metsänkäytölle säädettiin eräitä, joskin melko tehottomiksi jääneitä rajoituksia jo v. 1925. Vuoden 1936 asutuslaki sääti, että puiden myynti viljelystilalta tai lisämaalta sai tapahtua vain metsänhoitolautakunnan suorittaman tai hyväksymän leimauksen mukaan ja asutuslautakunnan luvalla. Luvan myöntämiselle ei kuitenkaan ollut esteitä, jos myyntihakkuu ei vaarantanut tilan säännöllistä kotitarvepuun saantia tai valtion saamisen takaisin maksamista.

V. 1952 uudistetuissa säännöksissä asutustoimenpiteiden turvaamisesta pyrkimykseksi asetettiin *kestävän maatilametsätalouden* harjoittaminen (ks. Maatalousministeriön asutusasiainosaston kiertokirje 59/25. 8. 1952). Säännösten valvonta annettiin samalla metsänhoitolautakunnille, joiden tulee mm. ratkaista, onko kulloinkin suunniteltu myyntihakkuu tuotto- vai pääomahakkuuta. Metsänhoitolautakuntien toimesta onkin rajoitusten alaisille metsälöille laskettu vuotuinen hakkaussuunnite, jonka perusteella em. ratkaisu voidaan suorittaa.

Kun maanhankintalaki on siirtänyt n. 1.1 milj. ha valtion ja muiden yhteisöjen usein hyväpuustoisia metsiä asutustiloihin[1], niiden suunnitelmallisuutta koskevilla säännöksillä on ollut jo huomattava välitön merkitys. Sen lisäksi niiden puitteissa tapahtunut ohjaus on kasvattanut metsänomistajia suunnitelmallisuuteen.

Ns. yksityismetsien otantatutkimuksen yhteydessä v. 1957 suoritettu tiedustelu osoitti, että vain muutamalla sadanneksella yksityismetsälöistä on metsätaloussuunnitelma. Jo aiemmin mainitut monet eri tekijät selittävät tämän sadanneksen alhaisuuden. Olisi kuitenkin virhe luulla, että kaikkien muiden metsätalous olisi täysin suunnittelematonta — yhtä vähän kuin suunnitelma sellaisenaan on tae kestävästä metsätaloudesta. Varsinkin niillä metsälöillä,

[1] Ns. turvaamissäännökset eivät koske kaikkia tiloja eivät siis myöskään koko tätä alaa.

joilla hakkuutoiminta tapahtuu edistämisjärjestöjen jatkuvan ohjauksen alaisena, näiden ammattimiehet ovat kiinnittäneet huomiota myös metsätalouden kestävyyden turvaamiseen, joskaan eivät ehkä aina tuloksellisesti.

Yksityismetsien heikko suunnitteluaste saattaa maamme metsäpolitiikan suunnittelun erityisesti hakkuumäärien osalta erikoislaatuiseen asemaan. Vaikka valtakunnalle ja sen osa-alueille laadittaisiinkin hakkuusuunnite, sen noudattamisesta ei ole suuria toiveita. Tähänastisen käytännön mukaan vuotuinen hakkuukertymä onkin määräytynyt puun käytön ja kysynnän perusteella eikä sen mukaan, kuinka terve valtakunnallinen hakkuupolitiikka olisi edellyttänyt. Eräänlaista tasapainoa on ylläpitänyt myös tietynlainen suurten lukujen laki: toisten omistajaryhmien ja metsälöiden hakkuusäästöt ovat kompensoineet toisissa tapahtuneet liikahakkuut. Toisaalta juuri tämä seikka osoittaa selvästi, että ponnistukset maan metsien tuotoksen kohottamiseksi johtavat optimaaliseen tulokseen vasta sitten, kun tuotantoa alentavat tekijät on selvitetty ja korjattu metsälökohtaisesti. Metsätaloussuunnitelma, joka merkitsisi erästä astetta em. tavoitteen saavuttamisessa, antaisi sitä paitsi merkittävän lähtökohdan myös kunkin metsälön metsätalouden saattamiseksi kestävälle pohjalle.

Mainittakoon, että metsänhoitolakikomitea ehdotti myös metsälain kestävyyttä koskevien säännösten tehostamista. Sen metsänhoitolakiehdotukseen sisältyy näet säännös, jossa kielletään hakkuu, mikä on ilmeisessä epäsuhteessa tilan metsävaroihin.

Eräitä metsätalouden kestävyyttä välillisesti edistäviä toimenpiteitä

Jo aikaisin nähtiin vakavana epäkohtana myös se, että maatilametsistä jouduttiin erityisesti kadon tai muun yllättävän tilanteen sattuessa myymään puuta suunnittelemattomasti ja epäedullisen markkinatilanteenkin vallitessa. Tämä antoi aiheen metsäluoton kehittämiseen.

Kun puun myynnin tarve on huomattavalta osalta syntynyt maatalouden taholta, oli jo maatalouden luotto-olojen parantamisella varsinkin vuosisadan alussa perustetun osuuskassajärjestön puitteissa myös metsätaloutta tukeva merkitys. Aloitteita erityisen metsäluoton kehittämiseksi tehtiin miltei samanaikaisesti useammaltakin taholta. Pellervo-Seuran johtokunta päätti ryhtyä valmistelemaan asiaa kokouksessaan 1. 9. 1906, mutta päätti 24. 9. samana vuonna jättää asian Hypoteekkiyhdistyksen ja Osuuskassojen Keskuslainarahaston hoidettavaksi. Samana vuonna pidetyillä Tapion päivillä Kokemäellä esitettiin metsäluottoa koskeva ponsi (Tapio 1906, s. 64). Myös Suomen Metsänhoitoyhdistys, joka käsitteli vuosikokouksessaan 1906 Kuopiossa metsäluottokysymystä pankinjohtaja E. Schybergssonin esitelmän pohjalta, kannatti asian kehittämistä ja jätti käytännölliset toimenpiteet johtokunnan huoleksi. Vuoden 1907 alussa johtokunta asetti asiaa valmistelemaan erityisen valiokunnan ja anoi sen työtä varten valtion apurahaa. Senaatti ei kuitenkaan anomukseen suostunut, vaan asetti saman vuoden keväällä komitean metsäluottokysymystä valmistelemaan. Kun komitea ei kahdeksaan vuoteen kertaakaan kokoontunut, senaatti lakkautti sen v. 1915.

Tapio tunsi metsäluottokysymystä kohtaan melkoista kiinnostusta. Sitä osoittaa mm. HELANDERIN (1909) Tapiossa julkaisema lyhyt kirjoitus, missä hän — kylläkin tuloksetta — kiirehti vuoden 1907 metsäluottokomitean työtä.

Kaikesta huolimatta metsäluoton alalla otettiin myös edistysaskeleita. V. 1908 silloinen Osuuskassojen Keskuslainarahasto näet päätti ryhtyä myöntämään luottoa metsävakuutta vastaan niille metsänomistajille, jotka olivat Pellervo-Seuran mallisäännöille perustettujen metsätalousyhdistysten jäseniä. V. 1909 Suomen Hypoteekkiyhdistys ilmoitti ottavansa kasvullisen metsämaan huomioon luoton vakuutena (ks. SOHLMAN 1908 b ja Tapio 1909, s. 268). Myös Suomen Säästöpankkiyhdistys harkitsi v. 1915 metsäluottokysymystä (ks. LÖNNROTH 1916).

Metsäluoton käytännöllistä toteuttamista vaikeutti olennaisesti se, ettei vallitseva lainsäädäntö antanut lainan antajalle riittäviä takeita. Tämän puutteen poisti 31. 1. 1930 annettu *metsäkiinnityslaki*. Sen mukaan luotonantajan oikeudet turvataan metsänkäyttöoikeuden rajoituksella tai — pitkäaikaisesta luotosta puheenollen — metsätaloussuunnitelmalla, jota metsänomistaja sitoutuu noudattamaan. Kihlakunnantuomarit ja metsänhoitolautakunnat ovat velvolliset pitämään luetteloa voimassa olevista metsäkiinnityksistä. Lisäksi tulee metsänomistajan alistua luottolaitoksen puolelta tapahtuvaan valvontaan, missä metsänhoitolautakunnat velvoitetaan antamaan apua luoton antajalle.

Metsäluoton kehittämisen katsottiin lisäävän suunnitelmallisuutta yksityismetsissä (vrt. SOHLMAN 1908 b, KOSKIKALLIO 1929). Käytäntö ei kuitenkaan ole vastannut toiveita. Metsäluottoa on käytetty hyväksi vain vähäisessä määrin ja näin ollen myös siihen liittyvien metsätaloussuunnitelmien luku on jäänyt pieneksi.

V. 1910 Tapio teki aloitteen, jolla on läheinen yhteys metsätalouden järjestelykysymyksiin: johtokunta päätti näet 16.—17. 6. 1910 pitämässään kokouksessa asettaa yhdessä Suomen Maanmittariyhdistyksen kanssa valiokunnan pohtimaan keinoja haaskausten estämiseksi maanjakotoimituksissa. Maanmittariyhdistys asettikin pyydetyt jäsenet ja valiokunnan mietintö valmistui v. 1913. Samana vuonna (20. 11.) Tapio esitti mietinnössä tehdyn ehdotuksen mukaisesti senaatille, että Tapiolle myönnettäisiin määräraha erityisen konsulentin palkkaamiseksi maanjakotoimitusten yhteydessä tapahtuvien met-

sätasinkojen avustamista ja näiden toimitusten neuvontaa varten. Anomuksessa viitataan erityisesti siihen, että jakotoimituksessa metsätiluksia vaihdettaessa luovuttaja usein suorittaa metsässään puustoa alentavia avohakkauksia katsoen, ettei hän muutoin saa riittävää hyvitystä. Tämän estämiseksi tarvittaisiin jakotoimituksiin ammattitaitoista ohjausta. Senaatti ei kuitenkaan suostunut anomukseen.

Jakotoimituksissa tapahtuviin metsätaloudellisiin vaurioihin kiinnitti huomiota myös SOHLMAN (1908 a) ehdottaen, että metsäsuoritukset olisi toimitettava vain rahassa. Sitä varten olisi jakotoimituksiin osallistuville metsänomistajille myönnettävä halpakorkoisia lainoja valtion avustamasta rahalaitoksesta. Myös Maatalousseurojen Keskusliitto kiinnitti asiaan huomiota ja teki hallitukselle samansuuntaisen ehdotuksen, joskin tuloksetta (ks. PURHONEN 1910).

V. 1930 Tapio esitti maanmittaushallitukselle osoittamassaan kirjeessä metsänjakotoimitukset järjestettäväksi niin, etteivät ne johtaisi metsänhävitykseen. Maanmittaushallitus lähettikin Tapion esityksen johdosta alaisilleen maanmittausviranomaisille kiertokirjeen, jossa Tapion esittämien suuntaviivojen mukaisesti annetaan metsänjakotoimituksia koskevia ohjeita (Jk. 26. 3. 1930).

Tehdyt aloitteet osoittavat, miten vakavana esteenä jo vuosisadan alussa nähtiin maanjakotoimitusten yhteydessä tapahtuvat puuston realisoinnit suunnitelmalliselle metsätaloudelle. Ongelma ei ole myöhemmin menettänyt ajankohtaisuuttaan, ehkä päinvastoin. Tämän valossa on jonkin verran yllättävää se niukka huomio, minkä asia on sittemmin saanut osakseen edistämisjärjestöjen taholla.

Myös torpparien puunkäyttö oli vilkkaan pohdinnan alaisena Tapion toiminnan alkuvuosina (ks. PURHONEN 1909, STENBÄCK 1909). Vuokravälikirjojen sanonta puunkäytöstä oli useimmiten hyvin väljä (»tarpeen mukaan», »riittävästi», »vapaasti»). Kun toisaalta maanvuokrajärjestelmä oli näihin aikoihin laajalle levinnyt, torppien tuhlaileva puunkäyttö melkoisessa määrin alensi yksityismetsien puuvaroja. V. 1909 (12. 3.) annettu maanvuokraasetus toi kuitenkin eräitä parannuksia. Sen mukaan metsänomistaja näet voi, laadittuaan metsälölleen metsätaloussuunnitelman, saattaa myös vuokra-alueet suunnitelmallisen toiminnan piiriin.

Kuten aiemmin on todettu, monet metsänhoitoyhdistykset Länsi-Suomessa perustettiin silmällä pitäen torppien puunkäytön tehokkaampaa valvontaa. Lopullista ongelman ratkaisua merkitsi kuitenkin vasta itsenäisyyden alussa suoritettu torpparivapautus.

Useat metsätalouden suunnittelun edistämistä tarkoittavat aloitteet viittaavat oivallukseen, että maatilametsätalouden ongelmat liittyvät mitä läheisimmin maatilatalouden muuhun kokonaisuuteen. Ensinnäkin viljelijäperheen jokapäiväinen toimeentulo — elämisen pakko, kuten LIHTONEN (1956) asian ilmaisee — vaatii usein realisoimaan puustoa joko suorastaan jokapäiväisten kulutustarpeiden tyydyttämiseksi tai sellaisiin maatalouspuolen sijoituksiin, joista saadaan suurempi tulojen volyymi kuin metsätaloudesta, vaikkapa kannattavuus olisikin heikompi. Sen ohessa helpolla saatuja metsätuloja käytetään usein vähemmän harkitusti ja nimenomaan metsätalouden tarpeet sivuuttaen.

Maatilametsätalouden suunnittelu lieneekin ratkaistavissa tyydyttävästi vasta sitten, kun suunnitelmallisuus voittaa alaa koko maatilataloudessa (PIHA 1957 b, s. 55). Eräänä osoituksena tämän seikan oivaltamisesta voitaneen pitää mm. sitä, että neljä ammattikuntaa (Agronomien yhdistys, Maa- ja vesirakennusinsinöörien Yhdistys, Maanmittausinsinöörien Liitto ja Suomen Metsänhoitajaliitto), joiden jäsenet eri virastojen ja järjestöjen palveluksessa toimien joutuvat osallistumaan maatilatalouden edistämistoimintaan, asetti v. 1954 ns. Maatilatalouden Yhteisvaliokunnan laatimaan kokonaisohjelmaa maatilatalouden kehittämiseksi.

Metsätalouden perusparannukset. Metsänparannustoiminta

Metsitysten edistäminen ennen vuotta 1929

Metsänviljelyn edistäminen on metsänhoidon edistämistoiminnan vanhimpia työmuotoja. Jo vuoden 1851 metsäasetus teki mahdolliseksi jakaa valtion rahapalkintoja niille, jotka hoitivat hyvin metsäänsä erityisesti metsänviljelyä harjoittamalla.

Metsitysten rohkaisemiseen olikin ilmeisesti riittävästi aihetta. Oli paljon hävitettyjä aloja, joilla uudistuminen oli tapahtunut puutteellisesti. Myös laajat harmaalepän valtaamat maat sekä eräänlaista metsä- ja maatalousmaan välimuotoa edustavat kaskialueet, laidunmaat ja luonnonniityt olivat kiitollisia viljelytoiminnan kohteita. Joskin metsänviljelyn voidaan katsoa kuuluvan myös normaaliin uudistamismenettelyyn, nämä ainakin osaksi perusparannusten luonteiset metsitykset olivat varmaankin lähinnä mielessä, kun metsänviljelytoimintaa ryhdyttiin maassamme edistämään.

Suomen Metsänhoitoyhdistys oli aikanaan pyrkinyt virittämään metsänviljelyharrastusta mm. palkkaamalla — valtion myöntämän apurahan turvin — metsänistuttajia, panemalla toimeen koululaisten kylvö- ja istutuspäiviä sekä palkitsemalla metsänviljelyä.

Myös Tapio kiinnitti metsänviljelyn edistämiseen jo varhain huomiota. Siitä keskusteltiin jo v. 1908 johtokunnassa, vuoden 1909 neuvottelupäivillä, eräissä vuosikokouksissa ja ns. Tapion päivillä. Käytännöllisistä toimenpiteistä on mainittava ennen muuta t a i m i t a r h a n perustaminen. Sitä varten vuokrattiin v. 1910 kahden hehtaarin suuruinen alue läheltä Lohjan asemaa ja seuraavana kesänä toimitettiin ensimmäiset kylvöt. Taimitarhaa laajennettiin hieman v. 1916. V. 1919 (20. 10.) hoitovaliokunta päätti asettaa erityisen taimitarha- ja karistamovaliokunnan (Helander, Peurakoski ja Paavonen) tekemään suunnitelmia ja ehdotuksia taimien ja siementen hankkimiseksi metsänviljelyä varten.

Lohjan tarmitarha oli saanut aluksi rahallista tukea eräiltä Etelä-Suomen maanviljelysseuroilta. Kun tämä tuki ennen pitkää lopetettiin ja taimitarhatoiminta uhkasi joutua vaikeuksiin, Tapio sai v. 1923 15 000 markan suuruisen valtion apurahan taimitarhansa ylläpitämiseen.

V. 1924—29 Tapiolla oli 0.5 ha:n suuruinen taimitarha myös Seinäjoella. Se oli kuitenkin lopetettava heikon taimien kysynnän ja korkeiden ylläpitokustannusten vuoksi.

V. 1919 (20. 10.) hoitovaliokunta päätti aloittaa siementen k a r i s t a m i s e n Hämeenlinnan läheisyydessä olevan Hätilän virkatalon riihessä ja v. 1929 sen lähelle rakentamassaan karistamossa. Samoihin aikoihin alettiin täällä harjoittaa myös taimien, ensinnä ulkomaisten puulajien taimien kasvatusta. Myöhemmin taimitarhaan saatiin lisäalueita, niin että sen ala oli v. 1932 jo n. 4 ha. Taimien tuotanto keskitettiinkin näihin aikoihin kokonaan Hämeenlinnaan.

Myös maatalousseurat perustivat pieniä taimitarhoja. Yksityismetsäkomitea toteaa jo v. 1908 olleen 17 seuralla yhteensä 27 taimitarhaa, joista jaettiin taimia joko ilmaiseksi tai pienestä maksusta lähinnä metsäkurssien ja metsänviljelypäivien tarpeiksi (ks. Komiteanmietintö 2/1926, s. 14). Jonkin verran saatiin taimia yksityismetsiin myös valtion, erityisesti metsäkoulujen taimitarhoista.

Taimien ja siementen hankinta olikin eräs perusedellytys metsänviljelytoiminnan elvyttämiselle. Vain harvoin ovat näet metsänomistajat itse ryhtyneet näihin verraten paljon ammattitaitoa ja oma-alotteisuutta vaativiin toimenpiteisiin. Sen ohessa nähtiin välttämättömäksi toimia myös metsänviljelyharrastuksen herättämiseksi. Siinä tarkoituksessa pantiin vuodesta 1911 alkaen toimeen kansakouluissa metsänviljelypäiviä ja ryhdyttiin 1920-luvulla — Helanderin tehtyä v. 1914 siitä aloitteen — palkitsemaan metsänviljelyä (ks. lukua neuvonta). Myös retkeilyillä yms. neuvontatilaisuuksissa tähdennettiin metsänviljelyn merkitystä.

Myös metsävakuutusyhtiöt osoittivat mielenkiintoa metsänviljelytoimintaa kohtaan. Niinpä Keskinäinen Vakuutuslaitos Sampo ja Metsänomistajain Keskinäinen Metsäpaloapuyhdistys lahjoittivat v. 1921 kumpikin 20 000 ja 1925 50 000 markkaa käytettäväksi erityisesti paloalojen metsityksiin. Lahjoittajien myötävaikutuksella Tapio luetteloi palaneet metsälöt ja teki niille metsityssuunnitelmat. Avustusta suunniteltiin myönnettäväksi 25 % kustannuksista. Tiedusteltaessa kirjeitse asiaa metsänomistajilta vain 52 antoi myöntävän vastauksen. Heidän paloalansa oli vain n. 15 % siitä alasta, jonka metsitykseen avustusta olisi voitu myöntää. Tapion taholla tulkittiin tämä osoitukseksi metsänomistajien heikosta metsänviljelyharrastuksesta.

Aiemmin on jo mainittu kauppias Renlundin v. 1905 metsänviljelyn hyväksi tekemä suurlahjoitus, joka antoi aiheen Skogskulturin perustamiseen (ks. s. 81).

Vuoden 1917 asetuksen voimaan tultua suoritettiin yksityismetsissä jonkin verran myös ns. pakollisia metsänviljelytöitä.

Ennen vuotta 1929 yksityismetsissä suoritetuista kylvöistä ja istutuksista ei ole luotettavaa tilastoa. CAJANDERIN (1932, s. 13—14) mukaan lääninmetsälautakuntien valvonnassa suoritettujen ns. pakollisten metsänviljelysten ala oli v. 1923—28 yhteensä n. 8 000 ha, eli n. 1 300 ha vuodessa. Maatalousseurojen

Keskusliiton laatimat yhdistelmät osoittavat näiden seurojen johdolla suoritettujen metsänviljelysten alan v. 1909—28 n. 7 000 ha:ksi eli 350 ha:ksi vuodessa. Yksityisten metsänomistajain kokonaan oma-alotteisesti suorittamista metsänviljelytöistä ei ole tilastoa, mutta niiden vuotuiset alat lienevät olleet varsin pienet.

Metsänviljelytoiminta oli siis vaatimatonta. Jatkuva metsänhävitys lisäsi varmaan huomattavasti enemmän vajaatuottoisten metsien alaa kuin mitä metsityksillä kunnostettiin.

Metsäojitustoiminta ennen vuotta 1929

Kysymystä soiden käytöstä puun tuotantoon pohdittiin jo ainakin Suomen Metsänhoitoyhdistyksen vuosikokouksessa 1884, jolloin Blomqvist alusti keskustelukysymyksen aiheesta: »Minkälaisia kokemuksia on olemassa metsänkasvusta ojitetuilla soilla ja korpimailla sekä olisiko metsänhoidolliselta ja taloudelliselta kannalta syytä puoltaa sellaisten maiden jatkuvaa kuivattamista?» Hän ehdotti, että »tämäkin kokous puoltaisi laajojen ojituskokeiden toimittamista metsänkasvun edistämiseksi soistuneilla mailla», mikä ponsi liitettiinkin kokouksen päätöslauselmiin (SMY julk. 1887. Nide 5, s. 17).

On mahdollista, että näin saadut herätteet johtivat joihinkin yksityisiin kokeiluihin. Järjestelmällinen metsäojitustoiminta on kuitenkin aloitettu maassamme vasta tämän vuosisadan puolella. Ensimmäiset, kylläkin vielä kokeilun luonteiset metsätaloudelliset ojitukset suoritettiin Hertzin (1934, s. 98—99) mukaan valtion mailla — Saarijärven hoitoalueessa — v. 1903—04. Määrätietoisesti ojitustoimintaa ryhdyttiin harjoittamaan v. 1908, jolloin senaatti metsähallituksen ehdotuksesta suostui siihen, että saatiin palkata tosin aluksi vain vuoden 1910 loppuun asti kaksi metsänhoitajaa valtion mailla olevien soiden tutkimista varten. Heidän johdollaan suoritettiin ensinnä tunnetut Jaakkoinsuon ojitukset Vilppulassa. Vähitellen suonkuivausmetsänhoitajain lukua lisättiin ja toiminta muutoinkin vakiintui (ks. Hertz 1934, s. 99). Eräiden yhtiöiden mailla oli joitakin metsäojituksia suoritettu jo 1800-luvun lopulla (ks. Tirkkonen 1952, s. 29).

Mainittakoon, että metsäojitustoiminta oli Ruotsissa sekä valtion, yhtiöiden että yksityisten mailla jo viime vuosisadan lopulla saavuttanut melkoisen laajuuden (Klingberg 1955). Siellä saavutettuja kokemuksia käytettiinkin hyväksi, kun metsäojituksia ryhdyttiin panemaan alulle maassamme.

Metsähallituksen taholta annettiin tavallaan virike ojitustoiminnan aloittamiseksi myös yksityismetsissä. V. 1913 Tapiossa julkaisemassaan kirjoituksessa (s. 75—77) ylitarkastaja Ernst Nylander, viitaten ko. toiminnan suureen merkitykseen ja siihen, että »valtion palveluksessa olevia suonkuivausmetsänhoitajia

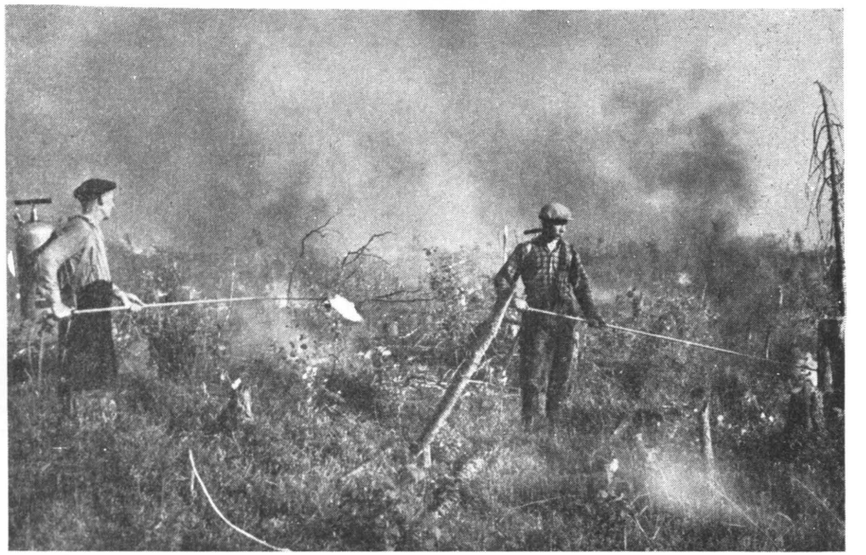

Kulotus. Tapion kuvakokoelmasta.

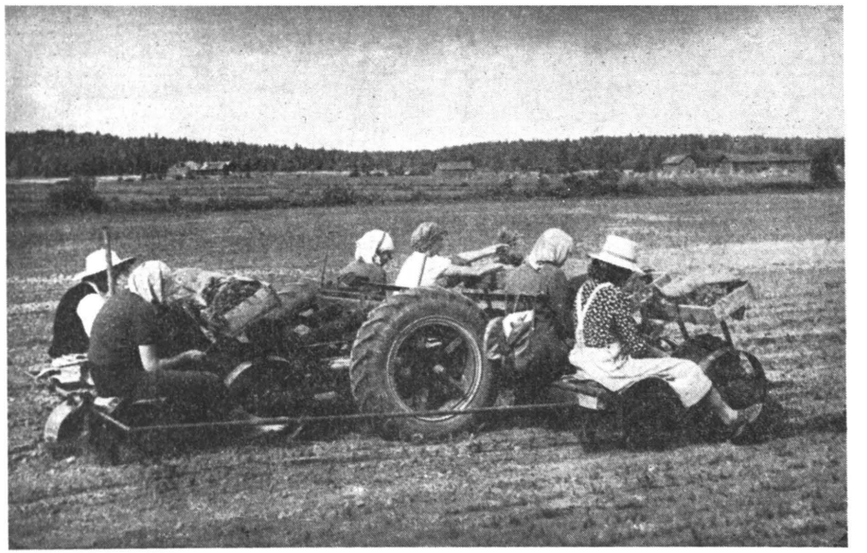

Koneellistettua taimien koulimista. Tapion kuvakokoelmasta.

Käsin kaivettu oja. Tapion kuvakokoelmasta.

Koneellista ojankaivua. Tapion kuvakokoelmasta.

on melkoisen ahkerasti kyselty avustamaan yksityisten luona» ehdotti, että Tapio ottaisi palvelukseensa suonkuivausmetsänhoitajan.

Jo aiemminkin metsäojitus oli kuitenkin ollut esillä edistämisjärjestöjen piirissä. V. 1906 julkaistiin Tapiossa (s. 146—153) ruotsalaisen A. Velanderin sitä käsittelevä kirjoitus, johon liittämässään huomautuksessa toimitus ilmoitti pitävänsä kysymystä »perin tärkeänä». Myös useilla Tapion päivillä, mm. v. 1907 ja 1908 metsäojituksesta keskusteltiin ja saattoi panna merkille, että asia kiinnosti metsänomistajia (ks. Tapio 1907, s. 101—104). Kiinnostus johtui kuitenkin ehkä enemmän maatalous- kuin metsätalousintresseistä. Erityisesti pyrkimys suojata viljelyksiä hallan vahingoilta lienee virittänyt ojitushalua meillä kuten Ruotsissakin (Klingberg 1955). Epäilemättä moni maanviljelijä oli kuitenkin ojittaessaan soita viljelykseen pannut merkille myös sen puun kasvua edistävän vaikutuksen.

Nylanderin aloitteen johdosta Tapio anoi senaatilta 8 000 markan vuotuista apurahaa suonkuivauskonsulentin palkkaamiseksi (v. 1913), mutta tuloksetta, ja asia jäi yli vuosikymmenen ajaksi lepäämään.

V. 1925 (10. 2.) edustajisto antoi johtokunnalle kehoituksen ryhtyä toimenpiteisiin ojituskysymyksen hoitamiseksi. Asian esille ottamiseen vaikuttivat jo mainittujen syiden ohella valtakunnan metsien inventoinnin tulokset ja niiden aiheuttama metsätalouttamme koskeva keskustelu, jossa kiinnitettiin huomiota myös soiden suureen määrään. Johtokunta pyysi (23. 3. 1925) ensinnä lausunnon professori Pekka Kokkoselta. Lausunto oli metsäojitukselle varsin suopea. Hän viittasi mm. siihen, että monet maataloudelliset ojitushankkeet koskettavat alueita, joita ei voida käyttää viljelykseen, mutta jotka monestakin syystä olisi edullista ojittaa puun tuotantoa varten.

Kun valtioneuvosto v. 1926 asetti ns. maanparannuskomitean, jonka tehtävänä oli mm. ehdottaa tarpeelliset muutokset ko. alan lainsäädäntöön ja tutkia, millä edellytyksillä valtio ottaa osaa ojitusyrityksiin, Tapio ehdotti maatalousministeriölle osoittamassaan kirjeessä, että komiteaa täydennettäisiin yhdellä tai kahdella metsäojituskysymyksiä tuntevalla henkilöllä tai asetettaisiin kokonaan eri komitea asiaa selvittämään (Jk. 2.—4. 2. 1926). Ehdotukseen ei suostuttu. Ministeriö ilmoitti kuitenkin, että komitean työhön voidaan sisällyttää myös metsämaiden kuivatusta koskevat kysymykset ja että komitea saa sitä varten käyttää asiantuntijoita. Asiantuntijana toimi lähinnä tri, myöhemmin professori S. E. Multamäki. Komitea ehdotti v. 1927 jättämässään mietinnössä (Komiteanmietintö 12/1927), että yksityisten mailla tapahtuvia metsäojituksia varten varattaisiin vuosittain 3 milj. markkaa valtion varoja ja Tapiolle myönnettäisiin niin suuri avustus, että se voisi palkata yhden suonkuivausmetsänhoitajan ja kaksi työnjohtajaa.

Komitean asenne oli siis metsäojitukselle suopea joskin tavoitteiltaan vaatimaton. Mainittakoon, että sama komitea ehdotti myönnettäväksi 10 vuotena

maataloudellisiin maanparannuksiin 40 milj. markan ja jokien perkauksiin 10 milj. markan vuotuisen määrärahan.

Mietinnössä esitetty käsitys, että yksityisten mailla suoritettavia metsäojituksia olisi ryhdyttävä edistämään valtion toimesta, oli kuitenkin jo sellaisenaan merkittävä.

Syitä metsätalouden perusparannusten laiminlyöntiin

On voitu todeta, että vaikka metsitysten ja metsäojitusten hyväksi tehtiin eri tahoilla varsin huomionarvoisiakin aloitteita, tämä toiminta ei lähtenyt hevin käyntiin. Siihen oli moniakin syitä. Eräänlaisena yleissyynä voidaan mainita ensinnäkin se, että metsitykset ja metsäojitukset ovat erittäin pitkäaikaisia investointeja, jotka antavat tuloja useinkin vasta seuraavan sukupolven aikana ja jotka eivät niin ollen vetoa yrittäjään siinä määrin kuin monet lyhyempijännitteiset sijoitukset. Metsitysten ja ojitusten tuloksista ja kannattavuudesta oli suhteellisen vähän kokemuksia. Metsäojitukset olivat sitä paitsi jopa ammattimiehillekin outo ala, jonka suhteen he tunsivat epävarmuutta. Kun ojitukset olisi sekä teknillisistä että taloudellisista syistä usein pantava toimeen monen osakkaan yhteishankkeina, on niihin liittynyt myös organisoimisvaikeuksia.

Maatilametsätaloudessa metsitysten ja ojitusten tapaisten pitkäaikaisten sijoitusten toteuttamiseen — tapahtuipa se sitten työpanoksen tai varojen käytön muodossa — liittyy vielä erityisiä vaikeuksia. Perusongelma on siinä, että *maatalous on metsätaloutta voimaperäisempi* tuotanto ja sen sijoitukset antavat tuloja paljon nopeammin. Maallikkokin voi sen vuoksi jollain tavoin laskea maatalouden sijoitusten aiheuttaman tulonlisän, ehkäpä kannattavuudenkin, kun taas hyödyn laskeminen metsätalouden sijoituksista on kovin epävarmaa. Ja vaikka metsitykset ja ojitukset pitkällä tähtäimellä tiedettäisiinkin kannattavammiksi kuin esim. uudisraivaus ym. maataloustuotantoa edistävät sijoitukset, viimeksi mainitut saavat kuitenkin helposti etusijan.

Näin on laita erityisesti pientiloilla. Varsinkin jos mahdollisuudet sivuansioihin ovat huonot, omistajaperheen on — jokapäiväisten kulutustarpeiden tyydyttämiseksi — pyrittävä saamaan tilakokonaisuuden puitteissa mahdollisimman suuri tulo. Sijoitukset, mikäli niihin on yleensä mahdollisuuksia, suunnataan enemmän tätä kuin kannattavuutta silmällä pitäen. Tämä periaate määrää hänen asenteensa myös *maankäyttöön*. Tarve lisätä tulojaan panee pienviljelijän ryhtymään uudisraivaukseen, vaikka laskelmat osoittaisivat metsitysten muodostuvan huomattavasti kannattavammiksi (ks. JÄNNES 1939).

Edellä esitettyjen näkökohtien paino maan yksityismetsätaloudessa on kasvanut sitä mukaa kun pienomistus on lisääntynyt.

Maatilatalouden investointeja on suunnannut lähinnä viljelmän puolelle myös se, että metsänomistajat ovat perinnäisesti tunteneet suurempaa mielenkiintoa tätä paremmin hallitsemaansa tuotantoa kuin metsätaloutta kohtaan. Maatalous oli kulttuuria, metsätalous eksploatointia. Vielä maamme itsenäistyessä maatalous oli lisäksi verraten alkeellisella tasolla, sen investointitarpeet koneisiin, rakennuksiin, maanparannuksiin jne. olivat suuret, ja varsinkin alan teknillinen kehitys ynnä eri syistä tapahtunut uusien viljelmien syntyminen ovat luoneet jatkuvaa uusien sijoitusten tarvetta. Heikosti kannattava maatalous ei ole useinkaan voinut luoda sijoitustensa vaatimia pääomia, vaan ne on monessa tapauksessa hankittu puustoa realisoimalla. Sijoitusten suunta on ollut siis yleisimmin metsälöstä viljelmälle päin, vaikka terve käytäntö puoltaisi nimenomaan pääomahakkausten tulojen käyttämistä myös metsätalouden perusparannuksiin.

Muista metsätalouden perusparannuksiin epäedullisesti vaikuttaneista tekijöistä on mainittava erityisesti maanomistuksemme nopea vaihtuvuus. Esimerkkinä siitä mainittakoon kirjoittajan Keski-Suomen metsänhoitolautakunnan alueella v. 1954 suorittaman hakkuu- ja hintatutkimuksen yhteydessä (ks. HOLOPAINEN 1956) toimeenpanema tiedustelu, jossa selvitettiin metsänomistuksen ikä näytemetsälöillä. Sen mukaan metsälö oli ollut silloisen omistajan hallussa eri suuruusluokissa keskimäärin seuraavasti:

suuruusluokka, ha	vuotta
0—20	14.5
50—100	16.4
300—500	22.0
1 000—	28.2

Omistuksen pinta-aloilla painotettu keski-ikä oli 17.1 vuotta, jonka mukaan omistuksen voidaan laskea vaihtuvan ko. alueella keskimäärin 34.2 vuoden väliajoin (= kaksinkertainen keski-ikä). Pienmetsälöillä omistuksen vaihtuvuus on selvästi nopeampi kuin suurilla. — Toisen maailmansodan jälkeen toimeenpantu laaja asutustoiminta on kuitenkin tuloksia tulkittaessa otettava huomioon.

Mainittakoon vielä, että metsitykset ja ojitukset on suoritettava kesäkautena, jolloin maatalouden kiireiset työt ovat usein niiden esteenä. Tämä vaikeuttaa maatilataloudelle ominaisen ns. luppoajan työpanoksen käyttämistä metsätalouden perusparannuksiin.

Syiden moninaisuus on johtanut siihen, ettei myöskään suurilla tiloilla, joilla puhtaille kannattavuusnäkökohdille olisi voitu panna enemmän painoa kuin pienillä, ole 1920-luvun lopulle mennessä paljoakaan suoritettu ojituksia ja metsityksiä, joskin aktiivisuus asiaa kohtaan on niiden piirissä ollut suurempi kuin pienmetsälöillä. Metsänomistajain heikko sijoitusalttius on siten ollut ristiriidassa maatilametsiemme antamaan suhteellisen korkeaan liikejäämään (vrt. PIHA 1941).

Valtion tukema metsänparannustoiminta 1929—57

Metsänparannuslaki säädetään

On ilmeistä, että 1920-luvun noususuhdanne toi eteen aivan uudet näkymät metsitysten ja metsäojitusten kannattavuutta ajatellen. Se ettei mainittuun toimintaan ko. vuosikymmenellä ryhdytty suuremmalla ponnella yksityismetsissämme, lienee eräs osoitus siitä hidasliikkeisyydestä, joka on ominaista metsänomistajiemme ja nimenomaan maatalousväestömme taloudelliselle orientoitumiselle. Tarvitaan voimakkaita virikkeitä ennen kuin mielet saadaan liikkeelle.

Vuoden 1928 metsänparannuslaki oli tarkoitettu tällaiseksi herätteeksi. On tuskin sattuma, että tämäkin yksityismetsätaloutemme merkkitapahtuma osui juuri 1920-luvun lopulle. Silloinen nousukausi ja sen aikana tapahtunut metsäntuotteiden viennin voimakas kasvu kiinnittivät luonnostaan kansalaisten ja nimenomaan myös talouspoliitikkojen huomiota entistä enemmän metsä- ja puutalouteen kansantaloutemme runkoelinkeinona. V. 1924 julkaistut valtakunnan metsien ensimmäisen inventoinnin tulokset vuorostaan kohdistivat huomion metsiemme puutteisiin. Metsätalouden perusparannuksia tarkasteltiin entistä enemmän *kansantaloudellisena* kysymyksenä. Nähtiin, että jos metsätalouteen tapahtuvilla sijoituksilla voitiin turvata raakapuu suuria investointeja jo vaatineelle ja yhä laajenevalle metsäteollisuudelle, sijoitukset olivat metsä- ja puutalouden kokonaisuuden sekä kansantalouden kannalta kannattavia, vaikka kannattavuus tietyn metsätalousyrityksen näkökulmasta ei ollut selvä.

Ratkaisevasti vaikutti asioiden kulkuun myös se, että v. 1926 muodostetun sosialidemokraattisen hallituksen maatalousministerinä oli metsämies, metsäneuvos Mauno Pekkala. On jo todettu, että hän oli joutunut osallistumaan tiiviisti 1920-luvun metsäpoliittiseen toimintaan mm. aiemmin mainitun yksityismetsäkomitean sihteerinä, missä tehtävässä hän oli perehtynyt yksityismetsätalouden ongelmiin. Ammattimiehenä hän näki metsä- ja puutalouden merkityksen selvemmin kuin yleensä maallikot ja oli valmis tekemään aloitteita metsätalouden kohottamiseksi.

Laatimalla metsänparannuslakiesityksen Pekkala ilmeisestikin tahtoi täydentää sitä työtä, mikä oli toteutumassa yksityismetsäkomitean ehdotusten pohjalla. On mahdollista, että hän samalla koetti tukea paljon vastustusta saaneen yksityismetsälain läpimenoa eduskunnassa. Epäilemättä Pekkalalla, jonka varsinainen virka oli metsähallituksessa, oli mielessä myös valtion metsätalous. Senkin kehittämistä varten oli laadittu laaja ohjelma, joka odotti määrärahoja päästäkseen toteutumaan (ks. CAJANDER 1927, LAKARI 1927). Yhdistämällä valtion ja yksityismetsätalouden tarpeet samaan lakiesitykseen hän saattoi turvata myös valtion metsätalouden kehittämisen rahoituksen (ks. PEKKALA 1932).

N:o 140.

Laki

varojen varaamisesta soiden kuivaukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon.

Annettu Helsingissä, 27 päivänä huhtikuuta 1928.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään täten:

1 §.

Viitenä vuonna alkaen vuodesta 1929 otetaan valtion talousarvioon metsätaloudellisia suonkuivauksia, autioina olevien varsinaisten metsämaiden metsittämistä sekä hävitettyjen tai muuten huonotuottoisessa tilassa olevien metsäalojen tuottavaan kuntoon saattamista varten rajaton siirtomäärä-raha, joka vuonna 1929 on 25 miljoonan markan suuruinen ja kunakin sitä seuraavana vuotena samansuuruinen kuin lähinnä edellisenä vuonna, lisättynä 5 miljoonalla markalla.

2 §.

Määrärahasta varataan valtionmailla toimitettaviin suonkuivaustöihin ja tuottamattomien tai huonotuottoisten metsäalojen kunnostamiseen sekä yleensä valtionmetsien metsänhoidon voimaperäistyttämiseen 12 miljoonaa markkaa vuonna 1929 ja sitä seuraavina vuosina vuosittain 3 miljoonalla markalla lisääntyvä erä.

Loput määrärahasta eli vuonna 1929 13 miljoonaa markkaa ja senjälkeen vuosittain 2 miljoonalla markalla lisääntyvä erä varataan vastaavan toiminnan edistämiseen yksityismailla siten, että ne käytetään osaksi huokeakorkoisiksi lainoiksi kuntien ja yksityisten mailla toimitettavia ojitus-, metsitys- ja muita metsänparannustöitä varten, osaksi ojituksen tai metsityksen tarpeessa olevien alojen tutkimuksiin ja niiden kunnostamistöitä varten tarpeelliseen työnjohtoon.

Metsänparannustöihin voidaan myöntää myöskin suoranaista avustusta siten, että niitä varten myönnetään ilmainen työnjohto ja työkalut sekä lisäksi pienempien metsäalueiden omistajien toimeenpanemille kuivausyrityksille suoranaista raha-avustusta aina 50 %:iin yrityksen kokonaiskustannuksista.

3 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella.

Helsingissä, 27 päivänä huhtikuuta 1928.

Tasavallan Presidentti

LAURI KR. RELANDER.

Apulaismaatalousministeri *Vihtori Vesterinen.*

Ensimmäinen metsänparannuslaki.

Mainittakoon, että myös silloinen pääministeri Väinö Tanner oli suopea metsätaloudelle. Hän oli mm. jo ennen pääministeriksi tuloaan pyytänyt metsähallitukselta selvitystä valtion metsien tarpeista (ks. CAJANDER 1932, s. 4).

Ajatus myöntää valtion tukea metsätaloudelle ei sellaisenaan myöskään ollut uusi. Jo vuoden 1873 metsäkomitean mietinnössä (Ifrån Komitén för... 1874, s. 31) ehdotettiin, että yksityiselle metsänomistajalle, joka sitoutuu metsittämään havupuulle kylvöä tai istutusta käyttäen aikaisempien omistajain paljaaksi hakkaaman tai muuten hävitetyn metsämaan, myönnettäisiin pitkäaikaisia lainoja valtion varoista 4—5 %:n vuotuismaksuin, joista vain 2 % olisi korkoa. Metsäojitusten osalta taas oli käytettävissä edellä mainittu maanparannuskomitean mietintö, jossa ehdotettiin valtion tukea metsäojitustoimintaan. Myös Ruotsissa alettiin v. 1927 myöntää avustuksia yksityisten metsäojituksiin.

Yleiseltä kannalta voidaan kuitenkin herättää kysymys, miksi valtion tukea myönnettiin *yksityismetsien* perusparannuksiin. Toimenpidettä ei näet perusteltu metsätalouden heikolla kannattavuudella. Perussyynä oli ilmeisesti toisaalta kansallinen välttämättömyys turvata raakapuun tuotanto ja toisaalta kokemus, ettei yksityinen harrastus ollut siihen riittävä. Metsien sosialisointi samoin kuin pakollinen metsänkunnostusvelvollisuus olivat vaihtoehtoja, joihin edes silloinen sosialistinen hallitus ei — merkittävää kyllä — edes viitannut. Ilmeisesti nähtiin, ettei sellaisilla suunnitelmilla olisi ollut reaalisia edellytyksiä yhteiskunnassamme. Päinvastoin sidottiin, kuten edellä todettiin, valtion metsien määrärahat samaan nippuun yksityismetsien varojen kanssa.

Lähinnä juuri metsä- ja puutalouden kansantaloudelliseen merkitykseen, metsien epätyydyttävään tilaan ja toisaalta vajaatuottoisten alojen metsitysten ja ojitustoiminnan tarjoamiin suuriin mahdollisuuksiin perusteluissaan viitaten hallitus antoi 23. 9. 1927 esityksen laiksi »varojen varaamisesta soitten kuivatukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon». Sen mukaan oli vuodesta 1929 alkaen 10 vuotena otettava valtion talousarvioon siirtomäärärahana metsätaloudellisia suonkuivauksia, autioiden varsinaisten metsämaiden metsittämistä sekä hävitettyjen tai muuten huonotuottoisessa tilassa olevien metsäalojen tuottavaan kuntoon saattamista varten v. 1929 25 milj. markkaa ja kunakin seuraavana vuotena 5 milj. markalla suureneva erä. Määrärahasta oli käytettävä valtion mailla harjoitettavaan metsänparannustoimintaan v. 1929 12 milj. markkaa sekä seuraavina vuosina vuosittain 2 milj. markalla lisääntyvä erä. Yksityisten osuus oli v. 1929 13 milj. markkaa ja sen vuotuinen lisäys 3 milj. markkaa.

Yksityismetsiä varten myönnetyt varat oli käytettävä huokeakorkoisina lainoina yksityismailla suoritettavia ojitus-, metsitys- ja muita metsänparannustöitä varten sekä suoranaisina menoina suonkuivauksen ja metsänviljelyn ohjaus- ja valistustoimintaan ynnä ojituksen ja metsityksen tarpeessa olevien alojen tutkimuksiin sekä avustuksina niiden kunnostamisessa tarvittavien töiden työnjohtoon (ks. Valtiopäivät 1927, asiakirjat III, n:o 33).

Lakiehdotus sai eduskunnassa erittäin suopean vastaanoton ja se hyväksyttiin 29. 3. 1928 ilman äänestystä. Hallituksen lakiesitys muuttui kuitenkin eduskuntakäsittelyssä melkoisesti. Niinpä lain voimassaoloaika lyhennettiin viideksi vuodeksi ja neuvonta jätettiin kokonaan pois lain piiristä. Vuotuisesta metsänparannusvarojen lisäyksestä oli käytettävä 3 milj. markkaa valtion ja 2 milj. markkaa yksityisten hyväksi. Myös avustuksen piiriä laajennettiin hallituksen esittämästä ottamalla lakiin säännös, jonka mukaan suoranaisena avustuksena voidaan antaa paitsi ilmainen työnjohto ja työkalut, »pienempien metsänomistajien» kuivatusyrityksiin myös suoranaista raha-avustusta aina 50 %:iin yrityksen kokonaiskustannuksista.

Merkittävin muutos tapahtui juuri avustuskysymyksessä. Hallituksen lakiesitys rakentui ratkaisevalta osaltaan lainoitukseen, mutta eduskunnan hyväksymä metsänparannuslaki — tätä lain toimeenpanoasetuksessa annettua nimitystä ruvettiin siitä yleisesti käyttämään — tiesi avustusten huomattavaa lisääntymistä. Avustusten painotusta metsänparannuslainsäädännössä lisättiin vielä myöhemmin.

Voidaan panna merkille, että metsänparannuslain valmistelu tapahtui kokonaan valtioneuvoston ja metsähallituksen piirissä. Tapiolla lain syntymiseen ei ollut välittömiä ansioita, vaan sen voidaan todeta tulleen sille lahjana. Sitä enemmän antoi tehtäviä lain toimeenpano. Kun jo aiemmin on todettu, miten metsänparannustoiminta nivellettiin Tapion organisaatioon, voidaan tässä yhteydessä keskittyä tarkastelemaan lainsäädännön kehitystä ja sen soveltamisperiaatteita sekä tuloksia.

Lain toimeenpano ja lainsäädännön kehitys

Metsänparannuslain käytäntöön soveltaminen toi eteen monia kysymyksiä, joihin Tapiokin joutui ottamaan kannan. Tapion pyrkimyksenä näyttää olleen ennen muuta saada lain toimeenpano joustavaksi. Jo metsänparannusasetuksen luonnoksesta metsähallitukselle 30. 5. 1928 antamassaan lausunnossa Tapio teki tähän suuntaan käypiä ehdotuksia. Niinpä suositeltiin, että metsänparannussuunnitelman saisi laatia myös yhtiön palveluksessa oleva ammattimies, koska oma-alotteisuus tässä suhteessa jouduttaisi lain toimeenpanoa. Edelleen ehdotettiin, että pienmetsien omistajille voitaisiin myöntää myös ilmaiset taimet ja siemenet.

Lain toimeenpanon joustavuutta halusi Tapio lisätä myös ehdottaessaan, että laina- ja avustusanomukset ratkaisisi metsähallitus eikä maatalousministeriö, kuten eduskunnan maatalousvaliokunta oli edellyttänyt. Samaan tähtäsi myös

ehdotus, että metsänparannussuunnitelmaa koskevat pyynnöt voitaisiin osoittaa myös metsänhoitolautakunnille eikä vain keskusmetsäseuroille. Edelleen Tapio toivoi tilojen arvostuksessa lainojen saantia varten mahdollisimman joustavaa menettelyä sekä ehdotti, että käsitettä »pienempi metsäalue» tulkittaisiin väljästi, niin että Etelä-Suomessa alle 100 ha:n, Keski- ja Itä-Suomessa alle 400 ha:n metsälöt voitiin lukea niihin.

Ensimmäinen metsänparannusasetus (As. 160/1929) annettiin 20. 4. 1929. Se sisälsi lähempiä määräyksiä mm. metsänparannussuunnitelmien anomisesta ja laatimisesta, lainoista sekä lainojen ja avustusten saannin ehdoista ja niiden asettamista velvoituksista. Erittäin keskeinen oli säännös, joka koski lainojen takaisin maksua. Sen mukaan kuivatusyrityksiä varten saatu laina oli kuoletettava 6 %:n vuotuismaksuin, josta 3 % luettiin koroksi ja 3 pääoman kuoletukseksi. Muut metsänparannuslainat oli kuoletettava 8 %:n vuotuismaksuin (3 % korkoa ja muu osa kuoletusta). Koron ja kuoletuksen maksaminen määrättiin ojitusten osalta alkavaksi Pohjois-Suomessa kymmenennen vuoden alusta, muualla maassa viidennen vuoden alusta sen jälkeen, kun työ oli loppuun suoritettu ja loppukatselmus pidetty. Metsityslainojen kuoletus määrättiin aloitettavaksi jo loppukatselmusta seuraavan vuoden alusta.

Tapion asetusluonnoksen johdosta tekemät ehdotukset oli otettu vain osalta varteen. Niinpä laina- ja avustusanomusten ratkaiseminen jäi asetuksen mukaan maatalousministeriölle, seikka, jonka jo etukäteen saattoi arvata aiheuttavan hankaluutta metsänparannuslain soveltamisessa. Pienmetsänomistajaksi määriteltiin asetuksessa henkilö, jonka omistama metsäala vastaa voimassa olevan asutuslainsäädännön mukaan viljelystilalle korkeintaan annettavaa metsäalaa.

Tapio toisti esittämänsä näkökohdat, kun metsähallitus 31. 7. 1930 pyysi Tapiolta lausuntoa luonnoksesta maatalousministeriön päätökseksi, joka sisältää ohjeita metsänparannuslain toimeenpanoasetuksen soveltamisesta. Jotta metsänparannusasioiden käsittely saataisiin jonkin verran joustavammaksi, Tapio ehdotti, että keskusmetsäseura saisi ratkaista korkeintaan 3 000 markan suuruiset raha-avustusanomukset, milloin avustuksen ohella ei ole pyydetty lainaa. Tällainen menettely oli suositeltavaa myös siksi, että siten voitaisiin estää monien pientilojen velkaantuminen (Vk. 1930, s. 66—69).

Kuivien maiden metsänparannustoiminnassa Tapio piti lain toimeenpanon alkuvaiheessa saatujen kokemusten perusteella tarpeellisena konkreettisempaa tukea kuin pelkkä suunnitelman laatiminen sekä ilmainen työnjohto ja työkalut, jotka metsänparannuslain ja -asetuksen nojalla voitiin myöntää. Ilmeni, että monet näistä hankkeista olivat pienhankkeita, joiden rahoittamiseksi metsänomistajat eivät olleet halukkaita kiinnittämään tilojansa metsänparannuslainan vakuudeksi. Tapio ehdotti sen vuoksi, että metsänparannusavustuksena voitaisiin antaa myös ilmaiset siemenet ja taimet. Kun eduskunnan taholta esitettiin hallitukselle samanlainen toivomus, ehdotus toteutettiin v. 1931 annetulla metsänparannuslain muutoksella (As. 171/1931).

Itse lainsäädännön vaiheet olivat jo 1930-luvulla varsin monikirjavat. V. 1929 alkanut yleismaailmallinen lamakausi kohdistui raskaana maamme talouteen ja pakotti mm. toimenpiteisiin valtion menojen supistamiseksi. Vuoden 1930 lopulla asetettu valtion menojen supistamiskomitea (Paasikiven komitea) ehdotti toukokuussa 1931 (15. 5.) valmistuneessa mietinnössään, että vuoden 1932 budjettiin otettaisiin metsänparannusvaroja vain 22 milj. markkaa. Hallitus antoikin 31. 8. 1931 lakiesityksen, jonka eduskunta hyväksyi 4. 12. 1931. Uuden metsänparannuslain mukaan metsänparannusvaroja oli myönnettävä »sikäli kuin valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitusta varten on osoitettu» v.1932 19 milj. ja v. 1933 korkeintaan 30 milj. markkaa. Kun edellisinä vuosina syntyneet säästöt — vuoden 1930 lopussa n. 20 milj. markkaa — luettiin näihin, vuoden 1932 metsänparannusmääräraha pieneni »teurastuksessa» 40 milj. markalla.

Vuotta 1934 varten hallitus ei antanut metsänparannuslakiesitystä. Edustaja Koiviston ym. 14. 9. 1933 aloitteen pohjalla eduskunta sääti tosin uuden lain, jonka mukaan v. 1934 tuli varata metsänparannustarkoituksiin 52 milj. markkaa, mutta presidentti jätti sen vahvistamatta. Vuoden 1934 metsänparannustoiminta toteutettiin kuitenkin asetuksen pohjalla (As. 188/1934).

»Laittomuuden tila» metsänparannusalalla lopetettiin vuoden 1935 metsänparannuslailla (As. 52/1935), joka säädettiin jälleen viideksi vuodeksi alkaen vuodesta 1935. Sen mukaan oli metsänparannustarkoituksiin myönnettävä vuosittain 35—60 milj. markan siirtomääräraha. Paitsi aikaisemmissa laeissa määriteltyihin tarkoituksiin metsänparannusvaroja sai tämän lain mukaan käyttää myös »muita metsien hoitoon ja suojeluun kuuluvia töitä varten». Varat oli jaettava puoleksi valtion ja puoleksi yksityisten kesken, joihin viimeksi mainittuihin luettiin tässä myös kunnat ja seurakunnat. Jo vuoden 1934 asetuksessa määritelty avustusten yläraja jäi tämänkin lain mukaan 60 %:ksi.

V. 1937 säädettiin jälleen uusi metsänparannuslaki. Cajander ym. olivat tehneet sitä koskevan aloitteen lähinnä poistaakseen metsänparannusvarojen yläraja koskevan säännöksen. Tämän aloitteen pohjalla annettu uusi metsänparannuslaki (As. 161/1937) säätikin, että vuodesta 1938 alkaen oli viiden vuoden aikana otettava valtion tulo- ja menoarvioon vähintään 35 milj. markkaa metsänparannustarkoituksiin.

Vuoden 1932 metsänparannusasetuksessa (As. 202/1932) säädettiin, että metsänparannuslainojen ja -avustusten myöntäminen jäi metsähallituksen tehtäväksi. Sama asetus antoi keskusmetsäseuroille oikeuden ratkaista ne anomukset, joissa ei pyydetty lainaa eikä avustusta. Lisäksi säädettiin, että keskusmetsäseurat saavat metsähallituksen määräyksen mukaan päättää niille vuosittain myönnettyjen määrärahojen puitteissa ilmaisen työnjohdon ja työkalujen sekä siementen ja taimien antamisesta muihinkin metsänparannusyrityksiin. Tätä

periaatetta noudatettiin myös vuoden 1934 ja sitä seuraavissa metsänparannusasetuksissa. Raha-avustusta jaettaessa oli kiinnitettävä asetuksen mukaan huomiota maanomistajan taloudelliseen asemaan sekä siihen, toimitetaanko suunnitelma vain avustusvarojen turvin ilman lainaa ja onko tila syrjäseudulla tai muutoin olosuhteissa, missä suuremman avustuksen myöntämistä on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Vuosien 1935 ja 1938 metsänparannusasetukset (As. 125/1935 ja 46/1938) noudattivat kutakuinkin vuoden 1934 asetuksen periaatteita.

Toinen m a a i l m a n s o t a häiritsi pahoin myös metsänparannustoimintaa. Metsänparannuslaki ja -asetus tosin uudistettiin v. 1943 viideksi vuodeksi kutakuinkin entisen sisältöisinä (ks. As. 234/1943 ja 846/1943). Erityisesti työvoiman saantiin liittyneet vaikeudet estivät kuitenkin jatkamasta metsänparannustoimintaa entisessä laajuudessa. Näin siitä huolimatta, että 1930-luvun puolivälissä perustetut suuret taimitarhat olisivat tienneet entistä suurempia mahdollisuuksia nimenomaan metsitysten alalla. Paljon taimia jäi käyttämättä työvoiman puutteen vuoksi, minkä lisäksi taimitarhat rappeutuivat ja niiden tuotanto ehtyi suuresti.

Metsänparannustoiminnan laskukausi jatkui vielä pitkälle toisen maailmansodan jälkeen. Siihen oli moniakin syitä: taimitarhojen rappiot, ammattimiesten menetykset ja siirtyminen muihin tehtäviin sekä työvoiman ja varojen puute. Voimakkaan inflaation ja samalla palkkatason jyrkän nousun seurauksena vuoden 1943 metsänparannuslain edellyttämä vähimmäismääräraha 35 milj. markkaa oli käynyt miltei merkityksettömäksi. Valtiontaloudellisista ja rahanarvopoliittisista syistä ei valtion tulo- ja menoarvioon otettu kuitenkaan suurempia määrärahoja näin pitkälle tähtääviin sijoituksiin, vaan ne joutuivat syrjään ajankohtaisempien tarpeiden tieltä.

On jo huomautettu siitä, että niin pian kuin puutalouden säännöstely oli lakannut ja huolet raakapuun saannin turvaamisesta jääneet taka-alalle, alettiin kiinnittää huomiota myös metsien kunnostamiseen. Sen ilmauksena voidaan pitää myös vuoden 1948 metsänparannuslakia (As. 157/1948), jonka mukaan varoja oli myönnettävä v. 1948 100 milj. markkaa ja sitä seuraavana neljänä vuotena 150, 175, 200 ja 200 milj. markkaa. Tällä kertaa oli 2/3 varoista käytettävä yksityismetsien hyväksi.

Uusi laki laajensi metsänparannustoiminnan alaa tuoden sen piiriin myös puutavaran kuljetuksen edistämisen, metsänparannusmenetelmien ynnä puutavaran kuljetus- ja kuormaustapojen ja laitteiden kehittämistä koskevan kokeilu- ja neuvontatoiminnan sekä metsäkerhotoiminnan. Jo aiemmin on todettu, että puutavaran kuljetustoiminnan edistäminen otettiin metsänparannuslakiin Tapion ehdotuksesta.

Myös vuoden 1948 metsänparannusasetus (As. 831/1948) sisälsi eräitä uusia piirteitä. Ensinnäkin sen mukaan raha-avustusta voitiin myöntää jopa 90 %

työkustannuksista, milloin metsän huono kunto johtui viranomaisten määräämästä hakkuusta tai sodista. Koron ja kuoletuksen maksuun metsityshankkeissa myönnettiin samat vapaavuodet kuin metsäojituksissa. Myös lainan suuruutta koskevat säännökset olivat väljemmät kuin aikaisemmin: lainaa voitiin myöntää enintään kustannusarvion määrä eikä aikaisemmissa asetuksissa esiintyneitä kiinnitettävän tilan arvoon liittyviä rajoituksia enää ollut. Puutavaran kuljetuksen edistämiseen myönnettyjen lainojen koron ja kuoletuksen maksu säädettiin alettavaksi kolmannen vuoden alusta sen jälkeen kun loppukatselmus oli pidetty.

Vaikka metsänparannusmäärärahan nimellisarvo oli huomattavan korkea, ei sen reaalinen merkitys ollut läheskään verrattavissa 1930-luvun lopulla myönnettyihin metsänparannusmäärärahoihin. Sen turvin voitiin käydä jälleen rakentamaan sodan hajoittamaa organisaatiota, mutta varsinainen työ kentällä jäi vähäiseksi. Koneisto juuttui määrärahojen pienuuden vuoksi eräänlaiseen tyhjäkäyntiin.

Eri tahoilla, mm. eduskunnassa tehtiin lukuisia aloitteita metsänparannustuen lisäämiseksi, mutta tuloksetta. Vuoden 1953 metsänparannuslaki (As. 399/1953) tiesi kuitenkin melkoista lisäystä. Sen mukaan metsänparannustarkoituksiin oli varattava v. 1953 vähintään 310 milj. markkaa ja vuodesta 1954 alkaen vähintään 600 milj. markkaa vuodessa. Varat oli käytettävä kokonaan yksityismetsien metsänparannustoimintaan.

Metsänparannusvarojen käyttökohteet olivat vuoden 1953 lain mukaan samat kuin vuoden 1948 laissa säädetyt. Pienenä lisänä oli säännös, joka salli varojen käytön myös metsänparannustöiden tulosten turvaamiseen. Laki tiukensi lainan ja avustuksen saannin ehtoja. Niitä myönnettäessä oli näet otettava huomioon »kysymyksessä olevan tilan koko, sen metsän sijainti puutavaran menekkisuhteita silmällä pitäen sekä metsän tuotto samoin kuin hakijan taloudelliset mahdollisuudet ilman metsänparannusvaroja suorittaa metsänparannussuunnitelmassa edellytetyt työt». Aikaisemmissa metsänparannuslaeissa ei ollut rajoitettu lainojen myöntämistä tilan suuruuden perusteella.

Vuoden 1953 metsänparannusasetus (As. 560/1953) oli edeltäjiään yksityiskohtaisempi. Niinpä siihen sisältyi vaatimus, että metsänparannushankkeesta saatavan hyödyn tulee vastata hankkeesta aiheutuvia kustannuksia. Metsänparannustoiminnalle asetettiin siten liiketaloudellisen kannattavuuden vaatimus, seikka, johon ei aiemmin liene huomiota kiinnitetty. Toisena uutuutena oli säännös, että metsänparannustöiden suoritusjärjestystä harkittaessa »tulee myös kiinnittää huomiota työtilaisuuksien järjestämisen tarpeellisuuteen». Tämä säännös ilmentää pyrkimystä käyttää metsänparannustoimintaa myös työllisyyspolitiikan välikappaleena.

Avustuksen saannin ehtoja tiukennettiin uudessa asetuksessa. Pääperiaatteet oli mainittu jo laissa. Asetuksessa säädettiin edelleen, että avustusta sai

myöntää ilman lainaa korkeintaan 60 % ja lainan ohella korkeintaan 40 % työkustannuksista. Milloin hankkeen toteuttamistarve kuitenkin johtuu viranomaisten suorittamista toimenpiteistä, sodan tai luonnontuhoista tai muista niihin verrattavista seikoista, sai raha-avustuksen määrä ilman lainaa nousta 80 %:iin ja lainan ohella 60 %:iin työkustannuksista. Erityisesti luonnontuhoista johtuvien metsitysten tukeminen korkeilla avustuksilla on syytä panna merkille. Siemenet ja taimet, jotka ennen oli ollut lupa jakaa »muina avustuksina», sisällytettiin nyt työkustannuksiin. Myös lainojen kuoletusehtoja muutettiin siten, että perinnäiset metsänparannustyöt oli kuoletettava 6 %:n vuotuismaksuin ja tiehankkeet 10 %:n vuotuismaksuin.

V. 1951 oli säädetty laki metsänparannuslainojen vakuudesta (As. 202/1951). Lainojen kiinnityksiä koskevat kohdat voitiin sen vuoksi jättää pois vuoden 1953 metsänparannusasetuksesta.

Vuoden 1953 asetuksen nojalla voitiin metsänparannusvaroja käyttää avustuksina myös erikoistyövälineiden paitsi koneiden käytöstä aiheutuneiden kustannusten peittämiseen.

Voidaan havaita, että vuoden 1953 metsänparannuslaki ja -asetus olivat aikaisempia huomattavasti »pienmetsäystävällisempiä». Tämä on epäilemättä heijastusta siitä noususuhdanteesta, jonka pienviljelijä koki maamme poliittisessa elämässä toisen maailmansodan jälkeen. Vuoden 1953 metsänparannuslaki asetuksineen ilmentää sen kulkeutumista myöskin metsäpolitiikkaamme. Olipa todettavissa pyrkimys muotoilla metsänparannuslaki sellaiseksi, että sen myöntämistä eduista olisivat päässeet osallisiksi vain pienmetsien omistajat. Tämä oli tarkoitus saada aikaan ottamalla metsänparannuslakiin säännös, jonka mukaan tiettyä tasoa korkeampien tulojen saajille ei metsänparannustukea lainkaan myönnettäisi. Tapio vastusti näitä pyrkimyksiä lähinnä kahdesta syystä. Ensinnäkin metsänparannuslaki oli alkuaan lähinnä tuotantopoliittinen toimenpide, joskin avustusta myönnettäessä metsänomistajan varallisuus oli pyritty ottamaan huomioon. Lisäksi Tapio viittasi niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita puhdasoppiselle pienmetsänomistajalinjalle siirtyminen kohtaa. Useat jo aiemmin tehdyt suunnitelmat olisivat voineet jäädä toteuttamatta, ja vallankin metsäojituksessa tärkeiden yhteishankkeiden aikaansaaminen olisi saattanut käydä mahdottomaksi, monia metsänomistajia kun olisi tuskin ilman metsänparannustukea saatu niihin mukaan. Kokemus oli myös osoittanut, että metsänparannustoiminnasta olivat kiinnostuneita lähinnä keskikokoisten ja suurten metsälöiden omistajat.

Vuoden 1953 metsänparannuslaki ja -asetus on eräänlainen kompromissi, jossa sosiaalipoliittiset näkökannat on otettu huomioon, ei kuitenkaan ainoana normina.

V. 1957 (27. 9.) annettua metsänparannuslakiesitystä valmisteltaessa keskusmetsäseurat suosittelivat 1 800 milj. markan määrärahaa. Valtion talouden vaikeaan tilanteeseen viitaten hallitus esitti kuitenkin vuotuisen määrärahan vähintään 800 milj. markaksi ja sisällytti tämän suuruisen määrärahan vuoden 1958 budjettiesitykseen. Metsäkerhotoiminta jätettiin metsänparannuslaista pois.

Metsänparannuslainsäädännön tähänastiselle kehitykselle on siis tunnusomaista sen kohdistuminen entistä selvemmin, lopulta kokonaan yksityismetsiin, sovellutusalan laajeneminen ja sosiaalisten näkökohtien korostuminen.

Eräitä soveltamisperiaatteita

Hallinnollisten ja rahoitusongelmien rinnalla oli metsänparannuslain toimeenpanossa ratkaistava eräitä muitakin periaatekysymyksiä, mm. kysymys siitä, kenelle metsänparannuslain suomia etuja voidaan myöntää. Jo antaessaan lausunnon luonnoksesta ensimmäiseksi metsänparannusasetukseksi Tapio herätti kysymyksen siitä, voivatko *yhtiöt* saada metsänparannustukea. Tässä vaiheessa Tapio omaksui sellaisen kannan, että lainaa voitaisiin yhtiöille myöntää suhteessa niiden ojituskelpoisten soiden pinta-alaan. Kun johtokunta metsähallituksen pyynnöstä joutui käsittelemään asiaa uudestaan 8. 2. 1930, todettiin eduskunnan maatalousvaliokunnan tulkinneen asian niin, ettei yhtiöille voida metsänparannustukea antaa. Vaikkei asiasta olekaan merkintää eduskunnan pöytäkirjoissa, johtokunta omaksui tämän asenteen, jota sittemmin on johdonmukaisesti seurattu. Yhtiöiden metsille on laadittu vain ilmainen suunnitelma, milloin yhtiö on ollut osakkaana pääosaltaan yksityisten maihin kohdistuneissa hankkeissa. Näin omaksuttu näkemys toistettiin johtokunnan 13. 12. 1949 metsähallitukselle antamassa lausunnossa, kun eräs yhtiö oli anonut metsänparannuslainaa.

Kunnat rinnastettiin metsänparannuslain soveltamisessa alusta pitäen yksityisiin metsänomistajiin ja vuoden 1934 asetuksella myös *seurakunnat* saatettiin samaan asemaan. Vuoden 1953 metsänparannuslaissa kaikki yhteisöt suljettiin pois metsänparannustuen piiristä.

Merkittävä on myös kysymys metsänparannustoiminnan suunnasta, so. toiminnan jakaantumisesta metsäojituksen ja metsitysten kesken. Tarkasteltaessa kysymystä yksityisen metsänomistajan kannalta ohjeena pitäisi olla ennen muuta liiketaloudellinen edullisuus. Metsäekonomia on tosin omaksunut varsin yleisesti käsityksen, ettei niin pitkäaikaisten sijoitusten kuin mitä ojitukset ja metsitykset ovat, kannattavuuden laskemisella ole *absoluuttisessa* mielessä suurtakaan merkitystä. Näin lähinnä siksi, että rahan arvo, puun hinnat, erilaiset kustannukset ym. laskelmissa käytettävät suureet muuttuvat yleensä siinä määrin, etteivät niiden suhteen las-

kentahetkellä tehdyt edellytykset pidä paikkaansa. Kannattavuuslaskelmat auttavat kuitenkin analysoimaan eri kannattavuustekijöitä ja varsinkin arvioimaan erilaisten sijoitusten *suhteellista* edullisuutta (vrt. TANTTU 1941, s. 171—172, SAARI 1942, s. 7—11). Eräs puoli suhteellista kannattavuuslaskentaa on juuri metsänparannusvarojen käyttö toisaalta metsäojitukseen toisaalta kuivien maiden metsityksiin.

Käytännössä metsänparannusvarojen käyttöä ei ole perustettu kannattavuuslaskelmiin. Metsäojitustoiminnassa on kuitenkin käytetty ojituskelpoisuussuhteita ilmentämään suotyyppeihin perustuvia ns. ojituskelpoisuusluokkia (I—V). Kun nämä kuvastavat vain »ojituksen jälkeistä metsänkasvukykyä», on luokitusta täydennetty ns. metsäojitusarvoluvuilla, joilla valaistaan myös ojitettavalla suolla kasvavan puuston vaikutusta ojituskelpoisuuteen. Lisäksi on maa jaettu viiteen ilmastolliseen metsäojitusvyöhykkeeseen. Parhailla vyöhykkeillä ojitetaan tyypiltään heikompia soita kuin huonoimmilla (ks. LUKKALA—KOTILAINEN 1951, s. 40—45).

Ojituksen ja yleensä metsänparannustöiden kannattavuuteen vaikuttaa olennaisesti myös varsinkin raakapuun hintataso. Tältä osin ei, merkittävää kyllä, ole esitetty vastaavanlaista vyöhykejakoa. Metsänparannushankkeiden suunnittelussa näyttääkin puun tuotannon lisääminen saaneen enemmän painoa kuin kannattavuus. Esim. ojituksia suoritetaan miltei kautta maan, siis varsin erilaisissa menekkioloissa ja kannattavuutta pyritään tasoittamaan antamalla syrjäseutujen hankkeille enemmän avustusta ja vapaavuosia kuin hyvissä menekkioloissa. Tämä käytäntö saattaa johtaa ristiriitaan sen metsänparannusasetuksessa mainitun periaatteen kanssa, että hankkeesta koituvan hyödyn tulee vastata kustannuksia.

Lisättäköön, että vaikka kannattavuuslaskentaa ei hankkeiden suunnittelussa ole käytettykään, kannattavuusongelma on silti saanut osakseen huomiota. Siitä on osoituksena erityisesti Tantun metsäojituksen edullisuutta käsittelevä laaja tutkimus, jonka aineisto on saatu juuri Tapion ojituksista (TANTTU 1941).

Kysymys metsäojitusten ja metsitysten keskinäisestä suhteesta näyttää herätetyn jo metsänparannustoiminnan alkuvaiheessa. Ns. taloudellinen neuvottelukunta lähetti näet vuoden 1929 lopussa Tapion johtokunnalle puheenjohtajansa A. K. Cajanderin ja sihteerinsä tohtori, sittemmin professori Br. S u v i r a n n a n allekirjoittaman kirjelmän, jossa tähdennettiin, että metsänparannustoiminta olisi suunnattava ensi kädessä sinne, missä runsaimmat tulokset ovat lyhimmässä ajassa saavutettavissa. Tämän johdosta olisi parhaiden soiden ojittamisen rinnalla kiinnitettävä erityistä huomiota hyvätyyppisten, mutta vajaatuottoisten metsämaiden tuotoksen kohottamiseen. Tällä tarkoitettiin ilmeisesti korostaa parhaiden kuivien maiden metsityksen merkitystä (ks. Tapio 1930, s. 14—15).

Asiasta keskusteltiin sittemmin paljon Tapion omassa piirissä pääsemättä

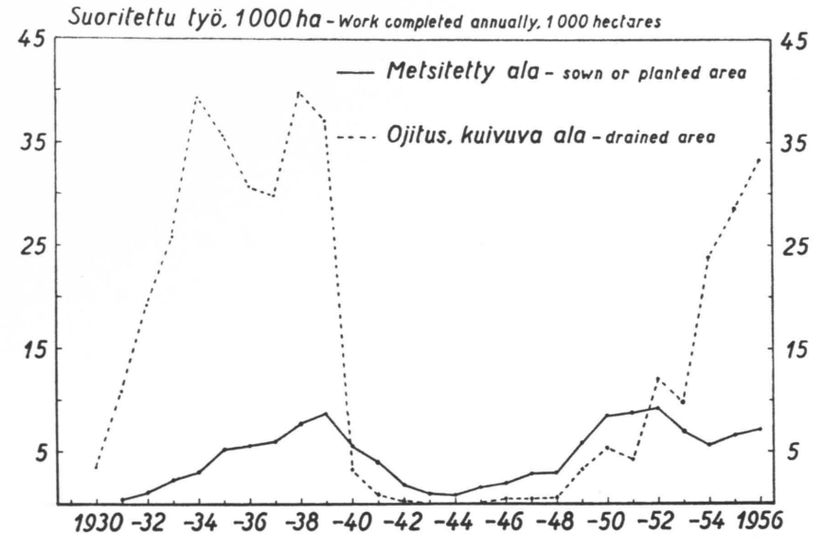

Piirros 8. Metsänparannustoiminnan tuloksia v. 1929—56.
Fig. 8. Results achieved by Forest Improvement Acts, 1929—56.

kuitenkaan selvään ratkaisuun. Kannattavuusnäkökohdat olisivat todennäköisesti puoltaneet ensi kädessä hyvien kuivien maiden metsityksiä, sillä vain kaikkein parhaiden metsää kasvavien soiden ojitus on ilmeisesti niihin rinnastettavissa. Käytännössä metsänparannustoiminta on kuitenkin ollut voimakkaasti ojitusvoittoista (ks. piirros 8). Tähän jonkin verran yllättävään tulokseen ovat vaikuttaneet monet eri tekijät. Ensinnäkin metsänomistajain harrastus on suuntautunut voimakkaimmin juuri ojituksiin, mihin vuorostaan lienee vaikuttanut erityisesti maanviljelijöissämme sitkeänä elänyt raivaajahenki ja näkemys, että metsäojitustoiminta palvelee myös maanviljelyksen intressejä (ks. LUKKALA 1935). Ehkäpä myös se seikka, että toiminta on huomattavalta osalta rahoitettu valtion varoin, on saattanut johtaa kannattavuusnäkökohtien aliarvioimiseen (ks. SAARI 1942, s. 31—32). Myös metsänparannustoiminnan johto ja muukin ammattimiehistö, jonka erikoiskoulutuksen painopiste erityisesti toiminnan alkuvaiheessa oli ojitustoiminnassa, on todennäköisesti tuntenut suurempaa kiinnostusta tätä kuin metsityksiä kohtaan. Lisäksi ojitushankkeet ovat olleet yleensä suurhankkeita ja senkin vuoksi metsänparannusmiehistölle kiitollisempia kuin pienet metsitystyömaat.

Näiden sellaisenaan jo painavien tekijöiden rinnalla vaikuttivat ojituksen hyväksi toisaalta eräät metsitystoimintaa jarruttaneet tekijät. T a i m i a oli vielä 1930-luvun alussa varsin niukasti käytettävissä (ks. HELANDER 1930), ja

taimipula toistui myös toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Metsityssuunnitelmat jäivät sitä paitsi lähinnä metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten ammattimiehille monien muiden tehtävien rinnalla laadittaviksi ja toteutettaviksi, joten tehtävä ei tullut hoidetuksi sillä tarmolla, millä metsänparannusmiehistö hoiti sille kokonaan kuuluvaa ojitustehtävää. Ehkä asiaan vaikutti myös se, että metsitysten tarve keskittyi lähinnä tiettyyn osaan maata, erityisesti Itä-Suomeen, kun taas metsäojitus oli koko valtakuntaa koskeva työala.

Huomautettakoon, että viime aikoina tapahtunut ojitustyön koneellistaminen, joka on alentanut ojituskustannukset jopa alle 50 %:iin miestyön kustannuksista, saattaa huomattavasti muuttaa ojitusten ja metsitysten kannattavuussuhteita.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että myös metsänparannuslain tuella tapahtuva metsäautoteiden rakentaminen on edistynyt hitaasti. Näin siitä huolimatta, että tien rakentamisesta koituva tulon lisä saadaan paljon nopeammin kuin ojitus- ja metsityshankkeista ja että hyödyn laskeminen tästäkin syystä on huomattavasti varmemmalla pohjalla. Varsinkin se seikka, että tiehankkeet ovat miltei aina yhteishankkeita, sekä vanhentunut tielainsäädäntö, lienevät jarruttaneet niiden aikaansaamista. Lisäksi metsäautotiekysymys on suhteellisen uusi ja vähän tunnettu asia.

Sen jälkeen kun Tapio lähetti (20. 12. 1954) metsänhoitolautakuntien välityksellä metsänhoitoyhdistyksille kirjeen, jossa näitä kehoitettiin tekemään metsäautotiekysymystä tunnetuksi ja toimimaan muutenkin asian hyväksi, tieanomusten ja tehtyjen tiesuunnitelmien luku on melkoisesti lisääntynyt. Mainittakoon myös, että varsinkin asutusviranomaisten toimesta ja asutusvaroilla on rakennettu sodan jälkeen huomattavasti (n. 12 000 km) myös raakapuun kuljetusta edistäviä paikallisteitä.

Kun metsitykset meidän oloissamme vain harvoin ovat puhtaita perusmetsityksiä, jouduttiin metsänparannustoiminnassa ratkaisemaan myös kysymys siitä, milloin vajaatuottoisten metsien metsityksiin voitiin antaa valtion tukea. Erityisesti kysymys metsänparannuslain ja yksityismetsälain suhteesta tuli käytännössä melko usein esille. Sekaannusta herätti lisäksi metsänparannuslaissa oleva maininta, että metsänparannusvaroja käytetään hävitettyjen ja pilalle hakattujen metsien metsityksiin. Se näet johti helposti käsitykseen, että valtion varoilla on tarkoitus palkita huonoa metsänhoitoa ja korjata yksityismetsälain vastaisten hakkausten jälkiä.

Laki tarkoitti kuitenkin pitemmän aikaa sitten tapahtuneita hävityksiä. Tapion taholta tähdennettiinkin monessa yhteydessä, ettei metsänparannuslaki saa tehdä yksityismetsälain säännöksiä tehottomaksi (ks. esim. Vk. 1950, s. 34).[1]

[1] Prof. Antti Tantun ilmoituksen mukaan tätä koskevat määräykset annettiin metsänparannustoiminnan alkuaikoina suullisesti retkeilyjen, neuvottelutilaisuuksien yms. yhteydessä.

Milloin taas metsitettävällä alueella on markkinoimiskelpoista puustoa, metsänparannustukea ei myönnetä, jos kantoraha riittää peittämään metsityskustannukset. Tämän periaatteen soveltamisesta annettiin lähempiä ohjeita erityisesti v. 1953 pidetyillä neuvottelupäivillä. — Esim. metsänomistajan tai toimihenkilön vaihdokset ovat saattaneet aiheuttaa sen, että eräissä tapauksissa metsänparannustukea on annettu silloinkin, kun metsitys olisi ollut suoritettava yksityismetsälain perusteella hakkaajan tai metsänomistajan toimesta.

Metsänparannustoiminnan tuloksia valaisee kuvio 8. Siitä ilmenee, että tähän asti suurimmat vuotuiset tulokset saavutettiin 1930-luvun lopussa, jolloin ojitettu ala oli n. 40 000 ha ja metsitetty ala lähes 9 000 ha. Vasta aivan viime aikoina metsänparannustoiminnassa on päästy saavutuksiin, jotka ovat läheltä verrattavissa sodan edellisiin.

Yksityismetsien ojitukset ja metsitykset on vuodesta 1929 alkaen suoritettu ratkaisevalta osalta metsänparannustuen turvin. Aivan viime vuosina tilanne on kuitenkin *metsitysten* osalta huomattavasti muuttunut, kuten seuraava metsätalouden edistämisjärjestöjen johdolla suoritetuista metsänviljelytöistä tehty yhdistelmä osoittaa.

Vuosi	Metsityksiä yhteensä 1000 ha	Niistä metsänparannusmetsityksiä %
1953	15[1]	46.8[1]
1954	17	33.1
1955	22	31.9
1956	28	28.1

Ei ole käytettävissä tilastoa siitä, miten paljon metsänomistajat suorittavat metsänviljely- ja muita metsänhoitotöitä itsenäisesti ilman edistämisjärjestöjen myötävaikutusta, mutta ns. yksityismetsien otantatutkimuksen ensimmäiset tulokset viittaavat siihen, että näiden töiden laajuus on huomattava (Holopainen 1956, s. 116).[2]

Ojitukset suoritetaan edelleenkin miltei kokonaan metsänparannuslain turvin. V. 1956 vain 8 % tilastoon tulleista yksityismetsien metsäojituksista tapahtui kokonaan metsänomistajain omalla kustannuksella.

Toisaalta metsänparannuslain nojalla harjoitettu toiminta ei jää kokonaan valtion rasitukseksi. Huomattava osa metsänparannustuesta on näet myönnetty lainan muodossa, minkä lisäksi myös metsänomistajat osallistuvat hankkeiden rahoitukseen. Tapion johdolla toimeenpantujen hankkeiden kustannukset ovat

[1] Luvusta puuttuvat ruotsinkielisen keskusmetsäseuran alueella suoritetut työt.

[2] Koko maan käsittävän tutkimuksen tulokset eivät ole vielä käytettävissä (vrt. myös Komiteanmietintö 2/1957, s. 135).

jakaantuneet eri rahoitusmuotojen kesken taulukon 3 osoittamalla tavalla. Avustuksiin on siinä luettu myös metsänparannustoiminnan hallintokulut ja metsäkerhotoimintaan käytetyt varat.

Taulukko 3. Metsänparannustöiden rahoitus

Table 3. Financing of forest improvements (projects based on Forest Improvement Acts)

Vuosijakso *Period*	Lainavarat *Loans*	Avustukset *Subsidies*	Metsänomistajain rahoitus *Forest owners' contribution*	Yhteensä *Total*	
	% — *per cent*			milj. mk *mill. Fmk*	% *per cent*
1929—32	50.5	41.6	7.9	21.4	100.0
1933—37	43.3	42.4	14.3	112.7	100.0
1938—42	26.2	51.9	21.9	103.5	100.0
1943—47	0.2	85.2	14.6	61.0	100.0
1948—52	16.4	54.0	29.6	1 032.0	100.0
1953—56	34.0	40.5	25.5	2 624.5	100.0

Nähdään, että avustusten osuus kasvoi aluksi ja oli suurimmillaan sodan aikana, jolloin kiinnostus metsänparannustoimintaa kohtaan oli heikko. Sittemmin on lainavarojen osuus selvästi kasvanut. Halpa korko ja vapaavuodet merkitsevät toisaalta lainoituksessakin suurta avustukseen verrattavaa helpotusta, minkä lisäksi inflaatio on miltei pyyhkinyt pois ennen sotaa ja sodan aikana saadut metsänparannuslainat.

Metsityksissä metsänomistaja on joutunut useimmiten suorittamaan varsinaiset työkustannukset ja viime aikoina yhä lisääntyvässä määrin myös osan taimien hinnasta. Metsänparannuslain eräs olennainen merkitys on ollutkin siinä, että se antaessaan tietyn panoksen valtion tukea metsätalouden perusparannusten rahoittamiseen, on saanut myös metsänomistajia sijoittamaan niihin varojaan. Metsänparannuslaki on siten suorittanut myös eräänlaista kasvatustehtävää. Lisäksi se on muodostanut vastapainon maatalouspolitiikassamme miltei koko itsenäisyyden ajan voimakkaana eläneelle uudisraivausharrastukselle, jota niin ikään on tuettu valtion varoin. On merkittävää todeta, että metsänparannustoiminta sai tässä mielessä eräiden johtavien maatalousmiesten kannatuksen (ks. JÄNNES 1939).

Lainsäädäntöä aloitettaessa kuviteltiin ehkä päästävän vähitellen jopa siihen, että metsänomistajat aikanaan itse kustantaisivat metsiensä perusparannukset. Näin pitkällä ei ainakaan vielä olla. Varsin monen metsänomistajan kohdalla reaktio on ollut suorastaan päinvastainen: on syntynyt usko valtion jatkuvaan haluun rahoittaa yksityisten metsänkunnostushankkeita. Edistämisjärjestöt ovat kuitenkin pyrkineet lisäämään myös metsänomistajain omalla kustannuksella tapahtuvaa metsänkunnostustoimintaa. Jo aiemmin käsiteltyjen toimenpiteiden lisäksi on mainittava Tapion v. 1951 tekemä aloite saada metsänomistajat tallettamaan tietyn osan myyntituloistaan rahalaitokseen erityiselle metsänhoitotilille, josta metsien kunnostustöitä rahoitettaisiin. Tämä aloite ei kuitenkaan ole johtanut mainittaviin tuloksiin. Sen sijaan »metsänhoitotilejä» on syntynyt suuri määrä yksityismetsälain 2 §:n mukaisten suunnitelmien puitteissa, joiden laatiminen viime vuosina on suuresti lisääntynyt, kuten aiemmin on voitu todeta. Lähinnä tämän johdosta metsänomistajain oma panos nimenomaan metsitystoiminnassa ja sen rahoittamisessa on huomattavasti lisääntynyt.

Eräissä maissa varsinkin metsityksiä on edistetty verotuspoliittisin toimenpitein mm. myöntämällä oikeus vähentää niiden kustannukset verotettavista metsätuloista. Suomen olemukseltaan kollektiivinen metsäverotusjärjestelmä ei suo yksityiselle metsänomistajalle tällaisia etuja.

Metsänomistajain metsätalouteen kohdistuvaa sijoitusalttiutta arvosteltaessa on vielä otettava huomioon, että yksityismetsätaloutemme pienmetsävaltaistuminen on — aiemmin mainituista syistä — vaikuttanut siihen epäedullisesti.

Ei ole tilastoa siitä, miten tähän mennessä suoritetut metsitykset jakaantuvat perusmetsitysten ja jälleenmetsitysten kesken. Voitaneen kuitenkin melkoisella varmuudella päätellä, että sekä puhtaita perusmetsityksiä että jälleenmetsityksiä on suoritettu varsin vähän. Valtaosan muodostanevat näiden välimuotoa edustavat vajaatuottoisten metsäalojen, siis osaksi perusmetsitysten luonteiset metsitykset. Metsitykset ovat siis lähinnä tehostaneet maan käyttöä, mutta tuskin paljoakaan lisänneet metsäalaa. — On mahdollista, että jo lähitulevaisuudessa metsänviljely saa lisääntyvää merkitystä myös normaalina uudistamismenettelynä.

Siemenen ja taimien hankinta

On jo todettu, että Tapion oma taimitarha- ja karistamotoiminta keskitettiin jo varhain 1930-luvulla Hämeenlinnaan, jonka taimitarhan pinta-ala nousi v. 1932 lopussa n. 4 ha:iin. Taimien tuotanto oli tällöin melkoista suurempi kuin 1920-luvulla. Kun luovutettujen taimien määrä v. 1928 oli n. 390 000, vastaava luku v. 1932 oli jo n. 1.6 milj. kpl. (ks. ENBOM 1933).

Jo varsin pian taimien tuotanto havaittiin riittämättömäksi (ks. HELANDER 1930). Metsänparannuslaki tarjosi näet entistä suurempia mahdollisuuksia metsitystoimintaan, minkä lisäksi vuosikymmenen vaihteen tienoilla vilkkaasti pohdittu ns. *kuusipuukysymys* kiinnitti huomiota erityisesti kuusen viljelyyn.

Ennen pitkää olikin esitettävä keinoja taimien tuotannon lisäämiseksi. Johtokunta käsitteli kysymystä 8. 1. 1933 ja päätti tällöin tutkia mahdollisuuksia

taimien tuotantoa harjoittavan osakeyhtiön perustamiseksi, osakkaina Tapio ja metsänhoitolautakunnat. Suunnitelma raukesi kuitenkin erään metsänhoitolautakunnan asetuttua sitä vastustamaan (Jk. 13. 7. 1933). Saman vuoden lopulla Tapio ja Pohjois-Karjalan metsänhoitolautakunta hankkivat kuitenkin yhteisen maa-alueen läheltä Joensuuta taimitarhan perustamista varten, jonka alueen metsänhoitolautakunta lunasti myöhemmin kokonaan omakseen.

Myös metsähallitus kiinnitti taimikysymykseen huomiota pyytäen v. 1934 Tapion lausuntoa siitä, miten taimien tuotantoa voitaisiin lisätä. Lausunnossaan Tapio ehdotti myönnettäväksi metsänparannusvaroja taimitarhojen perustamista varten. Sen mukaisesti v. 1935 metsänparannuslakiin otettiin säännös, jonka mukaan metsänparannusvaroja voitiin käyttää myös »muita metsien hoitoon ja suojeluun kuuluvia töitä varten». Jo v. 1935 perustettiinkin metsänparannusvaroilla seitsemän uutta taimitarhaa, ja 1930-luvun lopussa näiden metsänparannustaimitarhojen luku nousi 10:een. Lisäksi metsänparannusvaroilla avustettiin yhtä taimitarhaa.

Myös Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto tunsi kiinnostusta erityisesti kuusen metsityksiä kohtaan ja päätti 12. 2. 1936 lahjoittaa neljän vuoden aikana 250 000 markkaa vuosittain ilmaisten kuusen taimien jakamiseksi metsänomistajille. Eräät yhtiöt edistivät sitä paitsi metsänviljelyä omilla toiminta-alueillaan mm. ilmaisia taimia jakamalla ja lahjoittamalla varoja metsänviljelyn palkitsemiseen.

Metsähallitus teki 12. 7. 1939 maatalousministeriölle esityksen, että metsänparannusvaroja saataisiin käyttää myös k a r i s t a m o j e n perustamiseen. Sittemmin onkin metsänparannustuella perustettu karistamoja eri puolille maata.

On jo todettu, että taimipula toistui toisen maailmansodan jälkeen. Osa taimitarhoista menetettiin rauhanteossa, minkä lisäksi monet taimitarhat rappeutuivat sodan aikana. Toisaalta myös metsänviljelyharrastus oli lamassa, minkä vuoksi taimien puutetta ei käytännössä havaittu välittömästi sotaa seuranneina vuosina. Asia alkoi tulla ajankohtaiseksi vasta puutalouden säännöstelyn päätyttyä ja varsinkin sitten, kun metsänparannusvaroja lisättiin. Merkkinä vaikeasta taimitilanteesta voidaan pitää mm. sitä, että eräät metsänhoitoyhdistykset varsinkin Itä-Suomessa ovat perustaneet omia taimitarhoja.

V. 1951 Tapio osti Mattilan tilan Oitin aseman läheisyydestä perustaakseen sinne uuden keskustaimitarhan. Merkittävimmät laajennukset sodan jälkeisessä taimien tuotannossa toteutettiin kuitenkin ns. v i e n t i m a k s u v a r o j e n turvin perustamalla niillä kolme uutta taimitarhaa ja laajentamalla äsken mainittua Mattilan taimitarhaa. Samalla näille suurille tarhoille hankittiin uudenaikainen koneistus.

Vientimaksuvarojen turvin toteutettiin myös laaja karistamo-ohjelma perustamalla 12 kokonaan uutta karistamoa ja kunnostamalla kahta vanhaa.

YLI-VAKKURIN (1954) keräämien tietojen mukaan metsätalouden edistämisjärjestöt omistivat v. 1953 taimitarhoja seuraavasti:

	luku	ala, ha
keskusmetsäseurat	7	120.00
metsänhoitolautakunnat	22	71.26
metsänhoitoyhdistykset	20	10.40
Yhteensä	49	201.66

Kun 1930-luvun lopulla yksityismetsiin istutetut taimet tuotettiin valtaosaltaan metsänparannustaimitarhoissa, on nyttemmin suurilla, vientimaksuvaroilla perustetuilla taimitarhoilla olennainen merkitys. Merkille pantavaa on, ettei yksityinen harrastus ole näyttänyt sanottavia tuloksia taimien tuotannossa.

Nykyisten taimitarhojen voidaan arvioida tuottavan vuosittain n. 50 milj. tainta. Eri henkilöiden tekemiin laskelmiin perustuvan metsänviljelyohjelman edellyttämä taimien tarve on kuitenkin lähes kaksinkertainen, joten taimien tuotannon kohottaminen tarvetta vastaavaksi vaatii vielä ponnistuksia. Lähinnä metsänomistajain metsänviljelyharrastuksen kehityksestä riippuu, onko taimien tuotannon laajentamisella tällaisiin mittasuhteisiin reaalisia edellytyksiä.

Kaupallinen edistämistoiminta

Raakapuun markkinointi Suomessa 1900-luvun alussa

Samaten kuin vuosisadan vaihteen tienoilla valitettiin laajamittaista metsänhävitystä, kiinnitettiin huomiota alkeellisiin myyntitapoihin. Raakapuuta myytiin vielä jopa *summakaupalla*, ts. ostaja sai korjata tietyltä alueelta kaikki haluamansa puut sovitusta »kokonaishinnasta». Tällaiseen myyntimuotoon liittyi metsänomistajan kannalta paljon epävarmuutta ennen muuta sen johdosta, ettei hän yleensä kyennyt arvioimaan kertyvää puumäärää ja sen jakaantumista puutavaralajeihin eikä siis myöskään yksikköhintaa.

Ericsson (1906) mainitsee v. 1906, että summakaupoista on ruvettu luopumaan ja alettu siirtyä »kantokauppoihin». Niissäkin ostaja valikoi puut mielensä mukaan. Rajoittavana tekijänä mainittiin hakkuusopimuksessa ehkä vain tietty läpimitta, aina ei sitäkään.

Metsänomistajan asemaa myyjänä heikensi myös se, ettei hänellä ollut perusteita hintavaatimusten esittämiseen. Raakapuun hintaa koskevat kalkyylit saattoi tehdä vain ostaja, jolla luonnostaan oli kosketus markkinoihin, kun sen sijaan myyjä monessa tapauksessa toimi »silmät ummessa», seikka, joka on kauan ollut tunnusomainen raakapuun hinnan muodostukselle. Puutteena mainitaan myös vähäinen kilpailu markkinoilla. Ostajain luku oli verraten pieni koko maassakin ja varsinkin monilla sisämaan paikkakunnilla. Heidän oli siten helppo sopia tarjolla olevien puuerien jakamisesta ja kilpailun rajoittamisesta, »rengastua», kuten jo silloinen sanonta kuului. Kun ostetut puumäärät olivat verraten pieniä, ei edes rengastumista aina tarvittu kilpailun välttämiseksi.

Kun puukauppoja koskeva lainopillinen asiantuntemus oli yleensä vain ostajalla, kauppakirjat oli usein muotoiltu siten, että ne jättivät myyjän melko avuttomaan asemaan kauppakumppanina. Toisaalta ostajina tai heidän edustajinaan toimi usein miehiä, joilla ei ollut ymmärrystä tai halua ajatella metsää ja sen omistajaa. Raakapuumarkkinoilla kukoisti monenlainen keinottelu, jolle puunmenekin yllätyksellinen luonne ja metsänomistajain valistumattomuus tarjosi vilja lti mahdollisuuksia.

Puukaupoissa esiintyneisiin epäkohtiin kiinnitettiin paljon huomiota, mm.

julkisessa sanassa ja vallankin ammattilehdissä (ks. esim. Tapio 1907, s. 142; 1908, s. 122; Järveläinen 1940, s. 46—55). Niiden poistaminen nähtiinkin erääksi metsätalouden edistämistyön ensi käden tehtäväksi. Umpimähkäisten myyntien lopettaminen oli välttämätöntä jo metsänhävityksen estämiseksi. Kiinnitettiin huomiota myös siihen, että autioiksi hakattuja tiloja myytiin yhtiöille ja siten syntynyt maaton väestö aiheutti tiettyjä sosiaalisia epäkohtia. Saattamalla puukaupat järkevälle kannalle oli ehkä mahdollista estää maiden siirtymistä yhtiöiden omistukseen ja tilattoman väestön syntymistä. Tältä kannalta kaupalliset kysymykset kiinnostivat sekä viranomaisia että metsänomistajia. Kaupalliseen toimintaan liittyivät kuitenkin ennen muuta metsänomistajain etupoliittiset intressit: vahvistamalla asemaansa raakapuumarkkinoilla he näkivät mahdolliseksi lisätä metsätulojansa sekä välittömästi että tulevaisuudessa.

Pellervo-Seuran metsäkaupallinen toiminta

Jo metsänhoitoyhdistystoimintaa käsittelevässä luvussa todettiin, että Pellervo-Seuran pyrkimykset metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittämiseen lähtivät huomattavalta osalta juuri kaupallisista motiiveista. Seuran suunnittelemista yhteenliittymistä toinen muoto, metsäosuuskunta, oli ajateltu jokseenkin yksinomaan kaupallisia tehtäviä varten.

On jo todettu, että metsäosuuskuntien perustamisesta kuitenkin luovuttiin ehkä pääasiassa sen johdosta, että eräillä muilla aloilla toimivat osuustoiminnalliset yritykset olivat kokeneet vastoinkäymisiä. Lisäperusteluja seuran johtokunta esitti vastauksessa, jonka se 24. 5. 1909 antoi Tapion 4. 5. 1909 lähettämään metsäosuuskuntia koskevaan tiedusteluun. Siinä johtokunta toteaa metsäosuuskuntien perustamisen vaativan niin suuria pääomia, niin perusteellisia ammattitietoja, lujaa yhteistuntoa ja niin suurta taloudellista kykyä, etteivät Suomen maanviljelijät kykene näitä edellytyksiä täyttämään. Osuuskunta on sitä paitsi vähemmän onnistunut yhteenliittymä metsätalouden alalla. Yhteistoiminta näet edellyttää hyvin menestyäkseen, että jäseninä yhteenliittymässä ovat maatilat eivätkä henkilöt, kuten osuuskunnassa on asianlaita. Lisäksi huomautetaan, että räikeimmät epäkohdat puukaupoissa voidaan korjata myös metsätalousyhdistysten puitteissa.

Mainittakoon, että Pellervo-Seuran johtokunta toisti kielteisen kantansa metsäosuuskuntiin nähden myös vastatessaan Tapion johtokunnan ja maanviljelysseurojen metsäammattimiesten Kouvolassa 28—29. 6. 1912 pidetyn neuvottelukokouksen vetoomukseen. Jälkeenpäin Tapion johtokunta ilmoitti olevansa Pellervo-Seuran omaksumalla kannalla.

Pellervo-Seura keskittikin toimintansa metsätalousyhdistyksiin, joissa niissäkin kaupalliset pyrkimykset olivat voimakkaasti esillä. Niiden tuli vuoden

1910 mallisääntöjen mukaan mm. harjoittaa puumarkkinoita koskevaa tiedotustoimintaa, varata jäsenilleen mahdollisuus yhteismyynteihin sekä ottaa — yhdistyksen kokouksen siitä erikseen päätettyä — tehtäväkseen välitettävien puutavaraerien hakkuu ja kuljetus, suorittaa siis eräänlaista hankintapalvelua. Merkittävä on lisäksi jäsenille säännöissä asetettu velvoitus noudattaa puun myynneissä yhdistyksen toimikunnan ja sen paikalle kutsuman ammattimiehen yhteisesti antamia neuvoja.

Metsätalousyhdistyksetkin jäivät kuitenkin käytännössä vaille merkitystä sen johdosta, ettei niitä mainittavasti syntynyt. Kun syynä heikkoon menestykseen pidettiin mm. sitä, ettei eri tahoille maata perustetuilla yhteenliittymillä ollut riittävän voimakasta keskuselintä, joka olisi koordinoinut niiden toimintaa ja ohjannut niitä ammatillisissa kysymyksissä, otettiin Pellervo-Seuran johtokunnassa esille 27. 12. 1912 kysymys metsätoimiston perustamisesta seuran yhteyteen. Suunnitelmalle lienee saatu malli ns. Pellervon välitysliikkeestä, joka v. 1901—05 toimi maanviljelystarvikkeiden kaupan alalla. Johtokunta luopui kuitenkin varsinaisen metsätoimiston perustamisesta, mutta päätti 23. 1. 1913 laajentaa seuran metsäkonsulentin toimintaa edellä mainituille työaloille. Siinä tarkoituksessa metsäkonsulentille laadittiin uusi ohjesääntö, jonka johtokunta hyväksyi 17. 3. 1913. Käytännössä toiminta ei kuitenkaan suuntautunut kaupalliselle alalle.

Mainittakoon, että käsiteltäessä metsätoimistoasiaa johtokunnassa 27. 12. 1912 Lavonius esitti ajatuksen erityisestä metsänomistajain keskusliikkeestä, johon liittyisivät jäseninä metsätalous- ja metsänhoitoyhdistykset, kunnat ja seurakunnat, jopa yksityiset metsänomistajat. Suunnitelmaa yritettiin tavallaan toteuttaa ensimmäisen maailmansodan aikana, jolloin halkojen vienti Pietariin saavutti suuret mittasuhteet. Kun tähän halkokauppaan liittyi monia epäkohtia, Pellervo-Seuran johtokunta päätti suorittaa sitä koskevan selvityksen, jonka se antoi silloisen konsulentti Saarnivaaran tehtäväksi.

Samaan aikaan tehtiin suunnitelmia halkokaupan saattamiseksi osuustoiminnalliselle pohjalle. Nähtiin kaksi eri vaihtoehtoa: tehtävän ottaa hoitaakseen Keskusosuusliike Hankkija tai perustetaan metsäkaupallinen keskusliike. Kun Hankkija tunsi kiinnostusta puheena olevaa kysymystä kohtaan, seuran johtokunta päätti jättää asian sen hoidettavaksi, mutta esitti samalla eräitä varauksia. Niinpä Hankkijan tuli koota osa halkokaupan ehkä tuottamista voitoista erityiseksi rahastoksi, jonka se luovuttaisi metsäkaupalliselle keskusliikkeelle, jos sellainen joskus perustetaan. Hankkijan halkojen välitystoimintaa kehiteltiin v. 1915 Saarnivaaran ja vuodesta 1917 alkaen Sohlmanin johdolla. Kun halkokauppa Pietariin tyrehtyi Venäjän vallankumouksen tapahduttua, välitystoiminta kohdistettiin pääasiassa sahatavaraan ja ratapölkkyihin. V. 1923 Hankkijan puutavaraliike lopetettiin kuitenkin kokonaan (ks. Annala 1955, s. 113—116).

Pellervo-Seuran toimenpiteet eivät johtaneet mainittaviin käytännöllisiin tuloksiin ehkä lähinnä siksi, että metsänomistajat eivät olleet valmiit niihin velvoituksiin, joita suunnitellut yhteenliittymät heille asettivat. Seuran piirissä käyty keskustelu oli kuitenkin kiinnittänyt entis'ä enemmän huomiota raakapuun markkinoinnissa vallinneisiin epäkohtiin ja kypsytellyt työmuotoja, jotka sittemmin ovat saavuttaneet keskeisen aseman kaupallisessa edistämistoiminnassa ja metsänomistajain kaupallisessa järjestäytymisessä.

Tapion kaupallinen edistämistoiminta v. 1908—28

Se seikka, että metsätaloudellisen yhteistoiminnan kehittäminen annettiin senaatin 17. 7. 1908 lähettämällä kirjeellä Pellervo-Seuran tehtäväksi, ei sulkenut Tapiota pois kaupallisesta edistämistyöstä. Jo järkevien hakkuumenetelmien toteuttaminen edellytti toimintaa kaupallisten epäkohtien korjaamiseksi. Sitä paitsi Tapio metsätalouden alalla toimivana ja metsänomistajain hallitsemana järjestönä tunsi muutoinkin suurta mielenkiintoa asiaa kohtaan, kenties suurempaa kuin Pellervo-Seura, jonka harrastukset liikkuivat lähinnä maataloudellisen osuustoiminnan piirissä.

Tapion perustamisen aikoihin Pellervo-Seuran metsätaloudellista osuustoimintaa koskevat hankkeet olivat vielä suunnitelma-asteella. On jo todettu, että Tapio antoi suunnitteluun oman panoksensa mm. ehdottamalla v. 1909 keskustelua metsätalousosuuskunnista Maatalousseurojen Keskusliiton kolmanteen edustajakokoukseen. Seuraavana vuonna Tapio pyysi Pellervo-Seuran tukea suunnitelmilleen metsänhoitoyhdistysten perustamiseksi ja teki v. 1912 Kouvolan neuvottelukokouksen velvoittamana Pellervo-Seuralle esityksen metsänomistajien yhteistoiminnan kehittämiseksi erityisesti metsäteollisuuden suunnalle. Pellervo-Seura keskittyi kuitenkin toimimaan vain metsätalousyhdistysten perustamiseksi, joskin siinäkin huonolla menestyksellä.

Myös Suomen Metsänhoitoyhdistys oli osoittanut mielenkiintoa nimenomaan yhteismyyntejä kohtaan ja v. 1907 yhdistyksen toimesta oli laadittu kaksi sopimusmallia: »pystymetsän yhteismyyntiin liittyneiden maanomistajain keskinäinen sopimus» ja »hankinnan muodossa tapahtuvaan yhteiseen metsänmyyntiin liittyneiden maanomistajain keskinäinen sopimus». Näiden mallisääntöjen mukaan sopimus tehtiin viideksi vuodeksi kerrallaan ja se velvoitti osakkaat suorittamaan kaikki myyntinsä yhteisesti (ks. Tapio 1908, s. 71—73). Tapio julkaisi v. 1908 sopimusmallit ja Sohlmanin laatiman käsikirjan »Yhteinen metsänmyynti».

Onkin merkille pantavaa, että useilla tahoilla toimittiin innokkaasti juuri yhteismyyntien hyväksi. Tämä johtui ilmeisesti siitä, että niitä kohtaan tunnettiin maakunnassa kiinnostusta. Niinpä mainitaan Nurmeksessa yritetyn yhteismyyntiä jo v. 1900, joskin huonolla menestyksellä (ks. Nissinen

1913, s. 98). Myös Pellervo-Seuran puheenjohtaja huomautti johtokunnan kokouksessa 18. 1. 1901, että »kysymys metsäntuotteiden yhteismyynneistä näyttää saavuttavan talonpoikien suurta intressiä eri osissa maata». Asiantuntemus puukauppoihin ja epäedullisten ehtojen välttäminen sopimuksissa, sama hinta samanlaisesta tavarasta kaikille osakkaille, välikäsien eliminoiminen ja sen ansiosta hyvät hinnat sekä järkevät hakkuumenetelmät olivat ne edut, jotka SOHLMANIN (1908 d) mukaan voitiin yhteismyynneillä saavuttaa. Tapion ohjeiden mukaan suoritettiinkin paikoin yhteismyyntejä, mm. Virolahdella ja Lammilla v. 1908—10 (Tapio 1908, s. 40—41; 1910, s. 110 ja 305—307). Näin muodostuneet »myyntirenkaat» olivat kuitenkin melko harvinaisia ja lyhytaikaisia eikä niillä ollut mainittavaa käytännöllistä merkitystä.

Tapion ja maatalousseurojen kaupallinen edistämistoiminta oli kuitenkin lähinnä n e u v o n t a a. Sekä suullisesti että ammatti- ja sanomalehdistön välityksellä neuvoen edistämisjärjestöt pyrkivät kehittämään kauppatapoja. Myös maatalousseurojen ja Tapion tämän vuosisadan toisella kymmenluvulla perustamat metsätoimistot oli huomattavalta osalta tarkoitettu antamaan neuvoja ja varsinkin a m m a t t i a p u a kaupallisissa tehtävissä. Jo v. 1908 keskusteltiin hoitovaliokunnassa puutavara-asiamiehen palkkaamisesta, mutta asia raukesi. Sen sijaan päätettiin panna alulle tukkien hakkuu- ja ajopalkkojen laskemisperusteita koskeva tiedustelu päämääränä asiaa koskevan käsikirjan aikaansaaminen. Tarkoituksena lienee ollut lähinnä hankintakauppojen edistäminen, asia johon eri yhteyksissä omistettiin huomiota.

V. 1912 Tapio lähetti rautatiehallitukselle kirjeen, jossa kiinnitettiin huomiota rautateiden suorittamien hakkuiden metsänhoidolliseen laatuun, tehtiin halkojen luokittelua ja erimielisyyksien ratkaisemista koskevia ehdotuksia sekä alleviivattiin sitä, että rautatielaitoksen tulisi toimittaa ostot suoraan metsänomistajilta eikä välikäsiä käyttäen (Tapio 1911, s. 272). Tapion asiakirjoista ei ilmene, minkälainen vaikutus po. kirjeellä oli.

Rautatielaitoksen hakkuut näyttävät joutuneen laajemmaltikin huomion kohteeksi erityisesti ensimmäisen maailmansodan aikana. Mm. Kuopion maanviljelysseuran johtokunta päätti 31. 3. 1916 kiinnittää rautatiehallituksen huomiota asiaan. Myöhemmin johtokunta toteaa, että rautatiehallitus oli näiden huomautusten johdosta siirtynyt käyttämään entistä enemmän ammattitaitoisia työnjohtajia.

Hoitovaliokunnassa oli 30. 5. 1917 esillä metsäkonsulentti K. G. I n g m a n i n Tapiolle osoittama kirjelmä, jossa hän ehdottaa perustettavaksi kunkin maanviljelysseuran alueelle itsenäisiä mutta yhteistyössä niiden kanssa toimivia »metsänmyyntiosuuskuntia» ja niiden »keskuskunnaksi» Tapion valvonnan alaisen toimiston. Kun oli juuri perustettu Metsänomistajain metsätoimisto, oli syytä jäädä odottamaan, missä määrin se voisi täyttää keskuskunnan tehtävät. Hoitovaliokunta päätti »kiitollisuudella merkitä muistiin esiintuodut suunnitelmat».

Johtokunnan kokouksessa kesällä v. 1914 maanviljelijä H e i k k i N i s k a n e n herätti kysymyksen puutavaran maastavientiyhdistyksestä. Asiasta keskusteltiin sittemmin johtokunnassa v. 1915 ja päätettiin kokeilla mainitunlaisen yhdistyksen toimintamahdollisuuksia rajoitetuissa puitteissa lähinnä Turun seuduilla, mutta hanke raukesi lopulta.

Edellä mainitut kaksi aloitetta osoittavat, ettei ajatus metsänomistajain kaupallisten orgaanien luomisesta ollut kuollut Pellervo-Seuran suunnitelmien epäonnistuttua. Kohta maan saavutettua itsenäisyyden ajatus toteutui myös käytännössä. Aloite tuli tällä kertaa maanviljelysseurojen taholta. Kuopion maanviljelysseuran johtokunta päätti näet 31. 7. 1919, Siilinjärven maamiesseuran tehtyä siitä esityksen, ehdottaa perustettavaksi koko maan käsittävän metsänomistajain kaupallisen järjestön ja siinä tarkoituksessa asettui yhteyteen muiden Keski- ja Itä-Suomen maanviljelysseurojen kanssa. Ajatus sai näiden taholta kannatusta ja myös Maatalousseurojen Keskusliiton edustaja asettui sitä v. 1920 puoltamaan. Samana vuonna pidetyssä metsänomistajain neuvottelukokouksessa hyväksyttiin Pellervo-Seuran laatima sääntöehdotus ja metsänomistajain kaupallinen keskusjärjestö M e t s ä n o m i s t a j a i n M e t s ä k e s k u s O y perustettiin lopullisesti v. 1921.

Suunnitelmaan liittyen perustettiin vuodesta 1922 alkaen miltei joka maakuntaan »tytär y h t y m i ä», mutta vain 11 niistä aloitti toimintansa. Järjestö harjoitti 1920-luvulla raakapuun välitystä ja vientiä, jonkin verran myös sahateollisuutta ja sahatavaran vientiä. Melko lupaavasti alkuun lähtenyt toiminta tyrehtyi kuitenkin 1930-luvun alussa vallinneen laman aikana niin, että vain keskusliike ja 4 tytäryhtymää jatkoi sen jälkeen toimintaansa (ks. PIHA 1946).

Koko 1920-luvun Metsäkeskus tytäryhtymineen oli hallitsevana tekijänä metsänomistajain kaupallista yhteistoimintaa koskevissa suunnitelmissa. Tapio ei aktiivisesti osallistunut sen perustamiseen eikä toimintaan. Edustajisto päätti kuitenkin 2. 2. 1921, että Tapio kannattaa po. yhteenliittymää ja tekee mm. Tapio-lehden sekä toimihenkilöittensä kautta tunnetuksi sen pyrkimyksiä. Samalla kuitenkin tähdennettiin, että kaupallista yhteistoimintaa harjoitettaessa on otettava huomioon järkevän metsänhoidon vaatimukset.

Tapio pyrki levittämään kaupallista tietoutta metsänomistajain keskuuteen myös kirjallisuuden välityksellä. Niinpä Tapion kansankirjasten sarjassa ilmestyi ensimmäisenä numerona (1908) Helanderin »Sananen tukkipuista ja niiden arvosta» ja v. 1911 saman sarjan numerona 5 Purhosen »Miten metsäkauppa on tehtävä?» V. 1926 Tapio päätti tehostaa markkinoita koskevaa t i e d o t u s t o i m i n t a a painattamalla erityisiä tiedustelukaavakkeita, joita lähetettiin maatalousseurojen metsäammattimiehille. Näin saatuja hintatietoja julkaistiin Tapio-lehdessä.

Eräänlaisena yhteenvetona voidaan todeta, että yksityismetsätalouden järjestöjen kaupallisen toiminnan painopiste ennen yksityismetsälain voimaantu-

loa oli varsinaisissa kaupallisissa järjestöissä, joita edustivat Metsäkeskus tytäryhtymineen. Tällä alalla voidaankin nimenomaan 1920-luvulla nähdä tiettyjä tuloksia, kun sen sijaan Pellervo-Seuran jo sitä ennen suunnittelemat metsäosuuskunnat ja metsätalousyhdistykset olivat epäonnistuneet. Näiden markkinapoliittisten pyrkimysten rinnalla harjoitettiin jossain määrin myös varsinaista kaupallista edistämistoimintaa lähinnä yhteismyyntien, neuvonnan ja ammattiavun muodossa. Tapio osallistui siihen mm. kirjallisuutta levittämällä ja harjoittamalla markkinoita koskevaa tiedotustoimintaa erityisesti Tapio-lehden välityksellä.

Kaupallista edistämistoimintaa koskevissa suunnitelmissa oli siis 1920-luvulla päästy toteuttamisasteelle, mutta toiminta oli kuitenkin vielä eräänlaista kokeilua, josta ei vielä ollut kovinkaan merkittäviä tuloksia nähtävissä. Erityisesti kiinnittää huomiota, että silloin jo toimivat ensimmäiset metsänhoitoyhdistykset suhtautuivat melko passiivisesti kaupallisiin pyrkimyksiin, ilmeisesti vahingoksi itselleen, kuten mm. Saari (1921) on huomauttanut.

Kaupallinen edistämistoiminta vuodesta 1929 alkaen

Yleistä. Kaupallista edistämistoimintaa harjoittavat järjestöt

Myös kaupallinen edistämistoiminta joutui vuoden 1929 alusta uuteen vaiheeseen jo senkin vuoksi, että *metsänhoitolautakuntien* ja *keskusmetsäseurojen* edellytykset sen hoitamiseen olivat kokonaan toiset kuin aiemmin toimineiden järjestöjen. Lisäksi yksityismetsälain toimeenpanoa koskevat säännökset nimenomaisesti velvoittivat sekä keskusmetsäseurat että metsänhoitolautakunnat toimimaan myös puukaupan alalla. Niinpä 13. 9. 1928 annetussa valtioneuvoston päätöksessä yksityismetsälain täytäntöönpanemisesta keskusmetsäseurojen tehtäväksi annetaan mm. »seurata puutavarakauppaa sekä koti- että ulkomaan markkinoilla ja antaa metsänhoitolautakunnille sitä koskevia tietoja, niin myös ohjata metsänhoitolautakuntien toimintaa yhteismyyntien aikaansaamiseksi ja yleensä metsänomistajien metsäkauppojen avustamiseksi». Metsänhoitolautakuntien johtosääntö puolestaan velvoittaa lautakunnat edistämään yksityismetsätaloutta mm. antamalla tietoja markkinatilanteesta ja ammattiapua puun myynneissä, suunnittelemalla ja järjestämällä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja tukemalla sitä tarkoittavia pyrkimyksiä.

Merkittävän panoksen kaupalliseen edistämistoimintaan antoivat jo 1930-luvulla myös *metsänhoitoyhdistykset*, joiden toimintaa näihin aikoihin pyrittiin suuntaamaan voimakkaasti juuri kaupallisiin tehtäviin. On jo todettu, että Maataloustuottajain Keskusliiton toimesta perustettiin — Metsäkeskuksen ja

sen tytäryhtymien menetettyä elinvoimansa lamakauden kourissa — v. 1933 Maataloustuottajain Keskusliiton metsänmyyntiosasto, joka v. 1934 jatkoi toimintaansa *Metsäliitto Oy*:n nimellä. Liike harjoitti lähinnä paperi- ja kaivospuun vientiä. Sen toimintasuunnitelmat rakentuivat aluksi huomattavalta osalta metsänhoitoyhdistysten varaan, ja maataloustuottajajärjestö olikin v. 1933—34 aktiivisesti mukana uusia yhdistyksiä perustamassa. Kaupallisia tehtäviä varten tuli yhdistysten näihin aikoihin asettaa mallisääntöjensä mukaan erityisiä myyntivaliokuntia.

On todettu myös, että 1930-luvun lopussa ja sodan aikana perustettujen *metsänhoitoyhdistysten liittojen* eräänä keskeisenä tehtävänä oli yhdistysten kaupallisen toiminnan ohjaaminen. Liittojen toimintaa puolestaan on vuodesta 1942 alkaen koordinoinut Maataloustuottajain Keskusliiton *metsävaltuuskunta*.

Viimeisimmän ajan kehityspiirteenä on mainittava entisestään voimistuneet metsänomistajain kaupalliset järjestöt. V. 1947 Metsäliitto muodostettiin osuuskunnaksi jäsenistönä siihen suoraan liittyneet metsänomistajat (nykyinen jäsenluku n. 54 000). Jo sitä ennen oli pantu alulle Metsäkeskuksen sulautuminen Metsäliittoon, mikä toimenpide saatettiin päätökseen v. 1957. Toisaalta Metsäkeskuksen ote toimintaansa vielä jatkaneisiin tytäryhtymiin heikkeni ja v. 1950 ne muodostivat oman myyntijärjestön (nykyinen nimi *Metsäntuottajat Oy*). Edelleen on mainittava v. 1953 tapahtunut *Metsäliiton Selluloosa Oy*:n perustaminen ja siinä yhteydessä Äänekosken metsäteollisuuslaitosten siirtyminen metsänomistajain käsiin.

Ruotsinkieliselle Pohjanmaalle perustettiin v. 1946 Osuuskunta Metsäliiton tapaan toimiva *Andelslaget Skogen* ja Turun tienoille vähän myöhemmin *Åbolands Skogsandelslag*. Uudellemaalle perustettu vastaavanlainen osuuskunta on lopettanut toimintansa.

Kaupallista edistämistoimintaa ovat siten erityisesti viime aikoina harjoittaneet muutkin kuin metsätalouden edistämisjärjestöt. Pyrkimykset ovat ilmeisesti pääosaltaan yhdensuuntaiset, mutta nimenomaan puhtaasti kaupalliset järjestöt joutuvat kuitenkin tarkastelemaan tehtävää huomattavasti erilaisesta näkökulmasta kuin esim. Tapio ja metsänhoitolautakunnat. Kysymys eri järjestöjen työnjaosta onkin tullut entistä ajankohtaisemmaksi.

Kaupallinen tiedotustoiminta

Mainittiin jo, että Tapio ryhtyi 1920-luvun lopulla kokoamaan raakapuun hintoja koskevaa aineistoa ja julkaisemaan hintatietoja Tapio-lehdessä. Mahdollisuudet tämäntapaiseen informointiin paranivat huomattavasti 1930-luvulla, kun Tapio-lehti muutettiin vuoden 1933 alusta kerran viikossa ilmestyväksi Metsälehdeksi. Markkinoita koskevat tiedonannot voitiin siten saattaa metsän-

omistajille ja neuvojille tuoreina. Kaupallinen tiedotustoiminta saikin huomattavan sijan Metsälehdessä. Esim. v. 1934 myyntiohjeet, markkinakatsaukset ja hintatiedot ottivat JÄNTERÄN (1954) mukaan 14.9 % Metsälehden palstatilasta. Hintoja koskeva aineisto saatiin metsäneuvojilta, joille sitä varten lähetettiin erityiset lomakkeet palautettavaksi Tapioon kahdesti kuukaudessa.

Metsänhoitolautakunnat vuorostaan ovat harjoittaneet markkinoita koskevaa informointia toimialueensa päivälehdissä. Yhä yleisemmin ryhdyttiin markkinakatsauksia esittämään 1930-luvulla myös metsänhoitoyhdistysten vuosikokouksissa ja erilaisissa neuvontatilaisuuksissa.

Sen jälkeen, kun metsänhoitoyhdistysten liitot perustettiin, nämä saivat puumarkkinoita koskevassa tiedotustoiminnassa keskeisen merkityksen. Paitsi lehdistössä liitot ovat vallankin viime aikoina ryhtyneet informoimaan metsänomistajia sekä omissa että metsänhoitoyhdistysten kokouksissa ja kirjeitse neuvojien ja yhdistysten luottamushenkilöiden välityksellä. Hintoja koskevien tiedotusten ohessa on esitetty markkinatilanteen ennakointia ja annettu myyntipolitiikkaa koskevia neuvoja. Liittojen apuna on tällöin ollut myös Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunnan asiantuntemus, joka on viime aikoina lisääntynyt ja varmistunut huomattavasti sen johdosta, että sen käytettävänä ovat olleet metsänomistajain kaupallisille järjestöille kuuluvien teollisuusyritysten kalkyylit. — Metsävaltuuskunta vuorostaan on saanut liittojen välityksellä maakunnasta hintoja ja muitakin markkinatilannetta koskevia tietoja.

Suuri osa metsänomistajia pitää saamaansa hintaa luottamuksellisena asiana, josta ei kernaasti anneta tietoja ulkopuoliselle. Tämä asenne on jonkin verran vaikeuttanut järjestöjen harjoittamaa markkinatiedotustoimintaa ja vielä enemmän hintatietojen leviämistä metsänomistajalta naapurille. Eri teitä tulee kuitenkin järjestöjen tietoon metsänomistajien saamia hintoja, minkä ohessa järjestöt analysoivat markkinoita myös metsähallituksen puuhuutokaupoissa muodostuvan hintatason perusteella. Näin saadut hinnat ovat *markkinahintoja*. Metsänomistajia on markkinahintojen rinnalla kautta aikojen kiinnostanut kysymys *»oikeudenmukaisesta hinnasta»*, jolla ilmeisesti tarkoitetaan hintaa, minkä metsäteollisuuden harjoittaja tai raakapuun viejä voi maksaa sen jälkeen, kun hän on valmiin tuotteen hinnoista vähentänyt hankinta-, työstämis- ym. kustannukset ja »kohtuullisen» yrittäjän ansion. Sen määrittäminen ei ole metsätalouden edistämisjärjestöille mahdollista. Sen sijaan metsänomistajain kaupallisten järjestöjen mahdollisuudet päästä arvioimaan raakapuun hintaa myös tältä pohjalta lähtien ovat lisääntyneet sitä mukaa kuin metsäteollisuuden eri haaroja on joutunut niiden omistukseen.

Viime aikoina yhä monipuolisemmaksi muodostunut tiedotustoiminta on johtanut siihen, että metsänomistajalla on yleensä tarvittaessa saatavilla markkinatilannetta koskeva informointi.

Ammattiapu ja myyntimenetelmien kehittäminen

Kaupallista tiedotustoimintaa on täydentänyt metsänomistajille henkilökohtaisesti puun myynneissä annettu ammattiapu, johon on tarjoutunut tilaisuus erityisesti myyntileimausten yhteydessä. Leimauksilla on jo sellaisenaan tietty kaupallinen merkitys, koska siten saadaan täsmälliset perusteet hinnoittelua ja yleensä kaupan solmimista varten. Jättäessään leimausluettelon metsänomistajalle, neuvoja on yleensä antanut hänelle myös eräänlaisen hinnoitusohjeen tiedossaan oleviin hintoihin perustuen, ehkäpä myös vihjeen ostajasta, ja tarpeen tullen neuvotellut kaupasta ostajan paikallisen edustajan kanssa.

Sitä mukaa kuin edistämisjärjestöjen leimaustoiminta on laajentunut käsittämään — ainakin eräissä osissa maata — pääosan myyntileimauksista, näin syntyneet leimikot ovat muodostaneet pohjan myös ostajain toiminnalle. Neuvojilta saadut leimikoiden luettelot ohjaavat ostajia kosketukseen niiden metsänomistajain kanssa, jotka todennäköisesti tarjoavat puuta kaupaksi, sen sijaan että myyntiaikeet varhemmin oli selvitettävä miltei umpimähkäisesti talosta taloon kulkien. Edistämisjärjestöjen leimaustoiminnan yleistyminen on ilmeisesti tässä mielessä rationalisoinut raakapuun ostotoimintaa.

Viime vuosina, jolloin sahatukkien myynti kuutiojalkakaupalla on yleistynyt, neuvojia on ryhdytty käyttämään paljon luovutusmittauksissa.

Neuvojan ammattiapu on saattanut mennä myös niin pitkälle, että hän on laatinut hakkuusopimuksen ostajan kanssa, jolloin myyjän tehtäväksi on jäänyt vain sopimuksen allekirjoittaminen, ellei hän suorastaan ole valtuuttanut neuvojaa siihenkin. Tämänlaatuinen käytäntö on kuitenkin saavuttanut vähän jalansijaa, sillä valtaosa metsänomistajista haluaa pidättää kaupan lopullisen päättämisen itselleen.

Edistämisjärjestöjen ammattiapu puun myynneissä saavutti erityisen merkityksen toisen maailmansodan aikana ja välittömästi sitä seuranneina vuosina, jolloin viranomaisten toimesta annettiin raakapuun hinnoittelua koskevia määräyksiä ja ohjeita. Kun metsänomistaja ei yleensä voinut hallita usein monimutkaisten hintasäännösten yksityiskohtia, hän antoi hinnoittelun tai sen tarkistamisen ammattimiehen tehtäväksi. Näin syntynyt entistä kiinteämpi yhteys metsänomistajain ja edistämisjärjestöjen kesken jatkui usein myös puutalouden säännöstelyn lakattua.

Sodan aikana metsänhoitoyhdistykset ryhtyivät avustamaan eräitä ostajia ns. hankintapalvelun muodossa, ts. suorittivat ostajien lukuun hakkuun ja ajon suunnitteluun ja valvontaan kuuluvat työnjohtotehtävät sovittua palkkiota vastaan. Sodan jälkeen vastaavanlaista toimintaa on pyritty jatkamaan ja suuntaamaan se joko metsänomistajain kaupallisia järjestöjä tai suoraan myyjä-metsänomistajia palvelevaksi.

Metsänhoitoyhdistysten suorittamien eräiden kaupallisten tehtävien laajuutta suomenkielisten metsänhoitolautakuntien alueilla v. 1945—56 kuvaa seuraava asetelma.

Vuosi	Kauppojen avustaminen	Hakkuun valvontaa	Ajon	Luovutukset
	Toimitusten käsittämä puumäärä, 1 000 k-m³ kuoretta			
1945	1 329	167	143	.
1950	571	104	80	.
1955	734	504	452	2 261
1956	754	698	591	2 302

Tavallista pitemmälle menevää ammattimiehen ohjausta puun myynneissä merkitsevät y h t e i s m y y n n i t, joissa edistämisjärjestöjen, lähinnä metsänhoitoyhdistysten ammattimiesten toimesta kootaan tiedot eri metsälöiltä kaupattavista puueristä, mitkä tarjotaan sitten yhdellä kertaa, usein huutokaupalla, ostajille. Menettely muistuttaa siten metsähallituksen puuhuutokauppoja, mutta tapahtuu pienemmissä puitteissa. Eroa on myös siinä, että kauppa lopulta tehdään ostajan ja metsänomistajan kesken. Metsänhoitoyhdistys suorittaa vain eräänlaista agentin tehtävää ja saa siitä pienen provision.

On jo todettu, että yhteismyyntien ehkä keskeisin tarkoitus oli alkuaan saattaa myynnit ammattimiesten käsiin ja siten eliminoida metsänomistajan kannalta kohtuuttomat ehdot hakkuusopimuksista. Niihin on kuitenkin liittynyt myös muita pyrkimyksiä. Niinpä on toivottu, että tarjoamalla suuria puueriä kerrallaan ja herättämällä huutokaupoissa ostajien välistä kilpailua, päästäisiin korkeampiin hintoihin kuin yksityisiä leimikoita kaupattaessa. Niiden avulla on myös pyritty ohjaamaan myyntejä hankintakauppoihin. Ehkäpä on jossain tapauksessa ollut mielessä myös raakapuun tarjonnan keskittäminen tietyllä markkina-alueella, joskin mahdollisuudet tässä suhteessa on jo alunperin tiedetty vähäisiksi.

Yhteismyyntejä pyrittiin elvyttämään erityisesti 1930-luvun alussa, jolloin Metsäliitto alkoi toimintansa. Myös toisen maailmansodan jälkeen niitä on siellä täällä kokeiltu, mutta miltei aina huonolla menestyksellä. Siitä huolimatta, että maan yksityismetsätalouden kehitys on kulkenut yhä pienempiä omistusyksiköitä kohti, ei tämä erityisesti pienmetsänomistajia ajatellen kehitetty myyntimuoto ole vakiintunut. Ehkä vakavin este niiden yleistymiselle on ollut ostajain kielteinen asenne, johon vuorostaan lienee vaikuttanut ennen muuta käsitys, että yhteismyynnit saattaisivat johtaa myyntien keskittämiseen ja siis eräänlaisiin monopolimuodostumiin tarjonnan puolella. On myös viitattu siihen, ettei yhteismyynti merkitse rationalisointia raakapuukaupassa. Se pienentää tosin ostajan yleiskustannuksia, mutta nämä kustannukset esiintyvät myyntipuolella, koska yhteismyynti joka tapauksessa vaatii koko joukon erilaisia järjestelyjä (vrt. Reinius 1957). Näin onkin asianlaita, jos yhteismyyntien järjestelyyn on palkattava myyjäpuolelle erikoishenkilökunta. Jos sen sijaan metsänhoitoyhdistysten neuvojat suorittavat myyntitehtäviä muiden toimitusten rinnalla tai käyttävät niihin luppoaikaansa, voidaan osto- ja hankintaorganisaatiota todennäköisesti supistaa ja jonkinlaista rationalisointia yhteismyyntien muodossa toteuttaa. Lisäksi voivat yhteismyynnit rationalisoida puun hankinnan kokonaisuuteen liittyviä toimintoja sen johdosta, että niiden puitteissa saadaan aikaan eräänlaista ostojen ja hankinnan keskitystä.

Markkinapoliittisten näkökohtien rinnalla on yhteismyyntien yleistymistä vaikeuttanut toisaalta juuri se, että metsänhoitoyhdistykset harjoittavat kaupallista toimintaa eräänlaisena sivutehtävänä. Ne eivät voi tehdä hankintasitoumuksia eivätkä antaa takeita niiden täyttämisestä. Ostajat eivät sen vuoksi voi jäädä hankinnoissaan niiden varaan, vaan pitävät yllä oman hankintaorganisaation. Eräänä osoituksena tämän näkökohdan merkityksestä voitaneen pitää sitä, että myös metsänomistajain kaupalliset järjestöt ovat viime aikoina olleet verraten pidättyväisiä nojautumaan hankinnoissaan metsänhoitoyhdistysten tukeen.

Metsänomistajain kaupalliset järjestöt, erityisesti Metsäkeskus ja Metsäliitto ovat, tullakseen toimeen mahdollisimman pienin pääomin, pyrkineet saamaan aikaan ns. a v o k a u p p o j a, joissa hinta on määräytynyt lopullisesti vasta sitten, kun liike on saanut maksun ulkomaiselta ostajalta. Vaikka tämä käytäntö on varsin yleistä eräiden maataloustuotteiden, kuten maidon ja teuraskarjan kaupassa, se ei ole menestynyt raakapuun myynneissä. Syynä lienee osaksi puun myyntien satunnainen luonne ja erityisesti se, että myynnit usein tapahtuvat tiettyjen rahan tarpeiden tyydyttämiseksi, jolloin myös lopullisen hinnan tuntemista pidetään tärkeänä jo kaupanteon hetkellä (ks. Piha 1946, s. 10).

Yksityismetsien raakapuun myynneissä on ollut selvästi todettavissa h a n k i n t a k a u p p o j e n osuuden lisääntyminen pystyyn myyntien kustannuksella. Yksityismetsien otantatutkimuksen mukaan hankintamyyntien osuus oli yksityismetsien luovutusmäärästä hakkuuvuotena 1955/56 n. 61 %, kun vastaava luku oli v. 1929—38 Kailan (1945) mukaan keskimäärin 30. Kehitykseen on vaikuttanut ratkaisevasti metsälöiden keskikoon pienentyminen. Toisaalta myös edistämisjärjestöjen ohjelmana on ollut myyntien suuntaaminen hankintakauppoihin. Siihen on useitakin syitä. Hankintakauppoja lisäämällä on ensinnäkin katsottu voitavan toteuttaa puukaupoissa ja raakapuun hankinnassa eräänlaista rationalisointia. Tämän näkökohdan merkitys on korostunut sitä mukaa kuin maan yksityismetsätalous on kehittynyt yhä pienmetsävaltaisemmaksi. Motiivina on ollut myös pyrkimys hakkuiden tason kohottamiseen. Hankintakauppamuodon on uskottu myös monipuolistavan raakapuun menekkiä ja edistävän erityisesti pienpuun markkinointimahdollisuuksia. Yleensäkin

tämä myyntimuoto on katsottu pystyyn myyntiä kehittyneemmäksi ja edistämisjärjestöjen piirissä on lähdetty siitä, että hankintakauppojen yleistyminen on omiaan lisäämään metsänomistajain aktiivisuutta ja vastuuntuntoa.

Metsätaloutemme pienmetsävaltaistuminen ja toisaalta pyrkimykset raakapuun hankinnan koneellistamiseen ovat viime aikoina kohdistaneet lisääntyvää huomiota raakapuun myynti- ja hankintamenetelmiin. On mahdollista, että lähitulevaisuus tuo mukanaan tällä alalla huomattavia uudistuksia.

Muu kaupallinen edistämistoiminta

Edistämisjärjestöjen eräänä pyrkimyksenä on ollut myös kauppatapojen kehittäminen terveeseen suuntaan. Erityisen huomion kohteena on tällöin ollut kohtuuttomien määräysten poistaminen kauppakirjoista.

Vielä yksityismetsälain voimaan tultua asia oli varsin ajankohtainen ja siitä keskusteltiin useassa eri yhteydessä edistämisjärjestöjen piirissä. Niinpä kysymys oli esillä Tapion metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajille 5. 4. 1933 järjestämässä neuvottelutilaisuudessa Airilan alustamana. Keskustelun yhteydessä ilmeni, että verraten yleisesti tehtiin kauppoja, joissa myyjät »epäselvästi ja ovelasti laadittujen kauppakirjojen takia joutuivat kärsimään vahinkoja». Kokous suositteli tällaisten tapausten julkisuuteen saattamista Metsälehden välityksellä.

Metsänhoitolautakuntien puheenjohtajien ja päämetsänhoitajien neuvottelutilaisuudessa 15.—16. 12. 1938 metsänhoitaja, sittemmin ylimetsänhoitaja V. L. Heinänen piti alustuksen aiheesta »metsäkaupoissa käytettävät kauppakirjakaavakkeet». Kokous katsoi, että yleisten, tasapuolisten kaavakkeiden saanti on välttämätöntä ja että Tapion tulisi ottaa yhteys Puunjalostusteollisuuden Keskusliittoon ja sen edustajain kanssa ryhtyä asiaa kehittämään edelleen.

Asia sai myönteisen ratkaisun vasta toisen maailmansodan jälkeen, kun kansanhuoltoministeriön toimeksiannosta erityinen ostajia ja myyjiä sekä valtiovaltaa edustava toimikunta laati v. 1945 kauppakirjakaavakkeet ja kansanhuoltoministeriö määräsi, että niitä oli käytettävä, milloin jompikumpi kaupan osapuoli sitä vaati.

Puutalouden säännöstelyn päätyttyä metsäteollisuuden ja metsänomistajain järjestöt asettivat v. 1950, Tapion tehtyä siitä aloitteen, uuden toimikunnan kauppakirjakaavakkeita laatimaan. Melko pitkän valmistelutyön tuloksena saatiinkin aikaan myönteinen ratkaisu ja laaditut kauppakirjakaavakkeet julkaistiin Tapion toimesta v. 1951. Sittemmin on kaavakkeita tarkistettu järjestöjen edustajien välisissä neuvotteluissa. Näin laaditut kaavakkeet ovat joutuneet varsin yleiseen käytäntöön. Jo Tapion painamia kaavakkeita on myyty n. 2.5

milj. kpl., minkä lisäksi suuryritykset ovat painattaneet omaan lukuunsa järjestöjen hyväksymiä kaavakkeita.

Toinen merkittävä uudistus koski raakapuun mittausta. Vielä yksityismetsälain voimaan tultua oli tavallista, että ostajat vaativat ylimittaa, jonka suuruus lisäksi vaihteli ostajasta, osin myyjästäkin riippuen. Niin ikään vaihteli sahatukkien kaupoissa ns. tasausvaran pituus. Tämän ohessa esiintyi kirjavuutta itse mittausmenetelmissä. Lisäksi säännöstelemätön tila mittausalalla houkutteli vallankin pienostajia ja välittäjiä käyttämään menetelmiä, joihin edellä selostetun neuvottelukokouksen yhteydessä viitattiin.

Tapion johtokunta ehdotti 8. 2. 1930 Maatalousseurojen Keskusliiton vuoden 1931 edustajakokoukseen keskustelukysymyksen aiheesta: »Mitä voitaisiin tehdä puutavaran mittauksen yhdenmukaistamiseksi maassamme?» Helander ja Pelttari valmistivat sitä koskevan alustuksen. V. 1930 Helander teki myös opintomatkan Ruotsiin tutustuakseen sikäläisiin mittausyhdistyksiin ja osaltaan tämän matkan vaikutuksesta eräissä maakunnallisissa tilaisuuksissa samana vuonna pidettiin näitä mittausyhdistyksiä valaisevia esitelmiä (Vk. 1930, s. 33—34). Kun myös maakunnasta tehtiin aloitteita — esim. Hämeenlinnan ympäristön metsänhoitoyhdistys ehdotti v. 1932 Tapiolle osoittamassaan kirjeessä, että pienen puutavaran ylimittaa koskeva kysymys otettaisiin esille jossain koko maata käsittävässä alan kokouksessa —, Tapion johtokunta asetti 8. 11. 1932 asiaa valmistelemaan valiokunnan, johon sen nimeämien jäsenten (Honkala, Jalava, Mecklin ja Malmi) lisäksi Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto nimesi Tapion pyynnöstä kaksi edustajaa (Kivinen ja Lehtisalo).

Valiokunnan mietintö valmistui v. 1934. Ennen sitä (27. 5. 1933) johtokunta päätti kuitenkin, saattaakseen asian koko laajuudessaan selvitettäväksi, ehdottaa maatalousministeriölle, että mittauskysymystä pohtimaan asetettaisiin valtion komitea. Tällainen komitea asetettiinkin v. 1934 ja sen vuonna 1936 valmistuneen mietinnön pohjalta (Komiteanmietintö 3/1937) säädettiin v. 1938 puutavaran mittauslaki.

Mittauslainsäädännön suurin merkitys on ehkä siinä, että se loi raakapuun mittaukselle tietyt normit, vähimmäisvaatimukset, joita sopimusehdoista riippumatta oli noudatettava. Lisäksi laki asetti mittausviranomaiset, joihin tarpeen tullen voitiin turvautua. Käytäntö on kuitenkin omaksunut lain ja sen toimeenpanoasetusten säätämän mittausmenettelyn ilman, että mittausviranomaisten apua on tarvinnut sanottavasti käyttää. Metsänhoitolautakuntien mittaustoiminnasta antamat kertomukset osoittavat, että virallisilla mittaajilla on ollut vuosittain koko maassa vain muutamia toimituksia. Näin menetellen raakapuun mittaus on voitu hoitaa huomattavasti halvemmalla kuin Ruotsissa ja Norjassa, missä sitä varten on luotu varsin suurisuuntainen pysyvä organisaatio.

Mainittakoon, että Tapio sai v. 1933 edustajan myös keskuskauppakamarin silloin asettamaan pienen pyöreän puutavaran asiantuntijalautakuntaan sekä v. 1935 keskuskauppakamarin pinotavaran mittauslautakuntaan.

V. 1950 Tapio kiinnitti huomiota vanerikoivun kuutioinnissa ja laatuluokituksessa esiintyviin epäkohtiin ja johtokunta päätti ryhtyä Koivukeskuksen kanssa neuvotteluihin niiden korjaamiseksi. Jo v. 1951 päädyttiin neuvottelujen tuloksena eräänlaiseen suositukseen laatuluokituksen osalta. Uudet luokitusohjeet painettiin Tapion toimesta ja ne ovat joutuneet yleiseen käytäntöön.

Edistämisjärjestöjen suhde metsänomistajain kaupallisiin järjestöihin

Aiemmin on jo mainittu Tapion myönteinen asennoituminen 1920-luvun alussa perustettuun Metsänomistajain Metsäkeskukseen ja sen tytäryhtiöihin. Runsaat 10 vuotta myöhemmin jouduttiin määrittelemään kanta Maataloustuottajain Keskusliiton Metsänmyyntijärjestöön. Asialla oli entistä suurempi kantavuus sen vuoksi, että järjestö pyrki saamaan varsin määräävän otteen metsänhoitoyhdistyksiin, joiden toiminnan kehittäminen oli sitä ennen tapahtunut lähinnä Tapion ja metsänhoitolautakuntien johdolla.

Jo vuoden 1932 lopussa asia oli käsiteltävänä metsänhoitolautakuntien päämetsänhoitajien neuvottelukokouksessa. Siinä hyväksyttiin periaate, että metsänhoitolautakuntien tulee johtosääntönsä mukaisesti edistää metsänomistajien yhteismyyntihankkeita. Ehtona on kuitenkin, että hakkuissa noudatetaan metsänhoidon vaatimuksia ja että kaupan teko jää ostajan ja metsänomistajien väliseksi asiaksi.

Johtokunta käsitteli Tapion kantaa Helanderin laatiman muistion pohjalta 4. 11. ja 28. 11. 1933. Muistiossa alleviivattiin sitä, että lautakuntien tuli toisaalta tukea yhteistoimintahankkeita, mutta samalla säilyttää itsenäisyytensä metsätalouden edistämistyön paikallisina johtoeliminä. Näin ollen lautakuntien toimihenkilöiden tuli antaa järjestölle ammattiapua, mutta he eivät saaneet toimia sen asiamiehinä. Muistiossa esitetyt periaatteet[1] samoin kuin eri neuvottelukokouksien suositukset johtokunta hyväksyi toimintaohjeeksi.

Näin omaksuttua periaatetta seurattiin myös, kun Metsäliitto v. 1947 organisoitiin uudestaan. Tapio ja metsänhoitolautakunnat eivät järjestöinä osallistuneet sen jäsenkeräykseen, mutta eivät toisaalta nähneet estettä sille, että niiden toimihenkilöt yksityisinä henkilöinä olivat siinä mukana.

[1] Kokouksessa 28. 11. 1933 esillä ollut, edellisestä hiukan poikkeava muistio ei ole ollut löydettävissä.

Tapion ja metsänhoitolautakuntien metsänomistajain kaupallisille järjestöille suopea asenne perustui, paitsi yksityismetsälain toimeenpanoasetusten säännöksiin, myös käsitykseen, että nämä järjestöt pyrkiessään edistämään puun menekkiä ja toimimaan metsänomistajain eduksi raakapuun hinnanmuodostuksessa herättävät harrastusta metsänhoitoa kohtaan ja siten välillisesti edistävät myös metsänhoidon asiaa. Esim. edellä mainitussa Helanderin muistiossa tämä näkemys on selvästi tuotu esiin. Muutoinkin edistämisjärjestöt metsänomistajain hallitsemina eliminä suhtautuvat myötätunnolla kaupallisten järjestöjen pyrkimyksiin.

Eri metsänhoitolautakuntien asenne kaupallisiin yhteenliittymiin ja yleensäkin aktiivisuus kaupallisissa kysymyksissä on kuitenkin ollut varsin erilainen. Lounais-Suomen metsänhoitolautakunta ryhtyi 1930-luvun alussa organisoimaan jopa paperi- ja kaivospuun vientiä. Toisaalta on lautakuntia, jotka ovat olleet verraten välinpitämättömiä kaupallista toimintaa kohtaan. Ennen muuta johtavan metsänhoitajan näkemys, ehkä myös paikalliset olosuhteet ovat ratkaisseet asennoitumisen.

On syytä tähdentää, että esitetyt varaukset ovat koskeneet ensi sijassa Tapion ja metsänhoitolautakuntien asennetta kaupallisiin järjestöihin. Metsänhoitoyhdistykset ovat saaneet luoda suhteensa niihin jonkin verran itsenäisemmin. Toisaalta juuri suhde metsänhoitoyhdistyksiin on joskus aiheuttanut hankausta metsätalouden edistämisjärjestöjen ja kaupallisten yhteenliittymien välillä. Ajoittain ja nimenomaan Metsäliiton perustamisen aikoihin 1930-luvulla esiintyi melko voimakkaana pyrkimys omistaa metsänhoitoyhdistykset jokseenkin kokonaan kaupallisille tehtäville, jopa muotoilla niiden järjestörakennekin sitä silmällä pitäen. Kehitys johti kuitenkin jo varsin pian siihen, että metsänhoitoyhdistykset muodostuivat metsätalouden yleistä edistämistoimintaa hoitaviksi elimiksi ja jäivät samalla lähinnä keskusmetsäseurojen ja metsänhoitolautakuntien johdettaviksi, joskin niillä liittojensa välityksellä on läheinen yhteys myös metsänomistajain etupoliittiseen rintamaan. Varsinainen kaupallinen toiminta muodostui omaksi kutakuinkin itsenäiseksi toimintasuunnaksi.

Kun metsänhoitolautakunnat keskusmetsäseuroineen asetettiin v. 1928, metsänomistajain kaupallinen ja etupoliittinen järjestäytyminen oli maassamme huomattavasti heikompi kuin nyt. Sen valossa lienee ymmärrettävissä, että kaupallinen toiminta sai esim. metsänhoitolautakuntien johtosäännössä verraten voimakkaan alleviivauksen. Viime aikojen kehitys on johtanut kuitenkin siihen, että melkoinen osa lautakunnille silloin ajatelluista tehtävistä on siirtynyt kaupallisille ja etupoliittisille järjestöille. Erityisesti markkinoita koskevaa tiedotustoimintaa ja puun menekin lisäämiseen tähtäävää talouspoliittista toimintaa — siitä esimerkkinä mm. pyrkimys ulkomaisten polttoaineiden käytön rajoittamiseksi, jotta haloille voitaisiin luoda menekkiä — nämä järjestöt hoitavat ponnella.

Puun hankinnan edistämistoiminta

Puun hankinnan edistämistoiminta tähtää raakapuun hankinnan rationalisoimiseen sen tekniikkaa ja organisaatiota kehittämällä. Sen avulla voidaan vahvistaa maan kilpailukykyä metsäntuotteiden kansainvälisillä markkinoilla ja edistää raakapuun menekkiä. Rationalisointi voi näin ollen kohottaa myös raakapuun hintoja tai ainakin hidastaa niiden alenemista. Puun hankinnan edistämistoimintaan liittyvät siten sekä kansantaloudelliset että metsänomistajain liiketaloudelliset intressit.

Metsätalouden edistämisjärjestöjen toiminta puun hankinnan alalla on aina viime aikoihin saakka ollut varsin vähäistä. Tämä ensi näkemältä yllättävältä tuntuva seikka on kuitenkin helposti selitettävissä. Kuten aiemmin on todettu, metsätalouden edistämistoiminta pantiin maassamme alulle metsänhoidon merkeissä vastapainoksi metsän hävitykselle. Sen rinnalla oli kyllä välttämätöntä omistaa huomiota kaupallisille kysymyksille, koska hävitys tapahtui lähinnä myyntihakkuiden yhteydessä. Sen sijaan raakapuun hankinnan tekniikkaa koskevat ongelmat eivät olleet kovin ajankohtaisia moneen vuosikymmeneen. Hakkuu- ja vetovoimaa on ollut viljalti saatavissa ja työpalkat suhteellisen alhaiset. Suomi on ollut pitkälle tämän vuosisadan puolelle maatalousmaa, jonka maatalous on käyttänyt runsaasti työvoimaa. Talvikautena tämä työvoima on luontevasti siirtynyt metsätalouden hakkuu- ja kuljetustöihin. Koneellistamista ja rationalisointia on kiirehditty lähinnä teollisuudessa, kun taas alkutuotanto, metsätalous siihen luettuna, on saanut jatkaa toimintaansa perinnäisiä työmenetelmiä käyttäen. Maamme pitkä, runsasluminen talvi ja miltei koko maan peittävä uittoväyläverkosto ovat sitä paitsi varsin pitkälle suosineet perinnäisiä puunhankintamenetelmiämme ja osaltaan tukeneet metsä- ja puutaloutemme asemaa kansainvälisessä kilpailussa.

Hankintateknillisten kysymysten myöhäistä esille tuloa metsätaloudessamme osoittaa selvästi myös se, että tämän alan järjestelmällinen t u t k i m u s- ja k o k e i l u t o i m i n t a pantiin maassamme alkuun vasta toisen maailmansodan aikoihin tai vähän sitä ennen. Metsäteknologian tutkimusosasto perustettiin *Metsäntutkimuslaitokseen* vasta v. 1931 ja sai ensimmäisen vakinaisen johtajan vasta v. 1938. *Työtehoseuran* metsäosasto perustettiin v. 1942 ja *Metsäteho*,

Metsäneuvoja suunnittelemassa isännän kanssa puukauppaa ja leimausta. Tapion kuvakokoelmasta.

Neuvoja avustamassa luovutusmittauksessa. Tapion kuvakokoelmasta.

Moottorisaha työssä. Tapion kuvakokoelmasta.

Maataloustraktori metsäkuljetuksessa. Tapion kuvakokoelmasta.

Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton metsätyöntutkimusosasto, v. 1945. Jo ennen toista maailmansotaa eräät yksityiset tutkijat, osin myös Työtehoseura, olivat kuitenkin tutkimuksissaan käsitelleet myös raakapuun hankintaan liittyviä kysymyksiä (ks. KANTOLA 1954).

Edellä sanotun valossa on ymmärrettävissä myös metsätalouden edistämisjärjestöjen passiivisuus hankintateknillisiä kysymyksiä kohtaan. Asiaan vaikutti osaltaan myös se, että pystyyn myynti oli aina 1930-luvun lopulle yksityismetsiemme vallitsevin myyntimuoto. Vastuu puun hankinnasta ja sen kehittämisestä kuului siten pikemmin ostajille kuin metsänomistajille ja heidän järjestöilleen.

Itsenäisyyden ajan melko nopea teollistuminen ja maalta pako sekä toisaalta raakapuun hakkuiden lisääntyminen aiheuttivat kuitenkin sen, että 1930-luvun lopun korkeasuhdanteiden aikoina — varsinkin rannikkoalueilla jo 1920-luvun lopulla (ks. ZWEYGBERGK 1929) — voitiin nähdä merkkejä metsätyövoiman puutteesta. Erittäin polttavaksi työvoimakysymys muodostui toisen maailmansodan aikana ja välittömästi sitä seuranneina vuosina. Se ilmeni myös metsätyöpalkoissa, joiden reaalinen nousu heti sodan jälkeen oli jyrkempi kuin useimpien muiden alojen palkkojen. Niinpä HEIKINHEIMON (1954, s. 8—9) laskema metsätyömiehen reaalisen päiväansion indeksi v. 1948 oli 137 ja sahatyömiehen vain 124 (1938 = 100).

Toinen maailmansota antoikin voimakkaan sysäyksen raakapuun hankintatekniikan kehittämiselle. Nähtiin välttämättömäksi lisätä ihmistyön tehoa työvälineitä ja työmenetelmiä parantamalla sekä mahdollisuuksien mukaan työtä koneellistamalla. Merkkinä lisääntyvästä harrastuksesta on mainittava juuri tehostunut tutkimus- ja kokeilutoiminta, jota edellä mainittujen ja osin muidenkin tutkimuselinten rinnalla ovat harjoittaneet myös monet käytännön miehet ja metsäalan yritykset. Ulkomailta, erityisesti Skandinaviasta on niin ikään saatu hyödyllisiä vaikutteita. — Myös työvoimaviranomaisten järjestämät hakkuumestaruuskilpailut voidaan mainita osoituksena lisääntyneestä metsätyötekniikan harrastuksesta.

Sodan aikana hankintatekniikan edistäminen kohdistui lähinnä perinnäisten työvälineiden kunnostamiseen. Tämä toiminta oli ensi kädessä Työtehoseuran vastuulla. Seura palkkasi sitä varten opettajia, työkalumestareita, jotka lyhyiden kurssien muodossa antoivat eri työmailta valikoiduille metsätyömiehille opetusta metsätyövälineiden kunnostamisessa. Nämä vuorostaan harjoittivat neuvontaa työmailla.

Sodan jälkeen kävi vähitellen mahdolliseksi hankkia ja kehittää myös raakapuun hankintaa tehostavia koneita: moottorisahoja, kuorimakoneita, traktoreita, kuormaus- ja niputuslaitteita jne. Näitä tuotiin aluksi pääasiassa ulkomailta, mutta aikaa myöten myös kotimainen teollisuus on osoittanut lisääntyvää mielenkiintoa niiden suunnittelua, kokeilua ja valmistusta kohtaan.

Tapionkin puun hankinnan edistämistoiminta alkoi varsinaisesti toisen maailmansodan jälkeen. Jo aikaisemmin oli kuitenkin tehty eräitä ko. työalaa koskevia aloitteita. Niinpä hoitovaliokunta oli 23. 11. 1908 päättänyt suorittaa tukkien hakkuu- ja metsäkuljetuspalkkoja koskevan tiedustelun, ilmeisesti kylläkin enemmän raakapuun hinnoittelun kuin hankintatekniikan tarpeita ajatellen. V. 1930 Tapio pani toimeen kilpailun tarkoituksenmukaisten kuorimisvälineiden kehittämiseksi ja rahoitti sittemmin myös kilpailun yhteydessä ehdotetuilla välineillä suoritetut kokeilut (Jk. 25. 4. 1930). Samana vuonna (20. 12.) Tapion työvaliokunta päätti tukea Työtehoseuran ja hevosjalostusliittojen keskusjärjestön suunnittelemia kokeiluja metsäajojen työmenetelmien sekä rekimallien kehittämiseksi. Lisäksi puun hankinta otettiin eräänä, joskin verraten alistettuna osana pitkien metsäkurssien ohjelmaan.

Nämä irralliset toimenpiteet osoittavat, että tiettyä mielenkiintoa puun hankinnan ongelmia kohtaan tunnettiin, mutta se ei ollut muodostunut ohjelmalliseksi toiminnaksi. Kun metsätöiden rationalisointi kohosi sodan aikana ja sen jälkeen metsätaloutemme erääksi johtoaiheeksi, eivät myöskään edistämisjärjestöt ole voineet sitä sivuuttaa. V. 1950 tämän toiminnan kehittämiseksi ryhdyttiin suorittamaan järjestelmällistä valmistustyötä ja v. 1954 sitä varten palkattiin erityinen metsänhoitaja Tapion metsänhoitotoimistoon. Puun hankinnan edistämistoiminnan ottamista Tapion työohjelmaan alleviivattiin varsinkin hallintoneuvoston kokouksessa 14. 4. 1953.

Puun hankinnan edistämistoiminta on tapahtunut lähinnä neuvonnan yhteydessä ja kohdistunut toisaalta perinnäisten metsätyövälineiden kunnostamiseen ynnä kehittyneempien työmenetelmien soveltamiseen, toisaalta metsätöiden koneellistamisen edistämiseen. Neuvonta tapahtui aluksi siten, että Työtehoseuran työkalumestareita kutsuttiin antamaan opetusta metsänomistajille pidetyillä kursseilla. Kun oli välttämätöntä laajentaa puun hankinnan kysymysten käsittely muillekin neuvonnan aloille ja orientoida myös neuvojakunta siihen liittyviin tehtäviin, ryhdyttiin v. 1950 panemaan toimeen hankintateknillisiä kursseja metsäneuvojille Saarijärven metsänhoitokoulussa. Myöhemmin koko edistämisjärjestöjen ammattimiehistö on saanut orientoivan lisäkoulutuksen hankintatekniikassa.

Neuvojien vuorostaan tuli aloittaa kurssitoiminta kuntaportaassa. Heidän tehtäväkseen jäi kuitenkin lähinnä kurssien yleinen järjestely; tarvittavia opettajavoimia on kouluttanut etupäässä Työtehoseura pitempiaikaisten kurssien muodossa.

Huolimatta niistä vaikeuksista, jotka puun hankinnan koneellistamiseen luonnostaan liittyvät, tällä alalla on viimeisten 10 vuoden kuluessa tapahtunut maassamme merkittävä kehitys. Voidaan kuitenkin tehdä se havainto, että koneellistaminen on kohdistunut lähinnä kaukokuljetukseen sekä rajoittunut varsinaisten metsätöiden osalta etupäässä valtion ja yhtiöiden,

siis suurmetsänomistajien metsätalouteen. Maatilametsätaloudessa puun hankinta tapahtuu vielä valtaosaltaan perinnäistä kirves-käsisaha-hevosmenetelmää käyttäen, joskin tässäkin hankintamenetelmässä tarvittavia työvälineitä on kehitetty ja niiden kuntoa parannettu. Myös moottorisahoja ja traktoreita käytetään jossain määrin maatilametsätaloudessakin.

Koneellistamisen hitauteen maatilametsätaloudessa on useitakin syitä. Ensinnäkin on mainittava metsälöiden ja sen seurauksena myös hankittavien puuerien pienuus. Tämä jo sellaisenaan vaikeuttaa metsätöissä tarvittavien erikoiskoneiden ja -laitteiden kannattavaa käyttöä.

Pienmetsävaltaisuudesta on koneellistamista ajatellen myös useita välillisiä seurauksia. Ensinnäkin on suuri joukko metsänomistajia, jotka omassa metsässään talvikauden työskennellen saavat vuosittain yhtä suuren tai ehkä suuremmankin ansion työpalkan kuin kantorahan muodossa. Heillä ei ole sellaista kannustinta alentaa koneellistamisen avulla raakapuun hankintakustannuksia kuin vierasta työvoimaa käyttävällä metsänomistajalla, joka siten pyrkii saamaan itselleen mahdollisimman korkean kantohinnan. Moni metsätöiden varassa elävä pienmetsänomistaja suorastaan uskoo koneiden vievän häneltä ansiomahdollisuuden. Suurmetsänomistajat sen sijaan voivat ryhtyä koneellistamaan metsätöitä siinäkin tapauksessa, ettei se tiettyä työoperaatiota lähtökohtana pitäen muodostuisi kannattavaksi. Siten voidaan näet varmistaa töiden nopea suoritus käytettävissä olevalla työvoimalla, mikä puun hankinnan muissa vaiheissa voi aiheuttaa säästöjä. Koneellistamiseen voidaan lähteä myös silloin, kun ennakoidaan palkkatason lähitulevaisuudessa nousevan sellaiseksi, että koneellistaminen muodostuu kannattavaksi. Jopa pyrkimys vaikuttaa palkkatason kehitykseen saattaa olla mielessä.

Eräänä syynä koneellistamisen hitauteen maatilametsissä on myös se, että teknillinen tieto ja taito leviää yksityismetsiin huomattavasti hitaammin kuin ammattimiesten johdossa toimivaan valtion ja yhtiöiden metsätalouteen. Voidaan kuitenkin tehdä se havainto, että myös metsätalouden edistämisjärjestöt ovat lähteneet puun hankinnan kysymyksiä käsittelemään verraten myöhään. Siihen on vuorostaan ilmeisesti vaikuttanut ensinnäkin ko. työmuodon uutuus ja outous. Kun sitä paitsi metsätyökoneiden teknillinen kehitys on ollut nopeata, ei ole ehkä katsottu olevan syytä kiirehtiä niiden käytäntöön soveltamista, ennen kuin on saavutettu riittävä varmuus koneiden kelpoisuudesta ja niiden käytön taloudellisuudesta. Eräänä vaikeutena on ollut myös koneiden jatkuvan huollon järjestäminen, joka kohtaa erityisiä vaikeuksia juuri maatilametsätalouden piirissä. Myös pääoman puute on eräänä asiaan vaikuttavana tekijänä mainittava.

Metsätöiden koneellistamiskysymystä on siis maatilametsätaloudessa tarkasteltava monestakin syystä huomattavasti eri pohjalta kuin suurmetsätalouden piirissä. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei koneiden aiheuttama

pääomakustannus muodostu liian suureksi. Koneellistamisen edistämisessä onkin kohdistettu päähuomio sellaisiin koneisiin, joita voidaan käyttää sekä maa- että metsätaloudessa. Tärkein niistä on *maataloustraktori*, joita v. 1957 lasketaan olevan maassamme n. 55 000. Kysymys ei niiden kohdalla ole uuden koneen ostamisesta, vaan jo viljelmällä olevan käyttämisestä ynnä eräiden verraten halpojen lisälaitteiden hankkimisesta. Traktorin käytön kehittäminen metsäajoihin on välttämätöntä myös sen vuoksi, että maan hevoskanta on nopeasti vähenemässä (PUTKISTO 1952).

Myös *moottorisahan* käyttöä maatilametsien hakkuutöissä pidetään kannattavana. Mahdollisuus suorittaa sillä myös kotitarvepuun katkominen sekä eräiden verraten halpojen, käyttöä monipuolistavien lisälaitteiden (maa- ja puukaira, raivaussaha jne.) saanti on osaltaan antanut virikettä sen hankkimiseen.

Koneellistamisyritykset ovat kiinnittäneet huomion myös eräisiin *perustehtäviin*, jotka vasta luovat edellytyksiä koneiden käytölle. Sellaisia tehtäviä ovat mm. varastoalueiden ja varsiteiden raivaus, jotka työt olisi edullista suunnitella laajempien metsäalueiden puitteissa, sekä metsälökohtaisen palstatieverkon suunnittelu ja raivaus.

Joskin puun hankinnan rationalisointi nimenomaan koneellistamisen tietä kohtaa maatilametsissä erityisiä vaikeuksia, siihen liittyvät toisaalta metsänomistajain ja metsätalouden edistämisjärjestöjen kannalta varsin voimakkaat intressit. Aiemmin viitattiin jo siihen, että metsätyöpalkat ovat nousseet kahden viimeisen vuosikymmenen aikana suhteellisesti voimakkaammin kuin esim. metsäteollisuuden työpalkat. On mahdollista, että näiden suurta fyysistä ponnistusta vaativien töiden ansiot vastaisuudessakin seuraavat ainakin yleisen ansiotason kehitystä, jonka vuorostaan yleisesti hyväksyttyjen palkkapoliittisten periaatteiden mukaan pitäisi seurata yleistä tuottavuuden nousua. Jos työn tuottavuus tällöin jää metsätaloudessa jälkeen muiden alojen tuottavuuden kehityksestä, seurauksena on — muiden tekijöiden pysyessä samana — metsänomistajan kantorahan muodossa saaman osuuden väheneminen metsä- ja puutalouden tulonjaossa. Eräät arvioinnit viittaavat siihen, ettei mainittavaa työn tuottavuuden nousua ole puun hankinnan metsävaiheessa 1930-luvulta lähtien tapahtunut, ellei ehkä aivan viimeisinä vuosina (1950-luvulla). Ansioiden nousu on siis ollut lähinnä yksikköpalkkojen nousun seuraus. — Työvälineiden laadun ja kunnon paraneminen on kuitenkin pienentänyt työponnistusta.

Metsätalouden edistämisjärjestöjen vastuuta puun hankinnan rationalisoimisessa on lisännyt erityisesti se aiemmin mainittu seikka, että puu markkinoidaan yksityismetsistä jo pääosaltaan hankintakaupoin. Vastuu työtoiminnan kehittämisestä on siis siirtynyt ostajalta metsänomistajille ja heidän järjestöilleen.

Puun hankinnan ja myös metsätöiden koneellistamisen edistyttyä verraten pitkälle suurmetsätalouden piirissä onkin viime aikoina kohdistettu yhä lisääntyvää huomiota koneellistamisen mahdollisuuksiin maatilametsissä. Asiaa pohdittaessa on yhä voimakkaampana tuotu esiin käsitys, ettei kysymys ole hoidettavissa puhtaan teknillisen rationalisoinnin tietä, vaan myös puun hankinnan ja markkinoinnin organisaatiota, jopa metsänhoidon tekniikkaa olisi kehitettävä koneellistamisen mahdollisuuksia ajatellen. Tässä yhteydessä on esitetty useita eri vaihtoehtoja (vrt. esim. PUTKISTO 1955), jotka kuitenkin odottavat käytännöllistä ratkaisuaan. Toisaalta on lausuttu käsitys, ettei koneellistamisella maatilametsissä ole suuriakaan mahdollisuuksia, vaan rationalisointi niissä olisi kohdistettava ensi kädessä perinnäisten työvälineiden ja työmenetelmien kehittämiseen (vrt. PIHA 1957).[1]

Juuri koneellistamisongelma on saattanut metsätaloutemme eräänlaiseen murrosvaiheeseen, jonka ratkaisuun liittyvät kysymykset koskevat hyvin läheisesti myös metsätalouden edistämisjärjestöjä.

[1] Tässä yhteydessä lienee mielenkiintoista todeta, että Pohjois-Ruotsin suurmetsätaloudessa lasketaan hakkuun ja hevoskuljetuksen työsuorituksen lisääntyneen viimeisten 10 vuoden aikana keskimäärin 2 % vuodessa yksinomaan työn organisaation parantamisen, entistä parempien työvälineiden ja niiden hoidon tehostamisen ansiosta. Koneellistamisen vaikutusta ei tässä siis ole otettu huomioon (ks. Skogsbrukets arbetsmarknad 1956, s. 37—38).

Toiminta metsälainsäädännön kehittämiseksi
Edistämistoiminnan ja lainsäädännön suhde

Vuoden 1917 metsäasetus

Metsien käsittelyä koskeva lainsäädäntö ei kuulu metsätalouden edistämistoimintaan. Sillä on kuitenkin huomattavalta osalta sama käytännöllinen päämäärä kuin metsänhoidon edistämistoiminnalla. On sen vuoksi perusteltua seurata myös po. lainsäädännön kehitystä ja siinä yhteydessä tarkastella erityisesti, missä määrin Tapio on toiminut sen hyväksi.

Kysymys metsälainsäädännöstä tuli jo heti Tapion perustamisen jälkeen ajankohtaiseksi, sillä 17. 4. 1908 senaatti antoi eduskunnalle esityksen metsänhoitolaiksi, jonka tuli korvata vuoden 1886 metsälain 10, 11, 12 ja 14 pykälät. Lakiesitys perustui pääosaltaan edellä mainitun vuoden 1896 komitean mietintöön. Lain tärkein metsien käsittelyä koskeva periaate sisältyi sen 1 §:ään. »Metsämaata älköön saatettako ilmeisesti rappiolle eikä siis metsää saa siten hakata, tai metsämaata hakkauksen jälkeen niin käyttää, että metsän uudistus sen johdosta selvästi saatetaan vaarallaiseksi.» Kiellettyä metsämaan rappiolle saattamista seuraisi lakiehdotuksen mukaan metsän rauhoittaminen, kunnes tyydyttävä uudistuminen on turvattu.

Lain valvontaa varten ehdotettiin asetettavaksi metsäntarkastajia ja metsälautakuntia.

Tapio tunsi suurta kiinnostusta metsälakiehdotusta kohtaan ja väliaikainen johtokunta asetti 11. 3. 1908 erityisen valiokunnan (Ericsson, Heikel, Helander, Kiipula ja Paavonen) laatimaan luonnoksen yhdistyksen lausunnoksi lakiehdotuksesta ja hahmottelemaan samalla suuntaviivoja lainsäädännön kehittämiseksi yleensäkin.

Valiokunnan 23. 3. 1908 valmistuneessa lausunnossa (ks. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asettaman valiokunnan .... 1908) käsiteltiin melko laajasti metsälainsäädännön periaatteita. Siinä todettiin, että lakiehdotus rakentui »jälleenkasvuperiaatteelle», kun sen sijaan yksityismetsäkomitean esittämää kestävyysperiaatetta koskevat säännökset oli jätetty pois. Valiokunta pitikin niissä oloissa kestävyysperiaatteen soveltamista mahdottomana, koska ei ollut riittäviä edellytyksiä sellaisen säännöksen valvonnalle. Se katsoi kuitenkin tarpeelliseksi valtion puuttumisen yksityisen metsänkäyttöoikeuteen silloin, kun maanomistaja suorittaa myyntihakkuuta niin laajassa mitassa, että tila jää tarpeellista kotitarvemetsää vaille. Tältä pohjalta lähtien myös kestävyyssäännöksen valvonta oli valiokunnan käsityksen mukaan toteutettavissa.

Sanat »ilmeisesti» ja »selvästi» valiokunta ehdotti lakiehdotuksen 1 §:stä lain tehoa heikentävinä poistettaviksi ja lisättäväksi sanojen metsän uudistus eteen sanan »luonnollinen». Täten estettäisiin kovin nuorten, vielä siemennyskykyä vailla olevien metsien loppuhakkaus.

Metsäntarkastajia valiokunta ehdotti asetettavaksi enemmän kuin hallituksen esityksessä ja metsälautakunnille olisi »kaitsijantoimen» ohella annettava tehtäväksi ohjata ja opettaa metsänomistajia metsän järkiperäisessä käyttämisessä ja puun myynneissä. Lääninmetsälautakuntaa ehdotetussa kokoonpanossa valiokunta epäili liian »virkavaltaiseksi».

Vakinainen johtokunta päätti antaa 25. 7. 1908 lausuntonsa lakiehdotuksesta ja toimittaa sen eduskunnan jäsenille. Sihteerin laatiman luonnoksen muotoili lopulliseen asuun toimikunta, johon kuuluivat yhdistyksen virkailijat ja ylitarkastaja E. Nylander. Lausunto nojautui edellä mainitun valiokunnan mietintöön, mutta erosi siitä muutamassa kohdassa. Niinpä johtokunta piti tärkeänä, että uuden metsälain tuli olla periaatteeltaan »puhdas jälleenkasvulaki». Kestävyyspyrkimys edes siinä muodossa, että kotitarvepuun saanti turvattaisiin, ei esiintynyt johtokunnan lausunnossa.

Myös eräissä muissa, vähemmän olennaisissa kohdissa johtokunnan lausunto poikkesi valiokunnan mietinnöstä.

Lausunnon lopussa tähdennettiin uuden lain pikaisen säätämisen tarpeellisuutta, jotta »sekin puolestaan pääsisi vaikuttamaan yksityismetsätaloutemme nostamiseksi siitä alhaisesta tilasta, jolla se yleensä valitettavasti vielä on» (ks. Tapio 1908, s. 320—325).

Tapion aktiivinen esiintyminen metsälakikysymyksessä ilmentää sen piirissä esiintynyttä käsitystä, että metsälainsäädännöllä oli metsätaloutemme silloisessa kehitysvaiheessa tärkeä tehtävä. Se oli eräänlainen ensi käden lääke, jota välttämättä tarvittiin ja jonka antaman tuen varassa edistämistoimintaa oli kehitettävä.

Eduskunta ei ehtinyt vuoden 1908 valtiopäivillä käsitellä metsälakiehdotusta. Sen talousvaliokunta antoi kuitenkin ennen valtiopäivien päättymistä siitä mietintönsä, jonka voidaan jossain määrin katsoa kuvastavan silloisen eduskunnan ajatuksia metsälakikysymyksessä. Valiokunta arvosteli lakiehdotusta varsinkin kahdessa mielessä: se ei ollut tarpeeksi tehokas estämään metsän hävitystä ja oli toisaalta liian epämääräinen ja jätti siten liian paljon sijaa mielivallalle sen tulkinnassa. Uutta metsälakia laadittaessa ei voitu enää tyytyä pitämään lähtökohtana vain jälleenkasvuperiaatetta, vaan sen ohessa oli otettava säännökset nuorten metsien suojelemiseksi.

Valiokunnan lakiehdotuksessa olikin tiukennettu metsän uudistamista tarkoittavia säännöksiä. Tämän lisäksi se täydensi lakiehdotusta säännöksillä tilan kestävän kotitarvepuun saannin turvaamiseksi sekä kasvavan nuoren havumetsän suojelemiseksi. Viimeksi mainittuun säännökseen antoivat aiheen yhä lisääntyvät Egyptin parrujen, kaivospölkkyjen ja paperipuiden hakkuut. Tässä suhteessa valiokunta meni jopa niin pitkälle, että havupuun hakkuu oli sen ehdotuksen mukaan sallittava vain lain valvojan antamalla luvalla, kuitenkin niin, että jos metsää hakataan säännöllisesti harventamalla tai hakkuu tapahtuu tilalle tehdyn, metsäntarkastajan hyväksymän suunnitelman mukaan, lupaa ei tarvittaisi.

Lain valvontaa varten valiokunta ehdotti asetettavaksi metsäntarkastajain lisäksi metsänvartijoita, jotka samalla työskentelisivät eräänlaisina metsänhoidonneuvojina toiminta-alueellaan.

Talousvaliokunnan lausunnossa voi siten nähdä vaikutteita Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion edellä mainitun valiokunnan mietinnöstä. Niinpä periaate, että metsän hävittämistä ehkäisevillä säännöksillä oli turvattava ainakin tilan kotitarvepuun saanti, on lähtöisin Tapion em. valiokunnan lausunnosta. Niin ikään valiokunta oli Tapion ehdotuksen mukaisesti pitänyt kiinni luontaisen uudistumisen periaatteesta määritellessään metsän rappiolle joutumista. Toisaalta voidaan todeta, että talousvaliokunnan lausunto menee vaatimuksissaan huomattavasti Tapion valiokunnan lausuntoa pitemmälle. Tämä voitaneen tulkita niin, että eduskunta näki metsänhävityskysymyksen vakavampana ja halusi asettaa metsänomistajan oikeuden käyttää metsäänsä ahtaampiin puitteisiin kuin metsäammattimiesten ja metsänomistajain näkemystä edustava Tapion valiokunta.

Tapion johtokunta asetti 21.—22. 1. 1909 pitämässään kokouksessa erityisen komitean (Hannikainen, Hiidenheimo, Peurakoski, Pullinen, varajäseninä Helander ja Wrede) tekemään ehdotuksen uudeksi metsälaiksi. Puheenjohtajana toimi Hannikainen ja sihteerinä Helander.

Tuntuu jonkin verran yllättävältä, että näin meneteltiin vielä sen jälkeen, kun edellä mainitun valiokunnan mietintö ja johtokunnan kannanotto siihen oli saatettu julkisuuteen. Ilmeisesti oli Tapiolla ainakin kaksi painavaa syytä esiintyä asiassa. Ensinnäkin eduskunnan talousvaliokunnan lausunto antoi lupauksia siitä, että uusi laki voitaisiin saada alkuperäistä ehdotusta huomattavasti tehokkaammaksi nimenomaan metsän hävitystä koskevien säännösten osalta. Tapion piirissä tunnettiin tarvetta käyttää hyväksi näin syntynyttä suotuisaa tilannetta. Toisaalta talousvaliokunnan lausunnossa oli ehdotettu kovin pitkälle menevää metsänomistajan holhousta. Tällaista »kuohua» haluttiin ilmeisesti pyyhkiä pois. On myös syytä palauttaa mieleen, että Tapion valiokunnan lausunto hallituksen esityksestä oli jouduttu antamaan kiireessä ja tunnettiin tarvetta sen tarkistamiseen. Tällainen perustelu tulee mieleen, kun lukee mainitun komitean mietintöä (Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asettaman komitean... 1909). Huomautettakoon kuitenkin, että asian ollessa esillä johtokunnassa eräät jäsenet esittivät myös sellaisen käsityksen, ettei Tapio voinut enää tehdä uusia esityksiä, vaan oli sidottu jo antamaansa lausuntoon.

Komitea rajoittui käsittelemään vain metsän hävittämisen estämistä tarkoittavia säännöksiä pitäen lähtökohtanaan eduskunnan talousvaliokunnan lausuntoa, jota sen mietintö myötäili sangen pitkälle. Niinpä komitea asettui kannattamaan talousvaliokunnan ehdotusta, että nuorten kasvuisien havumetsien »tuhoaminen» oli estettävä. Samoin esitti komitea vaatimuksen, ettei tilan kotitarvepuun kestävää saantia saa hakkuilla vaarantaa.

Nämä säännökset ovat siinä suhteessa merkittäviä, että ne tuovat uusia aineksia jo silloin tavoitteena olleen metsätalouden kestävyyden käsitteeseen. Hallituksen esitys tyytyi niin alkeelliseen kestävyyden vaatimukseen, että vain maan säilyminen puun tuotannossa oli turvattava (»jälleenkasvuperiaate»). Edellä mainitut kotitarvepuun saantia turvaavat ja nuorten havumetsien käsittelyä rajoittavat säännökset ilmentävät pyrkimystä täydentää kestävyyden käsitettä lainsäädännössä myös h a k k u u m ä ä r ä ä koskeviksi.

Komitea asettui sen sijaan vastustamaan sitä talousvaliokunnan ehdotusta, että havupuun hakkuu olisi sallittava vain viranomaisten luvalla. Yhtyen valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen komitea katsoi tämän merkitsevän liian pitkälle menevää metsänomistajan holhousta. Edelleen komitea ehdotti lain nimeksi »Laki toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi» ja että siinä tämän mukaisesti puhuttaisiin metsän hävittämisestä rappiolle saattamisen asemesta.

Komitea myös tähdensi, talousvaliokunnan lausuntoon yhtyen, että rauhoittamisella olisi kyettävä estämään metsän hävityksiin johtava hakkuu. Niin ikään se korosti, hallituksen esityksestä ja eduskunnan talousvaliokunnan lausunnosta poiketen, että kotitarvehakkuut oli sekä metsän hävityksen määrittelyssä että rauhoittamisen laajuutta harkittaessa asetettava eri asemaan kuin myyntihakkuut. Lopuksi komitea ehdotti lainvalvontahenkilökuntaa lisättäväksi suuremmaksi kuin mitä hallitus ja talousvaliokunta olivat ehdottaneet ja että sen aiheuttamat kustannukset oli suoritettava budjettivaroista eikä metsänomistajia verottamalla, kuten talousvaliokunta oli ehdottanut.

Tapio antoi siten melkoista virikettä keskustelulle, jonka tuloksena muovautui vähitellen v. 1917 annettu *asetus toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi*. Lakiehdotus joutui eduskunnan käsiteltäväksi vielä vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä sekä sen jälkeen v. 1910, 1911 ja 1912. Vasta viimeksi mainittuna vuonna eduskunta sen hyväksyi ja 2. 11. 1917 hallitsija vahvisti sen.

Lain käsittelyä oli hidastanut eduskunnassa eri puolueiden kesken vallinnut kilpailu. Sen vahvistamisen lykkäytyminen taas johtui venäläismielisen hallituksen epäilystä, että uudet lainvalvontaelimet saattoivat muodostua poliitti-

siksi tekijöiksi. Silloiset valtiolliset olot aiheuttivat myös sen, että lakiesitys sai lopulta asetuksen muodon (vrt. HELANDER 1949, s. 187, 190 ja 192). Monilta tahoilta kiirehdittiinkin asian käsittelyä sen eri vaiheissa. Mm. Tapion hoitovaliokunta päätti 13. 4. 1916 tehdä senaatille anomuksen, että asetus pian vahvistettaisiin.

Yksityismetsälaki ja sen uudistaminen

Vuoden 1917 asetus on vallankin metsän hävittämistä koskevien säännösten osalta jokseenkin sama kuin Tapion v. 1909 asettaman komitean mietinnössä ehdotettu. Kun sen kehittely oli vienyt aikaa n. 10 vuotta, komitea-asteelta jopa 17 vuotta, se havaittiin pian vanhentuneeksi. Metsäteollisuus laajeni ja metsäntuotteiden vienti kasvoi nopeasti. Uutena kehityspiirteenä on lisäksi mainittava, että kasvava vaneriteollisuus lisäsi koivun teollista käyttöä.

Metsälain uudistukseen olisi kuitenkaan tuskin ryhdytty 1920-luvulla, ellei tämä toimenpide olisi niin läheltä sivunnut edistämistyön taholla esiintyviä tarpeita. Kun näet *yksityismetsälaki* olisi muuttanut vuoden 1917 asetusta siinä määrin, että vain vähäinen osa siitä olisi jäänyt sellaisenaan voimaan, hallituksen esitykseen otettiin myös metsien käsittelyä koskevat tarkistetut säännökset siitä huolimatta, ettei yksityismetsäkomitea ollut tehnyt niitä koskevia ehdotuksia.

Metsien käsittelyä koskeviin periaatteisiin hallituksen esitys yksityismetsälaiksi tiesi seuraavia muutoksia:

1. Nuoria kasvuisia metsiä koskeva säännös koski vuoden 1917 asetuksessa vain havumetsiä. Nyt se laajennettiin myös lehtimetsiä koskevaksi.
2. Nuorten kasvuisien metsien käsittelylle säädettiin vuoden 1917 asetuksessa rajoituksia vain, kun oli kysymyksessä hakkuu »pienemmän puutavaran valmistamiseksi». Nyt nämä rajoittavat sanat jätettiin pois, joten säännös koski nuoria kasvuisia metsiä riippumatta siitä, mitä puutavaraa hakkuussa valmistettiin.
3. Lakiin otettiin nimenomaan maininta siitä, mitä metsiä se koskee (31 §). Vuoden 1917 asetuksesta tämä puuttui.

Eduskunta hyväksyi nämä uudistukset. Siten saatiin metsien käsittelyä koskeviin säännöksiin näennäisesti pieniä, mutta kantavuudeltaan varsin merkittäviä muutoksia.

Tapio ei toiminut yksityismetsälain säätämisen yhteydessä läheskään niin aktiivisesti kuin oli laita v. 1908—09, jolloin vuoden 1917 asetukselle annettiin suuntaa. Tähän oli syynä mm. se jo aiemmin mainittu seikka, että vuoden 1928 yksityismetsälaki oli Tapiolle varsin arkaluontoinen asia, sen pääkysymys kun oli edistämistoiminnan siirtäminen maanviljelysseuroilta metsänhoitolautakunnille. Asia oli esillä johtokunnassa v. 1926 kaksikin kertaa, mutta sen johdosta ei päätetty tehdä esityksiä.

Vaikka vuoden 1928 yksityismetsälaki kieltämättä joiltakin osin täydensi ja selvensi myös metsien käsittelyä koskevia säännöksiä, heräsi piankin epäilys, ettei tässä suhteessa ollut menty riittävän pitkälle. Metsän hävitystä näet tapahtui edelleen varsinkin sen johdosta, ettei laki tehnyt mahdolliseksi sen ennakolta estämistä. Lisäksi lain säätämä rauhoitusmenettely oli verraten kankea. Puutteena nähtiin myös se, että laki kiinnitti huomiota vain hakkuiden laatuun, mutta ei määrään. Tämä aiheutti monin paikoin liikahakkuuta, ja pienensi yksityismetsien muutoinkin alhaista puustoa.

Näihin metsälain puutteisiin kiinnitettiin huomiota myös viranomaisten taholla. Niinpä metsähallitus pyysi 2. 2. 1934 Tapion lausuntoa siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä, jotta yksityismetsien metsäpääoma saataisiin säilymään kohtuullisen suurena ja näiden metsien käsittely paranemaan. Lausunnossa oli erityisesti harkittava, olisiko välttämätöntä ryhtyä sellaiseen lainsäädäntötoimenpiteeseen, joka tarkoittaisi pakollisen ennakkoleimauksen toimittamista kaikissa ilmoittamisvelvollisuuden alaisissa hakkauksissa. Leimaus olisi metsänhoitolautakunnan hyväksyttävä.

Ellei Tapio katsoisi ehdotettua leimauksia koskevaa lainsäädäntöä tarpeelliseksi, sen tuli ehdottaa muita toimenpiteitä metsäpääoman säilyttämiseksi ja metsien käsittelyn parantamiseksi. Erityisesti oli kiinnitettävä huomio siihen, että yksityismetsissä metsänhoito ja puun myynti liittyvät yleensä kiinteästi toisiinsa ja että neuvontatyö kohdistuisi rinnakkain molempiin.

Ensimmäinen kannanotto Tapion puolelta leimauspakkoa koskevassa kysymyksessä esitettiin vuosikokouksessa 14. 4. 1934, jolloin Helander piti siitä esitelmän. Jo sen perusteella voitiin päätellä, että asenne tulisi olemaan kielteinen. Kanta määriteltiin virallisesti myöhemmin samana vuonna annetussa lausunnossa (ks. Yksityismetsätalouden kohottamistyön lähimmät suuntaviivat, 1934).

Lausunnossa luodaan ensinnä katsaus yksityismetsien hakkauksiin viimeisten viiden vuoden kuluessa ja todetaan, että yksityismetsiä jatkuvasti hakataan huonosti ja puustoa vähentävästi. On siten paikallaan, että harkitaan, minkälaisiin toimenpiteisiin tilanteen parantamiseksi on ryhdyttävä.

Lausunnossa todetaan edelleen, että yksityismetsälain puutteet ovat eräänä osasyynä yksityismetsien epätyydyttävään tilaan ja ehdotetaan, saatujen kokemusten perusteella, eräitä uusia säännöksiä niiden poistamiseksi. Erityisesti pidettiin tarpeellisena tehostaa hakkuiden ilmoittamisvelvollisuutta ja nopeuttaa rauhoittamismenettelyä.

Leimauspakkoa käsitellään lausunnossa melko laajasti. Viitataan mm. kokemuksiin, joita leimauspakon soveltamisessa on saatu Karjalan kannaksen suojametsäalueella (suojametsälaki v. 1922), Ruotsin Lapissa — metsänhoitaja M. Helander oli vartavasten tutustumassa Ruotsin Lapin metsälain toimeen-

panoon — ja Norjassa, missä v. 1932 metsälaki niin ikään asetti ennakkoleimauksen osittain pakolliseksi. Eri tahoilta saadut kokemukset näyttivät viittaavan siihen, että leimauspakon soveltaminen on käytännössä mahdollista, mikäli ammattivoimia on riittävästi käytettävissä.

Tapio päätyi kuitenkin leimauspakkoa koskevassa harkinnassaan kielteiseen tulokseen. Tähän oli pääasiassa kaksi perustetta. Ensinnäkin todettiin, ettei ole riittävästi päteviä ammattimiesvoimia pakollisen ennakkoleimauksen toimittamiseksi. Vielä painavammaksi näyttää Tapion perustelussa muodostuneen kuitenkin asian periaatteellinen puoli: järjestelmän käytäntöönotto tietäisi Tapion mielestä liian pitkälle menevää metsänomistajan holhousta.

Lausunnossa ehdotetaankin, että leimauspakon asemesta olisi pyrittävä elvyttämään metsätaloutta edistäviä voimia, ennen muuta tällöin jo verraten laajalle levinnyttä metsänhoitoyhdistystoimintaa, minkä lisäksi olisi täydennettävä metsälainsäädäntöä lausunnossa viitoitettuun suuntaan ja tehostettava lain valvontaa. Erityisesti metsänhoitoyhdistystoiminnan kehittämistä Tapio piti tärkeänä.

On mahdollista, että Tapion kielteinen asenne leimauspakkoon ja toisaalta lausunnosta ilmenevä selvä näkemys metsänhoitoyhdistystoiminnan merkityksestä osaltaan vaikuttivat siihen, että lähivuosien keskustelu yksityismetsätalouden kohottamistyössä suuntautui erityisesti edistämistoiminnan kehittämiseen. Eräänä osoituksena siitä voidaan pitää mm. metsänhoidon edistämiskomitean asettamista v. 1935. — Ajatus leimauspakosta sen sijaan raukesi.

Metsälain uudistamiskysymys oli kuitenkin edelleen vireillä. Niinpä Tapion johtokunta asetti 25. 5. 1937 erityisen valiokunnan (Helander, Lampinen, Pelttari, Perälä, W a r j u s ja W i l l m a n) tekemään ehdotusta muutoksiksi vuoden 1928 yksityismetsälakiin. Helander toimi valiokunnan puheenjohtajana ja Pelttari sen sihteerinä.

Valiokunta sai työnsä päätökseen v. 1938. Sen melko laaja mietintö (ks. Keskusmetsäseura Tapio 1938, Valiokunnan mietintö. . .) sisältää katsauksen aikaisempaan metsälainsäädäntöömme, yksityismetsälain perinpohjaisen tarkastelun ja siinä yhteydessä tehdyt muutosehdotukset sekä esityksen yksityismetsälaiksi perusteluineen.

Valiokunnan metsälakiin tekemät muutosehdotukset koskivat lähinnä metsän hävityksen määrittelemistä, metsäpääoman säilyttämistä, rauhoitusmenettelyä ja metsänomistajan metsänkunnostamisvelvollisuutta. Niinpä valiokunta kiinnitti huomiota siihen, ettei yksityismetsälaki voi estää metsäpääoman liiallista käyttöä ja ehdotti vuoden 1896 metsäkomiteaan yhtyen otettavaksi metsälakiin sitä tarkoittavan säännöksen. Sen mukaan lailla olisi kiellettävä hakkuu, joka on ilmeisessä epäsuhteessa tilan metsävaroihin tai joka johtaa siihen, että metsä käy riittämättömäksi tilan kotitarpeisiin. Erikoistapauksessa voitaisiin tällainen hakkuu kuitenkin tehdä mahdolliseksi metsänhoitolautakunnan luvalla.

Eräänä syynä metsäpääomaa vähentäviin hakkauksiin valiokunta piti tilojen o m i s t a j a n v a i h d o s t e n yhteydessä tapahtuvia hakkauksia. On näet ollut varsin tavallista, että metsäalueita ostettaessa huomattava osa kauppahintaa on maksettu välittömästi suoritettavan voimakkaan hakkuun avulla. Valiokunta ehdotti sen vuoksi metsälakiin säännöksen, jonka mukaan tilan vaihtaessa omistajaa myyntihakkuu viiden vuoden aikana saisi tapahtua vain metsänhoitolautakunnan toimittaman tai hyväksymän leimauksen mukaan. Mainittakoon, että tätä Tanskan metsälaista saatua ajatusta viljeltiin jo v. 1924 neuvottelupäivillä (ks. Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä 1924). Yksityismetsäkomitea teki sitä koskevan ehdotuksen mietinnössään ja metsähallitus kannatti sitä 13. 7. 1926 antamassaan lausunnossa.

Rauhoittamissäännöksiä valiokunta ehdotti muutettavaksi niin, että metsän rauhoittaminen voitaisiin suorittaa entistä nopeammin ja joustavammin.

Edelleen valiokunta katsoi, että metsälaissa lausuttu periaate, jonka mukaan hakkaajalle on yksipuolisesti säädetty vastuu hakkuusta ja sen aiheuttamista toimenpiteistä, oli jo silloisissa oloissa kohtuuton. Sen vuoksi valiokunta ehdotti muutettavaksi näitä säännöksiä niin, että metsän hävityksen tapahduttua maanomistaja on ensi sijaisesti vastuussa, jos metsä etukäteen on leimattu maanomistajan toimesta. Metsänomistaja olisi velvoitettava huolehtimaan metsän uudistumista edistävistä toimenpiteistä silloinkin, kun hakkuu sinänsä on hyväksyttävä, mutta jälkitoimenpiteet ovat tarpeellisia.

Käsitellessään valiokunnan mietintöä lopullisesti 31. 5. 1938 johtokunta päätti, ettei Tapio tee yksityiskohtaista ehdotusta metsälain muuttamiseksi, vaan ainoastaan »asian ottamisesta harkinnan alaiseksi». Tapion kanta päätettiin saattaa metsähallituksen tiedoksi kirjeellä, jossa oli myös mainittava ne metsälain säännökset, jotka Tapion käsityksen mukaan kaipasivat tarkistamista.

Eräänä tuloksena näin syntyneestä keskustelusta lienee pidettävä myös sitä, että johtokunta 31. 8. 1938 päätti Helanderin ehdotuksesta suorittaa selvityksen rauhoitustoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta. Selvityksen suorittamista varten asetettiin erityinen lautakunta.

Toinen maailmansota häiritsi niiden suunnitelmien toteuttamista, joita Tapion piirissä ja osaksi muillakin tahoilla oli tehty metsälain uudistamiseksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä mainita vuoden 1943 metsänuudistuslaki, jonka vaikutus yksityismetsien hakkaustapaan on todettu varsin merkittäväksi.

Varsin pian sodan jälkeen virisi uudelleen keskustelu metsälaista. Siinä tähdennettiin erityisesti, ettei metsän hävittämisen kieltämistä silloisissa oloissa voitu enää pitää riittävänä, vaan metsälain johtavaksi periaatteeksi oli otettava edistyvä metsätalous ja sen mukaisesti säädettävä m e t s ä n h o i t o v e l v o l l i s u u s (ks. Osara 1946). V. 1943 asetettu, aluksi Toijalan ja vuodesta 1948 Haatajan puheenjohdolla toiminut metsänhoitolakikomitea, jolle valtioneuvosto

v. 1946 oli antanut tehtäväksi yksityismetsälain täydellisen uudistamisen, sisällyttikin metsänhoitovelvollisuuden lakiehdotukseensa (ks. Komiteanmietintö 8/1953). Komitea ehdotti näet korvattavaksi yksityismetsälain metsänhoitolailla, jonka 1 § kuuluu:

»Valtakunnan alueella olevaa metsää on niin hoidettava, suojeltava ja käytettävä, että mahdollisuuden mukaan maan tuottokyky tulee täysin hyväksi käytetyksi sekä taloudellisesti edullinen, kohoava puun tuotanto turvatuksi.

Puun tuotantoon soveliasta maata älköön ilman hyväksyttävää syytä pidettäkö vajaatuottoisena tai tuottamattomana.»

Lisäksi komitean ehdotuksessa oli otettu varteen niitä näkökohtia, joita Tapion johtokunnan v. 1937 asettama metsälakivaliokunta oli esittänyt. Niinpä metsän hävittämistä koskevia säännöksiä täydennettiin lukemalla hävitykseksi myös sellainen myyntihakkuu, joka on ilmeisessä epäsuhteessa tilan metsävaroihin ja jatkuvaan puun tuotantoon. Viranomaisten puuttumista hävitystapauksiin ehdotettiin tehostettavaksi mm. siten, että metsänhoitolautakunnan valtuuttamalla metsänhoitajalla olisi oikeus antaa väliaikainen hakkuukielto jo silloin, kun metsän hävityksen uhka on olemassa. Lisäksi metsänhoitolautakunta valtuutettaisiin määräämään metsän rauhoittamisesta, joskin lautakunnan päätöksestä olisi valitusoikeus metsäoikeuteen.

Komitean lakiehdotukseen sisältyi eräitä muitakin muutoksia vuoden 1928 yksityismetsälakiin. Todettakoon, että metsänhoitolakikomitean mietinnössä nähdään voimakkaita vaikutteita Ruotsin vuoden 1948 metsälaista.

Maatalousministeriö pyysi v. 1954 Tapion lausunnon metsänhoitolakikomitean mietinnöstä. Sen jälkeen, kun asia oli ollut käsiteltävänä metsänhoitolautakuntien puheenjohtajien ja päämetsänhoitajien neuvottelutilaisuudessa 28.—30. 5. 1954 ja metsänhoitolautakunnat olivat antaneet siitä lausuntonsa, johtokunta vahvisti Tapion kannan 12. 10. 1954. Lausunnossaan Tapio myönsi kyllä metsänhoitolakikomitean mietinnössä esitettyjen näkökantojen oikeutuksen, mutta katsoi, että toistaiseksi olisi pidättäydyttävä metsänhoitolakia koskevan esityksen antamisesta. Perusteluksi Tapio viittaa metsänhoitolautakuntien kielteisiin lausuntoihin, joiden se katsoi osoittavan, ettei maan metsänomistajien oikeustajunta ole vielä kypsynyt ottamaan vastaan näin olennaisesti yksityiseen omistusoikeuteen puuttuvia säännöksiä. Lainsäädännön kiirehtiminen voisi sen vuoksi häiritä metsänomistajien omatoimisuuteen perustuvaa toimintaa. Edelleen viitataan siihen arvosteluun, joka oli kohdistettu vuoden 1950 metsänhoitoyhdistyslakiin ja sen metsänomistajille asettamiin velvoituksiin. Tapion käsityksen mukaan oli parasta jättää enemmät lainsäädäntötoimenpiteet lepäämään, kunnes metsänhoitoyhdistysten uusi asema olisi vakiintunut yleisessä tietoisuudessa. Tapio katsoi edelleen, etteivät yksityismetsälain muutkaan puutteet olleet niin vakavia, että ne muodostuisivat esteeksi metsätalouden edistämistoiminnan tehostamiselle.

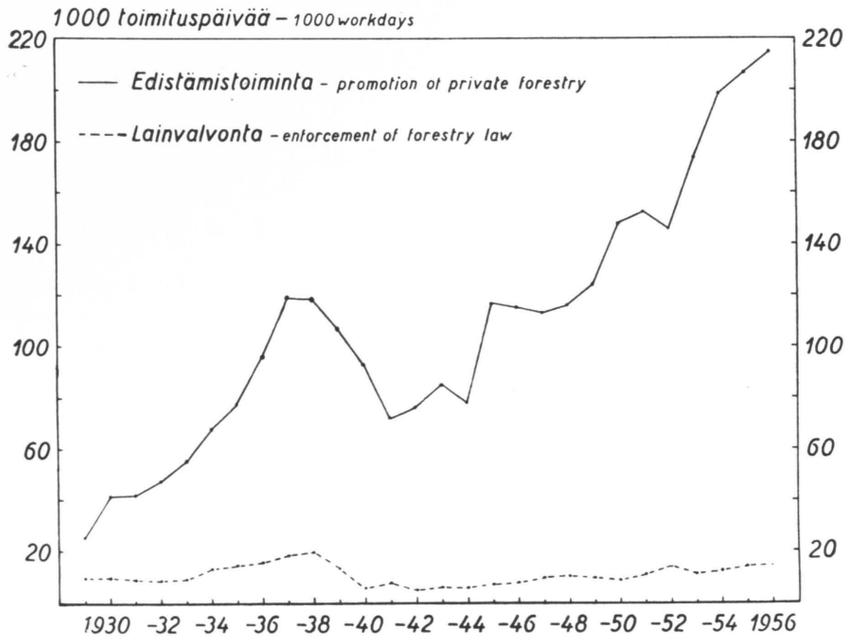

Piirros 9. Metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten toimituspäivien jakaantuminen edistämistoiminnan ja lainvalvonnan kesken v. 1929—56.

Fig. 9. The division of the combined working time of the district forestry boards and forest management associations, 1929—56.

Kun ajatus metsänhoitovelvollisuuden säätämisestä oli lähinnä Osaran herättämä ja Tapio oli sitä suositellut antaessaan v. 1948 lausunnon metsänhoitolakikomitean mietintöluonnoksesta ja kun Tapion ja yksityismetsätalouden muutkin edustajat olivat sitä komiteassa kannattaneet, lausunto on ristiriidassa aikaisemmin omaksuttuun kantaan. Toisaalta näkemys, ettei kahden suuren metsäpoliittisen uudistuksen — metsänhoitoyhdistyslain ja metsänhoitolain — toteuttaminen miltei samanaikaisesti ollut mahdollista, saattoi olla realistinen.

Katsaus Suomen metsälainsäädännön kehitykseen ja uudistamispyrkimyksiin osoittaa, että metsien käsittelylle asetettavat normit ja nimenomaan kestävyyttä koskevat periaatteet ovat muuttuneet sitä mukaa, kun metsätalous ja metsäpoliittinen ajattelu on kehittynyt ja metsätalouden merkitys kasvanut. Vuoden 1886 metsälailla pyrittiin turvaamaan metsien uudistuminen, ts. pitämään maa metsän kasvussa. Vuoden 1917

metsäasetukseen otettiin jo nuorten kasvuisien metsien hakkauksia rajoittava säännös, jota vuoden 1928 yksityismetsälaissa täydennettiin. Siten metsälainsäädännössä omaksuttiin pyrkimys rajoittaa hakkuumäärää, joskin heikohkoin tuloksin. Metsänhoitolakikomitean lakiehdotuksessa selvennetään tätä säännöstä, minkä lisäksi siinä tuodaan esiin — perinnäisestä staattisesta ajatustavasta irtautuen — uudenaikainen dynaaminen metsäpoliittinen näkemys, so. pyrkimys edistyvään metsätalouteen. Tuntuu kuitenkin siltä, ettei metsänomistajain taholla olla ainakaan vielä valmiita ottamaan tätä askelta lainsäädännössä.

Sekä metsänhoitovelvollisuuden että 1930-luvulla leimauspakon yhteydessä tapahtunut asennoituminen osoittavat selvästi, että Tapio edistämistoiminnan ja lainsäädännön menettelytapoja punnitessaan asettui selvästi ensiksi mainitun puolelle. Tämä sekä Tapion että metsänhoitolautakuntien toiminnassa ilmenevä pyrkimys näkyy selvästi myös metsätalouden edistämisjärjestöjen toimituspäivien jakaantumisessa (piirros 9)[1]. Työpanoksen kasvu on tapahtunut miltei kokonaan edistämistoiminnan suunnalla, kun taas lain valvontaan käytetty työpanos on pysynyt ennallaan.

Aiemmin on jo viitattu niihin erikoissäännöksiin, joita on annettu asutusmetsien hakkuutoiminnasta ja joissa metsätalouden kestävyyteen on omistettu enemmän huomiota kuin yksityismetsälaissa.

[1] Edistämistoimintaan on tällöin luettu myös ns. muu toiminta, jonka osuus toimituspäivistä on yleensä ollut alle 10 %. Vuodesta 1953 alkaen tiedot eivät ole täysin verrattavissa aikaisempiin.

Tutkimustoiminta ja tilastot

Metsätalouden edistämistoiminta on ennen muuta tutkimuksen ja kokemuksen kautta saavutetun tiedon ja taidon levittämistä metsätalouden käytäntöön. Edistämistoiminnan ja tutkimuksen kesken vallitsee siten luonnostaan läheinen yhteys. Sitä kuvaa sattuvasti mm. metsätaloudellisen neuvonnan englanninkielinen vastine (forest extension) ja se, että tätä toimintaa eräissä maissa, etenkin Yhdysvalloissa, harjoitetaan huomattavalta osalta metsäkorkeakouluista käsin.

On sen vuoksi ymmärrettävää, että Tapio on osoittanut mielenkiintoa tutkimusta kohtaan. Alkuvuosina tähän oli aihetta sitäkin enemmän, kun metsätutkimuksemme näihin aikoihin otti vasta ensi askeleitaan. Tutkimustoimintaa oli tosin jo viritetty nimenomaan Evon metsäopiston ja Suomen Metsänhoitoyhdistyksen piirissä. Erityisesti A. G. Blomqvist ja Verner Cajanus on tällaisina metsätutkimuksemme uranuurtajina mainittava. Myös A. K. Cajander tunnettiin jo Tapion perustamisen aikoihin metsätieteemme huomattavimpana edustajana. Tulokset olivat kuitenkin vielä vaatimattomat, eivätkä siten voineet antaa metsätalouden edistämistoiminnalle sitä tukea, mikä oli käytettävissä jo 20—30 vuotta myöhemmin. Alan tärkein tutkimuselin Metsätieteellinen koelaitos (nykyisin *Metsäntutkimuslaitos*) perustettiin näet vasta v. 1917. Jo v. 1909 syntyi kuitenkin *Suomen Metsätieteellinen Seura* metsätutkimuksen harjoittajien yhdyssiteeksi.

Saadakseen eräitä ensi käden tietoja maan metsistä ja metsätaloudesta Tapio ryhtyi suorittamaan eräitä tutkimuksen luontoisia selvityksiä. Jo väliaikainen johtokunta päätti 31. 1. 1908 panna alkuun yksityismetsien metsävaroja ja puun kotikäyttöä koskevan tutkimuksen. Siinä tarkoituksessa maanviljelysseurojen metsävirkailijoille lähetettiin Suomen Metsänhoitoyhdistyksen toimesta laaditut kyselykaavakkeet, jotka tunnetaan nimellä »Metsänhoidon avain». Niitä oli kaksi sarjaa: A-sarja, jossa tiedusteltiin metsävaroja ja B-sarja, jolla pyrittiin selvittämään puun kotikäyttöä maatiloilla. A-sarjaan kuuluvia kyselylomakkeita palautettiin siinä määrin, että niiden ja eri puutavaraliikkeiltä saatujen täydentävien tietojen perusteella voitiin v. 1910 julkaista maan yksityismetsien metsävaroja osoittava kartta (ks. Helander 1910). Kotikäyttöä kos-

kevia lomakkeita palautettiin 153 tilalta. Kun tätä aineistoa pidettiin liian pienenä, päätettiin v. 1911 suorittaa uusi tiedustelu ja antaa työ Ilmo Lassilan suoritettavaksi. Lopulta saatiinkin aineistoa 693 tilalta, minkä aineiston perusteella arveltiin voitavan laskea maaseudun kotikäyttö 10—15 %:n tarkkuudella. Eri syistä aineiston käsittely jäi kuitenkin kesken.

V. 1908 päätettiin panna alulle myös tukkien kaato- ja ajopalkkoja koskeva selvitys keräämällä sitä koskevia tietoja metsäammattimiehiltä. Päämääränä oli asiaa koskevan käsikirjan aikaansaaminen, mutta hanke raukesi.

V. 1910 (1. 2.) johtokunta päätti aloittaa maan metsien »tuottoa ja kulutusta» sekä metsäteollisuuslaitosten puunhankintapiirejä koskevat tutkimukset. Senaatti myönsi niihin 19 800 markan suuruisen apurahan. Ensiksi mainitun tutkimuksen suunnittelua ja valvontaa varten johtokunta asetti 16.—17. 12. 1910 pitämässään kokouksessa erityisen valiokunnan (Ericsson, Helander ja Peurakoski). Työ annettiin v. 1912 Verner Cajanukselle ja päätettiin, että ensinnä suoritetaan metodia selvittelevä esitutkimus Sahalahden ja Kuhmalahden kunnissa. Cajanus keräsikin varsin arvokkaan aineiston, mutta ei monien viivytysten vuoksi ehtinyt saada työtä valmiiksi. Hänen kuoltuaan v. 1919 sen jatkaminen tarjottiin Suomen Metsätieteelliselle Seuralle, jonka toimeksiannosta Yrjö Ilvessalo saattoi tutkimuksen loppuun (ks. AFF 26).

Metsäteollisuuslaitosten hankinta-alueita koskeva kartta valmistui lopullisesti v. 1914, mutta varojen puutteessa sitä ei voitu julkaista.

V. 1914 (20. 10.) hoitovaliokunta päätti Perä-Pohjolan maanviljelysseuran esityksestä aloittaa tutkimuksen »tukkipuiden lisäkasvusta ja soukkenemissuhteista hakkuuperiaatteiden selville saamista varten» ja asetti sitä varten erityisen valiokunnan (Cajanus, Helander, Nylander ja Paavonen). Seuraavana vuonna tutkimus annettiin V. T. Aaltosen tehtäväksi, jolle myönnettiin sitä varten 800 markan apuraha. Tutkimuksella pyrittiin saamaan aikaan samanlaiset »mäntytaulut» kuin aiemmin oli saatu Etelä- ja Keski-Suomesta, jotta niiden avulla »eritoten voitaisiin saarnata pienemmän puutavaran hillitöntä hakkuuta vastaan» (Hvk. 3. 12. 1914).

Aiemmin mainitulla kirjeellään (17. 7. 1908) senaatin maanviljelystoimikunta velvoitti Tapion myös keräämään yksityismetsätaloutta koskevia tilastotietoja sekä laatimaan vuosittain yhteenvedon maatalousseurojen harjoittamasta metsätalouden edistämistoiminnasta. Siinä tarkoituksessa Tapion toimesta laadittiin jo v. 1908 maanviljelysseuroille lähetettävät tiedustelulomakkeet ja katsauksia ryhdyttiin julkaisemaan Tapion vuosikirjoissa. Johtokunta asetti 26. 6. 1913 erityisen valiokunnan (Fieandt, Havo, Saarnivaara ja Tapiovaara), joka suunnitteli uudet tiedustelulomakkeet.

V. 1926 johtokunta esitti (9. 11.) maatalousministeriölle, että suoritettaisiin tutkimus siitä, minkälaisia kokemuksia näihin asti on saatu metsänhoidosta ja metsätaloudesta maamme itsenäistyneillä torppa- ja muilla pientiloilla ja että

siihen myönnettäisiin 40 000 markan suuruinen määräraha. Aloitetta tukivat myös Metsätieteellinen tutkimuslaitos, Suomen Metsänhoitoyhdistys ja Metsätieteellinen Seura v. 1929 taloudelliselle neuvottelukunnalle antamissaan lausunnoissa. Vuosien 1930—31 tulo- ja menoarvioissa myönnettiinkin tarkoitukseen yhteensä 224 000 markan määräraha ja tutkimus annettiin Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen tehtäväksi. Työn suoritti Osara ja sen tuloksena ilmestyi v. 1935 hänen laaja väitöskirjatutkimuksensa »Suomen pienmetsätalous» (MTJ 21). Tutkimus paljasti pienmetsätaloudessamme monia heikkouksia, mutta muodostui samalla käänteentekeväksi erityisesti pienmetsien tuotannon suuntaa koskevalle keskustelulle. Siinä hylättiin perinnäinen kotitarvemetsäajattelu ja asetettiin tavoitteeksi arvokkaan myyntipuun tuotannon harjoittaminen pienmetsälöillä.

V. 1936 Tapio teki Metsätieteelliselle tutkimuslaitokselle esityksen huonoon tilaan hakattujen metsien toipumista koskevan tutkimuksen suorittamisesta. Tutkimuslaitos saikin tarkoitusta varten erityisen määrärahan. Tutkimuksen suoritti ja sen tulokset julkaisi Risto Sarvas (ks. MTJ 33).

Oman ryhmänsä muodostavat ne tutkimukset ja selvitykset, joita suoritettiin yksityismetsälain ja sen valvonnan vaikutusten toteamiseksi. V. 1934 (17. 1.) johtokunta päätti antaa Pelttarin tehtäväksi yksityismetsien hakkuita koskevan tutkimuksen suorittamisen. Sen tarkoituksena oli selvittää hakkuutoiminnan laajuutta ja metsänhoitolautakuntien suorittaman lainvalvonnan tehokkuutta. Tulokset julkaistiin v. 1935 (ks. Metsänhoitolautakuntien toiminta 1934).

Johtokunta päätti 31. 8. 1938 panna toimeen tutkimuksen rauhoitustoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta ja tuloksista ja asetti sen suunnittelua varten erityisen toimikunnan (M. Helander, Laitakari, Pelttari ja Räsänen). Toimikunnan laadittua suuntaviivat tutkimukselle sen jäsen Helander keräsi aineiston ja esitti tutkimuksen tulokset selostuksessa, joka lähetettiin johtokunnan jäsenille ja metsänhoitolautakunnille. Yksityismetsälain valvontaa käsitteli myös silloinen Keski-Pohjanmaan metsänhoitolautakunnan päämetsänhoitaja P. A. Ennevaara v. 1946 julkaisemassaan tutkimuksessa »Yksityismetsälain vastaiset hakkuut ja tämän lain valvonnan tehokkuus» (AFF 54).

Keskusmetsäseuraksi muuttuessaan Tapio sai tehtäväkseen laatia vuosittain katsauksen metsänhoitolautakuntien toimintaan. Vuodesta 1952 alkaen niiden ja Tapion omien vuosikertomusten valmistaminen on ollut erityisen taloudellisen tutkimus- ja tilastotoimiston tehtävänä. V. 1954 tämä toimisto pani alulle ns. yksityismetsien otantatutkimuksen, jonka tarkoituksena oli kehittää yksityismetsien hakkuu- ja hintatilastoa sekä hankkia eräitä muita yksityismetsiä koskevia tietoja.

Muutoin ei Tapio toisen maailmansodan jälkeen ole yleensä suorittanut itsenäisesti tutkimuksia, vaan se on tehnyt esityksiä niiden toimeenpanemisesta varsinaisille tutkimuselimille. Näistä mainittakoon mm. sahatukkien leimauksen yhteydessä tapahtuvaa kuutioimista koskeva tutkimus, jonka avulla on saatu

rinnankorkeusläpimittaan perustuvat, varsin yleiseen käyttöön joutuneet kuutioimistaulukot.

Tapion tutkimus- ja tilastotoimintaan liittyy läheisesti se tuki, minkä Tapio ja sen kanssa yhteistyössä toimivat maakunnalliset edistämisjärjestöt ovat antaneet eri tutkimuksille keräämällä aineistoa ja auttamalla sopivien tutkimuskohteiden löytämisessä. Lisäksi Tapio on tukenut eräitä tutkimustehtäviä rahallisesti. V. 1949 Tapion johtokunta päätti perustaa A. Benj. Helanderin muistostipendin, joka vuosittain jaetaan yksityismetsätalouden edistämistoimintaan liittyvien tutkimusten ja selvitysten tukemiseksi.

Ne yritykset, joita Tapio ensimmäisinä vuosinaan teki oman tutkimustoiminnan virittämiseksi, osoittavat selvästi, kuinka kipeästi tutkimusten tarve tunnettiin metsätalouden edistämistoiminnassa, mutta samalla, miten vaikeata oli hallinnollisen toiminnan ja tutkimustyön yhteen sovittaminen. Tutkimuksia yritettiin kyllä panna toimeen, mutta ne jäivät usein kesken tai tulokset valmistuivat hitaasti. Näin siitäkin huolimatta, että tutkimuksiin käytettiin myös ulkopuolelta otettuja ja ilmeisesti päteviksi havaittuja voimia. Silloiset yritykset oman tutkimustoiminnan aikaansaamiseksi lieneekin käsitettävä pyrkimykseksi saada edes ensi käden pohjaa toiminnalle aikana, jolloin varsinaisia tutkimuselimiä ei maassa vielä ollut.

Toisaalta Tapiolle ja ehkä myös metsätutkimukselle koitui hyödyksi se, että niiden edustajat kokoontuivat erilaisten tutkimustehtävien puitteissa yhteisiin valiokuntiin pohtimaan kysymyksiä, jotka tiedettiin edistämistoiminnalle merkityksellisiksi. Siten syntynyt kosketus lienee vaikuttanut hedelmällisesti molemmilla tahoilla.

Merkille pantavaa on myös, että Metsäntutkimuslaitos ja muutkin alan tutkimusta suorittavat elimet ovat suhtautuneet suopeasti Tapion taholta tehtyihin esityksiin. Tämä voitaneen tulkita osoitukseksi siitä, että metsätutkimuksemme pyrkii palvelemaan juuri käytännön tarpeita. Tutkimuksen ja käytännön vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja vakinaistamiseksi perustettiin v. 1953 *Metsäntutkimuslaitoksen neuvottelukunta*, johon myös Tapiolle myönnettiin oikeus nimetä edustaja.

Muuan metsätalouden edistämistoiminnan menestymisen perusedellytys on, että sitä harjoittavat ammattimiehet voivat riittävällä luotettavuudella muodostaa käsityksensä käytännön metsätaloudessa ratkaistaviksi joutuvista ongelmista. Kun tämän vaatimuksen valossa tarkastelee metsätutkimuksemme saavutuksia, joutuu havaitsemaan, että merkittävistä tuloksista huolimatta metsätaloutemme tutkimuksellinen kartoitus on vielä melkoisesti kesken. Niinpä sellaiset tärkeät suuntakysymykset kuin kysymys eri puulajien kasvatuksen kannattavuudesta, kiertoajoista, erilaisten metsänkunnostustöiden ja puun hankinnan eri työmenetelmien suhteellisesta kannattavuudesta jne. ovat aina viime aikoihin asti olleet vailla kotimaisen tutkimuksen antamaa luotettavaa pohjaa.

Metsätalouden edistämistoiminnan kannalta olisi erityinen merkitys juuri metsälön liiketaloutta ja sen tekijöitä koskevilla tutkimuksilla. Niiden puuttuessa on metsänomistajain mielenkiintoa metsätaloutta kohtaan pyritty virittämään viittaamalla metsä- ja puutalouden kansantaloudelliseen merkitykseen ikään kuin vetoamalla sitä tietä heidän kansalaishyveisiinsä. Tätä paljon konkreettisempia perusteita olisivat kuitenkin selvitykset metsätalouden ja sen eri toimintojen kannattavuudesta, metsätalouden merkityksestä maatilojen taloudelle jne. Kehittyvä metsänhoidon, puun hankinnan sekä yleensä metsä- ja puutalouden tekniikka ja sen taloudellisten perusteiden muuttuminen luovat jatkuvaa tutkimusten tarvetta.

Metsätalouden edistämistoiminnan rahoitus

Eri yhteyksissä on kiinnitetty huomiota siihen, että metsätalouden edistämistoiminnan kehitys on ollut läheisessä vuorosuhteessa toiminnan rahoitusmahdollisuuksiin. Varsinkin julkisen vallan rahoitustuki on usein antanut merkittäviä sysäyksiä eteenpäin. Onkin perusteltua luoda vielä silmäys rahoituskysymykseen ja siinä nimenomaan järjestöjen omaan ja valtion osuuteen.

Taulukko 4 valaisee kaikkien metsätalouden edistämisjärjestöjen (keskusmetsäseurojen, metsänhoitolautakuntien ja metsänhoitoyhdistysten) tulojen (tuottojen) määrää sekä jakaantumista avustusten ja oman rahoituksen kesken. Tiedot on saatu keskusmetsäseurojen ja metsänhoitolautakuntien vuosikertomuksista (metsänhoitoyhdistystoiminnan rahoitusta koskevat luvut vuodelta 1936 on saatu Komiteanmietinnöstä 8/1937).

Avustuksiin sisältyvät suurimpina erinä valtion myöntämät tavanomaiset apurahat keskusmetsäseurojen, metsänhoitolautakuntien ja vuoteen 1952 asti myös metsänhoitoyhdistysten toiminnan tukemiseen sekä metsänparannus- ja työttömyysvarat (lainat ja avustukset). Mukana ovat niin ikään — kokonaismerkitykseltään varsin vähäiset — lahjoitukset, joita järjestöt ovat saaneet varsinkin vakuutus- ja rahalaitoksilta sekä metsänhoitoyhdistykset kunnilta, manttaalikunnilta yms. Myös metsänhoitolautakunnille vuoden 1950 metsänhoitoyhdistyslain mukaan kannetut neljännesmaksut on luettu tähän ryhmään.

Oman rahoituksen pääosan muodostavat toimitusmaksut, julkaisujen myyntitulot, metsänhoitoyhdistysten jäsenmaksut, metsänhoitomaksut ja metsänparannushankkeisiin käytetyt metsänomistajain varat, ts. metsänomistajilta välittömästi tai välillisesti kannetut maksut. — Ns. vientimaksut on jätetty kokonaan pois laskelmasta.

Tähdennettäköön, että jako avustuksiin ja omaan rahoitukseen on jonkin verran epätäsmällinen. Niinpä avustuksiin on luettu taulukossa 4 metsänparannuslainat kokonaan. Toisaalta omaan rahoitukseen on sisällytetty esim. valtion varoilla perustettujen taimitarhojen tuotot. Edistämisjärjestöjen myötävaikutuksella toimeenpantujen yksityismetsälain 2 §:n mukaisten metsitysten rahoitus jää kokonaan pois, koska se ei esiinny järjestöjen vuositaseissa. Kaikki nämä tekijät ynnä se seikka, että mukana on myös metsälain valvonnan rahoitus, aiheuttavat sen, että oman rahoituksen osuus metsätalouden edistämistoiminnassa jää taulukon 4 mukaan todellista jonkin verran pienemmäksi.

Taulukko 4. Metsätalouden edistämistoiminnan rahoitus v. 1929—56

Table 4. Financing the promotion of private forestry in Finland, 1929—56

Vuosi tai vuosijakso *Year or period*	Valtion ym. avustukset *Subsidies and donations*	Oma rahoitus *Other incomes*	Yhteensä *Total*	Valtion ym. avustukset *Subsidies and donations*	Oma rahoitus *Other incomes*	Yhteensä *Total*
	milj. mk[1] — *Mill. Fmk*[1]			% — *per cent*		
1929—31 keskim.	199.5	..	..	..	..	..
1932—35 *average*	473.2	..	..	..	..	..
1936	571.8	225.4	797.2	71.7	28.3	100.0
1937	531.7	..	..	..	..	..
1938	724.7	..	..	..	..	..
1939	729.7	301.6	1 031.3	70.8	29.2	100.0
1940	269.3	181.3	450.6	59.8	40.2	100.0
1941	177.6	141.2	318.8	55.7	44.3	100.0
1942	153.1	111.0	264.1	58.0	42.0	100.0
1943	174.4	144.1	318.5	54.8	45.2	100.0
1944	167.9	125.9	293.8	57.1	42.9	100.0
1945	189.8	203.4	393.2	48.3	51.7	100.0
1946	169.7	198.6	368.3	46.1	53.9	100.0
1947	211.0	209.0	420.0	50.0	50.0	100.0
1948	256.7	253.2	509.9	50.3	49.7	100.0
1949	430.5	275.9	706.4	60.9	39.1	100.0
1950	573.0	359.9	932.9	61.4	38.6	100.0
1951	476.0	373.7	849.7	56.0	44.0	100.0
1952	688.1	614.9	1 303.0	52.8	47.2	100.0
1953	794.9	934.6	1 729.5	46.0	54.0	100.0
1954	1 073.4	1 168.5	2 241.9	47.9	52.1	100.0
1955	1 246.7	1 315.6	2 562.3	48.7	51.3	100.0
1956	1 170.6	1 498.8	2 669.4	43.9	56.1	100.0

Kun rahan arvon vaihtelut häiritsevät vertailua, on markkamääräiset luvut muunnettu vuoden 1955 rahanarvoon tukkuhintaindeksiä käyttäen.

Voidaan havaita, että metsätalouden edistämistoiminnan saama valtion tuki kasvoi voimakkaasti 1930-luvulla. Yksityismetsälaki ja metsänparannuslaki tiesivät tässä suhteessa merkittävää käännettä, sillä maatalousseurojen ja Tapion v. 1928 saaman apurahan reaalinen arvo oli vain 37 % vuoden 1913 apurahasta.[2] Toisen maailmansodan aikana valtion tuen reaaliarvo supistui suuresti ja saavutti vasta v. 1953 vuoden 1938 tason. Sen jälkeen valtion apu on edelleen kasvanut erityisesti metsänparannus- ja työttömyysvarojen muodossa.

[1] Vuoden 1955 rahanarvon mukaan — *According to the money value of 1955.*

[2] Vuoden 1918 alusta lähtien saivat valtion apurahoja kuitenkin lääninmetsälautakunnat, joiden työ oli osaksi metsänhoitolautakuntien toimintaan verrattavaa.

Metsätalouden edistämisjärjestöille myönnettyjen avustusten — ja metsänparannuslainojen — osuus valtion menoista on ollut

v. 1930	0.24 %
» 1938	0.89 »
» 1950	0.30 »
» 1956	0.44 »

Sadannes kasvoi siis 1930-luvulla, mutta ei ole sodan jälkeen seurannut valtion menotalouden paisumista.

Oma rahoitus on kasvanut avustuksia voimakkaammin ja sen osuus on ollut lisääntymään päin. Kun oman rahoituksen osuus oli 1930-luvun lopulla vain runsas neljännes, on se v. 1953—56 ollut yli puolet tuotoista. Erityisesti metsänhoitoyhdistyslain vaikutus kuvastuu tässä kehityksessä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että metsätalouden edistämistoiminnan tehostuminen vuodesta 1929 alkaen on tapahtunut osaksi julkista rahoitusta, mutta vielä suuremmassa määrin edistämisjärjestöjen ja samalla metsänomistajain omaa rahoitusta lisäämällä.

Toiminnan tulosten tarkastelua

Suomessa on harjoitettu järjestelmällistä metsätalouden edistämistoimintaa vuodesta 1899 alkaen, josta 50 vuotta lähinnä Tapion johdossa. Vaikka kuusi vuosikymmentä on metsätalouden aikamitoin katsottuna suhteellisen lyhyt aika, sen kuluessa on ehtinyt varttua uusi puusukupolvi suurelle osalle maan metsiä. Luonnostaan herääkin kysymys, onko tämä huomattavalta osalta valtion varoin harjoitettu toiminta kantanut myös hedelmää.

Tulosten arviointi kohtaa kuitenkin monia vaikeuksia. Ei ole ensinnäkään mahdollista löytää täsmällistä mittaa niiden ilmaisemiseksi. Sitä paitsi metsätalouden eri puolia ilmaisevat tilastot ovat kehittyneet vasta aivan viimeisten vuosikymmenien aikana. Erittäin vaikeaa on myös osoittaa, missä määrin metsätaloudessa ehkä tapahtunut myönteinen kehitys on metsätalouden edistämistoiminnan ansiota, sillä monet muut tekijät, kuten metsien käsittelyä ohjaava lainsäädäntö, yleinen valistuneisuuden lisääntyminen, maataloustekniikan ja puun menekin kehitys ovat asiaan vaikuttaneet. Myös maamme alueen, metsänomistuksen ja yksityismetsätalouden rakenteen muutokset vaikeuttavat nykyisten ja varhaisempien olojen vertailua. Metsätalouden edistämistoiminnan merkityksen arvioinnissa onkin ilmennyt eriäviä käsityksiä todennäköisesti juuri sen vuoksi, että siihen liittyy paljon subjektiivisuutta. Kaikesta huolimatta on tässä yhteydessä välttämätöntä suorittaa jonkinlainen tulosten arviointi.

On todettu, että metsätalouden edistämistoiminta aloitettiin meillä metsänhoidon merkeissä vastapainoksi metsän hävitykselle. Ei ole käytettävissä tilastoa siitä, kuinka suuri osa yksityismetsien hakkauksista oli vuosisadan alussa hävityshakkauksia, mutta monista kuvauksista päätellen niiden osuus oli erittäin suuri. Vallitseva hakkaustapa oli määrämittaharsinta ja on mahdollista, että miltei jokainen yksityismetsissä suoritettu myyntihakkaus oli nykyisen metsälain ja sen nykyisen tulkinnan mukaan arvostellen hävityshakkaus.

Metsänhoitolautakuntien vuosikertomusten mukaan oli v. 1954—55 tarkastetuista hakkauksista 3.5 % todettu yksityismetsälain vastaisiksi. Tällöin on hävityshakkauksiin luettu myöskin vastoin metsän rauhoitusta tai 2 §:n mukaista suunnitelmaa suoritetut hakkaukset, jotka eivät ehkä aina ole hävitys-

hakkauksia, mutta jotka voivat sitä olla. Hävityshakkausten määrä on siten suuresti vähentynyt.

Myös valtakunnan metsien inventointien perusteella voidaan tehdä eräitä päätelmiä hakkausten kehityksestä. Harsinnan luonteisten hakkausten osuus kasvullisten yksityismetsien käsittelytavoista oli ensimmäistä arviointia edeltäneenä 10-vuotiskautena 26 % ja saman pituisena kautena ennen toista arviointia 6 %. Harvennushakkausten osuus oli vastaavasti lisääntynyt 7:stä 39 %:iin (Ilvessalo 1942, s. 191).

Eri inventointien metsänhoidollista tilaa koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia, joten myöskään siinä tapahtuneiden muutosten tarkastelu ei ole mahdollista. Ilvessalon (1956, s. 151) mukaan ei »keskimääräinen metsänhoidollinen tila eteläpuoliskossa ole ainakaan huonompi vaan ilmeisesti parempi kuin II inventoinnin vuosina».

Kaikesta päättäen metsien käsittelytavoissa on tapahtunut tällä vuosisadalla ja erityisesti itsenäisyyden aikana varsin merkittävä kehitys myönteiseen suuntaan. Siihen on yhtenä syynä tehostunut metsänhoidon edistämistoiminta, mutta sen ohessa eräät muut tekijät, kuten metsälainsäädännön ja sen valvonnan tehostuminen, puun menekin monipuolistuminen, yleisen valistuneisuuden lisääntyminen, kaskiviljelyn loppuminen ja metsien laiduntamisen väheneminen ovat vaikuttaneet asiaan, todennäköisesti jopa voimakkaammin kuin edistämistoiminta.

Edistyksestä huolimatta valtakunnan metsien kolmannen inventoinnin tulokset osoittavat melkoista eroa yksityismetsien ja muiden omistajaryhmien metsien metsänhoidollisessa tilassa. Sen mukaan hyviä ja harsinnan heikontamia metsiköitä on eri omistajien kasvullisilla mailla Suomen eteläpuoliskossa seuraavasti (Ilvessalo 1956, s. 154):

	Metsänhoidollinen tila	
	hyvä	harsinnan heikontama
	% kasvullisen metsämaan alasta	
Yksityiset	17.6	24.4
Valtio	27.3	6.1
Yhtiöt	27.7	8.9

Jäte- ja muuten kehnopuustoisina uudistettavien ns. vajaatuottoisten metsien ala on kasvullisten yksityismetsien alasta 8.1 %, kun vastaava sadannes valtion metsissä on 3.4 ja yhtiöiden metsissä 3.3. Ero yksityismetsien ja yhteisöjen metsien tilassa on siis melkoinen siitä huolimatta, että sodan jälkeinen asutustoiminta on siirtänyt — jo ennen valtakunnan metsien kolmatta inventointia — lähes 1 milj. ha yhteisöjen pääosaltaan hyväkuntoisia metsiä yksityiseen omistukseen.[1]

[1] Osalla näitä metsiä suoritettiin ennen luovutusta voimakkaita hakkuita.

Metsätalouden edistämistoiminnan pyrkimyksenä oli jo varhain lisätä metsien tuotantokapasiteettia myös perusparannuksia ja sen luonteisia toimenpiteitä, ennen muuta metsänviljelyä ja metsäojitusta suorittamalla. On todettu, että ratkaisevan sysäyksen tälle toiminnalle antoi ensimmäisen metsänparannuslain säätäminen v. 1928 ja sen jälkeen valtion tuella harjoitettu metsänparannustoiminta. Metsänparannustoiminnan puitteissa on yksityismetsissä suoritettu v. 1930—56 metsityksiä 121 000 ha:n ja metsäojituksia 398 000 ha:n alalla. Suoritettujen ojitusten lasketaan merkitsevän nykyhetkellä n. 1.3 milj. m^3:n lisäystä valtakunnan metsien vuotuisessa kasvussa.[1] Metsitysten osalta vastaavanlaista laskelmaa ei ole käytettävissä.

Toisaalta metsitysten ja metsäojituksen kohdalla on vielä paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia. Ilvessalon (1956, s. 156 ed.) esittämään lähiajan metsänhoito-ohjelmaan sisältyy metsänviljelyä n. 2.8 milj. ha, josta yksityismetsien osuus on 1.66 milj. ha. Pääosa metsänviljelystä on ajateltu kohdistuvaksi ns. vajaatuottoisiin metsiin, joita yksityismetsissä on 866 000 ha, minkä lisäksi pitkälle menneen yli-ikäisyyden ja kasvupaikalle epäedullisen puulajin takia heikkotuottoisia aloja on 559 000 ha. Pitemmän aikaa aukeina olleita aloja ja harmaalepikköjä, joiden osalta metsityksillä on suurimmassa määrin perusmetsitysten luonne, arvioidaan olevan yhteensä 355 000 ha ja ojittamattomia, mutta ojituskelpoisia soita n. 2.3 milj. ha. Vuosien 1955—56 metsänviljelyvauhdilla (24 400 ha/v) nyt vajaatuottoisten yksityismetsien metsittämisen voidaan laskea vaativan 35 vuotta. Uudistushakkaukset muillakin kuin vajaatuottoisilla aloilla luovat lisäksi jatkuvasti uutta metsänviljelyn tarvetta.

Ojituskelpoisen suoalan (2.3 milj. ha) ojittaminen vaatii vuosien 1955—56 nopeudella (30 900 ha/v) n. 75 vuotta.

Jotta saataisiin käsitys metsätaloussuunnitelmien yleisyydestä yksityismetsissä, toimitettiin ns. yksityismetsien otantatutkimuksen näytemetsälöillä v. 1957 sitä koskeva tiedustelu. Näytemetsälöiden luku on koko maassa n. 12 000 ja eri metsänhoitolautakuntien alueilla 510—710. Niiden kiintiöinti eri suuruusluokkien kesken tapahtui suhteessa luokkien pinta-aloihin ja näytemetsälöt poimittin umpimähkäisesti suuruusluokittain (ks. Holopainen 1956). Menetelmää voitaneen siis pitää edustavana. Kaikkein pienimmät metsälöt ovat kuitenkin jääneet tiedustelun ulkopuolelle, koska tutkimuksen perusaineistoon on otettu vain metsänhoitomaksuvelvolliset metsälöt.

Neljän erilaisia metsätaloudellisia oloja edustavan metsänhoitolautakunnan tulokset on laskettu ja ilmenevät seuraavasta asetelmasta.

[1] Tiedot on saatu prof. Leo Heikuraiselta, joka on antanut laskelmansa tulokset kirjoittajan käytettäväksi. Osa ojituksista on luovutetulla alueella, mutta sen vastapainoksi on suoritettu jonkin verran metsäojituksia yksityisten toimesta ilman metsänparannustukea.

Metsänhoitolautakunta	Niiden metsälöiden osuus, joilla on metsätalous-suunnitelma	ns. pika-suunnitelma	metsä-kirjanpito
Lounais-Suomi	0.5	5.2	2.1
Etelä-Karjala	0.6	5.7	1.3
Keski-Suomi	0.4	1.2	0.4
Kainuu	0.5	4.7	0.5

Tulosten perusteella voidaan toistaa jo aiemmin esitetty toteamus, että yksityismetsätaloutemme suunnitteluaste on erittäin heikko. Kun suunnitelmia on tehty suhteellisesti enemmän suurille kuin pienille metsälöille — yli 100 ha:n metsälöillä suunnitelmien osuus em. metsänhoitolautakunnissa oli keskimäärin 3.0 % ja alle 100 ha:n metsälöillä 0.2 % — yksityismetsätaloutemme pienmetsävaltaistuminen on jonkin verran huonontanut kuvaa.

Valtakunnan metsien kolmas inventointi osoitti, että maan metsien tuotantokapasiteetti oli, huolimatta v. 1944 tapahtuneista varsin suurista metsävarojen menetyksistä (3.2 milj. ha metsämaata ja 190 milj. m³ puustoa) sekä sodan jälkeisen asutustoiminnan yhteydessä toteutetusta n. 200 000 hehtaarin raivausohjelmasta lähes sama kuin v. 1936—38. Niinpä puuston kokonaismäärä oli vähentynyt vain 67 milj. m³, järeän yli 20 sm rinnankorkeudelta täyttävän puuston määrä oli lisääntynyt 65 milj. m³ ja metsien kasvu säilynyt ennallaan. Metsiemme hakkuusuunnitteen ILVESSALO (1956, s. 171) on laskenut inventointia seuraavana 10-vuotiskautena 43.0 milj. m³:ksi, joka on hiukan suurempi kuin vuosien 1950—54 keskimääräinen poistuma.

Nyt todettuun, monille yllättävän edulliseen metsävarojen kehitykseen ovat vaikuttaneet monet tekijät, varsinkin sodan aikana syntyneet hakkuusäästöt, metsien ikärakenteen muutokset, metsäojitukset, metsänviljely, metsien käsittelytapojen kehittyminen, metsälaiduntamisen väheneminen jne. Metsätalouden edistämistoiminnan osuus näiden tekijöiden moninaisuudessa ei ole määritettävissä. Lienee kuitenkin perusteltua uskoa, että inventoinnin tuloksissa heijastuu se käänne, mikä — osaksi tehostuneen metsänhoidon edistämistoiminnan ansiosta — tapahtui yksityismetsienkin hakkauksissa 1920- ja 1930-luvuilla, sekä näissä metsissä varsinkin metsänparannuslain nojalla harjoitettu metsitys- ja ojitustoiminta.

Metsänhoidon edistämistoiminnan saavutuksia ei osoita vain valtakunnan metsävarojen lisääntyminen. Sen ensi vuosikymmenien tulos lienee ennen muuta siinä, että se, jälleen eräänä osatekijänä, on hidastanut sitä kielteistä suuntaa, mikä metsätaloudessamme — silloisten käsitysten mukaan — vallitsi.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että tähänastinen metsäpolitiikkamme on voinut turvata raakapuun saannin sekä kotimaan käyttöön että vientiin. Näin siitä huolimatta, että varsinkin metsäteollisuuden raakapuun käyttö on voimakkaasti kasvanut. Se oli v. 1935—38

kaksinkertainen vuosien 1911—14 käyttöön verrattuna ja v. 1950—53 n. 70 % suurempi kuin v. 1911—14 (ks. OSARA, PÖNTYNEN ja ERKKILÄ 1948, s. 89; PÖNTYNEN 1956). Voitaneekin sanoa, että maamme metsäteollisuus on laajentunut kutakuinkin yleisten rahoitus- ym. mahdollisuuksien sallimissa puitteissa. Vain harvoin lienee raakapuun puute muodostunut laajentumista ehkäiseväksi tekijäksi. Näin siitä huolimatta, että maa on harjoittanut melko laajaa raakapuun vientiä (viennin vuosikeskiarvot ovat em. vuosijaksoina 3.07, 3.38 ja 4.15 milj. k-m³). Myös tuotannon supistuksiin ovat vaikuttaneet enemmän markkinapoliittiset ja tuotannon rahoituskysymykset kuin raakapuun saannin ehtyminen.

Kaupallisen edistämistoiminnan työkentässä myönteistä kehitystä on ehkä vieläkin selvemmin nähtävissä kuin metsänhoidon alalla. Summakaupat on kokonaan lopetettu ja siirrytty runko-, kuutiojalka- tai kuutiometrikauppoihin. Markkinoitavat puuerät leimataan yleisesti ennen myyntiä. Aivan viime aikoina leimaukset on suoritettu pääosaltaan edistämisjärjestöjen ammattimiesten toimesta. V. 1938—55 näiden järjestöjen leimaama puumäärä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi ja oli hakkuuvuotena 1955/56 — yksityismetsien otantatutkimuksen mukaan — 71 % yksityismetsistä markkinoidusta puumäärästä.

Kauppaehdoissa on saavutettu tasapuolisuus ennen muuta sen johdosta, että on mahdollisuus käyttää ostajain ja metsänomistajain järjestöjen sopimia kauppakirjakaavakkeita. Myös raakapuun mittaukselle luotiin normit v. 1938 toteutetulla mittauslainsäädännöllä. Varsinkin järeän puun luovutusmittauksissa käytetään sitä paitsi melko yleisesti edistämisjärjestöjen ammattiapua.

Merkittävä kehitys on tapahtunut myös siinä, että raakapuumarkkinoita ja hintoja koskeva tiedotustoiminta on tehostunut ja metsänomistajilla on eri teitä mahdollisuus saada käsitys markkinatilanteesta. Metsänomistajain panos raakapuun markkinoimisessa on lisääntynyt sen johdosta, että myynnit nykyoloissa tapahtuvat huomattavalta osalta hankintakaupoin.

On jälleen vaikeata määrittää metsätalouden edistämistoiminnan osuutta tapahtuneeseen kehitykseen. Siihen ovat näet vaikuttaneet myös useat muut jo aiemmin mainitut tekijät, sekä metsänomistajain puhtaasti kaupallisten ja etupoliittisten järjestöjen toiminta. Lisäksi hankintakauppojen yleistymistä on ratkaisevasti jouduttanut metsätaloutemme rakennekehitys, sen pienmetsävaltaistuminen. Voidaan kuitenkin pitää todennäköisenä, että myös edistämisjärjestöjen toiminta on vaikuttanut asioiden kulkuun varsin merkittävästi.

Toisaalta eräät kaupallisen edistämistoiminnan alkuaan varsin keskeiset tavoitteet ovat jääneet saavuttamatta. Niinpä yhteismyynnit ovat miltei vailla merkitystä yksityismetsien raakapuun markkinoinnissa.

Puun hankinnan edistämistoiminnan saavutukset ovat vaatimattomat. Perinnäisten työvälineiden kuntoa ja työmenetelmiä on jossain

määrin voitu kehittää ja ensimmäiset kokeilunomaiset askeleet metsätöiden koneellistamisessa on otettu. Tämä kehitys ei liene toistaiseksi kohottanut varsin suuresti työn tuottavuutta, joskin se on pienentänyt metsätöiden fyysistä rasitusta. Saavutuksia arvioitaessa on otettava huomioon, että puun hankinnan edistämistoiminta on varsinaisesti pantu alkuun vasta toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Metsätalouden edistämistoiminnan tuloksia tarkasteltaessa on vielä kiinnitettävä huomiota eräisiin siihen olennaisesti vaikuttaneisiin yleisiin tekijöihin. Ensinnäkin edistämistoiminnan luonteeseen kuuluu tulosten hidas kypsyminen. Tämä koskee erityisesti neuvontaa, jonka saavutuksia kaiken muun ohessa on hidastanut suomalaiselle maanviljelijälle ominainen vanhoillisuus, uskollisuus aikaisemmin omaksutuille perinteille ja totumuksille. Metsänomistajain metsätaloudellinen ammattitaito on kuitenkin todennäköisesti melkoista korkeampi kuin vuosisatamme alussa. Neuvonnan muodossa on siten ratkaisevalta osalta metsätalouden edistämisjärjestöjen toimesta suoritettu eräänlainen »henkinen investointi», jonka tulokset eivät vielä koko painollaan esiinny metsätaloutta valaisevissa tilastoissa.

Kuten jo eri yhteyksissä on todettu, Suomen metsätalouden ja varsinkin yksityismetsätalouden rakenne on 1900-luvulla voimakkaasti muuttunut. Vähintään 5 ha metsää käsittävien maatilametsälöiden luku oli v. 1950 n. 250 000 ja v. 1929 n. 195 000. Vuosisadan alusta ei ole vertailukelpoista lukua käytettävissä, mutta voidaan pitää todennäköisenä, että maatilametsälöiden luku on tällä vuosisadalla kaksinkertaistunut. Tämä kehitys on vaikuttanut epäedullisesti metsätalouden edistämistoiminnan mahdollisuuksiin. Se on ensinnäkin lisännyt edistämisjärjestöjen työpisteitä. Samalla koko yksityismetsätalouden kehitykselle ovat antaneet leimaa ne jo aiemmin esitetyt vaikeudet, jotka järkevän metsätalouden toteuttaminen juuri pienmetsälöillä kohtaa. Kun metsänomistajain kosketus edistämisjärjestöihin syntyy lähinnä puun myyntien merkeissä, metsälöiden muuttuminen ensi sijassa kotitarvemetsälöiksi on sellaisenaan vähentänyt kosketusta.[1] Lisäksi asutustoiminta, joka — muista syistä tapahtuneiden ositusten ohella — on johtanut metsätaloutemme pienmetsävaltaistumiseen, on järkyttäessään maanomistusoloja luonut vähemmän suotuisan mielialan pitkäjännitteistä suunnittelua vaativan metsätalouden kehittämiselle.

Metsätalouden edistämisjärjestöjen työpanos on siten osalta jouduttu käyttämään yksityismetsätalouden rakennekehityksestä johtuvien kielteisten ilmiöiden eliminoimiseen.

[1] Tapion vuosiin 1954—56 kohdistunut tiedustelu (ns. asiakasmetsälöiden inventointi) osoitti, että kun metsänhoitoyhdistysten toimitusasiakkaina oli ollut keskimäärin 48.9 % metsälöiden luvusta, sadannes suuruusluokassa alle 20 ha oli vain 36.5, luokassa 20—50 ha jo 50.9 ja yli 500 ha:n luokassa 80.0.

Metsätalouden edistämistoiminnan saavutuksia tarkasteltaessa on otettava huomioon myös se, että tämä toiminta vasta viime aikoina on saavuttanut todella merkittävät mittasuhteet. Niinpä edistämisjärjestöjen palveluksessa olevien ammattimiesten luku on vuosina 1938—56 lähes kaksinkertaistunut erityisesti metsänhoitoyhdistystoiminnan kehityksen ansiosta. Vuoden 1956 lopussa järjestöjen palveluksessa oli metsäneuvojia ja metsänparannuspiirien metsäteknikoita 992 eli yksi neuvoja yksityismetsien 13 000 ha kohden. Metsänparannustoiminta alkoi vasta vajaat kolme vuosikymmentä sitten ja metsänhoitokoulut on yhtä lukuun ottamatta pystytetty vasta viiden viimeisen vuoden aikana. Metsätalouden edistämistoiminnan merkittävimpiin saavutuksiin kuuluukin, että on käytettävissä verraten voimakas, työkykyinen organisaatio, joka oikeuttaa odottamaan entistä suurempia tuloksia vastaisuudessa. Siihen viittaa myös se, että raakapuun ostajain asenne edistämistoimintaa ja sen pyrkimyksiä kohtaan on muuttunut entistä myötämielisemmäksi. Esim. metsätalouden edistämistoiminnan alkuaikoina varsin tavallinen järjestöjen leimikoiden diskriminointi on loppunut kokonaan.

Herää myös kysymys, mikä on metsätalouden edistämistoiminnan suunta tulevaisuudessa. On voitu havaita, että sen painopiste on tähän asti ollut metsänhoidon edistämisessä. On hiukan yllättävää, että toiminta ensinnä suunnattiin työalalle, jonka tulokset kypsyvät kaikkein hitaimmin. Syynä oli se, että toiminta pantiin alkuun juuri järkevän metsänhoidon toteuttamiseksi vastapainoksi metsän hävitykselle. Tähän välittömästi liittyi pyrkimys parantaa myös raakapuun markkinointimenetelmiä.

Vaikka päämäärää, hyvän metsänhoidon aikaansaamista yksityismetsissä ei olekaan vielä saavutettu, eräitä merkittäviä edistysaskeleita on kuitenkin otettu. Tämä seikka ynnä toisaalta voimistuva kilpailu kansainvälisillä markkinoilla on herättänyt entistä vakavampana kysymyksen menekin turvaamisesta ja kilpailukyvyn vahvistamisesta ja sen yhteydessä erityisesti kysymyksen tuottavuuden kohottamisesta metsätaloudessa. Tämän valossa on nähtävä se mielenkiinto, jota toisen maailmansodan jälkeen on alettu osoittaa puun hankinnan edistämistoimintaa kohtaan. Se on samalla heijastusta niistä saavutuksista, joihin eräissä johtavissa metsätalousmaissa on päästy puun hankinnan koneellistamisessa ja yleensä rationalisoimisessa.

Kun yksityismetsien raakapuun markkinoinnissa on siirrytty jo pääasiassa hankintakauppoihin, myös vastuu hankintatekniikan kehittämisestä ja samalla tuottavuuden kohottamisesta on siirtynyt metsävaiheen osalta ensi kädessä metsänomistajille ja heidän järjestöilleen.

Todettakoon vielä, että Tapion merkitys metsätalouden edistämistoiminnassa on — lukuun ottamatta 1920-luvun alkupuoliskon ja toisen maailmansodan aikana sattuneita takaiskuja — ollut vahvistumaan päin. Siihen on vai-

kuttanut ensinnäkin julkisen vallan metsäpolitiikka. V. 1908—28 Tapion — silloin vielä verraten epäitsenäinen — tehtävä maatalousseurojen metsätaloudellista toimintaa koordinoivana elimenä oli määritelty vain hallinnollisilla määräyksillä. Vuodesta 1929 alkaen Tapion asema metsänhoitolautakuntien keskusmetsäseurana on perustunut vuoden 1928 yksityismetsälain kylläkin ylimalkaiseen säännökseen. Samanaikaisesti annettiin Tapiolle metsänparannustoiminnan johto yksityismetsissä, joka toimenpide vei sittemmin jopa paikallisen organisaation perustamiseen. Myös vuoden 1950 metsänhoitoyhdistyslaki vahvisti merkittävällä tavalla Tapion asemaa metsätalouden edistämistoiminnan keskusjärjestönä. Metsänhoitolakikomitean ehdotukset viittaavat siihen, että tämä toiminta pyritään saattamaan entistä kiinteämmin keskusmetsäseurojen johtoon.

Rinnan Tapion muodollisen aseman vahvistumisen kanssa sen sisäinen organisaatio on laajentunut ja erikoistunut suorittamaan yhä monipuolisemmin keskusmetsäseuran tehtäviä. Kun myös maakunnallisten työportaiden, metsänhoitolautakuntien, tehtävät ovat lisääntyneet ja vastuu kasvanut, niiden keskuudessa on yhä selvemmin oivallettu johtavan, toimintaa koordinoivan voiman merkitys.

Kiinteästi keskusmetsäseurojen johdossa toimiva organisaatio tietää jo sellaisenaan myös entistä keskitetympää suunnittelua. Tähän liittyvät mahdollisuudet ovat saavuttamassa entistä suuremman kantavuuden sen johdosta, että on ryhdytty laatimaan toisaalta valtakunnallista metsätalouden kehittämisohjelmaa, toisaalta suunnittelemaan metsätalouden edistämistoimintaa yhtenäisten suuntaviivojen mukaan laadittavien alueellisten ohjelmien puitteissa.

Lähdeluettelo

Painamattomat lähteet

Centralskogssällskapet Skogskultur:
- Johtokunnan pöytäkirjoja. 1929—1939.

Finska Hushållningssällskapet:
- Johtokunnan pöytäkirjoja. 1873—1901.
- Metsätaloutta koskevia lausuntoja.

Keski-Suomen maanviljelysseura:
- Valtuuskunnan (johtokunnan) pöytäkirjoja. 1913—1928.
- Metsävaliokunnan pöytäkirjoja. 1913—1928.

Keskusmetsäseura Tapion arkisto:
- Edustajiston pöytäkirjat. 1920—1928.
- Hallintoneuvoston pöytäkirjat. 1929—1956.
- Hoitovaliokunnan pöytäkirjat. 1908—1920 (1908—1913 sarja epätäydellinen).
- Johtokunnan pöytäkirjat. 1908—1956 (1908—1913 sarja epätäydellinen).
- Työvaliokunnan pöytäkirjat 1929—1956.
- Erikoisvaliokuntien pöytäkirjoja. 1908—1928.
- Lähetettyjä ja saapuneita kirjeitä.
- Muistioita eri kysymyksistä.
- Tapion, Suomen Metsänhoidon Ystävien Seuran perustamista ja toimintaa koskevia asiakirjoja (osa jäljennöksinä).
- Neuvottelukokousten pöytäkirjoja. Eri vuosilta.

Kuopion maanviljelysseura:
- Johtokunnan pöytäkirjat. 1898—1928.

Lounais-Suomen metsänhoitolautakunta:
- Metsänhoitolautakunnan pöytäkirjat ja vuosikertomukset. 1929—1938.
- Neuvottelukokousten pöytäkirjoja. 1929—1944.
- Turun ja Porin läänin lääninmetsälautakunnan vuosikertomus. 1918—1928.

Maataloustuottajain Keskusliitto:
- Metsävaltuuskunnan perustamista koskevat asiakirjat.
- Neuvottelukokousten pöytäkirjoja ja lausuntoja.
- Kaupallista toimintaa koskevia muistioita.

Metsähallituksen arkisto:
- Yksityismetsätalouden osaston (vuoteen 1954 yksityismetsäin valvontaosaston) kirjeenvaihto maatalousministeriöön ja keskusmetsäseuroihin. 1929—1955.

Oulun maakunta-arkisto:
- Oulun läänin talousseuran johtokunnan pöytäkirjat. 1879—1910.

Pellervo-Seura:
Johtokunnan pöytäkirjat. 1900—1918.
Pohjois-Karjalan maanviljelysseura:
Johtokunnan pöytäkirjat. 1887—1910.
Pohjois-Savon metsänhoitolautakunta:
Metsänhoitolautakunnan pöytäkirjat. 1929—1939.
Maakunnallisen metsänhoitokoulun suunnittelua ja perustamista koskevat asiakirjat.
Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton arkisto:
Valtuuskunnan, lisätyn valtuuskunnan ja työvaliokunnan pöytäkirjat. 1907—1932.
Maanviljelys- ja talousseurojen neljännen kokouksen valtuuskunnan kokouksen pöytäkirjat. 1906.
Suomen Metsäyhdistyksen arkisto:
Suomen Metsänhoitoyhdistyksen johtokunnan pöytäkirjoja. 1892—98 ja 1901—17.
Lähetettyjä ja saapuneita kirjeitä. 1882—1912.
Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto:
Otteita yksityismetsätaloutta koskevista Keskusliiton hallituksen ja metsäpoliittisen valiokunnan päätöksistä.
Valtionarkisto:
Senaatin talousosaston asiarekisteri. 1886—1911.
Senaatin maanviljelystoimituskunnan kirjekopiot. 1898—1908.

Haastateltu seuraavia henkilöitä:
Maanviljelysneuvos Akseli Brander, Kitee.
Ylimetsänhoitaja V. L. Heinänen, Lahti.
Maanviljelysneuvos Niilo I. Jokinen, Kuopio.
Ylimetsänhoitaja Tauno Järveläinen, Kuopio.
Kunnallisneuvos K. W. Koskelin, Jyväskylä.
Ylimetsänhoitaja Toivo Kuivalainen, Joensuu.
Metsäneuvos Jarl Lindfors, Helsinki.
Tri Antero Piha, Helsinki.
Ylimetsänhoitaja Kaarlo Sipi, Rovaniemi.
Professori Antti Tanttu, Helsinki.
Ylimetsänhoitaja Wiljo Warjus, Kotka.
» Emil Vesterinen, Helsinki.
Useita Keskusmetsäseura Tapion toimihenkilöitä.

Kirjallisuus

Airila, A. 1927. Satakunnan metsänhoitoyhdistyksistä. Tapio, s. 321—331.
Annala, Vilho. 1955. Osuustoiminta maataloutemme kohottajana. Keskusosuusliike Hankkija. Helsinki.
Arimo, Atri S. 1932. »Vanha Tapio». Muistelmia neljännesvuosisadan takaa. Tapio, s. 551—553.
von Berg, Edmund. 1859. Berättelse om Finlands skogar. Myös saksankielinen alkuteksti sisältyy teokseen. Helsingfors.
Blomqvist, A. G. 1893. Skogshushållningens nationalekonomi och synpunkter i forstpoliti. Helsingfors.
Boethius, Bertil. 1939. Skogen och bygden. Stockholm.

Borg, Arvid. 1917. Nykyinen maanmyyntikiihko ja eräs sen huomiotta jätetty syy. Tapio, s. 98—111.
Bosson, C. O. 1955. Skogsvårdsgårdarna. Våra skogar under ett halvsekel, s. 141—153. Uppsala.
Böcker, C. C. 1829. Om skogars skötsel i Norden. Uudelleen julkaissut Suomen Metsätieteellinen Seura. 1930. SF 13.
Cajander, A. K. 1927. Avajaispuhe metsäviikon yleisessä kokouksessa 5. 4. 1927. MA, s. 105—109.
—»— 1912. Metsätalouden edistämiseen myönnetyt valtionvarat. SMY julk. 29 nide, s. 561—567.
Cajander (Kalela), Erkki K. 1932. Tietoja metsänviljelystoiminnasta Suomessa 1923—1930. SF 22.
Centralskogssällskapet Föreningen för Skogskultur (vuodesta 1947 Centralskogssällskapet Skogskultur). Årsbok 1929—1954.
Elfving, K. O. 1917. Finska Forstföreningen 40 år. Drag ur dess 40 års historia. MA, laajempi painos, s. 423—445.
Enbom, K. U. 1932. Keskusmetsäseura Tapion taimitarha- ja karistamoliike. Tapio, s. 565—569.
Entinen Oulujoki. Historiikkia ja muistitietoja. 1954. Helsinki.
Ericsson, B. 1906. Yksityismetsätaloutemme tila. Tapio, s. 82—86.
Erkkilä, E. E. 1948. Ks. Osara, N. A., Pöntynen, V. ja Erkkilä, E. E.
Finska Hushållningssällskapet 1797—1947. Åbo.
Hanho, J. T. 1915. Tutkimuksia Suomen metsätalouden historiasta 19. vuosisadalla. I. Sahateollisuudesta ja sahantuotteiden viennistä 1840- ja 1850-luvuilla. SMY julk. Erikoistutkimuksia. Helsinki.
Harve, Paavo. 1947. Puunjalostusteollisuutta ja puutavarakauppaa harjoittavien yhtiöiden maan hankinta Suomessa. AFF 52.
Hautala, Kustaa. 1956. Suomen tervakauppa 1856—1913. Sen viimeinen kukoistus ja häviö sekä niihin vaikuttaneet syyt. Taloushistoriallinen tutkimus. Helsinki.
Heikel, T. A. 1927. Suomen Metsänhoitoyhdistys 1877—1927. Helsinki.
Heikinheimo, Lauri. 1954. Sahatavaran vientitulon jakaantumisesta vuosina 1913—1953. AFF 61.
—»— 1955. Maaseudun miestyövoiman arkiajan käyttö. AFF 63.
Heikinheimo, Olli. 1910. Uusi maanvuokra-asetus ja vuokratilojen metsänkäyttö. Tapio, s. 51—56.
—»— 1931. Syyt Suomen metsien epätyydyttävään metsänhoidolliseen tilaan. SMY vuosik. 1931, s. 18—35.
Helander, A. Benj. 1904. Yksityismetsänhoidon parantaminen. Metsänystävä, s. 145—160.
—»— 1906. Työ yksityismetsänhoidon parantamiseksi. Metsänystävä, s. 195—205.
—»— 1909. Metsäluottolaitoskysymys. Tapio, s. 131.
—»— 1910. Maamme yksityismetsät. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion vuosijulkaisu 1909.
—»— 1914. Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion synty. Helsinki.
—»— 1929. Keskusmetsäseuroista ja niiden tehtävistä. Tapio, s. 46—50.
—»— 1930. Taimitarve. Tapio, s. 12—14.
—»— 1936. Anton Gabriel Blomqvist ja hänen aikalaisensa. AFF 43.
—»— 1949. Suomen metsätalouden historia. Helsinki.

Hertz (Tertti), Martti. 1933. Metsän puutteesta sekä sen syistä ja torjumistoimenpiteistä Ruotsi-Suomessa. SF 27.
—»— 1934. Metsähallitus 1859—1934. AFF 43.
Holopainen, Viljo. 1947. Metsänomistajain kaupallinen järjestäytyminen Suomessa. Pro gradu-tutkielma.
—»— 1956. Yksityismetsien luovutusmäärä, sitä vastaava kantorahatulo ja raakapuun hintataso Keski-Suomen metsänhoitolautakunnan alueella hakkuuvuotena 1953/54. Hakkuu- ja hintatilaston metodia käsittelevä esitutkimus. SF 89.
Ilvessalo, Yrjö. 1942. Suomen metsävarat ja metsien tila. II valtakunnan metsien arviointi. MTJ 30.
—»— 1948. Yksityismetsiemme heikkoudet ja niiden korjaaminen. Helsinki.
—»— 1956. Suomen metsät vuosista 1921—24 vuosiin 1951—53. Kolmeen valtakunnan metsien inventointiin perustuva tutkimus. MTJ 47.
Jutikkala, Eino. 1942. Suomen talonpojan historia. Porvoo—Helsinki.
—»— 1953. Uudenajan taloushistoria. Porvoo—Helsinki.
Jännes, Juho. 1939. Uudisviljelystä vai metsänparannusta? Helsinki.
Jänterä, A. 1954. »Metsälehti» metsätaloudellisen valistustyön välineenä. AFF 61.
Järveläinen, Tauno. 1935. »Metsänystävän» muisto. SMY vuosik. 1935, s. 50—72.
—»— 1940. Yksityismetsätalouden edistämistoiminta Pohjois-Savossa. Kuopio.
Kaila, E. E. 1931. Tervanpolton leviäminen Suomessa 1700-luvun puolimaissa. SF 21.
Kaila, Kyösti. 1945. Hankintojen osuus Suomen varsinaisten yksityismetsälöiden puutavaran myynneistä vuosina 1929—1938. Konekirjoite. Metsäntutkimuslaitos.
Kalela, Erkki K. 1954. Alueittaiset näkökohdat metsänhoidon tehostamistyössä. Tapion vuosikirja 1953, s. 71—80.
Kantola, Mikko. 1954. Katsaus Työtehoseuran metsäalan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Teho 3/1954.
Kaukamaa, L. J. 1941. Porin puutavarakaupasta ja metsänkäytöstä kaupungin kauppapiirissä »Suuren laivanvarustustoimen» aikana 1809—1956. Historiallisia tutkimuksia XXVII. Helsinki.
Kertomus Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion (vuodesta 1921 alkaen Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio r.y.) toiminnasta. 1917—1928.
Keski-Suomen maanviljelysseuran 50-vuotiskertomus. 1948. Jyväskylä.
—»— maanviljelysseuran vuosikirja. Eri vuosilta
Keskusmetsäseura Tapio. Toiminta. 1929—1956. V. 1953—1956 julkaisussa Tapion vuosikirja.
—»— 1934. Yksityismetsätalouden kohottamistyön lähimmät suuntaviivat. Keskusmetsäseura Tapion lausunto metsähallitukselle. Helsinki.
—»— 1938. Valiokunnan mietintö yksityismetsälakiin tehtävistä muutoksista. Helsinki.
Kinnunen, Erkki J. 1947. Välähdyksiä maatalousseurajärjestön 150-vuotistaipaleelta 1797—1947. Helsinki.
Kivalo, Niilo. 1913. Metsänhoitoyhdistyksistä. Tapio, s. 209—214.
Klingberg, K. H. 1955. Något om skogsdikningen under femtio år. Teoks. Våra skogar under ett halvsekel. Uppsala.

Komiteanmietintöjä:
Ifrån Komitén för bedömmande af frågan om befarad öfverafverkning i Finlands skogar. 1874.
3/1880. Siltä komitealta, joka Armossa on asetettu valmistamaan ehdotusta uudeksi yleiseksi metsälaiksi Suomenmaalle.

1/1883. »Vuoden 1881 metsäkomitean» mietintö.
5/1898. Yksityismetsäin tutkimista varten asetetun komitean I mietintö.
4/1900. Yksityismetsäin tutkimista varten asetetun komitean II mietintö.
7/1907. Yksityismetsänhoidon edistämistyön järjestämiseksi asetetun komitean mietintö.
13/1920. Valtion metsäkomitean mietintö. Jälkimmäinen osa.
2/1926. Yksityismetsäkomitean mietintö.
12/1927. Maanparannuskomitean mietintö.
13/1928. Metsälakikomitean mietintö.
6/1932. Maatalousjärjestökomitean mietintö.
3/1937. Puutavaran mittauksesta.
8/1937. Metsänhoidon edistämiskomitean mietintö. Helsinki.
13/1939. Metsäopetuskomitean mietintö.
3/1952. Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö.
8/1953. Metsänhoitolakikomitean mietintö.
12/1954. Maalaiskansakoulun jatko-opetuskomitean mietintö.
2/1957. Maatalousväestön taloudellista asemaa selvittävän komitean mietintö. I—II.
Koskelin, K. W. 1913. Metsänhoidon edistämistyö maanviljelys- ja talousseurojen piirissä. SMY julk. 30. nide, s. 405—408.
Koskikallio, Onni. 1929. Metsäluotto. Tapio, s. 37—42.
Kotilainen, Mauno J. Ks. Lukkala, O. J. — Kotilainen, Mauno J.
Kovero, Martti. 1926. Suomen vientiteollisuus. Helsinki.
Kuopion maanviljelysseuran vuosikirja. Eri vuosilta.
Lakari, O. J. 1927. Valtion metsätalouden tehostaminen. SF 6.
Liakka, Niilo. 1928. Oulun läänin talousseura 1828—1928. Helsinki.
Lihtonen, V. 1944. Piirteitä metsätalouden järjestelyn rakennemuodoista Suomessa. AFF 52.
—»— 1956. Metsätalouden suunnitteluoppi. Käsikirjoitus oppikirjaa varten.
Linnamies, Olavi. 1943. Metsien tilasta eri suuruisissa yksityismetsälöissä. MA, s. 232—240.
Lukkala, O. J. 1935. Miksi Suomen kansa harrastanee metsäojitusta? Metsälehti, n:o 51—52.
Lukkala, O. J. — Kotilainen, Mauno J. 1951. Soiden ojituskelpoisuus. Viides uudistettu painos. Helsinki.
Lönnroth, Onni. 1916. Metsäluottokysymys. Tapio, s. 97—107.
Maanviljelys- ja talousseurain edusmiesten kokousten asiakirjat. 1902—1907.
Maatalousseurojen Keskusliiton määräaikaisten edustajakokousten asiakirjat. 1929 alkaen.
Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta. Toimintakertomus. 1942—1956.
Mascher, Rudolf. 1954. Die Zusammenschlüsse im kleinen Waldbesitz Nordwestdeutschlands, ihre rechtliche und forstbetriebliche Gestaltung. Bremen—Horn
Meinander, Nils. 1945. Vesisahan tarina. Helsinki.
Metsänhoitolautakuntien toiminta. 1929—1956. V. 1953—56 julkaisussa Tapion vuosikirja.
Metsätaloudellisia päivänkysymyksiä. I (1924), II (1927). Helsinki.
Nissinen, T. 1913. Pohjois-Karjalan maanviljelysseuran toiminta vv. 1887—1912. Joensuu.
Osara, N. A. 1935. Suomen pienmetsätalous. MTJ 21.
—»— 1936. Metsälötilasto vuodelta 1929. MTJ 21.
—»— 1946. Lähiaikojen tehtävistä yksityismetsätalouden piirissä. Esitelmä Tapion vuosikokouksessa 3. 4. 1946. Metsälehti, n:ot 20—23.

Osara, N. A. 1948. Maatilametsälön taloussuunnitelma. Opaskirja käytäntöä varten. Helsinki.
—»— 1953. Metsätaloudellisen edistämistyön nykyinen vaihe. Keskusmetsäseura Tapion toiminta vuonna 1952.
Osara, N. A., Pöntynen, V. ja Erkkilä, E. E. 1948. Suomen puun käyttö ja metsätase. MTJ 36.
Pekkala, Mauno. 1922. Yksityismetsätalouden edistämistyöstä Suomessa. MA s. 285—292.
—»— 1926. Metsätaloudellinen yhteistoiminta Suomessa. Tapio, s. 161—168.
—»— 1932. Miten metsänparannuslaki syntyi? Tapio, s. 546—550.
Pellervo-Seura. 1910. Metsätalousyhdistyksen mallisäännöt.
Pellervon vuosikirja. Eri vuosilta.
Pelttari, P. J. Yksityismetsien hakkauksista hakkuukautena 1933—34. Metsänhoitolautakuntien toiminta v. 1934.
Piha, Antero. 1941. Maatilametsälöiden liikejäämä ja sen rakenne. AFF 49.
—»— 1946. Neljännesvuosisata Metsänomistajain Metsäkeskus Oy:n toimintaa 1921—1946. Helsinki.
—»— 1952. Metsänhoitoyhdistyslain syntyvaiheet. Konekirjoite. Maataloustuottajain Keskusliitto.
—»— 1957 a. Hankintatoiminnan keskittäminen. Liittyy keskustelukysymykseen: Onko nykyinen puutavaran hankintajärjestelmämme tarkoituksenmukainen. MA, s. 91—95.
—»— 1957 b. Metsätulot ja maatilan pääoman muodostus. AFF 65.
Purhonen, O. A. 1909. Torppain ja vuokratilain metsänkäyttö. Tapio, s. 350—353.
—»— 1910. Metsänhoito ja jakotoimitukset. Tapio, s. 130—132.
—»— 1911. Eikö yksityismetsätalouden kohottamistyö olisi siirrettävä pois maanviljelysseuroilta erikoisille järjestöille? SMY julk. 28 nide, s. 14—16.
Putkisto, Kalle. 1952. Maataloustraktoreiden käyttömahdollisuuksista puutavaran kuljettajina. Metsätehon tiedotuksia 72.
—»— 1955. Ajatuksia puutavaran valmistuksen ja metsäkuljetuksen koneellistamisesta. Metsätehon tiedotuksia 114.
Pöntynen, V. 1948. Ks. Osara, N. A., Pöntynen, V. ja Erkkilä, E. E.
Pöntynen, V. 1956. Puun käyttö Suomessa. Metsäkäsikirja, I osa, s. 113—133. Helsinki.
Reinius, Erik. 1957. Hankintajärjestelmämme organisatooriselta ja kaupalliselta kannalta. Liittyy keskustelukysymykseen: Onko nykyinen puutavaran hankintajärjestelmämme tarkoituksenmukainen. MA, s. 82—84.
R(emes), S. 1912. Mihin suuntaan olisi yksityismetsänhoidon edistämistyö järjestettävä? SMY julk., 29 nide, s. 368—372.
Saari, Eino. 1921. Länsi-Suomen Metsänhoitoyhdistyksistä. Tapio, s. 92—95.
—»— 1928. Metsätalouden taloudelliset erikoisuudet ja perusteet. Maa ja metsä 7, s. 5—19. Porvoo.
—»— 1942. Metsäojitusten yksityistaloudellisen edullisuuden määrääminen. AFF 50.
—»— 1948. Ajatuksia Suomen metsähallintojärjestelmästä. MA, s. 87—90.
Saarnivaara, K. 1912. Metsänhoitoyhdistyksistä. Tapio, s. 312—315, 340—345.
Skogsbrukets arbetsmarknad. Statens offentliga utredningar, 1956: 36.
Smith, Clarance and Wilson, Meredith Chester. 1930. The agricultural extension system of the United States. New York.
Sohlman, S. A. 1908 a. Isonjaonjärjestelystä johtuva metsänhaaskaus ja sen ehkäiseminen. Tapio, s. 19—21.
—»— 1908 b. Metsänluottokysymyksemme. Tapio, s. 353—360.

Sohlman, S. A 1908 c. Valtion avustusta metsätalousyhdistyksille metsätöiden opastajan palkkaamista varten. Tapio, s. 217—222.
—»— 1908 d. Yhteinen metsänmyynti. Käsikirja. Helsinki.
—»— 1915. K. H. Renlund'in metsänviljelysrahasto. Tapio, s. 158—161.
Stenbäck, L. 1909. Torppain ja vuokratilain metsänkäytöstä. Tapio, s. 193—196. Suomennos.
Streyffert, Th. 1956. Skogsbrukets företagsformer. En principutrening. Kungl. skogshögskolans skrifter, nr. 23 a.
Suomen Asetuskokoelma (As.). Eri vuosilta.
Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton Edustajiston (v. 1920—26 Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton määräaikaisten) kokousten asiakirjat. Eri vuosilta alkaen 1906.
Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton (v. 1915—16 Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton Edustajiston) toiminta. Eri vuosilta.
Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton vuosijulkaisu (1906—1907) ja vuosikirja (1908—1911).
Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asettaman komitean ehdotus metsänhävittämisen ehkäisemistä tarkoittavaksi laiksi. 1909. Helsinki.
Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion asettaman valiokunnan lausunto valtiopäiville v. 1907 valmistetusta hallituksen metsälaki-esityksestä. 1908.
Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion säännöt. 1907. Helsinki.
Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion vuosijulkaisu. 1908—1916. Ks. myös Kertomus Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion toiminnasta.
Suomen Virallinen Tilasto (SVT):
I A. Ulkomaankauppa.
III. 45. 3. Osa III. Metsälötilasto.
Taloudellinen asema. 1929. Taloudelliselle neuvottelukunnalle annetut lausunnot. Helsinki.
Tanttu, Antti. 1941. Metsäojituksen edullisuus. Helsinki.
—»— 1954. Metsänparannustöiden kannattavuus. MA, s. 345—348.
Tapion vuosikirja. 1953—1956.
Teräksinen, August. 1926. Maanviljelijäin ammattijärjestöjä pohjoismaissa. Helsinki.
Tirkkonen, O. O. J. 1952. Suomen metsäojitus 1900-luvun alkupuoliskolla. SF 72.
Vesterinen, Emil. 1934. Sotilaiden osanotto metsänviljelystyöhön. AFF 40.
—»— 1957. Metsätaloudellisen Valistustoimiston 30-vuotistaipaleelta. Suomen Puutalous 3/1957.
Valtiopäivät. Asiakirjat. Eri vuosilta.
Wilson. Ks. Smith and Wilson. 1930.
Yksityismetsätalouden kohottamistyön lähimmät suuntaviivat. Keskusmetsäseura Tapion lausunto metsähallitukselle. 1934. Helsinki.
Yli-Vakkuri, Paavo. 1954. Maamme taimitarhat ja niiden taimituotanto. MA, s. 435—437.
Zweygbergk, G. 1929. Bristen på skogsarbetare. Centralskogssällskapet Föreningen för Skogskultur. Årsbok 1929, s. 105—116.

Sanoma- ja aikakauslehtiä

Finska Forstföreningens Meddelanden (Fff. medd.). Niteestä 20 alkaen ks.: Suomen Metsänhoitoyhdistyksen julkaisuja — Finska Forstföreningens Meddelanden.
Helsingin Sanomat.

Ilkka.
Litteraturblad.
Maaseudun Tulevaisuus.
Metsälehti.
Metsänystävä.
Metsätaloudellinen aikakauslehti (Metsätaloudellinen aikakauskirja).
Pellervo.
Päivälehti.
Saima.
Suomen Metsänhoitolehti.
Suomen Metsänhoitoyhdistyksen Julkaisuja (SMY julk.) — Finska Forstföreningens Meddelanden.
Suomen Sosialidemokraatti.
Tapio.
Unasylva.
Uusi Suometar.
Uusi Suomi.

Lyhennyksiä

AFF	=	Acta Forestalia Fennica
As.	=	Suomen asetuskokoelma
Fff. medd.	=	Finska Forstföreningens meddelanden
Hvk.	=	hoitovaliokunta
Jk.	=	johtokunta
MA	=	Metsätaloudellinen aikakauslehti (aikakauskirja)
MTJ	=	Metsäntutkimuslaitoksen (Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen) julkaisuja
SF	=	Silva Fennica
SMY julk.	=	Suomen Metsänhoitoyhdistyksen julkaisuja
Vk.	=	vuosikertomus (vuosikirja)

Henkilöluettelo

I. Tapion sihteerit ja toimitusjohtajat:

Helander, A. Benj., sihteeri		1. 1. 1908—31. 7. 1910
Sohlman, S. A., sihteeri		1. 8. 1910— 1. 6. 1912
Paavonen, T. W., sihteeri		27. 6. 1912— 2. 2. 1921
Perälä, K. I., sihteeri		3. 2. 1921—30. 9. 1922
Vuoti, Einari, sihteeri		1. 10. 1922—30. 11. 1922
Ertama (Enbom), K. U., sihteeri		1. 2. 1923—28. 2. 1924
Helander, A. Benj., sihteeri		1. 3. 1924— 3. 4. 1929
—»— toimitusjohtaja		4. 4. 1929—31. 1. 1946
Tanttu, Antti, vt.toimitusjohtaja		1. 2. 1946—31. 5. 1947
Osara, N. A., toimitusjohtaja	(1. 2. 1946)	1. 6. 1947—31. 12. 1952
Kalela, Erkki K., toimitusjohtaja		1. 1. 1953—

II. Johtokunnan (v. 1908—20 hoitovaliokunnan) jäsenet (j.) ja varajäsenet (vj.):

Airila, Aku, vj.	1929—40
Aminoff, A., j.	1915—18
Fieandt, Karl, j.	1908—20
Heiliö, Edv., j.	1929—36
Helander, A. Benj., j.	1910—24, varapuheenj. 1921—24
Hiidenheimo, Pentti, j.	1908—18
Hirvensalo, L. Olli, j.	1921
Ikonen, Toivo, vj.	1929—32, j. 1933—, varapuheenj. 1949—
Jokinen, Niilo I., j.	1937—
Juustila, Väinö., j.	1933
Kajanoja, Sulo, vj.	1954—57
Kalliokoski, Viljami, vj.	1947—
Kalkkinen, Ilmari, j.	1937—
Kiipula, Kustaa, j.	1908—18
Koivisto, Juho, j.	1929—, puheenj. 1929—
Koskenheimo, Aleks., vj.	1928
Lampinen, J. Emil, vj.	1937—54
Lehtikunnas, T. J., j.	1929—36
Lepistö, Matti, j.	1955—
Manninen, J. V., vj.	1921—22, j. 1923—24
Marttila, Otto, j.	1950—55

Nylander, Ernst, j. ..... 1908—10, 1915—19
Osara, N. A., j. ..... 1954—
Paavonen, T. W., j. ..... 1921—28, puheenj. 1921—23, varapuheenj. 1924—28
Pekkala, Mauno, j. ..... 1929—52, varapuheenj. 1929—48
Peurakoski, J. Osk., j. ..... 1913—20, 1922—28, vj. 1921
Pirilä, Eemeli, vj. ..... 1922—24, j. 1925—50
Pullinen, Erkki, j. ..... 1911, 1920—22
Ruotsalainen, Eero, j. ..... 1925—27
Sihvola, E., vj. ..... 1925—27
Sohlman, S. A., vj. ..... 1923—36
Säisä, Jaakko, vj. ..... 1933—46
Talvitie, M. F., j. ..... 1921—27
Teivaala, Väinö, vj. ..... 1952—
Torkko, Eliel, j. 1928
Torppa, Juho, j. ..... 1910, 1919—20
Wasastjerna, Karl, j. ..... 1921—28, puheenj. 1924—28
Voutilainen, Lauri, j. ..... 1928—51
Vuori, Einari, vj. ..... 1939—51

III. Hallintoneuvoston (v. 1908—20 johtokunnan ja v. 1921—28 edustajiston) jäsenet (j.) ja varajäsenet (vj.):

Airila, Aku, vj. ..... 1919—28
Aittoniemi, S. S., j. ..... 1929—, varapuheenj. 1945—
Alhainen, V. J., j. ..... 1918—20
Aminoff, A., j. ..... 1912—18
Anttila, Eskel, vj. ..... 1920—28
Anttonen, Pekka, vj. ..... 1908—20, j. 1921—23
Asikainen, Albin, vj. ..... 1924—26
Auer, Ilmari, vj. ..... 1929—
Björklund, H., j. ..... 1913—20
Borg, Arvid, j. 1921
Brander, Akseli, vj. ..... 1929—55
Brander, Uno, j. ..... 1915—17
Calamnius, Arno, j. 1912
Elers, Onni, vj. ..... 1927—28
Elfving, K. O., vj. ..... 1908—11
Ellilä, V. A., j. ..... 1915—17
Eskola, Juho, vj. ..... 1918—28
Fieandt, Karl, j. ..... 1908—28, puheenj. 1908—28
Fränti, A., vj. ..... 1931—50
Grotenfelt, N. Karl, vj. ..... 1929—53
Grönberg, Aug., vj. ..... 1912—20
Grönvall, A., vj. ..... 1908—11
Gunnar, Viktor, vj. ..... 1924—26
Hahl, Eero, j. ..... 1908—13
Hahl, Th., j. ..... 1910—13, 1920, vj. 1914—19, 1921—28
Havo, T., j. ..... 1911—14, 1916—18
Heikel, K. H., j. ..... 1934—46

Heinänen, V. L., vj. ..... 1921—28
Helander, A. Benj., j. ..... 1908—20
af Heurlin, Wilhelm, vj. ..... 1913—21
Herttua, O., vj. ..... 1910—19
Hiidenheimo, Pentti, j. ..... 1908—18
Hinttula, Osk., vj. ..... 1927—28
Hirvensalo, L. Olli, j. ..... 1929—56
Honkala, Sakari, vj. ..... 1929—
Honkasalo, J., vj. ..... 1911—16
Huida, Bruno, vj. ..... 1908—09, j. 1910—11
Huitu, V., vj. ..... 1914—19
Huttunen, D. J., vj. 1920
Huuhtanen, V., vj. 1928
Hyvärinen, Eero, vj. ..... 1920—27
Hänninen, Eeti, vj. ..... 1953—
Häyrinen, Aatto, vj. ..... 1947—
Iipponen, Mikko, j. ..... 1919, vj. 1920—26
Janhonen, Herman, j. 1928
Junes, Antti, vj. ..... 1921—22, 1929—34, 1937—51, j. 1923—24
Junnila, Taave, j. ..... 1929—42
Juntunen, O. E., j. ..... 1917—19
Juustila, Väinö, j. ..... 1910—18, 1929—33
Jännes (Genetz), Arvi, j. ..... 1924—34, 1936—
Kaasila, Matti, vj. ..... 1915—17
Kallio, J., vj. ..... 1908—12, j. 1921—26
Kalliokoski, Viljami, vj. ..... 1929—
Kalkkinen, Ilmari, j. ..... 1935—
Kantola, A., j. ..... 1922—28
Kaskinen, Juho, j. ..... 1908—28
Kaskio, Lauri, vj. ..... 1908—13, j. 1914—18
Kauppila, Juho, vj. ..... 1927—28
Kauppinen, J., vj. ..... 1921—23
Keränen, Adolf, vj. ..... 1920, j. 1921—28
Kiipula, Kustaa, j. ..... 1908—18, varapuheenj. 1908—18
Kiiskinen, H., vj. ..... 1913—14
Kingelin ,Otto, j. ..... 1912—14, 1927—28, vj. 1915—20, 1924—26
Kinnunen, Jaakko, j. ..... 1919—20, 1922—24, vj. 1925—28
Koivisto, Hj., j. ..... 1921—22
Koivisto, Juho, j. ..... 1929—
Koivisto, T., vj. ..... 1908—09
Koljonen, Elias, vj. ..... 1912—15
Korhonen, V. V., vj. ..... 1954—
Koro, Juho, vj. 1921
Korri, Väinö, vj. ..... 1921—22, j. 1923—25
Koskenheimo, Aleks., j. ..... 1927—28
Kukkonen, Juho, j. ..... 1908—11
Känsälä, Otto, vj. ..... 1926—28
Lagerström, Birger, j. ..... 1920—22
Lahti, Iivari, j. ..... 1947—52

Laitinen, J., vj. 1910—11, 1916—18, j. 1912—15, 1919—28
Lampinen, J. Emil, j. 1918—26
Lepistö, Matti, vj. 1954—
Liakka, Eero A., vj. 1908—09, j. 1910—11, 1913—14
Liisanantti, H. A., j. 1925—27
Liisanantti, Matti, vj. 1912—14
Linna, H., vj. 1908—09
Linna, K. E., j. 1929—48, varapuheenj. 1929—44, puheenj. 1945—47
Luostarinen, Aino, vj. 1952—53
Makkonen, T., vj. 1927—28
Malmgren, K., j. 1927—28
Mannila, Onni, vj. 1949—
Manninen, J. V., vj. 1912—14, j. 1915—24
Matturi, F. P., j. 1908—09, vj. 1915—18
Maunu, K. F., vj. 1918—19
Mikkonen, Osk., vj. 1951—
Mörä, Alfred, vj. 1943—52
Neitiniemi, A.A., vj. 1927—28
Niskanen, Heikki, j. 1914—19
Nivanto, Ville, vj. 1952—
Nokala, H. A., vj. 1908—13
Nordberg, Seth, vj. 1919—24
Nylander, Ernst, j. 1908—10, 1915—19, varapuheenj. 1918—19
Oesch, Hans A., vj. 1912—14
Oksanen, Aaro, j. 1928
Ollonqvist, K. G., j. 1908—09
Palojärvi, Lauri, j. 1929—44, puheenj. 1929—44
Pehkonen, E. Y., vj. 1908—10
Pekkala, Mauno, j. 1929—52
Penttilä, Väinö, vj. 1929—42, j. 1943—46
Perälä, Ilmari, j. 1945—51
Pesonen, Vihtori, vj. 1921—24
Petrell, O., vj. 1908—09
Peurakoski, J. Osk., j. 1912—20, 1929—44, varapuheenj. 1920
Piha, Antero, vj. 1945—
Pirilä, Eemeli, vj. 1913—17, j. 1918—28
Pitkänen, Otto, vj. 1927
Pukema, J. P., vj. 1920, 1928
Pullinen, Erkki, j. 1908—34, varapuheenj. 1921—28
Punttala, Lauri, j. 1947
Puosi, Onni, j. 1953—57
Purhonen, O. A., j. 1908—10
Puttaa, Valio, j. 1948—57
Pölönen, Antti, vj. 1915—17
Rantasalo, Onni, vj. 1908—28
Rautaharju, E. F., vj. 1930—46
Reuter, Einar, j. 1908—09, 1918—19
Riihimäki, Arvo, j. 1953—
Riipinen, Mikko, vj. 1912—20, 1922—28

Ruotsalainen, Eero, j. 1921—27
Räsänen, K. A., j. 1925—28
Saari, Eino, vj. 1929—44
Saarinen, Paavo, j. 1929—40
Saarnivaara, K., vj. 1908—16
Saiho, Edv., j. 1923—28
Salo, Antti, vj. 1923—25, j. 1926—28
Sarvilinna, Sakari, vj. 1927—28
Seppälä, J., j. 1911
Seppäläinen, T., vj. 1917—19
Sevelius, A., j. 1919—20
Sihvola, E., vj. 1913—23, j. 1924—26
Silkkilä, Juho, j. 1941—47
Sjöman, A., vj. 1921—26
Sohlman, S.A., vj. 1908—12, j. 1921—23
Suhonen, N. S., j. 1925—28
Säisä, Jaakko, j. 1928
Talvitie, M. F., j. 1908—13, 1920—26, vj. 1914—19
Tamminen, A. J., vj. 1918—20
Tanttu, A., vj. 1912—23
Tapiovaara, Kaarlo, j. 1908—12
Tapiovaara, Yrjö, vj. 1917—19
Teittinen, Sulo J., j. 1945—, puheenj. 1948—
Teivaala, Väinö, j. 1949—
Torkko, Eliel, j. 1927—28
Torppa, Juho, j. 1910—22
Uimonen, Jaakko, vj. 1924—26
Waissi, Emil, vj. 1929—51
Valle, Väinö, vj. 1908—11, j. 1921—24
Warjus, Wiljo, vj. 1920, j. 1952—
Wasastjerna, Karl, j. 1908—21
Vaskela, Aarne, vj. 1929—49
Vatanen, Pekka, j. 1912—14
Vehkaoja, J., vj. 1920
Vesterinen, I., j. 1908—09
Vihinen, L., j. 1920
Voutilainen, Lauri, vj. 1925—28
Wrede, Otto, j. 1908—11
Vuori, Einari, vj. 1929
Välimäki, Ransu, vj. 1910—13, j. 1914—16
Väänänen, E. J., vj. 1911—19, 1921—28, j. 1920
Zitting, P. O., vj. 1929

IV. Yleisen osaston metsänhoitajat (ja vastaavat):[1]

Aro, A. A., koul.- ja tiedotustoim. metsänh. 1. 8. 1946—31. 8. 1951
koul.- ja tiedotustoim. pääll. 1. 9. 1951—

[1] Tässä ja seuraavassa luettelossa suluissa oleva aikamäärä tarkoittaa Tapion palvelukseen astumisaikaa.

Ertama (Enbom), K. U., Tapio-lehden toimitussihteeri ..... 1. 3. 1924—31. 12. 1932
(1. 2. 1923)
Harlin, V., kassanhoitaja ..... 15. 9. 1934—10. 3. 1936
Heimo, K. I., metsäkonsulentti ..... 1. 1. 1927—31. 12. 1928
Tapio-lehden toimitussihteeri ..... 1. 1. 1929—31. 12. 1932
Metsälehden toimitussihteeri ..... 1. 1. 1933—30. 4. 1945
Helander, M. A. J., yl.os. nuorempi metsänh. ..... 1. 2. 1930—15. 5. 1942
Herrala, Lauri, koul.- ja tiedotustoim. metsänh. ..... 1. 10. 1950—13. 3. 1956
Holopainen, Viljo, taloudellisen tutkimus- ja tilastotoim. pääll. . 1. 6. 1952—31. 8. 1954
Ingman, K. G., Metsälehden aputoimittaja ..... 1. 4. 1938—31. 12. 1938
Jänterä, Aarne, Metsälehden toimitussihteeri ..... 1. 9. 1947—
Järveläinen, T., Metsälehden toimittaja ..... 1. 10. 1933— 1. 4. 1935
Kankare, O., metsätal. järjestelytoim. metsänh. ..... 16. 1. 1952—31. 12. 1953
Kauhanen, Veli-Matti, koul.- ja tiedotustoim. metsänh. ..... 1. 10. 1949—
Kauttu, Kalle, metsänhoitotoim. metsänh. ..... 1. 5. 1954—31. 12. 1956
metsänhoitotoim. pääll. ..... 1. 1. 1957—
Kyttä, Harras, lakimies ..... 1. 2. 1951—
Lehtonen, Lauri, Metsälehden toimittaja ..... 1. 2. 1953—31. 8. 1955
Liuksiala, Aarno, Metsälehden toimittaja ..... 1. 4. 1935—30. 4. 1945
Metsälehden toimitussihteeri ..... 1. 5. 1945—28. 2. 1946
Metsälehden va. vast. toimittaja ..... 1. 3. 1946—31. 8. 1947
Metsälehden toimistopääll. ..... 1. 9. 1947—
Maila, Yrjö, konttoripääll. ..... 15. 6. 1952—
Matilainen, Toivo, metsänhoitoyhdistystoim. metsänh. ..... 16. 10. 1954—
Mattila, Aaro, koul.- ja tiedotustoim. metsänh. ..... 15. 5. 1951—31. 7. 1954
Mietola, Toivo, metsätal. järjestelytoim. metsänh. ..... 1. 3. 1954—
Möttölä, Tatu, metsänhoitoyhdistystoim. metsänh. ..... 15. 2. 1951—31. 8. 1954
taloudellisen tutkimus- ja tilastotoim. pääll. ..... 1. 9. 1954—
Osara, N. A., metsänhoitoyhdistysas. metsänh. ..... 1. 4. 1936— 1. 2. 1938
Paavonen, T. W., metsäkonsulentti ..... 8. 2. 1908—26. 6. 1912
Packalen, K. V., metsäkonsulentti ..... 1. 5. 1909—31. 1. 1910
Pelkonen. Esko, Metsälehden toimittaja ..... 1. 9. 1955—
Pelttari, P. J., yl. os. vanhempi metsänh. ..... 1. 1. 1929—31. 5. 1930
yl. os. osastopäällikkö ..... 1. 6. 1930—18. 4. 1949
Piironen, Jaakko, konetoim. pääll. ..... 15. 2. 1956—
Puumanen, Aarne, Metsälehden aputoimittaja ..... 15. 2. 1943—31. 12. 1944
kustannustoim. pääll. ..... 1. 1. 1945—
Renko, Ilmari, yl. os. osastopäällikkö ..... 1. 1. 1950—
(18. 7. 1932 ja 1. 1. 1948)
Räsänen, K. A., metsänhoitoyhdistystoim. pääll. ..... 1. 9. 1938—
Räsänen, Paavo, koul.- ja tiedotustoim. metsänh. ..... 11. 6. 1956—
Simolinna, Jaakko, metsänhoitotoim. metsänh. ..... 1. 1. 1954—
(10. 3. 1952)
Sohlman, S. A., metsäkonsulentti ..... 1. 1. 1908—15. 1. 1908
Suominen, Oiva, metsätal. järjestelytoim. pääll. ..... 16. 4. 1948—
Tapiovaara, K. J. V., metsäkonsulentti ..... 1. 2. 1910— 1. 8. 1918
Thomé, N. T. S., metsäkonsulentti ..... 8. 10. 1912—15. 1. 1913
Tukiainen, E. V., metsänhoitoyhdistystoim. metsänh. ..... 16. 3. 1945— 1. 3. 1950

Vainio, Onni, konttoripääll. ..... 1. 11. 1948—15. 6. 1952
Vesterinen, Emil, metsäkonsulentti ..... 15. 3. 1913—30. 9. 1918
Yli-Vakkuri, Paavo, koul.- ja tiedotustoim. pääll. ..... 15. 4. 1949—31. 8. 1951
metsänhoitotoim. pääll. ..... 1. 9. 1951—31. 12. 1956

V. Tapion metsänparannusosaston metsänhoitajat ja metsänparannuspiirien päämetsänhoitajat:

Aho, M., Rovaniemen mpp. ..... 15. 5. 1954—
(1. 4. 1950)
Auersalo, B., Viipurin mpp. ..... 1. 6. 1936—31. 5. 1940
Mikkelin mpp. ..... 1. 6. 1940—
(1. 10. 1931)
Carpelan, Jarl, Kajaanin mpp. ..... 1. 5. 1932—30. 4. 1936
Jyväskylän mpp. ..... 1. 5. 1936—31. 12. 1940
(1. 6. 1930)
Hallberg, R., Tampereen mpp. ..... 1. 1. 1950—31. 3. 1951
(1. 9. 1948)
Heikurainen, Leo, tutkimusmh. ..... 1. 3. 1955—31. 3. 1956
Heimo, Eero, Kokkolan mpp. ..... 1. 4. 1955—
(15. 2. 1949)
Järvenpää, Paavo, Tampereen mpp. ..... 1. 11. 1948—31. 12. 1949
Helsingin mpp. ..... 1. 1. 1950—31. 12. 1951
mp. osaston tarkastaja ..... 1. 1. 1952—
(1. 3. 1937)
Kaivola, Antti, suonkuivausmetsänh. ..... 1. 6. 1929—30. 4. 1930
Tampereen mpp. ..... 1. 5. 1930—15. 7. 1932
mp. osaston tarkastaja ..... 16. 7. 1932—31. 12. 1951
mp. osaston osastopäällikkö ..... 1. 1. 1952—
Karttunen, L., Jyväskylän mpp. ..... 3. 12. 1932—30. 4. 1936
mp., osaston tarkastaja ..... 1. 5. 1936—30. 4. 1938
Karvonen, A. A., suonkuivausmetsänh. ..... 1. 6. 1929—30. 4. 1930
Helsingin mpp. ..... 1. 5. 1930—31. 12. 1949
mp. osaston tarkastaja ..... 1. 2. 1945—
Kettunen, K., Joensuun mpp. ..... 1. 5. 1933—
(1. 1. 1930)
Korhonen, Antti, mp. osaston metsänh. ..... 1. 1. 1954—
(1. 5. 1951)
Kukkonen, E., suonkuivausmetsänh. ..... 1. 6. 1929—30. 4. 1930
Jyväskylän mpp. ..... 1. 5. 1930— 6. 12. 1932
Luukkonen, R., Kajaanin mpp. ..... 1. 1. 1947—
(1. 5. 1936)
Markola, U., Jyväskylän mpp. ..... 1. 1. 1941—
(10. 1. 1934)
Mikkeli, J., suonkuivausins. ..... 1. 6. 1929—30. 4. 1933
Nylander, E., Oulun mpp. ..... 1. 5. 1932—30. 4. 1936
(1. 6. 1936)

Peltonen, L. O., suonkuivausmetsänh.	1. 6. 1929—30. 4. 1930
Kokkolan (Seinäjoen) mpp.	1. 5. 1930—15. 5. 1938
Tampereen mpp.	16. 5. 1938—31. 10. 1948
Piipponen, K. H., suonkuivausmetsänh.	1. 6. 1929—30. 4. 1930
Viipurin mpp.	1. 5. 1930—31. 5. 1936
Raitasuo, Kalevi, Helsingin mpp.	1. 1. 1952—
	(1. 6. 1949)
Renko, Ilmari, Sortavalan mpp.	1. 5. 1937—31. 9. 1939
mp. osaston tarkastaja	1. 1. 1948—31. 12. 1949
	(18. 7. 1932)
Rämä, A., Kajaanin mpp.	1. 6. 1940—31. 10. 1947
	(1. 5. 1934)
Saikku, R. T., suonkuivausmetsänh.	1. 6. 1929—30. 4. 1930
Kuopion mpp.	1. 5. 1930—31. 5. 1934
Tampereen mpp.	1. 6. 1934—15. 5. 1938
mp.osaston tarkastaja	16. 5. 1938— 1. 10. 1943
Schütt, Götz, Lahden mpp.	15. 4. 1954—
Silván, Lauri, tietoimiston metsänh.	1. 8. 1947—31. 12. 1947
mp.osaston tarkastaja	1. 8. 1947—
Simola, V., Kajaanin mpp.	16. 5. 1938— 1. 3. 1940
	(1. 5. 1933)
Suominen, A., Kajaanin mpp.	1. 5. 1936—15. 5. 1938
Seinäjoen mpp.	16. 5. 1938—
	(1. 5. 1931)
Tanttu, Antti, mp.osaston osastopäällikkö	1. 6. 1930—31. 12. 1951
Tirkkonen, O. O. J., suonkuivausmetsänh.	1. 6. 1929—30. 4. 1930
suonkuivausosaston johtaja	1. 5. 1930—31. 5. 1931
Törni, E., Tampereen mpp.	16. 7. 1932—31. 5. 1934
Kuopion mpp.	1. 6. 1934—
	(1. 6. 1930)
Vikkula, V., Oulun mpp.	1. 5. 1936—
	(1. 10. 1931)
Vuorisalo, E., mp.osaston kamreeri	1. 6. 1951—
	(1. 5. 1941)
Wärri, H., Tampereen mpp.	1. 4. 1951—
	(1. 4. 1950)

Promotion of Private Forestry in Finland Tapio 1907—1957

Summary

Introduction

Approximately 60 per cent of Finland's forests area is in private hands, mainly in the form of farm forests. Farm forests grow in better soil on the average than forests in the other ownership classes and, from the point of view of climatic conditions and marketing, they are more favourably situated.

For many decades Finland's forest policy has been focussed on private forestry. The object has been to raise its level along two main lines: first, by legislation, to regulate the treatment of forests; secondly by working to promote private forestry.[1] The present study is concerned with the evolution and significance of the latter aspect of Finland's forest policy with the main emphasis on the role of the Central Forestry Association Tapio which celebrated its 50th anniversary in 1957. The material for this study was collected from the archives of Tapio, the Central Forestry Association Skogskultur, the Forest Service, certain other central agricultural and forestry organizations, agricultural societies and district forestry boards (see 287—288).

Promotion of Forestry — its Conception, Aims and Methods

In Finland, as in most other countries, the promotion of forestry was started to promote rational silviculture with the primary aim of timber production. In principle, the promotion of forestry should include other aspects of forestry such as extraction and marketing. Thus the subject can be classified as follows:

a. promotion of silviculture
b. promotion of commerce
c. promotion of extraction.

[1]) In the following this will often be called briefly promotion of forestry.

Both the authorities and forest owners' organizations can be concerned in promoting forestry, the latter either independently or supported by the State. Consequently, the aims can differ somewhat: the authorities emphasize aspects of national economy (for instance, ensuring sustained supply of roundwood for the forest industry), while the forest owners' organizations are especially concerned with business aspects, i.e. with questions of importance from the point of view of forest owners. These aims, however, are not really contradictory. The rationalization of production is a particular feature common to both parties. By contrast, the efforts of forest owners' organizations to promote the marketing of timber may tend to produce monopolies which the authorities cannot support. This aspect of the activity of the forest owners' organizations is not regarded here as promotion of forestry.

Examination of the conditions particularly as regards its size and management, that a forestry enterprise must fulfill in order to give good results reveals certain deficiencies in Finnish forestry. In the first place, owing to settlement activity and the splitting up of land in connection with inheritance, the average forestry holding is too small in size (Table 1, p. 20) and usually the owner has been unskilled in forestry. The drawbacks of small-sized forestry holdings have been acutely felt especially with the recent advance of mechanization. Another characteristically Finnish problem is that private forestry holdings are predominantly farm forests. From the point of view of forestry, this form of ownership has a number of negative features, some of which are listed here:

1. The owner must be versatile in his skills. Since farming has older traditions and the farmers are therefore more skilled in it, forestry easily takes second place in farm management.
2. The low average profitableness of farming in Finland makes it difficult to find the investment capital needed to improve the yield of forestry. Farming is usually given preference in investment since it yields an income quicker than forestry.
3. The repeated parcelling of holdings in connection with inheritance hampers long-term planning and development of forestry.
4. A particular difficulty arises from the fact that Finnish agriculture is to a very large extend composed of small holdings. Especially the owners of small farms are often tempted to exploit the growing stock of their forest to the minimum and simultaneously lack means to carry out long-term investments which could increase timber crop in future.

On the other hand, forestry on the small scale and farm forestry have certain advantages:

1. The effective use of timber since timber of poor quality can be used on the farm itself.
2. Timber for sale can be graded in greater detail and special qualities can be sold.
3. Both farming and forestry can use a common source of labour and haulage and certain other aids to production.

Weighing the pros and cons of large-scale and small-scale forestry enterprises, it appears that the former is preferred by forest economists and the drawbacks of farm forestry outweigh its advantages over other forms of forestry enterprise.

An important task in the promotion of forestry is to eliminate the drawbacks arising from the unfavourable structure of private forestry and to exploit to the utmost its positive features. The most important methods are:

1. Extension, to spread the professional knowledge and skill resulting from research and the experience and so help the forest owner to perform independently the widest possible range of tasks on his forestry holding.
2. Making skilled assistance available to forest owners. The services of experts can be made available
   a) by official action or by the action of organizations supported by the State,
   b) by co-operation in forestry.

3. Financial assistance by the State for financing forest improvements, is another means of promoting forestry.
4. An efficient organization is an important condition for forestry promotion. Steps to create such an organization can also be classified as forestry promotion work.

Initial Stages of Promotion of Forestry. The Founding of Tapio

The progress of private forestry and the connected forest policy during the second half of the 19th century

Finland's forest industry began to develop in the second half of the 19th century. This gave a decisive impetus to the promotion of forestry. Forest industry, in its turn, was strongly stimulated by the industrial revolution which began in western Europe at the end of the 18th century and entailed technical, social and economic changes that greatly increased building activity and the demand for timber in western Europe. The rise of liberalism, its influence on commercial policy and the abolition of customs duties on timber in England about the middle of the 19th century created better opportunities than ever for Finnish sawn wood exports to western Europe. Technical progress, particularly the application of steam power, furthered the technical development of the sawmill and other forest industries in Finland as well as the inland and overseas transportation of timber.

For a long time, however, the mercantilistic economic policy pursued in order to ensure charcoal supplies for the mining industry impeded the development of Finland's sawmill industry. In 1857, steam sawmills were officially permitted and a decree of 1861 freed the sawmill industry from all restrictive regulations. In 1879, full freedom of trade was introduced in Finland by legislation.

Consequently, exports of sawn wood increased vigorously in the second half of the 19th century: from an average of no more than about 50,000 stds a year in 1856—60 the average annual export rose in 1891—1900 to as much as 381,000 stds. Later in the 19th century, the wood pulp industry and paper manufacture based on wood pulp had been started and Finland began to export these products. The most important of the forest industries born in the present century are plywood, fibre board, chipboard and pre-fabricated wooden houses, though the traditional sawmill, wood pulp and paper industries continue to head the list. The export of round timber has always been important (see Figures 1—3, p. 28—30).

Owing to the expansion of the forest industry, commercial fellings were spread at the end of the 19th century almost throughout the country. These had a greater effect at that time on the Finnish forests than the primitive forms of forest utilisation (cultivation by burning and fellings for tar production, Table 2, p. 52). On the other hand, because of this industrial expansion and the export of forest products the question of how to ensure the sustained yield of roundwood became more acute. In the second half of the 19th century serious attention began to be paid to this problem in economic policy. A forest administration for State forests was set up in Finland in 1859. The policy for private forestry laid special emphasis on the improvement of forest legislation and several state committees (set up in 1873, 1876, 1881, 1896) worked on this problem at the end of last century. On the recommendation of the 1881 Committee, Finland's first real Forest Law was passed in 1886. It laid down certain limits for fellings in order to safeguard the natural regeneration of forest. This Law, however, was rather ineffective; yet it was not until 1917 that a new one was passed.

It had been suggested at an early stage that private forestry should be improved also by promotion activity. Böcker was one who strongly emphasized this in his work »Om skogarnas skötsel i Norden», published as early as 1829. The matter was subsequently considered by several committees. In 1878, two forestry advisors were appointed to the Forest Service for the promotion of private forestry. The Finnish Forestry Association too, founded in 1877 primarily to function as a link between professional foresters, paid attention to private forestry. One aspect of its work was the distribution of literature on forestry to forest owners and, as from 1884, it engaged forest foremen to give instruction in the artificial regeneration of private forests. In 1895, the Association began to publish a periodical entitled »Metsänystävä» (Friend of the Forest), intended for forest owners.

In 1899 forestry promotion was linked with agricultural extension by granting a certain sum for this purpose to agricultural societies which had to engage forest officers and foresters of lower grade to do the practical work connected with promotion. A small part of the appropriation was set aside for the Finnish Forestry Association to enable it to carry on the work it had begun.

The founding of Finnish Forestry Association Tapio

Promotion of forestry was started by agricultural societies in 1899. But the need was soon felt of an organization specialized in forestry to direct their work. Some members of the Finnish Forestry Association showed an interest in founding such an organization. As the idea did not win ready support among the official leaders of the Association the members in question, headed by A. Benj. Helander, decided in 1903 to found for the promotion of private forestry a society called »Metsänystävien Seura» (Society of Friends of the Forest). The Society was to be associated with the Finnish Forestry Association as a subordinate branch.

There was a feeling, however, that a society for the promotion of forestry should rely on farmers and forest owners rather than on the Finnish Forestry Association. In 1905, those who supported this opinion decided to found »Tapio». These two lines of thought diverged further for political and language reasons: the supporters of the Tapio Society were ardent advocates of Finnish nationalism, whereas the membership of the Forestry Association was mainly Swedish-speaking.

In the years 1905—06 the rivalry between these two trends was fairly strong, but at the beginning of 1907 negotiations began with the aim of ending the rivalry and establishing a firm foundation for the promotion of forestry. The negotiations resulted in a decision to form a new society called Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio [1] (Finnish Forestry Association Tapio). The founders' meeting was held on December 2 and 3, 1907 and the association started its activities in the beginning of the following year.

Organization of the Promotion of Forestry and its Development (1908—57)

Finnish Forestry Association Tapio (1908—28)

By its rules, Tapio was an association for the promotion of private forestry in Finland, in collaboration with and alongside agricultural societies, and a connecting link between agricultural societies working in this field and persons interested in forestry. In order to realize these objects the Association had to

1. help agricultural societies in their work for forestry
2. arrange public meetings
3. publish and distribute literature on forestry
4. collect and publish data on private forestry
5. organize conferences for officials of societies for private forestry
6. draw up annually a review of the work done by agricultural societies for the promotion of forestry.

The membership of the Association consisted mainly of agricultural societies (in 1908 they numbered 18), which determined the composition of the administrative board. Further, a great number and variety of other agricultural and forestry associations joined. In 1922, however, direction of the Swedish-speaking agricultural societies was taken over by Föreningen för Skogskultur, founded in 1910 (today it is called Centralskogssällskapet Skogskultur).

In 1908, the Government issued more detailed instructions on the assignment of duties between the different organizations. Local agricultural societies were to continue with practical work on the spot under Tapio's direction in professional matters. Promotion of co-operation in forestry was assigned to Pellervo-Seura, the central association for agricultural co-operation, founded in 1899.

Since its foundation Tapio has enjoyed State support in the form of annual grants.

Law on Private Forests. Tapio becomes the Central Forestry Association

In pursuance of its rules Finnish Forestry Association Tapio started various forms of work for the promotion of private forestry. The years 1908—14 were fairly successful. Later, World War I, Finland's War of Independence and — in the early 1920s — the difficult post-war situation in the economic field hampered Tapio's work in many ways. Opportunities to carry on with the work did not improve until in the middle of the 1920s.

Among professional foresters, however, the organization created in 1908 was considered inadequate and was rather severely criticized. Firstly, this criticism pointed out that promotion of forestry was of secondary importance to agricultural societies. Moreover, it was remarked, Tapio's instructional role was not prominent enough and local agricultural societies worked too independently of the centralized direction.

In 1917 another object for criticism arose, namely the setting up of eight provincial forest boards to supervise observance of the Forest Law under a new decree on forests of the same year. Since these boards, in addition to their supervisory tasks, also participated to some degree in the promotion of forestry, it was considered that this duty could be more effectively discharged if enforcement of law and promotion of forestry were concentrated in the same hands.

On the recommendation of the Forest Service, a committee for private forestry was set up in 1922. In its report of 1926, it proposed the establishment of district forestry boards responsible for enforcement of the Forest Law and promotion of private forestry. The district forestry boards were to be under the direction of two central forestry associations, one for the Finnish and another for the Swedish speaking districts.

In spite of strong opposition by agricultural societies, the government introduced a bill in 1927 on Private Forestry. It was enacted in 1928, and entered into force at the beginning of 1929.

[1] Tapio was the god of the forests in old Finnish mythology.

The Law on Private Forestry established eighteen district forestry boards[1] responsible for execution of the Forest Law and the promotion of forestry. The boards have 3—5 members and an equal number of deputy members. Members and their deputies, with one exception, are appointed by the agricultural societies of the district; one member and his deputy are appointed by the central forestry association. Tapio was designated the Central Forestry Association for sixteen Finnish-speaking district forestry boards and Skogskultur for two Swedish-speaking ones.

According to the Law on Private Forestry, both the district forestry boards and the central forestry associations are semi-official bodies supported by State funds. The Forest Service supervises their work to a certain extent, for instance by issuing orders and instructions to co-ordinate their activities. Further, the Forest Service is responsible for ensuring that the district forestry boards observe the Law on Private Forests and for supervising the management of their funds. The election of the head forester of each district forestry board must be confirmed by the Forest Service.

The structure established by the Law on Private Forestry of 1928 exists today in broad outline. The Forest Service was particularly active in advocating enforcement of this Law and Tapio, too, gave its support to the project.

The Law on Private Forestry also contained regulations concerning treatment of forests included, in the main, in the decree of 1917.

The Central Forestry Association Tapio

The Law on Private Forestry strengthened the structure of the organization for promotion of forestry and made it work more effectively. In the 1930s, certain other factors too, had a favourable effect on its operations, particularly the Law on Forest Improvements of 1929 and the growing co-operation between forest owners in the form of forest management associations. Both will be dealt with in another connection. The number of foresters in the service of organizations for the promotion of forestry increased considerably in the 1930s (Figure 4).

Since the beginning of 1929, two main trends can be distinguished in Tapio's activities: general promotion of forestry and work for forest improvement. This explains Tapio's division into two departments in that year: the general department and the department for forest improvement.

Since 1928, the district forestry boards have been the most important members of Tapio, although a great number of agricultural societies, forest management associations etc. have also been numbered in the membership. The first managing director of the Central Forestry Association Tapio was A. Benj. Helander who had been active in founding its predecessor, Finnish Forestry Association Tapio, and had been its director in the years 1908—10 and 1924—28. After Helander's resignation in 1946, professor N. A. Osara was appointed managing director. He pointed out the necessity for reviving the promotion of private forestry, work that had suffered badly as a result of the war. The number of foresters in Tapio's service nearly doubled and, at the same time, the duties of the staff were specified in greater detail than ever before.

Tapio's position in the administration of Finland's forests and in the organization created for promotion of forestry appears from Figure 5.

Professor Osara having been appointed Director General of the Forest Service at the end of 1951, Dr. Erkki K. Kalela was appointed managing director of Tapio.

[1] In 1954 the number of district forestry boards was increased by one.

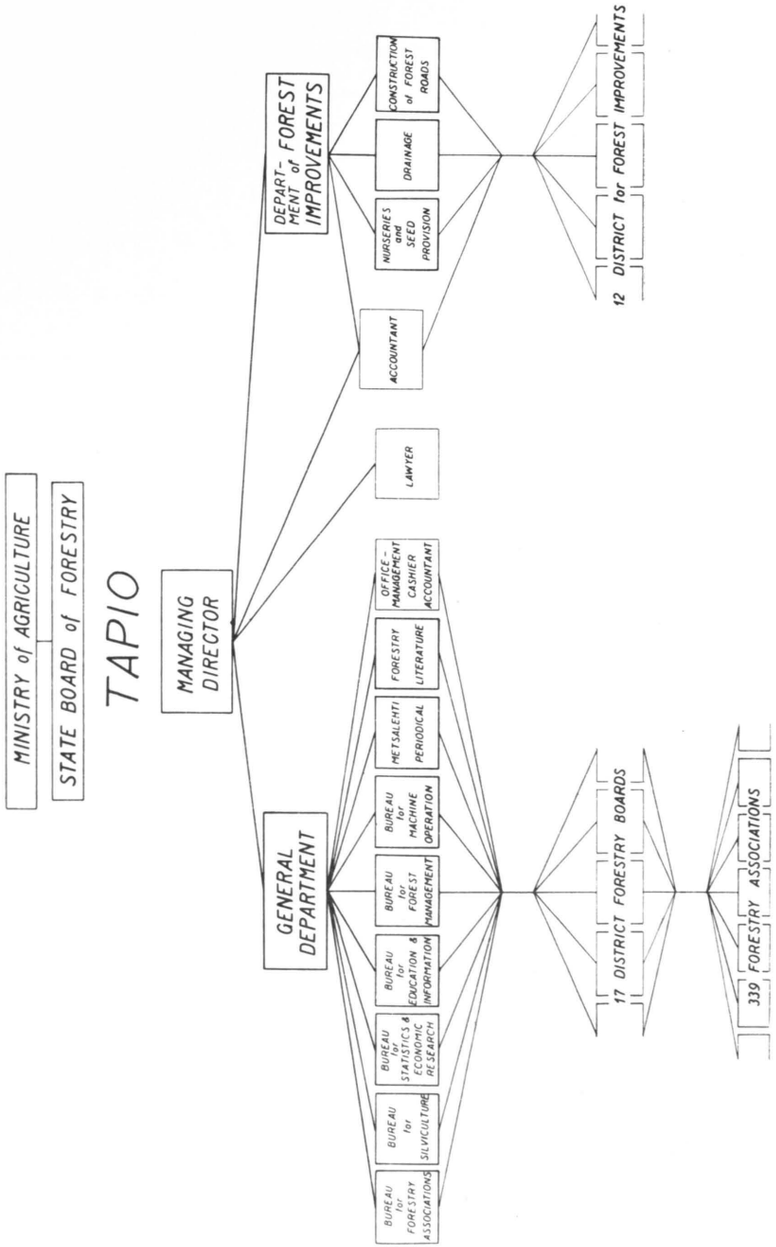

Figure 5. Organization of the promotion of private forestry in Finland (Finnish-speaking area).

Forest Management Associations

Already in the later 19th century, some effort was made to improve private forestry also by means of co-operation. Practical results in this field, however, were not obtained until the last decades. Certain forestry committees of the end of the 19th century drew attention to the difficulties of carrying out rational forestry in private forestry because of the small size of the forest holdings, and they recommended the founding of *collective forests*. It was considered that by uniting small forest holdings into bigger units, such as collective forests, private forests could be brought under skilled management which would enable the introduction of planned, rational forestry. In 1901 the Pellervo Society began to further co-operation, first in the form of collective forests, imitating the co-operative societies of forest owners (Eigentumsgenossenschaften) that were already known in Germany.

The official interest in collective forests is seen in the inclusion in the Forest Law of 1886 of a regulation concerning collective forests.

The individualistic attitude to life which is characteristic of the Finnish farmer may perhaps account for the fact that instances of collective forests formed on a voluntary basis are hardly worth mentioning. On the other hand, collective forests have been formed in connection with general enclosure of land, particularly in northern Finland, and in connection with settlement especially that which was carried out on a large scale after World War II. In 1957, the number of collective forests in Finland was estimated at 126, covering an area of about 343,000 hectares in all.

The Law on Collective Forests of 1925 provides that they shall be used and managed according to an approved working plan. They were subjected to the sole control of the Forest Service until 1945, when, by a decree, some duties connected with the supervision of the management of collective forests were assigned to the district forestry boards.

In 1906 the Pellervo Society started to make plans for new forms of co-operative forestry, viz. forestry associations and forestry co-operatives, the former for the general promotion of forestry, the latter primarily for commercial purposes. The idea of forestry co-operatives was, however, abandoned because of difficulties that had arisen in other fields of agricultural co-operation. Forestry associations did not succeed either, mainly because their rules would have greatly impeded the freedom of action of members.

In 1908 and the following years associations called *forest management associations* were formed in the South of the country, principally for the engagement of a forester. To cover the operating costs of the association, each of the members undertook to pay a membership fee fixed in a certain proportion to forest area.

It soon appeared that forest management associations would be more successful than the other organizations tried. Therefore Tapio gave them its active support. Agricultural societies also helped to form forest management associations and backed them financially by giving small sums for the remuneration of advisors engaged.

In 1914, there were 40 forest management associations in Finland. During World War I their activity suffered, but revived in the 1920s and became particularly lively in the 1930s. From 86 in 1929, the number of these associations had increased to 310 by 1939. At the outbreak of World War II there was an active forest management association in almost every rural community excepting northern Finland.

Forest management associations made great strides in the 1930s, stimulated by the lively activity of the central forestry associations and district forestry boards which held that only by means of co-operation could private forestry be provided with skilled assistance. In the 1930s the State began to support forest management associations with grants. The strong upward trend that began in 1933 in the timber market also furthered their development.

Progress in the activity of forest management associations in the 1930s gave good hopes for the future. On the other hand, it appeared that expansion on a voluntary basis only was not rapid enough, since a great number of forest owners remained outside. A state committee was therefore set up in 1935 to investigate ways of expanding the work. In its report of 1937 the committee proposed that all forest owners with a forest area of at least 5 hectares should be liable to pay a *forestry fee*. This fee was to be fixed partly in a certain proportion to the forest area, partly on the basis of the income derived from timber sales (stumpage price). Funds collected in the form of forestry fees should be used to support the work of forest management associations in the district.

As early as in 1943, with World War II still in progress, the Central Union of Agricultural Producers made a recommendation to the Government for a law to enforce the committee's suggestion. It was however modified: only the net income derived from the forest as assessed for tax was to be used as a basis in fixing the forestry fee. Finally, in 1950, a Law on Forest Management Associations was passed. According to it, forest owners shall, with certain exceptions, pay a forestry fee which is 2—6 per cent of the net income from the forest as assessed for communal (local government) taxation. The exact percentage is fixed by the forest management association. Exempt from paying the forestry fee, however, is a forest owner whose holding does not produce more than 20 cu.m. of timber annually. Besides, those forest owners, including timber companies, whose forests are tended by professional foresters according to the requirements of good silviculture, may, upon application, have their fee reduced to one fourth of the fixed forestry fee. This automatically referred to all State forests.

The forestry fee is levied annually in connection with communal taxation. The local government authority receives 2 per cent of the forestry fees to cover collection expenses; the rest is payable to the forest management association of the district. Should there be no forest management association in a district, the fees are payable to the district forestry board. The same applies to all the so-called quarter payments. The district forestry board must use the funds for the promotion of forestry in a way prescribed by law.

Payment of the full forestry fee entitles the forest owner to membership in the forest management association.

By the Law on Forest Management Associations, an essential part of the operating costs of the associations was made payable by forest owners. In 1950, membership fees represented only 13 per cent and State grants 20 per cent of the income of the associations; in 1955, the share of membership fees was already as high as 69 per cent of the income.

It can be said that forest management associations have gained a dominant position in the promotion of private forestry in Finland. As early as in the 1930s the number of advisors in their service was consideraly bigger than the total employed by the district forestry boards. Another period of vigorous expansion came immediately after the enactment of the Law on Forest Management Associations. By the end of 1956 there were 376 forest management associations in Finland (see Figure 6).

The Law on Forest Management Associations was much debated, especially among forest owners, and certain motions have since been put in Parliament for its amendment to reduce the economic hardship caused. One motion even proposed that the law be abolished. In 1957 a state committee was set up to consider what amendment to the law might prove necessary.

As a rule, the activity of a forest management association covers the area of a commune (roughly, a rural district). Since 1915 some private forest management districts (in 1957 they numbered five) have been formed in the Swedish-speaking coastal area of the south, usually comprising 3—5 communes. They differ from a forest management association in that they are headed by a forest officer.

At an early stage, the forest management associations within a province tried to establish

contact with each other. Since 1938 they have formed Leagues of Forest Management Associations operating within approximately the same territorial limits as district forestry boards. In 1957 the number of the Leagues was 19.

These leagues, too, are in some respects associations headed by a forest officer. The emphasis in their work lies on the commercial side; they direct the commercial activities of forest management associations and look after the economic interests of forest owners in their districts. In 1942 the leagues of forest management associations and the Central Union of Agricultural Producers formed a national forest owners' central organization called the Forestry Council of the Central Union of Agricultural Producers. All leagues of forest management associations and further, both the Finnish-speaking and the Swedish-speaking Central Union of Agricultural Producers and both central forestry associations are represented in it.

In 1945 an agreement was made between the central forestry associations and the Forestry Council concerning the division of responsibilities between the district forestry boards and the leagues of forest management associations. This agreement was renewed in 1954. According to the agreement, the leagues of forest management associations devote themselves to the tasks already mentioned whereas the promotion of forestry remains the concern of the central forestry associations, district forestry boards and forest management associations.

Actual Promotion of Forestry (1908—57)

Extension (education)

The term extension covers a very wide field and comprises a variety of work for promotion of forestry. As regards the aims of extension, however, some classification is possible. Firstly, there is the work which aims primarily at interesting forest owners in forestry. Secondly comes the professional training of forest owners to give them a knowledge of forestry adequate to enable them to perform independently the more common forestry tasks.

At a time, when the number of experts in the service of organizations for promotion of forestry was small, the main emphasis had to be laid on arousing forest owners. Amongst other things, »forestry days», excursions, »forest cultivation days» (artificial regeneration, planting and sowing days) and other such educational occasions of short duration, as well as competitions were designed for this purpose. Special attention was paid early on to awakening an interest in forestry among the young by arranging »forest planting and sowing days» for school children, boy scouts and girl guides and, as from the 1920s, by forming forestry clubs.

Almost all organizations for promotion of forestry have participated in activities of abovementioned kinds. Tapio has helped them in various ways as much as possible.

After World War II propaganda campaigns were launched to bring forestry and its promotion to the notice of forest owners and the public. Of these campaigns the »forest crusade» deserves special mention. This was organized in 1950 with a slogan exhorting each forest owner and the members of his family to devote one working day to his forest. To prepare for this crusade Tapio set up a big organization. About 430,000 persons participated in the event.

Since 1953 annual »marking competitions», first between villages, communes and provinces and finally with a nation wide participation have been organized under the leadership of Tapio. Tens of thousands (in 1957, 70,000) of forest owners have participated annually in these competitions.

One of the main objects of promotion of forestry is, however, to make forest owners sufficiently skilled in forestry by means of professional training courses. As early as in 1907, special courses for forest owners were started on the initiative of the Forest Service at a school for training forest foremen. At first five months in duration, they were later shortened to two and a half months. Since the 1930s, such courses have been organized on a co-operative basis by the school for training forest foremen and the district forestry board.

About 50 years ago the idea was mooted of building schools specifically for the professional training of forest owners. The forest school committee, set up by Tapio in 1910, drafted a plan which could not be realized at the time. The matter was resuscitated in the 1930s by organizations for the promotion of forestry, but again without practical result. In the 1930s, however, the district forestry boards began to arrange a steadily increasing number of long forestry courses to provide more thorough training for forest owners.

Finland's first training school for forest owners opened its doors in 1949 in premises vacated by the army. In 1952—53 two similar schools were built financed by the State.

From export levies imposed in Finland in 1951—52 on forest products — prices were then exceptional high — funds were later granted for the promotion of the professional training of forest owners. With these funds six new training schools for forest owners were built in the years 1953—57 in various parts of Finland, bringing the number of these schools to nine in 1957. The building of the tenth school financed by the State was approved in principle in 1956.

The administration of training schools for forest owners is the responsibility of the district forestry boards. In these schools, forestry courses of varying lengths are given to forest owners and their sons. The teaching staff is partly permanent, partly temporary. The summer courses concentrate on silviculture, the winter courses on extraction.

Forestry courses for the pupils of many farmers institutes also play an important role in the professional training of forest owners. Recently, district forestry board foresters have been made responsible for the arrangement of these courses.

Particularly since World War II, serious attention has been paid also to the teaching of forestry in primary schools. To develop the teaching of this subject Tapio and other organizations for promotion of forestry have collaborated with the school authorities. During the school term 1955—56 forestry was taught at primary schools in 300 communes, i.e. 74 per cent of Finland's communes. The subject is taught partly by primary school teachers, partly by advisors from the district forestry boards and forest management associations.

The importance of publications has not been overlooked by Tapio. As early as in 1908 it began to publish a monthly bulletin by name Tapio and in 1933 a weekly periodical entitled »Metsälehti» (Forest Journal). The bulk of the publications consists, however, of popular pamphlets and text books to spread a knowledge of forestry mentioned.

Promotion of Forest Management

Promotion of forest management is a term used here to denote measures taken to improve the output of roundwood. In practice, forest policy lays the main emphasis on the following points in promotion of forest management:

1. improved treatment of forests
2. better planning
3. promotion of forest improvements, particularly reforestation and draining to raise the yield
4. elimination of devastation of forests and alleviation of its consequences.

Improvement in the Treatment of Forests

At the beginning of the present century fellings in private forests were still almost always devastating and marketable timber was selected without much heed to silvicultural aspects. The reasons were various. Forest owners had no idea of silviculture and ignored the importance of forestry. Buyers, with mainly their own narrow business interests in mind, acted with a short view regardless of whether sustained yield was ensured or not. No advice was to be had from forest research sources on silviculture. Finally, demand was mainly limited at that time to large-sized timber. As a result of all these factors, the predominant method was selective cutting — not only in private but also in State owned forests although the latter were already under the management of professional foresters.

Organizations for promotion of forestry have attached particular importance to improvement of cutting methods. In the first place, they try to spread a knowledge of rational cutting methods among forest owners. As it was a general practice up to recent times for the buyer to mark timber for cutting for sale, organizations thought it advisable to get in touch with buyers in order to bring about an improvement in fellings for which buyers were responsible. In addition, the idea was spread that foresters in the service of organizations for promotion of forestry should do the marking of timber for sale. Moreover, the organizations in question have worked for more effective legislation on the treatment of forests.

In the main, legislative measures (in 1917 and 1928) and transfer of responsibility for the maintenance of the Forest Law to professional foresters in 1917, account for improved felling methods. The increase in the professional staff of the organizations has made it possible to use trained foresters for marking work in private forests too. Particularly in the 1930s and after World War II, progress has been considerable in this respect. According to investigations made by the writer, 71 per cent of the timber for sale was marked by experts of the district forestry boards or forest management associations during the felling year 1955/56. Other forms of activity in this field have also been fruitful. There is good reason for asserting that an improvement has taken place also in respect of fellings performed by buyers.

During World War II great importance was attached to the regeneration of poorly productive forests by clear cutting and subsequent sowing and planting. Since the war burning-over has been increasingly used for regeneration. As seasonal unemployment has recurred in Finland almost every winter since 1949, the thinning of young stands has been included in unemployment relief plans. In this connection, a compensation of 30—70 per cent of expenses incurred has been granted to forest owners.

A systematic improvement of trees was introduced in Finland in 1947 by establishing a Foundation for Tree Improvement specializing in the production of high quality seed for forest cultivation.

Promotion of Planning

In addition to irrational logging methods, lack of planning in fellings and forestry in general has had an unfavourable effect on the yield of private forests. To counter this, sponsorship of planning has always figured in the forestry promotion programmes drawn up by the various organizations. Two lines have been followed. Firstly, the importance of planning is underlined and help is offered in drafting working plans. Secondly, factors that impede the introduction of planned forestry in practice are eliminated.

As early as the end of the 19th century, working plans for big private forest holdings were occasionally drawn up by two forestry advisors paid by the State. Later, organizations for the promotion of forestry took over this work. The number of working plans made, however,

is still inconsiderable. For instance, investigations[1] carried out by the writer in 1957 showed that the proportion of forest holdings run according to a working plan varied from 0.4—0.6 per cent in the areas of different forestry boards. Besides working plans, efforts have been made to promote planned forestry by the introduction of forest book-keeping. Even book-keeping is not widespread: the same investigations revealed that only 0.4—2.1 per cent of all forest holdings have adopted it. After World War II, organizations for promotion of forestry tried to introduce so called »emergency plans» in private forestry, excluding the measurement of growing stock which usually constitutes part of the working plan proper. Thus an emergency plan is only a kind of management plan. The writer's investigation established that the proportion of forest holdings with such a plan was 1.2—5.7 per cent in 1957.

Various reasons account for the rarity of working plans. First, they involve expense. The most serious reason, however, may be that farmers expect by selling timber to get cash for primary improvements in agriculture and for other needs. Such needs are often unexpected: they might arise from crop failures or other farming losses, or from the acquisition of machinery that had not been foreseen, etc. In Finland, it is often customary to settle the sister's portion of an inheritance from moneys derived from the forests, another obstacle to planned forestry.

Organizations for promotion of forestry have taken these drawbacks into account and have made suggestion for their elimination. At the beginning of the current century (1906—08), forest credit was projected. The idea was to meet the emergency cash requirements of farmers by bank loans so that they would not be compelled to resort to the realization of their growing stock. On the initiative of various sections, a Forest Mortgage Law was passed in 1930. This made it possible to obtain credit against mortgage of forest. The idea has not been very succesful, however, in the form of agriculture practised in Finland.

As from 1910, Tapio has repeatedly taken up the question of prevention of cutting in connection with inheritance, a system which reduces the growing stock. Little success, however, has attended these efforts.

Recently, the opinion has gained ground that planned forestry cannot be realized on Finnish farm holdings unless the plan takes in all aspects of the farm economy, including agriculture with its various forms of work.

Promotion of forestation and drainage. Work for forest improvements

At a fairly early stage attention was paid to forest cultivation. According to the Forest Decree of 1851, forest owners who improved their forests by means of artificial regeneration were eligible for cash grants from the State. At the end of the last century, the Finnish Forestry Association awarded money prizes for forest cultivation out of a State grant received for the purpose. Tapio furthered forest cultivation by founding a nursery of its own in 1911. Several agricultural societies, too, founded nurseries on a small scale. The object of stimulating artificial regeneration was to restore effective yield in forest lands that had previously been devastated by cutting or forest areas which were poorly productive or unproductive (for instance grey-alder stands growing on lands burnt over for tillage in eastern Finland).

At the end of the last century, attention was paid to the potentialities of Finland's numerous swamps[2] for timber growing. In 1884, at a meeting of Finnish Forestry Association, forest drainage was discussed and it was found advisable to start experimental works. Drainage was carried out on a small scale on the lands owned by some companies at the end of the last century. In State forest the first experimental drainage work was carried out in 1903—04,

[1] Preliminary results.
[2] Approximately one-third of Finland's land area is swamp.

and systematic drainage was started in 1908 when two drainage experts were appointed to the Finnish Forest Service.

Drainage was a problem often taken up at Tapio's meetings and forest owners seemed to be keenly interested in it although they had the agricultural rather than the forestry aspects in mind. The idea that forest drainage eliminates the danger of frost was particularly influential.

For various reasons and in spite of many efforts forest cultivation and drainage gave no considerable results by the end of the 1920s. One of the main reasons was that forestation and drainage require long term investment which often gives no yield during the owner's lifetime. Moreover, there was no experience of the profitableness of such schemes. Lack of expert staff was also an obstacle to forestation work.

In farm forestry investments met with special difficulties. Since agriculture is a more intensive form of production than forestry and agricultural investment produces a return in a shorter time than investment in forestry, more interest was shown in the promotion of farming than in forestry promotion in Finnish farmsteads, irrespective of aspects of profitableness. The problem is especially pronounced in small holdings where the owner has to look to the intensive utilization of land and to ensure his daily bread from the farm. Consequently, the owner often makes investments in the form of breaking new land for tillage and by expanding agricultural production in various other forms, and neglects forestry investment in spite of its greater profitableness. It has been a common practice in Finland to use growing stock to finance farm investment and thus to convert forest capital into agricultural capital.

Land frequently passes from one owner to another in Finland, and this further impedes investment in farm forestry. According to investigations carried out by the writer in 1954, in the area of the Keski-Suomi district forestry board the average tenure of land was 17.1 years, which means that the land changed hands every 34 years. Small holdings in particular often change owners.

As forestation and drainage in Finland have not progressed well enough on private initiative, State funds have been granted for the purpose. The first of the measures to this end was the passing of a *Forest Improvement Law* in 1928, according to which financial assistance and loans at a low rate of interest can be granted to private forest owners for drainage and of forestation works. To begin with, aid without charge was given in the form of planning, supervision of work and tools; since 1931 seeds and plants have also been made available, without charge to the owners of small holdings. Later it became possible to extent financial assistance to cover partly the labour costs of forest improvements. If forestation is necessitated by devastation caused by storms etc. the grants made can exceed those for ordinary forestation purposes.

Forest improvement loans are long-term loans, the rate of interest being 3 per cent and amortization 3 per cent. Since the loan rate of Finnish banks has seldom been under 8 per cent, the easier rate and the long term of payment are a great advantage to forest owners, particularly as payment of interest and amortization does not begin in southern Finland until five and in northern Finland until ten years after completion of the work.[1]

As a rule, the Forest Improvement Law has been valid for five years at a time; it prescribes the annual appropriation to be made for forest improvement purposes. According to the Law of 1957, at least 800 million Finnmarks a year shall be set aside for forest improvement. The responsibility for execution of the Law, i.e. for planning and realising the plans, has been placed in the main on the central forestry associations.

[1] From the beginning of 1953, the country is divided into four districts with varying terms of amortization.

The social aspects of forest improvements have been emphasized more than before World War II. Assistance is now granted mainly to the owners of small forestry holdings.

Since 1948 the scope of the Forest Improvement Law has been extended to cover the construction of forest motor roads and the promotion of timber transportation in general.

The statistics on forestation and drainage work carried out in 1930—56 under the Forest Improvement Law (Figure 8) show that the emphasis was laid on drainage, which covered about 400,000 hectares by the end of 1957. The drainage of Finland's private forests has been financed almost entirely by means provided under the law, and so was forestation in the 1930s. After World War II, however, forestation was financed to an increasing extent by the forest owners themselves. In 1956, the Forest Improvement Law contributed only by 28 per cent to all forestation in private forests entered in the statistics.[1]

The forest owners have also to some extent invested their own money in forest improvement projects (see Table 3, p. 232).

In order to expand forestation it was regarded as necessary in the 1930s to increase the production of seed and plants. Ten new nurseries were founded in the middle of the 1930s, financed from funds set aside for forest improvement. They are mainly managed by the district forestry boards. After World War II plant production increased steadily. In 1951 Tapio bought a big nursery, and three large nurseries were started with the aid of export levies. In 1954 the nurseries of the central forestry association, district forestry boards and forest management associations covered an area of 202 hectares.

Commercial Promotion

From the outset, problems connected with the marketing of roundwood were taken into consideration in the promotion of forestry. Fifty years ago it was still customary to sell roundwood from private forests in lots, i.e. the buyer was allowed for a lump sum to cut in a certain area all the trees suitable for cutting. Primitive selling methods involved forest owners in financial losses and led to devastation of forests.

At the beginning of the 20th century, attempts were made locally to arrange collective sales. The first systematic efforts to rationalize timber trading were made on the initiative of the Pellervo Society. In 1906—07 it made plans to form commercial associations on a co-operative basis for the organization of collective sales and the pursuit of woodworking industry and trade. These plans failed to materialize.

As large quantities of firewood were exported to St. Petersburg during World War I, a co-operative firewood export agency was founded in connection with the Central Co-operative Society Hankkija on the initiative of the Pellervo Society. Its business never became very extensive and it was wound up at the end of the war.

As from 1908, Tapio and the agricultural societies advised on commercial matters and provided expert help for forest owners in selling timber, in some instances by arranging collective sales.

Forest owners' commercial co-operation in the 1920s was mainly concentrated on purely commercial enterprises. Thus, in 1921, on the initiative of an agricultural society and in collaboration with the Central Union of Finnish Agricultural Societies and the Pellervo Society, a country-wide central commercial organization called Forest Centre of Forest Owners Co. Ltd. was founded. Later in the 1920s eleven local co-operative societies which collaborated with the Forest Centre were set up.

[1] Finland has no statistics on forestation work done by the owners independently, i.e. without the expert direction of foresters in the service of promotion organizations.

However, during the Great Depression which began in 1929, the activity of the organization was paralyzed and only the Forest Centre and its four branches continued to operate in the 1930s. Mainly on the initiative of the Central Union of Agricultural Producers, a new commercial organization, Forest Union Ltd., was started in 1933. It began to export round wood and particularly pulpwood and pitprops, aiming at control of domestic prices and the promotion of competition in the roundwood market. In 1947 the company was reorganized and called Co-operative Society Forest Union (Metsäliitto); its membership was open to forest owners and each member had to pay capital according to the forest area owned. In 1957 the membership was 54,000. Forest Centre was finally incorporated in the union in 1957.

Previously, Forest Union had acquired some small woodworking plants in southern Finland, and in 1953 still another forest owners' forest industry enterprise, Cellulose Co. Ltd. of Forest Union, was founded. It bought the woodworking plants of Äänekoski in central Finland. The result was that a sulphite cellulose mill, a paper mill, a paperboard mill, a chemical factory and a sawmill were added to the woodworking plants under the control of the forest owners who had earlier managed only a few small sawmills and a plywood factory.

Thus a *purely commercial* and industrial line of co-operation between forest owners has gradually developed which operates mainly on business principles but at the same time endeavours to influence and control rounwood prices. There is also another line representing the interests of forest owners in matters of economic policy, the Leagues of Forest Management Associations and the Forestry Council of the Central Union of Agricultural Producers. Both lines work in close collaboration.

The organization for *commercial promotion* is formed by the central forestry associations, district forestry boards and forest management associations. At least in principle it is distinct from the two organizations mentioned above, although it co-operates with them. Its main fields of activity are information on market conditions and the provision of expert help for forest owners in connection with timber sales.

The information service functions through the Press or uses meetings, special occasions arranged for advisory purposes etc. Tapio began to insert notices on timber markets in its periodical entitled »Tapio». This form of information service was stepped up in 1933 by the publication of a weekly »Metsälehti» (Forest Journal). District forestry boards and forest management associations use the local Press for their information service.

Tapio, district forestry boards and forest owners' commercial organizations have tried to establish a collective sales system mainly within the framework of forest management associations. At the beginning of the 1930s collective sales were arranged on the initiative of Forest Union, but the reserve shown by buyers prevented this form of activity from expanding to any considerable degree.

In the field of marking timber for sale, expert help given by promotion organizations has proved most significant. Accurate basic data for contracts are provided by the marking process, and in the same connection forest owners have an opportunity to obtain expert advice on the other aspects of selling timber. In the felling year 1955/56 as much as 71 per cent of the timber sold from private forests was marked by district forestry boards and forest management associations.

Well into the 20th century timber from private forests was still sold on the stump; in other words, timber was extracted by the buyer. The encouragement of delivery sales has been an object of organizations for forestry promotion, and such sales were in fact increased in the 1930s and have continued to increase since World War II. According to investigations carried out by the writer, 61 per cent of the timber sold from private forests was sold against

delivery contracts in the felling year 1955/56. The continuing decrease in the size of forest holdings, however, is mainly responsible for this trend.

After World War II Tapio proposed to the central organizations of forest industries the introduction of sales contract forms which took into consideration the interests of both sellers and buyer. As a result of discussions held between representatives of organizations for promotion of forestry and the Central Association of Woodworking Industries of Finland, such forms were drawn up.

In the 1930s, Tapio together with other forest owners' organizations made a proposition for the regulation of the measurement of timber. As a result, the Timber Measurement Law was passed in 1938, and now both parties concerned are entitled to impartial measurement.

It is apparent, then, that the co-operation between forest owners is very versatile in the commercial field. After World War II, with consolidation of the line which represents commercial aspects and economic policy, the question of a satisfactory division of duties between the various organizations became topical. The problem particularly concerns forest management associations which, in a way, are engaged in activities for both the general and the commercial promotion of forestry. Negotiations between the various organizations has resulted in an arrangement in this respect.

Promotion of Extraction

For various reasons, the rational extraction of roundwood has until recently been of secondary importance in the work of forestry promotion organizations. One of the reasons is that until the end of the 1930s the extraction of roundwood was mainly the buyer's concern, and forest owners were not directly interested. Besides, labour for forest work was relatively plentiful and wages were fairly low. This, in its turn, was due to the fact that until recently in the present century Finland was a predominantly agricultural country and forest work was traditionally done by farm labour in the first place.

After World War II, partly also during the war, there was a change in this situation. There was a considerable shortage of forest labour in the immediate post-war years and a sharp rise in wages took place; for many years in succession wages rose more sharply than in most other fields. As timber sales from private forests steadity changed to sales against delivery contract the hiring of manpower, because of the structural development of private forestry, became increasingly the responsibility of the forest owner.

Partly in the 1930s, but mainly during World War II and immediately after it, a systematic research into the technique of extraction was initiated by the Forest Research Institute, the Work Efficiency Association, Metsäteho (Forest Work Studies Section of the Central Association of the Finnish Woodworking Industries).

Rationalization of forestry work was not en established section of forestry promotion until after World War II although minor efforts in this direction were made in the 1930s. After the war the major emphasis was laid on adopting the most suitable working methods and on care of tools. In recent years an increasing interest has been taken in the mechanization of forest work. Mechanization, however, is attended by particular difficulties in Finland's private forestry because of the predominance of small forest holdings. Forestry is now being mechanized to the extent that motor saws are becoming general in logging and farm tractors are being to haul timber in the forest. But the mechanization of private forestry has not yet advanced to the stage which has been reached in large-scale forestry, i.e. in the State, and company forests. The increase in the productivity of labour achieved by mechanization has so far been rather modest. The best achievement of mechanized extraction of roundwood are obtained in long-distance transportation, loading and unloading.

An increase in the productivity of labour by mechanization and by other forms of rationalization is an acutely felt need and further efforts will be made in this direction by organizations for promotion of forestry. Progress in recent years promises results.

Activity for the promotion of forest legislation. Relations between the promotion of forestry and legislation.

Tapio and other forestry promotion organizations have been keenly interested in furthering legislation for treatment of forests. It is considered that effective legislation is the surest direct means of stopping devastation. In 1908, when the Government introduced a motion for the renewal of the Forest Law of 1886, Tapio set up a special committee to study the matter. Recommendations made by this committee and by another one appointed in 1909 greatly influenced the working of the decree on forests of 1917. Later on, in the 1930s, two committees, appointed by Tapio, considered amendments to the Law on Private Forests of 1928. On the other hand, Tapio took a negative attitude towards the Forest Service's 1934 proposal that marking prior to cutting for sale in private forests should be made compulsory under the Forest Law and that marking should be approved by a district forestry board before felling was started. Instead, Tapio recommended certain steps for promotion of forestry, particularly for the encouragement of co-operation in the form of forest management associations.

Tapio and the district forestry boards also opposed a proposal made by the committee appointed to draft a Forest Management Law (1952) introducing compulsory good management. Their argument was that it should first be seen whether work done by forest management associations, financed from funds collected in the form of forestry fees, brought results or not and only in the negative case should legislative measures be resorted to.

In weighing the pros and cons of the methods provided by forest legislation against those used in the promotion of forestry, Tapio and other interested organizations preferred the latter method. This has been reflected in practice also; district forestry boards which are in charge of both enforcement of the law and promotion of forestry have, on the average, devoted only one-fifth of the working time of their staff to the former duty. The importance of promotion of forestry is further stressed by the fact that the forest management associations, which have greatly expanded their work in the course of the last thirty years, devote themselves exclusively to promotion of forestry (see Figure 9, p. 269).

The development of Finnish forestry legislation bears many common features with the corresponding legislation in Sweden.

Financing of promotion of forestry

Table 4 shows the extent to which organizations for promotion of forestry are financed by the State and other grants and how far they are self-supporting. The statistics cover the financing of the work of the central forestry associations, with their subordinated forest improvement districts, district forestry boards and of the forest management associations.

It appears that State assistance was still of first importance in the 1930s. After World War II self-financing increased considerably. The Law on Forest Management Associations of 1950, and the forestry fee stipulated therein, account for this trend.

The bulk of the annual revinue of the organizations consists of fees, income from the sale of publications, membership fees, and, since 1952, forestry fees and payments by the forest owners themselves for forest improvement projects, i.e. money obtained directly or indirectly from forest owners. Financing of forestation and drainage done independently by forest owners without recourse to the expert services of organizations for promotion of forestry do not appear from the table.

Survey of achievements

For various reasons it is difficult to assess precicely the achievements of forestry promotion work. It is even difficult to decide how much the positive achievements in private forestry are due to promotion work and how much to other factors such as forest legislation, improved general knowledge and farming technique, changes in the demand for timber, etc. Territorial changes in Finland, structural changes in forest ownership and changes in the composition of private forestry also complicate comparisons of the various phases in the development of private forestry.

Judging by the three national forest inventories completed (1921—24, 1936—38 and 1951—53) great strides were made in the improvement of cutting methods, particularly in the 1920s and 1930s, mainly in the sense that selective cuttings have considerably decreased. It is held that promotion of forestry together with legislation and other factors have contributed towards this result. The average condition of private forests is, however, not as good as that of State and company forests.

Forest improvements under the legislation introduced in 1928 have been of the highest importance for the forestation and drainage of private forests. Activity initiated by the State has drawn the attention of forest owners to this question and, in some cases, inspired forest owners to undertake improvements on their own initiative, However, in the light of the national forest inventories, it appears that there is still room for improvement, particularly in private forests, in timber yield by means of drainage and forestation.

It has been pointed out above that forestry in Finland's private forests suffers from a lack of planning.

The general impression is that, mainly by means of intensified forest policy in the 20th century towards which promotion of forestry has greatly contributed, it has been possible to ensure supplies of roundwood for the forest industry, both for exportation and for domestic needs. It has seldom happened that forest industry expansion has been embarrassed for lack of roundwood supplies. This is proved by the fact that Finland has exported considerable quantities of roundwood (average about 3 million cu.m. a year).

The achievements of forestry promotion are noticeable also in the commercial field. A fairly efficient information service on timber markets has been organized, business practices have developed towards impartiality imposing obligations on buyer and seller alike, and the measurement of roundwood has been satisfactorily standardized.

Rationalization of extraction, on the other hand, is still in its initial stages in Finland. The first steps have been taken. The primary aim of promotion of forestry in Finland is obviously silvicultural, i.e. promotion of timber production, mainly because promotion of forestry was started here in order to ensure the sustained yield of roundwood and, consequently to introduce rational forestry to compensate for devastation. Besides, fairly great importance has been attached to the development of commercial usage since devastation has to a great extent been due to unwise cutting, in the first place unwise cutting for sale.

Progress in the promotion of forestry has suffered from certain unfavourable trends in forestry, mainly from the approximate doubling of the number of forest holdings in the present century and from the contraction in their size. Further fifty years is a short time in the life of on institution as in the life of a forest. Judging by advances made in Tapio and other organizations promotion of forestry has at last begun to expand to a noticeable degree. The endeavours of recent decades are beginning to have a cumulative effect.

Publications of the Society of Forestry in Finland:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Contains scientific treatises dealing mainly with forestry in Finland and its foundations. The volumes, which appear at irregular intervals, generally contain several treatises.

SILVA FENNICA. Contains essays and short investigations mainly on forestry in Finland. Published at irregular intervals.

Die Veröffentlichungsreihen der Forstwissenschaftlichen Gesellschaft in Finnland:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Enthalten wissenschaftliche Untersuchungen vorwiegend über die finnische Waldwirtschaft und ihre Grundlagen. Sie erscheinen in unregelmässigen Abständen in Bänden, von denen jeder im allgemeinen mehrere Untersuchungen enthält.

SILVA FENNICA. Diese Veröffentlichungsreihe enthält Aufsätze und kleinere Untersuchungen vorwiegend zur Waldwirtschaft Finnlands. Sie erscheint in zwangloser Folge.

Publications de la Société forestière de Finlande:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Contient des études scientifiques principalement sur l'économie forestière en Finlande et sur ses bases. Paraît à intervalles irréguliers en volumes dont chacun contient en général plusieurs études.

SILVA FENNICA. Contient des articles et de petites études principalement sur l'économie forestière de Finlande. Paraît à intervalles irréguliers.

Helsinki 1958. Uudenmaan Kirjapaino O.Y.